

วารสาร มจร

เพชรบุรีปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU PHETCHABURI REVIEW

P-ISSN: 2773-9295 ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2567)

E-ISSN: 2773-9635 Vol.7 No.3 (September - December 2024)

❧ วัตถุประสงค์

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม

✧ เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

65/1 หมู่ 6 ตำบลช่องสะแก อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

โทร.032-400-391 โทรสาร. 032-400-391 E-mail: phetchaburi@mcu.ac.th

✧ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

พระพรหมวัชรธีรอาจารย์, ศ., ดร.

พระวิสุทธีวรกิจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

✧ บรรณาธิการบริหาร

พระพิพิธพัชรโตม, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

✧ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระสมุห์อาคม อาคมธีโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

๐๓ กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุธะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ใจเย็น

รองศาสตราจารย์ ดร. อรรถสุตา เลิศกุลวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิ

รองศาสตราจารย์ ดร. กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ บดีรัฐ

รองศาสตราจารย์ ดร. รัตนะ ปัญญาภา

รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา กิริติจำเริญ

รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรี วิวาทสุข

รองศาสตราจารย์ ดร. วินัย ผลเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันญา เคนาภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัชดา สุวรรณวล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา นาคจัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาณี เผือกบัวขาว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ นพแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาโรจน์ เผือกบัวขาว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภูวเดช วงศ์เคี่ยม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุเกียรติ์ ก้อนแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทธนันท์ ตลาดทรัพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิรพล สิมมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิติกร อ่อนโยน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โกญจนาท เจริญสุข

อาจารย์ น.ต. ดร. สงคราม สมณวัฒนา

อาจารย์ ดร. อนุชา พละกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ ดร. ดาวนภา เกตุทอง

อาจารย์ ดร. พรพนา ศรีสถานนท์

อาจารย์ ดร. เขาวลิต สมพงษ์เจริญ

อาจารย์ ดร. แววมยุรา คำสุข

อาจารย์ วัชรระ เย็นเปรม

อาจารย์ พิศาล ปานแก้ว

อาจารย์ มัฆวาน นาคจั่น

ดร.ณปภัทร พัชรกรโชติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สถาบันรัชต์ภาคย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

นักวิชาการอิสระ

๐๓ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระสมุทรอาคม อาคมธีโร, ดร.

อาจารย์ ดร. อนุชา พลทะกุล

อาจารย์ ดร. ดาวนภา เกตุทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๐๔ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

นางสาวพรเพ็ญ ฤกษ์จนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

๐๕ ฝ่ายกฎหมาย

นายสมโภชน์รัฐ แก้วน่วม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

๐๖ ออกแบบปก

นางสาวนันธิยา พวงไฟโรจน์

๐๓ จัดรูปเล่ม

นางสาวอมรรัตน์ กอวิจิตร

๐๓ โรงพิมพ์

บริษัท เพชรภูมิการพิมพ์ จำกัด

ถนนเพชรเกษม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

โทรศัพท์. 032-425-310, Fax : 032-425-310 E-mail: petchpoom2561@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ประจำปีพุทธศักราช 2567 เล่มนี้เป็นปีที่ 7 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index - TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จักมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระพิพิธพัชรโรดม, ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร USING INFORMATION TECHNOLOGY PROVIDING IN PUBLIC SERVICE OF BANGKOK DISTRICT OFFICES จิรพงษ์ สังข์ภาพพันธ์, กมลพร กัลยาณมิตร, สติตย์ นิยมญาติ, ทศนีย์ ลักษณะนาภิชนัช	1
การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ DEVELOPMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION USING TECHNOLOGY TO INCREASE EFFICIENCY OF SCHOOL IN THE SCHOOL GROUP OF HOR KHAM - NONG LOENG UNDER THE BUENG KAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ประสพชัย ศรีษร, สมกุล ถาวรกิจ	13
ประสิทธิผลการขับเคลื่อนสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่ม เปราะบางในเขตพื้นที่ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก THE EFFECTIVENESS OF SOCIAL WELFARE DRIVING IN HOUSING FOR VULNERABLE GROUPS IN WAT BOT DISTRICT PHITSANULOK PROVINCE ณัฐพงษ์ จันทรวงาม, โชติ บดีรัฐ, ภาสกร ดอกจันทร์	30

สารบัญ (ต่อ)

- การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มผ้า บ้านหาดเลี้ยว อำเภอ
ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย 45

CREATION OF VALUE-ADDED PRODUCTS FROM THE FABRIC GROUP BAAN
HAT SIEW SI SATCHANALAI DISTRICT SUKHOTHAI PROVINCE

เมทนี มธุพจน์, โชติ บศิริรัฐ, ธนัสภา โรจนตระกูล

- ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมแบบยั่งยืนระหว่างภาคประชาชนกับ
ภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ของชุมชนตลาดน้ำลำพญา จังหวัด
นครปฐม 58

CAUSAL FACTORS OF SUSTAINABLE PARTICIPATION BETWEEN THE PUBLIC
AND GOVERNMENT SECTORS IN COMMUNITY TOURISM MANAGEMENT OF
LAMPHAYA FLOATING MARKET COMMUNITY, NAKHON PATHOM PROVINCE

ภัครธรณ์ เอี่ยมอำภา

- การสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษาของชาวบ้าน
ตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี 76

THE CREATION OF COOPERATION POWER THROUGH THE CREATION OF
THE SONG OF ROI PHANSA IN HUAI KRACHAO SUB-DISTRICT,
KANCHANABURI PROVINCE

พระสุรราช สดัญจิตโต, พระมหาประกาศิต สิริเมธ, โยตะ ชัยวรรณกุล

สารบัญ (ต่อ)

คุณลักษณะของบุคลากรและระบบสารสนเทศส่งผลต่อประสิทธิภาพของ
การจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์
ใหม่ (New GFMIS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา 90

CHARACTERISTICS OF PERSONNEL AND INFORMATION SYSTEMS AFFECT
THE EFFICIENCY OF ACCOUNTING IN THE NEW ELECTRONIC GOVERNMENT
FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM (New GFMIS Thai) OF EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF THE VOCATIONAL EDUCATION
COMMISSION

อรุณชัย ราพฤทธิ, พรรณทิพย์ อย่างกลั่น

การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการ
เชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมการตลาด 104

CRITICAL ANALYSIS AND SYNTHESIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN
STRATEGIC MANAGEMENT MARKETING STRATEGY AND MARKETING
INNOVATION

ปรินทร ศิริเอี้ยวพิกุล

ปัญหาในการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย: ศึกษากรณีพิพาท
เกี่ยวกับสัญญาโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ ในเขตกรุงเทพมหานคร
(คดีโฮปเวลล์) 121

THE PROBLEMS OF MAINTAINING CONFIDENCE IN THAILAND'S LEGAL
SYSTEM: A CASE STUDY OF DISPUTES REGARDING CONTRACTS FOR

สารบัญ (ต่อ)

ELEVATED RAILWAY CONSTRUCTION PROJECTS IN BANGKOK. (HOPEWELL CASE)

สุทธิพงษ์ บุญพอ, ศรินทร์ อินทร์วิเศษ

คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ 140

PUBLIC SERVICE QUALITY UNDER THE NEW PUBLIC MANAGEMENT OF
LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS IN BANGSAPHAN DISTRICT
PRACHUBKHIRIKHAN PROVINCE

กรรธิมา แทนนาค, วลัยพร ชินศรี

คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 158

QUALITY OF PUBLIC SERVICE UNDER THE NEW PUBLIC GOVERNANCE OF
LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN BANGSAPHAN DISTRICT
PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

สุลาวัลย์ ฉิมทัต, วลัยพร ชินศรี

เรื่องเล่าคนต่างรุ่น : ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครูต่อโรงเรียนคาทอลิก
แห่งหนึ่ง 175

สารบัญ (ต่อ)

THE NARRATIVE OF DIFFERENT GENERATIONS: THE TEACHER'S SPIRITUAL COMMITMENT TO THE CHRISTIAN AT A CATHOLIC SCHOOL

ศรายุทธ พียากร

การพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน 188
ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา
ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

DEVELOPING OF COOPERATION PROCESSES IN IRRIGATION WATER
MANAGEMENT UNDER PUBLIC MANAGEMENT 4.0 OF THE PRAN BURI
WATER TRANSMISSION AND MAINTENANCE PROJECT, PRACHUAP KHIRI
KHAN PROVINCE

กวินธิดา สุขสว่าง, วลัยพร ชินศรี

การบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 206
MANAGEMENT OF VOCATIONAL COLLEGES ACCORDING TO
SANGHAHAVATTHU PRINCIPLES 4

บรรณวัชร พลคำ

การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนว 221
ใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพานจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์

STRATEGIC LOCAL PERSONNEL DEVELOPMENT UNDER THE NEW PUBLIC
MANAGEMENT CONCEPT OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN
BANG SAPHAN DISTRICT, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

ศุภกิจ ลิ้มปัสถาพร, วลัยพร ชินศรี

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม 237

GUIDELINES FOR ORGANIZATIONAL HEALTH DEVELOPMENT OF THE
OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY OF THE MINISTRY OF DEFENSE

เอี่ยม น้ำจันทร์, บุษกร วัฒนบุตร, วิโรจน์ หมั่นเทพ

บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโฎนตา กับ 249

หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

THE INTEGRATE THE BUDDHIST TEACHINGS THAT APPEAR IN THE
SANDONTA TRADITION WITH SCHOOL CURRICULUM, SOCIAL STUDIES,
RELIGION, AND CULTURE SUBJECT GROUP ACCORDING TO BASIC
EDUCATION CORE CURRICULUM B.E.2008

ศศิวิมล กาหลง, วิภาวดี เผือกบัวขาว, ยโสธรา ศิริภาพระภากร, สาโรช เผือกบัวขาว,
พนิต ศรีประดิษฐ์, สุริยา คลังฤทธิ์

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพัฒนา 266

ศักยภาพผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน

THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE ENGLISH TRAINING CURRICULUM
FOR ENHANCING THE POTENTIAL OF TOURISM SERVICE PROVIDERS IN CHA
AM – HUA HIN AREAS

ศุภมาส เกตุเต็ม

สารบัญ (ต่อ)

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 และผลกระทบต่อระบบการเมืองไทย 280

ACQUISITION OF SENATE MEMBERS IN 2024 AND THEIR EFFECTS ON THE
THAI POLITICAL SYSTEMS

พิศณุพงศ์ สิทธิโชคแก้วมูล

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมือง
เพชร 292

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF PROTOTYPE PRODUCTS AND
MARKETING MECHANISMS FOR TAN MUANG PHET COMMUNITY
ENTERPRISES

อนุชา พละกุล, พระสมุห์อาคม อาคมธีโร, ดาวนภา เกตุทอง

ทฤษฎีการตลาดที่สามารถนำมาใช้ในยุคสังคม 5.0 307

MARKETING THEORY TO BE APPLIED IN SOCIAL 5.0 ERA

ปิยธิดา โสพันธ์, ธัชกร ธิติลักษณ์

การวิเคราะห์สภาพคล่องและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม
บริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 324

AN ANALYSIS OF LIQUIDITY AND EARNINGS QUALITY OF LISTED
COMPANIES IN THE SERVICE GROUPS AND INDUSTRY GROUPS IN THE
STOCK EXCHANGE OF THAILAND

นัทธพงศ์ สุกสว่าง, กัลยาณี ภาคอต, พิเชษฐ์ สิทธิโชคสกุลชัย

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการฝ่ายพัฒนาชุมชน ภายใต้ระบบ 341
ราชการ 4.0 ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกบอำเภอยายา จังหวัด
สุราษฎร์ธานี

GUIDELINES FOR IMPROVING THE SERVICE QUALITY OF THE COMMUNITY
DEVELOPMENT DEPARTMENT OF TAKROP SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, CHAIYA DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

ปาริฉัตร วิเศษสิงห์, บำเพ็ญ ไผ่ตรีโสภณ

ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและ 357
ประพฤติมิชอบภาค 6

PUBLIC SERVICE EFFICIENCY OF GOVERNMENT OFFICERS OF THE CRIMINAL
COURT FOR CORRUPTION AND MISCONDUCT CASES REGION 6

คมศิษฐ์ อาจวิชัย, กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, ภาสกร ดอกจันทร์

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ศึกษากรณี การดำเนินกระบวน 371
พิจารณาคดีมรยาททนายความ

LAWYERS ACT, B.E. 2528 A CASE STUDY OF THE PROCEDURE OF THE
PROFESSIONAL CONDUCT OF LAWYERS

จุฑามาศ สุขหล่อ, กานติศ ศิริสานต์, อภิชาติ บวบชม

สารบัญ (ต่อ)

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม 386
การทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565

PROBLEMS OF ENFORCING THE LAW ACCORDING TO THE PREVENTION
AND SUPPRESSION OF TORTURE AND ENFORCED DISAPPEARANCE ACT B.E.
2022

วีระพล อนุพันธ์, กานติศ ศิริसानต์, อภิชาติ บวบชม

หน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล 402
DUTIES AND POWERS IN PERFORMING DUTIES OF COURT MARSHAL

ชนัญชิตา เทียมใจ, กานติศ ศิริसानต์, อภิชาติ บวบชม

แนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์ 416
GUIDELINES FOR SOLVING MYANMAR'S POLITICAL CRISIS

พระมอญ ปุ่ปะสะ ทองสา, นรพัชร เสาธงทอง

ผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5: แนวทางการจัดการ 434
IMPACTS OF PM 2.5 MANAGEMENT GUIDELINES

พัชรพล เปลี่ยนดี, ณรงค์ ใจดี, รัชพล เฉยปัญญา, ผลชัย กิ่งพวง, โชติ บดีรัฐ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: หลักการในการดำเนินโครงการให้ประสบ 449
ความสำเร็จ

SAVINGS FOR PRODUCTION GROUPS (SPG): PRINCIPLES FOR SUCCESSFUL
PROJECT IMPLEMENTATION

ปณิชา วีระพันธ์, พรนภา สืบใจถา, นิพาดา กันมัลย์, ธันย์จิรา ธวัณณ์อำรงกุล,
กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

สารบัญ (ต่อ)

การให้บริการสาธารณะแนวใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	463
LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS: NEW PUBLIC SERVICES	
สุรโชค สนชู่, ณัฐวดี สิงห์พ, ณัฐพล นาคไทย, วีรพงษ์ น้ำจันทร์, ภาสกร ดอกจันทร์	
ปัญหาการกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุนเปรียบเทียบกับ	477
ความผิดทางอาญาเกี่ยวกับเพศ	
THE PROBLEM OF VIOLATING THE DISCIPLINE OF MONKS IN THE CASE OF	
DRUG ADDICTION COMPARE THAT TO CRIMINAL SEXUAL CONDUCT	
ณัฐฐปัญญา แครบตรี, อภิชาติ บวบชม, พิชญ์ เหลืองรัตน์เจริญ	
การคุ้มครองสิทธิของผู้พ้นโทษ : ศึกษากรณีการมีงานทำในหน่วยงานภาครัฐ	492
PROTECTING THE RIGHTS OF THOSE WHO HAVE BEEN RELEASED FROM	
PRISON : STUDYING THE CASE OF EMPLOYMENT IN GOVERNMENT	
AGENCIES	
พีรตนัย ปราบต์พีรตนัย, พิชญ์ เหลืองรัตน์เจริญ, กานติศ ศิริสานต์	
บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์	507
POLITICAL ROLES OF MONKS IN MYANMAR	
พระมอญ ปุปผะ ทองสา, นรพัชร เสาธงทอง	
สถานะความเป็นเงินตราตามกฎหมายของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่ง	523
ประเทศไทย	
LEGAL CURRENCY STATUS OF DIGITAL CURRENCY BY THE BANK OF THAILAND	
จุฑารัตน์ แก้วพันธ์, อภิชาติ บวบชม	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	539

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชน
ของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร*

USING INFORMATION TECHNOLOGY PROVIDING IN PUBLIC SERVICE
OF BANGKOK DISTRICT OFFICES

จิรพงษ์ สังข์ภาพันท์

Jirapong Sangpaphan

กมลพร กัลยาณมิตร

Kamolporn Kalyanamitra

สถิตย์ นิยมญาติ

Satit Niyomyaht

ทัศนีย์ ลักขณาภิชนัช

Tassanee Lakkhanapichonchat

คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ประเทศไทย

Political Science, Bangkok Thonburi University, Thailand

E-mail: zesar1197@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัด และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร และผู้บริหารของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 23 คน ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสังเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป แล้วจึงนำเสนอในรูปแบบพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ และ

* Received 17 February 2024; Revised 23 July 2024; Accepted 8 December 2024

ตัวชี้วัด ไว้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มีการจัดหาอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ระบบเครือข่าย เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบงาน การจัดการบุคลากร และพัฒนาบุคคล พบว่า มีการทบทวนและปรับปรุงกรอบอัตรากำลังให้มีพอเพียง พัฒนาบุคลากร งบประมาณในการดำเนินการ พบว่า งบประมาณยังไม่เพียงพอ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ พบว่า มีการส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญ และติดตามประเมินผล ทบทวน ปรับปรุงมาตรการและแนวทางฯ อย่างต่อเนื่อง 2) ปัญหาและข้อจำกัด พบว่า งบประมาณมีจำกัด เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน บุคลากรขาดความรู้ และบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอ และ 3) แนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ พบว่า ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ พัฒนาคุณภาพบุคลากร พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี บูรณาการระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และทบทวน ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นอุปสรรค

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ, การให้บริการประชาชน, สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the using of information technology providing in public service of Bangkok District Offices, 2) to study the problems and obstacles of using of information technology providing in public service of Bangkok District Offices, and 3) to propose guidelines for the using of information technology providing in public service of Bangkok District Offices. The research was qualitative. The key informants used in this research were Bangkok administrators and administrators of Bangkok District Offices, totaling 23 people by a purposive selection. The instrument was interview form. Data analyzed by a descriptive. The results found that: 1) the using of information technology providing in public service of Bangkok District Offices, the policy was found to have clearly defined objectives, goals, strategies, and indicators to lead to practice. The development of information technology infrastructure found that hardware and software equipment for network systems was procured. For use in developing work systems, personnel management and personnel development,

it was found that there had been a review and improvement of the manpower framework to ensure sufficiency, personnel development, and operational budgets. It was found that the budget was still insufficient. Information security was found to encourage personnel to be aware of its importance and monitor, evaluate, review, and improve measures and guidelines. 2) the problems and obstacles of using of information technology providing in public service of Bangkok District Offices was found that the budget was limited, technology changed quickly, lack of data linkage to the same standard, personnel lack knowledge and there were insufficient information technology personnel, and 3) the guidelines for using of information technology providing in public service of Bangkok District Offices was found that the administrators must see the importance, developed personnel quality, developed technology infrastructure, integrated information systems between agencies and review and improved laws and regulations, obstructed regulations.

Keyword: Information Technology, Providing, Public Services, Bangkok District Office

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีความสามารถในการใช้งานเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็มีราคาถูกลง ผลของการพัฒนานี้ทำให้มีการประยุกต์ใช้งานกันอย่างกว้างขวาง จนกล่าวได้ว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคนไม่ทางตรงก็ทางอ้อม (สูตรทิน อินทร์ชา, 2555) มีบทบาทสำคัญอย่างกว้างขวางในทุกวงการ ก็เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของการทำงานทุกด้าน นับตั้งแต่ทางด้านการศึกษา การพาณิชย์ธุรกิจ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านสาธารณสุข ด้านการวิจัยและพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนด้านการเมืองและงานการบริหารราชการ ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปช่วยให้งานเหล่านั้น ๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สารสนเทศจึงนับได้ว่ามีประโยชน์ต่อการนำไปใช้บริหารงานด้านต่าง ๆ (ณิชนันท์ ปวงนิม, 2557) ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกันอย่างมากมายเกือบทุกองค์กร เห็นได้จากการประยุกต์ใช้งานกันอย่างแพร่หลายในกิจการหลากหลายประเภท โดยมีราคาที่ถูกลงและมีขีดความสามารถในการ

ทำงานสูงขึ้น ทั้งนี้แนวโน้มดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านฮาร์ดแวร์ รวมถึงส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงต่างๆ รวมทั้งด้านซอฟต์แวร์ ซึ่งได้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ทันสมัย ที่สามารถใช้งานร่วมกับคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่คอมพิวเตอร์สามารถควบคุมได้กับกิจกรรมมากมายอย่างที่ไม่เคยทำได้มาก่อน ซึ่งแนวโน้มในอนาคตอันใกล้ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ให้สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ก็จะมีผลมากขึ้นและมีประสิทธิภาพขึ้น (กัญญารัตน์ ดัตถยาวัต และเกียรติศักดิ์ บาลรัมย์, 2565)

เทคโนโลยีสารสนเทศมีจุดเด่นต่อการพัฒนาองค์การ ทั้งนี้ปริมาณการใช้ข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ต้องการจัดการประมวลผลข้อมูล ข่าวสารอย่างรวดเร็ว มีระบบติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ง่าย สะดวกและเป็นที่ยอมรับ สามารถทำให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ และใช้ข้อมูลข่าวสาร จึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานและการทำงานต่าง ๆ ช่วยทำให้งานที่ยุ่งยาก ซับซ้อนจำนวนมากมีลักษณะที่ง่ายต่อการใช้งาน และยังมีระบบงานอัตโนมัติอีกหลายอย่าง ที่ช่วยสนับสนุนการทำงานในระบบที่ทำงานได้ตลอดเวลา และกระจายสถานที่ออกไปได้ห่างไกล จากผลของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สิ่งแวดล้อมภายนอกเปลี่ยนแปลงไปมาก ก่อให้เกิดกระแสย้อนกลับที่ยิ่งทำให้องค์การต้องปรับเปลี่ยนให้เร็วขึ้น (อุษคม เจริญจินดา, 2563) รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสนใจเป็นอย่างมากต่อการยกระดับการให้บริการประชาชนให้สูงขึ้น ความล่าช้า ความไม่สะดวก และคุณภาพในการให้บริการของรัฐเป็นปัญหาที่รัฐบาลทุกประเทศกำลังเร่งปรับปรุงอย่างเร่งด่วน การบริการของรัฐที่ยังไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างทันการณ์ งานล่าช้า ช้าซ้อน ไม่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับการให้บริการของภาคธุรกิจ เอกชน ประกอบกับการบริหารจัดการภาครัฐยังยึดติดอยู่กับกฎระเบียบ ไม่ยืดหยุ่น ระบบการทำงานไม่โปร่งใส และไม่สามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูง (วิไลวรรณ อัสวเศรษฐี, 2560) จึงเป็นมิติที่ภาครัฐต้องปรับตัวและให้ความสำคัญเพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างก้าวหน้าทันสถานการณ์ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564) โดยเครื่องมือสำคัญที่ภาครัฐใช้ผลักดันสนับสนุนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งก็คือ กฎหมาย ทำให้ภาครัฐสามารถขับเคลื่อนการบริหารงานราชการอย่างเป็นรูปธรรม สร้างความเชื่อมั่นในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ หนึ่งในกฎหมายที่นำมาขับเคลื่อนการบริหารงานราชการ คือ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย โดยกำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดให้มีบริการสาธารณะ อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันให้เป็นระบบ ฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และน่าเชื่อถือสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่มาใช้บริการ กับหน่วยงานภาครัฐปัจจุบันพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 (สรลชนา ไพสारी, 2564)

ดังนั้น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร จึงมุ่งศึกษาถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหาและข้อจำกัดในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร และค้นหาแนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในองค์กรส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งก่อให้เกิดความท้าทายแก่ผู้บริหารในอนาคตให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และวิสัยทัศน์ต่อแนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถตัดสินใจนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัดในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร พื้นที่เขตชั้นกลาง จำนวน 18 เขตปกครอง ได้แก่ เขตพระโขนง เขตประเวศ เขตบางเขน เขตบางกะปิ เขตลาดพร้าว เขตบึงกุ่ม เขตบางพลัด เขตภาษีเจริญ เขตจอมทอง เขตราชบุรีบูรณะ เขตสวนหลวง

เขตบางนา เขตทุ่งครุ เขตบางแค เขตวังทองหลาง เขตคันนายาว เขตสะพานสูง และเขตสายไหม เนื่องจากเป็นเขตที่มีการขยายตัวของประชากร กิจกรรมทางการค้าและที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน และผู้บริหารของสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 18 คน รวม 23 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปความแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า ประกอบด้วย

1) ด้านนโยบาย พบว่า การกำหนดนโยบายของหน่วยงานจะสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศ กรุงเทพมหานคร และนโยบายของผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ซึ่งนโยบายมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัด ไว้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มีการจัดหาอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบงาน มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายขององค์กร ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเดิมให้ทันสมัยมากขึ้น เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน เชื่อมต่อระบบเครือข่ายภายในหน่วยงานให้มีคุณภาพและทั่วถึง

3) การจัดการบุคลากร และพัฒนาบุคคล พบว่า มีการทบทวนและปรับปรุงกรอบอัตรากำลังให้มีพอเพียง รองรับการเปลี่ยนแปลง สรรวาระดับความรู้และทักษะเพื่อจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นมืออาชีพ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองให้กับบุคลากร เพื่อให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4) งบประมาณในการดำเนินการ พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และใช้จ่ายงบประมาณตามวัตถุประสงค์

ที่กำหนดไว้ มีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน แต่งบประมาณยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานได้

5) การรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ พบว่า มีการกำหนดมาตรการ และแนวทางในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยคุกคามทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน ส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของความมั่นคงปลอดภัยในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ และติดตามประเมินผล เพื่อทบทวน และปรับปรุงมาตรการและแนวทางฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและยกระดับการรักษาความมั่นคงปลอดภัย

2. ปัญหาและข้อจำกัดในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชน ของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า งบประมาณของกรุงเทพมหานครมีจำกัด จึงทำให้ การนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติทำได้ไม่มากนัก เทคโนโลยีปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาฯ ระบบข้อมูลของแต่ละหน่วยงานจัดเก็บยังแยกส่วนจากกัน ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่ต้องใช้งานร่วมกันและข้อมูลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน บุคลากร ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอ

3. แนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงาน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ และสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ รองรับตามภารกิจองค์การ ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีขององค์การให้ มีประสิทธิภาพ บูรณาการระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครให้ เชื่อมโยงกัน เพื่อให้ข้อมูลของทุกหน่วยงานเป็นเอกภาพ เบ็ดเสร็จในจุดเดียว และทบทวน ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบาย โดยการกำหนดนโยบายของ หน่วยงานจะสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศ กรุงเทพมหานคร และ นโยบายของผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ซึ่งนโยบายมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ และ

ตัวชี้วัด ไว้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรณัฐ สิริศานต์สกุล และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรภาครัฐ บนแพลตฟอร์มดิจิทัลแบบครบวงจร คือ กลยุทธ์/นโยบาย/เป้าหมาย/แผนงานขององค์กร 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพบว่า มีการจัดหาอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบงาน มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายขององค์กร ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเดิมให้ทันสมัยมากขึ้น เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน เชื่อมต่อระบบเครือข่ายภายในหน่วยงานให้มีคุณภาพและทั่วถึง สอดคล้องกับปรีชา พังสุบรรณ และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดหาระบบหรือเครื่องมือในการบริหารจัดการให้สัญญาณอินเทอร์เน็ตมีความเสถียรและส่งสัญญาณความเร็วเพิ่มขึ้น 3) การจัดการบุคลากรและพัฒนาบุคคล พบว่า มีการทบทวนและปรับปรุงกรอบอัตรากำลังให้มีพอเพียงรองรับการเปลี่ยนแปลง สำรวจระดับความรู้และทักษะเพื่อจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นมืออาชีพ สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองให้กับบุคลากรเพื่อให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของอุษคม เจริญจินดา (2563) ได้ศึกษาเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสองอันดับ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4) งบประมาณในการดำเนินการ พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และใช้จ่ายงบประมาณตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน แต่งบประมาณยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถจัดหาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรณัฐ สิริศานต์สกุล และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรภาครัฐ บนแพลตฟอร์มดิจิทัลแบบครบวงจร คือ ความเข้าใจต่อกฎระเบียบ หรือการปฏิบัติหน้าที่

2. ปัญหาและข้อจำกัดในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้พบว่า งบประมาณของกรุงเทพมหานครมีจำกัด จึงทำ

ให้การนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติได้ไม่มากนัก เทคโนโลยีปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทำให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาฯ ระบบข้อมูลของแต่ละหน่วยงานจัดเก็บยังแยกส่วนจากกัน ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่ต้องใช้งานร่วมกันและข้อมูลไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน บุคลากรขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนาชัย อีร์พัฒน์วงศ์ และคณะ (ธนาชัย อีร์พัฒน์วงศ์ และคณะ, 2564) ได้ศึกษาเรื่องปัญหายุทธศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารภาครัฐ ผลของการศึกษาสภาพปัญหาตามยุทธศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารภาครัฐ พบว่า บุคลากรมีการใช้ยุทธศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารภาครัฐ ยังไม่สามารถบรรลุผลดี เท่าที่ควร ซึ่งเกิดจากปัญหาที่สำคัญ 4 ประการ 1) บุคลากรภาครัฐยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในการเทคโนโลยีดิจิทัลเท่าที่ควร 2) อุปกรณ์ของเทคโนโลยีที่มีอยู่ยังไม่มีความทันสมัย เท่าที่ควร 3) การจัดเตรียมและการเชื่อมต่อข้อมูลขนาดใหญ่ของหน่วยงานภาครัฐยังไม่สมบูรณ์ ครบถ้วน ทำให้การใช้ข้อมูลดังกล่าวยังไม่เกิดประโยชน์มากนัก และ 4) ยุทธศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการบริหารภาครัฐในปัจจุบัน พบว่า วัตถุประสงค์ ความเป็นไปได้ และคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคม มีความเหมาะสมและมีการนำไปปฏิบัติในระดับปานกลาง

3. แนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร คือ ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ และสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง พัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับตามภารกิจองค์การปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีขององค์การให้มีประสิทธิภาพ บูรณาการระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครให้เชื่อมโยงกัน เพื่อให้ข้อมูลของทุกหน่วยงานเป็นเอกภาพ เบ็ดเสร็จในจุดเดียว และทบทวน ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของเวทยา ใฝ่ใจดี และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลขององค์กรภาครัฐเพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลในองค์กรภาครัฐ คือ ด้านการให้ความสำคัญของผู้บริหารระดับสูง เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยผู้บริหารต้องมีการกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา เรื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ได้องค์ความรู้ใหม่ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัยได้ทราบถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัด ivo อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ในส่วนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการจัดหาอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ระบบเครือข่าย เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบงาน และในด้านบุคลากร มีการทบทวนและปรับปรุงกรอบอัตรากำลังให้มีพอเพียง พัฒนาบุคลากร ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ มีการส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญ และติดตามประเมินผล ทบทวน ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ในส่วนปัญหา

และข้อจำกัด คือด้านงบประมาณมีจำกัด เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน บุคลากรขาดความรู้ และบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอ และแนวทางการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ โดยที่ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพบุคลากร สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี มีการบูรณาการระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และทบทวน ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน จึงมีข้อเสนอแนะได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ 1) สำนักงานเขตควรมีการกำหนดนโยบายการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนต้องมีความชัดเจนของวัตถุประสงค์ เป้าหมายของนโยบาย และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 2) สำนักงานเขตควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อุปกรณ์และซอฟต์แวร์ต้องมีคุณภาพ เพียงพอ ครอบคลุมการใช้งานและการให้บริการประชาชน ระบบเครือข่ายภายในขององค์กร ต้องมีประสิทธิภาพและมีเสถียรภาพ เพื่อให้สามารถรองรับการให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง 3) ทบทวนและปรับปรุงอัตราค่าจ้างให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และจัดอบรมความรู้ในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง และไปในทิศทางที่องค์การกำหนด 4) จัดสรรงบประมาณในการดำเนินการให้เพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามแผนการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง และ 5) การรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ ควรมีการทบทวนแนวทางปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศมีประสิทธิภาพและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ในส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรศึกษาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่อื่น ๆ 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่อื่น และ 3) ควรศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายขึ้น

บรรณานุกรม

กัญญารัตน์ ดัดฤยวาท และเกียรติศักดิ์ บาลรัมย์. (2565). เทคโนโลยีสารสนเทศหมายถึงอะไร มีอะไรบ้าง. เรียกใช้เมื่อ 21 มิถุนายน 2566 จาก <https://cs.bru.ac.th/>

- ณิชนันท์ ปวงนิยม. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศทะเบียนทรัพย์สิน หน่วยงานสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม. ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนาชัย อีรพัฒน์วงศ์ และคณะ. (2564). ปัญหายุทธศาสตร์เทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อการบริหารภาครัฐ. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 8(1), 91-102.
- ปรีชา พังสุบรรณ และคณะ. (2563). การประเมินโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- พัชรณัฐ สิริคานต์สกุล และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรภาครัฐบนแพลตฟอร์มดิจิทัลแบบครบวงจร. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. ครั้งที่ 4 วันที่ 22 พฤษภาคม 2564 . กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วิไลวรรณ อัสวเศรษฐี. (2560). การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- เวทยา ใฝ่ใจดี และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ. (2563). การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลขององค์กรภาครัฐเพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทย. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 18(1), 15-27.
- สรลชนา ไพสารี. (2564). การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อบริการประชาชน: กรณีศึกษา ฝ่ายจัดเก็บค่าผ่านทาง การทางพิเศษแห่งประเทศไทย. ใน (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). Government e-Service ยกระดับขีดความสามารถภาครัฐเพื่อให้บริการประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์.
- สุทธิน อินทร์ขำ. (2555). คอมพิวเตอร์ในการสอนระดับประถมศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 21 มิถุนายน จาก <http://www.it.pbru.ac.th/sootthin/471301/17.pdf>
- อุษคม เจียรจินดา. (2563). เทคโนโลยีสารสนเทศกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 3(2), 59-70.

การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*

DEVELOPMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION USING
TECHNOLOGY TO INCREASE EFFICIENCY OF SCHOOL IN
THE SCHOOL GROUP OF HOR KHAM - NONG LOENG UNDER
THE BUENG KAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ประสพชัย ศรีษร

Prasopchai Srisorn

สมกุล ถาวรกิจ

Somkul Tharwonkit

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, ประเทศไทย

Siam Technology College, Thailand

E-Mail: prasopchai.sr@bkn.go.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังในการบริหารงาน วิชาการและจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยี ขนาดตัวอย่าง จำนวน 97 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 10 คน และ ครู 87 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.947 สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก และสภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับมาก การประเมินความ ต้องการจำเป็น ในภาพรวมทุกด้านมีความต้องการจำเป็น โดย ด้านที่พบว่ามีค่า PNI_{modified} สูงสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการ พัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบ

* Received 30 May 2024; Revised 30 June 2024; Accepted 23 August 2024

ประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยี มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารควรใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์สาระหลักสูตรหรือ ต้นแบบหลักสูตรในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงหรือเพิ่มรายวิชา พัฒนาครูให้มีความรู้ด้าน กระบวนการวิจัย ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์การเรียนรู้ของนักเรียน รวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนา หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการวัดผล โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมความต้องการของ ชุมชนด้วยเทคโนโลยี มีการประชุมออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน ใช้เทคโนโลยีใน การสื่อสารกับองค์กรภายนอก เช่นการส่งเอกสารทางอีเมล Facebook ประชาสัมพันธ์ผลงาน และการเรียนการสอนทางเว็บไซต์ของโรงเรียน ใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการเรียนรู้ และให้ คำปรึกษา แนะนำนักเรียนในการศึกษาต่อ

คำสำคัญ : การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ, การใช้เทคโนโลยี, ประสิทธิภาพของ สถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

Abstract

This research aims to 1) Study the current situation and expected conditions in academic administration and prioritize necessary requirements using technology to enhance school efficiency. 2) Study development guidelines of academic administration using technology using technology with a sample size of 97 individuals, consisting of 10 school administrators and 87 teachers, selected through simple random sampling. The research tools used include questionnaires and interviews, with a reliability coefficient of 0.947. Statistical methods employed include frequency, percentage, mean, standard deviation, and necessity analysis. The research findings revealed that 1) Current conditions and expected situations are at a high level. The comprehensive evaluation of necessary requirements shows high necessity in various aspects. The highest modified PNI value was observed in the usage of technology for developing educational content or soliciting feedback for content development. Following that were technology utilization in research to enhance educational quality within schools and lastly, utilizing technology for internal quality assurance systems and education standards. 2) Development guidelines of academic administration using technology include: administrators utilizing technology to analyze educational content or curriculum models in schools to enhance or add subjects, developing teachers' research process knowledge, promoting students' analytical thinking, collecting data to improve curricula, learning processes, and assessment methods. Also, analyzing community requirements using

technology, conducting online meetings to exchange knowledge, using technology for external communication such as emailing documents or using Facebook for public relations regarding school achievements and teaching via the school's website. Moreover, utilizing technology to enhance learning and provide guidance and counseling for students pursuing further education.

Keywords: Development of academic administration, Using Technology, Efficiency of school, Bueng Kan Primary Educational Service Area Office

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติความสำคัญของการจัดการศึกษา ในหมวด 1 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 8 ระบุว่า ในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาลดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สำหรับหมวด 2 มาตรา 10 กำหนดให้ การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่ายและหมวด 4 มาตรา 22 ได้ให้แนวทางในการจัดการศึกษา โดยกำหนดให้การจัด การศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมี ความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและ เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ปัจจุบันสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนหอค้า-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ ในการบริหารงานวิชาการเนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุนหลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น ด้านงบประมาณด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ความรู้ความเข้าใจในงาน ซึ่งนับว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานวิชาการ ในปีการศึกษา 2565 สถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียน หอค้า-หนองเล็ง มีปัญหาเรื่องของการส่งข้อมูลรายงานไปยัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ และกระทรวงศึกษาธิการ ล่าช้าและผิดพลาดบ่อย อีกทั้งเรื่องของ ผลการ ทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสถานศึกษาโดยรวมมีเฉลี่ยค่าลดลง เนื่องจากเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการกำหนด นโยบาย การวางแผน และการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจในการบริหารย่อมอาศัยเทคโนโลยี ทางการศึกษาและระบบสารสนเทศ ซึ่งจะนำไปสู่ความถูกต้อง เชื่อถือได้ ทันสมัยตรงกับความต้องการในการวางแผนและทันเวลา โดยอาศัยเทคโนโลยีและสารสนเทศในการจัดเก็บ ประมวลผล เผยแพร่อย่างสะดวกรวดเร็วการใช้เทคโนโลยีของผู้ปฏิบัติงานจึงจำเป็นและมี

ความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีบริหารการศึกษา เนื่องจากกระบวนการวางแผนและตัดสินใจของผู้บริหารย่อมต้องใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศเป็นหลักสำคัญ ของการบริหารทุกขั้นตอนและสอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศของผู้ปฏิบัติงาน ที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ทันทต่อเหตุการณ์ (ครรชิต มัลลียงศ์, ม.ป.ป..)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนหอค้า-หนองเลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ขอบข่ายงาน 17 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังในการบริหารงานวิชาการและจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอค้า-หนองเลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอค้า-หนองเลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน หอค้า-หนองเลิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2566 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 คน ครู จำนวน 114 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 126 คน

ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2566 ขนาดตัวอย่าง จำนวน 97 คน ผู้บริหาร สถานศึกษา 10 คน ครู 87 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เพื่อหาสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน กำหนดขนาดตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู ชำนาญการพิเศษ ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีอายุราชการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามจำนวน 66 ข้อ การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา ใน กลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการ บริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียน หอ คำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คำถาม จัดลำดับตามความต้องการจากมากไปหาน้อย ตลอดจนผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหา คุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในกลุ่มโรงเรียนโคกก่อ-ชัยพร ซึ่งเป็น ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา .981

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยเทคโนโลยี สยามพร้อมทั้งเครื่องมือการวิจัยไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้ง 11 โรงเรียน

แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยเทคโนโลยี สยามพร้อม กับเครื่องมือการวิจัยไปดำเนินการสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผู้วิจัย รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ให้ครบทุกคนแล้ววิเคราะห์ข้อมูลและสรุปให้เป็นแนวทางการ พัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของสถานศึกษา ในกลุ่ม โรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ วิเคราะห์ด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ใช้ในแบบสอบถามมีเกณฑ์ ในการแปลความหมายค่าข้อมูลค่าเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2544) กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ความหมาย

4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับสูงสุด

3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับสูง

2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับต่ำ

1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับต่ำสุด

3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) จากสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ในการจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบที่จำเป็นต่อการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยใช้สูตร $PNI_{modified}$ (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2550)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้นำเสนอผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์การประเมินการบริหารกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเพชรบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ภาพรวม

การบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น	3.78	.72	ปานกลาง	17	4.58	.51	มาก	17
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวางแผนงานด้านวิชาการ	3.91	.69	ปานกลาง	15	4.72	.45	มาก	10
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.15	.61	มาก	5	4.80	.32	มาก	3
4. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	3.98	.63	ปานกลาง	14	4.73	.36	มาก	7
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.02	.68	มาก	12	4.73	.38	มาก	7
6. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.09	.69	มาก	7	4.71	.37	มาก	12
7. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	3.83	.90	ปานกลาง	16	4.63	.56	มาก	16
8. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	3.99	.64	ปานกลาง	13	4.72	.43	มาก	11
9. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการนิเทศการศึกษา	4.19	.64	มาก	3	4.80	.37	มาก	3
10. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการแนะแนว	4.08	.65	มาก	9	4.80	.37	มาก	3
11. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.31	.61	มาก	1	4.82	.35	มาก	1

การบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่คาดหวัง			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
12. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.06	.70	มาก	10	4.70	.42	มาก	14
13. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	4.08	.64		8	4.69	.44	มาก	15
14. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วย งานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	4.10	.72	มาก	6	4.71	.48	มาก	12
15. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	4.19	.62	มาก	4	4.77	.44	มาก	6
16. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการคัดเลือก หนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	4.24	.69	มาก	2	4.82	.37	มาก	1
17. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาและใช้สื่อ	4.04	.72	มาก	11	4.73	.42	มาก	7
รวมเฉลี่ย	4.06	0.68	มาก		4.73	0.41	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมทุกด้านของสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, S.D.=0.68) เมื่อพิจารณารายด้าน มีค่าเฉลี่ย 3.78-4.31 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.31, S.D.=0.61) และ ด้าน

การใช้เทคโนโลยีในการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.31, S.D.=0.69$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X}=3.78, S.D.=0.72$) ภาพรวมทุกข้อของสภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.73, S.D.=0.41$) เมื่อพิจารณารายด้าน มีค่าเฉลี่ย 4.58-4.82 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}=4.82, S.D.=0.35$) และด้านการใช้เทคโนโลยีในการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.82, S.D.=0.37$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X}=4.58, S.D.=0.51$)

ตอนที่ 2 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็งสังคีตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ตารางที่ 2 ภาพรวมการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็งสังคีตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ด้านที่	การบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนหอคำ-หนองเล็งสังคีตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ	การประเมินผล			
		D	I	PNI	อันดับ
1	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น	3.78	4.58	0.21	1
2	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวางแผนงานด้านวิชาการ	3.91	4.72	0.21	3
3	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.15	4.8	0.16	10
4	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	3.98	4.73	0.19	4
5	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์	4.02	4.73	0.18	6
6	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.09	4.71	0.15	11

ด้านที่	การบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียนหอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ	D I PNI อันดับ			
		D	I	PNI	อันดับ
7	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	3.83	4.63	0.21	2
8	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	3.99	4.72	0.18	5
9	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการนิเทศการศึกษา	4.19	4.8	0.15	14
10	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการแนะแนว	4.08	4.8	0.18	7
11	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.31	4.82	0.12	17
12	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.06	4.7	0.16	9
13	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น	4.08	4.69	0.15	12
14	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	4.10	4.71	0.15	13
15	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา	4.19	4.77	0.14	15
16	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา	4.24	4.82	0.14	16
17	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.04	4.73	0.17	8
รวมเฉลี่ย		4.061	4.73	0.166	

ตารางที่ 2 พบว่าภาพรวมการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ในภาพรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการจำเป็น โดยมีค่า PNI_{modified} อยู่ระหว่าง 0.118-0.212 ด้านที่พบว่ามีความ PNI_{modified} สูงสุด มาความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 คือด้านการใช้เทคโนโลยีในการ

พัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น(PNI_{modified} =0.212) รองลงมาคือด้านการใช้เทคโนโลยีในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา (PNI_{modified} =0.209) และอันดับสุดท้ายคือด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา (PNI_{modified} =0.118)

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอค้า-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ จากค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุดใน 3 อันดับแรก

ตารางที่ 3 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา/ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น		
1. ควรใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์กรอบสาระหลักสูตรท้องถิ่นของ สพฐ. หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนและข้อมูลสารสนเทศของชุมชนเพื่อนำมาจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือเพิ่มเติม คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป	4	44.44
2. ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสำรวจความต้องการของคนในชุมชน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำไปกำหนดเป็นเนื้อหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น	3	33.33
3. ควรใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เกิดปัญหาเพื่อสร้างองค์ความรู้สภาพปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาและสามารถนำมาพัฒนาความสามารถจนเกิดความชำนาญเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีชีวิตที่งอกงามโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการสืบค้นข้อมูล	2	22.22

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางการพัฒนา/ข้อเสนอแนะ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น โดยเรียงเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ ควรใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์กรอบสาระหลักสูตรท้องถิ่นของ สพฐ. หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนและข้อมูลสารสนเทศของชุมชนเพื่อนำมาจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือเพิ่มเติม คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป (ร้อยละ 44.44) ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสำรวจความต้องการของคนในชุมชน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลในการนำไปกำหนดเป็นเนื้อหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น (ร้อยละ 33.33) และควรใช้เทคโนโลยีในการพัฒนา

เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เกิดปัญญาเพื่อสร้างองค์ความรู้สภาพปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาและสามารถนำมาพัฒนาความสามารถจนเกิดความชำนาญเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีชีวิตที่อกงามโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการสืบค้นข้อมูล (ร้อยละ 22.22)

ตารางที่ 4 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนา/ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา		
1. พัฒนาคู่มือมีความรู้ด้านกระบวนการวิจัยเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด การจัดการหาเหตุผล การผสมผสานแบบสหวิทยาเพื่อหาคำตอบในปัญหาที่สนใจ	5	55.55
2. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลงานวิจัยและแนวทาง การแก้ปัญหาผู้เรียนที่มีความสะดวกและสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้จริงสะดวกรวดเร็วและเป็นปัจจุบันมากที่สุด	3	33.33
3. มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยวิธีการวิจัยและกระบวนการวิจัยในการพัฒนาคู่มือและนักเรียนมีการใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสร้างทีมงานวิจัยและส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษาสู่ความสำเร็จในการวิจัย	1	11.11

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางการพัฒนา/ข้อเสนอแนะ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ พัฒนาคู่มือมีความรู้ด้านกระบวนการวิจัยเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด การจัดการหาเหตุผล การผสมผสานแบบสหวิทยาเพื่อหาคำตอบในปัญหาที่สนใจ (ร้อยละ 55.55) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลงานวิจัยและแนวทาง การแก้ปัญหาผู้เรียนที่มีความสะดวกและสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้จริงสะดวกรวดเร็วและเป็นปัจจุบันมากที่สุด (ร้อยละ 33.33) มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยวิธีการวิจัยและกระบวนการวิจัยในการพัฒนาคู่มือและนักเรียนมีการใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสร้างทีมงานวิจัยและส่งเสริมการวิจัยในสถานศึกษาสู่ความสำเร็จในการวิจัย (ร้อยละ 11.11)

ตารางที่ 5 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน การใช้เทคโนโลยีในการวางแผนงานด้านวิชาการ

แนวทางการพัฒนา/ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวางแผนงานด้านวิชาการ		
1. มีการรวบรวมข้อมูลด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนรู้การวัดผลและประเมินผลการเทียบโอนผลการเรียนการประกันคุณภาพและมาตรฐานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการวิจัยเพื่อใช้กำกับดูแลติดตามและนิเทศผลงานด้านวิชาการโดยการใช้เทคโนโลยีและbig data	4	44.44
2. จัดทำโปรแกรมกำหนดการเรียนรู้ โปรแกรมประเมินความรู้ความเข้าใจวัดและประเมินผล	3	33.33

แนวทางการพัฒนา/ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวางแผนงานด้านวิชาการ		
3. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวางแผนงานด้านวิชาการซึ่งเป็นข้อมูลรอบด้านได้แก่ข้อมูลสภาพสังคมเศรษฐกิจวัฒนธรรม ค่านิยมและความสัมพันธ์ของคนในชุมชน	2	22.22

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางการพัฒนา/ข้อเสนอแนะด้านการใช้เทคโนโลยีในการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยเรียงเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ มีการรวบรวมข้อมูลด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวัดผลและประเมินผลการเทียบโอนผลการเรียนการประกันคุณภาพและมาตรฐานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการวิจัยเพื่อใช้กำกับดูแลติดตามและนิเทศผลงานด้านวิชาการโดยการใช้เทคโนโลยี และ big data (ร้อยละ 44.44) จัดทำโปรแกรมกำหนดการเรียนรู้ โปรแกรมประเมินความรู้ความเข้าใจวัดและประเมินผล (ร้อยละ 33.33) และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวางแผนงานด้านวิชาการซึ่งเป็นข้อมูลรอบด้านได้แก่ข้อมูลสภาพสังคมเศรษฐกิจวัฒนธรรมค่านิยมและความสัมพันธ์ของคนในชุมชน (ร้อยละ 22.22)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัย ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า การบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยภาพรวมทุกด้านของสภาพปัจจุบัน จัดเรียงตามลำดับความสำคัญ สูงสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และต่ำสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น ภาพรวมของสภาพที่คาดหวัง เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญ สูงสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา รองลงมาด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และต่ำสุดคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ

หลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การใช้เทคโนโลยีในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ที่ผ่านการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา และระบุนิยามทัศนทัศน์พันธกิจ เป้าประสงค์ความสำเร็จของการพัฒนา วิธีการดำเนินงานที่มีหลักวิชาและผลการวิจัยรองรับ งบประมาณ และทรัพยากร โดยมีบุคลากรของสถานศึกษาและครูเป็นผู้นำรับผิดชอบและจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อสะท้อนคุณภาพผู้เรียนและการบริหารจัดการศึกษา เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และนำผลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรศ.สุคนธ์ มั่นคง (2565) กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ผลักดันให้มีแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย 2) เสริมสร้างสมรรถนะการวัดและประเมินผลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4) ขยับเคลื่อนการนิเทศการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5) พลิกโฉมการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน ในกลุ่มโรงเรียน หอคำ-หนองเล็ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีการดำเนินการรายด้าน จากค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุดใน 3 อันดับแรก ดังนี้

2.1 การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น มีการดำเนินการได้ดังนี้ ใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์กรอบสาระหลักสูตรท้องถิ่นของ สพฐ. หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนและข้อมูลสารสนเทศของชุมชนเพื่อนำมาจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือเพิ่มเติม คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา เพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนพร้อมกับประเมินผลและปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับวารุณี อิ่มใจ และเยาวเรศ ภักดีจิตร (2563) ได้กล่าวไว้ว่า นวัตกรรมหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วิถีชีวิตชุมชนเขาทอง จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 ความเป็นมาของตำบลเขาทอง หน่วยที่ 2 สภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพทั่วไปของตำบลเขาทอง หน่วยที่ 3 วัฒนธรรมประเพณีหน่วยที่ 4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ หน่วยที่ 5 ศิลปะการแสดงรำไท่น ผลการประเมินคุณภาพ นวัตกรรมหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวิถีชีวิตชุมชนเขาทอง และ 2) วิถีทัศน์ออนไลน์ เรื่อง วิถีชีวิตชุมชนเขาทอง ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาของตำบลเขาทอง 2) สภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพทั่วไปของตำบลเขาทอง 3) วัฒนธรรมประเพณี 4) ภูมิปัญญา

ท้องถิ่น และ 5) ศิลปะการแสดงรำโทนซึ่งพัฒนาวิดีโอออนไลน์ โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเผยแพร่บน YouTube (หลักสูตรพัฒนาท้องถิ่น วิถีชีวิตเขาทอง)

2.2 การใช้เทคโนโลยีในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีการดำเนินการดังนี้ พัฒนาคู่มือให้มีความรู้ด้านกระบวนการวิจัยเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด การจัดการหาเหตุผล การผสมผสานแบบสหวิทยาเพื่อหาคำตอบในปัญหาที่สนใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ ในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหาการผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ไซยศ ไพวิทยศิริธรรม (2562) การทำวิจัยในยุคที่เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลมีความสะดวก รวดเร็วและนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายขึ้น ทั้งในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ มีทั้งเทคโนโลยีภาพ เสียง ทั้งนี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องเลือกเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับการวิจัยนั้น ๆ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในยุคสารสนเทศ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ เทคโนโลยีการสืบค้นข้อมูล เทคโนโลยีการบันทึกข้อมูล เทคโนโลยีการเก็บข้อมูล เทคโนโลยีกระบวนการ และเทคโนโลยีการแบ่งปันและเผยแพร่ข้อมูล

2.3 การใช้เทคโนโลยีในการวางแผนงานด้านวิชาการ ในสถานศึกษามีการดำเนินการดังนี้ มีการรวบรวมข้อมูลด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการพัฒนาระบวนการเรียนรู้การวัดผลและประเมินผลการเทียบโอนผลการเรียนการประกันคุณภาพและมาตรฐานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการวิจัยเพื่อใช้กำกับดูแลติดตามและนิเทศผลงานด้านวิชาการโดยการใช้เทคโนโลยีและ big data ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การวางแผนงานด้านวิชาการ เป็นการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนทางวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์กำหนดเป้าหมาย กรอบ ตลอดจน ดูแล นิเทศ กำกับและติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับศรัณย์ภัทร์ ไตรสุวรรณ (2558) การวางแผนงานด้านวิชาการในส่วนของการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยในการจัดตาราง การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานพอสมควรซึ่งจะต้องเข้าใจถึงธรรมชาติของวิชาบริบทของโรงเรียน และเงื่อนไขต่าง ๆ

สรุป การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและคุณภาพ

การศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาวด้วย ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาการศึกษาต่อไปได้ดีกว่า

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ควรใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์กรอบสาระหลักสูตรท้องถิ่นของ สพฐ. หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนและข้อมูลสารสนเทศของชุมชนเพื่อนำมาจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือเพิ่มเติม คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป 1.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านกระบวนการวิจัยเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด การจัดการหาเหตุผล การผสมผสานแบบสหวิทยาเพื่อหาคำตอบในปัญหาที่สนใจ 1.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวางแผนงานด้านวิชาการ ควรมีการรวบรวมข้อมูลด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพและมาตรฐานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการวิจัยเพื่อใช้กำกับดูแลติดตามและนิเทศผลงานด้านวิชาการโดยการใช้เทคโนโลยีและ big data 1.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรใช้เทคโนโลยีในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการนำมาพัฒนาหลักสูตร รวบรวมความต้องการของคนในชุมชน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน การประเมินการใช้หลักสูตร 1.5 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ควรจัดทำเว็บเพจเพื่อประชาสัมพันธ์ รวมทั้งเผยแพร่ผลงานสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วและได้รับความรู้ที่ทันสมัยเสมอ 2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการบริหารวิชาการ ของโรงเรียน และ 2.2 ควรมีการสังเคราะห์ ขอบข่ายงาน 17 ด้าน ในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน เพื่อให้จำนวนตัวแปรลดลง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

- ครรชิต มาลัยวงศ์. (ม.ป.ป..). เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2566 จาก https://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2562). เทคโนโลยีสำหรับการวิจัยในยุคสารสนเทศ : เครื่องมือสำหรับงานวิจัย. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ECT Journal, 14(16), 23-34.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รสสุคนธ์ มั่นคง. (2565). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 11(1), 115-126.
- วารุณี อิ่มใจ และเยาวเรศ ภักดีจิตร. (2563). การพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรท้องถิ่นและวิถีทัศน์ออนไลน์เรื่องวิถีชีวิตชุมชนเขาทอง. วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 3(3), 1-12.
- ศรัณย์ภัทร์ ไตรสุวรรณ. (2558). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12. ใน (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ประสิทธิผลการขับเคลื่อนสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่ม
เปราะบางในเขตพื้นที่ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก*

THE EFFECTIVENESS OF SOCIAL WELFARE DRIVING IN HOUSING
FOR VULNERABLE GROUPS IN WAT BOT DISTRICT
PHITSANULOK PROVINCE

ณัฐพงษ์ จันทรงาม

Nattaphong Channgam

โชติ บดีรัฐ

Chot Bodeerat

ภาสกร ดอกจันทร์

Phasakorn Dokchan

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: ment.nattaphong.1@gmail.com

บทคัดย่อ

จากการวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัย ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัย และศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางเพิ่มประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามคือ ประชากรกลุ่มเปราะบางด้านที่อยู่อาศัยและสมาชิกในครอบครัว เขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 104 คน และสำหรับแบบสัมภาษณ์ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดสวัสดิการ จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.9 อายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 22.1 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย ร้อยละ 38.5 ส่วนใหญ่ว่างงาน ร้อยละ

* Received 5 June 2024; Revised 2 July 2024; Accepted 23 August 2024

65.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 96.2 มีสมาชิกในครอบครัว 4 คนขึ้นไป ร้อยละ 47.1 และสำหรับความสามารถในการช่วยเหลือตัวเอง ส่วนใหญ่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง (กลุ่มติดบ้าน) ร้อยละ 71.2 2) ระดับประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มากที่สุด คือ ด้านนโยบายการช่วยเหลืออยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ (อบต. ผู้นำชุมชน หรือผู้ใหญ่บ้าน) อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, สวัสดิการสังคม, กลุ่มเปราะบาง

Abstract

This research aimed to study the effectiveness of social welfare programs regarding housing, to examine the personal factors influencing the implementation of housing-related social welfare, and to propose recommendations to enhance the effectiveness of housing-related social welfare for vulnerable groups in the Wat Bot District, Phitsanulok Province. The samples were 104 people by employing the questionnaire asking vulnerable housing groups and family members in the Wat Bot District, Phitsanulok Province and 30 interviewees involved in the welfare program implementation process selected from social welfare practitioners focusing on housing. The research results found that 1) Basic personal information of the questionnaire respondents: predominantly female at 52.9%, aged between 41-50 years old at 22.1%, with educational attainment mostly at the middle or high school level at 38.5%, predominantly unemployed at 65.4%, with an average monthly income of less than 5,000 baht at 96.2%, having 4 or more family members at 47.1%, and regarding their ability to self-help, mostly able to help themselves to some extent (household-based group) at 71.2%. 2) The level of effectiveness of housing-related social welfare programs for vulnerable groups in the Wat Bot District, Phitsanulok Province, is highest in terms of policy assistance, rated as high, and lowest in terms of stakeholders involved in welfare provision (sub-district administrators, community leaders, or village elders), rated as moderate.

Keywords: The Effectiveness, Social Welfare, Vulnerable Groups

บทนำ

เมื่อโลกต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจเกือบทุกสาขา พบว่า เศรษฐกิจไทยมีความอ่อนไหวต่อภาวะเศรษฐกิจระหว่างประเทศในระดับสูง สร้างความเสียหายเป็นวงกว้างทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานเป็นเหตุให้อัตราการว่างงานเพิ่มสูงขึ้น ชั่วโหม่งการทำงานลดลง และส่งผลให้สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมมีระดับสูงขึ้น ในขณะที่ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางที่มีรายได้น้อย จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีการประเมินภาพรวมของบริบทและสถานะของทุนทางสังคมของประเทศไทย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างเพื่อมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม ผ่านการกระจายโอกาส การสร้างความเสมอภาค รวมถึงการลดความเหลื่อมล้ำ โดยในการลดความเหลื่อมล้ำนั้น สามารถทำได้ทั้งในด้านของรายได้ ความมั่นคง พื้นที่ และโอกาสในการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจ โดยการกระจายการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและเมือง เพื่อกระจายประโยชน์จากความเจริญทางเศรษฐกิจ กระจายโอกาสเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ และดิจิทัล เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและพื้นที่เมือง เพื่อให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ทั้งการเข้าถึงแหล่งความรู้ แหล่งเงินทุน และสวัสดิการทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางให้มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนเรื้อรังและป้องกันการส่งต่อความยากจนไปสู่ลูกหลาน โดยเน้นส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาทักษะอาชีพที่มีคุณภาพแก่เด็กและเยาวชนจากครัวเรือนยากจน พร้อมทั้งพัฒนาหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมที่มีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตให้ทุกคนในสังคมได้รับความคุ้มครองทางสังคมอย่างเหมาะสมเพียงพอ สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน ส่วนของการลดความเหลื่อมล้ำของศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจนั้น ควรมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถแข่งขันได้ และมีการเติบโตที่ยั่งยืน โดยพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรม อาทิ การสนับสนุนทางเทคโนโลยีและกลไกทางการเงินที่เหมาะสม เพื่อให้เข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างทั่วถึง การยกระดับมาตรฐานและพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์และบริการ การเพิ่มการเข้าถึงการบริการและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รวมถึง การสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาด

กลางและขนาดย่อมของไทยสามารถเชื่อมโยงสู่เครือข่ายห่วงโซ่คุณค่าระดับโลกได้โดยง่าย (ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570)

การพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการมีการพัฒนามาจากฐานขององค์กรการเงิน และต้องใช้หลักการของระบบที่มีการหนุนเสริมของหุ้นส่วนทางสังคมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและสร้างการทำงานแบบประสานความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ภาคประชาชน และภาคเอกชน ได้แก่ โครงสร้างคณะทำงานในเชิงพื้นที่ เครือข่ายและงบประมาณภายในและภายนอก รูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน และการต่อยอดกองทุนการจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อเกิดการบูรณาการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมที่สมาชิกทุกกลุ่มมีโอกาสได้รับสิทธิประโยชน์ตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ และตาย ได้อย่างยั่งยืน โดยระบบสวัสดิการชุมชนจะมีความเข้มแข็งและความยั่งยืนได้ จะต้องมีการหนุนเสริมจากเงื่อนไขบริบทของชุมชน 8 เงื่อนไข ได้แก่ การมีประวัติศาสตร์ของการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนากองทุนฯ ผู้นำและแกนนำที่มีระบบวิธีคิดแบบเห็นประโยชน์ส่วนร่วม โครงสร้างการบริหารแบบกระจายอำนาจ การบูรณาการทำงานของเครือข่ายภายในและภายนอก มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจของสมาชิก และการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของกลุ่ม (สุเทพ คำเมฆ และปฐิมาพร เคลือซอน, 2565)

ที่ผ่านมา มีการเปิดศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบลคันไช้ อำเภอดำรงวิทยะปาล์ม ศูนย์ช่วยเหลือและให้บริการด้านสวัสดิการสังคมตำบลบึงพระ ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก โดยจะเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือและให้บริการด้านสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มเปราะบางที่ประสบปัญหาเดือดร้อนทางสังคมได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ตั้งแต่ เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ แม่เลี้ยงเดี่ยว ผู้ป่วยติดเตียง และผู้ด้อยโอกาส โดยบูรณาการทำงานร่วมกับท้องที่ ท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน และอพม. ในพื้นที่ พร้อมทั้งมอบเกียรติบัตรแก่ อพม. และผู้สูงอายุ รดโยกสำหรับคนพิการ และถุงยังชีพสำหรับครอบครัวเด็กที่ประสบปัญหาทางสังคม (สำนักงานเลขานุการกรม กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2565)

เทศบาลตำบลวัดโบสถ์ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่จำนวน 7,581 ไร่ 25 ตารางวา มีจำนวนประชากรทั้งหมด 8,228 คน แบ่งเป็นเพศชาย 3,893 คน คิดเป็นร้อยละ 47.31 และหญิง 4,335 คน คิดเป็นร้อยละ 52.69 โดยมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 3,642 ครัวเรือน ความหนาแน่นเฉลี่ยอยู่ที่ 678 คน ต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนที่มีจำนวนประชากรค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะทำนาข้าว อีกทั้งมีครอบครัวที่มีสมาชิกเปราะบาง ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ จำนวน 48 ครัวเรือน (สำนักงานเทศบาลตำบลวัดโบสถ์, 2565)

ผลการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางอันอับ 1 ของประเทศ ปีพ.ศ. 2565 จังหวัดพิษณุโลกมีแผนการบูรณาการการทำงานของศูนย์พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก ร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการให้ครอบครัว 90 ตำบล ซึ่งนางศิริทิพย์ ภาศรีสมบัติ เปิดเผยว่า จังหวัดพิษณุโลกได้ดำเนินการก่อตั้งศูนย์พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำตำบล 3 แห่งในตำบลทองแท้ อำเภอดงโสม ตำบลวังพิรุณ อำเภอดงหลวง และตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง อีกทั้งการจัดตั้งศูนย์พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำตำบล เป็นการยกระดับการทำงานของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุและศูนย์บริการคนพิการ เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจของกระทรวงและความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอดงโสม จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอดงโสม จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางเพิ่มประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอดงโสม จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการขับเคลื่อนสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอดงโสม จังหวัดพิษณุโลก ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาประชากร ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ได้แก่ ประชากรกลุ่มเปราะบางด้านที่อยู่อาศัยและสมาชิกในครอบครัว เขตพื้นที่อำเภอดงโสม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 104 คน
2. สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพพร้อมแบบสัมภาษณ์ ใช้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสวัสดิการจำนวน 30 คน โดยคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย

- 1) เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการนโยบายและงบประมาณ จำนวน 10 คน
- 2) เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ จำนวน 10 คน

3) ผู้นำท้องที่ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สภาพที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และความสามารถในการช่วยเหลือตัวเอง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) ซึ่งมีคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน ระดับความคิดเห็น

5 มากที่สุด/เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4 มาก/เห็นด้วย

3 ปานกลาง/เห็นด้วยปานกลาง

2 น้อย/ไม่เห็นด้วย

1 น้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การแปลผลค่าคะแนน แปลผลโดยถือตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตรอัตราภาคชั้น

$$\frac{5-1}{5} = 0.80$$

2. แบบสัมภาษณ์

ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางเพิ่มประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้การเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่สนใจเพิ่มเติมได้ โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาประสิทธิผล การขับเคลื่อนสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งลักษณะของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำการศึกษาเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถาม ประชากร จำนวน 104 คน และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูล แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องประสิทธิผลการขับเคลื่อนสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ข้อมูลระดับประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การแปลผลค่าคะแนน แปลผลโดยถือตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตรอันตรภาคชั้น ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย/ไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง/เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก/เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด/เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้เป็นร้อยแก้ว ซึ่งเขียนในลักษณะของเรียงความ เล่าเรื่อง ถอดเทปบทสนทนา เนื้อความจากเอกสาร

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

จากการใช้แบบสอบถาม พบว่า ข้อมูลระดับประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายการช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านประเภทสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ (อบต. ผู้นำชุมชน หรือผู้ใหญ่บ้าน) อยู่ในระดับ ปานกลาง

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประเภทสวัสดิการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีการจัดบริการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย เพื่อให้มีความปลอดภัยและสุขลักษณะที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีกระบวนการทำการประเมินความต้องการสำหรับกลุ่มเปราะบาง เพื่อทราบถึงความต้องการและปรับสวัสดิการให้เหมาะสม อยู่ในระดับมาก

ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ (อบต. ผู้นำชุมชน หรือผู้ใหญ่บ้าน) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ สนับสนุนในการเข้าถึงบริการอื่นๆ ที่สำคัญในบริเวณที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับมาก

ด้านนโยบายการช่วยเหลือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ รัฐบาลหรือองค์กรมีนโยบายให้การดูแลตามความจำเป็นด้านปัจจัย 4 (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย) อยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

จากการใช้แบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น / ตอนปลาย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 ส่วนใหญ่ว่างงาน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 96.2 มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน ขึ้นไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 และสำหรับความสามารถในการช่วยเหลือตัวเอง ส่วนใหญ่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง (กลุ่มติดบ้าน) จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลระดับประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในเขตพื้นที่อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายการช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านประเภทสวัสดิการ อยู่ในระดับปานกลาง ด้าน

กระบวนการ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ (อบต. ผู้นำชุมชน หรือผู้ใหญ่บ้าน) อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งภาพรวมค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันมากนัก สอดคล้องกับภัทราวุฒิ โชนอก (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องประสิทธิผลการจัดบริการสวัสดิการสังคมตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอวนรวินิवास จังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดบริการสวัสดิการสังคมตามแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดบริการสวัสดิการสังคมตามแผนพัฒนาท้องถิ่น และ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอวนรวินิवास จังหวัดสกลนคร ที่ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลการจัดบริการสวัสดิการสังคมตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอวนรวินิवास จังหวัดสกลนคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน และประสิทธิผลการจัดบริการสวัสดิการสังคมตาม แผนพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามคุณลักษณะด้านพื้นที่อยู่อาศัย พบว่า ประสิทธิผลการจัดบริการสวัสดิการสังคมตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอวนรวินิवास จังหวัดสกลนคร ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประเภทสวัสดิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีการจัดบริการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย เพื่อให้มีความปลอดภัยและสุขลักษณะที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก หนึ่งในสวัสดิการที่จำเป็นคือการปรับปรุงและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยและสุขลักษณะที่เหมาะสม การที่ที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยและสุขลักษณะที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบาง ที่อยู่อาศัยที่ไม่ได้รับการดูแลอาจก่อให้เกิดอันตรายและปัญหาสุขภาพได้ สอดคล้องกับสุเทพ คำเมฆ และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพชีวิต ให้กับกลุ่มเปราะบางทางสังคมของเทศบาลตำบลสามง่าม อำเภอสว่าง จังหวัดพิจิตร มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มเปราะบางทางสังคม และ 2) เพื่อศึกษาเงื่อนไขบริบทชุมชนที่ส่งผลต่อความสำเร็จการพัฒนากระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มเปราะบางทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า สวัสดิการชุมชนด้านที่อยู่อาศัย เป็นการสะท้อนถึงระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มีการช่วยเหลือกัน การจัดสวัสดิการชุมชนมีการเปลี่ยนผ่านในการช่วยเหลือในระบบการได้รับสวัสดิการของสมาชิกในกลุ่ม ได้แก่ การจัดสวัสดิการชุมชนในการซ่อมแซมบ้าน โดยเฉพาะการสมทบการซ่อมแซมบ้านผู้เดือนร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย เป็นการสนับสนุนเงินหรือกำลังแรงงานของสมาชิกร่วมกับเทศบาลในการช่วยเหลือแบบร่วม

แรงร่วมใจกันบนพื้นฐานของการเป็นจิตอาสา ตลอดจนสนับสนุนเงินทุนผ่านโครงการบ้านพอเพียง โดยกองทุนฯ ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ดำเนินการซ่อมแซมบ้านผู้ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่ รวมถึง พิสิฐ พูลพิพัฒน์ และ สนองวิญญ์ ภูวันทมาตย์ (2562) ได้ทำการศึกษา เรื่องรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง 2) เพื่อค้นหารูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง และ 3) เพื่อทดลองนำรูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยในชุมชนเมืองไปใช้ในพื้นที่ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ของผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย 7 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคม 2) ด้านอาชีพและรายได้ 3) ด้านครอบครัว 4) โอกาสและการเข้าถึงระบบบริการและสวัสดิการสังคม 5) ด้านสุขภาพจิต 6) ด้านสุขภาพ 7) ความมั่นคงในชีวิต พบว่าภาพรวมสถานการณ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง และรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยและอาศัยในชุมชนแออัดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและ สังคมไทยมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้สูงอายุคุณภาพ 2) วัด 3) ผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยในชุมชนเมืองพึงตระหนักรู้ที่จะเข้าอบรมสมาธิบนความเคลื่อนไหว “อานาปานสติ” การร่ายรำเพื่อสุขภาพ และฝึกทำเกษตรพอเพียง 4) พมจ.หรือส่วนราชการที่คุ้มครองชุมชนเป็นศูนย์ข้อมูล (QR Code) และแฟ้มประวัติรายบุคคลของผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยเพื่อยกระดับรายบุคคล 5) พมจ.หรือส่วนราชการที่คุ้มครองชุมชน สนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่อยู่อาศัยรวมตัวกันกับคนอื่นจัดตั้งมูลนิธิหรือกองทุนใน “วัด” เพื่อทำประโยชน์แก่สังคม 6) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางหลักสูตรพัฒนาเยาวชน 7) ผู้สูงอายุที่ไม่มีสิทธิ์ที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง ที่อยู่อาศัยในที่บุกรุกหรือที่สาธารณะ ควรได้รับการโยกย้ายอย่างมีเกียรติศักดิ์ศรี

ด้านกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ มีกระบวนการทำการประเมินความต้องการสำหรับกลุ่มเปราะบาง เพื่อทราบถึงความต้องการและปรับสวัสดิการให้เหมาะสม อยู่ในระดับมาก กลุ่มเปราะบางมีลักษณะและความต้องการที่แตกต่างกันไปตามสถานะ เพศ อายุ รายได้ รวมถึงการมีผู้ดูแลหรือไม่มีผู้ดูแล สังคมที่อาศัยอยู่ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้ความต้องการสวัสดิการต่างกัน ดังนั้น การประเมินความต้องการของกลุ่มเปราะบางจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถตอบสนองความต้องการและให้บริการได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสิทธิพันธ์ พูนเอียด และศลทร คงหวาน (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ทราบปัญหาและเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการ

ตอบสนองต่อการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสังคมผู้สูงอายุในท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ทำให้ทราบว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในท้องถิ่นเป็นอย่างดี มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในท้องถิ่น มีการกำหนดเป็นนโยบายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ นอกจากนี้การกำหนดทิศทางในการช่วยเหลือผู้สูงอายุแล้ว จะทำให้ผู้สูงอายุได้ทราบ และเป็นหลักประกันว่าผู้บริหารส่วนท้องถิ่นได้นำเสนอนโยบายที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผู้สูงอายุหรือไม่ นอกจากนี้การดำเนินนโยบายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับผู้สูงอายุจะทำให้ท้องถิ่นเองมีการพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ การดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ทราบว่าท้องถิ่นมีศักยภาพในการดำเนินสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม งานสวัสดิการบางอย่างต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินงานสวัสดิการสังคมที่ได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนและประสบความสำเร็จได้นั้น ก็ด้วยผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ลงพื้นที่ และขอความร่วมมือจากภาคเอกชนสนับสนุนการทำงาน และงานวิจัยของกุลธิดา ศรีวิเชียร และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้และสถานการณ์การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ประเด็นสิทธิด้านสุขภาพของกลุ่มเปราะบาง มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อทบทวนนิยามความเปราะบางและบุคคลเปราะบาง ซึ่งนำไปสู่การทำงานทางด้านสิทธิทางสุขภาพอย่างบูรณาการ และ 2) เพื่อศึกษาสถานการณ์ทางด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเปราะบาง และสถานการณ์การทำงานของหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานทางด้านสุขภาพของกลุ่มเปราะบางในประเทศไทย นำไปสู่ข้อเสนอการพัฒนาเชิงนโยบาย ผลการศึกษาพบว่า ความเปราะบางแบ่งออกได้หลายมิติ ได้แก่ ความเปราะบางในเชิงร่างกายและจิตใจ ความเปราะบางที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและภายใน ความเปราะบางในมิติที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคม ความเปราะบางเกิดขึ้นจากสาเหตุระดับปัจเจก บุคคลเปราะบางในมิติของการตกเป็นผู้ถูกระทำปัจจัยที่นำไปสู่ความเปราะบาง ได้แก่ สาเหตุ แรงกดดัน ภาวะที่ไม่มั่นคง สถานการณ์ของกลุ่มเปราะบางที่ทำให้เข้าไม่ถึงสิทธิด้านสุขภาพ พบว่า กลุ่มเยาวชนพบความด้อยโอกาส กลุ่มผู้สูงอายุในชนบทพบระยะทางระหว่างสถานพยาบาลและที่พักอาศัย และการขาดคนดูแลแรงงานต่างชาตินที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม พบว่า ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพด้วยตนเอง กลุ่มประชากรยากจน พบว่า มีการพิจารณามิติเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ขาดการพิจารณาด้านความเท่าเทียม ความเป็นธรรม และความจำเป็น กลุ่มหญิงหม้ายในจังหวัดชายแดนใต้ พบสาเหตุมาจาก สถานการณ์ความไม่สงบทางการเมือง และการสูญเสียผู้นำในครอบครัว กลุ่มผู้ต้องขังหญิง พบความแออัดภายในเรือนนอนและความเสี่ยงที่จะต้องพา

นักโทษออกไปรับบริการข้างนอก ที่อาจมีการหลบหนี กลุ่มคนเร่ร่อน ไร้บ้านพบการไม่มีเอกสารแสดงตัวตนที่ทำให้ไม่ได้รับสิทธิรักษาพยาบาลและสวัสดิการสังคม

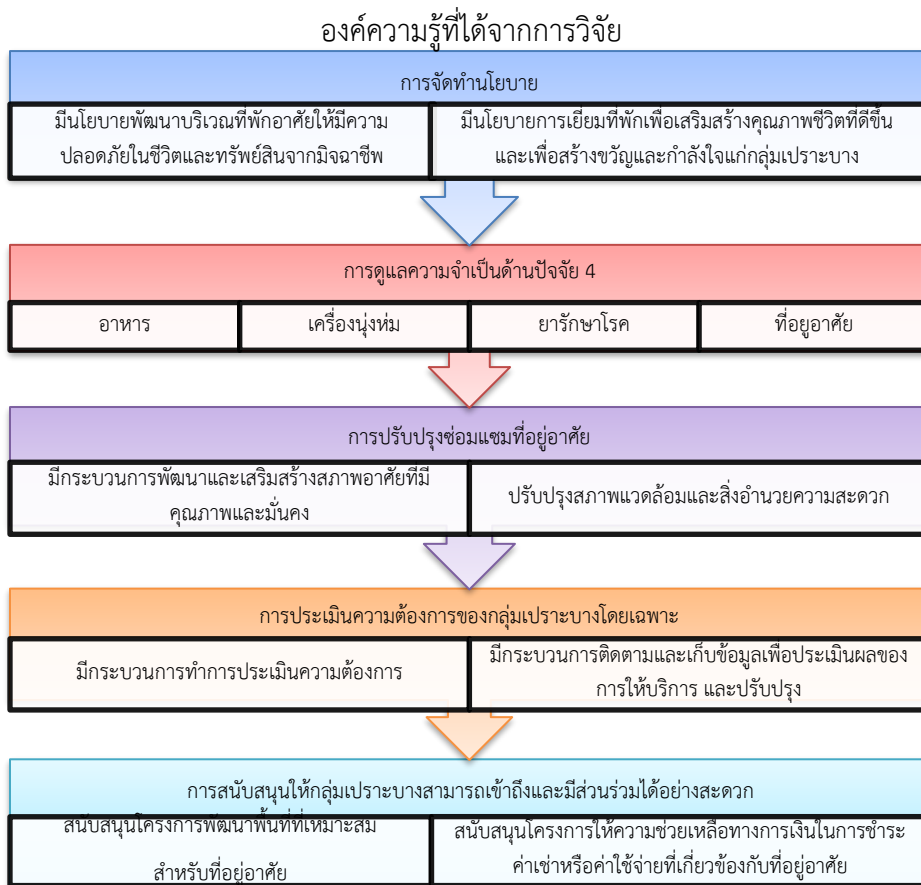
ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ (อบต. ผู้นำชุมชน หรือผู้ใหญ่บ้าน) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ สนับสนุนในการเข้าถึงบริการอื่นๆ ที่สำคัญในบริเวณที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับมาก การจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมและเหมาะสมสำหรับกลุ่มเปราะบางเป็นภารกิจที่สำคัญและต้องการความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้นำชุมชน และผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและดำเนินการให้กลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นได้ สอดคล้องกับฐานนิติบุคคล แห่งทอง และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษา เรื่องความต้องการและแนวทางการจัดสวัสดิการเพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ชุมชนบ้านบาระ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความต้องการด้านการดูแลของผู้สูงอายุ และ 2) เสนอแนวทางการจัดสวัสดิการในการรองรับการดูแลผู้สูงอายุในเขตตำบลบาระ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยและความปลอดภัย ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน และต้องการให้มีการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุที่เดินทางมาเรียน เพื่อให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ด้านนโยบายการช่วยเหลือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ รัฐบาลหรือองค์กรมีนโยบายให้การดูแลตามความจำเป็นด้านปัจจัย 4 (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย) อยู่ในระดับมาก รัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการดูแลและสนับสนุนกลุ่มเปราะบางในสังคม เพื่อให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัยและมั่นคง นโยบายการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางมุ่งเน้นไปที่การจัดหาปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของทุกคน สอดคล้องกับปัทมา ศุภรินทร์ (2561) ได้ทำการศึกษา เรื่องความต้องการและระดับความต้องการด้านสวัสดิการสังคม เศรษฐกิจและสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบท ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและระดับความต้องการด้านสวัสดิการทางสังคม เศรษฐกิจและสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบท ของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ต้องการให้มีการจัดเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุทุกคน ต้องการให้มีการสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ยากจน ต้องการให้มีหน่วยงานฉุกเฉินช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งตอนกลางวันและกลางคืน และต้องการให้มีอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้สูงอายุให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น รถเข็น เครื่องช่วยฟัง แว่นตา เป็นต้น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุระดับกลางช่วงอายุ 70 - 79 ปี ร้อยละ 40.94 มีปัญหาเพราะขาดที่พึ่งและคนดูแล ส่วนใหญ่ก็พบว่าอยู่คนเดียว ที่อยู่อาศัยก็ไม่คงทนถาวร

องค์ความรู้ใหม่

สิ่งสำคัญในการจัดการสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางให้มีประสิทธิผลคือ การจัดทำนโยบาย จำเป็นต้องมีนโยบายให้การดูแลความจำเป็นด้านปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย โดยประเภทสวัสดิการที่สำคัญ คือ การปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย เพื่อให้มีความปลอดภัยและสุขลักษณะที่เหมาะสม ซึ่งสามารถทราบความต้องการได้จากการประเมินความต้องการของกลุ่มเปราะบางโดยเฉพาะ และสนับสนุนให้กลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้อย่างสะดวก

ที่มา : ญัฐพงษ์ จันทรงาม (2567)

สรุปและข้อเสนอแนะ

กลุ่มเปราะบางในอำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก เผชิญปัญหาที่อยู่อาศัยหลายประการ ทั้งรายได้ต่ำที่ทำให้เข้าถึงที่พักที่เหมาะสมได้ยาก และที่อยู่อาศัยที่ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น น้ำประปาและไฟฟ้า นอกจากนี้ งบประมาณสำหรับสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยที่ไม่

เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถสร้างที่พำนักคุณภาพหรือพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้ รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มเปราะบางและปัญหาด้านนโยบายทำให้การจัดสวัสดิการยากขึ้น ดังนั้นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงมีความสำคัญในการพัฒนานโยบายและโครงการที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเปราะบางได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแบ่งปันข้อมูลและการติดตามผลของโครงการจะช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานได้ในอนาคต แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของสวัสดิการสังคมด้านที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบางในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ควรมีการสร้างหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม พัฒนาพื้นที่ให้เข้าถึงบริการพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า และถนน สนับสนุนด้านการศึกษาและพัฒนาทักษะอาชีพ สร้างความร่วมมือในชุมชนผ่านโครงการอาสาสมัคร และส่งเสริมให้กลุ่มเปราะบางมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย คือ การเสริมสร้างทักษะการทำงาน ทักษะชีวิต การบริหารการเงิน การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมสังคมและการพักผ่อน ส่วนปัญหาในการเพิ่มประสิทธิผลของสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเปราะบาง คือ งบประมาณที่จำกัด และการเข้าถึงข้อมูลและสวัสดิการที่ซับซ้อน กลุ่มเปราะบางอาจขาดความรู้หรือพบความยากลำบากในการเข้าถึงบริการที่มีอยู่ วิธีการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิผล คือ ให้ความสำคัญกับการฟังความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มเปราะบาง ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ สร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นกันเองในชุมชน เสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในที่อยู่อาศัย สนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และส่งเสริมการเข้าถึงและการสร้างรายได้อย่างมั่นคง ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1. การจัดทำนโยบายควรมีนโยบายพัฒนาบริเวณที่พักอาศัยให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากมิจฉาชีพ และนโยบายการเยี่ยมที่พักเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่กลุ่มเปราะบาง 2. ควรมีการดูแลความจำเป็นด้านปัจจัย 4 สำหรับกลุ่มเปราะบาง 3. การปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยควรมีกระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างสภาพที่พักอาศัยที่มีคุณภาพและมั่นคง รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับกลุ่มเปราะบาง 4. ควรมีกระบวนการทำการประเมินความต้องการ ติดตาม และเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลของการให้บริการและปรับปรุง และ 5. การสนับสนุนให้กลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้อย่างสะดวก ควรมีการสนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับที่อยู่อาศัย และโครงการให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการชำระค่าเช่าหรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย

บรรณานุกรม

- กุลธิดา ศรีวิเชียร และคณะ. (2564). การสังเคราะห์องค์ความรู้และสถานการณ์การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ประเด็นสิทธิด้านสุขภาพของกลุ่มเปราะบาง. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 29(1), 177-209.
- ฐานิดาภักดิ์ แสงทอง และคณะ. (2565). ความต้องการและแนวทางการจัดสวัสดิการเพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ชุมชนบ้านบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 6(1), 46-60.
- ปัทมญา คัชชินทร์. (2561). ความต้องการและระดับความต้องการด้านสวัสดิการสังคม เศรษฐกิจและสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชนบทประเทศไทย. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม, 15(1), 85-92.
- พิสิฐ พูลพิพัฒน์ และสนองวิชัย ภูวันทมาตย์. (2562). รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง. เรียกใช้เมื่อ 19 กรกฎาคม 2566
- ภัทรราวุธ โอนอก. (2564). ประสิทธิผลการจัดบริการสวัสดิการสังคมตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอวนานิवास จังหวัดสกลนคร. ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเทศบาลตำบลวัดโบสถ์. (2565). ที่ตั้งและอาณาเขต. เรียกใช้เมื่อ 2566 กันยายน 2566 จาก <https://www.watbot.go.th/condition.php>
- สำนักงานเลขาธิการกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2565). พม. ลงพื้นที่ จ.พิษณุโลก เปิดศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล พร้อมตั้งภาคีเครือข่ายเร่งแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น. เรียกใช้เมื่อ 8 สิงหาคม 2566 จาก www.dep.go.th/th/news/news-release/
- สิทธิพันธ์ พูนเอียด และศลทร คงหวาน. (2564). แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(5), 18-30.
- สุเทพ คำเมฆ และภูมิพร เคลือซอน. (2565). การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มเปราะบางทางสังคมของเทศบาลตำบลสามง่าม อำเภอสามงาม จังหวัดพิจิตร. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 4(3), 97-110.

การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย*

CREATION OF VALUE-ADDED PRODUCTS FROM THE FABRIC GROUP
BAAN HAT SIEW SI SATCHANALAI DISTRICT SUKHOTHAI PROVINCE

เมทนี มธพจน์

Methani Mathupot

โชติ บดีรัฐ

Chot Bodeerat

ธณัฏฐา โรจนตรกุล

Tanastha Rojantrakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: methani2542@gmail.com

บทคัดย่อ

จากการวิจัยเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า ในตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และศึกษาวิเคราะห์การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน จำนวน 6,575 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่ม Taro Yamane โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 385 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐาน ส่วนส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.1 อายุระหว่าง 50 ปี

* Received 10 June 2024; Revised 2 July 2024; Accepted 23 August 2024

ขึ้นไป ร้อยละ 32.2 มีสถานะภาพสมรส ร้อยละ 59.5 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 48.1 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 36.1 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 47.5 ระดับการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มากที่สุด คือ ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 4.49 รองลงมาตามลำดับ ด้านผู้นำกลุ่ม ร้อยละ 4.47 ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้อยละ 4.46 ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 4.45 และ ด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 4.45

คำสำคัญ: การสร้างมูลค่าเพิ่ม, ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา, กลุ่มต้นผ้า

Abstract

The research on Adding Value to the Wisdom Products of the Make-through Stitches (Donpha) group of Baan Hadsio Si Satchanalai District, Sukhothai Province, aimed to study the operating conditions in creating value added of the Donpha Wisdom products in Hadsio Sub-district, Si Satchanalai District, Sukhothai Province and to study and analyze the creation of value added of the Donpha group's wisdom products. The samples were 385 people out of 6932 people from the population by using Yamane's formula. The data were collected by employing a questionnaire. The results of the analysis found that: 1. Information on basic personal factors of the respondents, most of them were males, 57.1 percent, aged 50 years and over; 32.2 percent had a legal status; 59.5 percent had primary education; 48.1 percent had a trade/own business; 36.1 percent had a monthly income between 10,001-20,000 baht. 47.5 percent of the level of value-added creation of wisdom products in the Donpha group Baan Hadsio, Si Satchanalai District, Sukhothai Province was found most in the following: product design of 4.49 percent, followed by Group leaders of 4.47 percent, local wisdom transfer 4.46 percent, government agency promotion 4.45 percent and product distribution 4.45 percent.

Keywords: Creating added value, Wisdom products, fabric group

บทนำ

ในปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ที่ต้องมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ อันเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ 12 ทั้งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานและส่งเสริมสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาสสตรี และผู้สูงอายุ เช่น การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยการผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม และในขนาดเดียวกันก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณเชิงพื้นที่และบูรณาการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และตามแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2566 - 2570 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (ราชกิจจานุเบกษา, 2559)

ช่วงที่ผ่านมา ภาครัฐพยายามปรับโครงสร้างเศรษฐกิจทุกระดับให้สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งวิสาหกิจชุมชน ที่มีบทบาทสำคัญเพราะในประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีลักษณะเศรษฐกิจแบบสามเหลี่ยมที่มีฐานอยู่บนวิสาหกิจชุมชน (SMCE) และวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SME) มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 80-90 ของเศรษฐกิจประเทศเป็นรากฐานที่ใหญ่ และมั่นคง วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเศรษฐกิจฐานรากที่สร้างงานและรายได้ให้แก่ชุมชน เป็นการกระจายรายได้ และช่วยลดปัญหาสังคมอื่นๆตามไปด้วย (เสรี พงศ์พิศ, 2552)

ทั้งนี้ได้มีการกล่าวถึงระบบเศรษฐกิจฐานรากซึ่งหมายถึง ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรมและเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่นๆ ในพื้นที่ทางเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ระบบเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน เป็นระบบเศรษฐกิจแนวราบที่ส่งผลและสร้างความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่น มิได้เป็นเศรษฐกิจในแนวดิ่ง ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาการขาดความสมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป หากพิจารณาความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์การค้าเพื่อเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนจะพบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้ถูกระบุให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนหลักของประเทศเกือบทุกแผน อาทิ แผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ข้อที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและยุทธศาสตร์ข้อที่ 9 การพัฒนาภาคเมือง

และพื้นที่เศรษฐกิจ ในการที่จะเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งและลดช่องว่างรายได้ระหว่างภาค และมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมโดยมีแผนบูรณาการให้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมและผู้ประกอบการชุมชนสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ไม่น้อยกว่า 120,000 ล้านบาท ด้วยความสามารถในการที่จะเข้าถึงแหล่งทุนได้เพิ่มขึ้น

การสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถสร้างได้ในหลากหลายทางเช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระบวนการผลิต ซึ่งบางครั้งจะต้องทำไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้ผลสำเร็จสุดท้ายคือ ได้ผลิตภัณฑ์และบริการที่มี “คุณค่าเพิ่ม” สำหรับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายโดยการสร้างบรรทัดฐาน ประชาสัมพันธ์ และการเพิ่มเรื่องเล่าให้กับสินค้านั้นๆ เช่น แหล่งวัตถุดิบกระบวนการผลิต ผู้ผลิตหรือผู้ออกแบบ ความเชื่อ และอ้างอิงประวัติศาสตร์ จะเห็นว่าการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เป็นการทำให้ของธรรมดา มีคุณค่าโดยการเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ขึ้นมา เป็นแรงจูงใจให้กับลูกค้าที่สนใจสินค้า มีการตัดสินใจซื้อจากหลายปัจจัย เช่น ขอบบรรทัดฐาน มีความเชื่อที่ตรงกับสิ่งที่ตนเองศรัทธา เป็นต้น (พลชัย เพชรปลอด, 2561)

เทศบาลตำบลหาดเสี้ยวตั้งอยู่ในตำบลหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ตามถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 สวรรคโลก - ศรีสัชนาลัย อยู่ห่างจากจังหวัดสุโขทัยประมาณ 67 กิโลเมตร มีพื้นที่ 44 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 27,500 ไร่ มีประชากรจำนวน 6,575 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 3,089 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.98 แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 3,486 คน คิดเป็น ร้อยละ 53.02 ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และทอผ้าพื้นเมือง

ในจังหวัดสุโขทัยมีการรวมกลุ่มกันของชุมชนในการดันผ้าในรูปแบบของลายต่างๆ เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้าของชุมชนเป็นงานประณีตสวยงามเป็นลักษณะของการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น แต่ขาดการสร้างเสริมมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ในด้านบรรทัดฐานของสินค้า และภาพลักษณ์ของสินค้ายังไม่มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ ประกอบกับปัญหาช่องทางการจัดจำหน่าย การประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงการส่งเสริมการตลาดยังไม่ได้ทั่วถึงถึงกลุ่มลูกค้า ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าก็เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม และพัฒนาอย่างยิ่งในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณค่า มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และแสดงถึงความเป็นไทย สู่การแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ ที่มีมูลค่าเพิ่มอันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเป็นการขยายตลาดในการจำหน่ายสินค้ารวมทั้งพัฒนาระบบการจัดการกลุ่มอาชีพให้เพิ่มประสิทธิภาพ และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบันอีกทั้ง ยังสามารถนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางหรือประยุกต์ใช้ในผลิตภัณฑ์อื่นๆ ของพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาประชากร ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ได้แก่ ประชากรในพื้นที่ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน จำนวน 6,575 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่ม Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 385 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ แบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา กลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) ซึ่งมีคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน ระดับความคิดเห็น

- 5 มากที่สุด/เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 4 มาก/เห็นด้วย
- 3 ปานกลาง/เห็นด้วยปานกลาง
- 2 น้อย/ไม่เห็นด้วย
- 1 น้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของ ผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญา กลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยแบ่ง ลักษณะของการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ทำการศึกษาเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถาม ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน
2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อมูล แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา กลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ข้อมูลการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา กลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่

ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การแปลผลค่าคะแนน แปลผลโดยถือตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตรอันตรภาคชั้น ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย/ไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง/เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก/เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด/เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการใช้แบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.1 อายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 32.2 มีสถานะภาพสมรส ร้อยละ 59.5 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 48.1 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 36.1 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 47.5

จากการใช้แบบสอบถาม พบว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า ผลรวมทั้งหมดอยู่ในระดับ มาก ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านผู้นำกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับ มาก

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้นำกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกมีการวางแผนร่วมกัน เพื่อที่ผู้นำกลุ่มและสมาชิกต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก

ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยจากปลวก/มอด/แมลงอื่นๆ เพื่อที่ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพสูงขึ้น อยู่ในระดับ มากที่สุด

ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับปานมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีการประยุกต์ใช้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก

ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การส่งเสริมสนับสนุนของรัฐเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีผลิตภัณฑ์หลากหลายทั้งรูปแบบสีสันทันและลวดลาย อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านผู้นำกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก

เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้นำกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกมีการวางแผนร่วมกัน ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อผู้นำกลุ่ม การที่จะเป็นผู้นำของกลุ่มได้นั้น จะต้องมีความเชี่ยวชาญมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม อีกทั้งยังต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับภคจิรา ยงกิจเจริญลาภ (2565) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะแห่งอนาคตในบริษัทมหาชน การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับองค์กรและเพื่อศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่จะทำให้องค์กรในอนาคตประสบผลสำเร็จในบริษัทมหาชน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยจะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการที่จะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพนักงานที่ทำงานในบริษัทมหาชน และนำมาวิเคราะห์ผลด้วย วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน จากผลการศึกษาจากกลุ่มวิจัย จำนวน 444 คน พบว่า ลักษณะภาวะผู้นำเพียง 1 ลักษณะได้แก่ ภาวะ

ผู้นำโดยธรรมชาติ และ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเพียง 1 ปัจจัย ได้แก่ การบริหารจัดการตนเอง ที่มีอิทธิพลต่อทั้งผลสำเร็จขององค์กรที่รับรู้ได้และความพึงพอใจของพนักงานองค์กร

ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยจากปลวก/มอด/แมลงอื่นๆ ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ ทำให้ง่ายและสะดวกต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ๆ และยังสามารถให้ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์เฉพาะอีกทั้งสามารถผลิตให้เหมาะกับทุกเพศ ทุกวัย และความต้องการของตลาด สอดคล้องกับจूरिरत्न บัวแก้ว (2561) ได้ศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มผ้าคลุมผมสตรีมุสลิมด้วยลวดลายจวนตานี งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำต้นแบบลายจวนตานีมาออกแบบใหม่และปักลงบนผืนผ้าคลุมผมสตรี เพื่อพัฒนารูปแบบสินค้าผ้าคลุมผมสตรีมุสลิม ให้มีความทันสมัยสร้างมูลค่าเพิ่มและคงอัตลักษณ์รายจวนตานีเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยเก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีจัดอบรมปฏิบัติการการปักลายจวนตานีประยุกต์และสัมภาษณ์เชิงลึกกับสมาชิกกลุ่มมุสลิมมะฮ์บุหงาตันหยง ผลการวิจัยพบว่าการอบรมปฏิบัติการครั้งที่ 1 ผู้วิจัยนำลายจวนตานีมาออกแบบใหม่และจัดอบรมปักผ้าคลุมผมสตรีมุสลิมให้แก่สมาชิกกลุ่มมุสลิมมะฮ์บุหงาตันหยง ทำให้ได้ผ้าคลุมผมสตรีมุสลิมที่มีรูปแบบใหม่และมีลวดลายแตกต่างไปจากต้นแบบลายจวนตานีทั้งนี้เพราะลายจวนตานีใช้เทคนิคการทอผ้าไหมทำให้เกิดลวดลายเส้นเรขาคณิตที่มีลักษณะเส้นอยากเป็นเหลี่ยม ประกอบกับลายมีขนาดเล็กและยังมีความละเอียดมี 3-5 สี ส่วนผ้าขาวที่นำมาใช้ปักผ้าคลุมผมสตรีมุสลิมมีเนื้อผ้าที่บางเบา จึงต้องปรับลายจวนตานีเพื่อให้มีขนาดเล็กและลดความซับซ้อนของลวดลายใช้สีของได้ในการปักน้อยลงเพื่อให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภคที่ต้องการลวดลายขนาดเล็กสีสันทนกลมกลืนกับผ้าที่ปักและใช้สวมใส่กับเครื่องแต่งกายได้หลากหลายชุด การอบรมปฏิบัติการครั้งที่ 2 ผู้วิจัยมอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญออกแบบรายจวนตานีใหม่แต่ยังคงอัตลักษณ์ดั้งเดิมไว้ ผลการทดลองพบว่าลวดลายที่ออกแบบใหม่นี้เมื่อนำมาปักบนผืนผ้าคลุมผมสตรีมุสลิมเส้นโค้งแต่ละเส้นมีลักษณะเป็นเส้นอยากไม่สามารถยกเข็มปักจักรเพื่อปักเส้นหยักในทุกๆจุดได้ ทำให้ได้ลายจวนตานีที่มีความสวยงามอีกรูปแบบหนึ่งผู้วิจัยคัดเลือกลายต้นแบบจวนตานีที่มีเส้นโค้งไม่มีเส้นอยากแล้วนำมาจัดเรียงรูปแบบใหม่ ผลการทดลองพบว่าผ้าคลุมผมสตรีมุสลิมที่ปักด้วยลายเส้นโค้งทำได้สวยงามคล้ายคลึงกับลายต้นแบบมากทำให้สินค้าผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความทันสมัย สร้างมูลค่าเพิ่มและคงอัตลักษณ์ดั้งเดิมภายใต้ลวดลายจวนตานีอีกทั้งกลุ่มผลิตผ้าคลุมผมสตรีมุสลิมมะฮ์บุหงาตันหยง ได้เรียนรู้

ถึงภูมิหลังของลายจวนตานีที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพชนที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับสมาชิก

ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือมีการประยุกต์ใช้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ในการเลือกบุคคลที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญ เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาได้ สอดคล้องกับภคพล รอบคอบ (2563) ได้ศึกษาการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาและการสืบสานการทอผ้าพื้นเมืองของชุมชนบ้านนาป่าหนาด อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย ผลการศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาพบว่า (1) ด้านผู้ส่งสาร พบว่า การสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองใช้การบอกเล่าแบบปากต่อปากร่วมกับการสาธิต และลงมือทำให้อีกทั้งยังมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านการแสดงพื้นบ้าน (2) ด้านเนื้อหาสาร พบว่า เนื้อหาสารเน้นการให้สังเกตการกระทำ และการทำให้เห็นหรือการลงมือทำด้วยตัวเอง (3) ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า ช่องทางการสื่อสารเน้นไปที่การสื่อสารผ่านตัวบุคคล การสื่อสารแบบปากต่อปาก และการสื่อสารผ่านเสียงตามสายของภายในชุมชน การสื่อสารผ่านไลน์แอปพลิเคชัน และการสื่อสารผ่านการจัดการประชุมในดำเนินกิจกรรมต่างๆ (4) ด้านรับสาร พบว่า ผู้รับสารในชุมชนรับสารจากครูภูมิปัญญา ปราชญ์ของชุมชน ผู้นำชุมชนและการบอกต่อจากสมาชิกภายในชุมชน โดยจะร่วมกันอนุรักษ์วิถีชีวิตและ วัฒนธรรมดั้งเดิมให้อยู่ภายในชุมชนและยังใ้มนั้แนวโน้มให้ลูกหลานร่วมกันเรียนรู้วิถีชุมชนดั้งเดิมให้ผสมกลมกลืนกับยุคสมัยต่อไป

ด้านการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การส่งเสริมสนับสนุนของรัฐเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่มีการส่งเสริมจากหน่วยงานของภาครัฐ เพราะภาครัฐสามารถที่จะประยุกต์ได้ และภาครัฐยังสามารถที่จะกำหนดแผนและนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกั้กับผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับอวิสดา ปกมนตรี และสุดาวรรณ สมใจ (2561) ที่พบว่า เพื่อศึกษาอิทธิพลของการน้อมนำประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเพิ่มมูลค่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาขีดความสามารถ ที่มีผลต่อการตลาดอย่างยั่งยืนของสินค้า พรีเมียมโอท็อปจากผักตบชวา โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าพรีเมียมโอท็อป จาก

ผักตบชวา ของผู้แทนกลุ่มโอท็อปผักตบชวา และสมาชิกกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สินค้าพรีเมียมโอท็อปจากผักตบชวา การสนับสนุนจากภาครัฐ นโยบายของรัฐซึ่งจะมีผลกระทบต่อปัจจัยการผลิต การโฆษณา ภาษี และการผูกขาดการค้าเนินธุรกิจ ทั้งนี้รัฐบาลมีหน้าที่สร้างปัจจัยที่เอื้อต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ เช่น โครงสร้างขนส่ง ถนน หนทาง การบินการเรือที่ดี โครงสร้างการสื่อสาร โทรคมนาคม การศึกษาส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และกฎระเบียบในการดำเนินธุรกิจต่างๆ

ด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ มีผลิตภัณฑ์หลากหลายทั้งรูปแบบสีสันทันและลวดลาย อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวัฒนา ปอนแก้ว (2565) ที่พบว่า การส่งเสริมทางการตลาด การส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์เป็นกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจ และสร้างการยอมรับระหว่างธุรกิจกับผู้บริโภค โดยมุ่งหวังให้เกิดผลสำคัญคือช่วยกระตุ้นการขาย และสร้างความจงรักภักดีของลูกค้า โดยการส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์จึงประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และการตลาดทางตรง ปัจจุบันเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการตลาดมีความหลากหลายและมีการแข่งขันกันสูงชุมชนของเราหันมาให้ความสนใจในด้านการสื่อสารการตลาดมากขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือหลักสำคัญเพื่อจูงใจผู้บริโภคในหลายรูปแบบและสร้างความชัดเจนให้กับผู้บริโภค กระบวนการพัฒนาทางการตลาดทางชุมชนบ้านไร่ศิลาทอง นั้นให้การพัฒนาและการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาบริบทของชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการชุมชน อีกทั้งมีการจัดทำแผนชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อสามารถตอบโจทย์ของผู้บริโภคเป็นไปได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังเป็นการกระตุ้นการตื่นตัวของผู้ประกอบการ ผู้จำหน่ายให้ตระหนักถึงการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์เป็นกระบวนการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า เริ่มต้นจากการวางแผนการดำเนินงานในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญากลุ่มต้นผ้า มีการวางแผนการทำงานร่วมกันของกลุ่มสมาชิก มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และศึกษาถึงความต้องการของประชาชนในแต่ละช่วงอายุ เพื่อให้เหมาะสมสำหรับทุกเพศทุกวัย หลังจากดำเนินงานมีการติดตามและประเมินผลในการ

ดำเนินงานเพื่อศึกษาถึงปัญหาในการดำเนินงานและนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพในอนาคต

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐควรจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มโดยการนำวิทยากรจากองค์กรที่มีประสิทธิภาพมีความเป็นมืออาชีพมาฝึกอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกๆปี 2. หน่วยงานภาครัฐควรบูรณาการทีมประชารัฐเข้ามาช่วยเหลือ ในการแสวงหาช่องทางการตลาด การขายผ่านช่องทางออนไลน์ 3. การพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ กลุ่มหรือชุมชนควรมีการศึกษาจากความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายกลุ่ม ที่ให้เหมาะสมกับประชาชนทุกเพศทุกวัย 4. หน่วยงานของรัฐควรมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ในด้านการพัฒนาศักยภาพทักษะในด้านการประกอบอาชีพของกลุ่ม ควรมีการสนับสนุนให้มีเครือข่ายชุมชนในการเรียนรู้เพื่อที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อที่จะได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ที่มีไปยังชุมชนอื่นๆ ได้ด้วย และ5. ในการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์นั้นควรทำให้มีเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ เพื่อแสดงให้เห็นถึง ภูมิปัญญาของชาวบ้านในพื้นที่ และสามารถทำให้มีคุณค่าทางใจของผู้รับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

บรรณานุกรม

- จุรีรัตน์ บัวแก้ว. (2561). การสร้างมูลค่าเพิ่มผ้าคลุมผมสตรีมุสลิมด้วยลวดลายจวนตานี. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, 10(2), 137-155.
- พลชัย เพชรปลอด. (2561). 5 วิธีเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วยเรื่องเล่าช่วยกระตุ้นต่อมอยากซื้อของลูกค้า. เรียกใช้เมื่อ 3 มิถุนายน 2567 จาก http://sentangsedtee.com/career-channel/article_96344.
- ภคพล รอบคอบ. (2563). การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาและการสืบสานการทอผ้าพื้นเมืองของชุมชน บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. ใน (หลักสูตรศิลปศาสตรม

หาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และนวัตกรรม). บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภักจิรา ยงกิจเจริญลาภ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะแห่งอนาคตในบริษัทมหาชน. ใน (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ราชกิจจานุเบกษา. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564), เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2559.

วัฒนา ปอนแก้ว. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้เศษหินจากกระบวนการผลิตครกของชุมชนบ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. ใน (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสรี พงศ์พิศ. (2552). คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.

อวิस्ता ปกมนตรี และสุดาวรรณ สมใจ. (2561). การเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ การพัฒนาขีดความสามารถและปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการตลาดอย่างยั่งยืนของสินค้าพรีเมียมโอท็อปจากผักตบชวา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 7(2), 68-80.

Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Ed. New York: Harper and Row Publications.

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมแบบยั่งยืนระหว่างภาคประชาชนกับ
ภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ของชุมชนตลาดน้ำ
ลำพญา จังหวัดนครปฐม*

CAUSAL FACTORS OF SUSTAINABLE PARTICIPATION BETWEEN
THE PUBLIC AND GOVERNMENT SECTORS IN COMMUNITY TOURISM
MANAGEMENT OF LAMPHAYA FLOATING MARKET COMMUNITY,
NAKHON PATHOM PROVINCE

ภัทธรณ์ เอี่ยมอำภา

Pakkaratorn lamumpha

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
(สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ) มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

Doctor of Philosophy (Public Administration)

(Public administration), Rangsit University, Thailand

E-mail: Pakkaratorn.rsu2023@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม 2) ศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชน ที่ตลาดน้ำลำพญา 3) ศึกษาแนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการการมีส่วนร่วม จำนวน 44 คน ได้แก่ 1 ผู้ประกอบการในตลาดน้ำลำพญา 2 ชาวบ้านในชุมชนตลาดน้ำลำพญา 3 คณะกรรมการวัดลำพญา 4 องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา 5 นักท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญา 6 ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการส่งเสริมวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำลำพญาได้แก่การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม ศักยภาพของบุคคลศักยภาพของพื้นที่ งบประมาณ การอนุรักษ์ชุมชนเชิงวัฒนธรรม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชุมชน องค์ความรู้ใหม่ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการ

* Received 26 April 2024; Revised 24 May 2024; Accepted 3 June 2024

ท่องเที่ยวให้ชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงาน และการแบ่งหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชนให้แต่ละคนมีบทบาทความรับผิดชอบที่เหมาะสม 2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต้องนำแผนที่ได้ตกลงกันมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามกำหนดเวลา 3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์เกิดขึ้นได้จากการที่ทุกฝ่ายรู้สึกว่าได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน อาจจะมาในรูปแบบของผลประโยชน์ตัวเงินหรือไม่ใช้ตัวเงิน 4. มีส่วนร่วมในการประเมินผลซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ดีสำหรับการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การจัดการสมัยใหม่, ตลาดน้ำลำพญา

Abstract

The research conducted aimed to investigate the characteristics of community tourism management at Lam Phaya Floating Market in Nakhon Pathom Province. It also sought to study the features of sustainable participation in community tourism management between the public and private sectors at Lam Phaya Floating Market. Additionally, the research aimed to develop guidelines for community tourism management with sustainable participation between the government and the public sector at Lam Phaya Floating Market in Nakhon Pathom Province. This qualitative research involved gathering information from 44 experts in tourism and participation management, including entrepreneurs in the Lam Phaya Floating Market, villagers in the Lam Phaya Floating Market community, the Lam Phaya Temple Committee, administrative organizations in the Lam Phaya Subdistrict, Lam Phaya Floating Market tourists, and executives of government agencies related to tourism and cultural promotion. The study's findings revealed that the factors for managing tourism in the Lamphaya Floating Market community include Planning, Organization, Leadership, Command, Human potential, Area potential, Budget, Community Cultural Conservation, and Community Environmental Conservation. The new knowledge generated from the research includes the participation in planning by clearly defining the objectives of tourism, the implementation of an operational plan dividing the duties of the public and private sectors, participation in practice, participation in benefit sharing, and participation in evaluation. In conclusion, the research provided valuable insights into community tourism management and sustainable participation, with implications for the development of guidelines and strategies for effective and inclusive tourism management at Lam Phaya Floating Market.

Keywords: Participation, Community -based Tourism, Modern Management, Lamphaya Floating Market

บทนำ

การส่งเสริมและพัฒนากองทุนเพื่อชุมชนที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้เป็นเข็มทิศในการพัฒนาซึ่งความรู้เหล่านั้นประกอบด้วยหลักการของการกองทุนเพื่อชุมชนและรูปแบบของการกองทุนเพื่อชุมชน ซึ่งต้องใช้หลักการการจัดการจะทำให้การจัดการกองทุนเพื่อชุมชนประสบความสำเร็จได้ กฎเกณฑ์สำคัญในเรื่องคือ คือ การมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนของทุกภาคส่วนได้แก่ ภาคประชาชนและภาครัฐในการจัดการกองทุนเพื่อชุมชนเพื่อการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยมีแนวคิดที่รองรับได้แก่ ทฤษฎีการจัดการทั่วไปคือ ทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางของ Allen (1958) สำหรับผู้จัดการในการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) ภาวะผู้นำ (Leadership) และการควบคุม (Controlling) ทีมงานและองค์การของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ใส่ใจรอบด้าน ครอบคลุม ให้ความสำคัญทุกรายละเอียดทั้งในเรื่องของทรัพยากรการผลิต, ทรัพยากรในการประกอบธุรกิจ ไปจนถึงทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงการอาศัยหลักของทฤษฎีการมีส่วนร่วมตามข้อเสนอของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen, J.M., & Uphoff, N.T, 1981) ซึ่งหมายถึงสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไร และทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Cohen, J.M., & Uphoff, N.T, 1981)

ผลการศึกษาวิจัยจากรายงานหลายฉบับของต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าศักยภาพการกองทุนที่หลากหลายนในชุมชน การสนับสนุนของรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติงาน โครงสร้าง และวัฒนธรรม การเข้าถึงข้อมูล โครงสร้างการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ความรู้ การเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง การมีงบประมาณ การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน เป็นส่วนประกอบของความสำเร็จในการพัฒนากองทุนเพื่อชุมชน โดย นักวิจัย 3 คน (Hong, L. P., Ngo, H. T., & Pham, L.T, 2021) ศึกษาเรื่อง การกองทุนโดยชุมชน: โอกาสและความท้าทายกรณีศึกษาหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha เมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม โดย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุโอกาสและความท้าทายของการพัฒนากองทุนโดยชุมชนในหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha การศึกษานี้ใช้การสังเกตและการสำรวจชาวบ้านในหมู่บ้าน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าศักยภาพการกองทุนที่หลากหลายนในหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ การสนับสนุนของรัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศร่วมกับการต้อนรับของคนในพื้นที่ได้ส่งเสริมการพัฒนากองทุนเพื่อชุมชน อย่างไรก็ตาม การขาดทรัพยากรบุคคล พื้นที่การผลิต และทรัพยากรวัตถุดิบ ร่วมกับการแข่งขันจากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของการพัฒนากองทุนเพื่อชุมชน ในหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha เป็นผลให้มี

ข้อเสนอแนะบางประการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนที่หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา Thanh Ha (Hong, L. P., Ngo, H. T., & Pham, L.T, 2021) และ นักวิจัยอีก 2 คน ได้แก่ (Reindrawati & Yulie, 2023) ที่ศึกษาเรื่อง ความท้าทายของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนา โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความท้าทายที่ชุมชนต้องเผชิญในการเข้าร่วมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศกำลังพัฒนา การวิจัยดำเนินการโดยใช้การศึกษาวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับบทความทางวิทยาศาสตร์ที่จัดทำดัชนีโดย Scopus ตั้งแต่ปี 2561-2565 ในหัวข้อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยว เกณฑ์การคัดเลือกเป็นบทความจากประเทศกำลังพัฒนาที่กำหนดโดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ การปฏิบัติงาน โครงสร้าง และวัฒนธรรม ข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การขาดการเข้าถึงข้อมูล ขาดโครงสร้างการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ขาดเวทีการอภิปราย ขาดความรู้ และขาดความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ข้อจำกัดด้านโครงสร้างที่ระบุ ได้แก่ การขาดการเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน การพัฒนาชุมชนที่อ่อนแอ การขาดงบประมาณ การขาดการศึกษา และนโยบายและการกำกับดูแลที่ไม่เหมาะสม ท้ายที่สุด อุปสรรคทางวัฒนธรรมได้แก่ ประวัติศาสตร์ลัทธิล่าอาณานิคม ความตระหนักรู้ของชุมชน ความไม่ไว้วางใจ ความไม่เสมอภาคทางอำนาจ การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน และความขัดแย้งทางผลประโยชน์ รัฐบาลและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในวงกว้างในการท่องเที่ยว (Reindrawati & Yulie, 2023)

ในประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยว โดยกรมการท่องเที่ยว ได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2565-2570) และข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย ในระยะ 5 ปี ภายใต้วิสัยทัศน์ (Vision) ว่า “การท่องเที่ยวไทยมุ่งพัฒนาประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพชั้นนำของโลก ซึ่งส่งเสริมการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้อย่างยั่งยืน” โดยประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างประเทศ (กรมการท่องเที่ยว, 2566)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชนและประเทศ เพราะก่อให้เกิดกิจกรรมการค้าขายและการจ้างงาน อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำในอดีตการท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่ได้รับการได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ โดยตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน (ศศิภาณุ พลายุภูมิพล , 2564) ตลาดน้ำจึงเป็นที่นิยมและเกิดเพิ่มขึ้นมากมายหลายแห่งทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เช่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเรือ กิจกรรมตักบาตรพระทางน้ำ การแสดงทางวัฒนธรรม ตลอดจนการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น จากการที่ตลาดน้ำได้รับความนิยมและการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุให้สภาพเดิมของตลาดน้ำเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาตลาดน้ำมาใช้ในการท่องเที่ยว โดยขาดการดูแลและการบริหารจัดการที่ดี อาจทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมา เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางสังคม และผลกระทบทางวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการวิจัยเรื่องตลาดน้ำขวัญเรียมกับการท่องเที่ยว (ณภัทร ขุนทรง, 2558) พบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างนั้นเกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะคลอง นอกจากนี้ชุมชนยังไม่ให้การมีส่วนร่วมเท่าที่ควรกับการดูแลตลาดน้ำของเอกชนแห่งนี้ ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือการพัฒนาศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว การบริหารงานที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวทางและนโยบายในการพัฒนาตลาดน้ำอย่างต่อเนื่องในอนาคต นอกจากนี้ยังพบว่าตลาดน้ำในภาคกลางมีจำนวนหลายแห่ง แต่ละแห่งจะมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ในการจัดการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำให้เป็นไปอย่างยั่งยืนผ่านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 งาน ซึ่งเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการตลาดน้ำในภาคกลาง ซึ่งเป็นตลาดน้ำที่มีชื่อเสียงพบว่า การบริหารจัดการจะมุ่งเน้นไปที่ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง 3) การจัดการเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ทุนมนุษย์ ทุนสิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคม ทุนทางกายภาพ ทุนการเงิน และ 4) การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ (ศศิภาณุ พลายุภูมิพล , 2564)

ตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม เป็นตลาดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ยินชมกับบรรยากาศธรรมชาติริมน้ำ เมื่อเดินทางเข้าสู่เขตอำเภอบางเลนนักท่องเที่ยวจะได้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในย่านนี้จากสองฝั่งถนนเป็นทุ่งนาไร้ และสวนที่เรียงรายสลับกันไป บ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในระแวกนี้ ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรปลูกพืชผักผลไม้ เมื่อเดินทางถึงตลาดน้ำวัดลำพญาความประทับใจตั้งแต่ก้าวแรกที่สัมผัสได้ นอกจากบรรยากาศของต้นไม้ใหญ่ที่ให้ความร่มเย็นแล้วยังมีรอยยิ้มของผู้คนที่เดินผ่านไปมา และบรรยากาศการค้าขายที่คึกคักเป็นกันเองของแม่ค้าจำนวนมากที่ตั้งอยู่บริเวณริมเขื่อนชายแม่น้ำและในแพทางเดินตลอดริมแม่น้ำหน้าวัดลำพญา โดยคณะกรรมการวัดลำพญาเป็นผู้ให้เช่าพื้นที่แก่ผู้ประกอบการให้เข้ามาทำการค้าขาย และ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญาเป็นผู้ให้บริการด้านการเก็บขยะและการสุขาภิบาลตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม มีความจำเป็น เนื่องจากตลาดน้ำลำพญาเป็นพื้นที่เขตเทศบาลตำบลลำพญา พื้นที่คาบเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา และสภาพพื้นที่ตลาดน้ำลำพญาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวของรัฐและเอกชน ในบริเวณใกล้เคียงจำนวนมากมาย จึงทำให้ประชาชนในชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่คาบเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์, 2564)

จากการสำรวจพื้นที่ของตลาดน้ำวัดลำพญาในปัจจุบัน พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจำนวนมากจากปัญหาเรื่องการจัดระเบียบลานจอดรถในการแก้ปัญหาพื้นที่จอดรถที่ไม่เพียงพอ อีกทั้งพื้นที่ในบางส่วนของลานจอดรถยังประสบปัญหาน้ำท่วมซึ่งช่วงเกิดฝนตกหนัก จึงทำให้เกิดสภาพภูมิทัศน์ที่ไม่น่ามอง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยบริเวณซุ้มขายของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมชุมชนที่อยู่ในสภาพทรุดโทรม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกายของผู้ประกอบการร้านค้า ปัญหามลพิษทางอากาศอันเป็นผลมาจากปริมาณของรถที่มีปริมาณมาก ทำให้เกิดปริมาณของฝุ่นที่ฟุ้งกระจายไปทั่วบริเวณลานจอดรถ ปัญหามลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอยเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น มีผลให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นและจำนวนถังขยะที่มีอยู่มีจำนวนไม่เพียงพอ และปัญหามลพิษทางน้ำเนื่องจากพบว่าในบางส่วนของผู้ประกอบการขายสินค้าประเภทร้านค้าอาหาร มีการทิ้งเศษอาหารและล้างภาชนะลงสู่แม่น้ำโดยตรง ทั้ง ๆ ที่ในบริเวณดังกล่าวมีถังดักไขมันจัดเตรียมไว้ แต่ผู้ประกอบการก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงปัญหามลพิษทางน้ำและประโยชน์ของถังดักไขมัน ปัญหาเหล่านี้จะทำให้การท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดลำพญาเกิดปัญหาต่อไปในอนาคต เหตุผลสำคัญในการเลือกศึกษาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญา เนื่องจากชุมชนนี้เป็นชุมชนชาวจีนที่โดยพื้นฐานทั่วไปแล้วมักเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตแบบสงบ ดำรงชีวิตเรียบง่าย ไม่นิยมทำธุรกิจบริการหรือธุรกิจท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนอันเนื่องมาจากการเข้ามาของ

นักท่องเที่ยว แต่การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในตลาดน้ำลำพญา อาศัยการท่องเที่ยวเป็นวิธีการในการอนุรักษ์วิถีชีวิตและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และผลการวิจัยสามารถทำให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยว ที่มีอยู่ให้ดีขึ้นตลอดจนทำให้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ และระดับการมีส่วนร่วมที่จะนำไปเป็นประโยชน์ในการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนตลาดน้ำลำพญาจังหวัดนครปฐม ให้ดียิ่งขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต จากงานวิจัยของ เพ็ญศรี ฉิรินัง พบว่า ตลาดน้ำวัดลำพญาเป็นมีศักยภาพการท่องเที่ยวเป็นตลาดวิถีชีวิตชุมชนที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และอัตลักษณ์วิถีท้องถิ่น เป็นตลาดน้ำที่ชาวบ้านนำผลผลิตทางการเกษตรใส่เรือมาขาย มีทั้งอาหารคาว อาหารหวาน พืช ผัก และผลไม้ประจำท้องถิ่นที่ราคาถูก การเดินทางสะดวกและใช้เวลาไม่นาน มาที่เดียวสามารถท่องเที่ยวได้หลายอย่าง แต่พบว่าตลาดน้ำลำพญาควรได้รับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำวัดลำพญาประกอบด้วยการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ การพัฒนาของบุคลากรในชุมชน การประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำวัดลำพญา การสร้างจิตสำนึกท้องถิ่น สาธารณะสะอาด การจัดการขยะภายในตลาดน้ำวัดลำพญา และการจัดทำป้ายบอกทางอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนแล้วพบว่าแนวคิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนสามารถส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชุมชนได้ เช่นการศึกษาของ (เมษะวาทิน พลโยธ, สุธาธิณี หนูเนียม, สุวิชาดา สุกุลวานิชเจริญ, 2565) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน สร้างความโดดเด่นของวัฒนธรรม และมีการกระจายรายได้ของคนในชุมชน และการศึกษาของ (นัยเนตร ขาวงาม, 2565) การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับสูง ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน รวมถึงงานศึกษาของ (สายรุ้ง ดินโคกสูง, 2549) ศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวชุมชนหาดขบา อุบลราชธานี พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนสร้างกฎ กติกาในการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมในชุมชน สร้างทัศนคติที่ดีในการรักษาทรัพยากรชุมชนและการพัฒนาสาธารณูปโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม ด้วยปัจจัยทางการบริหาร 9 ปัจจัย และสาเหตุ
2. ศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม และสาเหตุ
3. ศึกษาแนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัยคือชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา ประชากรในการศึกษามีจำนวนไม่แน่นอน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 44 คน โดยวิธีเฉพาะเจาะจง ด้วยเงื่อนไขของการเป็นผู้ที่มีส่วนร่วม หรือ มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว/การจัดการการท่องเที่ยวของตลาดน้ำลำพญาอย่างน้อย 3 ปี และมีความเต็มใจที่จะให้ข้อมูล

เครื่องมือวิจัยในการศึกษานี้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างโดยแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ของ Allen และแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff โดยมีการทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยวิธี IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้ค่า $IOC = 0.87$ ซึ่งสูงกว่าค่ามาตรฐาน 0.70

การรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตัวผู้วิจัยเอง โดยการนัดหมายล่วงหน้า ส่งข้อความให้ผู้ให้ข้อมูลหลักล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้มีเวลาพิจารณาคำถามและเตรียมข้อมูลในวันนัดหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยการการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation Analysis) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์ต่อไปในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม พบว่าตลาดน้ำวัดลำพญา ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 5 ตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เปิดบริการทุกวันเสาร์และอาทิตย์รวมทั้งวันหยุดนักขัตฤกษ์ เปิดบริการตั้งแต่เวลา 07.00-16.00น โดยใช้บริเวณวัดลำพญาและชายฝั่งแม่น้ำท่าจีนเป็นที่จัดตลาดน้ำมาจนถึงปัจจุบัน ตลาดน้ำวัดลำพญาจัดตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือของ สภาวัฒนธรรมตำบลลำพญา วัดลำพญา และชาวตำบล

ลำพญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้กับชาวบ้านและเกษตรกรในท้องถิ่น ให้เป็นแหล่งชุมนุมสินค้าเกษตรกรรม หัตถกรรม และสินค้าพื้นเมือง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านด้วยบรรยากาศคึกคักที่สวยงาม และพืชพันธุ์ธรรมชาติที่เขียวชอุ่มสองฝั่งแม่น้ำท่าจีน ในปัจจุบันตลาดน้ำวัดลำพญาได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของสังคม ตลาดน้ำยังได้จัดบริการท่องเที่ยวชมลำน้ำไว้หลายอย่าง เช่น บริการล่องเรือแจวโบราณ บริการล่องแพชมธรรมชาติ ด้านทิศใต้ และทิศเหนือ เพื่อชมธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำและวิถีชาวบ้าน รวมทั้งเป็นการทัศนศึกษาสถานที่สำคัญบริเวณตำบลใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีร้านค้าในตลาดน้ำวัดลำพญาที่มีสินค้าหลากหลายชนิดมากกว่า 300 ร้านค้า ซึ่งแบ่งเป็นร้านค้าบริเวณซุ้มจาก ร้านค้าในเรือเช่า ร้านค้าในเรือส่วนตัว ร้านค้าในแพขนาดใหญ่ โดยมีประชาชนที่เข้ามามีกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันจากหลากหลายแห่งคือ ชาวตำบลลำพญาทั้ง 11 หมู่บ้าน และตำบลใกล้เคียง สินค้าส่วนมากที่วางจำหน่ายในตลาดน้ำเป็นสินค้าทางการเกษตร ผักพื้นบ้าน ผลไม้ต่างๆ ที่เป็นผลผลิตมาจากสวนที่ชาวบ้านปลูกเอง และซื้อมาจากที่อื่นบ้างในส่วนที่ไม่มี นอกจากนี้ยังมีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ขนมพื้นบ้านที่ชาวบ้านนำกลับมาฟิ้นฟูอีกครั้ง รวมทั้งมีร้านค้าเครื่องจักสาน การรวมกลุ่มของแม่บ้านตำบลลำพญาผลิตข้าวซ้อมมือ การนวดแผนโบราณ ในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาประมาณวันละ 3,000 คน เฉลี่ย 24,000-28,000 คนต่อเดือน

ปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม

ด้านการวางแผน พบว่า บทบาทในการวางแผนเพื่อบริหารจัดการตลาดน้ำลำพญาเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตลาดน้ำลำพญาซึ่งเป็นองค์กรที่มีสมาชิกระหว่างตัวแทนของวัดลำพญาและตัวแทนของผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านในชุมชนรอบตลาดน้ำวัดลำพญาสำหรับผู้ประกอบการหรือเจ้าหน้าที่ของอบต. ไม่มีบทบาทในการวางแผนเพื่อบริหารจัดการตลาดน้ำลำพญา การกำหนดทิศทางของการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดน้ำลำพญามีการวางแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามเทศกาลเช่น เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลเข้าพรรษาและออกพรรษา โดยการกำหนดทิศทางเป็นการกำหนดโดยคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำวัดลำพญา และมีการขอรับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเงินทุน ด้านประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำในปัจจุบันยังไม่มีแผนงานที่ชัดเจน มีเพียงตารางกำหนดการจัดกิจกรรมรายปีแบบย่อเท่านั้น ในด้านการวางแผนจัดการ ด้านวางผังรูปแบบ การแบ่งโซน และการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญา มีการดำเนินการโดยคณะกรรมการตลาดน้ำวัดลำพญา

ด้านการจัดองค์การ เป็นการจัดองค์การระหว่างคณะกรรมการของวัดและผู้นำชุมชนในพื้นที่ตลาดน้ำลำพญา โดยองค์ประกอบภาครัฐได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และกำนันในพื้นที่ตำบลลำ

พญา และองค์ประกอบภาคประชาชนได้แก่ คณะกรรมการวัดลำพญา ลักษณะการบริหารจัดการในช่วงแรกทางวัดลำพญาเป็นผู้บริหารจัดการดูแลตลาดต่อมาได้มีการตั้งประธานและคณะกรรมการแบ่งออกเป็นแต่ละฝ่ายเข้ามาบริหารจัดการโดยคณะกรรมการในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นเข้ามาจัดการการดำเนินงานหรือกิจกรรมต้องมีการเข้าที่ประชุมทุกครั้งเพื่อขอความคิดเห็นจากคณะกรรมการทุกท่าน ทางคณะกรรมการร่วมกันทำข้อตกลงข้อปฏิบัติกับผู้ประกอบการและให้บุคคลปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวโดยมีผู้ค้าทั้งหลายคอยช่วยกันตรวจตราดูแลกันเองเป็นกลไกในการควบคุมดูแลรวมทั้งมีหน่วยงานของภาครัฐได้แก่ตัวแทนของผู้นำชุมชนผู้ใหญ่บ้านกำนันและเอกชนเข้ามาให้การส่งเสริมสนับสนุนการขยายตลาดดูแลจัดการด้านต่างๆ ในด้านการกำหนดนโยบายและกติการ่วมกัน เป็นการกำหนดนโยบายและระเบียบโดยคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำลำพญาซึ่งคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำลำพญามีส่งแบบสำรวจให้ผู้ประกอบการแจ้งถึงความต้องการของผู้ประกอบการปีละ 1 ครั้ง แต่ในส่วนของภาครัฐอื่น ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลลำพญา หรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายระเบียบและกติกาในการบริหารจัดการตลาดน้ำลำพญา

ด้านการนำ พบว่า ผู้บริหารตลาดน้ำลำพญาสามารถสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานโดยพยายามที่จะสร้างแรงกระตุ้นให้คณะกรรมการบริหารตลาดน้ำลำพญาได้แก่ตัวแทนจากวัดลำพญาตัวแทนจากผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนภาครัฐและตัวแทนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตลาดน้ำลำพญารวมถึงผู้ประกอบการที่นำสินค้ามาขายในตลาดน้ำลำพญาโดยให้ทุกคนสามารถที่จะเสนอความเห็นในการพัฒนาตลาดน้ำลำพญาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้แต่อย่างไรก็ตามในรูปแบบของการบริหารงานบุคคลยังไม่มีความชัดเจนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ของตลาดน้ำลำพญาจะมีการหมุนเวียนเปลี่ยนบ่อยสำหรับทักษะในการแก้ไขปัญหา นั้นผู้บริหารตลาดน้ำลำพญาหรือประธานตลาดน้ำลำพญามักจะใช้วิธีของความสัมพันธ์ส่วนตัวในการแก้ไขปัญหา สำหรับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการจัดการตลาดน้ำนั้นในปัจจุบันยังมีจำนวนน้อยอยู่เช่นมีเพียงการเปิดเพจ Facebook ซึ่งเป็นแพลตฟอร์ม Social Media ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดการตลาดน้ำเท่านั้นแต่ยังไม่มีการนำเทคโนโลยีอื่นเช่น LINE Application หรือ LINE official มาใช้เพื่อการโปรโมทหรือการสร้างเว็บไซต์ของตลาดน้ำลำพญา

ด้านการควบคุม พบว่า ผู้บริหารตลาดน้ำลำพญามีการควบคุมการทำงานต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนงาน ในด้านการควบคุมการทำงานต่างๆให้เป็นไปตามแผนงานนั้น คณะกรรมการตลาดน้ำลำพญามีการควบคุมโดยมีการประชุมประจำ เดือนและมีการติดตามปัญหาหรือแผนงานหรือข้อสั่งการต่างๆโดยให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบมีการรายงานผลในที่ประชุม และมีการจัดทำรายงานการประชุมเพื่อประเมินผลประจำปีของตลาดน้ำ มีการติดตามประเมินผลว่าการปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามที่วางไว้ ในการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นไปตาม

แผนนั้นจะมีการประเมินผลโดยเป็นการประเมินผลตามกิจกรรมการประเมินผลตามโครงการ และการประเมินผลโดยการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนต่างๆ มีการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร เพื่อลดผลกระทบที่เสียหายต่อการทำงาน ในส่วนของการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้บริหารตลาดน้ำจะติดตามเรื่องปัญหาข้อร้องเรียนของผู้ประกอบ การและผู้ให้บริการตลาดน้ำ ลำพญาโดยให้ผู้รับผิดชอบไปดำเนินการและรายงาน

ด้านศักยภาพของคน พบว่า ความสามารถและทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ ทั้งคณะกรรมการวัด ตัวแทนผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนันตำบลลำพญา มีความสามารถและมีทักษะในการบริหารพื้นที่ในวัดเนื่องจากมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ ผู้ประกอบการโดยอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันและส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการมาเป็นเวลานาน ทำให้ทราบถึงปัญหาและศักยภาพของพื้นที่รวมถึงแนวโน้มความเป็นไปของการจัดการตลาดน้ำ เป็นอย่างดี สำหรับตัวแทนของผู้นำชุมชนได้แก่ผู้ใหญ่บ้านกำนันตำบลลำพญาก็จะมีทักษะในการบริหารบุคลากรโดยจะมีทักษะในเรื่องของการจัดวางการมอบหน้าที่ให้บุคลากรที่มีความสามารถในเรื่องนั้นๆไปรับผิดชอบงาน

ด้านศักยภาพของพื้นที่ พบว่า พื้นที่ตลาดน้ำลำพญาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในลักษณะเชิงท่องเที่ยว ได้แก่ พื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม สะอาด และลักษณะเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ พื้นที่ที่มีวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ทางตลาดน้ำยังได้ จัดบริการท่องเที่ยวชมลำน้ำไว้หลายอย่าง เช่น บริการล่องเรือแจวโบราณ บริการล่องแพชม ธรรมชาติ ด้านทิศใต้ และทิศเหนือ เพื่อชมธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำและวิถีชาวบ้าน รวมทั้งเป็น การทัศนศึกษาสถานที่สำคัญบริเวณตำบลใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ขนมพื้นบ้านที่ชาวบ้านนำกลับมาพื้นฟูอีกครั้ง รวมทั้งมีร้านค้าเครื่องจักสาน การรวมกลุ่มของ แม่บ้านตำบลลำพญาผลิตข้าวหอมมะลิ การนวดแผนโบราณ ตลาดน้ำลำพญาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว ที่มีระบบความปลอดภัยที่ดี สามารถสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยวและชุมชน สำหรับการ ดูแลระบบการรักษาความปลอดภัยนั้นมีตำรวจชุมชนมาตั้งป้อมและมีการลาดตระเวนให้การ ดูแลนักท่องเที่ยว

ด้านงบประมาณ พบว่า การวางแผนและกำหนดปริมาณของเงินงบประมาณที่จะใช้ในการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวในตลาดน้ำชุมชนวัดลำพญา พบว่าสำหรับการวางแผนและ กำหนดเงินงบประมาณนั้นตลาดน้ำลำพญาได้ใช้ค่าเช่าจากผู้ประกอบการและเงินทำบุญของวัด มาเป็นงบประมาณในการบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวโดยไม่ได้ขอรับการสนับสนุนจาก งบประมาณภาครัฐ

ด้านการอนุรักษ์ชุมชนเชิงวัฒนธรรม พบว่า กระบวนการในการรักษาและส่งเสริม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญาโดยเน้นการอนุรักษ์และ ส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นวัฒนธรรม เช่น การแสดง ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลท้องถิ่น หรือการจัดสถานที่ท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัต

ลักษณะทางวัฒนธรรมของชุมชน ตลาดน้ำวัดลำพญาจะเน้นการอนุรักษ์ศิลปะหัตถกรรมงานฝีมือการจักสานการนวดแผนโบราณซึ่งล้วนแต่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่คงคุณค่าในส่วนการบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมและสถานที่เก่าแก่ของชุมชน และการนำเสนอสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่แท้จริงของชุมชน การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการจัดทำสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ พบว่ามีการจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านตลาดน้ำวัดลำพญา

ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน พบว่า กระบวนการการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นเพื่อให้กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านการอนุรักษ์ลำน้ำและแม่น้ำ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ในพื้นที่ท่องเที่ยว และในด้านการรักษาความสมดุลของนิเวศ พบว่าคณะกรรมการบริหารตลาดน้ำลำพญาได้มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการอนุรักษ์ดูแลสิ่งแวดล้อมโดยการลดการใช้ภาชนะที่เป็นพลาสติก เปลี่ยนมาใช้ภาชนะที่ย่อยสลายง่ายเช่นกาบกระถางใบตองรวมถึงการใช้กระดาษรีไซเคิลมาเป็นภาชนะสำหรับใส่อาหารเครื่องดื่มและแทนที่จะใช้ถุงพลาสติกก็ใช้เป็นถุงผ้าของนักท่องเที่ยวเองเป็นต้นรวมถึงได้มีการประชาสัมพันธ์วิธีการและรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวรวมถึงพ่อค้าแม่ค้าผู้ประกอบการในตลาดน้ำลำพญาได้เน้นในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อมการไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ด้านการลดปริมาณขยะพบว่าการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการใช้ภาชนะที่เป็นภาชนะที่ย่อยสลายได้และการลดการใช้ถุงพลาสติกในส่วนนี้ก็จะทำให้ปริมาณขยะมีจำนวนน้อยลงรวมถึงมีการคัดแยกขยะโดยจัดทำถังขยะหลักสี่เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการได้ทิ้งขยะให้ถูกต้องสำหรับการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพนั้นตลาดน้ำลำพญาได้มีการจัดตั้งและติดตั้งเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อใช้แทนการใช้ไฟฟ้าโดยทั่วไป

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนใน 4 ปัจจัยได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น ไม่พบว่ามีลักษณะของการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดลำพญา

3. แนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม จากผลการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนนั้น มีดังนี้

1) ด้านการตัดสินใจ ภาครัฐและภาคประชาชนควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้แก่มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการวางแผนการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมรวมถึงการจัดทำเป็นแผนงานการท่องเที่ยวที่ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน

2) ด้านการปฏิบัติ พบว่าเมื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องแผนงานโครงการแผนงานการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำวัดลำพญาแล้วภาครัฐและภาคประชาชนก็ควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนด้วยเช่นกันโดยจัดแบ่งหน้าที่บทบาทความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ชัดเจนและแต่ละคนก็ปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ตัวเองได้รับ

3) ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่าการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์นั้นทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำวัดลำพญาทั้งในส่วนที่เป็นผลประโยชน์ในตัวตนและผลประโยชน์ที่ไม่ได้ตัวตนเช่นคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้มีการส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่รวมถึงมีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำลำพญาในจังหวัดนครปฐม

4) ด้านการประเมินผล พบว่าทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลเนื่องจากการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญว่าแผนงานโครงการการปฏิบัติที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการนั้นมีผลเป็นอย่างไรบรรลุวัตถุประสงค์หรือมีอุปสรรคปัญหาใดที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไขซึ่งการประเมินผลควรจะมีการประเมินผลเป็นรายเดือนหรือรายปีและนำผลที่ได้มาปรับปรุงและสร้างแผนงานในปีต่อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ลักษณะการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม พบว่าการบริหารการท่องเที่ยวเป็นการบริหารงานเชิงรับ ในส่วนของภาคประชาชนได้แก่ คณะกรรมการวัด และผู้ประกอบการในตลาดน้ำลำพญา ไม่พบว่ามีมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนเพื่อที่จะพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของตลาดน้ำลำพญา เพื่อให้การบริหารการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการวางแผนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม รวมถึงการจัดทำเป็นแผนงานการท่องเที่ยวที่ผู้มีส่วนได้เสียทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา, 2557) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงฐานทรัพยากรที่ชุมชนท้องถิ่นครอบครองเป็นสินทรัพย์ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญในการยึดโยงวิถีชุมชนให้แข็งแกร่งและอยู่รอดปลอดภัย หลักฐานคิดที่

สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ โดยกรอบแนวคิดในการพัฒนาต้องคำนึงถึง กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชน ที่ตลาดน้ำวัดลำพญา พบว่า การบริหารการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา ยังขาดการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนซึ่งเป็นกระบวนการจัดการที่สำคัญของการท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้นภาครัฐและภาคประชาชนก็ควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนด้วยเช่นกันโดยจัดแบ่งหน้าที่บทบาทความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ชัดเจนและแต่ละคนก็ปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ตัวเองได้รับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วชิรญา ตติยนันท์กุล , 2562) พบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหนองโสน เป็นการจัดการพัฒนาที่ชาวชุมชนต่างยอมรับและสมัครใจมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาร่วมกันในทุกขั้นตอนเป็นอย่างดีโดยชุมชนให้ความสำคัญในองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชนด้านองค์การมากที่สุดโดยการจัดตั้งกรรมการหมู่บ้านท่องเที่ยวหนองโสน ด้านการเรียนรู้ ชุมชนจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้การหล่อหินทรายร่วมไปกับการท่องเที่ยวโดยเสนอขายจุดเด่นของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนที่แตกต่างในด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

3. แนวทางการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่ตลาดน้ำลำพญา จังหวัดนครปฐม

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีแนวทางในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา โดยการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนระหว่างภาครัฐ กับภาคประชาชน โดยพบว่าการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์นั้นทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำวัดลำพญาทั้งในส่วนที่เป็นผลประโยชน์ในตัวเงินและผลประโยชน์ที่ไม่ได้ตัวเงินเช่นคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นได้มีการส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่รวมถึงมีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำลำพญาในจังหวัดนครปฐม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pongsakornrungsilp , 2014) พบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว กระบวนการคิดแบบ ยั่งยืน ในด้านมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความยั่งยืน ของทรัพยากร การท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมและขับเคลื่อนการเติบโตอย่างยั่งยืนของ ชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และภาครัฐและภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลเนื่องจากการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญว่าแผนงานโครงการการปฏิบัติที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการนั้นมีผลเป็นอย่างไรบรรลุวัตถุประสงค์หรือมีอุปสรรคปัญหาใดที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไขซึ่งการประเมินผลควรจะมีการประเมินผลเป็นรายเดือนหรือรายปีและนำผลที่

ได้มาปรับปรุงและสร้างแผนงานในปีต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (O’leary, R., & Vij, N , 2012) พบว่า ประเด็นที่สำคัญที่สุดในการวิจัยการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนและการปฏิบัติประกอบไปด้วย 1) การจัดการการมีส่วนร่วม 2) การเปลี่ยนแปลงของการจัดการสาธารณะ 3) “แนวคิดแบบ Davinci” ให้คิดนอกกรอบแบบ สหวิชา 4) การจัดการกับความท้าทายของการทำงานในเครือข่าย 5) ความขัดแย้งของความสมดุลและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน 6) ปัจจัยที่ควรพิจารณาต่อการจัดการการมีส่วนร่วม 7) ความสำคัญแต่ละ บุคคล 8) ความท้าทายของความเป็นผู้นำ 9) จุดอ่อนในการวิจัยการจัดการการมีส่วนร่วม และ 10) การขาดความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎี และการปฏิบัติ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1: รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญา

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยในเรื่องนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาชนจะส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญาที่ยั่งยืนและประสบความสำเร็จได้โดยประกอบด้วยส่วนในการมีส่วนร่วมสำคัญ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญาให้ชัดเจนและมีการวางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจนรวมถึงการแบ่งหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชนให้แต่ละคนมีบทบาทความรับผิดชอบที่เหมาะสม
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเมื่อภาครัฐและภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนแล้วต้องนำแผนที่ได้ตกลงกันมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามกำหนดเวลาทั้งแผนของการดำเนินงานแผนของการจัดการสิ่งแวดล้อมแผนของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมรวมถึงแผนของการจัดการสิ่งแวดล้อมความสะดวกต่าง ๆ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ความยั่งยืนของการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญานั้นเกิดขึ้นได้จากการที่ทุกฝ่ายรู้สึกว่าได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานนี้ซึ่งผลประโยชน์เหล่านี้จะมาทั้งในรูปแบบของผลประโยชน์ตัวเงินหรือผลประโยชน์ที่ไม่ใช่ตัวเงินดังนั้นต้องมีการพูดถึงผลดีและประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายจะได้รับเพื่อเป็นแรงจูงใจให้แต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัดและสมบูรณ์
4. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการประเมินผลจะเป็นตัวชี้วัดที่ดีสำหรับการประเมินการวางแผนการปฏิบัติข้อขัดข้องอุปสรรคและสิ่งที่สามารถนำมาปรับปรุงได้ซึ่งการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นควรจะมีการประเมินให้ครบทั้งการประเมินแนวราบการประเมินแนวตั้งโดยประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำลำพญาทุกภาคส่วน

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2566). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561 - 2564 ของกรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: วิไอพี ก๊อปปีปริน.
- ณภัทร ขุนทรง. (2558). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำขวัญเรียม เขตมินบุรี. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ.
- ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดน้ำวัดลำพญาจังหวัดนครปฐมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(9), 55-70.
- นัยเนตร ขาวงาม. (2565). แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา. (2557). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. นนทบุรี: ธรรมสาร จำกัด.
- เมษะธาวิณ พลโยธ และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไผ่ดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย . วารสารไทยท่องเที่ยววนานาชาติ, 18(1), 1-20.
- วชิรญา ตติยันทกุล. (2562). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหนองโสน หมู่ที่ 8 ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิกาญ พลายกมลพล . (2564). การจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่ภาคกลางอย่างยั่งยืน. วารสารสหศาสตร์, 75-90.
- สายรุ้ง ดินโคกสูง . (2549). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน :กรณีศึกษาหาดขบา ตำบลขบา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ใน (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Allen, Louis A. (1958). Management and Organization. New York: Prentice Hall.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.
- Hong, L. P., Ngo, H. T., & Pham, L. T. (2021). Community-based tourism: Opportunities and challenges a case study in Thanh Ha pottery village, Hoi An city, Vietnam,. Cogent Social Sciences, 7:1, DOI: 10.1080/2331188.
- Hong, L. P., Ngo, H. T., & Pham, L.T. (2021). Community-based tourism: Opportunities and challenges a case study in Thanh Ha pottery village. Hoi An city, Vietnam: Cogent Social Sciences.
- J.M. Cohen, และ N.T. Uphoff. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.

O'leary, R., & Vij, N . (2012). Collaborative public management: Where have we been and where are we going? The American review of public administration.

Pongsakornrungrasit . (2014). The management of sustainable community-based tourism:The case of Ban Kokekrai, Phang Nga province. Veridian E-Journal.

Reindrawati, & Yulie, D. (2023). Challenges of community participation in tourism planning in developing countries. Cogent Social Sciences, 9: 1, DOI: 10.1080/23311886.2022.2164240.

การสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษาของ
ชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี*

THE CREATION OF COOPERATION POWER THROUGH THE CREATION
OF THE SONG OF ROI PHANSA IN HUAI KRACHAO SUB-DISTRICT,
KANCHANABURI PROVINCE

พระสุราช สอนจิตโต

Phra Surat Sunyajitto

พระมหาประกาศิต สิริเมธ

Phra Maha Prakasit Sirimetho

โยตะ ชัยวรมันกุล

Yota Chaiworamankul

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: surach.7431@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติและความเป็นมาในเพลงร้อยพรรษา 2) พัฒนากิจกรรมสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษา และ 3) เสนอแนวทางการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยคัดเลือกแบบเจาะจง 15 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ 10 รูป/คน ทำการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอเชิงพรรณนาความผลการวิจัยพบว่า 1) เพลงร้อยพรรษา มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานในพื้นที่ มีจุดกำเนิดที่บ้านทวน (อำเภอพนมทวน) เนื้อหาของบทเพลงเป็นการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ทำบุญร่วมกันทำบุญในเทศกาลออกพรรษา นิยมทำกันในช่วงก่อนออกพรรษา 7 วัน ปัจจุบันคงมีอยู่ในบางอำเภอเท่านั้น 2) การสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษา พบว่า

* Received 4 May 2024; Revised 3 July 2024; Accepted 4 August 2024

คณะพ่อเพลง แม่เพลง ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยในชุมชน ได้ร่วมกับวัดพงษ์ไพบูลย์และวัฒนธรรมตำบลห้วยกระเจา จัดกิจกรรมฝึกร้อยพรรษาแก่เยาวชนแกนนำ จนสามารถร่วมออกกร้อยพรรษาได้ปัจจัยมาถวายวัด จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านทัพพระยา มีการเสนอให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น 3) แนวทางการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษา มีการสร้างเครือข่ายในชุมชน โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม มีกิจกรรมการจัดเทศกาลท่องเที่ยวงานประเพณีออกพรรษาของตำบลโดยร่วมกันจัดเวียนไปตามวัด และหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบล มีสาธิตร้อยพรรษาจากครูเพลง ประกวดร้อยพรรษาระดับเยาวชน

คำสำคัญ: พลังความร่วมมือ, สร้างสรรค์, เพลงร้อยพรรษา

Abstract

This research aims to: 1) Study the history and history of the Roi Phansa song. 2) Develop activities to create cooperation through the creation of the Roi Phansa song. 3) Propose guidelines for creating cooperation through the creation of the Roi Phansa song. It is qualitative research. By conducting in-depth interviews with key informants by purposively selecting 15 images/person and focus group discussions of 10 images/ person, analyzing the content and presenting descriptive information. The research results show that: 1) Roi Phansa song There has been a long tradition in the area. Has an origin at Ban Thuan (Phanom Thuan District) the content of the song is a public relations invitation to make merit. Join together to make merit during the end of Buddhist Lent festival. It is popularly done during the 7 days before the end of Buddhist Lent. Currently, it still exists in some districts only. 2) Creating cooperation power through the creation of Roi Phansa songs. It was found that the group of Father Pleng and Mae Pleng are mostly elderly people in the community. Collaborated with Phongpaiboon Temple and Huai Krachao Subdistrict Culture Organize Buddhist Lent training activities for youth leaders. Until being able to participate in the Buddhist Lent and receive food to offer to the temple Organize activities to transfer knowledge to Ban School students. Thappraya is offered as a local curriculum. 3) Guidelines for building cooperation through the creation of Roi Phansa songs Networks are created in the community. By allowing all sectors to participate. There is an activity to organize a traditional Buddhist Lent travel

festival of the sub-district, by organizing a round trip to various temples and villages in the sub-district. There is a demonstration of the end of Buddhist Lent festival from a song teacher youth food contest.

Keywords: cooperation power, create, delicious songs

บทนำ

วัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นวัฒนธรรมที่เล่าเรื่องราววิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่นสืบทอดกันมา เพลงพื้นบ้านเป็นงานสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มชนจึงเป็นเสมือนสิ่งที่บันทึกประสบการณ์ของบรรพบุรุษที่ส่งทอดต่อมาให้แก่ลูกหลาน เพลงพื้นบ้านจึงทำหน้าที่บันทึกความรู้และภูมิปัญญาของกลุ่มชนในท้องถิ่นมีให้สูญหาย ขณะเดียวกันก็มีคุณค่าในการเสริมสร้าง ปัญญาให้แก่ชุมชนด้วยการให้การศึกษาแก่คนในสังคมทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อมการให้การศึกษาโดยตรง หมายถึงการให้ความรู้และการสั่งสอนอย่างตรงไปตรงมาทั้ง ความรู้ทางโลกและความรู้ทางธรรม เช่น ธรรมชาติ ความเป็นมาของโลกและมนุษย์ การดำเนินชีวิตบทบาท หน้าที่ ในสังคม วัฒนธรรมประเพณี วรรณกรรมกวีพื้นบ้าน คติธรรม เป็นต้น (นาฏอนงค์ พวงสมบัติ, 2561) เช่น ประเพณีร้อยพรรษานิยมจัดกันในวันก่อนออกพรรษา 7 วัน เป็นต้น การสร้างพลังความสามัคคีของชุมชนมีความสำคัญในการสร้างสรรค์เพลงพื้นบ้าน เพราะเป็นคุณธรรมสำคัญของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมไม่ว่าจะเป็นหน่วยสังคมขนาดเล็ก หรือระดับชุมชน ความสามัคคีจะช่วยเกื้อหนุนให้กิจการงานที่ทำร่วมกันประสบความสำเร็จตามความประสงค์ ทุกคนเกิดความพึงพอใจบรรลุเป้าหมายร่วมกัน มีพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เกิดความเจริญก้าวหน้า แม้ว่าความสามัคคีจะเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ทุกคนต่างยอมรับ แต่ความสามัคคีที่แท้จริงที่จะมีพลังสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม และคุณูปการแก่สังคมการอยู่ร่วมกันของมนุษย์นั้นต้องเป็นความสามัคคีบนฐานความดี ความงาม และความจริง ยึดผลประโยชน์ของสังคมและส่วนรวมเป็นสรณะ ประสานการทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างมีเอกภาพ มีจิตใจทู่มนเทเสียสละร่วมทุกข์ ร่วมสุข ช่วยเหลือเกื้อกูลยึดมั่นในระบบคุณธรรม และทำอย่างเต็มกำลังเต็มศักยภาพพลังทวีคูณของความสามัคคีเช่นนี้จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างมีพลังมากขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2565)

ปัจจุบัน “เพลงร้อยพรรษา” ที่ร้องกันอยู่ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญในประเพณีร้อยพรรษานในชุมชนตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี กำลังลดหายไปและอาจสูญหายในอนาคต เนื่องจากผู้ร้องเพลงร้อยพรรษาส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ บทเพลงที่ร้องก็มีลีลาซ้ำซ้ำทำให้คนรุ่นหนุ่มสาวไม่สนใจที่จะสืบทอด ทั้งไม่ทราบจุดประสงค์และความสำคัญของการร้อย

พรรษา อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าตำบลห้วยกระเจา อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เป็นพื้นที่อีกแห่งหนึ่งที่ยังคงมีพ่อเพลงแม่เพลงที่สามารถร้องเพลงร่ายพรรษาอยู่ จึงประสงค์ที่จะเก็บรวบรวมเนื้อเพลง และทำนองเพลงที่ใช้ร้องตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการร่ายพรรษาของชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของเพลงพื้นบ้านและทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ชาวบ้านห้วยกระเจาสนใจในการสืบทอดประเพณีร่ายพรรษา

การสร้างพลังความสามัคคีและการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อร่วมกันผลักดันให้เกิดกิจกรรมที่ปลูกให้ชาวบ้านเกิดความสนใจที่จะอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีนี้ไว้ ทำให้คนรุ่นใหม่เกิดความหวงแหนประเพณีร่ายพรรษา และหาแนวทางที่จะจัดกิจกรรมให้ชาวบ้านเกิดความสนใจที่จะอนุรักษ์ สืบทอดประเพณีนี้ไว้ รวมถึงการค้นหาแนวทางการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร่ายพรรษาจากประเพณีของชุมชนให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ที่ดึงดูดของชุมชน สร้างสรรค์ให้เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา “จากโลคอล สู่เลอค่า” ทั้งในด้านอัตลักษณ์วิถีชุมชน การดำรงพระพุทธศาสนา การสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน การสร้างเศรษฐกิจในชุมชนตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและความเป็นมาในเพลงร่ายพรรษาของชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร่ายพรรษาของชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร่ายพรรษาของชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการร่วมกิจกรรมกับชุมชน ทำการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านทัพพระยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2566 กิจกรรมกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการร่วมกิจกรรมกับชุมชน ทำการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-

depth Interview) และการประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) โดยกำหนดใช้รูปแบบการวิจัยที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) คือ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ เอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสร้างพลังความร่วมมือ และสร้างสรรค์เพลงร่ายพระราชของชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ พระสงฆ์ 3 รูป ผู้นำชุมชน 7 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน ครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยพระยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2566 3 คน รวม 15 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การปฏิบัติการในพื้นที่

3.1 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) มีการประชุมกลุ่มย่อย 1 ครั้ง สถานที่วัดสวนมะม่วง ผู้ร่วมประชุม ประกอบไปด้วย พระสงฆ์ 1 รูป ผู้นำชุมชน 1 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน ครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยพระยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2566 7 คน รวม 10 รูป/คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การปฏิบัติการในพื้นที่เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาประวัติและความเป็นมาในเพลงร่ายพระราชของชุมชนตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี มีข้อค้นพบ ดังนี้

เพลงร่ายพระราชยุคเริ่มต้น (ตั้งแต่ พ.ศ. 2400-พ.ศ. 2450) เพลงร่ายพระราชยุคแรก มีมาตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ประมาณปี พ.ศ. 2400 ส่วนมากจะร้องกันภายในหมู่บ้านและในตำบลของตนเอง เริ่มต้นมาจากอุบาสก อุบาสิกาที่เข้ามาทำบุญในช่วงเข้าพรรษามีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา อยากจะช่วยวัดหาปัจจัยมาสร้างถาวรวัตถุภายในวัด และเพื่อหาเสถียรในโรงครัววัด เช่น ข้าวสาร หัวหอม กระเทียม กะปิ น้ำปลา เป็นต้น นำมาสำรองในโรงครัวของ

วัด ไว้สำหรับใช้ในงานบุญต่าง ๆ จึงใช้เพลงร้อยพรรษาเป็นสื่อในการบอกบุญ ปัจจัยที่ได้ก็จะนำไปถวายวัดของตนต่อไป เพลงร้อยพรรษาของตำบลห้วยกระเจา มีการเริ่มต้นมาประมาณ 150–200 ปี มีการสืบทอดมาจากรุ่นปู่ย่า การร้องเพลงร้อยพรรษา เพื่อเป็นการบอกบุญ และนำปัจจัยเข้าวัด พ่อเพลง แม่เพลง ที่ร้องเพลงร้อยพรรษาของวัดนั้น ออกไปบอกบุญตามหมู่บ้านด้วยความศรัทธา ปัจจัยที่ได้ทุกบาททุกสตางค์ นำไปถวายเข้าวัดทั้งหมด สมัยก่อนหมู่บ้านอยู่ห่างไกลจากวัด การที่จะออกไปทำบุญแต่ละครั้งนั้นก็ลำบาก จึงมีแนวคิดริเริ่มว่าให้คนที่อยู่หมู่บ้านห่างไกลได้มีโอกาส ในสมัยก่อนเพลงร้อยพรรษายุคแรกนั้น วัดในตำบลห้วยกระเจานั้นในสมัยก่อนมีวัดห้วยกระเจาอยู่วัดเดียว ตั้งวัดเมื่อประมาณ พ.ศ. 2400 โดยมีพระอธิการเจียน เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก การที่จะเดินทางไปทำบุญที่วัดนั้นยากลำบากมาก ยิ่งในเวลาหน้าฝนเส้นทางถูกน้ำพัดขาดไม่สะดวกในการมาทำบุญ จึงเป็นที่มาของเพลงร้อยพรรษา หัวหน้าหมู่บ้านจะหาพ่อเพลงแม่เพลงเป็นตัวแทนของวัดออกไปบอกบุญตามบ้านเรือนในชุมชน เวลาที่จะร้องก็ต้องออกเดินทางกันช่วงเย็นไปจนถึงมืด เพราะถ้าไปในเวลากลางวันจะไม่เจอใคร เพราะต่างก็ออกไปทำไร่นา พอบอกบุญทั่วทั้งหมู่บ้านแล้วก็นำไปถวายวัด

เพลงร้อยพรรษาในยุคการถ่ายทอดต่อ (ตั้งแต่ พ.ศ. 2450-พ.ศ. 2550) การร้องเพลงร้อยพรรษา ประมาณปี พ.ศ. 2450 นอกจากจะร้องกันในหมู่บ้านของตนแล้ว ก็จะไปร้องตามตำบลหรืออำเภออื่นด้วย เป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนกัน ดังเช่น ชาวบ้านจากตำบลห้วยกระเจา ไปร้องที่ตำบลวังไผ่ ตำบลดอนแสลบ ตำบลสระลงเรือ และชาวบ้านในตำบลเหล่านี้ก็จะมาร้องเพลงร้อยพรรษาในตำบลห้วยกระเจา เป็นการแลกเปลี่ยนกัน บางครั้งก็จะออกไปร้องต่างอำเภออื่นด้วย เช่น ไปร้องอำเภอบ่อพลอย อำเภอพนมทวน อำเภอท่าม่วง เป็นต้น สำหรับเวลาที่ใช้ในการร้องเพลงร้อยพรรษาแต่เดิมมักร้องในเวลากลางคืน เพราะเวลากลางวันชาวบ้านต่างพากันไปทำไร่นากันหมดหากไปร้องก็ไม่พบใคร ในปัจจุบันร้องเพลงร้อยพรรษาได้เปลี่ยนมาร้องในเวลากลางวัน หรือไปร้องตามสถานที่หน่วยงานราชการต่าง ๆ เสื้อที่นิยมใช้ในการแต่งตัวในขณะที่ไปร้องเพลงร้อยพรรษานั้น โดยมากจะแต่งตัวอย่างธรรมดา มักใช้เสื้อผ้าเก่า ๆ สวมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาว เพื่อกันยุงและแมลงกลางคืน

เพลงร้อยพรรษาในยุคการปรับปรุงให้ทันสมัย (ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ถึงปัจจุบัน) เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปมาก เพื่อให้ชาวบ้านถิ่นอื่นสามารถที่จะร่วมบุญกับคณะเพลงร้อยพรรษาดำบลห้วยกระเจาได้ จึงได้มีการปรับประยุกต์วันและเวลาในการร้องเพลงร้อยพรรษา ดังต่อไปนี้

- 1) การปรับขั้นตอนการร้องโดยเปลี่ยนแปลงระยะเวลาที่ไป ซึ่งปัจจุบันนี้บางครั้ง ไม่ได้บอกบุญในเวลา ช่วงเย็น หรือตอนค่ำเหมือนปกติ เพราะเวลาสั้นเกินไป บอกบุญไม่ทั่วถึง จึงมีการปรับขั้นตอนการออกไปร้อยพรรษา ดังนี้

1.1) ปรับเพิ่มวันในการร้องเพลงร่ายพระราชมากขึ้นโดยเริ่มทำตั้งแต่ก่อนออกพรรษา 15 วัน คือ วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เพื่อที่จะบอกบุญได้มากขึ้น ในสมัยก่อน สมัยรุ่นปู่ย่า ตายาย มีการริเริ่มสร้างวัดในเขตชนบท อุบาสก อุบาสิกาที่เข้ามาถือศีลในวัดอยากจะช่วยวัดหาปัจจัย จึงหาวิธีในการบอกบุญ โดยการร้องเพลงหาเงิน เรียกว่า เป็นการบอกบุญ ซึ่งเรียกว่าเพลงร่ายพระราชมก ในปัจจุบันนิยมใช้เพลงนี้ก่อนออกพรรษา 15 วัน

1.2) ปรับเวลาร้องเพลงร่ายพระราชมกจากเดิมจะร้องกันช่วงเวลาค่ำ มาเป็นร้องกันตั้งแต่เวลาเช้าเป็นต้นไปจนถึงค่ำ เพราะเป็นเวลาที่สะดวกต่อการเดินทาง ในเดินทางก็ใช้ยานพาหนะนั่งกันไปเพราะว่าต้องไปบอกบุญยังอำเภออื่นด้วย แต่จะไปเฉพาะอำเภอที่คุ้นเคย หรือมีคนมาบอกให้ไปร้องให้ฟัง เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีของชาวบ้าน

2) ปรับปรุงเนื้อหา คำร้อง ให้สุภาพขึ้นใช้ถ้อยคำให้ทันสมัย ฟังและเข้าใจง่าย โดยเฉพาะพ่อเพลงแม่เพลงอาวสุ ได้พัฒนาเนื้อหาที่เป็นสื่อในการบอกบุญ แฝงด้วยคติธรรมเชิญชวนให้มาร่วมทำบุญ บ้างก็แต่งกลอนต้นสดเกี่ยวกับสภาพสังคมปัจจุบัน เหตุการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน เนื้อเพลงที่แต่งใหม่แต่ยังคงเนื้อหาเดิมไว้

2. การพัฒนากิจกรรมสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร่ายพระราชมกของชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี มีข้อค้นพบ ดังนี้

กิจกรรมการให้ความรู้ ในเรื่องการร่ายพระราชมกแก่นักเรียนโรงเรียนบ้านทัพพระยา วันทำกิจกรรม วันที่ 22 กันยายน 2566 ซึ่งเป็นวันพระขึ้น 8 ค่ำ เดือน 10 ในช่วงเช้าพระราชมก คณะวิทยากรซึ่งเป็นพ่อเพลงแม่เพลงร่ายพระราชมก ได้มาทำบุญรักษาศีลที่วัดพงษ์ไพบูลย์และได้ทำกิจกรรมสมาทานศีล สวดมนต์ ไหว้พระเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำยานพาหนะออกไปรับคณะวิทยากรประมาณ 6-7 ท่าน ไปให้ความรู้กับคณะเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านทัพพระยา ซึ่งอยู่ในพื้นที่ตำบลห้วยกระเจา เมื่อเดินทางไปถึงโรงเรียนคุณครูได้นำนักเรียนมานั่งรอที่สถานที่ทำกิจกรรมไว้แล้ว

เริ่มทำกิจกรรม เวลาประมาณ 13.00 น. ผู้วิจัยได้แนะนำตัวกับนักเรียนกล่าวความเป็นมาของกิจกรรมที่จัดทำขึ้น และให้คณะวิทยากรได้แนะนำตัวทักทายกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ในการทำกิจกรรมในครั้งนี้ คณะวิทยากรมีการสอนให้กลุ่มเยาวชนได้หัดเขียนเนื้อเพลงร่ายพระราชมกหนึ่งบทกลอน และมีการหัดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้หัดร้อง ในการร้องก็จะให้ร้องเดี่ยว แยกกันทีละคนไป ในตอนแรกผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็ยังร้องไม่ได้ ทางคณะวิทยากรได้มีการร้องให้ฟังและให้หัดร้องตาม และร้องรวมกันเป็นคณะ ในการทำกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้ทำให้กลุ่มผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจ และยังสามารถร้องเพลงร่ายพระราชมกได้เป็นอย่างดี การทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจได้ง่าย คือ การร้องให้ฟัง แล้วให้ร้องพร้อมกับวิทยากรที่มาให้ความรู้ จึงทำให้เข้าใจทำนองและการออกเสียงร้องได้มากขึ้น

กิจกรรมฝึก ร้อยพรรษา ณ วัดพงษ์ไพบูลย์ กิจกรรมฝึกเยาวชนรุ่นใหม่ หรือผู้ที่สนใจในการฝึก ร้องเพลง ร้อยพรรษา ทางเจ้าอาวาสวัดพงษ์ไพบูลย์ พระสมุห์ทนาย อมโร ได้ใช้เวลาในวันพระ ซึ่งทางคณะพ่อเพลงแม่เพลง ร้อยพรรษามาทำบุญถือศีลที่วัด เป็นวันทำกิจกรรมฝึกสอนเยาวชนได้เรียนรู้ในบทเพลง ร้อยพรรษา โดยมอบหมายให้คณะพ่อเพลง แม่เพลง เป็นผู้ฝึกสอน มีรายชื่อ ดังต่อไปนี้

1) นายไข่ สุขรูป อายุ 75 ปี 2) นางโอน สิบกัลด อายุ 82 ปี 3) นางอัมพร สุขรูป อายุ 73 ปี 4) นางบุญยัง สุขรูป อายุ 63 ปี 5) นางจะ สิบกัลด อายุ 80 ปี 6) นางล้อม จงศุภวิศาลกิจ อายุ 75 ปี และ 7) นางซ่อง สิบกัลด อายุ 79 ปี

สถานที่ในการทำกิจกรรม ทางวัดจะจัดเตรียมไว้ที่ศาลาการเปรียญของวัด เพราะเป็นสถานที่กว้างขวางสะดวกในการทำกิจกรรม ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกสบายไม่อึดอัด เพราะทางวัดมีพัดลม ทำให้ในระหว่างทำกิจกรรมเยาวชนสบายใจ ให้รู้สึกเหมือนว่าสอนลูกหลานทำให้ในการทำกิจกรรมมีความเข้าใจได้เร็วขึ้น เวลาที่ทำกิจกรรมจะเริ่มประมาณ 13.00 น. เป็นต้นไป เพราะว่าเป็นเวลาที่ว่างจากกิจกรรมวันพระ กิจกรรมก็จะประกอบไปด้วยการจดจำเนื้อเพลงให้ได้เสียก่อน เพราะวาทเพลง ร้อยพรรษาเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ คือ การถ่ายทอดจากปากเปล่าจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อจดจำเนื้อเพลงได้แล้วก็เริ่มมีการหัดร้อง เสน่ห์ของบทเพลง ร้อยพรรษานี้อยู่ที่ลูกเอื้อนเสียง และการร้องไปตามจังหวะ กลุ่มเยาวชนจะได้รับการดูแลของคณะครูเพลงอย่างใกล้ชิด กิจกรรมการสอนจากครูเพลงก็จะสอนไปถึงเวลา 15.00 น. คณะครูเพลงที่มาถือศีลก็จะได้กิจกรรมในวันพระ สวดมนต์ ไหว้พระ ต่อไป

กิจกรรมการออกร้อยพรรษาในชุมชน กิจกรรมออกร้อยพรรษตามสถานที่ในชุมชน ทางวัดพงษ์ไพบูลย์จะออกเริ่มทำกิจกรรมตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 เรื่อยไปจนถึง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เวลาออกทำกิจกรรมประมาณ 08.30 น. เรื่อยไปตลอดวันจนถึงช่วงเย็น คณะพ่อเพลงแม่ เพลง ร้อยพรรษา และตัวแทนเยาวชนก็จะออกไปร้องบอกบุญ ตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนตำบลห้วยกระเจา เช่น สถานที่ราชการ ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ห้างร้าน ตลาดนัดชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเป้าหมายของการทำกิจกรรม ก็เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนให้เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญมีความมั่นคงต่อไปจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ทั้งยังเป็นการสืบสานประเพณีของชุมชนไม่ให้สูญหาย ยังมีการรักษาสืบต่อจากครูเพลงรุ่นนี้ไปจนถึงรุ่นต่อไป

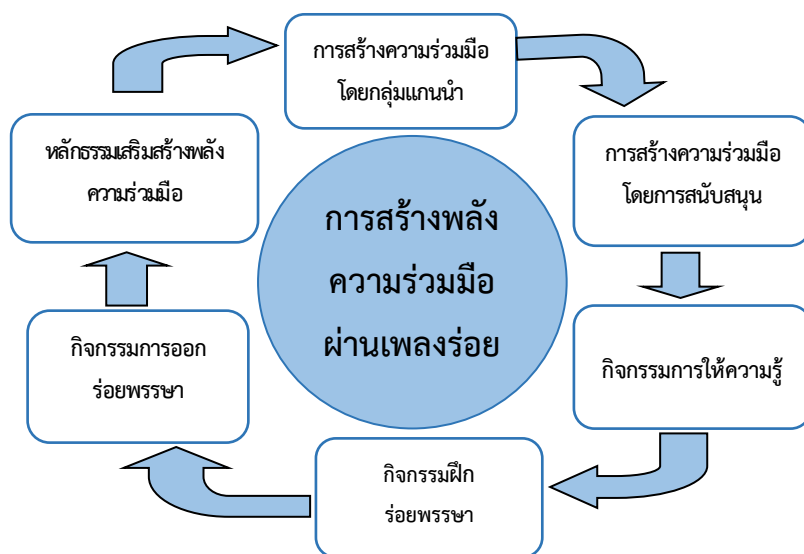
กิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการทำกิจกรรมไม่ได้เน้นถึงแค่ปัจจัยแต่เพียงอย่างเดียวแต่สิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นกะปิ น้ำปลา หัวหอม หัวกระเทียม ผัก ผลไม้ ที่มีในชุมชน กิจกรรมนี้ต้องให้ผู้ร่วมกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งในบุญครั้งนี้ ไม่เห็นว่าเป็นของเล็กน้อย

ทุกอย่างเกิดจากความศรัทธาอยากมีส่วนร่วมจริง ๆ จนทำให้เกิดเป็นพลังบวกในการขับเคลื่อนที่ยั่งยืนภายในชุมชน

3. แนวทางการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษาของชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี มีข้อค้นพบดังนี้

แนวทางการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษาของชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการสร้างพลังในชุมชนของชาวบ้านในตำบลห้วยกระเจา มีการเตรียมการที่ดีในแต่ละขั้นตอนจะมีส่วนให้เกิดพลังขับเคลื่อน ประกอบไปด้วย 1) เครือข่ายจากภาคคณะสงฆ์ 2) เครือข่ายจากกลุ่มผู้นำชุมชน 3) เครือข่ายจากกลุ่มชาวบ้าน 4) เครือข่ายจากสถานศึกษา 5) เครือข่ายจากปราชญ์ชาวบ้าน 6) เครือข่ายจากกลุ่มเยาวชน และ 7) เครือข่ายจากกลุ่มผู้ประกอบการ โดยผ่านการสร้างสรรค์ตามแนวทางของชุมชน มีการเครือข่ายจากผู้นำชุมชนได้จัดให้มีสาธิตร้อยพรรษาจากครูเพลง ประภวร้องเพลงร้อยพรรษาระดับเยาวชน ประภวชุดแต่งกาย ร้านอาหาร ตามท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายของชุมชน โดยมีเครือข่ายจากภาคคณะสงฆ์เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีทุกภาคส่วนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามนี้ให้ได้มีการพัฒนาต่อไป

แผนภูมิที่ 1 แสดงการสร้างพลังความร่วมมือ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาประวัติและความเป็นมาในเพลงร่ายพระราชนิพนธ์ของชุมชนตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี มีข้อค้นพบ ดังนี้

สำหรับการศึกษาประวัติและความเป็นมาในเพลงร่ายพระราชนิพนธ์ของชุมชนตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรีนั้น ประวัติความเป็นมาของเพลงร่ายพระราชนิพนธ์ได้มีการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยการจดจำต่อ ๆ กันมา เพลงร่ายพระราชนิพนธ์ยังมีส่วนในการสร้างสรรค์สังคม ช่วยบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองไปจนถึงรุ่นลูกหลาน สอดคล้องกับกัญญรัตน์ เวชศาสตร์ (2526) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง “เพลงร่ายพระราชนิพนธ์: บทเพลงแห่งศรัทธา” ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าเพลงร่ายพระราชนิพนธ์เป็นประโยชน์ ทางศาสนาและสังคม กล่าวคือ ข้าวของเงินทองที่รวบรวมได้นั้น นอกจากมีส่วนช่วยบำรุงวัดบำรุงศาสนาในทางหนึ่งทางใดแล้ว ยังมีผลต่อสังคมหรือชุมชนนั้นอีก ดังเช่น การรวบรวมเงินทำบุญที่ได้มาซื้อเสื่อหรือม่านถวายวัดชาวบ้านก็ได้ใช้ประโยชน์ด้วย นั่นคือ เสื่อหรือม่านที่ชาวบ้านถวายวัด ทางวัดก็นำมาใช้ในโอกาสที่ชาวบ้านมาร่วมทำบุญต่าง ๆ เป็นต้น อนึ่ง วัดและโรงเรียนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดมาแต่โบราณ ทั้งนี้เพราะวัดในสมัยก่อนเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนด้วย ในปัจจุบันแม้จะปรากฏว่า วัดและโรงเรียนได้แยกจากกันแล้วแต่ก็มีโรงเรียนหลายโรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณวัด นอกจากนี้วัดและโรงเรียนต่างก็เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อหมู่บ้าน ดังนั้นการร้องเพลงร่ายพระราชนิพนธ์ในปัจจุบัน นอกจากได้เงินไปถวายวัดแล้ว บางครั้งคณะผู้ร้องเพลงร่ายพระราชนิพนธ์ก็นำเอาสิ่งของเงินทองที่ได้มาไปมอบหรือนำเงินไปซื้ออุปกรณ์หรือสิ่งของที่โรงเรียนในหมู่บ้านของตนขาดแคลนด้วย ทั้งนี้เพราะถือว่าเป็นการทำบุญ และทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนหรือสังคมของตน การร้องเพลงร่ายพระราชนิพนธ์จะใช้วิธีปร้องเพลงบอกกล่าวด้วยวาจาหรือที่เรียกว่าเป็นวิธีการแบบมุขปาฐะ นอกจากนี้ยังพบว่า เพลงร่ายพระราชนิพนธ์: บทเพลงแห่งศรัทธา มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ภิญโญ ภูเทศ (2556) ที่กล่าวถึงมนุษยชาติทุกชาติพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นชนชาติไหนก็ตามที่มีอารยธรรมเจริญขึ้นแล้วย่อมต้องการศิลปะและความบันเทิงใจที่นอกเหนือไปจากความสุขและความสะดวกทางด้านกาย จึงจะเรียกได้ว่ามีชีวิตที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง มนุษย์จึงคิดสร้างสรรค์วัฒนธรรมในรูปของศิลปะ และความบันเทิงใจแขนงต่าง ๆ ขึ้นอีกมากมาย บทเพลงนับเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนอารมณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นได้ทราบ เพลงหรือดนตรีจึงเป็นภาษาสากลอันยิ่งใหญ่ที่ปรากฏในสังคมมนุษยชาติ และเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับชีวิต สังคมไทยเป็นสังคมที่รักความสนุกสนานมาตั้งแต่โบราณเนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบทย่อมมีความต้องการที่จะแสวงหาความบันเทิง

2. การพัฒนากิจกรรมสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษาของชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี อภิปรายผลได้ ดังนี้

สำหรับการพัฒนากิจกรรมในการสร้างพลังความร่วมมือ จากการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษา มีความสอดคล้องกับบริบทชุมชนที่เข้มแข็ง ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสืบสานในประเพณี และมีการพัฒนาปรับปรุงได้ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะมีเข้าใจถึงความสำคัญและจุดประสงค์ที่แท้จริง สอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูวินัยธร ณรงค์ เขียวทอง (2552) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการละเล่นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ปัจจุบันนี้ชาวบ้านในจังหวัดนครสวรรค์ยังสืบทอดการร้องเพลงพื้นบ้านไว้หลายประเภท เช่น เพลงพิชฐาน เพลงชะเง้อโลม เพลงฮินเลเล และมักจะร้องในโอกาสงานมงคลหรือเทศกาลทางศาสนา แต่มีแนวโน้มที่การละเล่นเพลงพื้นบ้านจะลดน้อยลงไป เพราะมีปัญหาและอุปสรรค 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพ่อเพลงแม่เพลง ด้านผู้สนับสนุนและด้านเยาวชน ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการละเล่นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดนครสวรรค์ไว้หลายประการ เช่น “ศิลปินเพลงพื้นบ้านที่มีความรู้ความสามารถสูง ควรหาวิธีบันทึกความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน เพื่อเก็บองค์ความรู้ไว้ให้กับผู้ที่สนใจได้ศึกษา เนื่องจากความรู้เพลงพื้นบ้านมีลักษณะเฉพาะตัวและอยู่คู่กับตัวบุคคล ถ้าบุคคลนั้นสูญไป ความรู้นั้นก็จะสูญหายไปด้วย และนอกจากการบันทึกความรู้ของตัวบุคคลแล้วในส่วนองประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านในเฉพาะท้องถิ่นก็มีความสำคัญ ดังนั้นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาประวัติด้านเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่นตนเองจึงควรเก็บเป็นบันทึกไว้ในฐานะเป็นประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังได้สืบค้นและอ้างอิงถึงแหล่งที่มาของความรู้” และ “หน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมด้านวัฒนธรรมตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศควรให้การส่งเสริมสนับสนุนเพลงพื้นบ้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย ไม่เน้นเฉพาะการเผยแพร่ผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงเท่านั้น เพราะศิลปินรุ่นใหม่ก็มีความสำคัญต่อการสืบสานเพลงพื้นบ้านเช่นกัน จึงควรให้ความรู้และอนุรักษ์และพัฒนาทางการสร้างสรรค์และสืบทอดเพลงพื้นบ้านที่เหมาะสมอย่างทั่วถึง ในด้านการถ่ายทอดความรู้ นอกจากนี้ยังพบว่า แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปะการละเล่นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดนครสวรรค์ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาประภาสิต สิริเมโธ (2562) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับการมีส่วนร่วม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวม ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วม ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียง โดยภาพรวมไม่ต่างกัน จึง

ปฏิเสสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ต่างกัน มีส่วนร่วมใน การพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึง ยอมรับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ พบว่า อุปสรรค หรือปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

3. แนวทางการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษาของชาวบ้าน ตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี อภิปรายผลได้ ดังนี้

สำหรับแนวทางการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษาของ ชาวบ้านตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้แนวทาง ดังนี้ คือ แนวทางเครือข่าย พระสงฆ์ แนวทางเครือข่ายผู้นำชุมชน แนวทางเครือข่ายชาวบ้าน แนวทางเครือข่าย สถานศึกษา และแนวทางเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านของอุมาพร บุญเพชร (2555) ได้ศึกษา ความร่วมมือในการทำงานจนสามารถบรรลุเป้าหมาย ยอมรับซึ่งกันและกันพร้อมที่จะก้าวเดิน ไปด้วยกัน คนที่มาร่วมมือกันมีจุดประสงค์อย่างเดียวกันที่ทำให้พวกเขารู้สึกพึงพอใจ การร่วมมือกัน จึงเป็นความรู้สึกดี ความรู้สึกทางบวกที่เรามีให้กับคน มีให้กับงาน มีให้กับสังคม การมีความร่วมมือกัน ไม่ว่าจะทำอะไรงานก็สำเร็จไปกว่าครึ่ง สังคมใดสามารถทำให้คนมีความ ร่วมมือร่วมใจทำกิจกรรมของสังคมให้บรรลุเป้าหมายได้ สังคมนั้นมีความเข้มแข็งอย่างแน่นอน เพราะความเข้มแข็งของสังคมในการที่จะทำอะไร ๆ ในกลุ่มคณะของตนให้ประสบผลสำเร็จได้ ก็ต้องอาศัยความร่วมมือ เช่น การก่อตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จะเป็นกลุ่มได้ต้องมีผู้นำกลุ่มดี มีความตั้งใจ สมาชิกมีความร่วมมือร่วมใจกัน เข้าในการดำเนินงานของกลุ่ม ทุกคนรู้หน้าที่งาน ของกลุ่ม กระตุ้นให้สมาชิกเข้าใจปลุกเร้าให้ชุมชนร่วมดำเนินการให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่าง ไกล่ล้น สิ่งเหล่านี้มาจากการมีความร่วมมือกันโดยทั้งสิ้น และผลการศึกษาวิจัยของ พูนชัย ปันธิ ยะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิถีสังคมกับประเพณีของชาวพุทธ” โดยได้กล่าวถึงประเด็นด้าน วิถีสังคมกับประเพณีของชาวพุทธ มีสิ่งที่ควรทำความเข้าใจเพื่อให้รู้ความหมายเบื้องต้น ดังนี้ วิถีสังคม หมายถึง ทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย ที่สืบสานวัฒนธรรมไทยเข้าไปใน วิถีชีวิตอย่างกลมกลืน การสืบทอดและอนุรักษ์สิ่งที่ปฏิบัติกันมาจนเป็นวิถีชีวิตสังคมในยุคโลกา วิวัตน์หรือภวันต์ จนถึงทศวรรษที่ 21 หากหลายคนยังเข้าใจผิดถึงความเป็นวิถีชีวิตประเพณี วัฒนธรรมทางสังคม ว่าเป็นเพียงการแต่งกาย คำพูด การไหว้ หรือการกราบเพียงเท่านั้น แต่วิถี ชีวิตของสังคมไทยได้นำเอาสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นมาผสมกลมกลืนความเป็นไทยอย่างเป็นเนื้อ เดียวกันเข้าไปในชีวิต รวมทั้งกระบวนการขัดเกลาทางสังคม สืบสานประเพณีและอนุรักษ์ของดี ๆ ไว้ และพร้อมที่จะแสดงความเป็นไทยออกมาทุกอริยาบถ และพร้อมที่จะทำในสิ่งที่ดีเหล่านั้น

ตลอดเวลา ตั้งแต่ในจิตใจการกระทำ การแสดงออก และการร่วมกันจัดกิจกรรมสืบสานในเทศกาล

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาในพื้นที่จึงทราบว่า เพลงร้อยพรรษาเป็นบทเพลงที่ผู้ร้องเชิญชวนให้ทำบุญ มักจะนิยมทำกันก่อนออกพรรษา ๗ วัน ในสมัยก่อนจะนิยมร้องกันในช่วงค่ำ ใช้การเดินเท้าไปยังบ้านเรือนในหมู่บ้านตั้งแต่บ้านแรกไปจนถึงบ้านสุดท้าย ชาวบ้านเตรียมปัจจัย ข้าวสารอาหารแห้งไว้คอยจนคณะเพลงร้อยพรรษาจะเดินมาถึงบ้านของตน เมื่อร้องจนทั่วหมู่บ้านแล้วก็นำปัจจัยไปถวายวัดพื้นฐานหลักความเชื่อเดิมประชาชนในตำบลห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี มีการให้ทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีนี้ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ จนทำให้เกิดความห่วงแหน และมีการสืบทอดต่อไป มีความเชื่อเรื่องบาปบุญ คุณโทษ ที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของประชาชนมีความสำคัญมากขึ้นนั่นคือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กรรมดี คือ บุญ กรรมชั่ว คือ บาป เป็นความเชื่อที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชนไว้ วัดในชุมชนเป็นที่ศรัทธาเมื่อได้มาร่วมบุญในประเพณีนี้

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรศึกษาแนวทางเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาในเพลงร้อยพรรษาแต่ละพื้นที่ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของแต่ละชุมชน โดยต้องมีการพิจารณาให้ตรงกับวัตถุประสงค์ 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ควรนำผลการวิจัยไปใช้ ควรมีแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติและความเป็นมาของเพลงร้อยพรรษา รวมไปถึงการสร้างความร่วมมือของคนในชุมชน ว่ามีความสอดคล้องกันอย่างไร เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการอ้างอิงและนำข้อมูลไปใช้ศึกษาต่อไป 3) ข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรม ควรมีการศึกษาและวางแผนในการทำกิจกรรมให้เป็นขั้นเป็นตอนมากขึ้น โดยมีการจัดการที่ดี เพื่อที่สะดวกในการทำกิจกรรมจริง ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) มีการเสนอแนวทางการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษา ในหลายพื้นที่ หลายมิติมากขึ้น 2) มีการเชื่อมโยงในการใช้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม สามารถตอบโจทย์กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างชัดเจน และ 3) ควรศึกษารูปแบบการสร้างพลังความร่วมมือผ่านการสร้างสรรค์เพลงร้อยพรรษาด้วยพลังบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)

บรรณานุกรม

- กัญญรัตน์ เวชชาศาสตร์. (2526). เพลงร้อยพรรษา: บทเพลงแห่งศรัทธา. วารสารคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 6(1-2), 353-367.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2565). อารยสามัคคี: พลังสามัคคีบนฐานความดี ความงาม ความจริง. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 11(3), 5-18.
- นาฏอนงค์ พวงสมบัติ. (2561). บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา. วิจิตรวรรณสาร, 2(1), 43-51.
- พระครูวินัยธรณรงค์ เขียวทอง. (2552). แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปการละเล่นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดนครสวรรค์. ใน (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ใน (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พูนชัย ปันธิยะ. (2563). วิธีสังคมกับประเพณีของชาวพุทธ. ใน (สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภิญโญ ภูเทศ. (2556). การวิเคราะห์องค์ประกอบของเพลงพื้นบ้านในจังหวัดนครสวรรค์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 19(1), ม.ป.น.
- อุมาพร บุญเพชร. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

คุณลักษณะของบุคลากรและระบบสารสนเทศส่งผลต่อประสิทธิภาพของ
การจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์
ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา*

CHARACTERISTICS OF PERSONNEL AND INFORMATION SYSTEMS
AFFECT THE EFFICIENCY OF ACCOUNTING IN THE NEW ELECTRONIC
GOVERNMENT FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM (New GFMS Thai)
OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE
OF THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

อรุณชัย ราพฤทธิ

Arunchai Rapparit

พรณทิพย์ อย่างกลั่น

Phanthip Yangklan

หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Master of Accountancy, School of Accountancy, Sripatum University

E-Mail: arunchairapparit@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชีและระบบสารสนเทศที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีหน้าที่ทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ

* Received 2 July 2024; Revised 2 August 2024; Accepted 4 October 2024

อาชีวศึกษา จำนวน 204 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ปัจจัยด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี และปัจจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ส่วนปัจจัยด้านทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความโปร่งใส ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความเข้าใจได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ ส่วนปัจจัยด้านระบบสารสนเทศทางบัญชีของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชี ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ 2) ด้านความโปร่งใส 3) ด้านความรวดเร็วทันเวลา 4) ด้านความเข้าใจได้ และ 5) ด้านการเปรียบเทียบกันได้

คำสำคัญ: คุณลักษณะของบุคลากร, ระบบสารสนเทศ, ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai)

Abstract

The purpose of this study is to study the characteristics of personnel and accounting information technology that affect the efficiency of accounting in the new electronic government financial management system (New GFMS Thai) of educational institutions under the Office of the Commission. vocational education There was a sample group of 204 people with accounting duties in the electronic government financial management system of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission selected by simple random method. The research tool is a questionnaire. Statistics used in data analysis included descriptive statistics and multiple regression analysis with statistical significance at the 0.05 level. The research results found that characteristics of accounting personnel have a positive impact on the efficiency of accounting in the new electronic government financial management system (New GFMS Thai) under The Office of the Vocational Education Commission

found that factors in work skills, accounting knowledge and ability factors and professional ethics factors It has a positive impact on the efficiency of completeness, accuracy, and reliability of accounting in the new electronic government financial management system (New GFMS Thai) of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission. As for the factors regarding skills in the work of accounting personnel has a positive impact on performance transparency, speed and timeliness, aspect of understanding and comparable aspects. As for the accounting information system factors of educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission, there are 5 aspects: 1) completeness, accuracy and reliability, 2) transparency, 3) speed and timeliness, 4) understandability and 5) comparability of accounting in the new electronic government financial management system (New GFMS Thai) has a positive effect on the efficiency of the electronic government financial management system (GFMS) significantly.

Keywords: Personnel Characteristics, Information System, Government Fiscal Management Information System (New GFMS Thai)

บทนำ

ในปัจจุบันนี้รัฐบาลไทยได้มีแนวคิดและกำหนดนโยบายการปฏิรูประบบราชการไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการมีความโปร่งใส และทันสมัยในการทำงาน ซึ่งการบริหารงานด้านการคลังก็เป็นสิ่งหนึ่งที่รัฐบาลไทยได้มีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา โดยได้มีแผนงานนโยบายดำเนินการปรับปรุงการบริหารงานด้านการคลังของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งได้มุ่งเน้นที่เป้าหมายและผลลัพธ์ของการดำเนินงานของหน่วยงาน เพื่อให้สามารถนํานโยบายและวิสัยทัศน์ของภาครัฐไปสู่แนวทางของการดำเนินการปฏิบัติจริงในองค์กร (กสทช, 2560) รวมถึงยังสามารถเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อสาธารณะเพื่อความโปร่งใสเป็นธรรมในการดำเนินงานจากแนวนโยบายดังกล่าว ในการนี้รัฐบาลของไทยในฐานะผู้นำของประเทศจึงได้เร่งเปลี่ยนแปลงในระบบการบริหารและการปฏิบัติงานทางด้านการเงินการคลังแบบดั้งเดิมให้มุ่งสู่ระบบ

อิเล็กทรอนิกส์ โดยได้นำระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Government Fiscal Management System ชื่อย่อว่า GFMS) มาใช้เป็นกลวิธีที่มีความสำคัญในการพัฒนาการปฏิบัติงานบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ (พัชรินทร์ ศิริทรัพย์, 2558)

หลักการและขอบเขตการดำเนินงานของระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีดำเนินการที่นำมาปรับปรุงแก้ไขให้กับระบบการจัดการด้านการเงินการคลังของภาครัฐให้มีความมั่นคง ทันสมัย น่าเชื่อถือ และมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ภายใต้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม (ศักดิ์ เสกขุนทด, 2562) เพื่อให้การปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานและการจัดการภาครัฐด้านงบประมาณ การบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่ายงบประมาณ และการบริหารจัดการทรัพยากร ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับนโยบายเปลี่ยนแปลงแก้ไขระบบราชการที่จะต้องเน้นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและสร้างความคล่องตัวในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ รวมทั้งความมุ่งหวังให้เกิดการใช้สอยทรัพยากรภายในองค์กรอย่างคุ้มค่า และเหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สอดคล้องกับสถานการณ์การคลังของภาครัฐที่ต้องมีความถูกต้องรวดเร็ว หลังจากการประยุกต์ใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ของกรมบัญชีกลางมานานเกือบ 2 ทศวรรษแล้ว แต่ปรากฏว่า เจ้าหน้าที่บางส่วนสามารถปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานในหลากหลายด้าน บุคลากรที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่พบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ ผู้รับผิดชอบระบบ GFMS ขององค์กรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของระบบ GFMS อย่างเพียงพอ เนื่องจากการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบบ่อย หรือไม่มีผู้รับผิดชอบหลักในระบบ GFMS นอกจากนั้นก็อาจเกิดจากระบบปฏิบัติงานบางส่วนมีความซับซ้อน มีความยุ่งยากต่อการทำงาน และผู้รับผิดชอบจำนวนหนึ่งยังขาดความแม่นยำในการทำความเข้าใจการทำงานของระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ ขณะที่ผู้รับผิดชอบบางส่วนไม่ยอมปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีที่มีการปรับเปลี่ยน ซึ่งเหล่านี้อาจเป็นเหตุให้เกิดข้อผิดพลาดหรือขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานระบบระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านมา รวมทั้งอาจจะมีอีกหนึ่งสาเหตุที่มาจากขาดความพร้อมของ

เทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชีภายในองค์กรที่มาจากงบประมาณที่จำกัดของสถานศึกษา บางแห่งที่เป็นปัญหาสืบเนื่องจากการจำนวนผู้เรียนที่น้อยลงอย่างต่อเนื่อง (สฤณา มาอู่, 2562) จากปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของบุคลากรส่งผล ต่อประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และศึกษาระบบสารสนเทศส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงิน การคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งจะมีประโยชน์ในการระบบบริหารการเงินการคลัง ภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาสำหรับบุคลากรของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบุคลากรส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีในระบบ บริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษา ภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาระบบสารสนเทศส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีในระบบบริหาร การการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีหน้าที่ทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐ แบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 433 แห่ง แห่งละอย่างน้อย 1 คน รวมทั้งสิ้น 433 คน และได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 204 คน โดยการประมาณขนาดของ ประชากร และนำมาเทียบกับตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรของเครซี่และ มอร์แกน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตาม วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดย

การประเมินผล Item Objective Index (IOC) โดยผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปเสนอยังผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC 0.89 ถือว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเป็นอย่างมาก

สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ วิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

คุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชี	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.224	.318		3.847	.000
1. ด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี	.129	.053	.147	2.459	.015*
2. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	.125	.062	.111	2.027	.044*
3. ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน	.491	.051	.563	9.645	.000*
R=.682, R ² =.465, Adjusted R ² =	.457				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะในการปฏิบัติงาน ($\beta = 0.563$) ด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี ($\beta = 0.147$) และด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\beta = 0.111$) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ได้ร้อยละ 46.50

คุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความโปร่งใสของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชี	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	2.100	.328		6.399	.000
1. ด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี	.072	.054	.087	1.324	.187
2. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	.034	.064	.032	.536	.593
3. ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน	.446	.053	.543	8.485	.000*
R=.596, R ² =.356, Adjusted R ²	.346				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ($\beta = 0.446$) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความโปร่งใสของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ได้ร้อยละ 35.60

คุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความรวดเร็วทันเวลาของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชี	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	2.214	.352		6.287	.000
1. ด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี	.045	.058	.054	.773	.440
2. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	.098	.068	.091	1.432	.154
3. ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน	.389	.056	.468	6.900	.000*
R=.525, R ² =.276, Adjusted R ²	.265				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ($\beta = 0.389$) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความรวดเร็วทันเวลาของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMIS Thai) ได้ร้อยละ 27.60

คุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความเข้าใจได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMIS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชี	Unstandardize Coefficients	Standardized Coefficients	t	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta	
ค่าคงที่	1.906	.346		5.503 .000
1. ด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี	.032	.057	.036	.553 .581
2. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	.087	.067	.078	1.300 .195
3. ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน	.476	.055	.551	8.586 .000*
R=.593, R ² =.351, Adjusted R ²	.342			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ($\beta = 0.476$) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความเข้าใจได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMIS Thai) ได้ร้อยละ 35.10

คุณลักษณะของบุคลากรทางบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMIS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากร ทางบัญชี	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	2.116	.383		5.524	.000
1. ด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี	.016	.063	.018	.247	.805
2. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	.139	.074	.122	1.874	.062
3. ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน	.393	.061	.444	6.412	.000*
R=496, R ² =246, Adjusted R ²	.235				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ($\beta = 0.393$) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ได้ร้อยละ 24.60

ระบบสารสนเทศส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากร ทางบัญชี	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.111	.226		4.919	.000
1. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	.226	.059	.235	3.847	.000*
2. ด้านระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่	.543	.057	.577	9.448	.000*
R=.750, R ² =.562, Adjusted R ²	.558				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ด้านระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ($\beta = 0.543$) และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\beta = 0.226$) ส่งผลเชิงบวก

ต่อประสิทธิภาพด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระบบสารสนเทศส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความโปร่งใสของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากร ทางบัญชี	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.621	.237		6.841	.000
1. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	.208	.062	.230	3.375	.001*
2. ด้านระบบบริหารการเงินการคลัง ภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่	.446	.060	.503	7.387	.000*
R=.674, R ² =.455, Adjusted R ²	.449				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ด้านระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ($\beta = 0.446$) และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\beta = 0.208$) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความโปร่งใสของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระบบสารสนเทศส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความรวดเร็วทันเวลาของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 8 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากร ทางบัญชี	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.906	.261		7.313	.000
1. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	.342	.068	.374	5.054	.000*
2. ด้านระบบบริหารการเงินการคลัง ภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่	.254	.066	.283	3.831	.000*
R=.597, R ² =.357, Adjusted R ²	.350				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\beta = 0.342$) และด้านระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ($\beta = 0.254$) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความเข้าใจรวดเร็วทันเวลาของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระบบสารสนเทศส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความเข้าใจได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 9 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากร ทางบัญชี	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.766	.268		6.580	.000
1. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	.228	.070	.240	3.273	.001*
2. ด้านระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐ แบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่	.395	.068	.424	5.782	.000*
R=.607, R ² =.368, Adjusted R ²	.362				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 พบว่า ด้านระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ($\beta = 0.395$) และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\beta = 0.228$) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความเข้าใจได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระบบสารสนเทศส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตารางที่ 10 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

คุณลักษณะของบุคลากร ทางบัญชี	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Variable	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.577	.269		5.858	.000
1. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	.256	.070	.262	3.656	.000*
2. ด้านระบบบริหารการเงินการคลัง ภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่	.409	.069	.428	5.965	.000*
R=.629, R ² =.396, Adjusted R ²	.390				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่า ด้านระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ($\beta = 0.409$) และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\beta = 0.256$) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านการเปรียบเทียบกันได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี และปัจจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลธิดา ธนสมบัติ (2564) คุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยตัวแปรอิสระทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพบัญชี จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี การใช้เทคโนโลยีทางการบัญชี ทักษะการสื่อสารและความหลากหลายทางภาษา และทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีที่วัดด้วยความถูกต้อง คุณภาพงาน ปริมาณงาน และความทันต่อเวลา ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพ ด้านความโปร่งใส ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความเข้าใจได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ และในส่วนปัจจัยอีก 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี และด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) ของสถานศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. ระบบสารสนเทศ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในด้านระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านความครบถ้วนถูกต้องและเชื่อถือได้ 2) ด้านความโปร่งใส 3) ด้านความรวดเร็วทันเวลา 4) ด้านความเข้าใจได้ และ 5) ด้านการเปรียบเทียบกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิตาพร บุณนาค (2562) พบว่า การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งเน้น และวัฒนธรรมองค์กรแบบกลุ่ม มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีของ ประสิทธิภาพของระบบข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชีด้านความถูกต้องเชื่อถือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานระบบ GFMS มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบ GFMS อยู่เสมอ เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในระบบ GFMS

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง โปร่งใส เชื่อถือได้ และมีความรวดเร็วทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในเหตุการณ์ต่าง ๆ และควรให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในระบบ GFMS อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มทักษะการทำงานและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติงาน GFMS อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำบัญชีให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กสทช. (2560). เทคโนโลยี Internet of Things และนโยบาย Thailand 4.0. กรุงเทพมหานคร: กสทช.
- กุลจิตา ธนสมบัติ. (2564). คุณลักษณะของนักบัญชียุคใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในสำนักงานรับทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ชนิดาพร บุณนาค. (2562). ผลกระทบของวัฒนธรรมองค์กรที่มีต่อประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการบัญชีของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ใน (วิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พัชรินทร์ ศิริทรัพย์. (2558). ผลกระทบการใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีผล ต่อคุณภาพรายงานการเงินของหน่วยงานราชการ : กรณีศึกษา อำเภอมะนังศรีอยุธยา. ใน (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศักดิ์ เสกขุนทด. (2562). การใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนสำหรับภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) .
- สกุณา มาอู๋. (2562). ทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน (สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการ
เชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมการตลาด*
CRITICAL ANALYSIS AND SYNTHESIS OF THE RELATIONSHIP
BETWEEN STRATEGIC MANAGEMENT MARKETING STRATEGY
AND MARKETING INNOVATION

ปริญธร ศิริเอี้ยวพิกุล

Parinthorn Sirieawphikul

หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, ประเทศไทย

Doctor of Business Administration Faculty of Business Administration Western University, Thailand

E-mail: 6482000031@western.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ แนวคิดกลยุทธ์การตลาด และ แนวคิดนวัตกรรมการตลาด 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบจุดแข็ง จุดอ่อน และความเหมือนหรือแตกต่างระหว่างแนวคิด 3) สังเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างแนวคิดทั้งสาม เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดใหม่ที่บูรณาการทั้งสามแนวคิดเข้าด้วยกัน การจัดการเชิงกลยุทธ์มีผลต่อกลยุทธ์การตลาดโดยการกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดกลยุทธ์การตลาด การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการเชิงกลยุทธ์ให้ข้อมูลที่สำคัญสำหรับการวางแผนการตลาด ทำให้เห็นว่ากลยุทธ์การตลาดมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการตลาด โดยกลยุทธ์การตลาดจะกำหนดทิศทางและขอบเขตของนวัตกรรมการตลาด และความต้องการในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในกลยุทธ์การตลาดจะผลักดันให้เกิดนวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมการตลาดที่ประสบความสำเร็จอาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การตลาด และผลลัพธ์ของนวัตกรรมการตลาดอาจส่งผลต่อการทบทวนและปรับปรุงการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กร ทั้งสามแนวคิดมีผลกระทบร่วมกันต่อความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานขององค์กร การบูรณาการทั้งสามแนวคิดอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วย

* Received 10 July 2024; Revised 26 November 2024; Accepted 11 December 2024

เพิ่มความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวขององค์กร ดังนั้น การจัดการเชิงกลยุทธ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาขององค์กรในด้านการตลาด

คำสำคัญ: การจัดการเชิงกลยุทธ์, กลยุทธ์การตลาด, นวัตกรรมการตลาด

Abstract

This article aims to review literature related to strategic management concepts, marketing strategy concepts, and marketing innovation concepts. 2) Compare the strengths, weaknesses, similarities, or differences between concepts. 3) Combine the causal relationships between the three concepts. Propose a new framework that integrates these three concepts together. Strategic management influences marketing strategy by defining the direction and goals of the organization. This directly affects the formulation of marketing strategies. Strategic management environment analysis provides important information for marketing planning. This indicates that marketing strategies are crucial in marketing innovation. Marketing strategies determine the direction and scope of marketing innovation. The need to create competitive advantages in marketing strategies will drive marketing innovation. Successful marketing innovation may lead to changes in marketing strategies. The results of marketing innovation may affect the review and improvement of corporate strategic management. These three concepts have a common impact on competitiveness and outcomes.

Keywords: Strategic management, Marketing strategy, Marketing innovation

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่การแข่งขันทางธุรกิจมีความรุนแรงมากขึ้น เอกลักษณ์ขององค์กรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันและความยั่งยืนในระยะยาว ในบทความนี้ เราจะสำรวจแนวคิดทางการบริหารธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ โดยมุ่งเน้นที่การจัดการเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมการตลาด ผ่านการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทั้งสาม เพื่อเสนอภาพรวมที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงถึงบทบาทและความสำคัญของแต่ละแนวคิด และยังพิจารณาเชื่อมโยงและผลกระทบที่มีต่อกันและกันในองค์กรและตลาดในสมัยปัจจุบันอีกด้วย การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมการตลาด เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจขององค์กร การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ช่วยให้เราเข้าใจถึงปัจจัยที่สำคัญ

และมีผลต่อกลยุทธ์การตลาดขององค์กร ส่วนการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสามแนวคิดช่วยให้เราเห็นภาพรวมของความสัมพันธ์และการกระทบต่อกันของกลยุทธ์ที่ต่างกัน การบูรณาการทั้งสามแนวคิดเข้าด้วยกันจะช่วยให้องค์กรสามารถเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในสายงานตามของธุรกิจและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นได้ในการดำเนินงานในอนาคต การทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างความเป็นเลิศของธุรกิจในยุคที่ผ่านมาและยุคที่ในอนาคตกำลังมา

การศึกษาครั้งนี้จะเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแต่ละแนวคิด จากนั้นจะวิเคราะห์เปรียบเทียบจุดแข็ง จุดอ่อน และความเหมือนหรือแตกต่างระหว่างแนวคิด สุดท้ายจะสังเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างแนวคิดทั้งสาม เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดใหม่ที่บูรณาการทั้งสามแนวคิดเข้าด้วยกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านบริหารธุรกิจและการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ในการกำหนดทิศทางระยะยาวขององค์กร รวมถึงการวางแผน การดำเนินการ และการควบคุมกลยุทธ์เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Wheelen, T. L., & Hunger, J. D., 2012) การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากในการทำให้องค์กรสามารถเติบโตและประสบความสำเร็จในระยะยาว ผู้บริหารจะต้องใช้แนวคิดและเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อช่วยในการกำหนดเส้นทางและวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การควบคุมกลยุทธ์เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า แนวคิดดังกล่าวมีรากฐานมาจากการศึกษาทฤษฎีองค์การและการบริหารจัดการตั้งแต่ยุคต้นของศตวรรษที่ 20 และได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมธุรกิจและเทคโนโลยีในปัจจุบัน การเรียนรู้และประยุกต์ใช้การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารควรมีเพื่อให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันและประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

1. องค์ประกอบของการจัดการเชิงกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental Scanning) เป็นกระบวนการที่ช่วยในการตรวจสอบและรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับสิ่งที่ส่งผลต่อกลยุทธ์ขององค์กร 2. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยการระบุวิสัยและเป้าหมาย 3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy

Implementation) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการนำกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดไว้มาใช้ในการดำเนินงานขององค์กร การใช้ทรัพยากรที่มีอย่างเหมาะสมและการสร้างทีมงานที่มีความสามารถเพื่อให้กลยุทธ์สามารถประสบความสำเร็จ 4. การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ (Evaluation and Control) เป็นกระบวนการที่ช่วยในการตรวจสอบและประเมินผลสำเร็จของกลยุทธ์ที่ถูกนำไปปฏิบัติ โดยการวัดผลลัพธ์ที่ได้ตามเป้าหมาย และการปรับปรุงกลยุทธ์ตามความเหมาะสม การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและครอบคลุมทั้งทางกายภาพ จิตใจ และอารมณ์ เพื่อให้องค์กรสามารถประเมินสถานะปัจจุบันของตนเองและเห็นภาพรวมของสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรในปัจจุบันและในอนาคต การจัดการเชิงกลยุทธ์ยังช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริหารและพนักงานในการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดไว้ นอกจากนี้ ยังช่วยในการตรวจสอบและปรับปรุงกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรควรให้ความสำคัญและให้ความสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงอยู่เสมอ

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของการจัดการเชิงกลยุทธ์

องค์ประกอบ	คำอธิบาย	เครื่องมือที่ใช้
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม	ศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร	SWOT Analysis, PESTEL Analysis
การกำหนดกลยุทธ์	พัฒนาแผนระยะยาวเพื่อจัดการกับโอกาสและอุปสรรค	BCG Matrix, Porter's Generic Strategies
การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	แปลงกลยุทธ์เป็นการปฏิบัติผ่านนโยบายและโครงการ	Balanced Scorecard, Action Plan
การประเมินและควบคุมกลยุทธ์	ติดตามผลการดำเนินงานและปรับปรุงกลยุทธ์	KPIs, Performance Dashboard

ที่มา: ดัดแปลงจาก (Wheelen, T. L., & Hunger, J. D., 2012)

2. ประโยชน์ของการจัดการเชิงกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญอย่างมากต่อองค์กรในยุคสมัยปัจจุบัน โดยมีผลประโยชน์มากมายตามที่ (David, F. R., & David, F. R., 2017) ได้กล่าวถึง การจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยให้องค์กรมีทิศทางที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งช่วยให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจและร่วมกันทำให้เกิดการกระทำที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันขององค์กร โดยการวางแผนและดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและลูกค้า

การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างมีประสิทธิภาพและเฉพาะเจาะจง การส่งเสริมการสื่อสารและการประสานงานภายในองค์กร ซึ่งเป็นประการสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในทีมงาน การเพิ่มความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวขององค์กร ให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพตลาดและสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามสำหรับองค์กรใดๆ ที่ต้องการเติบโตและประสบความสำเร็จในยุคสมัยปัจจุบันและอนาคต

3. ข้อจำกัดและการวิพากษ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์ถือเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์อย่างมากในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร อย่างไรก็ตาม มีข้อจำกัดและวิพากษ์บางประการที่ควรพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ตัวอย่างเช่น สภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอนซึ่งอาจทำให้การวางแผนระยะยาวไม่สามารถดำเนินไปได้ตามที่คาดหวัง การขาดความยืดหยุ่นที่อาจทำให้องค์กรไม่สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ การละเลยมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่อาจทำให้องค์กรพลิกดันไปทางที่ไม่ดี และความซับซ้อนในการนำไปปฏิบัติที่อาจทำให้การแปลงกลยุทธ์เป็นเรื่องยากและซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น การเข้าใจและตระหนักถึงข้อจำกัดเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ องค์กรอาจพิจารณาที่จะผสมผสานกับแนวคิดอื่นๆ เช่น การจัดการแบบปรับตัวหรือการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมความยืดหยุ่นและความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการวางแผนและดำเนินกลยุทธ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต การที่องค์กรสามารถปรับใช้แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสมจะเสริมสร้างโอกาสในการเจริญเติบโตและประสบความสำเร็จในอนาคตได้อย่างมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาแผนกลยุทธ์ให้เป็นไปตามความต้องการและเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องจึงจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันและอนาคต

แนวคิดกลยุทธ์การตลาด

กลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategy) เป็นแผนการดำเนินงานที่องค์กรใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Kotler, P., & Keller, K. L., 2016) แนวคิดนี้มีพัฒนาการมาจากทฤษฎีการตลาดดั้งเดิม ซึ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ตลาดและการสร้างผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้า และได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการตลาดสินค้าหรือบริการขององค์กร ทำให้องค์กรสามารถเพิ่มยอดขายและสร้างความได้เปรียบในตลาดอย่างยั่งยืนได้

1. องค์ประกอบของกลยุทธ์การตลาด

กลยุทธ์การตลาดประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ หรือที่เรียกว่า "4Ps" ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price), ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place), และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) จึงเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยกำหนดกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจให้สำเร็จได้. ในปัจจุบัน แนวคิดนี้ได้รับการขยายเพิ่มเติมเป็น "7Ps" โดยเพิ่มองค์ประกอบอีก 3 ประการ ได้แก่ บุคลากร (People), กระบวนการ (Process), และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลยุทธ์การตลาดอย่างมีนัยสำคัญ (Booms, B. H., & Bitner, M. J., 1981) การใช้กลยุทธ์ที่ครอบคลุมทั้ง 7Ps จึงช่วยให้ธุรกิจสามารถสร้างและเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าได้อย่างเห็นผลและยั่งยืนในระยะยาว

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของกลยุทธ์การตลาด 7Ps

องค์ประกอบ	คำอธิบาย	ตัวอย่างกลยุทธ์
ผลิตภัณฑ์ (Product)	สินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่, การปรับปรุงคุณภาพ
ราคา (Price)	มูลค่าที่ลูกค้าต้องจ่ายเพื่อได้รับผลิตภัณฑ์	การตั้งราคาแบบ skimming, การตั้งราคาแบบ Penetration Pricing
ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	วิธีการนำผลิตภัณฑ์ไปสู่ลูกค้า	การขายผ่านหน้าร้าน, การขายออนไลน์
การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	การสื่อสารคุณค่าของผลิตภัณฑ์ไปยังลูกค้า	การโฆษณา, การส่งเสริมการขาย
บุคลากร (People)	พนักงานที่มีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า	การฝึกอบรมพนักงาน, การสร้างวัฒนธรรมองค์กร
กระบวนการ (Process)	ขั้นตอนการส่งมอบผลิตภัณฑ์หรือบริการ	การปรับปรุงประสิทธิภาพ, การใช้เทคโนโลยี
ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)	สภาพแวดล้อมที่ลูกค้าสัมผัสได้	การออกแบบร้านค้า, การสร้างบรรยากาศ

ที่มา: ดัดแปลงจาก (Kotler, P., & Keller, K. L., 2016) และ (Booms, B. H., & Bitner, M. J., 1981)

2. ประโยชน์ของกลยุทธ์การตลาด

กลยุทธ์การตลาดมีประโยชน์หลายประการต่อองค์กร ดังนี้ (Ferrell, O. C., & Hartline, M. D., 2018)

1. การใช้กลยุทธ์การตลาดช่วยในการระบุและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น โดยการศึกษาตลาดและการวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้าจะช่วยให้องค์กรสามารถปรับการตลาดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

2. การเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมจะช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน เนื่องจากการตลาดที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรสามารถเข้าถึงตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความน่าสนใจให้กับสินค้าหรือบริการของตน

3. การใช้กลยุทธ์การตลาดอย่างเหมาะสมยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรทางการตลาด โดยการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เหมาะสมกับกลยุทธ์ที่กำหนดไว้จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการตลาดและเพิ่มกำไรให้กับองค์กร

4. การสร้างความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมทางการตลาดต่างๆ จะช่วยในการสร้างภาพลักษณ์และยอดขายให้กับสินค้าหรือบริการขององค์กร โดยการสร้างความสอดคล้องให้กับกิจกรรมต่างๆ จะช่วยให้องค์กรมีความสามารถในการสร้างความน่าสนใจให้กับตลาดได้มากยิ่งขึ้น

5. การใช้กลยุทธ์การตลาดยังช่วยในการวัดและประเมินผลการดำเนินงานทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการวัดและประเมินผลจะช่วยให้องค์กรสามารถปรับปรุงและปรับการตลาดให้ดียิ่งขึ้นตามความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม

3. ข้อจำกัดและการวิพากษ์

การวิเคราะห์กลยุทธ์การตลาดจะช่วยให้เข้าใจถึงข้อดีและข้อเสียของการใช้กลยุทธ์นั้นๆ อย่างชัดเจน โดยจะสามารถเห็นได้ว่าการมุ่งเน้นที่ผลิตภัณฑ์มากเกินไปอาจทำให้ลูกค้าไม่ได้รับการพิจารณาอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ การยึดติดกับองค์ประกอบที่กำหนดไว้อาจทำให้องค์กรขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด อีกทั้งการละเลยปัจจัยภายนอกที่สำคัญอาจทำให้องค์กรพลิกหัวกลับมาดูที่ปัจจัยภายในองค์กรมากเกินไป ส่งผลให้เสี่ยงที่จะพลิกศพบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีหรือสังคม ในทางตรงกันข้าม การวัดผลสำเร็จของกลยุทธ์การตลาดอาจเป็นเรื่องยาก เนื่องจากการวัดผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) อาจไม่สามารถทำได้อย่างแม่นยำตลอดเวลา ดังนั้น การเข้าใจและตระหนักถึงข้อจำกัดเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรสามารถปรับใช้กลยุทธ์การตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจจำเป็นต้องผสมผสานกับแนวคิดอื่นๆ เช่น การตลาดแบบองค์รวมหรือการตลาดแบบหลายช่องทาง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างมาก ซึ่งจะช่วยให้องค์กรเติบโตและเจริญรุ่งเรืองเรื่องการตลาดในยุคที่มีความแข็งแกร่งและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดนวัตกรรมการตลาด

นวัตกรรมการตลาด (Marketing Innovation) หมายถึง การนำเสนอแนวคิด วิธีการ หรือเครื่องมือใหม่ๆ ในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าและองค์กร (Gupta, S., & Malhotra, N., 2013) แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากความจำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1. ประเภทของนวัตกรรมการตลาด

นวัตกรรมในด้านการตลาดมีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอย่างมาก นวัตกรรมการตลาดสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ที่ถูกระบุโดย OECD & Eurostat ในปี 2018 คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation), นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation), นวัตกรรมองค์กร (Organizational Innovation), และ นวัตกรรมการตลาด (Marketing Innovation) ทุกประเภทยังมีบทบาทสำคัญในการเสนอสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้าอย่างเห็นผล และช่วยพัฒนาธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การนวัตกรรมในด้านการตลาดคือสิ่งจำเป็นที่ธุรกิจควรใส่ใจในการพัฒนาและปรับปรุงอยู่เสมอ

ตารางที่ 3 ประเภทของนวัตกรรมการตลาด

ประเภท	คำอธิบาย	ตัวอย่าง
นวัตกรรมผลิตภัณฑ์	การพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ หรือปรับปรุงสินค้าหรือบริการที่มีอยู่	สมาร์ทโฟนพับได้, บริการส่งอาหารแบบไร้คนขับ
นวัตกรรมกระบวนการ	การปรับปรุงวิธีการผลิตหรือส่งมอบสินค้าและบริการ	การใช้ AI ในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า, การใช้ระบบอัตโนมัติในการผลิต
นวัตกรรมองค์กร	การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือวิธีการบริหารจัดการองค์กร	การทำงานแบบ Agile, การใช้ระบบ Holacracy
นวัตกรรมการตลาด	การใช้วิธีการหรือเครื่องมือใหม่ในการทำการตลาด	การใช้ AR ในการนำเสนอสินค้า, การทำ Influencer Marketing

ที่มา: ดัดแปลงจาก (OECD & Eurostat, 2018)

2. ประโยชน์ของนวัตกรรมการตลาด

การนวัตกรรมในการตลาดมีความสำคัญต่อองค์กรในหลายด้านตามที่ (Brem, A., & Viardot, E. (Eds.), 2015) ได้กล่าวถึง โดยมีประโยชน์ดังนี้: การสร้างความได้เปรียบในการ

แข่งขัน การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำการตลาด การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค การสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ และการส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กรในฐานะผู้นำด้านนวัตกรรม ดังนั้น การนวัตกรรมในการตลาดเป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรควรให้ความสำคัญและให้ความสนใจอย่างมากในปัจจุบันและในอนาคต

3. ข้อจำกัดและการวิพากษ์

การนวัตกรรมในการตลาดมีประโยชน์มากมายตามที่กล่าวไว้ แต่ก็มีข้อจำกัดและข้อวิพากษ์บางประการที่ควรพิจารณาอย่างรอบคอบด้วย

1) ความเสี่ยงและต้นทุนสูงเป็นปัญหาที่อาจพบเจอในการพัฒนานวัตกรรม มีความเสี่ยงที่ต้องเผชิญและต้นทุนที่สูงอาจทำให้ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้

2) การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นจากพนักงานหรือลูกค้าที่ไม่พร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากนวัตกรรมใหม่

3) ความท้าทายในการวัดผลของนวัตกรรมการตลาดอาจเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะในระยะเวลาที่สั้น การวัดผลเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

4) การละเลยคุณค่าพื้นฐานอาจเกิดขึ้นหากมุ่งเน้นที่นวัตกรรมมากเกินไป การละเลยคุณค่าพื้นฐานที่ลูกค้าต้องการอาจทำให้องค์กรสูญเสียความไว้วางใจจากลูกค้า

5) ความท้าทายในการรักษาความยั่งยืนของการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึง การรักษาความยั่งยืนนั้นเป็นความท้าทายสำคัญสำหรับองค์กร และอาจนำไปสู่การสูญเสียทรัพยากรหากไม่มีการจัดการที่ดีในด้านนี้

การตระหนักถึงข้อจำกัดเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการนวัตกรรมการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจต้องสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนานวัตกรรมและการรักษาคุณค่าพื้นฐานที่ลูกค้าต้องการ

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวคิดทั้งสาม

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมการตลาด จะช่วยให้เข้าใจถึงความเชื่อมโยงและความแตกต่างระหว่างแนวคิดเหล่านี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมการตลาด

มิติ	การจัดการเชิงกลยุทธ์	กลยุทธ์การตลาด	นวัตกรรมการตลาด
ขอบเขต	ครอบคลุมทั้งองค์กร	เน้นเฉพาะด้านการตลาด	เน้นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ในการตลาด
ระยะเวลา	ระยะยาว	ระยะกลางถึงระยะยาว	ระยะสั้นถึงระยะยาว

เป้าหมายหลัก	สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระยะยาว	สร้างคุณค่าให้กับลูกค้าและองค์กร	สร้างความแตกต่างและความได้เปรียบทางการแข่งขัน
กระบวนการ	วิเคราะห์ - วางแผน - ปฏิบัติ - ควบคุม	วิเคราะห์ตลาด - กำหนดกลยุทธ์ - ปฏิบัติ - ประเมินผล	คิดค้น - พัฒนา - ทดสอบ - นำไปใช้
ความเสี่ยง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
ความยืดหยุ่น	ต่ำถึงปานกลาง	ปานกลาง	สูง
การมีส่วนร่วม	ผู้บริหารระดับสูง	ฝ่ายการตลาดและฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	ทุกฝ่ายในองค์กร

ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้เขียน

จากตารางที่ 4 เราสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและความแตกต่างของแนวคิดทั้งสามได้ดังนี้:

การวิเคราะห์เปรียบเทียบแต่ละมิติ

ขอบเขต: การจัดการเชิงกลยุทธ์มีขอบเขตที่กว้างที่สุดในบรรดาทั้งสามแนวคิด โดยครอบคลุมการดำเนินงานทั้งหมดขององค์กร ซึ่งรวมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายระยะยาว และการจัดสรรทรัพยากรทั่วทั้งองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นเสมือนเข็มทิศที่กำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กรในภาพรวม

ในขณะที่กลยุทธ์การตลาดมีขอบเขตที่แคบลงมา โดยมุ่งเน้นเฉพาะด้านการตลาดเท่านั้น ซึ่งครอบคลุมการวิเคราะห์ตลาด การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ และการวางแผนส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาด

ส่วนนวัตกรรมการตลาดมีขอบเขตที่เฉพาะเจาะจงมากที่สุด โดยมุ่งเน้นการสร้างสรรค์แนวคิด วิธีการ หรือเครื่องมือใหม่ๆ ในการทำการตลาด เพื่อสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบทางการแข่งขัน นวัตกรรมการตลาดอาจเกิดขึ้นในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ วิธีการสื่อสารการตลาดแบบใหม่ หรือแม้แต่โมเดลธุรกิจใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการตลาด

ระยะเวลา: การจัดการเชิงกลยุทธ์มักมีมุมมองในระยะยาว โดยทั่วไปจะครอบคลุมช่วงเวลา 3-5 ปีขึ้นไป เนื่องจากต้องการเวลาในการปรับเปลี่ยนทิศทางขององค์กรและเห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การวางแผนระยะยาวนี้ช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันที่ยั่งยืน

กลยุทธ์การตลาดมักมีระยะเวลาดั้งแต่ระยะกลางถึงระยะยาว โดยอาจครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ 1-3 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของตลาดและผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์การตลาด

ต้องมีความยืดหยุ่นพอที่จะปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพการแข่งขันและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ก็ต้องมีความต่อเนื่องเพียงพอที่จะสร้างตำแหน่งทางการตลาดที่แข็งแกร่ง

ในส่วนของนวัตกรรมการตลาด ระยะเวลาอาจมีความหลากหลายตั้งแต่ระยะสั้นไปจนถึงระยะยาว บางนวัตกรรมอาจเป็นแคมเปญระยะสั้นที่สร้างผลกระทบอย่างรวดเร็ว ในขณะที่บางนวัตกรรมอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำการตลาดในระยะยาว ความยืดหยุ่นด้านระยะเวลานี้ทำให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อโอกาสทางการตลาดได้อย่างรวดเร็วและสร้างสรรค์

เป้าหมายหลัก: การจัดการเชิงกลยุทธ์มีเป้าหมายหลักในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระยะยาวให้กับองค์กร โดยมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้ถือหุ้น พนักงาน ลูกค้า และสังคม การจัดการเชิงกลยุทธ์พยายามสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางธุรกิจ ความยั่งยืน และความรับผิดชอบต่อสังคม

กลยุทธ์การตลาดมีเป้าหมายหลักในการสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าและองค์กร โดยมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างผลตอบแทนที่เหมาะสมให้กับองค์กร กลยุทธ์การตลาดพยายามสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า สร้างการรับรู้ตราสินค้า และเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด

นวัตกรรมการตลาดมีเป้าหมายหลักในการสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบทางการแข่งขันผ่านการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ในการทำการตลาด เป้าหมายนี้มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับลูกค้าในรูปแบบที่คู่แข่งไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ง่าย นวัตกรรมการตลาดช่วยให้องค์กรสามารถก้าวล้ำหน้าคู่แข่งและสร้างตำแหน่งทางการตลาดที่โดดเด่น

กระบวนการ: การจัดการเชิงกลยุทธ์มีกระบวนการที่เป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ การวางแผน การปฏิบัติ และการควบคุม ในขั้นตอนการวิเคราะห์ องค์กรจะทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน เพื่อระบุโอกาสและอุปสรรค ตลอดจนจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งรวมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายระยะยาว ขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการนำกลยุทธ์ไปใช้ในทุกระดับขององค์กร และสุดท้ายคือการควบคุมและประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่ากลยุทธ์บรรลุผลตามที่ตั้งไว้หรือไม่ และปรับแก้ตามความเหมาะสม

กลยุทธ์การตลาดมีกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน แต่เน้นเฉพาะด้านการตลาด เริ่มจากการวิเคราะห์ตลาด ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค คู่แข่ง และแนวโน้มตลาด จากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์การตลาด ซึ่งอาจรวมถึงการแบ่งส่วนตลาด การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการนำกลยุทธ์ไปใช้ผ่านส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) และสุดท้ายคือการประเมินผลเพื่อวัดประสิทธิภาพของกลยุทธ์การตลาด

นวัตกรรมการตลาดมีกระบวนการที่แตกต่างออกไป โดยเน้นการคิดค้น พัฒนา ทดสอบ และนำไปใช้ กระบวนการนี้เริ่มจากการระดมความคิดและคิดค้นแนวคิดใหม่ๆ ทางการตลาด จากนั้นจึงพัฒนาแนวคิดเหล่านั้นให้เป็นรูปธรรม ก่อนนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายหรือในตลาดจำลอง และสุดท้ายคือการนำนวัตกรรมที่ผ่านการทดสอบแล้วไปใช้จริงในตลาด กระบวนการนี้มักเป็นวงจรที่ต่อเนื่องและมีการปรับปรุงอยู่เสมอ

ความเสี่ยง: การจัดการเชิงกลยุทธ์มีระดับความเสี่ยงปานกลาง เนื่องจากการวางแผนระยะยาวที่ต้องอาศัยการคาดการณ์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจในอนาคต ซึ่งอาจมีความไม่แน่นอนสูง อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์อย่างรอบคอบและการปรับกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องช่วยลดความเสี่ยงลงได้

กลยุทธ์การตลาดก็มีระดับความเสี่ยงปานกลางเช่นกัน โดยความเสี่ยงอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค การเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานการตลาด อย่างไรก็ตาม การติดตามตลาดอย่างใกล้ชิดและการปรับกลยุทธ์อย่างรวดเร็วสามารถช่วยบริหารความเสี่ยงได้

ส่วนนวัตกรรมการตลาดมีระดับความเสี่ยงสูงที่สุดในบรรดาทั้งสามแนวคิด เนื่องจากการนำเสนอสิ่งใหม่ๆ สู่อตลาด ซึ่งอาจไม่ได้รับการตอบรับตามที่คาดหวังไว้ นวัตกรรมบางอย่างอาจล้มเหลวหรือไม่สามารถสร้างผลกระทบทางการตลาดได้ตามที่ต้องการ นอกจากนี้ การลงทุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมอาจมีต้นทุนสูง โดยไม่มีการันตีถึงผลตอบแทนที่จะได้รับ อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงที่สูงนี้ก็มาพร้อมกับโอกาสในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่โดดเด่นหากนวัตกรรมประสบความสำเร็จ

ความยืดหยุ่น: การจัดการเชิงกลยุทธ์มีระดับความยืดหยุ่นต่ำถึงปานกลาง เนื่องจากการวางแผนระยะยาวที่ครอบคลุมทั้งองค์กร การเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์องค์กรมักต้องใช้เวลาและทรัพยากรมาก อย่างไรก็ตาม องค์กรสมัยใหม่มักพยายามเพิ่มความยืดหยุ่นในการจัดการเชิงกลยุทธ์มากขึ้น โดยการทบทวนและปรับปรุงกลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้อย่างทันท่วงที กลยุทธ์การตลาดมีความยืดหยุ่นในระดับปานกลาง สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่ายกว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์ แต่ก็ยังต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องและความสอดคล้องกับภาพลักษณ์ของแบรนด์ กลยุทธ์การตลาดสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ตลาด เช่น การปรับเปลี่ยนแคมเปญโฆษณา การปรับราคา หรือการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายใหม่ๆ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคหรือการแข่งขันในตลาด

นวัตกรรมการตลาดมีความยืดหยุ่นสูงที่สุด เนื่องจากการคิดค้นและทดลองสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ องค์กรสามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดหรือรูปแบบของนวัตกรรมได้อย่างรวดเร็วตามผลตอบรับจากตลาด นวัตกรรมการตลาดเปิดโอกาสให้องค์กรสามารถทดลองแนวคิดที่แปลกใหม่

และหากไม่ประสบความสำเร็จก็สามารถปรับเปลี่ยนหรือยกเลิกได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมขององค์กรมากนัก

การมีส่วนร่วม: การจัดการเชิงกลยุทธ์มักเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารระดับสูง เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางและเป้าหมายระยะยาวขององค์กร ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และความเข้าใจในภาพรวมของธุรกิจ รวมถึงมีอำนาจในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์สมัยใหม่มักส่งเสริมให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากพนักงานในทุกระดับมากขึ้น เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายและสร้างการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนองค์กร

กลยุทธ์การตลาดมีการมีส่วนร่วมที่กว้างขวางขึ้น โดยมักเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียหลัก แต่ก็ต้องประสานงานกับผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายขาย ฝ่ายผลิต ฝ่ายวิจัยและพัฒนา เพื่อให้กลยุทธ์การตลาดสอดคล้องกับความสามารถและทรัพยากรขององค์กร นอกจากนี้ การทำงานร่วมกับบริษัทภายนอก เช่น บริษัทโฆษณาหรือที่ปรึกษาทางการตลาด ก็เป็นสิ่งที่พบเห็นได้บ่อยในการพัฒนาและดำเนินการตามกลยุทธ์การตลาด

นวัตกรรมการตลาดมีการมีส่วนร่วมที่กว้างขวางที่สุด โดยมักต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในองค์กร เนื่องจากการสร้างสรรค์นวัตกรรมมักเกิดจากการผสมผสานความคิดและความเชี่ยวชาญจากหลากหลายด้าน องค์กรที่ประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมการตลาดมักส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการสร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดใหม่ๆ นอกจากนี้ การทำงานร่วมกับพันธมิตรภายนอก เช่น สตาร์ทอัพด้านเทคโนโลยี หรือสถาบันการศึกษา ก็เป็นแนวทางที่องค์กรมักใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสร้างนวัตกรรมการตลาด

บทสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดทั้งสามข้างต้น เราสามารถสรุปได้ว่าแต่ละแนวคิดมีจุดเด่นและบทบาทที่แตกต่างกันในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นเสมือนเข็มทิศที่กำหนดทิศทางและเป้าหมายระยะยาวขององค์กร กลยุทธ์การตลาดเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าและองค์กร ในขณะที่นวัตกรรมการตลาดเป็นตัวขับเคลื่อนที่ช่วยสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบในการแข่งขัน

องค์กรที่ประสบความสำเร็จในยุคปัจจุบันมักเป็นองค์กรที่สามารถผสมผสานแนวคิดทั้งสามเข้าด้วยกันได้อย่างลงตัว โดยมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจนและยืดหยุ่น มีกลยุทธ์การตลาดที่แข็งแกร่งและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า และมีวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการตลาดอย่างต่อเนื่อง

ในการนำแนวคิดทั้งสามไปประยุกต์ใช้ องค์กรควรพิจารณาดังนี้:

1) สร้างความสอดคล้องระหว่างแนวคิด: ต้องมั่นใจว่ากลยุทธ์การตลาดและนวัตกรรม การตลาดสอดคล้องและสนับสนุนการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กร

2) สร้างความยืดหยุ่น: แม้ว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์จะเน้นมุมมองระยะยาว แต่ควรมี ความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3) ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม: สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และ กล้าทดลองสิ่งใหม่ๆ ในทุกระดับขององค์กร

4) บุคลากรข้อมูลและเทคโนโลยี: ใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยีในการ วิเคราะห์ตลาด พัฒนากลยุทธ์ และสร้างนวัตกรรม

5) พัฒนาทักษะและความสามารถของบุคลากร: ลงทุนในการพัฒนาทักษะของพนักงาน ทั้งในด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ การตลาด และการสร้างนวัตกรรม

6) สร้างความร่วมมือ: ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ภายในองค์กร และ พิจารณาสร้างพันธมิตรกับองค์กรภายนอกเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

ประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง: มีระบบการติดตามและประเมินผลที่มี ประสิทธิภาพ และนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงทั้งการจัดการเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมการตลาดอย่างต่อเนื่อง

การผสมผสานแนวคิดทั้งสามอย่างเหมาะสมจะช่วยให้องค์กรสามารถสร้างความ ได้เปรียบในการแข่งขันที่ยั่งยืน ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในอนาคต องค์กรที่สามารถ บูรณาการแนวคิดเหล่านี้เข้าด้วยกันได้อย่างลงตัวจะมีโอกาสประสบความสำเร็จและเติบโต อย่างยั่งยืนในตลาดที่มีการแข่งขันสูงและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุป การบูรณาการแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และ นวัตกรรมการตลาดเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จในยุคธุรกิจที่ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการแข่งขันสูง องค์กรที่สามารถผสมผสานจุดแข็งของแต่ละ แนวคิด พร้อมทั้งสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคงและความยืดหยุ่น ระหว่างมุมมองระยะสั้น และระยะยาว จะมีความได้เปรียบในการแข่งขันที่ยั่งยืน

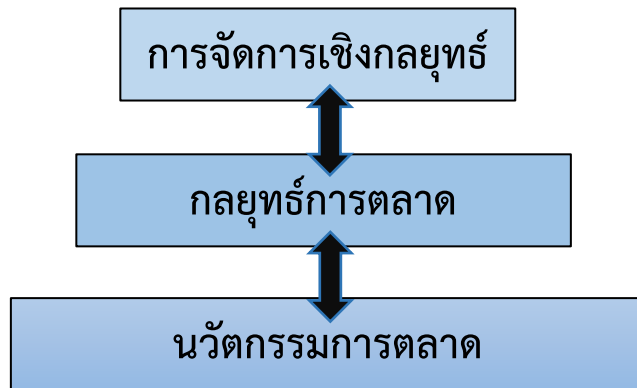
การบูรณาการนี้ไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงในระดับกระบวนการหรือโครงสร้างองค์กร เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในระดับวัฒนธรรมและมุมมองของทุกคนในองค์กร ผู้นำองค์กรต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง

ท้ายที่สุด การบูรณาการแนวคิดทั้งสามไม่ใช่จุดหมายปลายทาง แต่เป็นกระบวนการที่ ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง องค์กรต้องพร้อมที่จะปรับตัว เรียนรู้ และพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อ รักษาความสามารถในการแข่งขันและสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าและสังคมในระยะยาว

การสังเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล

การสังเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างแนวคิดทั้งสามสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างการจัดการเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมการตลาด

จากภาพที่ 1 เราสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลได้ดังนี้:

การจัดการเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อกลยุทธ์การตลาด

การจัดการเชิงกลยุทธ์กำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดกลยุทธ์การตลาด การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการเชิงกลยุทธ์ให้ข้อมูลที่สำคัญสำหรับการวางแผนการตลาด

กลยุทธ์การตลาดส่งผลต่อนวัตกรรมการตลาด

กลยุทธ์การตลาดกำหนดทิศทางและขอบเขตของนวัตกรรมการตลาด

ความต้องการในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในกลยุทธ์การตลาดผลักดันให้เกิดนวัตกรรมการตลาด

นวัตกรรมการตลาดส่งผลย้อนกลับต่อกลยุทธ์การตลาดและการจัดการเชิงกลยุทธ์

นวัตกรรมการตลาดที่ประสบความสำเร็จอาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การตลาด

ผลลัพธ์ของนวัตกรรมการตลาดอาจส่งผลต่อการทบทวนและปรับปรุงการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กร

ผลกระทบร่วมกัน

ทั้งสามแนวคิดมีผลกระทบร่วมกันต่อความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานขององค์กร การบูรณาการทั้งสามแนวคิดอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวขององค์กร

ดังนั้น การจัดการเชิงกลยุทธ์มีผลต่อกลยุทธ์การตลาดโดยการกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดกลยุทธ์การตลาด การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการเชิงกลยุทธ์ให้ข้อมูลที่สำคัญสำหรับการวางแผนการตลาด ทำให้เห็นว่ากลยุทธ์การตลาดมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการตลาด โดยกลยุทธ์การตลาดจะกำหนดทิศทางและขอบเขตของนวัตกรรมการตลาด และความต้องการในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในกลยุทธ์การตลาดจะผลักดันให้เกิดนวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมการตลาดที่ประสบความสำเร็จอาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การตลาด และผลลัพธ์ของนวัตกรรมการตลาดอาจส่งผลต่อการทบทวนและปรับปรุงการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กร ทั้งสามแนวคิดมีผลกระทบร่วมกันต่อความสามารถในการแข่งขันและผลการดำเนินงานขององค์กร การบูรณาการทั้งสามแนวคิดอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวขององค์กร ดังนั้น การจัดการเชิงกลยุทธ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาขององค์กรในด้านการตลาด

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำแนวคิดทั้งสามไปประยุกต์ใช้ในองค์กร มีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรเติบโตและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนกลยุทธ์องค์กร แผนการตลาด และแผนนวัตกรรมเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรมีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีการประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

ในท้ายที่สุด การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จขององค์กรในยุคปัจจุบันขึ้นอยู่กับความสามารถในการผสมผสานแนวคิดทั้งสามเข้าด้วยกันอย่างลงตัว โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะขององค์กรและอุตสาหกรรม ทั้งนี้ การวิจัยในอนาคตอาจมุ่งเน้นการศึกษาเชิงประจักษ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทั้งสามในบริบทขององค์กรและอุตสาหกรรมที่หลากหลาย รวมถึงการพัฒนาโมเดลที่บูรณาการแนวคิดทั้งสามเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

สรุป

บทความนี้ได้นำเสนอการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การตลาด และนวัตกรรมการตลาด โดยชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและผลกระทบซึ่งกันและกันของแนวคิดทั้งสาม การบูรณาการแนวคิดเหล่านี้เข้าด้วยกันจะช่วยให้องค์กรสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ควรคำนึงถึงบริบทเฉพาะขององค์กรและอุตสาหกรรม รวมถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

- Booms, B. H., & Bitner, M. J. (1981). Marketing strategies and organization structures for service firms. *Marketing of services*, 25(3), 47-52.
- Brem, A., & Viardot, E. (Eds.). (2015). *Adoption of innovation: Balancing internal and external stakeholders in the marketing of innovation*. Springer.
- David, F. R., & David, F. R. (2017). *Strategic management: A competitive advantage approach, concepts and cases*. Pearson.
- Ferrell, O. C., & Hartline, M. D. (2018). *Marketing strategy: text and cases*. Cengage Learning.
- Gupta, S., & Malhotra, N. (2013). Marketing innovation: A resource-based view of international and local firms. *Marketing Intelligence & Planning*, 31(2), 111-126.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th global ed.). Pearson.
- OECD & Eurostat. (2018). *Oslo Manual 2018: Guidelines for collecting, reporting and using data on innovation* (4th ed.). OECD Publishing.
- Wheelen, T. L., & Hunger, J. D. (2012). *Strategic management and business policy: Toward global sustainability* (13th ed.). Pearson.

ปัญหาในการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย: ศึกษากรณีพิพาท
เกี่ยวกับสัญญาโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับ
ในเขตกรุงเทพมหานคร (คดีโฮปเวลล์)*

THE PROBLEMS OF MAINTAINING CONFIDENCE IN THAILAND'S
LEGAL SYSTEM: A CASE STUDY OF DISPUTES REGARDING
CONTRACTS FOR ELEVATED RAILWAY CONSTRUCTION
PROJECTS IN BANGKOK. (HOPEWELL CASE)

สุทธิพงษ์ บุญพอ

Suttipong Boonpoh

ศรินทร์ อินทระวิชะ

Sirin Intaravicha

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

Laws Division, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thailand

E-mail: Suttipongboonpoh@Gmail.Com

บทคัดย่อ

การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรของรัฐเป็นกลไกสำคัญในการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย และวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า การกระทำขององค์กรของรัฐต่างมีข้อดีและข้อบกพร่องดังต่อไปนี้ (1) ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ไม่ได้กำหนดบทเฉพาะกาลเกี่ยวกับคดีที่ยังไม่มีการยื่นฟ้องต่อศาล (2) การบัญญัติกฎหมายให้ “ข้อเท็จจริง” หรือ “ข้อกฎหมาย” ที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตซึ่งไม่ใช่ข้อบกพร่องจากการพิจารณาคดีของศาลมาเป็นข้ออ้างในการขอพิจารณาคดีปกครองใหม่ถือว่าขัดต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา (Res Judicata) (3) การขาดประสิทธิภาพในการทำงานของคู่สัญญา

* Received 10 July 2024; Revised 4 September 2024; Accepted 10 October 2024

ฝ่ายรัฐส่งผลให้การดำเนินการตามสัญญาไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย (4) การที่คู่สัญญาฝ่ายรัฐไม่ยอมรับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการและยังมีความพยายามในการร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดดังกล่าวย่อมกระทบต่อความเชื่อถือไว้วางใจ (5) ศาลปกครองใช้วันที่ศาลปกครองเปิดทำการวันแรกเป็นวันเริ่มระยะเวลาที่อาจฟ้องคดี และใช้ระยะเวลาฟ้องคดี 5 ปีตามกฎหมายใหม่ (6) ในการร้องขอพิจารณาคดีใหม่ครั้งแรกศาลปกครองไม่รับคำร้องขอ แต่เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ของตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ 18/2545 ศาลปกครองจึงได้มีคำสั่งรับคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ (7) การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางตุลาการถูกออกแบบให้มีการตรวจสอบกันเองโดยศาลต่างระดับมิใช่โดยศาลหรือองค์กรอื่น

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย, การพิจารณาคดีปกครองใหม่, คดีโฮปเวลล์

Abstract

The performance of government organizations is a crucial mechanism in maintaining confidence in the legal system. This academic article aims to study theoretical concepts related to maintaining confidence in the legal system and to analyze issues concerning the confidence in Thailand's legal system. The study found that the actions of government organizations have the following advantages and disadvantages which were 1) The Administrative Court Act and Administrative Court Procedure Act B.E. 2542 (1999) did not specify transitional provisions for cases that have not yet been filed with the court, 2) The enactment of laws that consider 'facts' or 'legal issues' that change in the future—rather than flaws in the court's consideration—as grounds for requesting the Reopening of Administrative Court Proceeding is considered contrary to the principle of the sanctity of judgments (*Res Judicata*), 3) the lack of efficiency in the performance of state party contractors, which results in improper execution of contracts, 4) the refusal of state party contractors to accept arbitral awards and their attempts to request court annulment of such awards negatively impact trust and confidence, 5) the Administrative Court used the first day of operation as the starting point for the period within which a case might be filed and applied a 5-year period for filing cases according to the new law, 6) in the first request for the Reopening of Administrative Court Proceeding, the Administrative Court did not accept the petition, but after the Constitutional Court ruled to annul the decision of the Grand Meeting of Judges in the Supreme Administrative Court

(Case No. 18/2545), the Administrative Court subsequently accepted the request for the Reopening of Administrative Court Proceeding, and 7) the Constitutional Court has established a precedent that it has the jurisdiction to review the judicial actions of the Administrative Court.

Keywords: Confidence in the legal system, The Reopening of Administrative Court Proceeding, Hopewell Case

บทนำ

กรณีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับในเขตกรุงเทพมหานคร หรือคดีโฮปเวลล์ (Hopewell Case) เป็นกรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายองค์กร ทั้งในระดับองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ได้แก่ องค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ และในระดับหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม และสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (ประเทศไทย) โดยใช้ข้อเท็จจริงที่เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัญญาสัมปทานระบบการขนส่งทางรถไฟและถนนยกระดับใน กทม. และการใช้ประโยชน์จากที่ดินของ รฟท. (ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2533) คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 3/2553 คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 241/2553 คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.221-223/2562 คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 241-243/2563 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2564 คำสั่งศาลปกครองกลางที่ 366-368/2557 ซึ่งเป็นคำสั่งไม่รับคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ในคดีโฮปเวลล์ (ลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2564) คำพิพากษาศาลปกครองกลางที่ 366-368/2557 ซึ่งเป็นคำพิพากษาพิจารณาคดีใหม่ (ลงวันที่ 18 กันยายน 2566) อันจะเป็นได้ว่ากรณีดังกล่าวเกิดปัญหาต่อเนื่องและมีการต่อสู้คดีกันมาอย่างยาวนาน

ในสายตาของต่างชาติแล้วไม่ว่าจะเป็นองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร หรือองค์กรตุลาการ รวมกันแล้วก็คือ “ประเทศไทย” แม้ว่าประเทศไทยจะพยายามพิสูจน์ให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยมีมาตรฐานและยืนยันด้วยหลักการแบ่งแยกอำนาจว่าการใช้อำนาจขององค์กรต่าง ๆ ของไทยไม่ได้มีอิทธิพลเหนืออีกองค์กรหนึ่ง ดังนั้น การแบ่งแยกอำนาจจึงเป็นเพียงวิธีการหนึ่งในการถ่วงดุลอำนาจรัฐไม่ให้เกิดการผูกขาดอำนาจอันอาจก่อให้เกิดการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิทธิของปัจเจกบุคคลเท่านั้น มิได้มีผลโดยตรงต่อความน่าเชื่อถือในมุมมองของต่างชาติแต่อย่างใด เห็นได้ชัดเจนในกรณีที่มีการลงทุนหรือประกอบกิจการขนาดใหญ่มักจะใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก คือ อนุญาโตตุลาการ ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอนุญาโตตุลาการจะไม่ได้กล่าวถึงหรือให้ความสำคัญกับเรื่องความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการที่ต่างชาติเลือกใช้อนุญาโตตุลาการก็เพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับตามกฎหมายและการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของรัฐใดรัฐหนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรของรัฐแต่ละองค์กรจึงเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในการ

รักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายทั้งในมิติภายในประเทศและในมิติระหว่างประเทศ เพราะตราบไต่ที่ประเทศไทยยังมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศไม่ว่าในด้านใดก็ตาม เราไม่อาจกล่าวอ้างความเป็น “ประเทศเอกราช” เพื่อที่จะปฏิเสธหรือไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้รับจากต่างประเทศ เพราะหากเสียความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายย่อมจะส่งผลกระทบต่อมหาดศาล

บทความวิชาการนี้มีความมุ่งหมายที่จะนำเสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย และวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายของประเทศไทย โดยตีกรอบการศึกษาในกรณีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาโครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับโฮปเวลล์ หรือคดีโฮปเวลล์ (Hopewell Case) เพื่อสะท้อนมุมมองทางวิชาการต่อการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรของรัฐและหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนสำคัญในการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

“ความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย” หมายถึง ความเชื่อมั่นของบุคคลที่มีต่อกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรของรัฐในระดับปฏิบัติการซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย

หากจะกล่าวถึงการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายนั้น มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายประการ ซึ่งมีทั้งหลักที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อม โดยมีสถาบันหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายองค์กรและหลายหน้าที่ ในส่วนนี้จะกล่าวถึงสถาบันหรือองค์กรหลัก ๆ และหลักกฎหมายที่สำคัญ ดังนี้

1. การกระทำของรัฐ (Act of State)

“การแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตย” หรือที่นิยมเรียกกันว่า “หลักการแบ่งแยกอำนาจ” (Separation of Powers) นั้น แบ่งอำนาจและแยกองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การกระทำทางนิติบัญญัติ กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้วการกระทำที่มีผลเป็นการออกกฎหมายเพื่อรับรองหรือคุ้มครองสิทธิของพลเมือง รวมทั้งกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิของพลเมือง ได้แก่ พระราชบัญญัติ โดยองค์กรที่ทำหน้าที่นี้ คือ รัฐสภา

1.2 การกระทำทางบริหาร กล่าวคือ การกระทำทางบริหารอาจแยกได้เป็น 2 ระดับ คือ (1) การกระทำทางบริหารตามรัฐธรรมนูญ เป็นการกระทำทางการเมือง หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การกระทำทางรัฐบาล โดยองค์กรที่ทำหน้าที่นี้ คือ รัฐบาล และ (2) การกระทำทางบริหารตามกฎหมาย เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและการจัดทำบริการสาธารณะ โดยองค์กรที่ทำหน้าที่นี้ คือ ฝ่ายปกครอง

1.3 การกระทำทางตุลาการ กล่าวคือ การพิจารณาพิพากษาคดี รวมถึงการออกกฎหมายทั่วไปที่ใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยองค์กรที่ทำหน้าที่นี้ คือ ศาล

2. หลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะ (Principle of legal certainty)

หลักนี้เป็นองค์ประกอบในทางเนื้อหาของหลักนิติรัฐ (Legal State) โดยหลักนี้ส่วนมากแล้วจะให้ความสำคัญกับองค์กรที่ทำหน้าที่ออกกฎหมายและองค์กรที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ส่วนคำพิพากษาของศาลก็ไม่ใช่ว่าจะไม่มีผลต่อความมั่นคงแห่งนิติฐานะ หากแต่เทียบกับองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยทั้งสามองค์กรแล้วย่อมถือได้ว่าฝ่ายตุลาการเป็นองค์กรสุดท้ายในกระบวนการที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของพลเมือง และผลที่เกิดจากคำพิพากษาของศาลจะมีผลเฉพาะรายต่างจากองค์กรนิติบัญญัติกับองค์กรบริหาร ซึ่งการกระทำต่าง ๆ มีผลกระทบเป็นวงกว้างหรือเป็นการทั่วไป ดังนั้น แนวความคิดหรือคำสอนต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญกับองค์กรตุลาการน้อยที่สุด ในส่วนนี้ขอแยกอธิบายดังนี้

2.1 หลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะในด้านการตรากฎหมาย กล่าวคือ การตรากฎหมายไม่ให้มีผลย้อนหลังไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลในข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และต้องให้อีกาสผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายได้มีโอกาสปรับตัวโดยการประกาศใช้กฎหมายแล้วมีระยะเวลาที่มีผลบังคับเมื่อพ้นระยะเวลาหนึ่ง หรือฝ่ายนิติบัญญัติอาจจะกำหนดบทเฉพาะกาลในช่วงเปลี่ยนผ่านเอาไว้ (ปิยบุตร แสงกนกกุล, 2556)

2.2 หลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะในด้านการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ หลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะในด้านนี้ให้ความสำคัญไปที่ “คำสั่งทางปกครอง” ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคำสั่งทางปกครองจะมีผลตราบเท่าที่ยังไม่ถูกเพิกถอน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และขณะเดียวกันประชาชนก็เชื่อโดยสุจริตว่าคำสั่งนั้นชอบด้วยกฎหมาย หากในภายหลังพบว่าคำสั่งทางปกครองไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยไม่ใช้ความผิดของผู้ที่อยู่ในบังคับของคำสั่ง รัฐจะต้องคุ้มครองความเชื่อสุจริตของบุคคลนั้นด้วย (วรณาริ สิงห์โต, 2553) อาทิ การให้การเพิกถอนคำสั่งมีผลไปในอนาคต หรือย้อนหลังไปเท่าที่จำเป็น

2.3 หลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะในด้านการตัดสินข้อพิพาท กล่าวคือ ความไม่แน่นอนทางกฎหมายอาจเกิดจากคำพิพากษาของศาล โดยเฉพาะการกลับแนวคำพิพากษาหรือการที่ศาลมีคำพิพากษาเพิกถอนกฎหมายหรือคำสั่ง โดยปกติแล้วในศาลจะมีกระบวนการบริหารจัดการค่อนข้างสูงเนื่องจากหลายกรณีกฎหมายให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจไว้กว้าง อาทิ ระวังโทษ ซึ่งศาลมักจะมีความสามารถในการกำกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือการใช้ดุลพินิจของศาลในเรื่องต่าง ๆ (ยึดोक) เอาไว้ หรือกรณีที่ศาลเพิกถอนกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง หากให้มีผลย้อนหลังก็อาจมีผลกระทบต่อบุคคลที่ใช้สิทธิโดยสุจริต ศาลอาจกำหนดค่าบังคับให้คำพิพากษามีผลไปในอนาคตก็ได้ (ปิยบุตร แสงกนกกุล, 2556)

2.4 หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา (Res Judicata) กล่าวคือ คำพิพากษาของศาลแม้ว่าจะมีลักษณะเด็ดขาดแล้วก็อาจถูกแก้ไขเพิ่มเติมได้ ซึ่งคำพิพากษามีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ (Mlle Céla VEROT, 2548) ได้แก่

(1) ลักษณะคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด หมายถึง สิ่งที่กำหนดไว้ในคำพิพากษามีลักษณะเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตาม ตราบเท่าที่ยังไม่มีการกลับหรือแก้ไขเพิ่มเติมโดยศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลชั้นฎีกา

(2) ลักษณะคำพิพากษาที่มีค่าบังคับ หมายความว่า คำพิพากษามีค่าบังคับทันที แม้ขณะนั้นจะมีการอุทธรณ์หรือฎีกาก็ตาม แต่ก็มีอยู่บ้างที่การอุทธรณ์มีผลเป็นการทุเลาการบังคับตามคำพิพากษา

หลัก Res Judicata หรือหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา หรือหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา ถือเป็นหลักการสำคัญเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ได้รับจากการพิจารณาตัดสินของศาลให้เกิดความมั่นคงแน่นอนหรือมีความน่าเชื่อถือว่าจะไม่ถูกยกเลิกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงอันจะเป็นผลกระทบต่อสิทธิที่ได้รับการรับรองโดยผลของคำพิพากษา กล่าวคือ หลักนี้ห้ามศาลที่พิจารณาข้อเท็จจริงของคู่กรณีที่เป็นข้อยุติแล้วในกระบวนการพิจารณาซ้ำอีกครั้ง และคู่กรณีไม่อาจยกข้อเท็จจริงที่ได้มีการพิจารณาและเป็นข้อยุติแล้วขึ้นว่ากล่าวต่อศาลอีกครั้ง (วรนาธิ สิงห์โต, 2553)

บทวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายของประเทศไทย

เพื่อให้เกิดการสะท้อนปัญหาทั้งระบบในมุมมองทางวิชาการ จึงขอวิเคราะห์ในส่วนของการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ รวมไปถึงหน่วยงานที่อยู่ในระดับปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

1. การกระทำของฝ่ายนิติบัญญัติต่อความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

1.1 การกำหนดบทเฉพาะกาลในกฎหมายใหม่

ความพยายามในการจัดตั้งศาลปกครองมิใช่เพิ่งจะเริ่มมีขึ้นหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยบทเฉพาะกาลในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มิได้มีการกล่าวถึงการเชื่อมต่อหรือการเปลี่ยนผ่านของกฎหมายเกี่ยวกับ “อายุความฟ้องคดี” โกล่เคียงที่สุดมีเพียง “การโอนคดี” บรรดาเรื่องที่ร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาหรือที่มีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์แล้วแต่นายกรัฐมนตรียังมิได้สั่งการโดยให้โอนไปเป็นคดีของศาลปกครองกลางตามมาตรา 103 คดีที่ได้ยื่นฟ้องหรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอื่นอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ศาลนั้นดำเนินกระบวนการพิจารณาและคำพิพากษาต่อไปจนคดีนั้นถึงที่สุดตามมาตรา 105 ทั้งที่ฝ่ายนิติบัญญัติทราบดีอยู่แล้วว่า การฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามมาตรา 9 (4) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 51 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังเป็นให้ยื่นฟ้องภายในห้าปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 4 แห่ง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2551 โดยที่ในวันที่มีการทำสัญญาพิพาท วันที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการบอกเลิกสัญญา และวันที่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้รับหนังสือบอกเลิกสัญญาซึ่งถือว่าวันนี้เป็นวันที่ทราบถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีล้วนเป็นช่วงเวลาที่ยื่นฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากศาลปกครองใช้ระยะเวลาฟ้องคดีตามกฎหมายเดิม โดยวันที่ 30 มกราคม 2541 ที่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัดได้รับหนังสือบอกเลิกสัญญาเป็นวันที่ทราบถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ระยะเวลาฟ้องคดีย่อมครบ 1 ปี ในวันที่ 30 มกราคม 2542 (31 มกราคม 2541 – 30 มกราคม 2542)

บทเฉพาะกาลดังกล่าวข้างต้นครอบคลุมเฉพาะคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ส่วนคดีที่ยังไม่ยื่นฟ้องต่อศาลย่อมต้องบังคับตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ 11 ตุลาคม 2542 อันเป็นวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งในขณะนั้นศาลปกครองยังไม่มีเปิดทำการ โดยศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดเปิดทำการเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 จะเห็นได้ว่า ในวันที่ฝ่ายนิติบัญญัติให้กฎหมายมีผลโดยที่ศาลปกครองยังไม่เปิดทำการนั้น เท่ากับว่าคู่พิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองไม่สามารถนำคดีไปฟ้องต่อศาลยุติธรรมได้ แต่ก็ไม่สามารถนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองได้เช่นเดียวกัน

ผู้เขียนเห็นว่า หากพิจารณาจากความมุ่งหมายของบทเฉพาะกาล (คณะทำงานโครงการปรับเปลี่ยนกระบวนการร่างกฎหมาย, 2551) จะเห็นได้ว่า การกำหนดบทเฉพาะกาลเฉพาะการโอนคดีไปศาลปกครองของคดีที่อยู่ระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์กับคดีระหว่างพิจารณาของศาลอื่น โดยไม่ได้กำหนดบทเฉพาะกาลเกี่ยวกับคดีที่ยังไม่มีการยื่นฟ้องต่อศาลย่อมส่งผลกระทบดังนี้

(1) ความต่อเนื่องของเขตอำนาจศาลที่เปิดทำการระหว่างการถ่ายโอนอำนาจจากศาลยุติธรรมไปยังศาลปกครอง

(2) ไม่มีบทรับรองผลกระทบเกี่ยวกับระยะเวลาฟ้องคดีที่เปลี่ยนจาก 10 ปี ตามมาตรา 193/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็น 1 ปีตามมาตรา 51 (เดิม) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

(3) ไม่มีบทรองรับการดำเนินการใด ๆ ที่มีขึ้นก่อนกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับ กล่าวคือสัญญาพิพาททำขึ้นวันที่ 9 พฤศจิกายน 2533 และวันที่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัดได้รับหนังสือบอกเลิกสัญญา ซึ่งถือว่าวันนี้เป็นวันที่บริษัททราบถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี คือ วันที่ 30 มกราคม 2541 ล้วนแต่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 11 ตุลาคม 2542 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับ

(4) กลไกหรือมาตรการทางกฎหมายใช้บังคับเป็นการชั่วคราวในวาระแรกหรือในระยะแรกของการใช้บังคับกฎหมาย ไม่ครอบคลุมกรณีที่กฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว แต่ศาลปกครองซึ่งเป็นองค์กรที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายยังไม่เปิดทำการ

(5) บทบัญญัติเรื่องอายุความหรือระยะเวลาฟ้องคดี เป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิของบุคคล การที่กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับแล้วส่งผลให้อายุความหรือระยะเวลาฟ้องคดีเปลี่ยนแปลงจาก 10 ปี เหลือเพียง 1 ปี ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ที่ใช้สิทธิอย่างชัดเจน

1.2 การบัญญัติกฎหมายให้สามารถนำ “ข้อเท็จจริง” หรือ “ข้อกฎหมาย” ที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตมาเป็นข้ออ้างในการขอพิจารณาคดีใหม่

ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 54 (4) ได้ระบุเหตุที่อาจขอให้เจ้าหน้าที่พิจารณาใหม่ไว้ว่า “ถ้าคำสั่งทางปกครองได้ออกโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่เป็นประโยชน์ต่อคู่กรณี” ซึ่งเป็นหลักการปกติทั่วไปที่ฝ่ายปกครองสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงการกระทำของตนเองได้เสมอ เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจบรรลุผลและสนองต่อความต้องการของประชาชน

ผู้เขียนเห็นว่า ในการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีปกครองใหม่ ซึ่งใช้มาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เป็นแนวทางในการยกร่างนั้น พบว่าการพิจารณาคดีปกครองใหม่ในฝรั่งเศส เบลเยียม และเยอรมันไม่มีบทบัญญัติในลักษณะนี้ การที่กฎหมายบัญญัติเหตุอันเป็นข้ออ้างในการร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 75 (4) ว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ทำขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใด และต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญซึ่งทำให้ผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งขัดกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น” ไม่ถือว่าเป็นข้อบกพร่องที่เกิดจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง แต่เป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตมีผลขัดแย้งกับคำตัดสินของศาลปกครอง ซึ่งกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา (Res Judicata) หากมองในมุมของความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายก็ตาม ถ้ายอมให้สามารถใช้เป็นข้ออ้างในการขอพิจารณาคดีใหม่ได้ย่อมเห็นได้ชัดว่ามีผลกระทบต่อหลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะ (Principle of legal certainty) อย่างแน่นอน (สุทธิพงษ์ บุญพอ, 2558) ซึ่งเป็นคนละกรณีการขอให้ฝ่ายปกครองพิจารณาคำสั่งทางปกครองใหม่อีกครั้ง

2. การกระทำของฝ่ายบริหารต่อความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

การกระทำของฝ่ายบริหาร ขอพิจารณาทั้งในมิติของการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาและในมิติของการดำเนินการระงับข้อพิพาท โดยขอแยกวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.1 ความน่าเชื่อถือต่อการทำงานของฝ่ายบริหาร

ข้อโต้แย้งว่าบริษัท โฮปเวลส์ (ประเทศไทย) จำกัดดำเนินการตามสัญญาล่าช้าและขาดสภาพคล่องทางการเงินนั้น เป็นข้อกล่าวอ้างของคู่สัญญาฝ่ายรัฐเอง แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏแก่ศาลกลับเป็นเรื่องความล่าช้าที่คู่สัญญาฝ่ายรัฐไม่สามารถดำเนินการเพื่อให้บริษัทสามารถเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายรัฐก็ยอมรับข้อบกพร่องในส่วนนี้จนมีการขยายระยะเวลาดำเนินงาน เห็นได้จากความพยายามแก้ปัญหาโดยการตราพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2535 โดยให้เพิ่มเติมมาตรา 15 ทวิ ในพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494 เพื่อเพิ่มอำนาจให้ผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าการมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งปลูกสร้างสิ่งใดโดยไม่มีเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย รื้อถอนหรือทำลายสิ่งปลูกสร้างนั้น อีกทั้ง ยังมีปัญหาหรือข้อขัดข้องในการที่กรมทางหลวงไม่อนุมัติให้เชื่อมต่อจุดสิ้นสุดโครงการกับทางหลวงหมายเลข 346 ทั้งที่กรมทางหลวงก็เป็นหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงคมนาคม จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหานี้เกิดจากประสิทธิภาพในการทำงานของคู่สัญญาฝ่ายรัฐทั้งสิ้น

2.2 การไม่ยอมรับคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการ

อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นบุคคลที่คู่สัญญาตกลงกันยอมรับอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทซึ่งกฎหมายไทยให้การรับรองไว้ และคู่สัญญาก็เลือกให้สถาบันอนุญาโตตุลาการสำนักงานศาลยุติธรรม (ประเทศไทย) จะเห็นได้ว่า กระทรวงคมนาคม การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) และสถาบันอนุญาโตตุลาการ ล้วนแต่เป็นหน่วยงานรัฐของประเทศไทยทั้งสิ้น การที่คู่สัญญาฝ่ายรัฐไม่ยอมรับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการและยังมีความพยายามในการนำข้อพิพาทไปสู่ศาลปกครองเพื่อให้ศาลเพิกถอนคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการ ย่อมจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นจากบุคคลทั่วไปได้ว่า “คำวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการไม่สามารถบังคับใช้ได้ในประเทศไทย และอาจถูกเพิกถอนโดยศาลไทยได้ แม้กระทั่งการนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดในนามของสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (ประเทศไทย) ก็ตาม” ดังนั้น กรณีนี้อาจจะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือต่อการทำงานมีผลบังคับทางกฎหมายต่อคำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการของไทยในอนาคตได้

2.3 การไม่เคารพคำตัดสินของศาลปกครองสูงสุดและความพยายามในการร้องขอให้พิจารณาคดีปกครองใหม่

สืบเนื่องจากกรณีของการไม่ยอมรับคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการข้างต้น โดยต่อมามีคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดพิพากษาให้คู่สัญญาฝ่ายรัฐปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด แต่คู่สัญญาฝ่ายรัฐไม่ได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด และได้ร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่ (ครั้งที่ 1) โดยศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งไม่รับคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ ต่อมามีการยื่นข้อร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อนำเรื่องเข้าร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญจน

นำมาสู่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2564 ว่า “มติที่ประชุมใหญ่ของตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ 18/2545 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2545 เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาฟ้องคดีปกครอง เป็นการออกระเบียบตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 44 แต่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรา 5 และมาตรา 6 วรรคหนึ่ง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 วรรคสอง และมาตรา 197 วรรคสี่” จนนำมาสู่การร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่ (ครั้งที่ 2) จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า คดีนี้ผ่านการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุดมาแล้วจำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง คือ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.221-223/2562 และคำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 241-243/2563 ซึ่งต่อมาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ของตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ 18/2545 จนนำมาสู่การขอพิจารณาคดีใหม่อีกครั้ง ดังนั้น กรณีนี้อาจจะส่งผลถึงความเชื่อมั่นต่อการมีผลบังคับตามคำพิพากษาศาลปกครองของไทยในอนาคตได้

3. การกระทำของฝ่ายตุลาการต่อความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

ในส่วนของการกระทำของฝ่ายตุลาการมีทั้งศาลปกครองและศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมีส่วนเกี่ยวกับกับกรณีนี้ โดยขอแยกวิเคราะห์เป็นคนละส่วนกัน ดังนี้

3.1 การกระทำทางตุลาการของศาลปกครอง

(1) กรณีการวินิจฉัยในประเด็นของระยะเวลาฟ้องคดี

ตามประกาศประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง สถานที่ตั้งและวันเปิดทำการของศาลปกครองกลาง และประกาศประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง สถานที่ตั้งและวันเปิดทำการของศาลปกครองสูงสุด ซึ่งประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2544 กำหนดให้ศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดเปิดทำการเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 อันเป็นการเปิดทำการหลังวันที่ข้อพิพาทในคดีนี้เริ่มต้นขึ้นแล้ว

จากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.221-223/2562 ศาลวินิจฉัยว่า เนื่องจากศาลปกครองเปิดทำการในวันที่ 9 มีนาคม 2544 จึงต้องเริ่มนับระยะเวลาฟ้องคดีตั้งแต่วันดังกล่าว และนับระยะเวลาฟ้องคดีตามบทบัญญัติที่ใช้บังคับในขณะพิจารณาคดี คือ ภายใน 5 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2551 เมื่อบริษัท โฮปเวลส์ (ประเทศไทย) จำกัด เสนอข้อพิพาทหมายเลขดำที่ 119/2547 ต่ออนุญาโตตุลาการเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2547 อันเป็นการยื่นภายในกำหนดระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่มิข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญา จึงเป็นข้อพิพาทที่เสนอต่ออนุญาโตตุลาการภายในระยะเวลาโดยชอบแล้ว ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาให้คู่สัญญาฝ่ายรัฐปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ซึ่งประเด็นเรื่องระยะเวลา

ฟ้องคดีนี้วินิจฉัยโดยที่โดยมติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ที่ 18/2545 เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาฟ้องคดีปกครอง

หากนับจากวันที่ 30 มกราคม 2541 ซึ่งเป็นวันที่ถือว่าเกิดข้อพิพาท ถึงวันที่ 10 ตุลาคม 2542 ซึ่งเป็นวันที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ย่อมถือว่าในช่วงเวลานั้นอายุความฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายอายุความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งมาตรา 51 ให้ยื่นฟ้องภายใน 1 ปีนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี หากตีความตามตัวบทกฎหมายย่อมถือได้ว่าระยะเวลาฟ้องคดีย่อมครบ 1 ปี ในวันที่ 30 มกราคม 2542 ซึ่งกรณีนี้สามารถวิเคราะห์แยกเป็น 2 กรณี

กรณีแรก การวินิจฉัยตามตัวบทกฎหมายโดยเคร่งครัด แม้ศาลปกครองจะไม่เปิดทำการก็ตาม เพราะเป็นการใช้สิทธิหน้าที่เสนอต่ออนุญาตตุลาการ ส่วนการนำคดีมาร้องให้ศาลปกครองบังคับให้นั้นเป็นกระบวนการภายหลัง เห็นว่า ช่วงเวลานับแต่วันที่เกิดข้อพิพาทวันที่ 30 มกราคม 2541 ถึงวันที่ 10 ตุลาคม 2542 เป็นช่วงที่ข้อพิพาทมีอายุความ 10 ปี และวันที่ 11 ตุลาคม 2542 ซึ่งเป็นวันที่กฎหมายใหม่มีผลบังคับใช้ถึงวันที่ 30 มกราคม 2542 เป็นช่วงที่ข้อพิพาทมีระยะเวลาฟ้องคดีแค่ 1 ปี จะเห็นได้ว่าเป็นการเริ่มนับระยะเวลาฟ้องคดีตั้งแต่กฎหมายเก่าใช้บังคับ หากเคร่งครัดตามกฎหมายใหม่ย่อมเป็นใช้กฎหมายย้อนหลังอันจะส่งผลกระทบต่อหลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะ (Principle of legal certainty)

ส่วนประเด็นที่อาจมองว่ากฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งสามารถใช้บังคับได้ทันทีนั้น เห็นว่า การใช้กฎหมายย้อนหลังไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสารบัญญัติหรือกฎหมายวิธีสบัญญัติก็ไม่ใช่อภัยกเว้นที่จะบังคับใช้ให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการกระทำในอดีต อีกทั้ง อายุความฟ้องคดี 10 ปี อยู่ในมาตรา 193/30 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายสารบัญญัติ หากการนำอายุความมาบัญญัติในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แล้วถือว่าเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติและสามารถใช้บังคับกับการกระทำในอดีตได้ย่อมจะเกิดความไม่แน่นอนอนในระบบกฎหมาย ทั้งที่เป็นเรื่องเดียวกัน อีกทั้ง กฎหมายของประเทศไทยในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายสารบัญญัติเกี่ยวกับ “สัญญาทางปกครอง” ที่จะสามารถบัญญัติอายุความหรือระยะเวลาฟ้องคดีเอาไว้ได้ จึงไม่ควรเอาเรื่องนี้มาเป็นเหตุยกเว้นการบังคับใช้กฎหมาย

กรณีที่สอง การนับระยะเวลาฟ้องคดีนับแต่วันที่ 9 มีนาคม 2544 ซึ่งเป็นวันที่ศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดเปิดทำการ จะเห็นได้ว่าเป็นการใช้กฎหมายที่ขัดแย้งกับตัวอักษรอย่างชัดเจน แต่เป็นการที่ศาลมีความพยายาม (ครั้งที่ 1) ที่จะใช้กฎหมายไม่ให้เกิดกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัดมากจนเกินเหตุอันสมควร อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาฟ้องคดีย่อมครบ 1 ปี ในวันที่ 8 มีนาคม 2545 การที่บริษัท โฮปเวลล์

(ประเทศไทย) จำกัด นำข้อพิพาทมาเสนอต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2547 เป็นข้อพิพาทหมายเลขดำที่ 119/2547 ย่อมถือว่าเสนอข้อพิพาทเมื่อพ้นระยะเวลาฟ้องคดีตามมาตรา 51 (เดิม) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

อย่างไรก็ตาม การที่ศาลปกครองใช้ระยะเวลาฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองที่ห้าปีตามมาตรา 51 (ใหม่) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2551 จึงเป็นการที่ศาลปกครองใช้กฎหมายในขณะที่มีการยื่นคำร้องต่อศาลปกครองชั้นต้นขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการ มิใช่การใช้กฎหมายที่มีผลในขณะที่มีการเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการ จึงเท่ากับว่าศาลปกครองมีความพยายาม (ครั้งที่ 2) ที่ศาลใช้กฎหมายไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด มากจนเกินเหตุอันสมควร เมื่อเทียบกับอายุความเดิม 10 ปี ย่อมถือว่าศาลใช้กฎหมายในช่วงเปลี่ยนผ่านเพื่อลดผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลอย่างมาก หากนับเวลาตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2541 ถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2547 ที่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (ประเทศไทย) รวมเวลา 6 ปี 9 เดือน 24 วัน ซึ่งหากถือตามอายุความฟ้องคดี 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 193/30 ย่อมไม่ขาดอายุความ แต่เมื่อกฎหมายใหม่ในขณะที่ศาลพิจารณาคดีใช้ระยะเวลาฟ้องคดี 5 ปี ซึ่งต้องถือว่าพ้นระยะเวลาฟ้องคดีตามมาตรา 51 (ใหม่) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แล้ว

ศาลยุติธรรมตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3185/2541 และศาลปกครองตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 1142/2564 วินิจฉัยเกี่ยวกับอายุความหรือระยะเวลาที่อาจเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการโดยยึดถือเป็นแนวเดียวกันตั้งแต่ก่อนและหลังมีการพิจารณาคดีนี้ว่า “คู่กรณีต้องเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการภายในระยะเวลาที่อาจเสนอคำฟ้องต่อศาล” หากพิจารณาบทวิเคราะห์กรณีเริ่มนับระยะเวลาฟ้องคดี “นับแต่วันที่เกิดข้อพิพาทวันที่ 30 มกราคม 2541” กับ “นับแต่วันที่ 9 มีนาคม 2544 ซึ่งเป็นวันที่ศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดเปิดทำการ” ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการวิเคราะห์ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เท่านั้น แต่หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในขณะนั้นจะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ได้แยก “ศาล” กับ “อนุญาโตตุลาการ” ออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะมาตรา 9 และมาตรา 10 ยิ่งเห็นได้ชัดว่าคู่สัญญามีสิทธิเลือกที่จะเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการตามที่ตกลงกันไว้หรือเสนอข้อพิพาทต่อศาลโดยตรง เพราะหากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่คัดค้านเรื่องขั้นตอนการระงับข้อพิพาทย่อมไม่มีเหตุที่ศาลจะจำหน่ายคดีการใช้อุญาโตตุลาการวินิจฉัยข้อพิพาทจึงเป็นเพียง “กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก”

ของคู่สัญญาเท่านั้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลว่าในวันที่คู่สัญญาเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการจะต้องมีศาลที่พร้อมจะพิจารณาคดี ซึ่งอาจจะมีการยื่นฟ้องต่อศาลโดยตรงหรือการร้องขอให้ศาลมีคำสั่งบังคับตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ จุดนี้จึงอาจจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ศาลปกครองใช้ “วันที่ 9 มีนาคม 2544 ซึ่งเป็นวันที่ศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดเปิดทำการ” เป็นวันที่คู่สัญญาอาจเสนอข้อพิพาทต่อศาลและเป็นการเริ่มนับระยะเวลาฟ้องคดี หากนับถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2547 ที่บริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด เสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (ประเทศไทย) รวมระยะเวลาประมาณ 3 ปี 7 เดือน 16 วัน ดังนั้น การที่ศาลปกครองมีความพยายาม (ทั้งสองครั้ง) ในการปรับใช้กฎหมายไม่ให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิของบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีมากจนเกินไปเมื่อเทียบกับอายุความเดิม 10 ปี โดยการเริ่มนับระยะเวลาที่อาจฟ้องคดีในวันที่ 9 มีนาคม 2544 และใช้ระยะเวลาฟ้องคดี 5 ปีตามกฎหมายใหม่ จึงต้องถือว่ายังไม่พ้นระยะเวลาฟ้องคดี

(2) กรณีการร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่

กระทรวงคมนาคม และการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ได้มีการร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่ถึง 2 ครั้งด้วยกัน คือ

ครั้งที่หนึ่ง คู่สัญญาฝ่ายรัฐร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่ โดยใช้ข้ออ้างว่า คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 221-223/2562 นั้น ศาลรับฟังข้อเท็จจริงผิดพลาดในประเด็นเกี่ยวกับการนับระยะเวลาฟ้องคดี และมีข้อบกพร่องสำคัญในกระบวนการพิจารณาพิพากษาที่ทำให้ผลของคดีไม่มีความยุติธรรม โดยศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งยืนตามคำสั่งศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ไว้พิจารณา ทั้งนี้ ตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 241-243/2563

ครั้งที่สอง คู่สัญญาฝ่ายรัฐร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่ หลังจากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติที่ประชุมใหญ่ของตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ 18/2545 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2545 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยใช้ข้ออ้างว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ทำขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใด และต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญซึ่งทำให้ผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งขัดกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น” ตามมาตรา 75 (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ไว้พิจารณา ทั้งนี้ ตามคำสั่งศาลปกครองกลาง ที่ 366-368/2557 ซึ่งเป็นคำสั่งไม่รับคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ ลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2564 อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 4 มีนาคม 2565 ศาลปกครองสูงสุดโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งในคดีคำร้องที่ 394-396/2564 มีคำสั่งกลับคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นเป็นให้รับคำร้องขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่ของกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ไว้พิจารณา (ข่าวศาลปกครอง, 2565) ต่อมา

วันที่ 18 กันยายน 2566 ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษา (พิจารณาคดีใหม่) ให้เพิกถอนคำสั่งขาดของคณะอนุญาโตตุลาการในข้อพิพาทหมายเลขแดงที่ 64/2551 ทั้งหมด และมีคำสั่งปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำสั่งขาดของคณะอนุญาโตตุลาการในข้อพิพาทหมายเลขแดงที่ 64/2551 กับให้จัดการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 221-223/2562 ไว้ในระหว่างพิจารณาคดีใหม่ ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองกลาง ที่ 366-368/2557 ซึ่งเป็นคำพิพากษาพิจารณาคดีใหม่ เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566 โดยปัจจุบันคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด

จากพฤติการณ์ทั้งสองกรณีข้างต้น เห็นได้ว่า ศาลปกครองวินิจฉัยข้อกฎหมายตามข้ออ้างในการร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่โดยเคร่งครัด อันเป็นไปตามหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา (Res Judicata) ซึ่งเป็นการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายโดยศาล แต่เมื่อมีการนำประเด็นปัญหาข้อกฎหมายตามมติที่ประชุมใหญ่ของตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ 18/2545 ที่ศาลปกครองใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยไปเป็นข้ออ้างในการร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่ว่า “...ข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญซึ่งทำให้ผลแห่งคำพิพากษาหรือคำสั่งขัดกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น” ตามมาตรา 75 (4) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอนในผลบังคับของคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลที่ศาลปกครองจำต้องรับพิจารณาคดีนี้ใหม่

3.2 การกระทำทางตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ 17 มีนาคม 2564 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ 5/2564 วินิจฉัยว่า “มติที่ประชุมใหญ่ของตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ 18/2545 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2545 เรื่องปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาฟ้องคดีปกครอง เป็นการออกระเบียบตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 44 แต่มิได้ดำเนินการตามมาตรา 5 และมาตรา 6 วรรคหนึ่ง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 วรรคสอง และมาตรา 197 วรรคสี่” โดยคดีนี้กระทรวงคมนาคม และการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ไปยื่นข้อร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และผู้ตรวจการแผ่นดินนำเรื่องเข้าร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้เขียนเห็นว่า หากพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญมาตรา 210 มี 3 กรณี ได้แก่ (1) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย (2) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ (3) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7 มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบการกระทำของศาลปกครองหรือไม่ เห็นว่า “หลักการแบ่งแยกอำนาจ” (Separation of Powers) มีขึ้นเพื่อให้เกิดการดุลและคาน

อำนาจกันระหว่างองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ ไม่ได้มีความมุ่งหมายให้องค์กรตุลาการดูแลและคานอำนาจกันเอง เพราะไม่ว่าจะเป็นระบบศาลเดี่ยวหรือศาลคู่ องค์กรเหล่านี้ถูกจัดรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน คือ องค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการ ซึ่งยังไม่เคยพบว่าไม่มีแนวคิดทฤษฎีใด ๆ มารองรับผลของการตรวจสอบการกระทำของศาลอื่น จากที่ปรากฏในระบบกฎหมายไทยมีกระบวนการแก้ไขข้อโต้แย้งอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเท่านั้น

ประเด็นที่สอง การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีผลเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เห็นว่า ในการพิจารณาคดีของศาลก็อาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายหรือปัญหาข้อเท็จจริงก็ตาม แต่ระบบการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางตุลาการถูกออกแบบมาเป็นพิเศษเพื่อประกันความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการโดยให้องค์กรศาลมีกระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างชั้นศาล คือ หลักการพิจารณาคดีโดยศาลต่างระดับ หรือหลักการพิจารณาคดีโดยศาลสองระดับ (The principle of double degree of jurisdiction) กล่าวคือ โดยหลักแล้วในการพิจารณาคดีจะต้องมีองค์คณะอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป เพราะการพิจารณาคนเดียวอาจเกิดความลำเอียงได้ซึ่งการใช้องค์คณะอย่างน้อย 2 คนจะเป็นหลักประกันว่าองค์คณะที่ร่วมพิจารณาคดีจะไม่เกิดความลำเอียงไปพร้อมกัน แต่คดีเล็กน้อยอาจใช้องค์คณะพิจารณาคดีเพียงคนเดียว นอกจากหลักการดังกล่าวแล้วยังมีแนวความคิดอีกว่า การมิให้ศาลพิจารณาคดีระดับเดียวนั้นเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนและขจัดความผิดพลาดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในศาลระดับแรก ไม่ว่าจะด้วยอคติหรือเหตุผลอื่นใด ซึ่งการพิจารณาคดีโดยศาลต่างระดับเป็นการประกันว่าศาลสองศาลต่างระดับกันจะไม่กระทำความผิดร่วมกัน อีกทั้งเป็นการทบทวนการใช้ดุลพินิจของศาลล่างและเป็นการรักษาระบบกฎหมายโดยผู้พิพากษาที่มีความรู้และประสบการณ์สูงกว่า (โกคิน พลกุล, 2529) จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นข้อสนับสนุนว่าการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายขององค์กรศาลจะถูกตรวจสอบโดยระบบศาลต่างระดับ ไม่ใช่การตรวจสอบโดยศาลอื่น การที่ศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลว่า “มติที่ประชุมใหญ่ของตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ 18/2545 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2545 เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาฟ้องคดีปกครอง เป็นการออกระเบียบตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 44 แต่มิได้ดำเนินการตามมาตรา 5 และมาตรา 6 วรรคหนึ่ง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 วรรคสอง และมาตรา 197 วรรคสี่” จึงเป็นการวางหลักเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 210 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 7 ซึ่งจะมีผลโดยนัยว่า การกระทำต่าง ๆ ของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร หากเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเสียแล้ว ย่อมเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น ซึ่งอาจรวมไปถึงการกระทำของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ด้วย

ผลกระทบที่ได้รับจากการกระทำต่อความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

นักลงทุนต่างชาติในโครงการใหญ่ ๆ ย่อมมีความคาดหวังว่าการลงทุนของเขาจะไม่สูญเปล่า ไม่ว่าจะเป็นผลกำไร หรือความเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมายของประเทศที่ตนไปลงทุน หากนักลงทุนเกิดความเชื่อไปแล้วว่าการลงทุนในประเทศไทยไม่ได้มีความเสี่ยงแค่ด้านกำไรขาดทุน แต่มีความเสี่ยงด้านกระบวนการยุติธรรมเมื่อเกิดข้อพิพาท สิ่งเหล่านี้ก็จะเป็นการเพิ่มปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของนักลงทุนต่างชาติ

การที่นักลงทุนต่างชาติเลือกใช้อุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทแทนศาลไทย ก็อาจจะเป็นไปเพื่อความสบายใจอย่างหนึ่งของนักลงทุนนอกเหนือเหตุผลเรื่องความรวดเร็วและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แต่ถ้านักลงทุนยังมีความเสี่ยงเพิ่มเติมมาอีกว่า แม้อุญาโตตุลาการจะมีคำวินิจฉัยข้อพิพาทไปแล้วก็เชื่อว่าจะเป็นที่สุดเสมอไปเพราะศาลไทยอาจจะไม่มีคำสั่งบังคับคดีให้หรือศาลมีคำสั่งบังคับให้แต่ไม่สามารถบังคับคดีได้ในทางปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นปัญหาต่อการตัดสินใจของนักลงทุนได้ เพราะเป็นความเสี่ยงที่อยู่นอกเหนือการควบคุม ซึ่งไม่รวมปัญหาเศรษฐกิจ ภัยพิบัติ หรืออื่น ๆ

กรณีตัวอย่าง การแก้ปัญหาของนักลงทุนต่างประเทศ คือ กรณีพิพาทสัญญาสัมปทานทางหลวง ในทางหลวงหมายเลข 31 ถนนวิภาวดีรังสิต ตอนดินแดง - ตอนเมือง ระหว่าง กรมทางหลวง กับบริษัท ดอนเมืองโฮลล์เวย์ จำกัด อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยชี้ขาดให้ราชอาณาจักรไทยชำระเงินจำนวน 29.21 ล้านยูโร ซึ่งเป็นการโต้แย้งสิทธิเกี่ยวกับสัญญาสัมปทานโดยอ้างสิทธิในฐานะนักลงทุนตามสนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่างตอบแทน พ.ศ. 2545 จึงไม่ใช่อ้างพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ศาลปกครองจึงไม่มีอำนาจพิจารณา ทั้งนี้ ตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 883/2556 (ประชุมใหญ่) อย่างไรก็ตาม บริษัท วอลเตอร์ บาว เอจี จำกัด เลือกที่จะใช้วิธีการยื่นฟ้องรัฐบาลไทย (ราชอาณาจักรไทย) ต่อศาลที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (USA) เพื่อบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (ผู้จัดการออนไลน์, 2554) และต่อมามีการยื่นคำร้องต่อศาลที่เยอรมนีให้มีคำสั่งอายัดเครื่องบินโบอิง 737 ที่จอดอยู่ที่สนามบินในนครมิวนิค เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2554 (ไทยพีบีเอส, 2554) เป็นข่าวดังไปทั่วโลกก็ว่าได้ โดยเป็นการใช้สิทธิตามอนุสัญญานิวยอร์ก (New York Convention 1958) ซึ่งเป็นอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ จากตัวอย่างดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่อย่างน้อย 3 ประการ คือ

- (1) นักลงทุนต่างชาติไม่กล้าลงทุนโครงการใหญ่ที่หน่วยงานของรัฐบาลไทยเป็นคู่สัญญา
- (2) หากนักลงทุนต่างชาติจะเข้ามาลงทุนในไทยจะดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศ และจะต้องเป็นนักลงทุนจากประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญานิวยอร์ก (New York Convention 1958)

(3) หากไม่ใช่นักลงทุนตามข้อ 1. หรือ 2. อาจจะเป็นนักลงทุนจากประเทศที่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่าประเทศไทย เพื่อจะใช้เป็นข้อต่อรองหรือบีบบังคับประเทศไทย ด้วยนโยบายต่างประเทศ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การกระทำขององค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการต่างมีมีข้อบกพร่องมากน้อยแตกต่างกันไป ดังนี้

1.1 การกระทำของฝ่ายนิติบัญญัติต่อความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

1.1.1 การกำหนดบทเฉพาะกาลในกฎหมายใหม่ กล่าวคือ ในการกำหนดบทเฉพาะการมีการกำหนดให้การโอนคดีไปศาลปกครองของคดีที่อยู่ระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์กับคดีระหว่างพิจารณาของศาลอื่น โดยไม่ได้กำหนดบทเฉพาะกาลเกี่ยวกับคดีที่ยังไม่มีการยื่นฟ้องต่อศาล

1.1.2 การบัญญัติกฎหมายให้สามารถนำ “ข้อเท็จจริง” หรือ “ข้อกฎหมาย” ที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตมาเป็นข้ออ้างในการขอพิจารณาคดีใหม่ กล่าวคือ การบัญญัติกฎหมายให้สามารถนำ “ข้อเท็จจริง” หรือ “ข้อกฎหมาย” ที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตมาเป็นข้ออ้างในการขอพิจารณาคดีใหม่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 75 (4) เป็นกรณีที่ข้อบกพร่องไม่ได้เกิดจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง แต่เป็นการใช้เงื่อนไขในอนาคตมาเป็นข้ออ้างในการร้องขอพิจารณาคดีใหม่ ซึ่งกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา (Res Judicata)

1.2 การกระทำของฝ่ายบริหารต่อความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

1.2.1 ความน่าเชื่อถือต่อการทำงานของฝ่ายบริหาร กล่าวคือ ความล่าช้าที่คู่สัญญาฝ่ายรัฐไม่สามารถดำเนินการเพื่อให้คู่สัญญาฝ่ายเอกชนสามารถเข้าปฏิบัติงานได้ จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหานี้เกิดจากประสิทธิภาพในการทำงานของคู่สัญญาฝ่ายรัฐทั้งสิ้น ส่งผลให้การดำเนินการตามสัญญาไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

1.2.2 การไม่เคารพคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการ กล่าวคือ กระทรวงคมนาคม การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) และสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม (ประเทศไทย) ล้วนแต่เป็นหน่วยงานของประเทศไทยทั้งสิ้น การที่คู่สัญญาฝ่ายรัฐไม่ยอมรับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการและยังมีความพยายามในการเสนอข้อพิพาทเพื่อให้ศาลเพิกถอนคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการ ย่อมกระทบต่อความไว้วางใจจากบุคคลทั่วไปได้

1.3 การกระทำของฝ่ายตุลาการต่อความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

1.3.1 การกระทำทางตุลาการของศาลปกครอง

(1) กรณีการวินิจฉัยในประเด็นของระยะเวลาฟ้องคดี กล่าวคือ ศาลปกครองมีความพยายามถึง 2 ครั้งในการปรับใช้กฎหมายไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของเอกชน โดยการเริ่มนับระยะเวลาที่อาจฟ้องคดีในวันที่ 9 มีนาคม 2544 ซึ่งเป็นวันที่ศาลปกครองเปิดทำการ และใช้ระยะเวลาฟ้องคดี 5 ปีตามกฎหมายใหม่

(2) กรณีการร้องขอให้ศาลปกครองพิจารณาคดีใหม่ กล่าวคือ ในการร้องขอพิจารณาคดีใหม่ครั้งแรก ศาลปกครองวินิจฉัยข้อกฎหมายตามข้ออ้างในการร้องขอโดยเคร่งครัด ซึ่งเป็นการรักษาความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายโดยศาลตามหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา (Res Judicata) แต่เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ของการในศาลปกครองสูงสุดที่ 18/2545 แล้วมีการนำมาเป็นข้ออ้างในการขอพิจารณาคดีใหม่อีกครั้ง ศาลปกครองจึงได้มีคำสั่งรับพิจารณาคดีใหม่

1.3.2 การกระทำทางตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ โดยหลักแล้วในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางตุลาการถูกออกแบบมาเป็นพิเศษเพื่อประกันความเป็นอิสระขององค์กรตุลาการโดยให้องค์กรศาลมีกระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างชั้นศาล คือ หลักการพิจารณาคดีโดยศาลต่างระดับ หรือหลักการพิจารณาคดีโดยศาลสองระดับ (The principle of double degree of jurisdiction) การที่ศาลรัฐธรรมนูญวางบรรทัดฐานว่ามีเขตอำนาจในการตรวจสอบการกระทำทางตุลาการของศาลปกครอง จึงไม่สอดคล้องตามทฤษฎีหรือหลักการดังกล่าว และการวินิจฉัยว่าการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายถือว่าเป็นการขัดรัฐธรรมนูญเป็นการวางหลักขยายอำนาจที่เกินหลักการตรวจสอบถ่วงดุล

2. ข้อเสนอแนะ

(1) องค์การนิติบัญญัติ ควรศึกษาให้รอบครอบถึงผลกระทบในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างกฎหมายใหม่กับกฎหมายเก่าที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้มีการกำหนดบทเฉพาะกาลอันจะนำมาซึ่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

(2) องค์การนิติบัญญัติ องค์กรตุลาการ และหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ควรมีกระบวนการสื่อสารกันให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายที่จะมีผลบังคับใช้

(3) องค์กรบริหาร รวมถึงหน่วยงานทางปกครอง ควรแสดงประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดข้อพิพาทอันเนื่องมาจากกระบวนการทำงานขององค์กรบริหาร และหากเกิดข้อพิพาทขึ้นแล้วจนมีการพิจารณาพิพากษา องค์กรบริหารต้องแสดงถึงความเคารพต่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มิฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือโดยองค์กรบริหารเอง

(4) ควรยกเลิกข้ออ้างในการขอพิจารณาคดีใหม่ใน (4) ของมาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เพราะเป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นในอนาคต ไม่ใช่ข้อบกพร่องจากการพิจารณาคดีของศาลปกครอง

(5) ควรกำหนดกรอบอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน

บรรณานุกรม

- ข่าวศาลปกครอง. (2565). ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งกลับคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นเป็นให้
รับคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ (คดีโฮปเวลล์) ไว้พิจารณา. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน
2567 จาก www.admincourt.go.th.
- คณะทำงานโครงการปรับเปลี่ยนกระบวนการร่างกฎหมาย. (2551). คู่มือแบบการร่างกฎหมาย.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ไทยพีบีเอส. (2554). ศาลเยอรมันให้ฝ่ายไทย-บริษัทเอกชนยื่นหลักฐานเพิ่ม ก่อนนัดตัดสินคดี
ยึดเครื่องบิน. เรียกใช้เมื่อ 16 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th>.
- ปิยบุตร แสงกนกกุล. (2556). กฎหมายปกครองของประเทศในยุโรป. กรุงเทพมหานคร:
โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2554). ศาลฯ ยันไทยแพค จ่ายค่าโง่ 1.5 พัน ล. ให้วอลเตอร์บาว. เรียกใช้
เมื่อ 16 มิถุนายน 2567 จาก <https://mgronline.com>.
- โกคิน พลกุล. (2529). เอกสารประกอบการบรรยาย วิชา กฎหมายมหาชน. กรุงเทพมหานคร:
คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยเทคนิคสยาม.
- วรณารีย์ สิงห์โต. (2553). การคุ้มครองความเชื่อโดยสุจริตกรณียกเลิกถอนคำสั่งทางปกครอง
ในระบบกฎหมายเยอรมัน. วารสารกฎหมายปกครอง. 27(2), 85-132.
- สุทธิพงษ์ บุญพอ. (2558). การพิจารณาคดีปกครองใหม่. ใน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- Mlle Célia VEROT. (2548). ผลของคำพิพากษา. ใน สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาล
ปกครอง (บรรณาธิการ). รวมบทความวิชาการ เล่ม 3 : กฎหมายปกครองวิธีสบัญญัติ
และกฎหมายอื่น ๆ. (หน้า 283-292). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลปกครอง.

คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

PUBLIC SERVICE QUALITY UNDER THE NEW PUBLIC MANAGEMENT
OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS IN BANGSAPHAN
DISTRICT PRACHUBKHIRIKHAN PROVINCE

กรรธิดา แทนนาค

Kanthima Tannak

วัลย์พร ชินศรี

Walaiporn Chinnasri

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย

Stamford International University, Thailand

E-mail: pr_itty_pink1@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (3) เพื่อศึกษาการจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ (4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จำนวน 400 คน กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน โดยการทดสอบค่าที ความแปรปรวนทางเดียว การถดถอยเชิงพหุ และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า (1) คุณภาพการให้บริการสาธารณะอยู่

* Received 14 July 2024; Revised 31 July 2024; Accepted 23 August 2024

ในระดับมาก (2) เขตพื้นที่อยู่อาศัย มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่แตกต่างกัน (3) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ด้านการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้รับบริการ และด้านการให้ความสำคัญกับการแข่งขัน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (4) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ พบว่า ควรพัฒนาการบริหารจัดการให้ทันสมัย นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาให้บริการอย่างเต็มรูปแบบ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาบุคลากรให้เชี่ยวชาญ มีความสามารถหลากหลาย

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, การจัดการภาครัฐแนวใหม่, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This Mixed Methods Research aimed to study. (1) Level of public service quality. (2) Compare the characteristics different personal have opinions on the quality of public services under the new public management. (3) The cause-effect relationship between the new public management and quality of public services. (4) The guidelines for developing the quality of public services under the new public management of local government organizations in Bangsaphan District. The sample group used in the research included 400 people living in the local government area in Bangsaphan District. The target group was 10 key informants. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics using a t-test, one way variance multiple regression and content analysis. The results of the study found that (1) the overall quality of public services was at a high level. (2) Residential area have different opinions on public service quality. As for gender, age, education level, occupation, status, monthly income and length of residence there are no differences. (3) New public management there is a cause-effect on public service quality in management models from the private sectors, direct responsibility to the public, Customer and service provider and Competitive with statistical significance at the 0.001 level. (4) guideline for improving the quality of public services under the new public found that should be develop a modern

management, bringing digital technology, citizen- centered approach and personnel should be developed to expert and various abilities.

Keywords: Service quality, New Public Management, local government organization

บทนำ

ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ คือ ศักยภาพและคุณภาพชีวิตประชากรไทยทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นสิ่งท้าทายสำหรับการบริหารจัดการภาครัฐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2560) มาตรา 65 กำหนดให้ภาครัฐมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 20 มีเป้าหมายเพื่อการบริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของประชาชน รวมถึงการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ภาครัฐนั้นไม่เพียงแต่ปฏิบัติราชการให้เสร็จสิ้นเท่านั้น ต้องทันสมัย เหมาะสม ถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน พัฒนาสู่ความโปร่งใสและคล่องตัว การพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, 2561) จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อให้ตอบสนองต่อกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ถ้าย้อนกลับไปช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 เกิดแนวคิดที่ชื่อว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เนื่องจากกระบวนราชการในหลายประเทศทั่วโลกประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจถดถอย การบริหารภาครัฐแบบเดิมไม่ตอบสนองกับสถานการณ์ มีผลการศึกษาของคณะกรรมการในประเทศต่างๆ มองว่าการบริหารงานของภาครัฐสูญเปลืองมากขึ้น จึงเกิดการปฏิรูประบบราชการครั้งใหญ่ในประเทศแถบยุโรป โดยนำเอารูปแบบการบริหารแบบภาคเอกชนมาใช้ เน้นปรับโครงสร้างให้มีขนาดเล็กลง ลดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา กระแสการปฏิรูปตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในแถบยุโรปตะวันตก อเมริกาเหนือ และออสเตรเลีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ จากนั้นขยายไปสู่ประเทศอื่นทั่วโลก (Ridley,F.F, 1996) สำหรับรัฐบาลไทยมีการนำแนวคิดนี้มาปรับใช้กับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 5) ได้ลดบทบาทของภาครัฐลง กระจายอำนาจการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น เพื่อให้บริการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้รวดเร็ว ประชาชนได้รับความสะดวก และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 เป็นการบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของภารกิจภาครัฐ บริหารงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ปรับปรุงภารกิจ

ของภาครัฐ เช่น ให้มีการยุบภารกิจที่มีความซ้ำซ้อน และต่อมาภายหลังได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562 ที่สำคัญคือ การนำแพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชน และเพื่อความรวดเร็วในการติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกันเอง ซึ่งภาครัฐได้ดำเนินการเร่งรัดให้ทุกองค์กรมีการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชนในด้านต่างๆ มากขึ้น (นพมาศ สุตันทกุล, 2559) ดังนั้น การจัดการภาครัฐแนวใหม่ จึงเรียกได้ว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานของการบริหารจัดการภาครัฐนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบของภาครัฐและยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย รัฐบาลส่วนกลางกระจายอำนาจและมอบอำนาจให้ดำเนินการปกครองตนเอง จัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ แต่ปัจจุบันยังพบปัญหาการบริการสาธารณะ เช่น ปัญหาความไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะ ภารกิจที่ซ้ำซ้อน งบประมาณไม่สอดคล้องกับภารกิจ ทำให้ไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านโครงสร้าง เนื่องจากมีความแตกต่างในเรื่องของพื้นที่ ปัญหาศักยภาพในการบริหารงานไม่เท่ากัน อปท.ขนาดเล็กมีบุคลากรและงบประมาณจำกัด อีกทั้งปัญหาด้านบุคลากรขาดความรู้ความชำนาญในบางด้าน (ชำนาญ จันทรเรือง, 2565) ดังนั้น ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการบริหารงานและการบริการประชาชนจะทำให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 10 แห่ง ถึงแม้ว่าช่วงที่ผ่านมาการให้บริการจะทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ แต่จากการสำรวจยังพบปัญหา เช่น การจัดสรรทรัพยากรด้านบุคลากรไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ประชาชนยังขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ยังไม่สามารถเข้าถึงช่องทางการบริการต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง จนนำไปสู่การขาดความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ อปท. แต่ละแห่งต้องหันกลับมามองว่า แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอย่างไร เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งสามารถรองรับกับความเปลี่ยนแปลงของโลก แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจนำมาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของภาครัฐในปัจจุบัน

ดังนั้น จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานเทศบาล ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณภาพการให้บริการประชาชน ประกอบกับการบริหารจัดการโดยการนำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์ใช้นั้น มีอิทธิพลส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการเพียงใด จึงสนใจศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ

อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งจะเป็นการสะท้อนภาพการบริหารงานให้กับผู้บริหารท้องถิ่นได้นำไปปรับพฤติกรรมการบริหารงาน ตลอดจนแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการควรเป็นอย่างไร เพื่อให้สามารถบริหารจัดการองค์การภายใต้การเปลี่ยนแปลงตามยุคและสมัยของโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาการจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อนำมาสนับสนุนงานวิจัยซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 10 แห่งในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เก็บจากกลุ่มคนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) อาชีพ (5) สถานภาพ (6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (7) เขตพื้นที่ที่อยู่อาศัย และ (8) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน (2) ด้านการปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ (3) ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (4) ด้านการ

บริหารงานแบบมืออาชีพ (5) ด้านการมุ่งเน้นตัวชี้วัด เป้าหมาย และผลลัพธ์ (6) ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้รับบริการ และ (7) ด้านการให้ความสำคัญกับการแข่งขัน มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ประกอบด้วย (1) ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ (2) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (3) ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ (4) ด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ และ (5) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) และตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ 1) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ และคุณภาพการให้บริการสาธารณะ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ 2) ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ one-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference Test) และในการวิเคราะห์การจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความสัมพันธ์เชิง-เหตุผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน คือ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1.5 \leq \text{Durbin-Watson} \leq 2.5$ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คุณภาพการให้บริการสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1. ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ	3.62	0.70	มาก	2
2. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	3.66	0.70	มาก	1
3. ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ	3.56	0.71	มาก	4
4. ด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ	3.55	0.71	มาก	5
5. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ	3.59	0.68	มาก	3
รวม	3.59	0.63	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.59, S.D.=0.63$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.66, S.D.=0.70$) รองลงมาเป็น ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ ($\bar{X}=3.62, S.D.=0.70$) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ($\bar{X}=3.59, S.D.=0.68$) ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ($\bar{X}=3.59, S.D.=0.71$) และด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ ($\bar{X}=3.55, S.D.=0.71$)

2. ลักษณะส่วนบุคคลที่ต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนเขตพื้นที่อยู่อาศัย มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001

3. การจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การจัดการภาครัฐแนวใหม่	คุณภาพการให้บริการสาธารณะ				
	B	S.E.	สปส.	t	Sig.
	Beta				
(ค่าคงที่)	0.554	0.089	-	6.220	0.001***
ด้านการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน	0.248	0.040	0.279	6.245	0.001***
ด้านการปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์	0.023	0.044	0.026	0.527	0.598
ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ	0.167	0.037	0.191	4.505	0.001***
ด้านการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ	-	0.046	-0.055	-	0.300
ด้านการมุ่งเน้นตัวชี้วัด เป้าหมาย และผลลัพธ์	0.047	0.036	-0.074	1.037	0.106
ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและ	-	0.047	0.294	-	0.001***

หมายเหตุ* $P \leq 0.05$ ** $P \leq 0.01$ *** $P \leq 0.001$

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดการภาครัฐแนวใหม่ พบว่า ด้านการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้รับบริการ และด้านการให้ความสำคัญกับการแข่งขัน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ควรมีการพัฒนาปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานให้ทันสมัย เปิดกว้างโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ควรมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ เหมาะสม สถานที่ให้บริการควรมีป้ายสัญลักษณ์ชัดเจน มีขั้นตอนปฏิบัติงานและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม บริการด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ผู้บริหาร พนักงานควรมีทักษะความรู้ความสามารถ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ทันท่วงที เอาใจใส่ เต็มใจให้บริการ (Service mind) ประชาชนสามารถแสดงความพึงพอใจในการให้บริการได้จากหลายช่องทาง

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ พบว่า ส่งผลให้ระบบการบริการทันสมัยกว่าระบบราชการแบบดั้งเดิมด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความยืดหยุ่นไม่เคร่งครัดเรื่องกฎระเบียบ ลดความยุ่งยากซับซ้อน มีทิศทาง เป้าหมาย ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน กระจายอำนาจการตัดสินใจ ประชาชนไม่สับสนกับการปฏิบัติงานหรือการให้บริการ ใช้บุคลากรที่ชำนาญช่วยบริการเพื่อความถูกต้อง รวดเร็ว ลดข้อผิดพลาด ส่งผลให้ปฏิบัติงานหรือให้บริการเกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดประโยชน์และตอบสนองความต้องการของประชาชน เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบราชการมากขึ้น ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในองค์กร นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามมาตรฐานสากล สามารถแข่งขันกับหน่วยงานอื่นได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ รองลงมาเป็น ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ ตามลำดับ โดยสามารถแยกเป็นรายด้านดังนี้

ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) เจ้าหน้าที่มีความพร้อมให้บริการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ปฏิบัติต่อประชาชนผู้รับบริการด้วยความเต็มใจและมิตรไมตรีที่ดี มีระบบการติดต่อสื่อสารอย่างเหมาะสม ซึ่งผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า การบริการเพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ ตอบสนองต่อความต้องการนั้น ควรให้ความสำคัญกับประชาชน คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก เอาใจใส่และเต็มใจให้บริการ ควรมีวิธีและขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิด Parasuraman, A., Zeithaml, V., and Berry, L. (1990) ซึ่งได้กล่าวว่า การตอบสนองต่อผู้รับบริการ คือ การได้รับความสะดวกสบาย รวดเร็ว การเข้าถึงบริการได้ง่าย เป็นไปตามความคาดหวัง ซึ่งมาจากความพร้อมและความเต็มใจให้บริการ สามารถตอบสนองความต้องการตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ (Tangibles) สถานที่ให้บริการเหมาะสม มีการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการ มีช่องทางการติดต่อประสานงาน การร้องเรียน ร้องทุกข์ การบริการเข้าถึงง่าย ซึ่งผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า การให้บริการที่เหมาะสม ควรพัฒนาการปฏิบัติงานให้ทันสมัย เปิดกว้างให้นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ควรมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอและเหมาะสม สถานที่ให้บริการต้องสะดวกสบาย สอดคล้องกับแนวคิด Parasuraman, A., Zeithaml, V., and Berry, L. (1990) ได้กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ เป็นการนำเสนอในรูปแบบทางกายภาพที่มองเห็นหรือ

จับต้องได้ เช่น ป้ายสัญลักษณ์บอกทางหรือติดต่อสื่อสารต่างๆ การตกแต่งอาคาร สถานที่ อุปกรณ์หรือเครื่องมือบริการที่ทันสมัย

ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ (Assurance) การให้บริการเป็นไปตามขั้นตอน มีความถูกต้องตรงตามหลักวิชาการ สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนว่าจะได้รับการตรงตามความต้องการและดีที่สุด ซึ่งผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การที่จะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการให้บริการนั้น ควรมีการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ประชาชนต้องทราบถึงขั้นตอนการให้บริการ อีกทั้งต้องเต็มใจให้บริการ คำนึงถึงความเท่าเทียมกัน ใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิด Parasuraman, A., Zeithaml, V., and Berry, L. (1990) ได้อธิบายว่า การให้ความมั่นใจต่อผู้รับบริการ คือ การใช้ความสามารถ การมีทักษะความรู้ความเข้าใจในการให้บริการ จนทำให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจและไว้วางใจว่าจะได้รับการบริการที่ดี

ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ (Reliability) เจ้าหน้าที่มีความรู้สามารถแก้ปัญหาของประชาชนผู้มารับบริการได้ทันทั่วทั้ง เป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ ประชาชนผู้รับบริการมีความเชื่อถือต่อภาพลักษณ์ขององค์กร ซึ่งผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กรเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ควรปฏิบัติงานแบบโปร่งใส ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ผู้บริหาร พนักงานควรมีทักษะความรู้ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้ง ที่ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามขั้นตอนที่เคยสัญญากับประชาชนไว้ สอดคล้องกับแนวคิด Parasuraman, A., Zeithaml, V., and Berry, L. (1990) ได้กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ เช่น การบริการอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความสม่ำเสมอในทุกครั้ง และยังสอดคล้องกับหลักของการบริการที่มีคุณภาพของ Kotler (2000) ที่ได้อธิบายว่าความไว้วางใจและความเชื่อถือได้ คือ การบริการสามารถบริการได้ตามที่ตกลงกันไว้

ด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ (Empathy) เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชน รับฟังความคิดเห็นและนำมาปรับปรุงพัฒนา และปฏิบัติต่อประชาชนผู้มารับบริการอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การเข้าอกเข้าใจส่งผลให้การบริการมีคุณภาพมากขึ้น โดยการแสดงความมีน้ำใจ มีมิตรไมตรีที่ดี ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้แสดงความพึงพอใจในการให้บริการจากหลายช่องทาง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงและสร้างความพึงพอใจในการให้บริการได้ สอดคล้องกับแนวคิด Parasuraman, A., Zeithaml, V., and Berry, L. (1990) ได้กล่าวว่า การรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ คือ การให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

2. ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ

สาธารณะภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนเขตพื้นที่อยู่อาศัย มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001 สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี ชะพินิจ และชาญ ยุทธ หาญชนะ (2566) ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานนท์ วงษาเทียม (2565) ซึ่งพบว่า เกษตรกรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพในการให้บริการของสำนักงาน เกษตรอำเภอกุฉิยา จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน

3. การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ด้านการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้รับบริการ และด้านการให้ความสำคัญกับการแข่งขัน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001 โดยสามารถแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับคุณภาพการให้บริการในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001 และด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาบริหารงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้บริการด้วยการมุ่งเน้นประชาชนเป็นสำคัญ มีการบริการที่ยืดหยุ่น ลดความเป็นทางการ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ สามารถแก้ไขปัญหาและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทันที สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล ครุฑพงษ์ (2566) ซึ่งพบว่า ปัจจัยการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ด้านการใช้รูปแบบการจัดการจากภาคเอกชน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

ด้านการปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับคุณภาพการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แสดงให้เห็นว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ด้านการปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ อาจจะไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน ที่ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อการให้บริการ

ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001 แสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน นำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มา

บริหารงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความพร้อมให้บริการประชาชนตลอดเวลา การให้บริการมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ตระหนักในหน้าที่และมีความรับผิดชอบสามารถแก้ไขปัญหากรณีเกิดข้อผิดพลาด และเจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ในปัญหาข้อขัดข้องของประชาชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัชฎา มาศ อุไรวรรณ (2566) ซึ่งพบว่า ปัจจัยการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001

ด้านการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาบริหารงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเจ้าหน้าที่มีทักษะความสามารถให้บริการตัดสินใจได้ทันทั่วทั้งที่ ผู้บริหารมีความเป็นมืออาชีพ มีความเป็นอิสระในด้านการบริหารงานและการบริการประชาชนอย่างชัดเจนและเหมาะสม อีกทั้งมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะเมื่อเกิดปัญหาจากการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัชฎา มาศ อุไรวรรณ (2566) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ด้านการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

ด้านการมุ่งเน้นตัวชี้วัด เป้าหมาย และผลลัพธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาบริหารงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้บริการประชาชนโดยมีการประเมินผลการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจจากประชาชนผู้รับบริการ เพื่อนำไปเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีทิศทางการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัชฎา มาศ อุไรวรรณ (2566) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ด้านการมุ่งเน้นตัวชี้วัด เป้าหมาย และผลลัพธ์ ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้รับบริการ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001 และการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาบริหารงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ประชาชนเป็นหลัก เน้นคุณภาพการให้บริการ โดยการ

บริการรวดเร็ว สร้างความประทับใจให้กับประชาชนเสมือนลูกค้า ให้บริการแบบเชิงรุก คือ พร้อมตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยไม่ต้องร้องขอ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการติดตามประเมินผล รับฟังประเด็นปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิษณารินทร์ เหลืองจิรโชติกาล (2565) ซึ่งพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ด้านเทศบาลที่เน้นลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ มีความสัมพันธ์กับการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลในจังหวัดชุมพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

ด้านการให้ความสำคัญกับการแข่งขัน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ และด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001 และด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาบริหารงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ มุ่งพัฒนาบริการเพื่อนำไปสู่ความเป็นมาตรฐานและสามารถแข่งขันกับหน่วยงานอื่นได้ มีกำหนดมาตรฐานในการให้บริการ และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการต่างๆ เข้ามาแข่งขันกันอย่างเป็นธรรม ในด้านการประมูลงานเพื่อนำไปสู่การมีต้นทุนที่ต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล ครุฑพงษ์ (2566) ซึ่งพบว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ด้านการให้ความสำคัญกับการแข่งขัน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ (Tangibles) ควรมีการพัฒนาปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานที่ทันสมัย เปิดกว้างให้นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ควรมีช่องทางติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอและเหมาะสม สถานที่ให้บริการต้อง สะดวกสบาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด ดวงจักร์ และชัชวาล แอร่มหล้า (2566) ซึ่งพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรม ควรพัฒนาสารสนเทศให้ครอบคลุม เร่งดำเนินการระบบดิจิทัลที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ง่ายและรวดเร็ว

ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) ควรให้ความสำคัญกับประชาชน คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เอาใจใส่และเต็มใจในการให้บริการ ควรมีวิธีและขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัณย์ ฐิตารีย์ และปิยะนุช ต้นเจริญ (2564) ซึ่งผลการวิจัย

พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ควรใช้เหตุผลและเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหาการบริการให้มากขึ้น และเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริการ

ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ (Reliability) ควรมีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร ปฏิบัติงานแบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ผู้บริหารพนักงานควรมีทักษะ ความรู้ความสามารถ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ทันท่วงที บริการถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามขั้นตอนและที่เคยสัญญากับประชาชนไว้ ควรเอาใจใส่ เติมใจให้บริการ (Service mind) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณย์ จิตตารีย์ และปิยะนุช ต้นเจริญ (2564) ผลการวิจัยพบว่า ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ เจ้าหน้าที่ควรให้บริการเสร็จเร็ว ทันตามเวลา ไม่ให้ประชาชนคอยนานและมีความใส่ใจบริการ จริงใจบริการ และรับผิดชอบอย่างเต็มที่

ด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ (Empathy) ควรแสดงความมีน้ำใจ มีมิตรไมตรีที่ดีให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการให้บริการจากหลายช่องทาง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงและสร้างความพึงพอใจในการให้บริการได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณย์ จิตตารีย์ และปิยะนุช ต้นเจริญ (2564) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ ควรช่วยเหลืออย่างเอื้ออาทร มีน้ำใจ รับรู้และเข้าใจถึงความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ

ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ (Assurance) ควรปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ประชาชนต้องทราบถึงขั้นตอนการให้บริการ ผู้ให้บริการต้องเติมใจให้บริการ คำนึงถึงความเท่าเทียมกัน ใช้อุปกรณ์ที่มีความรู้ความสามารถในแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด ดวงจักร และชัชวาล แอรมหฺล้า (2566) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ด้านความมั่นใจ ควรพัฒนาทักษะบุคลากรให้พร้อมบริการตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณย์ จิตตารีย์ และปิยะนุช ต้นเจริญ (2564) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพในการให้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ควรให้บริการอย่างโปร่งใส รวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ด้านการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้รับบริการ และด้านการให้ความสำคัญกับการแข่งขัน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะต้องประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้รับบริการ และด้านการให้ความสำคัญกับการแข่งขัน ซึ่งมีผลทำให้การบริการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น ไว้วางใจและพึงพอใจในการให้บริการ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อสรุป การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้บริบทการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากผลการศึกษพบว่าระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการ ซึ่งประโยชน์จากผลการศึกษานี้สามารถเป็นแนวทางให้ผู้บริหารท้องถิ่นและพนักงานส่วนท้องถิ่นนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ และพัฒนาการ

ให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรส่งเสริมการทำงานในรูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเต็มรูปแบบ (Digitization) ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน บริหารจัดการให้เป็นองค์กรที่ทันสมัย สนับสนุนการเรียนรู้พัฒนาทักษะ (Skill) บุคลากรให้มีประสิทธิภาพในบริบทที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและในศตวรรษที่ 21 รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ภาคประชาชนถึงวิธีการและแนวทางการเข้าใช้งานในระบบรัฐบาลดิจิทัล ยกย่องมาตรฐานงานบริการประชาชนสู่ความเป็นเลิศ มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร โดยส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเชิงรุกอยู่บนฐานขององค์ความรู้ ควรมีรางวัลตอบแทนสำหรับผู้มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น 2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเป็นระบบราชการที่ประชาชนเข้าถึงบริการได้ง่าย ใช้เทคโนโลยีทุกระบวนการ สถานที่ให้บริการควรมีรูปแบบเป็นอารยสถาปัตย์ (Universal Design) รองรับผู้รับบริการทุกประเภท ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง (Citizen-centric) ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วม (Participation) แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะ คำนึงถึงคุณภาพและให้บริการเหมือนเป็นเจ้าของธุรกิจ (Public Entrepreneurship) บริการด้วยความเต็มใจ (Service mind) เปรียบประชาชนเสมือนลูกค้า เพิ่มช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ โดยมีผู้รับผิดชอบโดยตรง ปฏิบัติราชการด้วยความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน บริหารงานเป็นไปตามกระบวนการมาตรฐาน ให้ความสำคัญด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง และส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลให้มากขึ้น และ 3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 3.1) ควรศึกษาแนวคิดการจัดการภาครัฐด้านอื่นๆ เช่น การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance : NPG) ประสิทธิภาพในการให้บริการ การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ และแนวคิดเรื่องนวัตกรรมการให้บริการภาครัฐ ได้แก่ 3.2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย เช่น เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

บรรณานุกรม

- ชำนาญ จันทรเรือง. (2565). ปัญหาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/1008930>
- ธัญมาศ อุไรวรรณ. (2566). รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา. (1), 24-41.

- ธัชกรินทร์ เหลืองจิโรติกาล. (2565). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ การจัดบริการสาธารณะ เทศบาลในจังหวัดชุมพร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (1), 148-157.
- นพมาศ สุทันตกุล. (2559). คุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองจังหวัดอุตรดิตถ์. ใน (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 5). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 99 ก. (2 ตุลาคม 2545).
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก. (9 ตุลาคม 2546).
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก. (30 เมษายน 2562).
- มยุรี ชะพินิจ และชาญยุทธ หาญชนะ. (2566). คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารวิจัยธรรมศึกษา. (1), 119-130.
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1-3 (15 ตุลาคม 2561).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 17 (6 เมษายน 2560).
- ศรัณย์ ฐิตารีย์ และปิยะนุช ตันเจริญ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ด้านงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (1), 188-213.
- ศศิวิมล ครุฑพงษ์. (2566). การประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลนาโยง จังหวัดเพชรบุรี. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี. (5), 248-266.
- สมคิด ดวงจักร์ และชัชวาล แอร่มหล้า. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. (2), 1-11.
- อานนท์ วงษาเทียม. (2565). คุณภาพในการให้บริการของสำนักงานเกษตรอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิจัยธรรมศึกษา. (1), 113-125.
- Kotler, P. (2000). Marketing Management. The Millennium ed. New Jersey : Prentice-Hall.

- Likert, Rensis A. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill Book Company Inc.
- Ridley, F. F. (1996). *The New Public Management in Europe : Comparative Perspectives*. *Public Policy and Administration*, 11(1), 16-29.
- Taro Yamane. (1970). *Statistic : on Introductory Analysis*. 2nd ed. New York: Harper & Row.
- Zeithaml, V., Parasuraman, A., and L. L. Berry. (1990). *Delivering Quality Service : Balancing Customer Perceptions*. The Free Press.

คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*
QUALITY OF PUBLIC SERVICE UNDER THE NEW PUBLIC GOVERNANCE
OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN BANGSAPHAN
DISTRICT PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

สุลาวัลย์ ชิมทัต

Sulawan Chimtat

วัลย์พร ชินศรี

Walaiporn Chinnasri

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย

Stamford International University, Thailand

E-mail: Sulawan.Ct@Gmail.Com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ 2) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ 3) ศึกษาการจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล ต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะ และ 4) ศึกษาแนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จำนวน 130 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ใช้ค่าไคสแควร์ การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ 3) การจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG) ด้านการจัดการปกครองเชิง

* Received 15 July 2024; Revised 28 July 2024; Accepted 23 August 2024

การบริหาร และ ด้านการจัดการปกครองเชิงเครือข่าย มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล ต่อคุณภาพ การให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 4) แนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีแนวทางที่เป็นมาตรฐานชัดเจนในการให้บริการ มีความถูกต้อง รวดเร็ว เจ้าหน้าที่มีความเป็นมืออาชีพและเน้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการ ให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, การบริการสาธารณะ, การจัดการปกครอง, การจัดการ ปกครองแนวใหม่ (NPG), องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research is a combined method research. Purpose is to 1) Study the quality level of public services, 2) Study of personal characteristics related to the quality of public services, 3) Study causal relationships between New Public Governance (NPG) and quality of public services, 4) Study guidelines for quality of public services under the New Public Governance (NPG). Samples used were 130 staff personnel working for Local Administrative Organizations in Bangsaphan District and 10 key informants. The research instrument was a questionnaire and interview form. Data were analyzed descriptively using percentages, means, and standard deviations. and inferential statistics Use the Chi-square value, Multiple Regression. Findings 1) The quality of public services under the New Public Governance (NPG) is at the highest level, (2) Education level ,work experience is related to the quality of public services under the New Public Governance (NPG), (3) there were causal relationships between New Public Governance (NPG) in terms of administrative management and network management aspects and Strengthening the quality of public at the statistical significant levels of 0.001 respectively, 4) guidelines for quality of public under the New Public Governance (NPG) of Local Administrative Organizations should be standard guidelines for providing services. It is accurate, explicit, and fast. The staff are professional and focus on applying technology to provide efficient service, Modern and up to date with current events.

Keywords: Service Quality, Public Service, Governance, New Public Governance (NPG), Local Administrative Organization

บทนำ

การปกครองของประเทศไทยเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีลักษณะเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ยึดหลักการกระจายอำนาจในการปกครอง (Self-Government) หรือที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น (Local Government) และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้อย่างแท้จริง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ที่ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นได้กว้างขวางเพิ่มขึ้น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ ที่สมควร เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติและต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สมคิด ดวงจักร์, 2566) การบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการมี 2 ประเภท คือ บริการสาธารณะระดับชาติที่รัฐมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการจัดทำและบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่โดยตรงและมีกฎหมายแบ่งแยกหน้าที่และประเภทของการบริการสาธารณะเป็น 4 ประเภท คือ (1) บริการสาธารณะทางด้านสุขอนามัย (2) บริการสาธารณะทางด้านเศรษฐกิจ (3) บริการสาธารณะทางด้านสังคมและการศึกษา (4) บริการสาธารณะทางด้านวัฒนธรรม จึงได้มีการนำหลักการแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) มาใช้ในการบริหารกิจการสาธารณะ โดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ เช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ บริหารงานแบบมีอาชีพ คำนี้ถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่เรียบง่ายเป็นแนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันมากขึ้น การให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชนเป็นสำคัญ (พิรพงษ์ แสงแก้ว และกัมปนาทวงษ์วัฒนพงษ์, 2564)

แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นการเปลี่ยนมุมมองจากการที่ประชาชนเป็นเพียงผู้รับบริการมาเป็นประชาชนเป็นลูกค้าเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการนั้น ยังไม่สามารถที่จะเปลี่ยนวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารองค์การของรัฐที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐได้ เปลี่ยนมุมมองจากการมองว่าตนเป็นผู้ปกครองประชาชน มาเป็นตนเองเป็นผู้ให้บริการประชาชน เมื่อประชาชนถูกมองว่าเป็นเพียงผู้รับบริการส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับน้อย ประชาชนยังขาดความรู้สึกรู้สึกในการเป็นเจ้าของบริการสาธารณะ ถูกมองข้ามสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และกีดกันโอกาสที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของการจัดการบริการสาธารณะ โดยเพียงเหตุผลที่ว่าประชาชนไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำไปสู่หลักการแนวคิดการจัดการปกครองแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) เป็นแนวคิดในการจัดการภาครัฐที่มีการพัฒนามาจากความพยายามในการแก้ไขจุดอ่อนหรือข้อจำกัดของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เหตุผลที่

จำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงเพราะจุดอ่อนตรงที่ไม่กล่าวหรือไม่เน้นในเรื่องค่านิยม (Value) ของสังคม ปัญหาด้านการตอบสนองของภาครัฐมีความล่าช้า ปัญหาการมองข้ามการดำเนิน บริการสาธารณะที่มองข้ามประชาชน แนวคิดการจัดการปกครองแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) ประกอบด้วย (1) ด้านการจัดการปกครองเชิงสังคมและการเมือง (2) ด้านการจัดการปกครองเชิงนโยบายสาธารณะ (3) ด้านการจัดการปกครองเชิงการบริหาร (4) ด้านการจัดการปกครองเชิงระบบสัญญา และ (5) ด้านการจัดการปกครองเชิงเครือข่าย โดยมี ข้อดีคือมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการนำนโยบายสาธารณะสาธารณะไปปฏิบัติและการส่งมอบ บริการสาธารณะในรูปแบบของเครือข่ายที่มีลักษณะหลากหลายและมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยภาครัฐเป็นผู้ประสานงานเครือข่ายและกำกับทิศทาง และมองประชาชนเป็น “ผู้รับบริการ ในฐานะที่เป็นเครือข่าย” มีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดบริการสาธารณะ ส่วนข้อด้อยคือการ จัดการแบบ NPG ประกอบด้วยภาคส่วนที่หลากหลาย จึงอาจเกิดความเสี่ยงต่อความขัดแย้ง ระหว่างภาคส่วน ปัญหาในการเลือกภาคส่วนใดเป็นผู้ตัดสินใจประโยชน์สาธารณะ ทำให้เน้นการ จัดการความขัดแย้งอย่างสันติ โดยการอดกลั้นต่อความแตกต่าง การเปิดใจกว้าง และการ เจรจาต่อรองด้วยเหตุผล (Osborne, Stephen P. , 2010a)

จากกระแสการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรภาครัฐใน ทุกภาคส่วน รวมถึงองค์กรระดับท้องถิ่นทุกประเภท ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้อง ปรับเปลี่ยนบทบาท รูปแบบ แนวทางมาตรการต่าง ๆ และบริบทของการทำงานให้มีความ สอดคล้องรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ และเกิดกลไกการบริหารที่มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการบริหารงานไม่ว่าจะเป็น อำนาจหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่มีความจำเป็น โดยปรับโครงสร้างการบริหาร ให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวมากขึ้น บริหารงานแบบมีอาชีพที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพและ คุณภาพของผลลัพธ์มากขึ้น โดยการใช้แผนกลยุทธ์ในการบริหารงานที่วัดผลสัมฤทธิ์ สามารถ ประเมินผลจากการทำงานได้โดยการใช้แผนงบประมาณที่เกิดผลสัมฤทธิ์ตามแผนกลยุทธ์ การ กำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน ยึดหลักความสามารถและผลงานเป็นหลัก มีอัตราค่าจ้างที่ เหมาะสมกับภารกิจงาน มีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มี ความยืดหยุ่นมากขึ้น รวมทั้งการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมที่เน้นค่านิยมเพื่อเกิดประโยชน์ สาธารณะ และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ (อิษณารินทร์ เหลืองจิรโชติกาล, 2564)

ในขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติงานสังกัดท้องถิ่นได้ให้ความสนใจต่อการจัดบริการสาธารณะ โดยเฉพาะฝ่ายบริหารหรือที่เรียกว่าฝ่ายการเมือง โดยมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่ ต่างพยายามหาแนวทาง/มาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้การจัดบริการสาธารณะเป็นไป ได้อย่างราบรื่น สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่ได้ เป็นอย่างดี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กจะมีความใกล้ชิดกับประชาชนทั้งด้าน กายภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคมมาก ซึ่งการมีหน้าที่ดูแล รับผิดชอบต่อชีวิตและความเป็นอยู่

ของประชาชน ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและถือว่าเป็นการแสดงศักยภาพความสามารถในการนำงบประมาณมาจัดทำบริการสาธารณะและพัฒนาโครงการต่าง ๆ ภายในพื้นที่ การเอาใจใส่ของฝ่ายบริหารท้องถิ่นย่อมส่งผลต่อการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนอีกด้วย นอกจากนี้การปฏิรูประบบบริหารภาครัฐส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนแล้ว ยังต้องคำนึงในการให้ความสำคัญและมุ่งเน้นคุณภาพการให้บริการสาธารณะเช่นกัน จากแนวคิดการจัดการปกครองแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) เป็นแนวคิดที่มองว่าประชาชนเป็นผู้รับบริการที่เป็นเครือข่าย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญในการนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ โดยมีประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการสาธารณะ เพื่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาในฐานะที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนให้เกิดผลดีและมีคุณภาพภายใต้การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยของโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาการจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล ต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาแนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยแบบ

ผลงานวิจัย มีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ จาก 10 แห่ง รวมทั้งหมดจำนวน 549 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์โดยใช้สูตรคำนวณของ Samuel B. Green (Green, Samuel B., 1991) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนระดับผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ จาก 10 แห่ง จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) ตำแหน่ง (5) ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 , 3 ข้อมูลการจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG) ข้อมูลคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นข้อคำถามปลายปิดและประเมินค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

2.2 แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG)

ตอนที่ 3 แนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.3.1 ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ แนวคิดของนักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

2.3.2 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง

2.3.3 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบและคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence: IOC) เกณฑ์คุณภาพที่ตั้งไว้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.70 - 1.00

2.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบ (Try-Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.966 ถือว่ายอมรับได้ และนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัย จากมหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ดถึงหัวหน้าหน่วยราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.2 ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จาก 10 แห่ง จำนวน 130 คน และเก็บรวบรวม นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ นำข้อมูลมาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน คำนวณหาค่าความถี่และค่าร้อยละแล้วนำเสนอด้วยตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG) จำนวน 20 ข้อ และข้อมูลคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 25 ข้อ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์คุณภาพในการแปลผลดังนี้

4.21 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติให้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.41 – 4.20 หมายถึง มีการปฏิบัติใช้อยู่ในระดับมาก

2.61 – 3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติใช้อยู่ในระดับปานกลาง

1.81 – 2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติใช้อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ นำมาเจแนบและเรียบเรียงเป็นประเด็นแนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.1.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

1. ทดสอบสมมุติฐานที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกันโดยใช้สถิติไคสแควร์ในการทดสอบ (Chi-Square Test)

2. ทดสอบสมมุติฐานที่ 2 การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (NPG) มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผลกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน คือ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1.5 \leq \text{Durbin-Watson} \leq 2.5$

4.2 แบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ศึกษาจากข้อมูลเบื้องต้นด้วยการแยกประเภท การลดทอนข้อมูล จัดเป็นหมวดหมู่ และสร้างข้อสรุป โดยนำผลการสรุปต่าง ๆ มาเชื่อมโยงจนเกิดเป็นโครงสร้างที่สามารถตอบปัญหาได้ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยแล้วนำเสนอด้วยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม

คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ	4.13	0.59	มาก
2. ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ	4.25	0.64	มากที่สุด
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	4.21	0.63	มากที่สุด
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ	4.28	0.61	มากที่สุด
5. ด้านความรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ	4.28	0.61	มากที่สุด
รวม	4.23	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.23 และเมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ค่าเฉลี่ย 4.28 ด้านความรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ ค่าเฉลี่ย 4.28 ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.25 ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ค่าเฉลี่ย 4.21 และ ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.13

2. ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติไคสแควร์ในการทดสอบ (Chi-Square Test)

คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์							
ลักษณะส่วนบุคคล	ค่าสถิติ	ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ	ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ	ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ	ด้านความรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ	ภาพรวม

1. เพศ	X ²	3.674	3.232	3.198	2.209	1.726	0.930
	Sig	0.299	0.520	0.525	0.530	0.631	0.920
2. อายุ	X ²	5.054	11.372	7.476	10.464	5.777	9.842
	Sig	0.830	0.497	0.825	0.314	0.762	0.630
3. ระดับการศึกษา	X ²	8.049	17.404	9.587	13.222	6.169	11.571
	Sig	0.235	0.026*	0.295	0.040*	0.405	0.171
4. ตำแหน่ง	X ²	9.466	18.239	12.411	15.596	13.637	16.245
	Sig	0.663	0.310	0.715	0.210	0.325	0.436
5. ประสบการณ์ในการทำงาน	X ²	17.429	9.653	12.249	13.114	11.888	11.200
	Sig	0.042*	0.646	0.426	0.158	0.220	0.512

จากตารางที่ 2 พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า 1) ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการและด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) ประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ด้านความเป็นรูปธรรมในการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG) มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล ต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 3 แสดงค่าการถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน คือ Durbin-Watson

การจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG)	คุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการ ปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
	B	S.E.	สปส. Beta	T	Sig.
(ค่าคงที่)	1.480	0.232	-	6.385	0.001***

1. ด้านการจัดการปกครองเชิง สังคมการเมือง	0.209	0.118	0.228	1.771	0.079
2. ด้านการจัดการปกครองเชิง นโยบายสาธารณะ	-0.216	0.126	-0.227	-1.736	0.085
3. ด้านการจัดการปกครองเชิงการ บริหาร	0.472	0.107	0.533	4.414	0.001***
4. ด้านการจัดการปกครองเชิง ระบบสัญญา	-0.058	0.065	-0.070	-0.896	0.372
5. ด้านการจัดการปกครองเชิง เครือข่าย	0.280	0.085	0.330	3.297	0.001***

จากตารางที่ 3 พบว่า การจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG) มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการปกครองเชิงการบริหาร และด้านการจัดการปกครองเชิงเครือข่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4. แนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมพบว่าคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสร้างมาตรฐานการให้บริการที่เป็นแบบเดียวกัน มีความชัดเจน เช่น ลำดับขั้นตอนในการให้บริการ การกำหนดระยะเวลาการให้บริการ ช่องทางในการติดต่อประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ให้มีการเตรียมความพร้อมในด้านสถานที่ให้มีความสะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่เพียงพอสำหรับการให้บริการ ด้านบุคลากรเป็นผู้มีความรู้ มีความชำนาญ มีความเอาใจใส่ มีความเข้าใจ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้รับบริการได้อย่างดี มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการให้บริการ เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย สามารถติดต่อหรือมีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย มีประสิทธิภาพ มีความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และมุ่งเน้นการให้ความสำคัญการให้บริการด้วยมาตรฐานเดียวกัน เท่าเทียมกันทุกระดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คุณภาพในการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถให้บริการผู้

ที่มารับบริการได้ตรงกับความต้องการหรือมากกว่าที่ผู้รับบริการคาดหวังไว้ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ การให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และความรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ สอดคล้องกับทฤษฎีของ พาราซูรามาน ซีแหมล์และเบอร์รี่ (Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L., 1988) ได้กำหนดเกณฑ์บ่งชี้และพัฒนาเครื่องมือที่จะใช้เป็นมาตรฐานวัดคุณภาพบริการทดสอบน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรง ซึ่งผลจากการวิจัยทำให้ได้เครื่องมือที่เรียกว่า SERVQUAL ซึ่งเป็นเครื่องมือที่นำมาเป็นตัววัดองค์ประกอบของคุณภาพการบริการทั้ง 5 ด้าน แต่ยังคงมีความสัมพันธ์กับมิติคุณภาพการให้บริการทั้ง 10 ประการ

2. ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน สอดคล้องกับ มยุรี วีระธรรมโม (2563) พบว่า ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) ของสำนักงานที่ดิน จังหวัดชุมพร และสอดคล้องกับกฤษฎา กำไลแก้ว (2562) พบว่า ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

3. การจัดการปกครองแนวใหม่ (NPG) ในภาพรวม ด้านการจัดการปกครองเชิงการบริหาร และด้านการจัดการปกครองเชิงเครือข่าย มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล กับคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แสดงให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการนำการจัดการปกครองแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ในการสร้างคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับกัมพล เพ็ชรล้อมทอง และคณะ (2565) ได้นำเสนอว่า การนำแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ไปประยุกต์ใช้ในประเทศไทยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจะช่วยให้สามารถขับเคลื่อนแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาสรุปประเด็น ดังนี้

ด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ พบว่า ควรกำหนดแนวทางหรือกระบวนการขั้นตอนในการให้บริการสาธารณะที่มีความเป็นมาตรฐาน มีความชัดเจน และมีการเตรียมความพร้อมในการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ได้แก่ สถานที่ เครื่องมือ ขั้นตอน บุคลากร

สอดคล้องกับพุฒิดา พรหมภู (2566) พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของท่าอากาศยานสร้างผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร เช่น ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ จำนวนเคาน์เตอร์เช็คอิน สายการบินที่มีให้เลือกใช้บริการหลากหลายและการเดินทางมาท่าอากาศยานมีความสะดวกสบาย

ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ พบว่า ควรสร้างมาตรฐานในการให้บริการแบบเดียวกันมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน กระบวนการหรือขั้นตอนที่ให้บริการต้องมีความชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ มีความถูกต้อง รวดเร็ว อีกทั้งเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้มีความชำนาญในการให้บริการ สอดคล้องกับพิรชชาติ ทองธีรภาพ และ เฉลิมพร เย็นเยือก (2567) พบว่า การบริการสาธารณะด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากรผู้ให้บริการ รวมถึงด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการมีผลต่อคุณภาพการบริการสาธารณะด้วยกันทั้งสิ้น

ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ พบว่า เจ้าหน้าที่ต้องมีความกระตือรือร้นในการให้บริการด้วยความเต็มใจ มีความพร้อมในการให้บริการ ให้ความสำคัญกับช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงง่าย สะดวกรวดเร็ว และนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่ามากขึ้น สอดคล้องกับจิรวรรณ พิทักษ์ และกาญจน์ระวี อนันต์อัครกุล (2562) พบว่า ผู้ให้บริการที่ให้บริการด้วยความสุภาพและมีมารยาทที่ดีสามารถตอบคำถามข้อสงสัยและให้คำแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ได้มีการชี้แจงถึงกระบวนการขอรับบริการในเรื่องต่างๆ เพื่อตอบสนองบริการได้ตรงกับความต้องการมากที่สุด ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจหรือประทับใจจากการที่ได้รับบริการเกินความคาดหวังต่อความรวดเร็วทันใจและมีประสิทธิภาพ

ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรมีทักษะความรู้ความชำนาญในสายงานที่ปฏิบัติ แสดงท่าทางที่สุภาพ มีกิริยามารยาทดี มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี รวมถึงมีรูปแบบหรือกระบวนการขั้นตอนในการให้บริการที่เป็นมาตรฐาน มีความชัดเจน และมีการเตรียมความพร้อมของเครื่องมือต่าง ๆ สอดคล้องกับ อิทธิกร ตั้งกิจเจริญพงษ์ และฐิตารีย์ ศิริมงคล (2567) พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถตรงกับสายงานที่ปฏิบัติ มีการรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการอย่างเป็นความลับและปฏิบัติงานอย่างมีความถูกต้องตามระเบียบข้อปฏิบัติเป็นไปตามขั้นตอน ชัดเจนครบถ้วน

ด้านความรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ พบว่า ควรมุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการรับฟัง มีความเข้าใจ ในความแตกต่างของประชาชนผู้รับบริการอย่างเท่าเทียม สามารถให้คำปรึกษา คำแนะนำ รวมถึงการรับรู้และเข้าถึงปัญหาของประชาชน สอดคล้องกับจิราภรณ์ แสงสุวรรณ (2567) พบว่า เจ้าหน้าที่ควรปรับการดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการที่แตกต่างกันของผู้รับบริการแต่ละคน เนื่องจากความแตกต่างระหว่างนักวิจัยรุ่นใหม่และนักวิจัยรุ่นเก่า ความเข้าใจในบางเรื่องไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถแจ้งได้ดังนี้

1. กระบวนการหรือขั้นตอนในการให้บริการ ควรเน้นให้รูปแบบเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีความชัดเจน มีความเท่าเทียมทุกระดับ เช่น ลำดับขั้นตอนในการให้บริการ การกำหนดระยะเวลาการให้บริการ ช่องทางในการติดต่อประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

2. การเตรียมความพร้อม ได้แก่ สถานที่ให้มีความสะอาด มีความเหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกมีให้บริการเพียงพอ มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยเพียงพอและมีประสิทธิภาพ สำหรับการให้บริการทุกระดับ

3. บุคลากร ควรพัฒนาให้เป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถ มีความชำนาญในสายงานที่ปฏิบัติ มีความเอาใจใส่ความเข้าใจ มีกิริยามารยาทที่สุภาพ อ่อนโยน และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้รับบริการได้

4. การนำเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน มาปรับใช้ในการให้บริการให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย สามารถติดต่อ/ประชาสัมพันธ์ได้หลากหลายช่องทาง เพื่อให้การบริการมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 แนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย 1) คุณภาพการให้บริการสาธารณะในด้านความเป็นรูปธรรมในการให้บริการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนการจัดเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการให้บริการติดต่อสื่อสารหรือที่จำเป็นต่อการให้บริการมีความเพียงพอทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการให้บริการ 2) แนวทางการจัดการปกครองแนวใหม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรลดบทบาทหน้าที่และปรับตัวจากการเป็นผู้ควบคุมสั่งการ ไปสู่การเป็นผู้ส่งเสริมที่มุ่งเน้นให้ภาคสังคมเห็นถึงความสำคัญในการเป็นผู้ริเริ่ม กำหนดทิศทาง ควบคุม พัฒนานโยบายสาธารณะและประสานความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือภาครัฐในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สามารถจัดการแก้ไขปัญหาสาธารณะด้วยตนเองตามความต้องการและได้รับประโยชน์สาธารณะร่วมกันมากขึ้น และ 3) แนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับกระบวนการหรือขั้นตอนในการให้บริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีความเท่าเทียม เพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายมากขึ้น และการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสม เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการเข้าถึงการให้บริการสาธารณะได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ด้วยความเท่าเทียมและเสมอภาคยิ่งขึ้น และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาแนวทางคุณภาพการให้บริการสาธารณะในด้านอื่น ๆ เช่น การนำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและคุณภาพให้บริการสาธารณะให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อื่น ๆ และ 3) ควรศึกษาคุณภาพการให้บริการสาธารณะภายใต้การจัดการปกครองแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนผู้รับบริการ นำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบ/กระบวนการขั้นตอนการให้บริการสาธารณะมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กฤตยา กำไลแก้ว. (2562). ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงยุค 4.0 ของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

- กัมพล เพ็ชรล้อมทอง และคณะ. (2565). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(3), 373-385.
- จิราภรณ์ แสงสุวรรณ. (2567). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเชียงราย. *วารสารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย*, 1(1), 79-90.
- จิรวรรณ บุญพิทักษ์ และกาญจน์ระวี อนันต์อัครกุล. (2562). ความคาดหวัง การรับรู้ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 15(2), 101-119.
- ธินารินทร์ เหลืองจิระโชติกาล. (2564). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการจัดบริการสาธารณสุขของเทศบาลในจังหวัดชุมพร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 16(1), 148-157.
- พีรชาติ ทองธีรภาพ และ เฉลิมพร เย็นเปือก. (2567). คุณภาพการบริการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารบริหารการพัฒนานวัตกรรมเชิงบูรณาการ*, 3(2), 43-55.
- พีรพงษ์ แสงแก้ว และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2564). หลักธรรมาภิบาลกระบวนการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ภายใต้สถานการณ์โควิด 19. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11), 303-316.
- พริดา พรหมภู. (2566). คุณภาพการให้บริการต่อผู้โดยสารของสายการบินที่ใช้บริการท่าอากาศยานนานาชาติ. *วารสารการจัดการอุตสาหกรรมการบิน*, 1(2), 63-81.
- มยุรี วีระธรรมโม. (2563). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่ระบบราชการ 4.0 (PMQA 4.0) ของสำนักงานที่ดินจังหวัดชุมพร. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 7(1), ม.ป.น.
- สมคิด ดวงจักร และชัชวาล แอร์มหล้า. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 11(2), 1-11.
- อิทธิกร ตั้งกิจเจริญพงษ์ และฐิตารีย์ ศิริมงคล. (2567). การรับรู้คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเมืองอุดรธานี 2 จังหวัดอุดรธานี. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 11(1), 249-264.
- Green, Samuel B. (1991). How Many Subjects Does It Take to Do a Regression Analysis? *Multivariate Behavioral Research*, 26(3), 499-510.

Osborne, Stephen P. . (2010a). Introduction the (New) Public Governance: a suitable case for treatment?”, In S. P. Osborne (Eds.) The New Public Governance: Emerging Perspective on the Theory and Practice of Public Governance. London and New York: Routle.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A Multi-Item Scale for Measuring Consumer Perception of Service Quality.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A Multi- Journal of Retailing,64 (1), 12-40.

เรื่องเล่าคนต่างรุ่น : ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครู
ต่อโรงเรียนคาทอลิกแห่งหนึ่ง*

THE NARRATIVE OF DIFFERENT GENERATIONS: THE TEACHER'S
SPIRITUAL COMMITMENT TO THE CHRISTIAN
AT A CATHOLIC SCHOOL

ศรายุทธ ฝ้ายากร

Sarayut Liyakon

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประเทศไทย

Thammasat University, Thailand

E-mail: Liyakon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่มีต่อโรงเรียนของครูต่างวัย กระบวนการบ่มเพาะความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ และปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมุมมองต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่แตกต่างกันของครูในโรงเรียนคาทอลิกแห่งหนึ่ง โดยใช้กรอบทฤษฎีความผูกพันของ Meyer และ Allen (Meyer & Allen, 1991) ซึ่งประกอบด้วย ความผูกพันทางอารมณ์, ความผูกพันเชิงเนติ และความผูกพันเชิงค่าตอบแทน โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากครูที่มีช่วงวัย ประสบการณ์การทำงานและศาสนาที่แตกต่างกัน ได้แก่ Gen B , Gen X , Gen Y และ Gen Z ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครูในแต่ละรุ่นมีความหลากหลาย ครู Gen B มักมีความผูกพันเชิงเนติเนื่องจากค่านิยมและประสบการณ์ชีวิตที่มั่นคง ครู Gen X เน้นความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว ทำให้มีความผูกพันทางอารมณ์สูง ขณะที่ครู Gen Y และ Gen Z ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพและการสอน ซึ่งสร้างความผูกพันเชิงค่าตอบแทนและทางอารมณ์ นอกจากนี้ การได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากองค์กรยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูในทุกช่วงวัย การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การเข้าใจความต้องการและมุมมองที่แตกต่างกันของครูในแต่ละรุ่นเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความผูกพันเชิงจิตตารมณ์

* Received 22 July 2024; Revised 23 August 2024; Accepted 27 August 2024

ในโรงเรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการยอมรับและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความทุ่มเทในการทำงานของครู ทำให้โรงเรียนสามารถรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีค่าได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์, ครูต่างวัย, โรงเรียนคาทอลิก, การศึกษาเชิงคุณภาพ, ทฤษฎีความผูกพัน

Abstract

This research aimed to explore and analyze the commitment to the Christian spirit of teachers from different generations in a Catholic school. It employed the theoretical framework of Meyer and Allen's (Meyer & Allen, 1991) commitment model, which comprises Affective Commitment, Normative Commitment, and Continuance Commitment. The study adopted a qualitative approach, utilizing in-depth interviews to gather data from teachers of both Buddhist and Christian (Catholic) faiths, who vary in age and work experience. The findings revealed that the factors influencing commitment to the Christian spirit among teachers differ across generations. Baby Boomer teachers often exhibited normative commitment due to their stable life experiences and values. Gen X teachers focused on work-life balance, leading to high affective commitment. Meanwhile, Gen Y and Gen Z teachers prioritized career development and the use of technology in teaching, resulting in both continuance and affective commitment. Additionally, organizational recognition and support played crucial roles in fostering commitment across all generations. This study highlights the importance of understanding the diverse needs and perspectives of teachers from different generations to develop strategies that promote commitment to the Christian spirit in schools. Creating an environment that fosters acceptance and continuous development will enhance teachers' stability and dedication, enabling schools to retain valuable human resources sustainably.

Keywords: Commitment to the Christian spirit, Different generations, Catholic school, Qualitative research, Commitment theory

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษา เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนจากเดิมที่พึ่งพาครูไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายออนไลน์ (Anderson, 2016) อย่างไรก็ตาม AI ไม่อาจแทนที่บทบาทของครูในด้านการอบรมศีลธรรม ความรู้ผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความรัก ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนานักเรียนอย่างครบถ้วน (Fullan, 2020)

จิตตารมณ์ของการศึกษาคาทอลิก เน้น “รักและรับใช้” เพื่อพัฒนาคุณธรรม ความรู้ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ครูในโรงเรียนคาทอลิกจึงมีบทบาทสำคัญในการกิจนี้ (Congregation for Catholic Education, 1977) (Miller, 2018) แต่การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยทำให้ครูต้องเผชิญกับภาระงานเอกสารและการประเมินเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อแรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์กร (White, 2020)

ทฤษฎีความผูกพันของ Meyer และ Allen (Meyer & Allen, 1991) ที่ประกอบด้วย ความผูกพันทางอารมณ์ (Affective Commitment) ความผูกพันเชิงเนติ (Normative Commitment) และความผูกพันเชิงค่าตอบแทน (Continuance Commitment) ชี้ให้เห็นว่าครูที่มีความผูกพันกับโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะทุ่มเทและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน แต่ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2562) ระบุว่าจำนวนครูลดลงในช่วงปี 2561-2562 แม้ว่าจำนวนนักเรียนจะเพิ่มขึ้น สถานการณ์นี้สร้างแรงกดดันให้โรงเรียนคาทอลิกในการคงคุณภาพการศึกษาและความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในโรงเรียนคาทอลิกแห่งหนึ่ง พบว่าครูที่นับถือศาสนาคริสต์หรือครูที่มีอายุงานเกิน 10 ปีไม่ลาออกในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งสวนทางกับการศึกษาของพิมพ์อูมา สุวรรณไตรภพ (พิมพ์อูมา, 2554) ที่ระบุว่าอายุงานไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบริบทของวิถีทางศาสนา วิถีคิด และประสบการณ์ของครูจากฐานต่าง ๆ เพื่อเข้าใจความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่ส่งเสริมความมั่นคงและความยั่งยืนของโรงเรียนคาทอลิก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่มีต่อโรงเรียนของครูต่างวัย
2. เพื่อศึกษากระบวนการบ่มเพาะความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่มีต่อโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมุมมองต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่แตกต่างกันของครูต่างวัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีวิทยาการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อสำรวจและเข้าใจมุมมอง ประสบการณ์ และความรู้สึกของครูในบริบทธรรมชาติ โดยเลือกการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) และการวิจัยเชิงเรื่องเล่า (narrative research) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครูในโรงเรียนคาทอลิก (Creswell, 2018)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยศึกษาครูโรงเรียนคาทอลิกจำนวน 4 คน แต่ละคนมาจากกลุ่มช่วงวัย ดังนี้:

- 1) Gen B (พ.ศ. 2489–2507)
- 2) Gen X (พ.ศ. 2508–2523)
- 3) Gen Y (พ.ศ. 2524–2543)
- 4) Gen Z (พ.ศ. 2543 เป็นต้นไป)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ตนเองเป็นเครื่องมือหลัก โดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของครู การปรับตัวต่อวัฒนธรรมโรงเรียน และความรู้สึกผูกพันที่มีต่อโรงเรียน การสัมภาษณ์เน้นถึงประสบการณ์การเรียนรู้พิธีกรรมและธรรมเนียมปฏิบัติของโรงเรียนคาทอลิก รวมถึงบทบาทของครูในการสร้างและรักษาจิตตารมณ์ของโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการบันทึกภาคสนามและการสังเกตเพื่อทำความเข้าใจบริบทและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลถูกเก็บตั้งแต่ตุลาคม 2563 ถึงธันวาคม 2564 การสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลา 30 นาทีถึง 2 ชั่วโมง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ให้ข้อมูล และมีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารบันทึก ภาพถ่าย การสังเกต และการสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

4. จริยธรรมในการวิจัย

ผู้วิจัยปฏิบัติตามหลักจริยธรรม 3 ประการ ได้แก่

- 1) การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล
- 2) การยืนยันความสมัครใจในการให้ข้อมูล
- 3) การลดความเสี่ยงต่อผู้ให้ข้อมูล

5. การวิเคราะห์เรื่องเล่าในวิจัยเชิงคุณภาพ

เรื่องเล่าใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกและตีความข้อมูล โดยรวบรวมผ่านการสัมภาษณ์ การสังเกต และการบันทึกเอกสาร เพื่อถักทอข้อมูลให้กลายเป็นเรื่องราวที่สมบูรณ์ เรื่องเล่าไม่สามารถสะท้อนความหมายได้ด้วยตัวเอง แต่ต้องอาศัยการตีความจากผู้วิจัย (ธนิดา, 2557)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องเล่าคนต่างรุ่น: ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครูต่อโรงเรียนคาทอลิก แห่งหนึ่ง ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2563 ถึงเดือนธันวาคม 2564 ผู้วิจัยได้พบมุมมองทางความคิดที่หลากหลายแต่มีจุดหมายเดียวกัน ทำหน้าที่ยึดโยงกลุ่มคนเข้าด้วยกัน ทั้งที่มีความเชื่อที่แตกต่างแต่กลับมีจิตตารมณ์ร่วมกัน ซึ่งผลจากการศึกษาคือ

1. ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่มีต่อโรงเรียนของครูต่างวัย

การศึกษารุ่นนี้ได้เปิดเผยให้เห็นถึงการเติบโตและการพัฒนาในความผูกพันของครูตามแต่ละยุคสมัย ครูในแต่ละรุ่นล้วนมีประสบการณ์ที่หล่อหลอมพวกเขาให้เป็นผู้รับใช้ที่มั่นคง แม้ครูในรุ่น Gen B ที่เติบโตมาในอ้อมกอดของความศรัทธา จะมีความผูกพันที่ยึดโยงกับศาสนาอย่างลึกซึ้ง จนมองโรงเรียนคาทอลิกเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและศรัทธาเป็นจิตวิญญาณที่ขับเคลื่อนทุกการกระทำก็ตาม แต่ครูในรุ่น Gen X และ Gen Y กลับได้รับความผูกพันจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานร่วมกับนักเรียนและกิจกรรมทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมมิสซาหรือการทำบุญ การร่วมกิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างครูและโรงเรียน จนเกิดเป็นความภักดีที่ยากจะสั่นคลอน

ส่วนครูรุ่น Gen Z ที่เพิ่งเริ่มต้นเส้นทางในอาชีพนี้ แม้จะมีวิธีการทำงานที่แตกต่างไป แต่พวกเขาก็ยังคงให้ความสำคัญกับการดูแลนักเรียนอย่างเต็มที่ และปรับตัวเข้ากับระบบการศึกษายุคใหม่ แม้สิ่งเหล่านี้จะดูแตกต่างจากรุ่นก่อนหน้า แต่ความทุ่มเทที่พวกเขามีต่อการรับใช้ก็ยังคงสะท้อนให้เห็นถึงจิตตารมณ์ร่วมกันในโรงเรียนแห่งนี้

2. กระบวนการบ่มเพาะความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่มีต่อโรงเรียน

กระบวนการที่ช่วยบ่มเพาะความผูกพันในตัวครูนั้น มิใช่เพียงแค่จากการอบรมภายในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญจากครอบครัว เพื่อนครู และนักบวชผู้เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ที่ทำหน้าที่เสริมสร้างศรัทธาในความดีที่มีต่อพระเจ้า ครูที่เติบโตในครอบครัวคาทอลิกนั้นได้รับการบ่มเพาะมาตั้งแต่เด็กจนกลายเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ในชีวิต แต่สำหรับครูที่เติบโตในครอบครัวอื่น เช่น ครูคนที่ 2 และ 3 พวกเขาก็สามารถสร้างความผูกพันนี้ได้ผ่านการเรียนรู้

จากประสบการณ์ร่วมในโรงเรียนคาทอลิก สัมผัสกับศาสนาและการปฏิบัติพิธีกรรมที่โรงเรียน
จัดขึ้น

3. ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมุมมองต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่แตกต่างกัน

เมื่อเราพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อมุมมองของความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ พบว่าไม่เพียง
แค่ประสบการณ์ในการทำงานเท่านั้นที่เป็นตัวแปรสำคัญ แต่ยังมีพื้นฐานชีวิตและความเชื่อที่ฝัง
ลึกในจิตใจครูแต่ละคน ครูที่เติบโตในครอบครัวคาทอลิกจะมองการทำงานในโรงเรียนว่าเป็น
ภารกิจศักดิ์สิทธิ์ในการรับใช้พระเจ้า ขณะที่ครูที่ไม่ใช่คาทอลิกก็สามารถสร้างความผูกพันได้
จากการสัมผัสกับกิจกรรมทางศาสนาและค่านิยมที่ได้รับจากโรงเรียน ผลที่สุดจึงเห็นได้ว่า
ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ในโรงเรียนคาทอลิกนี้มีได้จำกัดอยู่แค่ครูที่มาจากครอบครัวคาทอลิก
เท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างได้จากการเรียนรู้ และการสัมผัสประสบการณ์ร่วมกันในโรงเรียน
แห่งนี้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่มีต่อโรงเรียนของครูต่างวัย

การศึกษาการรับรู้ถึงความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงของครูในช่วงวัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึง
ความผูกพันที่ครูมีต่อโรงเรียน ทั้งนี้ในแต่ละช่วงวัยและประสบการณ์นั้น ความผูกพันที่มีต่อ
โรงเรียนมีความลึกซึ้งและแตกต่างกันไปตามบริบทและสถานการณ์ที่ครูได้ประสบมา ดังนี้

ครูคนที่ 1 ได้เข้ามาทำงานที่โรงเรียนนี้เนื่องจากคำร้องขอของพระสงฆ์ ทำให้ครูคนที่ 1
สามี และลูกสาวทั้งสองคน ก็ทำงานที่โรงเรียนนี้เช่นกัน ความผูกพันของครูคนที่ 1 กับโรงเรียน
จึงมีลักษณะที่ผูกพันกับครอบครัวและความรับผิดชอบมากกว่าจิตตารมณ์ทางศาสนา การที่ครู
คนที่ 1 รู้สึกกระอักกระอ่วนในการยอมรับว่าความผูกพันเกิดขึ้นจากจิตตารมณ์นั้น แสดงให้
เห็นว่าความผูกพันของครูคนที่ 1 เป็นเรื่องของครอบครัวและความรับผิดชอบที่มีต่อโรงเรียน
มากกว่าความศรัทธาทางศาสนา

ครูคนที่ 2 เป็นคนต่างความเชื่อที่เข้ามาทำงานในโรงเรียนคาทอลิก แต่กลับรู้สึกผูกพัน
กับจิตตารมณ์ของโรงเรียนอย่างลึกซึ้ง ครูคนที่ 2 รู้สึกว่าโรงเรียนคือทุกอย่างสำหรับตนเอง
และตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน การที่ครูคนที่ 2 ไม่สนใจเรื่องเงินที่ได้รับตอนเกษียณ แต่
ให้ความสำคัญกับบทบาทและความรู้สึกว่าเป็นส่วนสำคัญของโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงความ
ผูกพันที่เกิดจากการที่โรงเรียนสามารถกลมเกลียวและสร้างความเชื่อมั่นในจิตตารมณ์ของ
โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ครูคนที่ 3 เป็นคนต่างความเชื่อที่เข้ามาทำงานในโรงเรียนคาทอลิกเช่นกัน ความผูกพันของครูคนที่ 3 เกิดจากการปรับตัวและเรียนรู้วัฒนธรรมของโรงเรียนจนได้รับคำชมจากผู้อำนวยการเมื่อสามารถดูแลนักเรียนได้ดีขึ้น ความรู้สึกพอใจและภูมิใจที่ได้รับคำชมเชย ทำให้ครูคนที่ 3 มีความผูกพันกับโรงเรียนอย่างลึกซึ้ง การที่โรงเรียนสามารถกลมเกลียวและสร้างความเชื่อมั่นในจิตตารมณ์ของโรงเรียนทำให้ครูคนที่ 3 มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

ครูคนที่ 4 ได้รับการดูแลด้านการศึกษาจากโรงเรียนในเครือคาทอลิกตั้งแต่เยาว์จนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และได้ทำงานที่โรงเรียนนี้เสมอมา ความผูกพันของครูคนที่ 4 เป็นผลมาจากการเติบโตในสภาพแวดล้อมที่มีความเชื่อมั่นในระบบการศึกษาและการดูแลของโรงเรียนคาทอลิก ความผูกพันนี้เกิดจากความกตัญญูและความรักที่มีต่อโรงเรียนที่ให้โอกาสและสนับสนุนครูคนที่ 4 ตลอดมา

การวิเคราะห์บริบท

1. บริบทและบทบาทของครอบครัว สำหรับครูคนที่ 1 ความผูกพันกับโรงเรียนมีรากฐานมาจากบทบาทของครอบครัว การที่ครูคนที่ 1 และสามีเข้ามาทำงานที่โรงเรียนตามคำร้องขอของพระสงฆ์ และการที่ลูกสาวทั้งสองคนทำงานที่โรงเรียนเช่นกัน ทำให้ครอบครัวของครูคนที่ 1 เป็นส่วนสำคัญของชุมชนโรงเรียน ความผูกพันนี้มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบและความรักต่อครอบครัวมากกว่าความศรัทธาทางศาสนา

2. การเติบโตในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ครูคนที่ 4 ได้รับการดูแลและสนับสนุนจากโรงเรียนในเครือคาทอลิกตั้งแต่เยาว์ ความผูกพันของครูคนที่ 4 เกิดจากความกตัญญูและความเชื่อมั่นในระบบการศึกษาและการดูแลของโรงเรียน ความผูกพันนี้มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเติบโตและการพัฒนาในสภาพแวดล้อมที่มีความศรัทธาและความเชื่อมั่นในโรงเรียน

3. การกลมเกลียวและการสร้างความเชื่อมั่น สำหรับครูคนที่ 2 และครูคนที่ 3 การที่โรงเรียนสามารถกลมเกลียวและสร้างความเชื่อมั่นในจิตตารมณ์ของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ครูทั้งสองคนนี้มีความผูกพันกับโรงเรียนอย่างลึกซึ้ง ความผูกพันนี้เกิดจากการที่โรงเรียนสามารถสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาในวัฒนธรรมของโรงเรียนได้ แม้จะมีความแตกต่างของช่วงวัยหรืออายุการทำงาน และมีประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียนในระดับที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนกลับมีความผูกพันกับโรงเรียนเช่นเดียวกัน ถือเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของโรงเรียนในการกลมเกลียวและสร้างความเชื่อมั่นในจิตตารมณ์ของโรงเรียน

2. กระบวนการบ่มเพาะความผูกพันเชิงจิตตารมณ์

เมื่อครูผ่านกระบวนการขัดเกลาและบ่มเพาะความเชื่อในโรงเรียนคาทอลิก เป็นที่ประจักษ์ว่าความผูกพันเชิงจิตตารมณ์จะเกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งตามระยะเวลา พิธีกรรมที่สืบทอด

มาจากอดีตและการปลูกฝังความเชื่อเป็นเสมือนกระแสที่พัดผ่าน ทำให้ความศรัทธาหลิบานในใจของครู

2.1 พิธีกรรมการขัดเกลาและการบ่มเพาะความเชื่อ

การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ครูที่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์อย่างสม่ำเสมอ ไม่จะเป็นการสวดมนต์ การเข้าร่วมมิสซา หรือการทำบุญในโรงเรียน ล้วนได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนคาทอลิก

การฝึกอบรมและการสอนคำสอน เมื่อครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับคำสอนของศาสนาคาทอลิก และมีโอกาสนำคำสอนเหล่านั้นไปใช้ในการสอนนักเรียน ความเชื่อทางศาสนาที่เชื่อมโยงกับบทบาทหน้าที่ในโรงเรียนอย่างแนบแน่น การฝึกอบรมคำสอนทำให้ครูมีความรู้และความเข้าใจในหลักคำสอนมากขึ้น ส่งผลให้ครูสามารถสอดแทรกคำสอนในบทเรียนและกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพ

2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการบ่มเพาะความเชื่อ

การทำงานในโรงเรียนคาทอลิกเป็นเวลานาน การทำงานในโรงเรียนคาทอลิกเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 20 ปี ทำให้ครูคนที่ 2 และครูคนที่ 3 มีความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่ลึกซึ้งต่อโรงเรียน ครูคนที่ 2 ที่ไม่สนใจเรื่องเงินที่ได้รับตอนเกษียณ แสดงถึงความเชื่อมั่นในบทบาทของตนเองในโรงเรียนและความผูกพันที่ไม่สามารถถูกแทนที่ได้ ในขณะที่ครูคนที่ 3 รู้สึกพอใจและภูมิใจที่ได้รับคำชมเชยจากผู้อำนวยการเมื่อสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของโรงเรียนได้ดีขึ้น การทำงานในระยะยาวนี้ทำให้ครูมีความรู้สึกผูกพันและเห็นความสำคัญของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

การใช้ชีวิตในโรงเรียน การที่ครูคนที่ 2 ทำงานล่วงเวลาและนอนพักที่โรงเรียน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยสร้างความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ การใช้ชีวิตในโรงเรียนทำให้ครูมีโอกาสสัมผัสกับบรรยากาศและวิถีชีวิตของชุมชนคาทอลิกอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทำให้ครูมีความรู้สึกผูกพันและมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนมากขึ้น

2.3 การบ่มเพาะความเชื่อในครอบครัวและชุมชน

การเติบโตในครอบครัวคริสตชน สำหรับครูคนที่ 1 และครูคนที่ 4 ที่เกิดและเติบโตในครอบครัวคริสตชน ได้รับการดูแลและทุนการศึกษาจากคณะนักบวชตั้งแต่เด็กจนจบการศึกษา ทำให้มีความเชื่อที่มั่นคงและได้รับการอบรมเรื่องการรักและรับใช้มาแต่ครั้งอดีต เมื่ออยู่ในบรรยากาศที่คุ้นชิน ความเชื่อและความผูกพันจึงยิ่งมั่นคงมากยิ่งขึ้น

การให้ความสำคัญกับการตอบแทนบุญคุณ ครูคนที่ 4 ต้องการตอบแทนบุญคุณโรงเรียนที่ส่งผลให้เรียน เป็นตัวอย่างหนึ่งของการที่ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ถูกสร้างขึ้นจากการที่ครู

รู้สึกถึงความกตัญญูและความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ความรู้สึกกตัญญูนี้ทำให้ครูมีความมุ่งมั่นในการทำงานและมีความผูกพันกับโรงเรียนอย่างลึกซึ้ง

กระบวนการบ่มเพาะความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่มีต่อโรงเรียนคาทอลิก ไม่เพียงแต่เป็นการเสริมสร้างความศรัทธาทางศาสนา แต่ยังเป็นการสร้างความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ต่อโรงเรียน การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา การฝึกอบรมคำสอน การทำงานในโรงเรียนเป็นระยะเวลานาน และการเติบโตในครอบครัวคริสตชน เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความผูกพันเชิงจิตตารมณ์นี้ ครูที่ผ่านกระบวนการเหล่านี้ในระยะเวลาที่เหมาะสม จะมีความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ต่อโรงเรียนอย่างลึกซึ้งและยั่งยืน

3. ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมุมมองต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่แตกต่างกันของครู

ประสบการณ์และเหตุการณ์ในอดีตเป็นสารตั้งต้นของทัศนคติในปัจจุบัน มุมมองต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครูแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และการเลี้ยงดูที่แต่ละคนได้รับ การก้าวผ่านทางเดินและขวากหนามของอดีตย่อมฝากร่องรอยของประสบการณ์ไว้ในสำนึก และกลายเป็นสิ่งที่กำหนดมุมมองและการกระทำในปัจจุบัน

ในพระคัมภีร์กล่าวว่า “จงขอบพระคุณในทุกกรณี เพราะนี่แหละเป็นน้ำพระทัยของพระเจ้าในพระเยซูคริสต์เพื่อท่านทั้งหลาย” (1 เธสะโลนิกา 5:18) (สหพันธ์พระคัมภีร์คาทอลิกในประเทศไทย, 2557) สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ต่างเป็นส่วนผสมที่เติมเต็มซึ่งกันและกัน กลั่นรวมเป็นตัวตนของบุคคลในทุกวันนี้ ทุกฉากทุกตอนต่างร้อยเรียงเป็นเรื่องราวและประสบการณ์ของบุคคลขึ้นมาอย่างน่าอัศจรรย์ อดีตที่ทุกข์ยากนำมาซึ่งปัจจุบันที่แข็งแกร่ง อดีตที่ผิดพลาดนำมาซึ่งปัจจุบันที่รอบคอบ และอดีตที่พลัดพรากนำมาซึ่งปัจจุบันที่ถนอมกันมากขึ้น

บริบทแวดล้อมและการเลี้ยงดูจากครอบครัว

บริบทแวดล้อมและการเลี้ยงดูจากครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ประกอบสร้างตัวตนและมุมมองของครูแต่ละคน ครูทุกคนมีปัจจัยของครอบครัวเป็นพื้นฐานเหมือนกัน แต่รายละเอียดที่แตกต่างกันเป็นสิ่งที่ทำให้มุมมองต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์แตกต่างกันไป ดังนี้

1. เติบโตในสังคมที่เคารพพระสงฆ์และนักบวช

ครูคนที่ 1 ได้รับการสอนให้เคารพพระสงฆ์และนักบวช ช่วยปกป้องพระศาสนาจักร และเป็นเครื่องมือที่ดีของพระ การเลี้ยงดูเช่นนี้ทำให้ครูคนที่ 1 มีความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่เน้นความรับผิดชอบต่อศาสนาและชุมชนศาสนา การศึกษาโดย Francis และ Penny Wong (Francis & Penny, 2014) แสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงดูในบริบทของศาสนามีผลอย่างมากต่อการพัฒนาความผูกพันและทัศนคติในวัยผู้ใหญ่ การเลี้ยงดูที่เน้นความเคารพและรับผิดชอบต่อศาสนาและชุมชนศาสนา ทำให้ครูคนนี้มีมุมมองต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่เน้นความรับผิดชอบต่อความช่วยเหลือชุมชนศาสนา

2. การปลูกฝังเรื่องความกตัญญู

ครูคนที่ 4 ได้รับการปลูกฝังเรื่องความกตัญญู และเมื่อได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน มาตั้งแต่เยาว์วัย ครูคนที่ 4 จึงผันตนเองมาเป็นครูของโรงเรียนด้วยความรู้สึกกตัญญูและความผูกพันต่อโรงเรียน การวิจัยของ Smith และ Jones (Smith & Jones, 2019) ชี้ให้เห็นว่าความกตัญญูและการสนับสนุนจากครอบครัวมีผลต่อการพัฒนาความผูกพันในสถาบันการศึกษา

3. การเลี้ยงดูให้พึ่งตนเอง

ครูคนที่ 2 และครูคนที่ 3 ครูทั้งสองนี้ได้รับการเลี้ยงดูโดยปราศจากการบีบคั้น ให้ทำในสิ่งที่รัก เพราะครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงดูตนเองได้ ครูคนที่ 2 และครูคนที่ 3 จึงมีมุมมองที่เน้นการพัฒนาตนเองและความสุขในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของโรงเรียนและสร้างความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ได้ดี Brown และ Li (Brown & Li, 2021) พบว่าการเลี้ยงดูที่สนับสนุนความเป็นอิสระและการพึ่งพาตนเองมีผลดีต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นและการปรับตัวในสภาพแวดล้อมใหม่

ประสบการณ์และการเลี้ยงดูจากครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดมุมมองต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล การที่โรงเรียนสามารถสร้างความผูกพันกับครูในระดับที่ลึกซึ้งเช่นนี้ ถือเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของโรงเรียนในการกล่อมเกลาและสร้างความเชื่อมั่นในจิตตารมณ์ของโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเรื่อง “เรื่องเล่าคนต่างรุ่น: ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครูต่อโรงเรียนคาทอลิกแห่งหนึ่ง” ได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญในด้านการศึกษาความผูกพันของครูในโรงเรียนคาทอลิก ดังนี้

1. ความหลากหลายของความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ตามรุ่นอายุ

งานวิจัยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ในครูแต่ละรุ่น ครู Gen B มักแสดงความผูกพันเชิงเนติที่เกิดจากค่านิยมและประสบการณ์ชีวิตที่มั่นคง ขณะที่ Gen X มีความผูกพันทางอารมณ์สูงจากความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว ส่วน Gen Y และ Gen Z ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพและการใช้เทคโนโลยีในการสอน ซึ่งสร้างความผูกพันเชิงค่าตอบแทนและทางอารมณ์

2. บทบาทของพิธีกรรมทางศาสนาและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

พิธีกรรมทางศาสนา เช่น มิสซา การสวดมนต์ และกิจกรรมการกุศล มีบทบาทสำคัญในการสร้างความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ ครูที่เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้จะรู้สึกเชื่อมโยงกับชุมชน

คาทอลิกและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน นอกจากนี้ การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร และชุมชนช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความผูกพันในระดับลึก

3. กระบวนการบ่มเพาะความผูกพันเชิงจิตตารมณ์

ครูได้รับการบ่มเพาะความผูกพันผ่านการสนับสนุนจากครอบครัว การอบรมในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมคาทอลิก แม้ครูบางคนจะไม่ได้มีพื้นฐานในศาสนาคริสต์ แต่ประสบการณ์ในโรงเรียนช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความผูกพันต่อโรงเรียน

4. ปัจจัยด้านความเป็นหนี้บุญคุณและความรับผิดชอบต่อชุมชน

ครูบางคนแสดงความผูกพันเชิงจิตตารมณ์เนื่องจากความรู้สึกกตัญญูต่อโรงเรียนที่เคยสนับสนุนด้านการศึกษา หรือมองว่าการทำงานในโรงเรียนเป็นการรับใช้พระเจ้า ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการทำงาน

5. ความสำคัญของการเข้าใจความแตกต่างของแต่ละรุ่น

ความเข้าใจความต้องการและมุมมองที่แตกต่างกันของครูแต่ละรุ่นช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนากลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ เช่น การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพสำหรับครูรุ่นใหม่ หรือการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับศรัทธาสำหรับครูรุ่นเก่า

การนำไปประยุกต์ใช้

องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปปรับใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนคาทอลิกและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เพื่อเสริมสร้างความผูกพันของครู ส่งเสริมความมั่นคงในงาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้พินิจถึงความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครูในโรงเรียนคาทอลิก ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงเล่าเรื่อง การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตอย่างถ้อยถนึ่งเพื่อให้ได้ความเข้าใจที่ละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง ครูแต่ละคนในโรงเรียนนี้มีพื้นเพและประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลาย แต่สิ่งที่เชื่อมโยงพวกเขาไว้คือความผูกพันที่แนบแน่นต่อองค์กร ที่เกิดจากการหล่อเกลียดด้วยพิธีกรรมประจำวันและกิจกรรมทางศาสนา และชุมชนความเชื่อ จากเรื่องเล่าคนต่างรุ่นต่อความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครู ทั้ง 4 เรื่องเล่า ได้แก่ ครูคนที่ 1 ครูคาทอลิกจากครอบครัวที่ดูแลพระสงฆ์และนักบวชมาตั้งแต่ครั้งอดีต ครูคนที่ 2 หัวหน้าฝ่ายผู้เป็นแกนสำคัญในการบริหารโรงเรียน จากคนที่อยากลาออกผันกลายเป็นผู้ปลุกใจคนว่าเป็น “พุทธลัทธิ” ครูคนที่ 3 ครูพลศึกษาและหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน ผู้ที่เชื่อมั่นว่า “ระเบียบวินัยคือหัวใจของพลศึกษา” ครูผู้ได้ทำงานที่รักก็สุขใจ และครูคนที่ 4 จากเด็กทุนที่โรงเรียนช่วยเหลือด้านการศึกษา ผู้การเป็นครูที่ดูแลนักเรียน เป็นคาทอลิกที่มีบิดาเป็นโปรเตสแตนต์ พบว่าถึงแม้ว่า

จะมีความแตกต่างทางด้านอายุการทำงาน ช่วงวัย หรือศาสนาความเชื่อก็ตามที่ เมื่อผ่านกระบวนการบ่มเพาะที่เหมาะสมจะสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเชิงจิตตารมณ์ งานวิจัยนี้เผยให้เห็นว่า ความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครูในโรงเรียนคาทอลิกเกิดจากการบ่มเพาะทางศาสนา การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในโรงเรียน ทั้งหมดนี้ทำให้ครูมีความมุ่งมั่นในการทำงานและความผูกพันที่แนบแน่นต่อโรงเรียน ความผูกพันนี้ไม่เพียงแต่เกิดจากข้อบังคับหรือกฎระเบียบ แต่ยังเป็นผลจากความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนทางศาสนาและการสนับสนุนที่อบอุ่นจากองค์กร ข้อเสนอแนะงานวิจัยนี้ได้พินิจถึงความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ของครูในโรงเรียนคาทอลิก ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยครูแต่ละคนมีพื้นเพและประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลาย แต่สิ่งที่เชื่อมโยงพวกเขาไว้คือความผูกพันที่แนบแน่นต่อองค์กร งานวิจัยนี้มุ่งหวังช่วยแก้ไขปัญหาคขาดแคลนบุคลากร และเผยให้เห็นกระบวนการบ่มเพาะความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ ซึ่งสามารถรักษาทรัพยากรมนุษย์ให้อยู่กับโรงเรียนได้ยาวนาน ซึ่งมีข้อเสนอแนะได้แก่ 1) การศึกษาในโรงเรียนเอกชนที่บริหารโดยองค์กรทางศาสนาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการในการบ่มเพาะความผูกพันเชิงจิตตารมณ์ ซึ่งช่วยให้เห็นความแตกต่างและความเหมือนของวิธีการที่ใช้ในการสร้างความผูกพันในบริบททางศาสนาที่ต่างกัน ซึ่งอาจให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบ่มเพาะในโรงเรียนคาทอลิกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) การเปรียบเทียบกับโรงเรียนเอกชนที่ไม่ได้บริหารโดยองค์กรทางศาสนา เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการบ่มเพาะความผูกพันและการสนับสนุนในสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง ซึ่งช่วยให้เข้าใจว่าการมีหรือไม่มีการจัดการทางศาสนามีผลอย่างไรต่อความผูกพันของครู และสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการปรับปรุงการสนับสนุนและการสร้างความผูกพันในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- ธนิดา รัตนสุวรรณ. (2557). เรื่องเล่าและการวิจัย. วารสารวิจัยและพัฒนา, 6(2), 45-59.
- พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์. (2557). กรุงเทพมหานคร: สหพันธ์พระคัมภีร์คาทอลิกในประเทศไทย.
- พิมพ์อุมา สุวรรณไตรภพ (2554). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กรของอาจารย์ผู้สอนสาขาการบัญชีในสถาบันอุดมศึกษาของไทยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2562). รายงานสถิตินักเรียนและครูในโรงเรียนเอกชน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

- Anderson, T. (2016). Theories for Learning with Emerging Technologies. In G. Veletsianos (Ed.), *Emerging Technologies in Distance Education* (pp. 23-39). Athabasca University Press.
- Brown, L., & Li, X. (2021). The impact of parenting on self-reliance and adaptability in educational settings. *Journal of Developmental Psychology*, 52(4), 234-248.
- Congregation for Catholic Education. (1977). *The Catholic school*. Vatican Polyglot Press.
- Creswell, J. W. (2018). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. SAGE Publications.
- Francis, L. J., & Penny, G. (2014). The impact of religious upbringing on religious commitment: A longitudinal study. *Review of Religious Research*, 56(4), 563-579.
- Fullan, M. (2020). *The New Meaning of Educational Change* (5th ed.). Teachers College Press.
- Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review*, 1(1), 61-89.
- Miller, J. M. (2018). *The Holy See's teaching on Catholic schools*. Sophia Institute Press.
- Smith, J., & Jones, A. (2019). The role of gratitude and family support in developing institutional commitment. *Journal of Educational Psychology*, 34(2), 145-160.
- White, R. (2020). Challenges in Catholic education: A case study. *Journal of Catholic Education*, 23(2), 45-59.

การพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน
ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำ
และบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

DEVELOPING OF COOPERATION PROCESSES IN IRRIGATION WATER
MANAGEMENT UNDER PUBLIC MANAGEMENT 4.0 OF THE PRAN BURI
WATER TRANSMISSION AND MAINTENANCE PROJECT,
PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

กวินธิดา สุขสว่าง

Kavintida Suksawang

วัลย์พร ชินศรี

Walaiporn Chinnasri

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย

Stamford International University, Thailand

E-mail: Kavintida.39@Gmail.Com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน 2) เปรียบเทียบกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) ศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล ต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน 4) ศึกษาการพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 138 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และแบบ

* Received 23 July 2024; Revised 28 August 2024; Accepted 7 September 2024

สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ใช้การทดสอบค่าที ความแปรปรวนทางเดียว การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน 3) การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) การพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มุ่งเน้นการสร้างแผนการทำงานร่วมกัน พัฒนาโครงการที่สำคัญต่อการบริหารจัดการน้ำชลประทาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้าง ส่งเสริมแนวคิดใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการน้ำชลประทานและสื่อสารอย่างเปิดเผย เพื่อสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจในการทำงานร่วมกันของบุคลากร

คำสำคัญ: กระบวนการความร่วมมือ, การบริหารจัดการน้ำ, การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0

Abstract

This research aimed to 1) study the level of cooperation process in irrigation water management, 2) compare the cooperation process in irrigation water management classified by personal characteristics, 3) study the relationship between public administration 4.0 and the cause-effect relationship to the cooperation process in irrigation water management, and 4) study the development of the cooperation process in irrigation water management under public administration 4.0 of Prانبuri Water Supply and Maintenance Project, Prachuap Khiri Khan Province. The sample group consisted of 138 personnel in Prانبuri Water Supply and Maintenance Project, Prachuap Khiri Khan Province, and 12 key informants. The instruments used were questionnaires and interview forms. Descriptive statistics were used to analyze the data, using percentages, means, standard deviations, inferential statistics, using t-tests, one-way variance, and multiple regression. The results of the study found that 1) the cooperation process in irrigation water management was at the highest level, 2) personal characteristics, including gender, age, education level, occupation, and average

monthly income, were not related to the cooperation process in irrigation water management, and 3) Public administration 4.0 in terms of implementation results, had a cause-effect relationship to the cooperation process in irrigation water management. Statistically significant at the 0.001 level, focusing on the operating system, and strategic planning have a cause-and-effect relationship with the cooperation process in irrigation water management at a statistically significant level of 0.05. 4) Development of the cooperation process in irrigation water management under the government management 4.0 of the Pranburi Water Supply and Maintenance Project, Prachuap Khiri Khan Province, focuses on creating a joint work plan, developing important projects for irrigation water management, creating an open environment, promoting new ideas in irrigation water management, and communicating openly to create understanding and trust in personnel cooperation.

Keywords: Collaboration Process, Water Management, Public Administration 4.0

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และพืช โดยมีคำกล่าวว่า "น้ำคือชีวิต" ในปัจจุบัน ความต้องการใช้น้ำในทุกภาคส่วนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการอุปโภคบริโภค เนื่องจากจำนวนประชากรและการขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำมีจำกัด ทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น สาเหตุหลักมาจากการใช้น้ำอย่างไม่รู้คุณค่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภาวะโลกร้อน ที่ทำให้เกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำเป็นปัญหาหลักที่หลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย กำลังเผชิญและหาทางแก้ไข ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่ต้องการใช้น้ำมากเพื่อผลผลิตสูง นโยบายเร่งรัดการผลิตเพื่อส่งออกทำให้ความต้องการน้ำของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ขาดประสิทธิภาพในการใช้น้ำชลประทาน และการขยายความต้องการใช้น้ำในภาคส่วนอื่นๆ ส่งผลให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำทวีความรุนแรงมากขึ้นในทุกภาคส่วน (กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน, 2563)

การจัดสรรน้ำให้แก่ผู้ใช้น้ำชลประทานอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน เป็นหน้าที่หลักของกรมชลประทานที่ต้องดูแลแหล่งน้ำทั่วประเทศ ซึ่งต้องใช้บุคลากรจำนวนมากในการปฏิบัติงาน กรมชลประทานมีนโยบายลดอัตราค่าจ้าง ส่งผลให้จำนวนเจ้าหน้าที่ลดลงและขาดบุคลากรในการดูแลการชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบริหารจัดการน้ำชลประทานยังประสบปัญหาล้มเหลว เนื่องจากเกษตรกรขาดความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่กรมชลประทาน และไม่ได้มีส่วนร่วมในการดูแลหรือการตัดสินใจ และมีความต้องการใช้น้ำที่ไม่

สอดคล้องกัน ทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงน้ำระหว่างเกษตรกร นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ ไม่เข้าใจการบริหารจัดการน้ำชลประทาน และไม่ให้ความร่วมมือในการบำรุงรักษาระบบชลประทาน ส่งผลให้เกิดการใช้น้ำอย่างไม่ประหยัดและความไม่เข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่กรมชลประทานกับเกษตรกร จนเกิดการชุมนุมเรียกร้องของเกษตรกรผู้ใช้น้ำบ่อยครั้ง (กองพัฒนาการบริหารจัดการน้ำและการมีส่วนร่วม, 2562) กรมชลประทาน เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการผลิตในทุกภาคส่วนของประเทศ โดยการพัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพของกลุ่มน้ำให้เกิดความสมดุลและบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง เป็นธรรม และยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์กรมชลประทาน 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ทิศทางการบริหารจัดการน้ำชลประทานจึงมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานที่ได้รับการพัฒนาแล้ว โดยการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเชิงปริมาณไปสู่การพัฒนาเชิงคุณภาพ ด้วย “ยุทธศาสตร์การพัฒนายั่งยืน” ที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการชลประทานและเพิ่มคุณค่าของน้ำชลประทาน การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำทุกระดับอย่างบูรณาการโดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะทำให้การบริหารจัดการน้ำตอบสนองความต้องการของประชาชน และการจัดสรรน้ำให้แก่เกษตรกรผู้ใช้น้ำได้อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน (กรมชลประทาน, 2560)

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นหน่วยงานที่ดูแลและประสานงานกับกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่อย่างใกล้ชิด โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการน้ำเพื่อการชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำในพื้นที่ ปัจจุบัน ภาคเกษตรกรรมมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว การใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรต่างๆและการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำมีจำกัด แต่ความต้องการใช้น้ำกลับเพิ่มขึ้น จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำชลประทานที่มีความต้องการน้ำในประเด็นต่าง ๆ กลุ่มผู้ใช้น้ำยังขาดความร่วมมือในการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมชลประทาน ขาดข้อมูลและความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน และขาดความเชื่อมโยงกันระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ ดังนั้น การรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำจึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรในกลุ่มผู้ใช้น้ำโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี การส่งเสริมให้กลุ่มผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการน้ำชลประทานในทุกขั้นตอนอย่างจริงจังจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารจัดการน้ำชลประทานประสบความสำเร็จ (ศูนย์สารสนเทศ, 2552) โดยการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ที่เป็นเครื่องมือการประเมินระบบการบริหารของส่วนราชการในเชิงบูรณาการเพื่อเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการกับเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐพัฒนาไปสู่ระบบราชการ 4.0 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2566)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี โดยศึกษาการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยศึกษากระบวนการความร่วมมือมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตลอดจนการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานในหน่วยงานต่างๆในสังกัดกรมชลประทาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กรมชลประทานกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล ต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว ในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งหมดจำนวน 721 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว ในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สูตรคำนวณของ (Samuel B, 1991) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 138 คน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จำนวน 6 คน และตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) อาชีพ และ (5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 , 3 ข้อมูลการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 และข้อมูลกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน เป็นข้อคำถามปลายปิดและประเมินค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

2.2 แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน

2.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.3.1 ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ แนวคิดของนักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

2.3.2 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง

2.3.3 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบและคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence: IOC) เกณฑ์คุณภาพที่ตั้งไว้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.70 - 1.00

2.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบ (Try-Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.721 ถือว่ายอมรับได้ และนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอบหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัย จากมหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ดถึงบุคลากรในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.2 ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 138 คน และเก็บรวบรวม นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ นำข้อมูลมาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน คำนวณหาค่าความถี่และค่าร้อยละแล้วนำเสนอด้วยตาราง

2. วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 จำนวน 28 ข้อ และข้อมูลกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน จำนวน 24 ข้อ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์คุณภาพในการแปลผลดังนี้

4.21 – 5.00 หมายถึง มีการบริหารจัดการ/มีความร่วมมือใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.41 – 4.20 หมายถึง มีการบริหารจัดการ/มีความร่วมมือในระดับมาก

2.61 – 3.40 หมายถึง มีการบริหารจัดการ/มีความร่วมมือใช้อยู่ในระดับปานกลาง

1.81 – 2.60 หมายถึง มีการบริหารจัดการ/มีความร่วมมือใช้อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.80 หมายถึง มีการบริหารจัดการ/มีความร่วมมืออยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ นำมาเจแนบและเรียบเรียงเป็นประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.1.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

1. ทดสอบสมมุติฐานที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ one-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่ม ขึ้นไป และหากพบว่ามี ความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference Test)

2. ทดสอบสมมุติฐานที่ 2 การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผล ต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน คือ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1.5 \leq \text{Durbin-Watson} \leq 2.5$

4.2 แบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ศึกษาจากข้อมูลเบื้องต้นด้วยการแยกประเภทการลดทอนข้อมูล จัดเป็นหมวดหมู่ และสร้างข้อสรุป โดยนำผลการสรุปต่าง ๆ มาเชื่อมโยงจนเกิดเป็นโครงสร้างที่สามารถตอบปัญหาได้ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยแล้วนำเสนอด้วยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคลในภาพรวม มีความคิดเห็นต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ระดับกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ การสนธิความร่วมมือ (Synthesizing) การสร้างภาวะผู้นำ (Building Leadership) การระดมความร่วมมือ (Mobilization) การวางกรอบความร่วมมือ (Framing) การกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ (Activation) การสร้างความถูกต้องชอบธรรม (Building Legitimacy)

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบลักษณะส่วนบุคคลมีความคิดเห็นต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	Independent t-test	0.832	ปฏิเสธ
อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.871	ปฏิเสธ
ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.120	ปฏิเสธ
อาชีพที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.961	ปฏิเสธ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.546	ปฏิเสธ

3. การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ และด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านผลลัพธ์การดำเนินการมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบระดับกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน

การบริหารจัดการภาครัฐ	กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของ
4.0 ของโครงการส่งน้ำและ	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปรางมูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บำรุงรักษาปราณบุรี	การ	การ	การ	การ	การ	การ	ภาพรวม
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กระตุ้น	วาง	ระดม	สนธิ	สร้าง	สร้าง	
	ส่งเสริม	กรอบ	ความ	ความ	ภาวะ	ความ	
	ให้เกิด	ความ	ร่วมมือ	ร่วมมือ	ผู้นำ	ถูกต้อง	
	ความ	ร่วมมือ				ชอบ	
	ร่วมมือ					ธรรม	
1. การนำองค์การ	-	-	-	-	-	-	-
2. การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	0.013	-	-	0.004	-	-	0.023
3. การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	-	-	-	-	-	-	-
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	-	-	-	-	-	-	-
5. การมุ่งเน้นบุคลากร	-	-	0.033	-	-	-	-
6. การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ	-	-	-	0.039	-	-	0.019
7. ผลลัพธ์การดำเนินการ	0.018	0.003	0.006	0.003	0.019	-	0.000

4. การพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมพบว่า การพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้น้ำอย่างเป็นธรรม ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารที่ชัดเจน นอกจากนี้ และควรมีการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากร รวมถึงการควบคุมและตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานตามตัวชี้วัด ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในการจัดการน้ำชลประทานให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ในภาพรวมและรายด้าน มีกระบวนการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด การกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ (Activation) การวางกรอบความร่วมมือ (Framing) การระดมความร่วมมือ (Mobilization)

การสนธิความร่วมมือ (Synthesizing) การสร้างภาวะผู้นำ (Building Leadership) การสร้างความถูกต้องชอบธรรม (Building Legitimacy) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี มีการจัดการและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานอย่างสม่ำเสมอ โดยการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้าง รวมถึงพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีความสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถแยกเป็นรายด้านเรียงตามลำดับดังนี้

ด้านการสนธิความร่วมมือ (Synthesizing) พบว่า มีกระบวนการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานและกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานได้สร้างสภาพแวดล้อมที่สร้างประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำข้อมูล ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเข้าใจถึงการบริหารจัดการน้ำชลประทานในพื้นที่ และสร้างเงื่อนไขในการบริหารจัดการน้ำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับบุญยวีร์ หนูประกอบ และวิยุทธ์ จำรัสพันธ์ (2562) ผลการวิจัย กระบวนการด้านการสนธิความร่วมมือ พบว่า ภาครัฐต้องรู้จักรวบรวมทรัพยากรจากฝ่ายต่างๆ และเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนได้ช่วยแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นระบบมากกว่าที่ภาครัฐจะทำงานเองอยู่เพียงฝ่ายเดียว และภาคประชาสังคม ที่มีเงินทุนสนับสนุนและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ที่เริ่มจากการจัดการตนเองในสิทธิของพื้นที่ที่แหล่งธุรกิจของตนเอง และมีการเผื่อแผ่ช่วยเหลือไปยังชุมชนใกล้เคียง เกี่ยวกับการจัดการอุทกภัยในพื้นที่ทำให้ลดความเสี่ยงและบรรเทาการเกิดอุทกภัย ด้วยความรู้ในการศึกษาข้อมูลที่ทันต่อสถานการณ์

ด้านการสร้างภาวะผู้นำ (Building Leadership) พบว่า มีกระบวนการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า บุคลากรในหน่วยงานมีความเชี่ยวชาญ มีทักษะที่ดี และสามารถจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน แลกเปลี่ยนข้อมูล แบ่งความรับผิดชอบระหว่างหน่วยงานกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทำให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิด กระบวนการความร่วมมือ ของ John S Bryson & Other (2006) ได้อธิบายไว้ว่า การสร้างภาวะผู้นำในกระบวนการความร่วมมือมักจะทำให้เกิดบทบาทที่หลากหลายของผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การกระจายตำแหน่งผู้นำที่เป็นทางการก็มีความสำคัญ กล่าวคือ หากหุ้นส่วนที่มีพลังอำนาจสูงได้รับตำแหน่งผู้นำสูงสุด หุ้นส่วนที่มีพลังอำนาจน้อยอาจเรียกร้องหลักประกันอื่น ๆ เพื่อให้สามารถผลักดันผลประโยชน์ในความร่วมมือได้ และเนื่องจากผู้นำในความร่วมมืออาจสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันอยู่ตลอดเวลา หุ้นส่วนในความร่วมมือจึงจำเป็นต้องได้รับแรงกระตุ้นส่งเสริม

ด้านการระดมความร่วมมือ (Mobilization) พบว่า มีกระบวนการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า มีการสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานกับหน่วยงานภาครัฐและบุคคลภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยี วางแผนการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ สร้างสภาพแวดล้อมที่เชื่อมั่นและเปิดกว้าง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน สอดคล้องกับ มนตรี นุ่มนาม (2555) โดยมุมมองทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่เข้ามาให้ความร่วมมือต่างมองว่าการทำงานแบบเป็นเครือข่ายมีความสำคัญ และสอดคล้องกับกระบวนการสร้างความร่วมมือที่มนตรีพบว่า การระดมความร่วมมือ โดยใช้วิธีการเชิญทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาประชุมร่วมกันเพื่อแบ่งงานกันทำเป็นสิ่งจำเป็น

ด้านการวางกรอบความร่วมมือ (Framing) พบว่า มีกระบวนการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า บุคลากรในหน่วยงานร่วมกันกำหนดเป้าหมายและแนวทางการบริหารจัดการน้ำชลประทานที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ใช้น้ำ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดร่วมมือกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่เชื่อถือได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรชัย พุ่มชูศักดิ์ (2564) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ กำหนดจุดมุ่งหมาย โดยยึดตามความต้องการของสถานประกอบการ กำหนดสมรรถนะรายวิชาโดยปรับปรุงวิชาเดิมหรือพัฒนารายวิชาใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการสถานประกอบการประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ใน สถานประกอบการ

ด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ (Activation) พบว่า มีกระบวนการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานมีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญที่เหมาะสมสำหรับงาน สร้างกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจใน ความสำคัญของการมาร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน รวมถึงมีทรัพยากรที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการน้ำชลประทานอย่างเพียงพอ เช่น การสรรหางบประมาณที่เหมาะสม เพื่อให้สนับสนุนการดำเนินงาน และการเข้าถึงข้อมูลและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการน้ำชลประทานให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ บุลากร ชื่นตา (2560) ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจที่มีต่อความร่วมมือทางการศึกษาในระบบทวิภาคีพบว่า แรงจูงใจด้าน ภาษีและการสนับสนุนของรัฐบาลมาเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนแรงกระตุ้นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ แรงจูงใจด้านการตกลงและการปรึกษาหารือกันภายใต้การตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการที่เข้าร่วมมือ

ด้านการสร้างความถูกต้องชอบธรรม (Building Legitimacy) พบว่า มีกระบวนการความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า มีการสร้างระบบการบริหารจัดการน้ำชลประทานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดตามและรายงาน สถานะของการจัดการน้ำชลประทาน เพื่อให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบข้อมูล

ได้ตลอดเวลา สนับสนุนกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานในการบริหารจัดการน้ำ โดยเฉพาะโครงการที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการน้ำชลประทานมีการสร้างและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ไม่สอดคล้องกับ ภูัญดา ชูก้อนทอง (2557) ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะหลักของพนักงานส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี ไม่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ กุสุมา เขียวเพกา (2560) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ และด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แสดงให้เห็นว่า ผลลัพธ์การดำเนินการ การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี ที่ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี การผสมผสานปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้สามารถจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สร้างประโยชน์สูงสุดแก่กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานและชุมชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2566) ได้อธิบายว่าในหมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ ให้ส่วนราชการกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับกระบวนการทั้ง 6 หมวด เพื่อสะท้อนความสามารถในการบริหารจัดการ แก้ไขปัญหา และพัฒนาองค์กร โดยมีการตั้งเป้าหมายที่ท้าทายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับกระบวนการ เพื่อสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงองค์กรในทุกระดับ และเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเชิงซ้อนผ่านการมีส่วนร่วม แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของ Fung (2006) และ Bressers, H. Th. A., & Lulofs, K.R.D. (2016) สนับสนุนแนวคิดที่ว่าความร่วมมือของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความยุติธรรม การสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน การสื่อสารอย่างชัดเจน และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นหัวใจสำคัญของการระดมความร่วมมือ นอกจากนี้ การเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการฝึกอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยเพิ่มความร่วมมือที่แข็งแกร่งในการบริหารจัดการน้ำ รวมถึงสอดคล้องกับการศึกษาของ Marco Nink & Jennifer Robison (2019) พบว่า ทีมที่มีส่วนร่วมสูงจะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น 17% และมีกำไรมากกว่าทีมที่ไม่มีการมีส่วนร่วมถึง

21% ผู้นำที่ส่งเสริมความร่วมมือจะให้พนักงานแสดงความคิดเห็นและรู้สึกเป็นเจ้าของงาน ซึ่งช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของพนักงานในงานและกระบวนการ

4. การพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ การเพิ่มการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชนในการตัดสินใจและวางแผนงานในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน การสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เชิญชวนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เสริมสร้างความเชื่อมั่นในทีมและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ด้านการวางกรอบความร่วมมือ ควรมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นธรรม โดยมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ใช้เกินเกณฑ์ สื่อสารแผนยุทธศาสตร์และเป้าหมายของหน่วยงานอย่างชัดเจน สร้างข้อตกลงที่ชัดเจนกับผู้ใช้น้ำและชุมชน และสนับสนุนการแบ่งปันข้อมูลเพื่อให้เข้าใจความต้องการของผู้ใช้น้ำมากขึ้น รวมถึงการตรวจสอบผลสำเร็จของแผนงานเป็นประจำ ด้านการระดมความร่วมมือ หน่วยงานด้านชลประทานและหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมมือกันใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สร้างกรอบการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ พร้อมทั้งเพิ่มการสื่อสารและเจรจาเพื่อสร้างความเข้าใจและยอมรับในความสำคัญของการจัดการน้ำอย่างยั่งยืนในทุกภาคส่วน ด้านการสนธิความร่วมมือ หน่วยงานจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย และข้อบังคับการใช้น้ำ เพื่อให้บุคลากรและผู้ใช้น้ำเข้าถึงและวางแผนพัฒนาน้ำชลประทานได้อย่างมีข้อมูล นอกจากนี้ ยังมีการรวบรวมข้อมูลวิชาการและเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาบรรยายเพื่อพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและการให้คำปรึกษาเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการสร้างกรอบการทำงานที่ชัดเจนและเป็นระบบเพื่อความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในทุกภาคส่วน ด้านการสร้างภาวะผู้นำ บุคลากรในหน่วยงานมีความเชี่ยวชาญในการสื่อสาร จัดการปัญหา และการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ สร้างแรงจูงใจยกย่องผลงานเด่น สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือและการสื่อสารที่เปิดกว้าง ด้านการสร้างความถูกต้องชอบธรรม การสร้างความถูกต้องโปร่งใสในกระบวนการทำงาน สร้างความไว้วางใจ เสริมสร้างความร่วมมือในเครือข่าย จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์ช่วยให้ประชาชนติดตาม นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดกระบวนการความร่วมมือ ของ Robert Agranoff (2006) และ McGuire Michael (2006) ได้อธิบายไว้ว่า การกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ ความร่วมมือจะเกิดขึ้นจำเป็นต้องมีการสรรหาบุคคลที่เหมาะสมและทรัพยากรที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน บุคคลที่ครอบครองทรัพยากรที่จำเป็นต่อการจัดทำนโยบาย การวางกรอบความร่วมมือเป็นการสร้างให้เกิดกรอบความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกัน จุดมุ่งหมายในภาพรวมของการสร้างความร่วมมือ คือ การวางแผนยุทธศาสตร์จากผู้ที่เกี่ยวข้องในเครือข่าย

ความร่วมมือนี้ การระดมความร่วมมือเป็นการดำเนินงานให้บรรลุถึงข้อตกลงและเกิดการปฏิบัติร่วมกัน รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนทั้งจากคนภายนอกและภายในเครือข่ายความร่วมมือด้วย การสนธิความร่วมมือเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเอื้ออำนวยให้เกิดการสร้างสัมพันธ์ภาพที่สร้างความไว้วางใจและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน และแนวคิดกระบวนการในการดำเนินงานความร่วมมือ ของ John S Bryson & Other (2006) ได้อธิบายไว้ว่า การสร้างภาวะผู้นำกระบวนการความร่วมมือสร้างบทบาทผู้นำที่หลากหลาย ทั้งผู้อุปถัมภ์ที่มีอำนาจและทรัพยากร และผู้สนับสนุนที่มุ่งมั่นดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย การกระจายตำแหน่งผู้นำและการสนับสนุนหุ้นส่วนมีความสำคัญในการสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนและให้ทุกฝ่ายพร้อมรับบทบาทผู้นำในอนาคต การสร้างความถูกต้องชอบธรรม ถือเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต่อเครือข่ายต้องสร้างความถูกต้องชอบธรรมและความไว้วางใจ เพื่อต้องการสนับสนุนทรัพยากรจากทั้งภายในและภายนอก และทำให้เครือข่ายได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายผ่านการสื่อสารที่เสรีภายในเครือข่าย

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมพบว่า ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชนในการตัดสินใจและวางแผนงาน มีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นธรรม ส่งเสริมการสื่อสารและการเจรจาเพื่อสร้างความเข้าใจและยอมรับในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน สนับสนุนการทำงานเป็นทีมและการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของบุคลากร สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือและการสื่อสารที่เปิดกว้าง รวมถึงการประชาสัมพันธ์และประชุมสาธารณะเพื่อให้ประชาชนติดตามความก้าวหน้าในการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยพบว่าลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ด้านผลลัพธ์การดำเนินการด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ และด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ต่อกระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน รวมถึงการพัฒนากระบวนการความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทาน ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มุ่งเน้นการประชุมและสัมมนาระหว่างหน่วยงาน เน้นการสร้าง ความเข้าใจและแผนการทำงานร่วมกันในด้านการ

บริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยมุ่งเน้นการเลือกบุคลากรที่เชี่ยวชาญ จัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เปิดเผย พร้อมสร้างกรอบการทำงานชัดเจน สนับสนุนการพัฒนาโครงการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเท่าเทียมในการใช้น้ำชลประทาน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาถึงแนวคิดใหม่ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการกระบวนกรความร่วมมือการบริหารจัดการน้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี การบริหารจัดการยุทธศาสตร์องค์กรของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี เป็นต้น 2) ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบกระบวนกรความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำชลประทานภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 กับโครงการในจังหวัดใกล้เคียง เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถต่อยอดและพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมชลประทาน. (2560). ยุทธศาสตร์กรมชลประทาน 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2567). กรุงเทพมหานคร: กรมชลประทาน.
- กองพัฒนาการบริหารจัดการน้ำและการมีส่วนร่วม. (มกราคม 2562). คู่มือปฏิบัติงานและเอกสารเผยแพร่'การมีส่วนร่วม'. เรียกใช้เมื่อ 2566 จาก <https://ppp.rid.go.th/2023/index.php/th/component/content/article/>
- กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. (2563). การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา (สำหรับแนะนำเกษตรกร). สำนักงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน.
- กุสุมา เขียวเพกา. (2560). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). วิทยาลัยบัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉัตรชัย พุ่มชูศักดิ์. (2564). รูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ใน (วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). วิทยาลัยบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุลากร ชื่นตา. (2560). การออกแบบความร่วมมือทางการศึกษาในระบบทวิภาคีตามนโยบายภาครัฐ: กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีฐานเทคโนโลยีกับสถานประกอบการประเภทศูนย์บริการรถยนต์. ใน (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ). วิทยาลัยบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- บุญยวีร์ หนูประกอบ และ วิยุทธ์ จำรัสพันธ์. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการความร่วมมือภาคสาธารณะในการป้องกันอุทกภัย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). วิทยาลัยบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภิญญา ชูก้อนทอง. (2557). การพัฒนาสมรรถนะหลักของพนักงานส่วนตำบลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(1), 395-406.
- มงคล เกศามูล, สุदारักรณ อรุณดี, และ อนันต์ ธรรมชาลัย. (2566). การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำชลประทานของเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำ ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 3 โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก. วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น, 5(2), 281-293.
- มนตรี นุ่มนาม. (2555). เครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรมโครงการประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองบางขลัง จังหวัดสุโขทัย. ใน (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). วิทยาลัยบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ศูนย์สารสนเทศ. (2552). การจัดการความรู้ สำนักงานชลประทานที่ 14. เรียกใช้เมื่อ 2566 จาก <http://kmcenter.rid.go.th/kmc14/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2566). เรียกใช้เมื่อ 29 พฤศจิกายน 2566 จาก คู่มือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2566: <https://www.opdc.go.th/content/Mjc3Mg>.
- สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. (2554). กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กรมชลประทาน.
- Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments. Washington DC: Georgetown University Press.
- Bressers, H. Th. A., & Lulofs, K.R.D. (2016). Analysis of boundary judgments in complex interaction processes.
- Fung. (2006). Varieties of participation in complex governance. Public Administration Review, 66(s1), 66-75.
- Green Samuel B. (1991). How Many Subjects Does It Take to Do a Regression Analysis. Multivariate Behavioral Research, 26(3), 499-510.

John S Bryson & Other. (2006). The Design and Implementation of Cross-Sector Collaborations: Propositions from the Literature. Public Administration Review.

Marco Nink & Jennifer Robison. (2019, February). Cooperation Is Key to an Agile Workplace. Retrieved January 21, 2024, from gallup: <https://www.gallup.com/workplace/246908/cooperation-key-agile-workplace.aspx>

McGuire Michael. (2006). Collaborative Public Management: Assessing What We Know and How We Know It. Retrieved January 21, 2024, from <https://onlinelibrary.wiley.com>

การบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4*

MANAGEMENT OF VOCATIONAL COLLEGES ACCORDING TO SANGHAHAVATTHU PRINCIPLES 4

บรรณวัชร พลคำ

Bannawat Ponkum

นักวิชาการอิสระ, ประเทศไทย

Independent academic, Thailand

E-mail: Bannawat_acc@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ทาน (การให้), ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ), อตถจริยา (การประพฤติให้เกิดประโยชน์) และ สมานัตตตา (การวางตนเสมอภาค) หลักธรรมนี้มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ความสามัคคี และความร่วมมือในองค์กรและสังคม ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร ในด้านการประยุกต์ใช้ ทาน หมายถึงการมอบโอกาสและการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา เช่น การให้ทุนการศึกษา การสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและชีวิตของนักเรียนและบุคลากร ปิยวาจา คือการใช้การสื่อสารที่สุภาพและสร้างสรรค์ในกระบวนการบริหาร เช่น การพูดคุยที่สร้างแรงจูงใจ การประชุมที่เน้นความเข้าใจ และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้บริหาร บุคลากร และนักเรียน อตถจริยา หมายถึงการดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อชุมชน การบริการวิชาการ และการส่งเสริมโครงการพัฒนาสังคมผ่านกิจกรรมของนักเรียน และ สมานัตตตา คือ การปฏิบัติต่อทุกคนในองค์กรอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ และเน้นความเสมอภาคในโอกาสและการพัฒนาทางวิชาการ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลัก สังคหวัตถุ 4 ช่วยสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความร่วมมือ ความไว้วางใจ และลดความขัดแย้งในองค์กร นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ และสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชน ซึ่งมีส่วน

* Received 24 July 2024; Revised 12 December 2024; Accepted 15 December 2024

สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน ดังนั้นหลักสังคหวัตถุ 4 จึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนในระบบการศึกษา โดยเน้นทั้งการพัฒนาด้านวิชาการและด้านคุณธรรมควบคู่กันไป.

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, วิทยาลัยอาชีวศึกษา, หลักสังคหวัตถุ 4, การพัฒนาคุณธรรม.

Abstract

The study of management approaches in vocational colleges that align with the principles of the Four Social Goods (Sangha Watthuk 4), which are Buddhist principles, includes: Dana (giving), Piyawaja (pleasant speech), Atthacarita (conduct that benefits others), and Samanattata (equitable behavior). These principles focus on fostering good relationships, unity, and cooperation within organizations and society, which can be applied in the management of educational institutions to enhance the quality of education and develop moral and ethical values within the organization. In terms of application, Dana refers to providing opportunities and supporting educational resources, such as scholarships, providing learning materials, and organizing activities to develop students' and staff's vocational and life skills. Piyawaja involves using polite and constructive communication in the management process, such as motivational discussions, meetings that emphasize understanding, and building positive relationships among administrators, staff, and students. Atthacarita means conducting activities that benefit the community, such as organizing community events, providing academic services, and promoting social development projects through student activities. Lastly, Samanattata refers to practicing equitable behavior.

Keywords: Management; vocational college; principles of Sanghawatthu 4; moral development.

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยเฉพาะในบริบทของวิทยาลัย

อาชีวศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังคนที่มีความรู้และทักษะที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ การบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงต้องไม่เพียงแค่มุ่งเน้นที่ความสำเร็จด้านวิชาการหรือทักษะอาชีพของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรและสังคม ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาในประเทศไทยถือได้ว่าการแข่งขันกันเป็นอย่างมาก โดยผลกระทบจากการแข่งขันในปัจจุบันเนื่องด้วยมาจากระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม สถานศึกษาแต่ละแห่งจึงมีกระบวนการที่จะพัฒนาทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ รวมถึงบุคลากรให้มีคุณภาพให้มากที่สุดเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจจากผู้ที่ต้องการศึกษาให้เข้ามาใช้บริการสถานศึกษาและจบออกไปอย่างมีคุณภาพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ให้ผู้ที่เข้ามาศึกษาจบออกไปสามารถประกอบอาชีพ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559) ซึ่งในยุคปัจจุบันที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว วิทยาลัยอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้และทักษะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษาจึงไม่เพียงมุ่งเน้นการพัฒนาทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรและชุมชน หลักการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนเป้าหมายนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน (การให้), ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ), อตถจริยา (การประพฤติให้เกิดประโยชน์), และ สมานัตตตา (การวางตนเสมอภาค) หลักธรรมนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ความสามัคคี และความร่วมมือในสังคม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2563) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาทั้งบุคลากร นักเรียน และชุมชน ตัวอย่างเช่น การให้โอกาสทางการศึกษา การสื่อสารที่สร้างสรรค์ การทำงานที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และการสร้างความเท่าเทียมในองค์กร (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2548) ในมิติของการบริหารสถานศึกษา การประยุกต์ใช้ ทาน หมายถึงการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการทำงาน การให้โอกาสทั้งทางด้านวิชาการและการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนและบุคลากร ส่วน ปิยวาจา สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารภายในองค์กรและกับชุมชนเพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างกัน สำหรับ อตถจริยา เน้นการบริหารงานและกิจกรรมที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชน และสุดท้าย สมานัตตตา ช่วยส่งเสริมความเท่าเทียมและการปฏิบัติต่อบุคลากรและ

นักเรียนโดยไม่มีอคติ เพื่อสร้างความเป็นธรรมในองค์กรและลดความเหลื่อมล้ำ (วรารักษ์ ศิริบุญมา, 2564)

ดังนั้น หลักสังคหวัตถุ 4 จึงถือได้ว่าเป็นเครื่องประสานจิตใจของผู้คนก่อให้เกิดสังคมที่เป็นสุขขึ้นมา โดยหลักธรรมในสังคหวัตถุ 4 ก็จะประกอบด้วย ทาน คือ การให้ ปิยวาจา คือ การเจรจาด้วยคำสุภาพ อตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น สุตท่าย สมนัตตตา คือ การวางตัวให้เหมาะสมเสมอดันเสมอปลาย ซึ่งแนวทางการบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยเน้นถึงบทบาทของผู้บริหารในมิติด้านการจัดการ การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชน และการเสริมสร้างคุณธรรมในสถานศึกษา ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าวไม่เพียงช่วยยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษา แต่ยังส่งเสริมคุณค่าทางจริยธรรมในระบบการศึกษาอีกด้วย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชา ล้วนแล้วอยู่ภายใต้การบริหารจัดการ การดำเนินนโยบายให้เกิดผลสำเร็จนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ โดยสิ่งเหล่านี้ต้องผ่านออกมาเป็นกระบวนการ ฉะนั้นจึงควรศึกษาความรู้ทางด้านการจัดการเพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

ความหมายของการบริหารจัดการ

“การบริหาร” กับ “การจัดการ” มีความหมายมาในแนวทางเดียวกัน สามารถใช้แทนกันได้ตามบริบทความเหมาะสม “การบริหาร” มาจาก “Administration” หมายถึง การกระทำในการจัดการของรัฐบาลหรือกิจการสถาบันใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย “การจัดการ” มาจาก “Management” หมายถึง การกระทำ ศิลปะ หรือท่าทางของการจัดการ การจัดแจง การควบคุม การชี้แนะ ใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชนหรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดเอาไว้ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2560) โดยมีรูปแบบหรือวิธีการปกครองเป็นการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยให้ผู้บริหารหรือผู้จัดการตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันและใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพในการทำงาน (กรมการศาสนา กองพุทธศาสนสถาน, 2544) โดยการทำงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน (Herbert A. Simon, 1965) เป็นการเสริมพลังอำนาจในการตัดสินใจ การรื้อปรับระบบเป็นการบริหารงานเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จโดยรวมและสามารถปรับลดขนาดองค์กร โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่การจัดองค์การการจัดสรรคนเข้าทำงาน และการควบคุม (จุฬา เทียนไทย, 2548) โดยมีการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ ในการดำเนินกิจการ

ตามขั้นตอน สมาชิกในองค์การ ในการปฏิบัติงาน มีความสามารถ ความต้องการ ความถนัด และความมุ่งหวังในด้านความเจริญก้าวหน้าของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยกัน องค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลได้ตามเป้าหมายที่กำหนด (พะยอม วงศ์สารศรี, 2552) กลุ่มของกิจกรรมที่จะต้องประกอบไปด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการหรือการชี้นำ (Directing) และการควบคุม (Controlling) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลครบถ้วนสมบูรณ์ (สุรัสวดี ราชกุลชัย, 2548) ดังนั้น การบริหาร จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ มีหลักการ กฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้เกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการทำงานโดยมีลักษณะของการบริหารงานเป็นศาสตร์ทางสังคมและยังอยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์แต่เมื่อพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคนเพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายต้องประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2536)

การจัดการ คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น (Peter F. Drucker, 1974) เป็นการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัย ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ เป็นอุปกรณ์การจัดการ (Harold D. Koontz and Cyril O'Donnell, 1972) โดยใช้กระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (Ernest Dale, 1968) มีศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ขององค์การและนอกองค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบดังนี้ 1) การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน 2) การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ 3) การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล (สมคิด บางโม, 2562) การตอบสนองต่อความซับซ้อนในการทำงานให้สำเร็จผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการควบคุม (Control) และความแน่นอน (Predictability) การออกแบบกระบวนการที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดการณ์ไว้ มีการวางแผน การจัดทำงบประมาณและการสรรหาบุคลากร ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ (คมกฤษ จงบุญวัฒนา, 2564) โดยมีกระบวนการทำงานกับคนโดยอาศัยคนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (เสนาะ ตีเยาว์, 2551) ปฏิบัติงานที่เป็นงานประจำปกติของธุรการทั่วไปที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดไว้ สำหรับการจัดการ (Management) หมายถึง การจัดการกิจกรรมงานในลักษณะที่ไม่ใช่งานประจำมีความหมายควบคุมตั้งแต่การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การจัดสรรกำลังคน (Staffing) การสั่งการ (Directing) การ

ประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการจัดทำงบประมาณ (Budgeting) เมื่อนำทั้งสองคำมารวมกันเป็น “การบริหารจัดการ” ดังนั้นการบริหารจัดการเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรองค์การ 4Ms และ 3Es ทั้งในลักษณะงานประจำและไม่ประจำขององค์การในการใช้ทรัพยากรเพื่อแปรเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์ ได้แก่ คน (Man) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) เงิน (Money) การจัดการ (Management) สิ่งแวดล้อม (Environment) พลังงาน (Energy) และจริยธรรม (Ethics) ดังนั้น คำว่า “การบริหารจัดการ” หมายถึง การทำหน้าที่ของคนและกลไกขององค์การ คือทั้งที่เป็นงานประจำและไม่ใช่งานประจำ (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2554)

การบริหารและการจัดการมีความหมายคล้ายคลึงกันแต่ใช้ในองค์การต่างกัน คือ การบริหารใช้ในหน่วยงานของรัฐและองค์การที่ไม่หวังกำไรต่างๆ ส่วนการจัดการใช้ในองค์การธุรกิจที่มุ่งหวังกำไร และมีผู้จัดการ เช่น ธนาคาร โรงพยาบาลเอกชน บริษัทธุรกิจขนาดใหญ่ ส่วน “การจัดการ” เกิดก่อน “การบริหาร” เนื่องจากในวงการธุรกิจมีวิวัฒนาการมาจากการจัดการเป็นที่แพร่หลายกว่าการบริหาร ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารจึงใช้คำเดียวกัน มีหลักการและทฤษฎีเหมือนกันแต่ใช้ในบริบทแตกต่างกันเนื่องจากมีเป้าหมายองค์การต่างกัน (สุนทร โคตรบรรเทา, 2560) เป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การ ไม่ว่าจะเป็น คน เงิน วัสดุสิ่งของมาวางแผน จัดองค์การ จัดสรรกำลังคน สั่งการ ประสานงาน รายงาน และจัดทำงบประมาณ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การที่ได้ตั้งเอาไว้เป็นสำคัญ โดยการบริหารมักจะมีระเบียบและขั้นตอนอย่างชัดเจนใช้ในองค์การภาครัฐ และการจัดการจะใช้อำนาจในองค์การภาคเอกชน แต่ในทั้งสองคำมีความหมายที่เหมือนกัน แต่อยู่ในบริบทที่แตกต่างกันนั่นเอง

วิทยาลัยอาชีวศึกษา

ประวัติความเป็นมา

วิทยาลัยอาชีวศึกษามีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนมาโดยตลอดระยะเวลาตั้งแต่มีการจัดตั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษาโดยมีความเป็นมาดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559) แนวคิดการจัดการศึกษาอาชีพได้มีมาตั้งแต่มุขสมัยที่ประเทศไทยเริ่มมีอาชีพหัตถกรรม มากขึ้นนอกเหนือไปจากอาชีพกสิกรรม การอาชีวศึกษาเริ่มอย่างเป็นระบบเมื่อได้รับการบรรจุในโครงการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2452 การจัดการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ โรงเรียนสามัญศึกษา สอนวิชาสามัญ และโรงเรียนวิสามัญศึกษาสอนวิชาเพื่อออกไปประกอบอาชีพ ในปี พ.ศ. 2453 ได้จัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งแรก คือ โรงเรียนพาณิชยการที่วัดมหาพฤฒารามและวัดราชบูรณะ ปี พ.ศ. 2456 จัดตั้ง

โรงเรียนเพาะช่าง และปี พ.ศ. 2460 จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 ได้กำหนดว่าวิสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพซึ่งจัดให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับประกอบการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมต่างๆ และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 ได้ ปรากฏคำว่า “อาชีวศึกษา” เป็นครั้งแรกในระบบการศึกษาของประเทศไทยโดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ อาชีวศึกษาขั้นต้น กลาง และสูง ปี พ.ศ. 2481 พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในสังกัดกระทรวงธรรมการ ชั้น 2 กรม คือ กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ ปี พ.ศ. 2484 ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2484 ซึ่งตราขึ้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2484 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือวันที่ 19 สิงหาคม 2484 กระทรวงธรรมการได้เปลี่ยนชื่อเป็น กระทรวงศึกษาธิการและตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นแทนกรมวิชาการ ดังนั้นกรมอาชีวศึกษาจึงได้ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2484 มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 กอง คือ สำนักงานเลขาธิการกรม กองโรงเรียน ช่วงระหว่างมหาสงครามเอเซียบูรพา การอาชีวศึกษาได้รับผลกระทบจากภัยสงครามก่อให้เกิดการขาดแคลนอุปกรณ์การสอน นักเรียนต้องหลบภัย จำนวนครูและนักเรียนน้อยลง จนกระทั่งภาวะสงครามสงบลงรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2494 การอาชีวศึกษาได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และมีมัธยมศึกษาขั้นสูง โดยในแต่ละระดับกำหนดเวลาเรียนไม่เกิน 3 ปี พ.ศ. 2495 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในกรมอาชีวศึกษา นอกจากนี้ ในปีดังกล่าวได้ริเริ่มจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคหลัก 4 แห่งทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2499 การอาชีวศึกษาได้ถูกพัฒนาขึ้นเป็นลำดับโดยโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลายแห่ง ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนในระดับอาชีวศึกษาขั้นสูงและโรงเรียนอาชีวศึกษาขั้นสูงเฉพาะวิชาอีกหลายแห่งได้จัดตั้งขึ้น เพื่อรับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายสามัญเข้าศึกษาต่อ ปี พ.ศ. 2501 กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากองค์การ SEATO โดยมหาวิทยาลัยฮาวายในการปรับปรุงหลักสูตรตามโครงการฝึกช่างฝีมือและฝึกอบรมครูวิชาช่างก่อสร้าง ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ และช่างเชื่อมโลหะโดยมีโรงเรียนการช่าง 18 แห่ง เข้าร่วมโครงการในระยะแรกแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 จำนวนนักเรียนอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 มีจำนวนลดลง แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4 จำนวนนักเรียนในประเภทช่างอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ปี พ.ศ. 2508 กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันในการก่อตั้งวิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น โดยมหาวิทยาลัยฮาวาย ในการปรับปรุงหลักสูตรตามโครงการฝึกช่างฝีมือและฝึกอบรมครูวิชาช่างก่อสร้าง ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุและช่างเชื่อมโลหะ โดยมีโรงเรียนการช่าง 18 แห่ง เข้าร่วมโครงการในระยะแรกแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 จำนวนนักเรียนอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 มีจำนวนลดลงแต่ในระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4 ปี พ.ศ. 2509 ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูนิเซฟในการปรับปรุงโรงเรียนการช่างสตรี จำนวน 35 แห่ง ทั้งในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนและครุภัณฑ์ โดยเฉพาะปี พ.ศ. 2510 กรมอาชีวศึกษาได้มีหน่วยงานโครงการเงินกู้ธนาคารโลกเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษามีหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนในโครงการประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม รวม 25 แห่งกับกรมอาชีวศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2512 ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศออสเตรเลียในการจัดตั้งโรงเรียนเทคนิคสัทธิบ จังหวัดชลบุรี สถานศึกษาหลายแห่งได้รับการพัฒนาและเปิดสอนจนถึงระดับ ปวส. โดยในปี พ.ศ. 2512 ได้รับการยกฐานะจากโรงเรียนเป็นวิทยาลัย ซึ่งแห่งแรกคือวิทยาลัยพณิชยการพระนคร จนถึงปี พ.ศ. 2522 กรมอาชีวศึกษามีวิทยาลัยอยู่ในสังกัด จำนวน 90 แห่ง ในจำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 159 แห่ง ปี พ.ศ. 2513 รวมโรงเรียนการช่างสตรีและโรงเรียนการช่าง 4 จังหวัด คือ อ่างทอง ราชบุรี บุรีรัมย์ และพัทลุง ปี พ.ศ. 2514 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าโดยรวมวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยโทรคมนาคม และวิทยาลัยช่างก่อสร้างในสังกัดกรมอาชีวศึกษาไปรวมเป็นสถาบันและเปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 217 พ.ศ. 2515 ให้โอนโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ 36 แห่ง ของกรมอาชีวศึกษาไป กรมสามัญ ปี พ.ศ. 2513 รวมโรงเรียนการช่างสตรีและโรงเรียนการช่าง 4 จังหวัด คือ อ่างทอง ราชบุรี บุรีรัมย์ และพัทลุง ปี พ.ศ. 2514 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า โดยรวมวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยโทรคมนาคม และวิทยาลัยช่างก่อสร้างในสังกัดกรมอาชีวศึกษาไปรวมเป็นสถาบันและเปิดสอน ถึงระดับปริญญาตรี ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 217 พ.ศ. 2515 ให้โอนโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ 36 แห่ง ของกรมอาชีวศึกษาไปกรมสามัญ มีโครงการเงินกู้ ADB เพื่อพัฒนาวิทยาลัยเทคนิค 4 แห่ง (กรุงเทพ สงขลา เชียงใหม่ และ นครราชสีมา) ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ พัฒนาครู และอาคารสถานที่ใน 6 สาขาวิชา คือ อิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า ก่อสร้าง เครื่องกล เทคนิคโลหะ และช่างยนต์ ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาขึ้นโดยแยกวิทยาลัย 28 แห่ง ออกจากกรมอาชีวศึกษา เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรีและได้โอนศูนย์ฝึกต่อเรือหนองคายของสำนักงานพลังงานแห่งชาติมาอยู่ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนอุตสาหกรรมต่อเรือหนองคาย ปี พ.ศ. 2519 รวมโรงเรียนเทคนิค โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนการช่างใน 65 วิทยาเขต และยกฐานะโรงเรียนเกษตรกรรม 12 แห่งเป็นวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2520 จัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรรม 10 แห่ง ปี พ.ศ. 2521-2527 มีโครงการเงินกู้ธนาคารโลกจัดตั้งศูนย์ฝึกวิชาชีพ 12 แห่งในแต่ละเขตการศึกษา ปี พ.ศ. 2522 ได้มีการโอนวิทยาลัยเกษตรเจ้าคุณทหารไปสังกัดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีวศึกษาต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตร

ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) รับนักเรียนผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลาย โปรแกรมวิชาสามัญเข้าเรียนวิชาชีพ เป็นเวลา 2 ปี ปี พ.ศ. 2523 ได้มี พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2523 กำหนดให้มี 10 หน่วยงาน ให้เกิดหน่วยงานใหม่จากเดิม คือ กองวิทยาลัย และกองโรงเรียนเป็นกองใหม่ คือ กองวิทยาลัยเกษตรกรรม กองวิทยาลัยเทคนิค กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ปี พ.ศ. 2524 ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2524 ปี พ.ศ. 2527 ได้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2527 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค พ.ศ. 2527 ปี พ.ศ. 2528 ส่งเสริมแนวคิด “การอาชีวศึกษาครบวงจร” และได้มีการจัดตั้ง “สำนักงานโครงการพิเศษ” เป็นหน่วยงานภายในมีหน้าที่ประสานงานกับสำนักงานโครงการพิเศษและรับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและงานพัฒนาชนบทและปี พ.ศ. 2530 ได้มีการจัดตั้ง “วิทยาลัยการอาชีพ” ในพื้นที่จังหวัดมุกดาหารและแม่ฮ่องสอน โดยมีเป้าหมายที่จะจัดการศึกษาทุกประเภท วิชาชีพและทุกหลักสูตร ทั้งในและนอกระบบการศึกษา ปี พ.ศ. 2531 ได้รับความช่วยเหลือจากเยอรมันเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาทวิภาคี ปี 2532-2533 UNDP ให้ความช่วยเหลือจัดตั้งสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษา ปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลเดนมาร์กได้ให้ความช่วยเหลือเงินกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาเกษตรตลอดจนประเทศอื่น ในแถบทวีปยุโรป เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ออสเตรีย อังกฤษ และอิตาลี ในการช่วยเหลือสถานศึกษาประเภทช่างอุตสาหกรรม นอกจากนี้ หน่วยงานหรือองค์กรอื่นต่างประเทศที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เช่น The United Nation Development Programme (UNDP) International Labour Organization (ILO), UNESCO รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือจากประเทศออสเตรเลีย ญี่ปุ่น องค์กร CIDA และการได้รับอาสาสมัครจากออสเตรเลีย เยอรมนี ญี่ปุ่น และอังกฤษ ในการให้ความร่วมมือต่างๆ เพื่อการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีวศึกษา และในปี 2533 ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) ปี พ.ศ. 2533-2535 นี้มีผู้สนใจเรียนอาชีวศึกษามากจึงจัดตั้งสถานศึกษาเพิ่ม 20 แห่ง พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2535 ได้ถูกประกาศและกำหนดใช้จนถึงปัจจุบัน แบ่งส่วนราชการออกเป็น 11 หน่วยงาน โดยเพิ่มสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานอิสระระดับกอง ปี พ.ศ. 2535-2539 ได้มีโครงการจัดตั้งวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 93 แห่ง เฉพาะโครงการจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพระดับอำเภอ 60 แห่ง วิทยาลัยสารพัดช่าง 25 แห่ง และอีก 8 แห่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพไปสู่ท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาชนบท เพื่อผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพในระดับช่างฝีมือและช่างเทคนิค ให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปี พ.ศ. 2536-2543 ได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลญี่ปุ่นพัฒนาการผลิตกำลังคนสาขาวิชาแมคคาทรอนิกส์ที่วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน ปี พ.ศ. 2537 มีโครงการเงินกู้กองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจไต้หวันเลแห่ง

ญี่ปุ่น (Overseas Economic Cooperation Fund, JAPAN) โดยได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2537 เพื่อพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ และบุคลากรในสถานศึกษา ปี พ.ศ. 2538 กรมอาชีวศึกษาได้พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอาชีวศึกษาและการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทางไกล ปี พ.ศ. 2538 กรมอาชีวศึกษาได้พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอาชีวศึกษาและการจัดการเรียน การสอนอาชีวศึกษาระบบทางไกล ปี พ.ศ. 2540 การอาชีวศึกษาได้รับความสนใจอย่างมากโดยรัฐบาลให้การสนับสนุนจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพ 70 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 19 แห่ง และวิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 2 แห่ง ในปัจจุบันได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันเป็นส่วนราชการของกรมอาชีวศึกษาและกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กรมอาชีวศึกษาจัดและส่งเสริมการศึกษาวិชาชีพในระดับปริญญาตรี อนุปริญญา ประกาศนียบัตรหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรพิเศษรวมถึงพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน ปี พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันมีอำนาจจัดการศึกษาระดับ ปริญญาตรี ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และสถานศึกษาที่จัดหลักสูตรระดับปริญญาหรือเทียบเท่า ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรครูวิชาชีพระดับสูง (ปทส.) และปริญญาตรีในการเปิดสอนเป็นไปตามเกณฑ์มหาวิทยาลัยกำหนด ปี พ.ศ. 2542 ได้รับโครงการเงินยืมจากรัฐบาลเดนมาร์กเพื่อพัฒนาอาชีวเกษตรตามโครงการปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างสถานศึกษาเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะปฏิบัติ และจัดหาเครื่องมือ-อุปกรณ์ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้นักเรียน นักศึกษาในการผลิตสินค้า และในวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

หลักธรรมสังคหวัตถุ 4

การที่นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงานในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพื่อก่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาวิทยาลัยอาชีวศึกษาในระยะยาวที่จะทำให้เกิดความชัดเจน โดยการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบไปด้วย (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2566)

1. ทาน คือ การให้ซึ่งเป็นข้อสำคัญเพราะว่าทุกๆ คนนั้นย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันอยู่ในด้านต่างๆ ในด้านวัตถุ ทรัพย์สินเงินทอง เครื่องอุปโภคต่างๆ ในด้านกำลังใจ ช่วยกระทำกิจการของกัน ในด้านวาจา พูดจาช่วยเหลือกันในเรื่องที่ควรพูด ในด้านสติปัญญา ช่วยให้ความรู้ให้การแนะนำในข้อที่ควรจะแนะนำต่างๆ การให้ความช่วยเหลือเผื่อแผ่ทุกคนทั้งผู้ใหญ่ทั้งผู้น้อยต่างก็ควรจะมีทาน คือ ให้การช่วยเหลือกัน ผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือผู้น้อย ผู้น้อยก็ให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ ด้วยจิตใจมุ่งที่จะช่วยให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการหรือเพื่อที่จะให้

พ้นจากอุปสรรคขัดข้องทั้งหลายรวมทั้งการให้ความรู้ การแนะนำที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นจริงด้วย ดังนั้น วิทยาลัยอาชีวศึกษาควรประกอบไปด้วยคุณธรรมด้านทาน เพราะถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารงาน ผู้บริหารรู้จักให้ผู้ใต้บังคับบัญชา อาจารย์รู้จักให้นักเรียน ต่างคนต่างรู้จักให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ปิยวาจา คือ การเจรจาด้วยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้นเป็นวาจาที่ไม่สุภาพ ไม่เป็นที่รักที่พอใจก็เป็นวาจาที่อาจเสียดแทง น้ำใจของผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงควรควบคุมวาจาที่จะพูดออกไปให้เป็นวาจาที่สุภาพที่เหมาะสม สิ่งที่จะเป็นเครื่องควบคุมในการพูดให้ไพเราะก็คือสติ ดังนั้น การพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ ปิยวาจาเป็นการใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพและถ้อยคำที่มีประโยชน์พูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริงและถ้อยคำที่ไม่กระทบผู้อื่น พูดแต่ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์รู้จักกล่าวขอโทษ รู้จักกล่าวขอบคุณ ซึ่งผู้ปฏิบัติได้ยอมทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูดและเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการงานอย่างยิ่งและเราจะถือว่าปิยวาจานั้น เป็นการสนทนาซึ่งกันและกันระหว่างสิ่งเป็นอยู่สองคน สนทริยบทสนทนาเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่มีความหมายแฝงทางวาจา ในขณะที่การติดต่อสื่อสารสามารถแลกเปลี่ยนความคิด และข้อมูลโดยสัญญาณที่ไม่ใช่คำพูด พฤติกรรมในในฐานะเป็นนิรุกติศาสตร์ สนทริยบทสนทนายังเป็นการใช้ภาษา แต่ก็ถูกแยกออกจากวิธีการสื่อสารอื่นๆ สนทริยสนทนาเน้นการฟังและทำความเข้าใจ เป็นลักษณะธรรมชาติในการสนทนาที่แท้จริงของมนุษย์และเกี่ยวข้องกับสำนักทางศาสนา ความทันสมัย มโนทัศน์ จริยธรรมการศึกษา จิตวิญญาณและการตีความ สนทริยสนทนา เป็นการสนทนาเพื่อการสื่อสารภายในองค์กร ที่มีลักษณะของการเปิดประเด็นสนทนาโดยกลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการกำหนดกฎ กติกา มารยาท ในการสนทนา มีลักษณะเปิดกว้าง มีสมาธิ จิตใจจดจ่อ ใคร่ครวญ จิตอิสระ คิดทางบวก มีเมตตาต่อกัน เน้นการฟังอย่างลึกซึ้ง ไม่มีบทสรุป ไม่มีความขัดแย้ง เป็นการสนทนาอย่างปล่อยวาง ลดอัตราความเป็นตัวตน ไม่ยึดมั่นในความคิดของตนฝ่ายเดียว จึงลดความขัดแย้ง เกิดความเข้าใจกันในกลุ่ม นำไปสู่ความคิดที่มีคุณค่านำไปสู่ชุดความรู้ใหม่ที่ลุ่มลึกกว่า (วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปกย, 2544) ปิยวาจาจึงถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง

3. อตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น รู้จักการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว หุ่เมเทแรงกายแรงใจในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และช่วยเหลือผู้อื่น พร้อมรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญาด้วยการปฏิบัติตามแนวทาง ดังนี้

1) “กายสุจริต” ได้แก่ เว้นจากการทำลายชีวิต เว้นจากการลักทรัพย์ ฉ้อโกงทรัพย์เว้นจากการประพฤติดินในกาม

2) “วจีสุจริต” ได้แก่ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียดเว้น จากการพูดคำหยาบเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

3) “มโนสุจริต” ได้แก่ ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นไม่พยายามปองร้ายผู้อื่นเห็นชอบในสิ่งที่ดีงาม

อรรถจริยา ธรรมะข้อนี้มุ่งถึงการปรับปรุงตัวเอง 2 ประเด็นคือ 1) การทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ 2) การทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ในประเด็นแรกที่ว่า ทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ หมายความว่า ทำให้ตัวเรามีค่า มีราคามีความดีที่พอจะเป็นประโยชน์แก่คนอื่นได้ด้วยวิธีทำตัว ให้เป็นคนมีประโยชน์อาจทำได้หลายวิธี เช่น การศึกษาอบรมและการฝึกฝนตน ให้เป็นคนมีสมรรถภาพพอที่จะช่วยคนอื่นได้ ในประเด็นที่ 2 คือการทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์เรื่องนี้เป็นเรื่อง จำกำลังออกไปช่วยคนอื่น ความมุ่งหมายเพียงเพื่อบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น แสดง อหยาตยอันนารักน่านับถือเท่านั้นการบำเพ็ญประโยชน์ดังกล่าวนี้ เช่น ช่วยเหลือเพื่อนบ้านใน คราวมีกิจ ช่วยบอกกล่าวสั่งสอนวิชาความรู้ ช่วยหางาน ช่วยแนะทางอาชีพให้คนที่บำเพ็ญ ประโยชน์จะต้องปฏิบัติตนอีกอย่างหนึ่งคือเว้นจากการกระทำที่จะเป็นภัยแก่ผู้อื่นเสียทั้งสิ้น แม้แต่ของเล็กน้อย

4. สมานัตตตา คือ การวางตัวให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักวางตนให้เหมาะสม กับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่ายและดำรงตนไว้ไม่ให้ตกไปในความชั่วปฏิบัติ กับเพื่อนร่วมงาน หรือผู้อื่นๆ อย่างเท่าเทียมกันรวมทั้งอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมแก้ไขปัญหากับเพื่อนร่วมงานในองค์กรไม่ถือตัว ไม่หยิ่งทะนงตน การวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ความเป็นผู้เสมอ กันในสุขและทุกข์ คือร่วมสุขร่วมทุกข์ การประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะบุคคลและ เหตุการณ์ การประพฤติได้จะเป็นข้อหนึ่งในการยึดเหนี่ยวหัวใจกัน ความเป็นผู้วางตัวอย่างเสมอต้นเสมอปลายไม่ถือตัว คือการวางตัวให้เหมาะสมกับฐานะ ไปตามอำนาจของโลกธรรม คือลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เสื่อม ลาภ และความเสมอต้นเสมอปลาย วางตนสม่ำเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลายซึ่งเป็นการรักษาระเบียบของสถานที่ของหน่วยงาน เช่น กฎระเบียบของสถาบันการศึกษา กฎระเบียบของสถานที่ราชการต่างๆ ตลอดจนกฎหมายบ้านเมืองใน พระพุทธศาสนา ก็คือพระวินัย บัญญัติ สำหรับพระภิกษุทั้งหลายนั่นเอง (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549) ส่วนสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมสำหรับเชื่อมโยงจิตใจ เป็นหลักธรรมสำหรับการครองตน ครองใจไว้ในหน่วยงาน ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมที่ช่วยรวมใจคน หมู่มากให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อยู่ร่วมกันแบบสันติสุขในสังคมทุกสังคม

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษา

สำหรับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน การให้ การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์ แก่คนอื่น เพื่อช่วยปลูกฝังความไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกัน ปิยะวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำ

ไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะสมกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน อุตถจริยา ช่วยเหลือกัน สมานัตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยประพฤติตัวให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวดีต่อกัน นับได้ว่าหลักธรรมนี้เป็นคุณูปการมากในการนำไปบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษา (กันตภณ หนูทองแก้ว และพระศรีธรรมประสาธน์, 2562) นอกจากนี้ ยังมีวิธีที่เรียกว่า “พุทธวิธีครองใจคน” การทำให้คนรอบข้างรักเรา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้ปรับที่ตัวของเราเอง คือต้องทำตัวเราให้เป็นคนน่ารักเสียก่อนโดยการปฏิบัติตามสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นการปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน ทำให้เกิดความเคารพรักใคร่นับถือ เกรงอกเกรงใจกัน ไม่ว่าใครก็ตามเมื่อมีหลักสังคหวัตถุ 4 นี้ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน (การให้), ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ), อุตถจริยา (การประพฤติให้เกิดประโยชน์), และสมานัตตา (การวางตนเสมอภาค) ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์อันดีและความสามัคคีในสังคม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการบริหารจัดการวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้ ดังนี้ 1. ทาน (การให้) คือ การจัดสรรทรัพยากรและโอกาสทางการศึกษา เช่น การมอบทุนการศึกษา การสนับสนุนอุปกรณ์การเรียน การจัดโครงการพัฒนาความรู้และทักษะให้กับครู บุคลากร และนักเรียน เพื่อสร้างความเท่าเทียมและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2563) 2. ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) คือ การใช้การสื่อสารที่สุภาพและสร้างสรรค์ในการบริหารงาน เช่น การประชุม การสื่อสารกับนักเรียนและชุมชน เพื่อสร้างความไว้วางใจ ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2548) 3. อุตถจริยา (การประพฤติให้เกิดประโยชน์) คือ การจัดกิจกรรมที่เน้นประโยชน์ส่วนรวม เช่น โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพเพื่อชุมชน การบริการวิชาการเพื่อสังคม และการส่งเสริมจิตอาสาของนักเรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) และ 4. สมานัตตา (การวางตนเสมอภาค) คือ การปฏิบัติต่อบุคลากรและนักเรียนอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ และส่งเสริมความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาตนเอง เพื่อสร้างความเป็นธรรมในองค์กรและเสริมสร้างความสามัคคี (วรารักษ์ ศิริบุญมา, 2564)

สรุป

การบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับหลัก สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เน้นความสัมพันธ์และความร่วมมือในสังคม ได้แก่ 1. ทาน (การให้) ส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ ทรัพยากร และโอกาส เพื่อสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนระหว่างบุคลากร นักเรียน และชุมชน 2. ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) ใช้การสื่อสารที่สุภาพและ

สร้างสรรค์เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและลดความขัดแย้งในองค์กร 3. อัตถจริยา (การประพฤติให้เกิดประโยชน์) เน้นการทำงานที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวม พัฒนานักเรียนให้มีทักษะชีวิตและคุณธรรมควบคู่ไปกับวิชาชีพ 4. สมานัตตา (การวางตนเสมอภาค) ส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสและการปฏิบัติต่อบุคลากรและนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม การนำหลักธรรมดังกล่าวมาใช้ในการบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ส่งเสริมความสามัคคีในองค์กร และสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับชุมชน ผลลัพธ์นี้ไม่เพียงช่วยยกระดับศักยภาพของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันการศึกษาในฐานะศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนและสังคม ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้ในทุกมิติของการทำงาน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและสมดุลในด้านคุณภาพและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กองพุทธศาสนสถาน. (2544). วัดพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา พ.ศ. 2566–2570. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กันตภณ หนูทองแก้ว และพระศรีธรรมประสาธน์. (2562). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในโครงการประชารัฐเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนศรีธรรมโศก จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(2), 1011-1031.
- คมกฤษ จองบุญวัฒนา. (2564). คัมภีร์ผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด.
- จันทรานี สงวนนาม. (2536). เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง. กรุงเทพมหานคร: ม.ท.ป.
- จุทา เทียนไทย. (2548). การจัดการมุมมองนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร: แมคกรอฮิล.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2554). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2563). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.

- พะยอม วงศ์สารศรี. (2552). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- วรารณ ศิริบุญมา. (2564). การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 10(2), ม.ป.น.
- วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปกป. (2544). สังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- สมคิด บางโม. (2562). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2566). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 62. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2548). ธรรมะกับการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). อาชีวสร้างชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). การบริหารการศึกษา : หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2548). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนาะ ดีเยาว์. (2551). หลักการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Ernest Dale. (1968). Management: Theory and Practice. New York: McGraw-Hill.
- Harold D. Koontz and Cyril O'Donnell. (1972). Principles of Management. New York: McGraw-Hill.
- Herbert A. Simon. (1965). Administrative Behavior. New York: Macmillan.
- Peter F. Drucker. (1974). The Practice of Management. New York: Harper & Row Publishers.

การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐ
แนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

STRATEGIC LOCAL PERSONNEL DEVELOPMENT UNDER THE NEW
PUBLIC MANAGEMENT CONCEPT OF LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS IN BANG SAPHAN DISTRICT,
PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE.

ศุภกิจ ลิมปสธภาพร

Suppakit Limpasathaporn

วลัยพร ชินศรี

Walaiporn Chinnasri

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย

Stamford International University, Thailand

E-mail: 2303120010@students.stamford.edu

โทรศัพท์ 08 9212 2134

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี คือเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (2) ศึกษาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผล กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (3) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 130 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ใช้ค่าไคสแควร์ การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า (1) การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ใน

* Received 29 July 2024; Revised 25 August 2024; Accepted 27 August 2024

ระดับมาก (2) การจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผล กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.05 (3) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (4) แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ควรมีการปรับปรุงภารกิจงานให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร วางแผนกรอบอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภารกิจงาน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะตรงตามความต้องการ เสริมสร้างกระบวนการทำงานที่ทันสมัย มีสมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพ ความเป็นมืออาชีพ และยึดมั่นตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการให้บริการประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์, การจัดการภาครัฐแนวใหม่, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research was a mixed-method study, both quantitative and qualitative. The objectives were to (1) study the level of strategic local personnel development under the new public management concept, (2) study the cause-and-effect relationship of new public management with strategic local personnel development under the new public management concept, (3) study the personal characteristics related to strategic local personnel development under the new public management concept, (4) study the guidelines for strategic local personnel development under the new public management concept. The sample consisted of 130 personnel in local administrative organizations in Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province and 12 key informants. Data were analyzed by descriptive statistics using percentages, means, and standard deviations, and inferential statistics using Chi-square and multiple regression. The results of the study found that (1) Strategic local personnel development under the new public management concept Both overall and in each aspect, there is a high level of implementation. (2) New public administration has a cause-and-effect relationship with strategic local personnel development under the new public administration concept with statistical significance at the 0.001 and 0.05 levels. (3) Personal characteristics, including gender, education level, position, and work experience, are related to strategic local personnel development under

the new public administration concept. (4) Guidelines for strategic local personnel development under the new public administration concept should improve tasks to be appropriate and consistent with the duties and responsibilities of personnel. There should be a planning framework for personnel that is appropriate for the existing tasks, promoting the development of skills that meet the needs, and enhancing work processes that are modern, highly competent, efficient, and professional, and adhering to ethical principles to maximize the benefits of providing services to the public.

Keywords: Development, Strategic Local Personnel Development, New Public Management, Local Administrative Organization

บทนำ

กระแสการก้าวเข้าสู่ “ไทยแลนด์ 4.0” เป็นนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล บนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่เน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมจึงมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนภายในประเทศ และเกิดการปรับรูปแบบการดำเนินงานของภาครัฐที่ต้องให้สอดคล้องไปกับการพัฒนาประเทศ ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นการปกครองที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง เพื่อผลประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่น แต่จากการบริหารงานท้องถิ่นในช่วงศตวรรษที่ 19-20 ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างยั่งยืน จึงได้มีการนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการสร้างการบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน 2) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร 3) ด้านการให้ความสำคัญกับผลการปฏิบัติงาน 4) ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน และ 5) ด้านการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภาครัฐส่งผลให้เกิดการปฏิรูประบบราชการมาอย่างต่อเนื่องในทุกภาคส่วน รวมถึงหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการเปลี่ยนแปลงระบบราชการที่ให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) การกิจหน้าที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ยังมีปัญหาในด้านบุคลากรหลายอย่าง อาทิ จำนวนบุคลากรที่มีไม่เพียงพอ การจำกัดงบประมาณรายจ่าย ตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก มีกรอบอัตรากำลังน้อย เมื่อมีการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น จึงเกิดปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่จะทำงาน เป็นต้น อีกทั้งยังมีปัญหาในการถ่ายโอนภารกิจที่ยังไม่ชัดเจน และการขาดการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ความไม่ชัดเจนของอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะหรือภารกิจใดที่เป็นของรัฐบาลหรือส่วนราชการต้องทำ ทำให้เกิดการซับซ้อนในการดำเนินงานส่งผลกระทบต่อองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากปัญหาบุคลากรที่มีไม่เพียงพอแล้ว ยังประสบปัญหาในเรื่องการทำงานตามภารกิจถ่ายโอนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจมากขึ้น เนื่องจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความรู้ความชำนาญในงานนั้น (กาญจนา ขวสง่า, 2558)

นโยบายไทยแลนด์ 4.0 นั้น นอกจากจะมุ่งสู่การพัฒนาประเทศไปในทิศทางต่างๆ แล้ว ยังรวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย ตามประกาศยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “คนไทยในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัยมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง” การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภาครัฐในทุกภาคส่วนต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อให้มีความพร้อม สามารถรองรับภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่มีการเปลี่ยนไปตามแนวคิดระบบราชการไทย 4.0 ซึ่งการพัฒนาบุคลากรภาครัฐต้องเกิดความคุ้มค่าและตรงตามภารกิจของรัฐและความต้องการของผู้ได้รับการพัฒนา สามารถนำความรู้ที่ได้รับนำมาพัฒนา และประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม (ศรีศักดิ์ สุวรรณธรรมา, 2564)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันได้นำเอา “กลยุทธ์” (strategy) มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามากขึ้น เพราะ “กลยุทธ์” จะเป็นแผนปฏิบัติการที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในระยะยาว เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย 1) การประเมินความต้องการ 2) การออกแบบวิธีการ 3) การดำเนินการ และ 4) การประเมินผล (Randy L. DeSimone, Jon M. Werner, David M. Harris, 2002) ดังนั้น องค์กรจึงต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการจัดการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสรรหาคัดเลือก อารังรักษา และพัฒนาจนกระทั่งพ้นจากการทำงาน มุ่งเน้นและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในด้านทักษะและสมรรถนะที่สูงขึ้น ทันสมัย มีความรับผิดชอบ มีความเป็นมืออาชีพ ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและยึดมั่นในคุณธรรม เพื่อให้ได้ทรัพยากรที่มีคุณค่าแก่องค์กรอย่างแท้จริง ซึ่งยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาขึ้นภายใต้บริบทความท้าทาย การเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน และความผันผวนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ต้องมีการทบทวนหลักการ แนวทาง รูปแบบการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยน

กระบวนการทัศน์ของการพัฒนาที่ต้องเน้นให้บุคลากรท้องถิ่นเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การสร้างระบบนิเวศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาที่ยืดหยุ่น ต่อเนื่อง พร้อมปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงรวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา เพื่อเร่งการเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรท้องถิ่น

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาในฐานะผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น ในการพัฒนาขีดความสามารถพร้อมปรับให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรท้องถิ่นให้มีศักยภาพสูงมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1) การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จาก 10 แห่ง รวมจำนวน 549 คน โดยใช้สูตรคำนวณของ Samuel B. Green (1991) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งเป็น ตัวแทน ระดับผู้บริหาร จำนวน 6 คน และระดับผู้ปฏิบัติ จำนวน 6 คน รวม 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) ตำแหน่ง (5) ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 , 3 การจัดการภาครัฐแนวใหม่และการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นข้อคำถามปลายปิด และประเมินค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 4 ข้อแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

2) แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ การจัดการภาครัฐแนวใหม่และการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ แนวคิดของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

- นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง

- นำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อทำการตรวจสอบและคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence: IOC) เกณฑ์คุณภาพที่ตั้งไว้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.70 - 1.00

- นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดสอบ (Try-Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.790 ถือว่ายอมรับได้ และนำไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ดถึงหัวหน้าหน่วยราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จาก 10 แห่ง จำนวน 130 คน และเก็บรวบรวม นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

- ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ นำข้อมูลมาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- แบบสอบถามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน คำนวณหาค่าความถี่และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอด้วยตาราง

2) วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการภาครัฐแนวใหม่ จำนวน 20 ข้อ และข้อมูลการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 20 ข้อ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์คุณภาพในการแปลผล ดังนี้

4.21 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติให้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.41 – 4.20 หมายถึง มีการปฏิบัติให้อยู่ในระดับมาก

2.61 – 3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติให้อยู่ในระดับปานกลาง

1.81 – 2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติให้อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติให้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) วิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ นำมาแจกแจงและเรียบเรียงเป็นประเด็นแนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

1. ทดสอบสมมติฐานที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สถิติไคสแควร์ในการทดสอบ (Chi-Square Test)

2. ทดสอบสมมติฐานที่ 2 การจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล กับการพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การถดถอยพหุคูณ และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน คือ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1.5 \leq \text{Durbin-Watson} \leq 2.5$

- แบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตีความจากข้อมูลเบื้องต้นด้วยการแยกประเภทลดทอนข้อมูล จัดเป็นหมวดหมู่ และสร้างข้อสรุป โดยนำผลการสรุปมาเชื่อมโยงจนเกิดเป็นโครงสร้างที่สามารถตอบปัญหาได้ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยแล้วนำเสนอด้วยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม

การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบาง สะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์			ระดับ	
	$\bar{x}$	S.D.	การปฏิบัติ	ลำดับที่
1. ด้านการประเมินความต้องการ	3.95	0.78	มาก	4
2. ด้านการออกแบบวิธีการ	4.04	0.74	มาก	1
3. ด้านการดำเนินการ	3.96	0.78	มาก	3
4. ด้านการประเมินผล	4.00	0.81	มาก	2
รวม	3.99	0.78	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติใช้อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ได้ดังนี้ ด้านการออกแบบวิธีการ ด้านการประเมินผล ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินความต้องการ

2. การจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม

การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิด
การจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ในภาพรวม

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM)

	B	S.E.	สปส. Beta	T	Sig.
(ค่าคงที่)	-0.52	0.174	-	-0.299	0.765
1. ด้านการสร้างการบริการที่มีคุณภาพแก่ ประชาชน	0.057	0.073	0.056	0.789	0.432
2. ด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร	0.227	0.079	0.217	2.875	0.005*
3. ด้านการให้ความสำคัญกับผลการ ปฏิบัติงาน	0.116	0.079	0.1.9	1.457	0.148
4. ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและ วิธีการทำงาน	0.250	0.069	0.262	3.628	0.001***
5. ด้านการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการ ทำงาน	0.330	0.069	0.363	5.019	0.001***

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการทำงาน ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลักษณะส่วนบุคคล	ค่าสถิติ	ด้านการ ประเมิน ความ ต้องการ	ด้านการ ออกแบบ วิธีการ	ด้านการ ดำเนินการ	ด้านการ ประเมินผล	ภาพรวม
1. เพศ	X^2	18.045	11.549	18.759	18.534	21.151
	Sig	0.001***	0.009**	0.001***	0.001***	0.001***
2. อายุ	X^2	19.835	15.442	17.839	14.183	16.539
	Sig	0.019*	0.079	0.037*	0.116	0.056
3. ระดับการศึกษา	X^2	12.163	8.150	15.447	15.265	23.840
	Sig	0.058	0.227	0.017	0.018*	0.001***
4. ตำแหน่ง	X^2	51.624	15.109	49.254	44.105	63.364
	Sig	0.001***	0.236	0.001***	0.001***	0.001***
5. ประสบการณ์ใน การทำงาน	X^2	25.589	23.281	18.531	23.214	25.161
	Sig	0.012*	0.025*	0.100	0.026*	0.014*

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีดังนี้ ลักษณะส่วนบุคคล ในภาพรวม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการปรับปรุงภารกิจงาน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร โดยการวางแผนกรอบอัตรากำลังในการบริหารงานบุคลากรให้เหมาะสมกับภารกิจงานที่มี ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะตรงตามความต้องการของบุคลากร เสริมสร้างกระบวนการทำงานที่มีความทันสมัย มี

สมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพ และมีความเป็นมืออาชีพ โดยยึดมั่นตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการให้บริการประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ได้ตรงกับหลักแนวคิดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการประเมินความต้องการ ด้านการออกแบบวิธีการ ด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผล จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า

1) การประเมินความต้องการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรอย่างเหมาะสม มีการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ โดยตรงประเด็นและเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อค้นหาแนวคิดหรือสร้างองค์ความรู้ เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ สำหรับแก้ปัญหาหรือข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

2) การออกแบบวิธีการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดวิธีการพัฒนาบุคลากรได้ตรงประเด็นและเข้ากับสถานการณ์ เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากร มีการวางแผนในการใช้งบประมาณ รวมทั้งจัดเตรียมสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

3) การดำเนินการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดทำแผนการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน เหมาะสม กำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถชี้วัดได้ เตรียมความพร้อมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความเหมาะสม เพียงพอ มีประสิทธิภาพ โดยมีการเลือก/สรรหาวิธีการพัฒนาบุคลากรที่มีความหลากหลาย รวมถึงการสรรหาวิทยากรหรือสถาบันในการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ ตรงตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุด

4) การประเมินผล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำกับ ติดตามผลการดำเนินการพัฒนาบุคลากร ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ประเมินผลลัพธ์ ประเมินพฤติกรรมหรือผลในการปฏิบัติงาน ประเมินผลการเรียนรู้ของบุคลากร โดยเทียบกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาบุคลากร และประเมินความพึงพอใจของบุคลากรต่อการดำเนินการพัฒนาบุคลากรหลังเสร็จสิ้นโครงการ

สอดคล้องกับ ทฤษฎีของ Randy L. DeSimone, Jon M. Werner, David M. Harris (2002) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่วางแผนอย่างเป็นระบบ เป็นการสร้างโอกาสเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นตามความต้องการของงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต การเรียนรู้ถือว่าเป็นแก่นสาระสำคัญของความพยายามทั้งปวงของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงควรเริ่มตั้งแต่เข้าทำงานและต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตสายอาชีพ และการกำหนดโปรแกรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของกลยุทธ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มี 4 ขั้นตอนดังที่กล่าวมาข้างต้น

2. การจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ - ผล กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการทำงาน ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงานเครือข่าย และด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทำงาน สอดคล้องกับ ธิติภา พงศ์พุททชาติ และเพ็ญศรี ฉิรินัง (2562) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน ด้านการให้ความสำคัญกับผลการปฏิบัติงาน ด้านการเสริมสร้างวินัยและการจ่ายงบประมาณ ด้านการสร้างการบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน และด้านการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

3. ลักษณะส่วนบุคคล ในภาพรวม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับ ศศิธร จันทรปลุก (2566) พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน และลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และอายุงานมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาสรุปประเด็น ดังนี้

ด้านการประเมินความต้องการ พบว่า ควรปรับปรุงภารกิจงานให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติ ควรมีการตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาของบุคลากร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ และเสริมสร้างสมรรถนะได้ตรงตามความต้องการของบุคลากรท้องถิ่น และส่งเสริมด้านการงบประมาณ สร้างแรงจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น สอดคล้องกับ ภัทรวรรณ

ทาซูลี (2565) พบว่า ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนามุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์องค์การ วิเคราะห์การปฏิบัติงาน และการวิเคราะห์ความต้องการของบุคลากรรายบุคคลโดยกำหนดเป้าหมายและเกณฑ์การพัฒนาบุคลากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ด้านการออกแบบวิธีการ พบว่า ควรมีการวางแผนอัตรากำลังที่ดี เพื่อให้มีกำลังคนที่สอดคล้องเหมาะสมกับงาน รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ ทุกสถานการณ์ที่ มุ่งเน้นให้บุคลากรท้องถิ่น มีขีดความสามารถสูง มีทักษะและสมรรถนะที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ มีความเป็นมืออาชีพ เกิดความคุ้มค่า และยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมความก้าวหน้า พร้อมทั้งจัดให้มีแผนการทดแทนอัตรากำลัง สอดคล้องกับ มานะชัย เทพสุรินทร์, สมปอง สุวรรณภุมมาและณัฐดนัย แก้วโพนงาม (2565) พบว่า ควรส่งเสริมบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง สร้างความรู้ด้านการปฏิบัติงานขึ้นพื้นฐานเกี่ยวกับงานสารบรรณ ทักษะต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง สร้างแนวทางหรือกระบวนการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมให้ครอบคลุม วิเคราะห์จัดทำแผนสรุปอัตรากำลังที่ต้องการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานและวางแผนการพัฒนาบุคลากรทุกระดับตำแหน่ง ก้าวทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต

ด้านการดำเนินการ พบว่า ควรส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของบุคลากร เช่น การเข้ารับการฝึกอบรม การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิด (Growth Mindset) เพื่อให้บุคลากรเกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ สร้างโอกาสทางการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์การ ด้วยการได้ฝึกลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) และเน้นให้ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางระเบียบวินัยของพนักงานและข้าราชการ สอดคล้องกับ ศรีศักดิ์ สุวรรณธรรมา (2564) พบว่า การพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานต้องสร้างความตระหนักให้บุคลากรมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ยึดหลัก“บุคลากรเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่องดำเนินการเป็นระบบมีการวางแผนที่ดีการพัฒนาบุคลากรจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรภายในองค์กรจะต้องมีการพัฒนาคนโดยเริ่มที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความคิดหรือการปรับทัศนคติของบุคลากรจึงจะทำให้เกิดผลสำเร็จในขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาในแต่ละรูปแบบ

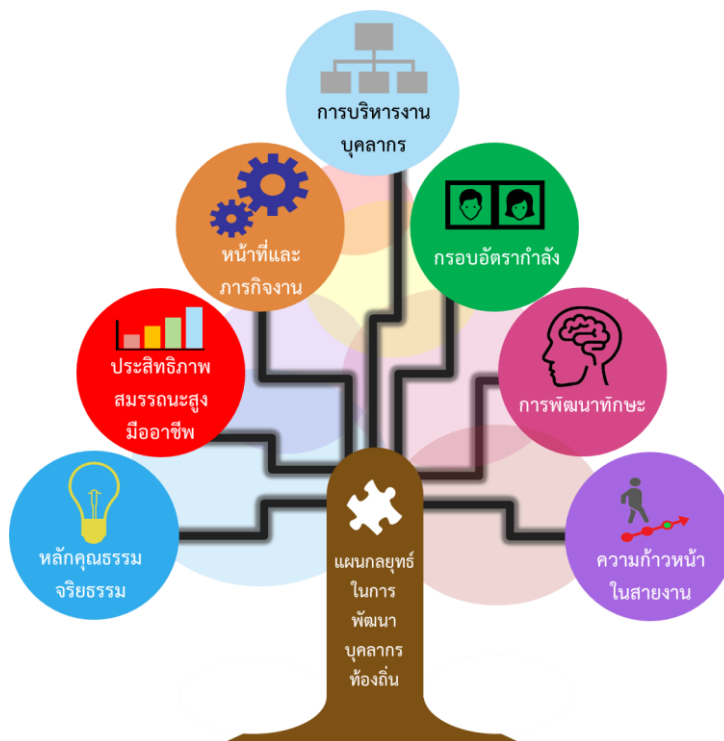
ด้านการประเมินผล พบว่า ควรมีการประเมินในเชิงเปรียบเทียบ โดยวัดผลการปฏิบัติงานในการให้บริการสาธารณะ จากผลสัมฤทธิ์ที่ปรากฏ อ้างอิงกับเกณฑ์มาตรฐานโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม สอดคล้องกับ สุพัฒตรา แสงมณี และวรา มงคลสืบสกุล (2566) พบว่า ทางเทศบาลจะมีการสอบถามความต้องการในการพัฒนาความต้องการของบุคลากรทุกปี โดยส่วนมากความต้องการของบุคลากรจะเป็นการพัฒนาความรู้อบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสายงานที่พนักงานเทศบาลรับผิดชอบอยู่ เพื่อพัฒนาศักยภาพเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในงานที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ยกกระตือรือร้นให้บริการสู่ภาครัฐดิจิทัล ในส่วนของการติดตาม

ตรวจสอบการพัฒนา กองการเจ้าหน้าที่กำหนดให้บุคลากร มีการทำแบบประเมินและสรุป รายงาน ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการปรับปรุงภารกิจงานเพื่อให้มีความสอดคล้องกับหน้าที่ในความรับผิดชอบของบุคลากร โดยการวางแผนกรอบ อัตรากำลังและการบริหารงานบุคลากรให้เหมาะสมกับภารกิจงานที่มี ส่งเสริมความก้าวหน้าในสายงานอาชีพ ให้มีการพัฒนาทักษะตรงตามความต้องการของบุคลากร เสริมสร้างกระบวนการทำงานที่มีความทันสมัย มีสมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพ และมีความเป็นมืออาชีพ โดยยึดมั่นตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการให้บริการประชาชน

ภาพที่ 1 แนวทางในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า 1) การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการหรือปัญหา หรือข้อบกพร่องของบุคลากรท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางในการเสริมสร้างองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ให้ตรงตามความต้องการมากขึ้นและแก้ไขปัญหาตรงตามประเด็นอย่างแท้จริง 2) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมการสร้างกระบวนการทัศน์หรือแนวคิดในการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมที่ดีภายในองค์กร ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้การทำงานเป็นระบบทีมที่มีประสานงานร่วมกันมากขึ้นและเกิดเป็นค่านิยมให้บริการด้วยมิตรไมตรี ยินดีและเต็มใจแก่ประชาชนผู้รับบริการ 3) แนวทางในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรปรับปรุงภารกิจงานให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติ ควรมีการตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาของบุคลากร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ และเสริมสร้างสมรรถนะได้ตรงตามความต้องการของบุคลากรท้องถิ่น และส่งเสริมด้านการงบประมาณ สร้างแรงจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเชิงกลยุทธ์ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพภาวะผู้นำท้องถิ่นให้มีองค์ความรู้ใหม่ มีหลักในการบริหารงานบุคคลที่ถูกต้อง เหมาะสมกับองค์กร และพัฒนาศักยภาพองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ เช่น ภาวะผู้นำ ระบบราชการยุคดิจิทัล นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมให้บุคลากรท้องถิ่นมีองค์ความรู้ใหม่ พร้อมปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทุกวัน 3) ควรพิจารณาศึกษารูปแบบระเบียบวิจัยในลักษณะอื่น เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งอาจมีคำอธิบายที่ชัดเจน สามารถแจกแจงข้อมูลได้มีความหลากหลายกว่าการวิจัยแบบผสานวิธี

บรรณานุกรม

กาญจนา ขาวสง่า และรงค์ บุญสวยขวัญ. (2558). การประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เพื่อการบริหารงานบุคคลที่ดีของเทศบาลตำบลกำเนินदनพคุณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารสหวิทยาการวิจัย ฉบับบัณฑิตศึกษา, 4(3), 140-113.

ภัทรวรรณ ทาขูลี. (2565). การพัฒนาบุคลากรที่ว่าการอำเภอชุมแพภายใต้การบริหารประเทศไทย4.0.วารสารการบริหารการศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา มมร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 2(1), 13-20.

มานะชัย เทพสุรินทร์ และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(5), 127-141.

รณิภา พงศ์พุทธชาด และเพ็ญศรี ฉิรินัง. (2562). การพัฒนาบุคลากรตามแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี. Journal of Administrative and Management, 7(3), 53-65.

ศรีศักดิ์ สุวรรณธรรมา. (2564). แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. รวมบทความวิจัยการศึกษาอิสระของนักศึกษาโครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศศิธร จันทรปลุก. (2566). แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารนิสิตวัง, 25(2), 110-120.

สุพัฒตรา แสงมณี และวรธา มงคลสืบสกุล. (2566). การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อยกระดับการให้บริการสู่ภาครัฐดิจิทัล : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเขารูปช้าง จังหวัดสงขลา. Vol. 1 No. 10 (2023): Procedia of Multidisciplinary Research (October 10/2023).

Randy L. DeSimone, et al. (2002). Human Resource Development.3rd ed. Fort Worth. Texas. Harcourt College Publishers: Harcourt College Publishers.

Samuel B. Green. (1991). How Many Subjects Dose It Take to Do a Regression Analysis? Multivariate Behavioral Research, 26(3), 499-510.

แนวทางการพัฒนาสุขภาวะองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม*

GUIDELINES FOR ORGANIZATIONAL HEALTH DEVELOPMENT
OF THE OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY
OF THE MINISTRY OF DEFENSE

เอี่ยม น้ำจันทร์

Aiem Namchan

บุษกร วัฒนบุตร

Busakorn Watthanabut

วิโรจน์ หมั่นเทพ

Wirote Muenthep

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนารุรกิจและทุนมนุษย์

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

Master Of Art Program In Business And Human Capital Development At North Bangkok

University, Thailand

E-Mail: Happyrideth@Gmail.Com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันในการพัฒนาสุขภาวะองค์กร ศึกษากระบวนการจัดการสุขภาวะองค์กร และเสนอแนวทางพัฒนาให้กับสำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและข้าราชการ 13 คน ผ่านการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันในการพัฒนาสุขภาวะองค์กร มีจุดแข็ง ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง โครงสร้างพื้นฐานที่ดี ระบบดูแลสุขภาพกาย ความร่วมมือของบุคลากร และวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง แต่ยังมีจุดอ่อน เช่น โครงสร้างพื้นฐานบางส่วนไม่เพียงพอ การดูแลสุขภาพจิตไม่ทั่วถึง ช่องว่างระหว่างวัย การสื่อสารภายในไม่สมบูรณ์ และขาดความยืดหยุ่นในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีโอกาสจากนโยบายรัฐบาล เทคโนโลยี และความร่วมมือกับภายนอก แต่ต้องเผชิญอุปสรรคด้านงบประมาณ เศรษฐกิจไม่แน่นอน และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (2) กระบวนการจัดการสุขภาวะองค์กร ประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตสังคม แหล่ง

* Received 29 September 2024; Revised 13 December 2024; Accepted 15 December 2024

สนับสนุนสุขภาวะส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมของบุคลากร โดยเน้นหลัก "คนเป็นศูนย์กลาง" สร้าง "องค์กรแห่งความสุข" (3) แนวทางการพัฒนาสุขภาวะองค์กร เน้นการสร้างสถานที่ทำงานที่ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพ การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมการดูแลสุขภาพกายและใจอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกขั้นตอน เป้าหมายสูงสุดคือการเป็นองค์กรต้นแบบด้านสุขภาวะและขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การศึกษานี้สรุปได้ว่าสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมมีรากฐานที่ดีในการพัฒนาสุขภาวะองค์กร และสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่การเป็นองค์กรที่ส่งเสริมสุขภาวะอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สุขภาวะองค์กร, กระทรวงกลาโหม, องค์กรแห่งความสุข

Abstract

This study aims to examine the current state of organizational well-being development, investigate the organizational well-being management process, and propose development guidelines for the Office of the Permanent Secretary for Defense. Using qualitative research methods, data were collected from 13 executives and government officials involved in the organization's well-being development through semi-structured interviews and content analysis. The findings revealed that (1) Current State of Organizational Well-being Development: Strengths include strong support from senior executives, good infrastructure, a physical health care system, employee collaboration, and a robust organizational culture. However, weaknesses include insufficient infrastructure, limited mental health care coverage, generational gaps, incomplete internal communication, and a lack of workplace flexibility. Opportunities arise from government policies prioritizing public sector quality of life, technological integration, external collaboration, and learning from exemplary organizations. Challenges include budget constraints, economic uncertainties, and societal changes. (2) Organizational Well-being Management Process: Key factors driving sustainable organizational well-being encompass four main aspects: physical environment, psychosocial environment, workplace health support systems, and employee participation. The process emphasizes a "people-centered" approach to creating a "happy organization." (3) Organizational Well-being Development Guidelines: Focus areas include creating a safe and healthy work environment, fostering a positive and fair workplace atmosphere, promoting continuous self-care for physical and mental health, and encouraging

employee involvement in policy-making, planning, and activities. The ultimate goal is to establish a model organization for well-being promotion and to serve as a vital force in advancing national security, prosperity, and sustainability. The study concludes that the Office of the Permanent Secretary for Defense has a solid foundation for organizational well-being development and the potential to evolve into a sustainable, well-being-focused organization.

Keywords: Organizational well-being, Ministry of Defense, Happy Organization

บทนำ

สุขภาวะองค์กร หรือ องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) คือ สุขภาพมิติใหม่ของบุคลากรในองค์กร ประกอบการมีสุขภาพครอบคลุมไปถึงสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์และการมีสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการมีสุขภาพดี การมีสุขภาพที่ดีพบว่า การสร้างบุคลากรให้มีความเก่งและมีประสิทธิภาพในการทำงานนั้น ไม่ได้มีเพียงแค่มิการส่งเสริมให้บุคลากรมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วย เพื่อความสุขและสุขภาพที่สมบูรณ์และยั่งยืน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2566)

การสร้างสุขในที่ทำงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์กรเพื่อมุ่งเน้นให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน ลดความเครียด ความขัดแย้ง เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและตอบสนองต่อเป้าหมาย และความสำเร็จของงานและองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดให้มีการสร้างเสริมสุขภาวะในที่ทำงาน เพื่อผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพและความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรนั้น ๆ โดยต้องพิจารณา 4 ด้าน ได้แก่ 1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical work environment) 2. สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม (Psychosocial work environment) 3. แหล่งสนับสนุนสุขภาวะส่วนบุคคลในที่ทำงาน (Personal health resources in workplace) และ 4. การมีส่วนร่วมของคนในองค์กร (Enterprise community involvement)

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นองค์กรขนาดใหญ่ระดับประเทศที่มีพันธกิจในการพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พัฒนาศักยภาพของกองทัพในการปฏิบัติการทางทหารเพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ สนับสนุนการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศอื่น ๆ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศ สนับสนุนการพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง รวมทั้งการช่วยเหลือประชาชน และแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ และดำเนินการส่งเสริมการสหกรณ์ทหารผ่านศึกเพื่อความมั่นคง โดยมีค่านิยมองค์กร คือ ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อความมั่นคงของ

ประเทศและความสงบสุขของประชาชนเป็นหลัก และถือเป็นองค์กรหลักในด้านความมั่นคงที่จะกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงกลาโหม และพัฒนาองค์กรอย่างเต็มขีดความสามารถ ภายใต้วิสัยทัศน์ของประเทศไทย คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมมีการพัฒนาคุณภาพของหน่วยงานอย่างต่อเนื่องทุกปี มีการปรับปรุงโครงสร้าง การจัด และการพัฒนาองค์การให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของการเมืองการปกครองภายใน และภายนอกประเทศที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่และเกิดผลกระทบต่อสถานการณ์ความมั่นคงภายในประเทศ โดยเฉพาะบุคลากรหรือข้าราชการทหารที่ทำหน้าที่ด้านความมั่นคงและการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศไทย นอกเหนือจากความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว ยังอาจมีความเครียดสะสมที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานหรือระหว่างปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยเฉพาะบุคลากรระดับปฏิบัติการหรือข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย ดังที่เริ่มมีเหตุการณ์ความรุนแรงที่ปรากฏตามสื่อ สิ่งพิมพ์และรายงานข่าวในสังคมในช่องทางต่าง ๆ เช่น เหตุกราดยิงที่เกิดขึ้นโดยข้าราชการทหารและตำรวจ ย้อนตั้งแต่เหตุกราดยิงที่จังหวัดนครราชสีมาเมื่อปี พ.ศ. 2563 เหตุกราดยิงที่กรมยุทธศึกษาทหารบก เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา รวมไปถึงล่าสุดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้สังคมตั้งคำถามว่าเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์รูปแบบนี้ขึ้นกับบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการรักษาความสงบและความเรียบร้อยของประเทศ และเหตุการณ์เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทั้ง ๆ ที่เหตุความรุนแรงจากการทำร้ายผู้อื่นด้วยอาวุธปืนในประเทศไทยไม่ได้มากเท่าประเทศอื่น และหน่วยงานล่าสุดที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในบุคลากร คือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนการรบ ไม่ได้เป็นหน่วยรบโดยตรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาข้อมูลในการพัฒนาสถานที่ทำงานน้อย ๆ นำมาทำงาน เสริมสร้างคุณภาพชีวิตคนทำงานเพื่อลดความเครียดของบุคลากรในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม และเพิ่มคุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานในระยะยาวต่อไป ซึ่งการสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งความสุข ที่ทำให้คนทำงานมีความสุข (เบิกบาน) และส่งผลต่อประสิทธิภาพของงาน (งานสำเร็จ) ครอบคลุม 3 ด้าน คือ 1. ด้านกายภาพ (Physical) 2. ด้านจิตวิทยา (Psychological) 3. ด้านสังคม (Social) และ และสุดท้ายเขียนถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งความสุข คือ ความสำเร็จขององค์กร 2 ส่วน คือ คนสำเร็จและงานสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการพัฒนาสุขภาวะองค์กร ของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการสุขภาวะองค์กร ของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสุขภาวะองค์กร ของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและข้าราชการสังกัดสำนักปลัดกระทรวงกลาโหมจำนวน 13 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าในการเป็นผู้บริหารงานบุคคลของ สำนักปลัดกระทรวงกลาโหมอย่างน้อย 3 ปี และเครื่องมือวิจัยในการศึกษาได้แก่แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการพัฒนาสุขภาวะองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม มี จุดแข็ง ในการพัฒนาสุขภาวะองค์กรหลายประการ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงให้ความสำคัญ มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี มีระบบดูแลสุขภาพกาย บุคลากรมีความร่วมมือ และวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม ยังพบ จุดอ่อนที่ต้องได้รับการแก้ไข เช่น โครงสร้างพื้นฐานบางส่วนยังไม่เพียงพอ การดูแลสุขภาพจิตยังไม่ทั่วถึง ช่องว่างระหว่างวัย การสื่อสารภายในองค์กรยังไม่สมบูรณ์ และขาดความยืดหยุ่นในการทำงานในด้าน โอกาสสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ได้รับแรงหนุนจากนโยบายรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรภาครัฐ สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และเรียนรู้จากองค์กรต้นแบบ ขณะเดียวกันก็ยังมี อุปสรรค ทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณ ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ท้าทายสรุปได้ว่า สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมมีรากฐานที่ดีในการพัฒนาสุขภาวะองค์กร เห็นได้จากนโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน วัฒนธรรมองค์กร และความร่วมมือของบุคลากร อย่างไรก็ตาม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดอ่อนต่างๆ โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพจิต การสื่อสารภายในองค์กร และการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การใช้ประโยชน์จากโอกาสต่างๆ และการเตรียมรับมือกับอุปสรรค จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมก้าวไปสู่ "องค์กรแห่งความสุข" ที่บุคลากรมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความผูกพันกับองค์กร และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อสนับสนุนภารกิจสำคัญของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ในการรักษาความมั่นคงของชาติได้อย่างยั่งยืน

2. กระบวนการจัดการสุขภาวะองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการสุขภาวะองค์กร สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาสุขภาวะ องค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวง

กลาโหมสู่การเป็นองค์กรแห่งสุขภาวะอย่างยั่งยืน ครอบคลุม 4 ด้านหลัก ดังนี้ 1) การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมให้ความสำคัญกับการปรับปรุงสถานที่ทำงานให้สะอาด มีแสงสว่าง ระบายอากาศดี มีพื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน รวมถึงแก้ไขปัญหาที่จอดรถ จัดหาที่พักอาศัยที่ได้มาตรฐาน ปรับปรุงโรงอาหารให้ถูกสุขลักษณะ และจัดหาห้องออกกำลังกายที่ทันสมัย เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมสุขภาพกาย และลดความเครียดของบุคลากร 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ส่งเสริมระบบการสื่อสารสองทาง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร บริหารจัดการภาระงานอย่างเหมาะสม สร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีกลไกจัดการความเครียด และลดช่องว่างระหว่างวัย เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อสุขภาพจิต เสริมสร้างความรู้สึกร่วมกัน และลดความขัดแย้งในองค์กร 3) ด้านแหล่งสนับสนุนสุขภาวะส่วนบุคคลในที่ทำงาน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมจัดให้มีบริการด้านสุขภาพที่ครอบคลุม เข้าถึงง่าย มีสวัสดิการที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จัดอบรมการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล และส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงในชีวิต และมีโอกาสพัฒนาตนเอง 4) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมสร้างกลไกและวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และตัดสินใจ ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของ จัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้าง จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย และมีระบบการให้รางวัลแก่ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาวะองค์กร เพื่อให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่า มีความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าประสงค์ การพัฒนาสุขภาวะองค์กรของ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนปัจจัยทั้ง 4 ด้านข้างต้นควบคู่กันไป ตามกระบวนการที่เกิดขึ้น ยึดมั่นในหลัก "คนเป็นศูนย์กลาง" มุ่งสร้าง "องค์กรแห่งความสุข" ที่ซึ่งบุคลากรมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง เปี่ยมด้วยความรัก ความผูกพัน และร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจสำคัญในการธำรงความมั่นคงของชาติสืบไป

3. แนวทางการพัฒนาสุขภาวะองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาสุขภาวะองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงของชาติ บุคลากรจึงต้องมีสุขภาพกายใจ และสังคมที่เข้มแข็ง ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เน้นการสร้างสถานที่ทำงานที่เอื้อต่อสุขภาพและความปลอดภัย โดยครอบคลุมตั้งแต่สภาพแวดล้อมภายในอาคาร เช่น ระบบระบายอากาศ แสงสว่าง อุณหภูมิ เสียงรบกวน ไปจนถึงการจัดพื้นที่ทำงานให้เหมาะสมตามหลักสรีรศาสตร์ ตลอดจนความสวยงามและความเป็นระเบียบ นอกจากนี้ ยังครอบคลุมถึงอุปกรณ์และเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ระบบสาธารณูปโภคที่พร้อมใช้งาน มาตรการความปลอดภัยอย่างครอบคลุม และระบบการจัดการขยะอย่างถูกสุขลักษณะ

งานวิจัยนี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของสวัสดิการที่เอื้อต่อสุขภาพ เช่น อาหารกลางวันที่ถูกสุขลักษณะ อาหารว่างและเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ ที่พักอาศัยที่สะอาดและปลอดภัย การสนับสนุนการเดินทางที่สะดวกและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการดูแลสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น บริการตรวจสุขภาพประจำปี การให้ความรู้ด้านสุขภาพ และระบบการดูแลสุขภาพจิต รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมทางกายและการออกกำลังกาย โดยการจัดหาสถานที่ออกกำลังกาย จัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย และสนับสนุนให้บุคลากรมีเวลาสำหรับการออกกำลังกาย 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม เน้นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี มีความยุติธรรม โปร่งใส และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร โดยเริ่มจากการสร้างระบบธรรมาภิบาล ส่งเสริมความเสมอภาค และความเท่าเทียมกัน ส่งเสริมการสื่อสารภายในองค์กรที่เปิดกว้าง ทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน เป็นธรรม และเข้าใจง่าย ปลุกฝังจิตสำนึกและความรักองค์กร ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคลากร สนับสนุนความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว ดูแลปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของบุคลากร บริหารจัดการความเครียดอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อสุขภาพ ส่งเสริมจิตสาธารณะและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม และพัฒนาทัศนคติเชิงบวก 3) ด้านแหล่งสนับสนุนสุขภาพส่วนบุคคล เน้นการส่งเสริมให้บุคลากรดูแลสุขภาพกายและใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการทำให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี บริการให้คำปรึกษา การจัดอบรม และการพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี เช่น การจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน การจัดสรรเวลาทำงานและเวลาส่วนตัวอย่างเหมาะสม และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี รวมถึงการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุม เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรในทุกระดับ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร เน้นการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย แผนงาน และกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการดูแล ส่งเสริม และพัฒนาสุขภาพของตนเอง เพื่อนร่วมงาน และองค์กร โดยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมสุขภาพและการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนงานด้านสุขภาพ พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพและการมีส่วนร่วม ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสุขภาพ สร้างระบบการดูแล ช่วยเหลือ และสนับสนุนบุคลากร และติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงแผนงานด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง สรุปได้ว่าการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรมีสุขภาพที่ดี ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานที่เพิ่มขึ้น ความผูกพันกับองค์กรที่มากขึ้น รวมถึงความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว ทั้งในด้านการปฏิบัติการกิจ การพัฒนาองค์กร และการ

สร้างภาพลักษณ์ที่ดี โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ การเป็นองค์กรต้นแบบด้านการส่งเสริมสุขภาวะ และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการพัฒนาสุขภาวะองค์กร ของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมมี จุดแข็ง ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสุขภาวะองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตติรัตน์ ชะเอม , 2563) ให้ความสำคัญของผู้บริหารในการส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมยังมี โครงสร้างพื้นฐานที่ดี และ ระบบดูแลสุขภาพกาย ที่เอื้อต่อการทำงาน อีกทั้งยังมี บุคลากรที่มีความร่วมมือ และ วัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ซึ่งสะท้อนถึง ความผูกพันต่อองค์กร ที่ พบว่าส่งผลบวกต่อผลการปฏิบัติงาน

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังเผยให้เห็น จุดอ่อน ที่สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานบางส่วนที่ยังไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สิขริน คัมพันธ์แย้ม , 2566) ที่พบว่าสถานที่ทำงานต้องได้รับการพัฒนาอีกทั้งการดูแลสุขภาพจิตยังไม่ทั่วถึง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อ สุขภาพในการทำงาน และ (สุกริน ทวีสุต, 2562) พบว่า ช่องว่างระหว่างวัย และ การสื่อสารภายในองค์กรที่ยังไม่สมบูรณ์ อาจส่งผลต่อความพึงพอใจในงาน โดยเฉพาะด้าน ความเป็นอิสระในการทำงาน และ ผลสะท้อนกลับจากงาน ดังที่ (ลาวรรณ เดียดขุนทด, 2561) และ (ปานไพลิน เทพช่วย, 2563) ได้ค้นพบการขาดความยืดหยุ่นในการทำงาน อาจเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวของบุคลากรในยุคปัจจุบัน ในด้าน โอกาส สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมได้รับ แรงหนุนจากนโยบายรัฐบาล ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สิขริน คัมพันธ์แย้ม , 2566) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาสถานที่ทำงาน นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และ การเรียนรู้จากองค์กรต้นแบบ ล้วนเป็นโอกาสที่จะช่วยยกระดับสุขภาวะองค์กรขณะเดียวกันอุปสรรค ที่สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมต้องเผชิญ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ และ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ท้าทาย ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาองค์กร

2. กระบวนการจัดการสุขภาวะองค์กร ของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึง ปัจจัยสำคัญ 4 ด้าน ที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาสุขภาวะองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมสู่การเป็นองค์กรแห่งสุขภาวะอย่างยั่งยืน โดยเน้นย้ำถึง ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และ การยึดมั่นในหลัก “คนเป็นศูนย์กลาง” เพื่อสร้าง องค์กรแห่งความสุข ที่บุคลากรมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง มีความรัก ความผูกพัน และร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจในการธำรงความมั่นคงของชาติประกอบด้วย 1) การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการ ปรับปรุงสถานที่ทำงาน ให้เอื้อต่อสุขภาพกาย เช่น ความสะอาด แสงสว่าง การระบายอากาศ พื้นที่สีเขียว สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการแก้ไข ปัญหาที่จอดรถ ที่พักอาศัย โรงอาหาร และห้องออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สิขริน คัมพันธ์แย้ม , 2566) ที่พบว่า การพัฒนาสถานที่ทำงานน่าอยู่ น่าทำงาน ส่งผลให้ บุคลากรมีส่วนร่วมและมีความพึงพอใจมากขึ้น การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี จะช่วย ส่งเสริมสุขภาพกาย และ ลดความเครียด ของบุคลากร ดังที่ (สุกริน ทวีสุด, 2562) ได้ศึกษาไว้ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความสุขในการทำงาน 2) ด้าน สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการ ส่งเสริมระบบการ สื่อสารสองทาง สร้างความสัมพันธ์ที่ดี บริหารจัดการภาระงาน สร้างแรงจูงใจ จัดการ ความเครียด และ ลดช่องว่างระหว่างวัย เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อสุขภาพจิต เสริมสร้างความผูกพัน และลดความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐิติรัตน์ ชะเอม , 2563) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของ สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา รวมถึง ขวัญและกำลังใจในการทำงาน3) ด้านแหล่งสนับสนุนสุขภาวะส่วนบุคคลในที่ทำงาน ผลการวิจัยเสนอแนะให้ จัดบริการด้านสุขภาพที่ครอบคลุม เข้าถึงง่าย มีสวัสดิการที่เพียงพอ จัดอบรมการบริหารการเงิน และ ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ บุคลากรสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้ มีความมั่นคงในชีวิต และมีโอกาสพัฒนาตนเอง ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุชาภรณ์ เกตุแดง, 2565) ที่พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน เช่น ความมั่นคงและความก้าวหน้า โอกาสในการพัฒนา ฯลฯ ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานและความ ผูกพันต่อองค์กร 4) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร ผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการ สร้างกลไกและวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม เช่น การแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะ การตัดสินใจ การส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของ การจัดกิจกรรม และการให้รางวัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สิขริน คัมพันธ์แย้ม , 2566) ที่เน้นย้ำถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ของบุคลากรในการพัฒนาสถานที่ทำงาน

3. แนวทางการพัฒนาสุขสุภาวะองค์กร ของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึง แนวทางการพัฒนาสุขสุภาวะองค์กร ของสำนักงานปลัดกระทรวง กลาโหม โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของ สุขภาพกาย ใจ และสังคมที่เข้มแข็ง ของบุคลากร เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เสริมสร้างความผูกพันกับองค์กร และนำไปสู่ความสำเร็จของ องค์กร ในระยะยาว โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ การเป็น องค์กรต้นแบบด้านการส่งเสริมสุขภาวะ แนวทางการพัฒนาดังกล่าวครอบคลุม 4 ด้านหลัก ดังนี้ 1) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ: ผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการ สร้างสถานที่ทำงานที่เอื้อต่อสุขภาพและความ ปลอดภัย โดยครอบคลุมตั้งแต่ สภาพแวดล้อมภายในอาคาร เช่น ระบบระบายอากาศ แสง สว่าง อุณหภูมิ เสียงรบกวน ไปจนถึง การจัดพื้นที่ทำงาน ให้เหมาะสมตามหลักสรีรศาสตร์ ความสวยงาม และความเป็นระเบียบ รวมถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ ระบบสาธารณูปโภค

มาตรการความปลอดภัย และระบบการจัดการขยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สิขริน คุ่มพันธุ์แย้ม , 2566) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาสถานที่ทำงานน่าอยู่ น่าทำงาน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสวัสดิการที่เอื้อต่อสุขภาพ เช่น อาหาร ที่พักอาศัย การเดินทาง การตรวจสุขภาพ การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การดูแลสุขภาพจิต และการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุกริน ทวีสุต, 2562) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมถึง ปัจจัยด้าน ความมั่นคง ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน²⁾ ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการ สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี มีความยุติธรรม โปร่งใส และ ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี โดยเริ่มจากการสร้างระบบธรรมาภิบาล ส่งเสริมความเสมอภาค การสื่อสาร นโยบาย การปลูกฝังจิตสำนึก การทำงานเป็นทีม การสนับสนุนความสมดุลระหว่างงานและชีวิต การดูแลสุขภาพ ปัจจัยพื้นฐาน การบริหารจัดการความเครียด การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการส่งเสริมจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐิติรัตน์ ชะเอม , 2563) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของ สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ขวัญและกำลังใจในการทำงาน และ โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 3) ด้านแหล่งสนับสนุนสุขภาวะส่วนบุคคล ผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้บุคลากรดูแลสุขภาพกายและใจ โดยการจัดให้มีการตรวจสุขภาพ บริการให้คำปรึกษา การอบรม การพัฒนาศักยภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี การจัดสรรเวลา และการจัดสวัสดิการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุชาภรณ์ เกตุแดง, 2565) พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน เช่น โอกาสในการพัฒนาความสามารถ ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน 4) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร ผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย แผนงาน กิจกรรม ตลอดจนการดูแล ส่งเสริม และพัฒนาสุขภาวะ โดย การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมกิจกรรม การใช้เทคโนโลยี การสร้างระบบดูแล และการติดตาม ประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สิขริน คุ่มพันธุ์แย้ม , 2566) ที่เน้นย้ำถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ของบุคลากร

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ คือการนำเสนอ แนวทางการพัฒนาสุขภาวะองค์กรแบบองค์รวม สำหรับหน่วยงานราชการ โดยเน้นการประยุกต์ใช้ปัจจัยสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ (1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ: การปรับปรุงสถานที่ทำงานให้ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพ (2) สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม: การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสื่อสารที่โปร่งใส และการลดช่องว่างระหว่างวัย (3) การสนับสนุนสุขภาวะส่วนบุคคล: การส่งเสริมให้บุคลากรดูแลสุขภาพกายและใจอย่างต่อเนื่อง (4) การมีส่วนร่วมของบุคลากร: การให้บุคลากรเข้ามามีบทบาทตั้งแต่การกำหนดนโยบายจนถึงการดำเนินกิจกรรม

องค์ความรู้ที่มุ่งเน้นหลัก “คนเป็นศูนย์กลางในการสร้าง”

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ได้สำรวจสถานการณ์ปัจจุบันในการพัฒนาสุขภาวะองค์กรของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม โดยพบว่าองค์กรมีจุดแข็งในด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร การมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี และการส่งเสริมสุขภาพกายของบุคลากร อย่างไรก็ตาม ยังพบจุดอ่อน เช่น โครงสร้างพื้นฐานบางส่วนยังไม่เพียงพอ การดูแลสุขภาพจิตไม่ทั่วถึง และการขาดความยืดหยุ่นในการทำงาน สำหรับกระบวนการจัดการสุขภาวะองค์กร สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมได้เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกขั้นตอน แนวทางการพัฒนาสุขภาวะองค์กรได้แก่ การพัฒนาสถานที่ทำงานที่ปลอดภัย การส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจของบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมสุขภาพ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1. ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน: ควรมีการลงทุนเพิ่มเติมในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนาสุขภาวะทั้งในด้านกายและจิตใจ เช่น การจัดทำพื้นที่ดูแลสุขภาพจิตและการสนับสนุนด้านสุขภาพที่ทั่วถึง 2. เพิ่มการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะ: ควรมีการอบรมและพัฒนาทักษะด้านการจัดการสุขภาวะองค์กรสำหรับผู้บริหารและบุคลากรเพื่อเพิ่มความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ในงาน 3. ส่งเสริมความยืดหยุ่นในการทำงาน: ควรพิจารณามาตรการที่ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในการทำงาน เช่น การทำงานทางไกล หรือการปรับเวลาในการทำงานให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคลากร

4. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากร: ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีบทบาทมากขึ้นในกระบวนการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีผลต่อสุขภาวะของทุกคนในองค์กร และ5. ติดตามและประเมินผล: ควรมีการติดตามและประเมินผล การพัฒนาสุขภาวะองค์กรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

บรรณานุกรม

- ฐิติรัตน์ ชะเอม . (2563). ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัด. ปานโพลิน เทพช่วย. (2563). คุณลักษณะงานและความพึงพอใจในงาน กรณีศึกษา: สำนักงานสรรพากร สังกัดภาค 12. ใน (หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ) บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลววรรณ เดียดขุนทด. (2561). การศึกษาบทบาทของลักษณะงานต่อความพึงพอใจในงาน กรณีศึกษา เจ้าหน้าที่กรมศุลกากร เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร. ใน (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิขริน คัมพันธ์แย้ม . (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของวิศวกร บริษัทยูแทคไทยจำกัด. ใน (สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุกริน ทวีสุต. (2562). ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากรเทศบาลนครหาดใหญ่. ใน (สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุทธาภรณ์ เกตุแดง. (2565). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ผ่านความผูกพันต่อองค์กรของ พนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานเขตภาคตะวันตก. ใน (วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโฌนตา
กับหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*

THE INTEGRATE THE BUDDHIST TEACHINGS THAT APPEAR IN THE
SANDONTA TRADITION WITH SCHOOL CURRICULUM, SOCIAL
STUDIES, RELIGION, AND CULTURE SUBJECT GROUP ACCORDING
TO BASIC EDUCATION CORE CURRICULUM B.E.2008

ศศิวิมล กาหลง

Sasiwimol Kalong

สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Institute for the Research and Promotion of Arts and Culture, Phetchaburi Rajabhat University

วิภาวณี เผือกบัวขาว

Wipavanee Phueakbuakhao

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

ยโสธรา ศิริภาพระภากร

Yasothora Siriphaprapagon

สำนักงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสุรินทร์ แห่งที่ 2, ชมรมนักวิชาการอิสระเพื่อการ
สร้างสรรค์สังคมทั้งในและต่างประเทศ

Office of the Surin Provincial Meditation Center No. 2, Independent Academic Club for Social
Creation both domestically and internationally

สาโรช เผือกบัวขาว

Saroj Phueakbuakhao

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

พนิต ศรีประดิษฐ์

Panit Sripradit

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Faculty of Education, Surindra Rajabhat University, Surin, Thailand

* Received 7 August 2024; Revised 20 November 2024; Accepted 11 December 2024

สุริยา คลังฤทธิ์

Suriya Klangrit

นักวิจัยอิสระ บ้านศาลาสამัคคี อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

Independent academic, Ban Sala Samakkhi, Sangkha District, Surin Province

E-mail: yasotharar.s@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีแซนโหม้นตาและคำสอนทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อบูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโหม้นตากับหลักสูตรสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลักคือ 1) การศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ พระไตรปิฎกและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา, ครูผู้สอน, นักวิชาการ, ศึกษานิเทศก์ และนักเรียนในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ประเพณีแซนโหม้นตา โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจงและนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่าประเพณีแซนโหม้นตามีรากฐานจากความเชื่อเรื่องอำนาจลี้ลับของวิญญาณบรรพบุรุษ โดยมีพิธีกรรม เช่น การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษและการทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ตาย คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโหม้นตา ได้แก่ 1) การอุทิศส่วนบุญและการปฏิบัติศีลภาวนา 2) การบูชาคุณงามความดีของบรรพบุรุษ 3) การกระทำความดีเช่นสรวงบูชา 4) การแสดงความกตัญญูต่อบุพการี และ 5) การแบ่งปันและสังคหวัตถุเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การบูรณาการคำสอนเหล่านี้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ช่วยให้นักเรียนได้รับทักษะในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและเกิดความเข้าใจในคุณค่าของประเพณีแซนโหม้นตา ผ่านการร่วมกิจกรรมและการบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำสำคัญ: บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนา, ประเพณีแซนโหม้นตา, หลักสูตรสถานศึกษา, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research aims to: 1) study the history and Buddhist teachings related to the San Don Ta tradition in Surin Province; and 2) integrate Buddhist teachings found in the San Don Ta tradition into the Social Studies, Religion, and Culture curriculum in accordance with the 2008 Basic Education Core Curriculum. The research process comprises two main steps: 1) a document

study, including the Tipitaka, academic texts on Buddhism, and relevant research; and 2) fieldwork, involving interviews with key stakeholders, such as school administrators, social studies department heads, teachers, academic scholars, supervisors, and students from schools incorporating San Don Ta into their curriculum. The interviews were conducted using a purposive sampling method, and the data were analyzed descriptively. The findings reveal that the San Don Ta tradition is rooted in beliefs about the mystical power of ancestral spirits. Ritual practices include offerings to ancestors, ceremonies to appease spirits, and merit-making at temples for the deceased. Buddhist teachings observed in the San Don Ta tradition include: 1) dedicating merit and observing precepts; 2) honoring and remembering the virtues of ancestors; 3) performing rituals appropriately; 4) practicing gratitude and reciprocity; and 5) adhering to the principles of sangahavatthu (the bases of social solidarity), which promote sharing and mutual support within families and communities. Integrating these teachings into educational curricula provides students with practical skills for daily life and fosters an appreciation for local traditions. Through participation in activities and curriculum integration, students gain a deeper understanding of the San Don Ta tradition's values, encouraging a sense of cultural awareness and respect for their heritage in alignment with the core principles of the Basic Education Curriculum.

Keywords: Integration of Buddhist teachings, Sandonta tradition, Educational institution curriculum, According to the basic education core curriculum

บทนำ

ประเพณีสารท “โฉนตา” ของชาวไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์ยังคงมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาจวบจนมาถึงปัจจุบันนี้ ด้วยสาเหตุหลักๆ คือ ได้รับอิทธิพลจากคติความเชื่อในเรื่องการบูชาเทพเจ้าและการบูชาบรรพบุรุษของศาสนาพราหมณ์ ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเรื่องการบูชาตามคติทางพระพุทธศาสนา และได้รับคติความเชื่อโบราณที่เกี่ยวกับอำนาจการให้คุ้มและโทษของผีบรรพบุรุษและสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ในคติความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายเขมรเมื่อถึงช่วงเทศกาลสารทเดือนสิบ มีความเชื่อว่าประตูนรกจะเปิด หมู่วิญญานบรรพบุรุษ ผีเปรตจะเดินทางมาสู่โลกมนุษย์เพื่อมาหาหมู่เครือญาติของ

ตนเอง เพื่อมาขอส่วนบุญ จากญาติพี่น้องของตน ชาวไทยเขมรจึงต้องมีการทำพิธีกรรมในการที่จะทำการบูชา บวงสรวงสังเวย โดยมีการจัดทำอาหาร ขนมข้าวต้ม เพื่อต้อนรับวิญญาณบรรพบุรุษเหล่านั้น การประกอบพิธีดังกล่าวเมื่อถึงรุ่งเช้าของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ก็จะนำข้าวปลาอาหาร ขนมข้าวต้ม ไปทำบุญที่วัด เพื่อถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ที่วัด เพื่ออุทิศส่วนบุญให้ผีบรรพบุรุษเดินทางมาจากยมโลกได้ 15 วัน หลังจากนั้นต้องกลับไปปรับกรรมในยมโลกตามเดิม ในการประกอบพิธีสารทของชาวสุรินทร์นั้นมีระยะเวลาการทำบุญ 2 ช่วง ดังนี้

1) ช่วงสารทเล็ก (เบญจตูล) ประกอบพิธี วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 2) ช่วงสารทใหญ่นับไปอีก 14 วัน นับจาก วันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ถึง วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันสารทใหญ่ (เบญจทม) ช่วงระยะเวลานี้จะมีการประกอบพิธีสารทเดือนสิบ มีความเชื่อกันว่า สัตว์นรกจะถูกปลดปล่อยให้มารับส่วนบุญจากญาติพี่น้อง เปรตจะเดินทางมาเยี่ยมญาติที่ยังมีชีวิตอยู่ สาเหตุที่ต้องเตรียมตัวทำบุญตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เพราะเชื่อกันว่า ผีบรรพบุรุษถูกปล่อยมาตั้งแต่ช่วงสารทเล็ก และเดินทางมาไกลเกิดความเหน็ดเหนื่อย หิวกระหาย เมื่อมาถึงก็จะอยู่ที่วัดรอคอยว่าญาติหรือลูกหลาน จะมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้หรือไม่ ตอนนี้องหากญาติหรือลูกหลานมาทำบุญให้ผีบรรพบุรุษก็จะดีใจ และจะได้รับผลบุญจากที่ได้มีการทำบุญอุทิศให้ ก็จะอวยพรให้ญาติหรือลูกหลานมีความสุขความเจริญ นอกจากจะเป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนบุญให้บรรพบุรุษแล้ว ยังเป็นการแสดงออกถึง ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ความรัก ความอบอุ่นของสมาชิกในครอบครัวเครือญาติ จนถึงการสร้างสามัคคีของคนในชุมชนด้วย (ชมรมรักษโหราศาสตร์ภาคพิธีกรรมบุรีรัมย์, 2554) ทางคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทได้กล่าวถึงลักษณะความเชื่อที่เป็นจุดเริ่มต้นและพัฒนาการของพิธีสารทว่า มีมูลเหตุมาจากความเชื่อของมนุษย์ในยุคแรก ซึ่งในยุคนั้นพวกเขามีความเชื่อกันว่า บาบนั้นเกิดจากการทำผิดศีลธรรม ดังปรากฏในสมัยหนึ่ง เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประทับอยู่ที่ปราสาทของนางวิสาขาไมครมาตา ในบุพพาราม เขตกรุงสาวัตถี สมัยนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตอบปัญหาของสามเณรชื่อว่าเสฏฐะ และสามเณรชื่อว่าทวาทะ ความว่า “เพราะสัตว์ทั้งหลาย พากันลอยบาปอกุศลธรรมทิ้งไป คำแรกว่า “พราหมณ์” จึงเกิดขึ้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และทรงอธิบายผลของกรรมที่มีต่อวาระต่างๆ ว่า “วาเสฏฐะและการทวาทะ แมกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร สมณะ ผู้ประพฤติกาย ทุจริต วาจาทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่น ให้ทำกรรมตามความเห็นผิด เพราะการชักชวนผู้อื่น ให้ทำกรรมตามความเห็นผิดนั้น เป็นเหตุให้หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดใน อบาย ทุกคติ วินิบาต นรก แมกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร สมณะ ผู้ประพฤติกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต มีความเห็นชอบ และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรม ตามความเห็นชอบ เพราะการชักชวนผู้อื่นให้

ทำกรรม ตามความเห็นชอบนั้นหลักจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ครั้นมนุษย์ในยุคแรก เกิดความเชื่อเรื่องบุญบาปและเรื่องของความดี ความชั่วแล้ว จึงพากันออกบวชเพื่อบำเพ็ญ สมาธิ ฌาน แสวงหาความบริสุทธิ์ให้กับชีวิต ด้วยปัจจัยดังกล่าวนี้เอง จึงเกิดพราหมณ์ในยุคนั้นสมัยนั้น ตั้งแต่โบราณมากระทั่งถึงในปัจจุบันนี้ คติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ก็ยังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวอินเดียมาก ชาวฮินดูในประเทศอินเดีย เชื่อกันว่าร่างกายมนุษย์ เมื่อดับขันธจากโลกนี้แล้ว ร่างกายย่อมสลายไป คงเหลือไว้แต่ส่วนที่เป็นนามธรรม ที่เรียกว่าวิญญาณ เทียบวนเวียนอยู่ตามสถานที่ ที่ตนเคยอาศัยอยู่ เพราะวิญญาณไม่สามารถเดินทางไปสู่ปรโลกได้ ด้วยเหตุนี้ญาติจึงต้องประกอบพิธีบูชาข้าวบิณฑหรือก้อนข้าวสังเวกแก่ดวงวิญญาณของผู้ตาย เพื่อให้วิญญาณมีกำลังพอที่จะเดินทางไปถึงปรโลกได้ (สุเมธเมธาวิทยากุล, 2532) การประกอบพิธีดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะความเชื่อเรื่อง การบูชา มีลักษณะตามคติทางพระพุทธศาสนา คือ อามิสบูชาและปฏิบัติบูชา ความเชื่อดังกล่าวนี้เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ พระองค์ตรัสสอนโมทนาแก่สุณิยะและวัสสการะ ผู้เป็นมหาอำมาตย์แห่งรัฐมคธ ตามพระบาลีว่า “บัณฑิตอยู่ในที่ใดครั้งเลี้ยงดูท่านผู้มีศีล ผู้สำรวมประพฤติพรหมจรรย์ในที่ที่ตนอยู่นั้น พึงอุทิศทักษิณา คือ การอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ให้แก่เหล่าทวยเทพ ผู้สถิตอยู่ในที่นั้น ทวยเทพเหล่านั้นอันเขาบูชาแล้วย่อมบูชาตอบอันเขานับถือแล้วย่อมนับถือตอบจากนั้นย่อมอนุเคราะห์บัณฑิตนั้น เป็นการตอบแทน ดุจมารดาอนุเคราะห์บุตรผู้เกิดแต่อก ดังนั้น ผู้ที่ทวยเทพอนุเคราะห์แล้ว ย่อมพบเห็นแต่สิ่งเจริญทุกเมื่อ” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ในการอุทิศทักษิณาด้วยการบูชานี้ ไม่ได้เจาะจงเฉพาะบรรพบุรุษของตนที่ล่วงไปแล้วเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงทวยเทพที่คอยดูแลปกป้องชีวิตของตนด้วย ด้วยปัจจัยนี้ลัทธิความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ จึงยังมีการทำพิธีบูชาบรรพบุรุษอย่างมากมาย และยังส่งผลทางด้านความเชื่อนี้มาถึงพระพุทธศาสนาอย่างแพร่หลายไปในที่ต่างๆ รวมมาถึงประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษา บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโฌนตากับหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เข้าเป็นหลักสูตรในสถานศึกษาเพื่อให้ชุมชนชาวสุรินทร์ได้ตระหนักถึงคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรม ที่บรรพบุรุษได้รักษาและสืบทอดกระทั่งมาถึงปัจจุบันซึ่งวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าวนี้ได้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่มีความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ในประเพณีสารทโฌนตา ที่มีคุณค่าและสามารถเชื่อมโยงแนวคิด ให้สอดคล้องกับคติความเชื่อ ทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น ระหว่างบุคคลในครอบครัว เครือญาติ โดยมีคติความเชื่อ ประเพณีทางพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ อันเป็นสายสัมพันธ์อันดีงามนี้ตลอดไป

ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับดังกล่าวจึงสนใจทำวิจัยในเรื่องนี้ ด้วยเห็นว่าประเพณี สารทโศกนา เป็นประเพณีที่สมควรอนุรักษ์ รักษา และสืบทอด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ประจักษ์ และเห็นคุณค่าจึงสมควรบูรณาการเข้าเป็นหลักสูตรในสถานศึกษาในท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางให้คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ของท้องถิ่น เมืองสุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาแก่คนรุ่นใหม่และสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจใน ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ดังกล่าวได้อย่างลงตัวและเข้าใจเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความสำคัญ และสมควรส่งเสริมให้มีการสืบทอดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีแซนโถงนาและคำสอนทางพระพุทธศาสนา จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อบูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโถงนา กับหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคำสอนทางพระพุทธศาสนาและประเพณี คติความเชื่อที่ปรากฏใน ประเพณีโศกนา จังหวัดสุรินทร์ กับแนวทางบูรณาการประเพณีแซนโถงนา กับหลักสูตรกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสถานศึกษาท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ โดยมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษากำเนิดและพัฒนาการของพิธีกรรม จากคัมภีร์ชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถาและหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ปี 2551 และคัมภีร์ทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา งานเขียน ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์ หนังสือ บทความทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาคำสอนที่ปรากฏในประเพณีแซนโถงนาที่ผสมผสานทั้งความเชื่อ และพิธีกรรม โดยศึกษาจาก หนังสือ บทความทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการคตินิยมที่ปรากฏใน ประเพณีแซนโถงนาเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคม ศาสนา และ วัฒนธรรม ให้เข้ากับสถานศึกษาในด้าน ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโถงนา กับ หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา

ผลงานทางวิชาการและเป็นการวิจัยภาคสนามโดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาวิเคราะห์ประกอบสารนิพนธ์ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. ขั้นการสร้างเครื่องมือวิจัยหลังผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาเห็นชอบก่อนนำไปเก็บข้อมูล
2. ขั้นตอนศึกษาข้อมูล ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาตลอดถึงพระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือวิชาการ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง
3. กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมายจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ที่	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน/ คน
1	ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 1 ท่าน
2	หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	จำนวน 1 ท่าน
3	ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	จำนวน 5 ท่าน
4	นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนประเพณีแซนโฌนตา	จำนวน 20 คน
5	นักวิชาการ หรือ ศึกษานิเทศก์	จำนวน 2 ท่าน
	รวมทั้งสิ้น	จำนวน 29 คน

รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น จำนวน 29 คน ในการได้มาซึ่งกลุ่มเป้าหมายได้มาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling)

1. ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือวิชาการ ตำราที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษาจากเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับ ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์ ความเชื่อเรื่องการบูชาผีในจังหวัดสุรินทร์ องค์ประกอบพิธีกรรม ประเพณีสารทเดือนสิบ จุดหมายของประเพณีแซนโฌนตา และการอนุรักษ์พิธีกรรมสารทโฌนตาในจังหวัดสุรินทร์
2. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน 2551 หลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาและพระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือ วิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพนี้ใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3. ขึ้นบูรณาการ นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ประเพณีแซนโฎนตา และหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน 2551 นำมาบูรณาการให้เข้ากับหลักสูตรของท้องถิ่นสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโฎนตาของจังหวัดสุรินทร์

2. ทำให้ได้ข้อสังเกตแนวทางการบูรณาการประเพณีแซนโฎนตาเข้ากับหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในสถานศึกษาจังหวัดสุรินทร์

3. นำผลที่ได้จากการศึกษาเป็นข้อมูลศึกษาทางพระพุทธศาสนาและการศึกษาคำสอนที่ได้จากประเพณีแซนโฎนตาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย

1. ประเพณีสารทโฎนตาในท้องถิ่นสุรินทร์

ประเพณีสารทโฎนตาของท้องถิ่นเมืองสุรินทร์ คือประเพณีที่มีการสืบทอดมาจากสมัยบรรพบุรุษ ที่มีแนวคิด ความเชื่อ และ พิธีกรรม ที่สอดแทรกอยู่ในประเพณีสารทโฎนตานี้ด้วย เพื่อให้บรรลุลุคตามที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน ดังนั้นในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาเกี่ยวกับประเพณีสารทโฎนตา ที่ปรากฏในท้องถิ่นเมืองสุรินทร์นี้ มีดังนี้

เป็นพิธีกรรมร่วมของกลุ่มคนที่ทำพร้อมกันทุกเรือนในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตรงกันคือ ประเพณีเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่เรียกว่า “แซนโฎนตา” ประเพณีดังกล่าวนี้เป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นหมุนเวียนเป็นประจำทุกปี เป็นกิจกรรมในระบบเครือญาติสายตระกูลพี่น้องปู่ย่า ตายายเดียวกัน วงศาคนญาติสืบสายโลหิตและญาติเกี่ยวข้องที่เรียกว่า “บองป้อนหรือญาติ” ที่มาทำพิธีกรรมเซ่นไหว้ร่วมกันผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมในระดับนี้จะประกอบด้วย สมาชิกของครอบครัวหลายๆ ครอบครัวที่นับถือผีบรรพบุรุษเดียวกัน และในระดับชุมชนนั้นจะประกอบพิธีกรรมที่วัดประจำหมู่บ้าน จะมีผู้อาวุโสเป็นผู้นำในการประกอบพิธี และผู้รู้ในการประกอบพิธีกรรมนี้ด้วย เช่น ผู้เฒ่าผู้แก่ มักคทายก พระสงฆ์ ครู เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมสิ่งของที่ใช้ในการเซ่นไหว้ประกอบด้วยเครื่องบูชา เครื่องเซ่นไหว้ซึ่งหาได้ตามท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีก๋อ้งข้าวบายเบนท์ เพื่อจะใช้ไว้สำหรับบูชาพระแม่โพสพ ข้าวของ ปลา ไก่ เป็ด เครื่องนุ่งห่ม และเตรียมสถานที่ในการประกอบพิธี เช่น สถานที่บริเวณบ้านเรือน ที่โล่งกว้าง แต่ต้องเป็นบ้านที่เป็นต้นตระกูล เป็นต้น วันเวลาในการประกอบพิธีกรรมจะตรงกับวันแรม 14-15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี

พิธีกรรมแซนโฎนตา กับวิถีชีวิตชาวไทยเชื้อสายเขมรจะมีความผูกพันเกี่ยวเนื่องกับทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ไม่ว่าจะประกอบกิจการใดๆ จะต้องมีการเซ่นไหว้บอกกล่าวผีบรรพบุรุษเสมอ ด้านคติความเชื่อจะมีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษ ชาวบ้านเชื่อว่าผีโฎนตาเป็นผู้มีอำนาจที่สามารถให้คุณหรือให้โทษได้แก่ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามประเพณีและพิธีกรรมแซนโฎนตา ก็จะถูกส่งคมลงโทษกล่าวหาว่าเป็นคนอกตัญญู ว่าคนที่อกตัญญูจะประสบความล้มเหลวในชีวิตหาความสุขความเจริญ และนอกจากนี้ยังเชื่อว่าและเชื่อผีโฎนตานั่นจะดลบันดาล ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ทางเกษตรกรรม ได้อาศัยความเชื่อในการนับถือผีบรรพบุรุษเดียวกัน เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน ทำให้คนมีระเบียบวินัย มีศีลธรรม ก่อให้เกิดความรักสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (สีมา อนุรักษ์, ม.ป.ป.)

1.1 ประเพณีสารทโฎนตา พิธีสารทเดือนสิบ เรียกว่าแซนโฎนตา มีจุดเริ่มต้นและพัฒนาการจากคติความเชื่อ ที่สืบเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน ด้วยสาเหตุหลัก คือ “เนื่องจากชาวอีสานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพกสิกรรมเพาะปลูกข้าวเป็นหลัก ชาวอีสานจึงต้องเซ่นไหว้ผีต่างๆ และเทวดาเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลในครัวเรือนเจ็บป่วยหรือตกทุกข์ได้ยาก ตลอดจนป้องกันไม่ให้ข้าวกล้าในนาเกิดภัยพิบัติถึงเสียหาย และเมื่อจะกระทำการใดๆ ก็มักนิยมบนบานบวงสรวงต่อผีสารทเทวดา เป็นต้นว่า เมื่อผืนดินแห้งแล้งพืชพันธุ์ธัญญาหารเหี่ยวแห้ง ไม่อุดมสมบูรณ์ หรือ ข้าวกล้าในนาขาดน้ำ หลักจากการประกอบพิธีกรรมบูชา บวงสรวง เซ่นไหว้ เลี้ยงดูแก่เหล่าผีสารทเทวดาอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำทุกฤดูกาลแล้ว กลับเกิดความสุขไปทั่วบุคคลที่เจ็บป่วยอยู่ก็หายเป็นปกติ ข้าวกล้าในนาก็อุดมสมบูรณ์ และเป็นเช่นนั้นจนครบรอบปี อีกวาระหนึ่งความเชื่อถือศรัทธาที่มีอยู่เดิมก็ดูจะหนักแน่นยิ่งขึ้น” (สุเมธ คงสวัสดิ์, 2531) อาจจะเกิดจากพัฒนาการมาจากบ่อเกิดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษด้วยจะมีพิธีกรรมเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษนั้นชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์โดยส่วนใหญ่ มักสร้างศาลให้ท่านอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน สร้างขึ้นเป็นกระท่อมไม้ ภายในจะสลักไม้เป็นรูปปู่ ตา ยาย แทนตัวท่าน อันเป็นรูปเคารพ การเซ่นไหว้บูชาผีของชาวไทยเชื้อสายเขมรในจังหวัดสุรินทร์เรียกว่า “แซนคมอจ” (เซ่นไหว้ผี) เป็นพิธีกรรมเพื่อการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อลูกหลานยังระลึกถึงอยู่ก็จะประกอบพิธีกรรมแซนคมอจขึ้นเพื่อบอกกล่าว อันเป็นการแสดงความเคารพด้วย

ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ มีความเชื่อว่าผีบรรพบุรุษจะมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตเพราะว่าเมื่อมีการจัดงานต่างๆ หรือมีการเดินทางไกลไปต่างแดน จะมีพิธีกรรมเซ่นไหว้บอกกล่าวผีบรรพบุรุษให้คุ้มครองรักษาและปลอดภัย เหตุนี้เองความเชื่อเรื่องผีต่างๆ ของชาวไทยเชื้อสายเขมรจังหวัดสุรินทร์เชื่อกันว่าผีบรรพบุรุษนั้นติดตามไปทุกหนทุกแห่ง จะเห็นได้จากการเซ่นไหว้เวลาจะดื่มสุรา จะรินสุราลงพื้น เรียกผีตายาย เจ้าที่เจ้าทาง เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าแม่ธรณีมาดื่ม

ด้วยทุกครั้ง หรือเป็นการบอกกล่าวให้รับรู้เพื่อเป็นการขอขมาลาโทษอีกประการหนึ่ง การประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้โขนตาเป็นสิ่งที่ดี เพราะประเพณีเป็นตัวแทนคุณสังคม ชนบทให้รู้จักความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เป็นผลให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่ญาติและสังคมหมู่บ้าน ความเชื่อนี้จะคงอยู่กับสังคมสืบไป

1.2 เรื่องมหายัญ 5 ประการ

เรื่องดังกล่าวปรากฏในมหายัญทั้ง 5 ที่พราหมณ์จะต้องกระทำ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สองในหลักอาศรม 5 ประการ ของวิถีชีวิตพราหมณ์ พวกพราหมณ์ที่ดำรงสถานะเป็นคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน เมื่อแต่งงานมีครอบครัวและประกอบอาชีพการงานเลี้ยงตัวและครอบครัวได้แล้ว จะต้องบำเพ็ญมหายัญ 5 อย่าง คือ (พระมหาสุพจน์ คำน้อย, 2547) 1. พรหมยัญ คือ การทำพิธีกรรมด้วยการบริจาคมหายัญแก่พราหมณ์ผู้มีหน้าที่ศึกษาและสอนคัมภีร์พระเวท 2. เทวยัญ คือ การทำพิธีกรรมบูชาบวงสรวงเทพเจ้าที่ตนนับถือ 3. ปิตุยัญ คือ การทำพิธีกรรมอุทิศแก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว 4. ภูตยัญ คือ การทำพิธีกรรมแก้สัวโดยการเลี้ยงดูอย่างดี 5. มนุษยยัญ คือ การทำพิธีกรรมแก้มนุษย์ เช่น เลี้ยงดูต้อนรับแขกผู้มาเยือนให้ทานแก่คนไข้ใจ ไร้ที่พึ่ง มหายัญทั้ง 5 ประการ ของพราหมณ์นี้ กล่าวได้ว่ามีความคล้ายคลึงใกล้เคียงกับหลักคำสอนเรื่อง พิธีกรรมของทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ พิธีเทวยัญ มีความคล้ายคลึงกับ เทวตาพลี พิธีปิตุยัญ มีความคล้ายคลึงกับ บุพเพตพลี และพิธีมนุษย์ก็มีความคล้ายคลึงกับ อติถิพลีของพระพุทธศาสนา

1.3 พิธีสารทในคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ยุคโบราณได้เกิดความเชื่อและพิธีกรรมมากมาย อาทิ ความเชื่อเรื่องพิธีกรรมลอยบาป ความเชื่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องการบูชาอำนาจลี้ลับ ความเชื่อเรื่องการบูชาผีบรรพบุรุษ และพัฒนาการมาเป็นศาสนาพราหมณ์ในที่สุด พระพุทธศาสนาได้เกิดมาในยุคหลัง ต้องรับเอาคติความเชื่อ ประเพณีบางอย่างเข้าสู่ศาสนาของตน คติความเชื่อในพิธีกรรมต่างๆ ในประเพณีแซนโขนตา มีความสอดคล้องกับคำสอนทางพระพุทธศาสนา ตามลักษณะของพิธีกรรมบ้าง ลักษณะของคติความเชื่อบ้าง เมื่อจำแนกประเภทและขยายความแล้ว คติทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องกับประเพณีแซนโขนตาของสุรินทร์ มี คติ ความเชื่อตามหลักการทางพระพุทธศาสนา

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าคำสอนทางพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องกับประเพณีแซนโขนตา กล่าวคือ พิธีกรวดน้ำ และการเรียกดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ ผู้ที่ได้ตายไปแล้วนั้น ให้มารับส่วนบุญ และเครื่องเซ่นไหว้ สอดคล้องกับเรื่องการอุทิศส่วนบุญตามคติทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องยมบาล จะปล่อย เปต วิญญาณต่างๆ มารับส่วนบุญจากลูกหลาน ญาติพี่น้อง สอดคล้องกับกับเรื่องการรับส่วนบุญตามคติทางพระพุทธศาสนา ความ

เชื่อเรื่องการนำดอกไม้ ของหอม อาหาร ทรัพย์สินเงินทอง ของมีค่าต่างๆ มามอบให้ผู้มีพระคุณ สอดคล้องกับหลักการบูชาทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องการบูชา เช่น การบูชาพระพุทธรูป การเซ่นไหว้ผีปอบ ศาลพระภูมิและเจดีย์ที่บรรจุอัฐิของบรรพบุรุษในประเพณีโขนตาของจังหวัดสุรินทร์ สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องวัตถุที่ควรบูชาตามคติทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมสักการะบูชาบรรพบุรุษ และพระรัตนตรัยในประเพณีแซนโฌนตาของจังหวัดสุรินทร์ สอดคล้องกับหลักการบูชาสังเวชนียสถาน ตามคติทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องการสาปแช่งของผีบรรพบุรุษและประสบเหตุเภทภัยต่างๆ เพราะความไม่รู้จักกตัญญูรู้คุณตามคติความเชื่อในประเพณีแซนโฌนตาของจังหวัดสุรินทร์ สอดคล้องกับหลักความเชื่อเรื่องอบายภูมิ ตามคติทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมและความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องผีบรรพบุรุษ ในประเพณีแซนโฌนตา สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องการปลุกฝังความกตัญญูตามคติของทางพระพุทธศาสนา การเซ่นไหว้ด้วยวัตถุสิ่งของการถวายทานแก่สมณพราหมณ์ สอดคล้องกับหลักการบริจาทตามคติทางพระพุทธศาสนา

2. คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโฌนตา

ผู้วิจัยจะได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพิธีกรรมแซนโฌนตา อันเป็นพิธีกรรมที่สำคัญที่ชาวจังหวัดสุรินทร์ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่มีคติความเชื่อที่ฝังแน่น ผู้วิจัยพบว่าคำสอนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏมีความเชื่อและพิธีกรรมแซนโฌนตา ดังนี้

พบว่าผู้ที่ได้เข้าร่วมในพิธีกรรมแซนโฌนตามีการรับรู้ต่อความเชื่อในประเพณี ได้แก่ ประเพณีแซนโฌนตาได้แสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปและการแสดงถึงความกตัญญูตเวที มีความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคมนอกจากนั้นยังได้แสดงถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคม มีการปลุกฝังการให้และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีการได้สร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นพิธีกรรมสืบทอดความเชื่อในเรื่องการบูชาผีบรรพบุรุษ ตลอดจนได้ทำให้พี่น้องญาติ ได้พบปะกัน

คำสอนที่ปรากฏในประเพณีแซนโฌนตาจังหวัดสุรินทร์ที่ปรากฏในขณะการประกอบพิธีกรรม มีดังนี้

2.1 การอุทิศส่วนบุญ ประเพณีแซนโฌนตาเป็นพิธีกรรมที่มีทั้งการบวงสรวง สังเวยจากผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นั้นได้รู้ถึงการ “แซน” หมายถึงการเซ่นไหว้ ตามบ้านเรือนที่เป็นผู้อาวุโสในตระกูล ซึ่งมีการเซ่นไหว้สังเวย เรียกให้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษมารับเครื่องเซ่น โดยลำดับแรกจะมีการจุดธูปบอกกล่าว พระแม่ธรณี เจ้าที่ เจ้าทาง ผีบ้าน ผีเรือน ให้เปิดทางให้ดวงวิญญาณเดินทางเข้ามาในบ้านเพื่อรับการเซ่นสังเวยจากลูกหลาน

2.2 การบูชา คำสอนที่ปรากฏในประเพณีแซนโชนตา ผู้วิจัยนำเสนอการบูชาตามคติทางพระพุทธศาสนา ประการที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญมากและเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเชื่อในประเพณีแซนโชนตาได้นำเสนอคำสอนที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นถึงคุณธรรมที่ปรากฏและจะได้นำเอาคติการบูชาที่ปรากฏในประเพณีแซนโชนตา

2.3 พลิกกรรม 5 ประการ ได้แก่ ญาติพลี คือการสงเคราะห์ญาติ อิตถิพลี หมายถึง การต้อนรับแขก ปุพพเปตพลี หมายถึง การทำบุญให้ผู้ล่วงลับ ราชพลี หมายถึง การบำรุงราชการ ด้วยการเสียภาษีอากร เทวตาพลี หมายถึง ถวายเทวดา คือ สักการะบำรุงหรือการทำบุญอุทิศสิ่งที่เคารพบูชาตามความเชื่อถือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551)

2.4 กตัญญูกตเวที ได้แก่ ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล ผู้มีความดี อุปการะต่อตนเป็นส่วนตัวอย่างหนึ่ง ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล ผู้ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์ หรือ มีความดีเกื้อกูลแก่ส่วนร่วม เช่นพระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงแสดงความกตัญญูต่อพระพุทธเจ้า โดยฐานะที่ทรงประกาศธรรมยังหมู่ชน ให้ตั้งอยู่ในกุศลกัลยาณธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551)

2.5 สังคหัตถุ หมายถึง สังคหัตถุคำสอนทางพระพุทธศาสนา หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กันซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผู้อื่นไว้หลักการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวกันไว้และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือ สังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ ดุจหลักยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้ มี 4 อย่าง คือ 1.ทาน คือ การแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน 2. ปิยวาจา พูดจาน่ารัก นานิยมนับถือ 3. อตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ 4. สมานัตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมทุกข์ ร่วมสุขกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551)

ประเพณีแซนโชนตา เป็นประเพณีที่แสดงความกตัญญูกตเวทีของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่และไม่มีชีวิตแล้ว จากการสัมภาษณ์กล่าวได้ว่า เมื่อถึงวันแซนโชนตา ลูกหลานทั้งที่อยู่ไกลต่างต้องกลับมาเพื่อนำสิ่งของ ทรัพย์สินที่ตนหามาได้ นำมาให้พ่อแม่ญาติพี่น้องซึ่งถือได้ว่าเป็นการร่วมญาติเพื่อการแบ่งปันเมื่อญาติพี่น้องได้เห็นหน้ากันนั้นจะถามสารทุกข์ ปัญหาต่างๆ ตลอดถึงความเป็นอยู่ทางครอบครัว อันหนึ่งก็คือสามัคคีวงศ์ วงศ์ตระกูลจะยั่งยืนอยู่ได้ต้องมีการรำลึกถึงวงศ์ตระกูลมีจิตใจที่มั่นคง นานับถืออันเป็นสมาชิกหนึ่งของวงศ์ตระกูลด้วย

3. การบูรณาการประเพณีแซนโชนตาเข้ากับหลักสูตร กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายถึงแนวทางการศึกษา ได้แก่หมวด 4 มาตรา 22 มาตรา 23 มาตรา 24 วรรค (1) มาตรา 24 วรรค (2)

สนับสนุนจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยเฉพาะมาตรา 23 ได้ให้ความหมายไว้อย่างชัดเจนว่า “การศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณภาพและบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละรายวิชา” ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่สถานศึกษาควรเห็นความสำคัญและบุคลากรนั้นควรมีความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้อย่างเหมาะสม จึงส่งผลให้การสอนแบบบูรณาการมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ผู้วิจัยนำเสนอส่วนที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างบูรณาการ คำว่า “บูรณาการ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Integration” แปลว่า การทำให้สมบูรณ์หรือการร่วมกันให้เป็นหนึ่งเดียวเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ บุณยะ,บุณยะ โดยความหมายนั้น แปลว่า ทำให้เต็ม,ซ่อมแซมนั่นเอง คำว่าบูรณาการ ก็คือ การทำให้สมบูรณ์ การนำหน่วยย่อยอันหนึ่งเข้าร่วมกับหน่วยย่อยอื่นๆ ภายในองค์กรรวม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ หรือ การนำเอาหน่วยย่อยๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์กรรวมหนึ่งเดียว ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว หลักการบูรณาการมี 3 ประการ ได้แก่ 1. มีหน่วยย่อย เป็นองค์ประกอบ ชิ้นส่วน อวัยวะ ชิ้น ระดับ ที่จะนำมารวมกัน 2.หน่วยย่อยเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง อิงอาศัยกันและกัน 3.เมื่อนำหน่วยย่อยเหล่านั้นมารวมกันแล้วก่อให้เกิดความครบถ้วน สมบูรณ์ กลมกลืน พอดี มีความสมดุล ความพอดีความสมบูรณ์แห่งการบูรณาการจะแสดงออกมาให้เห็นเป็นข้อสำคัญ 2 ประการ คือ 1.เมื่อเป็นองค์กรรวมแล้วองค์กรรวมนั้นมีชีวิตชีวาดำเนินไปได้ด้วยดี 2. องค์กรรวมเกิดภาวะและคุณสมบัติของมันเอง ที่ต่างจากคุณสมบัติขององค์ประกอบทั้งหลาย เช่น รถยนต์ นาฬิกา เกิดจากองค์ประกอบต่างๆ รวมกันทำให้เกิดความสมดุล ดำเนินไปได้สำเร็จประโยชน์ด้วยดี คน เกิดจากองค์ประกอบของอวัยวะน้อยใหญ่ อายตนะ ธาตุ ชันธ์ห้า รวมกันเข้าและทำหน้าที่ได้อย่างสมดุลกลมกลืน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553) ในระบบการศึกษาเมื่อก่อนเรามีวิชาจริยศึกษาที่สอนในโรงเรียนเป็นวิชาหนึ่งต่างหาก เป็นการมองแยกส่วน แล้วต้องมีครูสอนวิชานี้โดยเฉพาะ ส่วนวิชาอื่น จะไม่พูดถึงเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม เพราะจะบอกว่าฉันไม่เกี่ยว ฉันสอนวิชานี้ก็ต้องเอาตัววิชานี้ หรือ เก่งวิชานี้เท่านั้น เพราะเราไปเน้นถึงความชำนาญพิเศษ (Specialization) เพราะฉะนั้นวิชาที่เห็นว่าจำเป็นที่จะต้องให้มีการบูรณาการให้มากที่สุดก็คือ วิชา ศิลธรรม จริยธรรม ที่มีความสอดคล้องกับประเพณีสารทฎา อันเป็นวัฒนธรรมเดิมที่มีหลักทั้งคุณธรรมจริยธรรม ที่สอดแทรก และมีคตินิยมที่ซ่อนอยู่ในคติความเชื่อและประเพณีดังกล่าวซึ่งเป็นสิ่งที่สมควรบูรณาการ และเพิ่มหรือควรสอดแทรกคตินิยมที่อยู่ในประเพณี

สารทแผนภูมิตาเพื่อให้เด็กเกิดความรู้และความเข้าใจ เพื่อจะได้เกิดความรัก ความห่วงแหน ต่อไป

สรุป รายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงการบูรณาการ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อการบูรณาการ เป็นการบูรณาการวัฒนธรรมประเพณีแผนภูมิตาบูรณาการให้เข้ากับกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น กลุ่มสาระภาษาไทย สาระการเรียนรู้ วัฒนธรรมท้องถิ่นปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตของบุคคลในท้องถิ่น กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ให้จด บันทึกรายรับ- รายจ่ายซื้อของในการเช่นไหว้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ให้ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ ด้านประเพณีท้องถิ่น วันแผนภูมิตา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา พลานามัย ให้เลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ กลุ่มสาระการงานอาชีพ (งานบ้าน) ให้ศึกษาอาหารคาวหวานและสาร ปุรงรส กลุ่มสาระการงานอาชีพ (งานประดิษฐ์) ให้ออกแบบ ผักกอกปราง และสรุป กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ให้ศึกษาประเพณีท้องถิ่นวันแผนภูมิตาและให้ฝึกเขียน คำ ประโยควັນแผนภูมิตา เป็นการบูรณาการประเพณีท้องถิ่นให้เข้ากับหลักสูตรสถานศึกษาใน โรงเรียนเมืองสุรินทร์ที่มีการบูรณาการวันแผนภูมิตาให้เข้ากับหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย จังหวัดสุรินทร์ในเรื่องประวัติวันแผนภูมิตา เพื่อการเรียนรู้พิธีกรรมก่อนการดำเนินงานในพิธี ในระหว่างดำเนินพิธี ลำดับ ขั้นตอน ศึกษาเครื่องเช่นไหว้ และสถานที่ที่จะทำการประกอบพิธี โดยการฝึกปฏิบัติ อ่าน เขียน ฟังและเล่า แสดงออกถึงความรู้ และเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณี แผนภูมิตา และปฏิบัติได้ถูกต้อง แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ “วันแผนภูมิตา” มี สาระสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณีไทย และแบบแผนเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนใน ชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้อยู่ และพึ่งพาอาศัยและเกิดความสำนึก ในการวัดผลประเมินผลนั้นสิ่งที่ต้องการวัด วิธีวัด เครื่องมือวัด เกณฑ์การผ่าน นั้นมีดังนี้ รู้และเข้าใจความเป็นมาของพิธีแผนภูมิตา เล่าความ เป็นมาของวันแผนภูมิตาได้อย่างเหมาะสม และเขียนแผนผังความคิดแสดงองค์ความรู้ เกี่ยวกับพิธีแผนภูมิตาได้ถูกต้อง วิธีวัด นั้น สังเกตพฤติกรรม ท างาน สังเกตพฤติกรรม รายบุคคล และนำเสนองาน และตรวจงาน เครื่องมือวัด ได้แก่แบบประเมิน สังเกต พฤติกรรมการทำงาน สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล การนำเสนองานตรวจผลงาน ซึ่งการผ่านตาม กิจกรรณบูรณาการวันแผนภูมิตานั้น เกณฑ์การผ่าน จะใช้การสังเกตการณ์โดยการทำงาน ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80แบบการ นำเสนอผลงานผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งจะมีบันทึกผลหลังกระบวนการเรียนรู้ เช่น ผลการ เรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรค และจบลงที่ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไข

อภิปรายการวิจัย

บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโฌนตา กับหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวสุรินทร์ จะให้ความสำคัญเป็นพิเศษมาก กำเนิดและพัฒนารูปแบบของประเพณีแซนโฌนตาได้กำเนิดมาแต่โบราณ ผู้คนได้ประสบพบเจอความเชื่อและพิธีกรรมแซนโฌนตาบูชาบรรพบุรุษ มาตั้งแต่เด็กเล็กจนโตมาก็ยังเห็นพิธีกรรมเหล่านี้อยู่จนกระทั่งชาวสุรินทร์นั้นจะให้ความสำคัญมากกระทั่งจัดเป็นเทศกาลงานบุญใหญ่โตให้ความสำคัญจัดพิธีกรรมบวงสรวงบูชาบรรพบุรุษนี้เพราะมีความเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษนั้นยังคงรักษา คุ่มครองลูกหลานอยู่ทุกวัน ลูกหลานจำเป็นต้องมีการเซ่นไหว้บูชาบรรพบุรุษ และเมื่อถึงงานบุญสำคัญตามความเชื่อทางศาสนาโดยเฉพาะวันแซนโฌนตาจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษ มีความเชื่อว่ายมโลกจะปล่อยวิญญาณของบรรพบุรุษ ให้มารับส่วนบุญและให้มาเยี่ยมลูกหลานของตน บรรดาลูกหลานจำเป็นต้องแสดงความกตัญญูทวดเวทิต่อบรรพบุรุษด้วยการเซ่นสรวง บูชาและทำบุญอุทิศให้ตามความเชื่อ

คำสอนคติทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโฌนตา ที่มีคำสอนทางพระพุทธศาสนา เช่น การอุทิศส่วนบุญให้กับผู้ตาย บรรพบุรุษ การบูชา อาณิสสการบูชา และสิ่งที่ควรบูชาตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา พลัทธิกรรมให้ กตัญญูทวดเวทิตี คือ ต่อบุคคล ผู้มีความดี อุปการะต่อตน สังคหัตถ์ 4 ตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผู้อื่นไว้หลักการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลก คือ สังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ สรุปเป็นประเด็นหลักๆ จะเห็นได้ว่า การทำพิธีกรรมในประเพณีแซนโฌนตามีสาระสำคัญที่เป็นคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณธรรมที่ปรากฏอยู่ในประเพณีแซนโฌนตามีสาระสำคัญ คือ 1) การอุทิศส่วนบุญให้แก่ผู้ตายมุ่งประโยชน์ให้ผู้ล่วงลับไปแล้วนั้นให้รับส่วนบุญตามที่เราประสงค์ เพื่อที่บรรพบุรุษเหล่านั้นจะได้หลุดพ้นจากความหิวกระหาย 2) เป็นการแสดงความเคารพต่อ ดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ปูย่าตายายและญาติผู้ใหญ่ที่ยังมีชีวิต ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วจะทำพิธีเซ่นไหว้ บูชาบวงสรวงลั่นทำบุญอุทิศไปให้และผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ก็จะบูชาด้วยเสื้อผ้าของมีค่าและของฝากเพื่อตอบแทนคุณในประเพณีด้วย คำสอนทางความเชื่อทางพระพุทธศาสนาดังกล่าวนี้อ สอดคล้องกับคติความเชื่อเรื่องความกตัญญูทวดเวทิตีในพิธีแซนโฌนตา ดังนี้

การบูรณาการกับหลักสูตรรายวิชา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน หลักสูตรรายวิชา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เป็นการบูรณาการคตินิยมทางพระพุทธศาสนาให้เข้ากับหลักสูตรรายวิชาในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ปรากฏในประเพณีแซนโฌนาตาซึ่งเป็นวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ ที่มีการอนุรักษ์ สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีนี้ กระทั่งทางโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในวัฒนธรรมประเพณีนี้จึงได้จัดกิจกรรม การเรียนรู้และจัดกิจกรรมในด้านต่างๆ ของประเพณีโฌนาตาให้เข้าในหลักสูตรการศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเป้าหมายความสำเร็จที่ตั้งไว้ ดังนี้ 1) ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรมพื้นฐาน และจิตสำนึกความเป็นไทย 2) ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 3) ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง บูรณาการคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีแซนโฌนาตา กับหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการวิจัยเพื่อการบูรณาการคำสอนเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนที่ได้อ่านรู้ถึงวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นแล้ว ยังสามารถได้รับรู้ถึงคุณค่าที่อยู่ในความเชื่อและพิธีกรรมแซนโฌนาตาอีกด้วยและยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกมากมาย หลายด้าน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไปซึ่งประเด็นที่ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญดังนี้ 1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอีสานใต้ที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาเขมรและยึดถือปฏิบัติตามประเพณีสารทโฌนาตาควรส่งเสริมบูรณาการประเพณีดังกล่าวให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์ประเพณีให้เป็นมรดกของอนุชนสืบต่อไป รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมประเพณีสารทโฌนาตาที่จัดในชุมชนทุกๆปี และ2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับการพัฒนาการความเชื่อเรื่องประเพณีสารทโฌนาตาในจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ว่ามีการพัฒนาการมาอย่างไร เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

ชมรมรักษ์ไหราศาสตร์ภาคพิธีกรรมบุรีรัมย์. (2554). ประเพณีแซนโฌนาตา. เรียกใช้เมื่อ พฤษภาคม 2567 จาก <http://horaburiram.igetweb.com/index.phpmo=3&art=510813>.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). ชีวิตหนึ่งเท่านั้นสร้างชาติได้นั่นดี. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- พระมหาสุพจน์ คำน้อย. (2547). การศึกษาวิเคราะห์คำสอนเรื่องการอุทิศส่วนบุญในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระอธิการช่วง ฐิตโสภโณ (ตั้งอยู่). (2554). คติทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประเพณีสารทเดือนสิบ (แซนโหม่งตา) ของจังหวัดสุรินทร์. ใน (วิทยานิพนธ์นี้พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สีมา อรุณรักษ์. (ม.ป.ป.). มรดกคนอีสานประเพณีและวิถีชีวิต. กรุงเทพมหานคร: หจก ซี แอนด์ เอ็น.
- สุเมธ เมธาวิทยากุล. (2532). สังกัปพิธีกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- สุเมธ คงสวัสดิ์. (2531). ความเชื่อของชาวบ้านพลวง ตำบลก้งแอน อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์. ใน (ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพัฒนา
ศักยภาพผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน*
THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE ENGLISH TRAINING
CURRICULUM FOR ENHANCING THE POTENTIAL OF TOURISM
SERVICE PROVIDERS IN CHA AM – HUA HIN AREAS

ศุภมาส เกตุเต็ม

Supamas Ketttem

สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences

Phetchaburi Rajabhat University, Thailand

E-mail: supamas.ket@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน 3) เพื่อศึกษาความสามารถในการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษของผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน หลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 30 คน จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การค่าประสิทธิภาพของหลักสูตร ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t- test Dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรที่ทำงานในสถานประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเขตชะอำหัวหินมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษด้านทักษะการพูดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 88.9 2) ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการ

* Received 12 August 2024; Revised 25 October 2024; Accepted 5 November 2024

ท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน มีประสิทธิภาพโดยรวม (E1/E2) 81.40/82 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 3) ความสามารถทางภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้ที่เข้ารับการอบรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (0.01) 4) ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการอบรมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$ S.D. = 0.57)

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว, ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the communicative English needs of tourism service providers in Cha am - Hua Hin areas, 2) to develop a communicative English training curriculum, 3) to study the English communication abilities of tourism service providers, and 4) to study the satisfaction of the participants who attended the English communicative training curriculum. The sample used in the research consisted of 30 people selected through simple random sampling. The statistics used for data analysis included the efficiency of the curriculum, mean, standard deviation, and t-test dependent. The findings of the research were 1) the highest need for communicative English of the tourism service providers in Cha am – Hua Hin Areas was speaking skills, accounting for 88.9%, 2) the efficiency of the English communicative training curriculum for tourism service providers in Cha-am Hua Hin met the established criteria, with an overall efficiency (E1/E2) of 81.40/82, which was above the standard criteria, 3) the participants' English communication proficiency significantly improved after the training at a statistical significance level of 0.01, and 4) the participants had a high level of satisfaction with the training curriculum ($\bar{X} = 4.50$ S.D. = 0.57).

Keywords: training curriculum, tourism service provider, communicative English

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยและทำให้เกิดการพัฒนาตามห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวทั่วประเทศ แม้ว่าช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ที่ทำให้รายได้จากภาคการท่องเที่ยวลดลง (World Health

Organization (WHO), 2020) แต่หลังจากสถานการณ์โรคระบาดนี้คลี่คลาย และประเทศไทยได้เปิดประเทศเพื่อรับนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยไม่ต้องกักตัวตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 (กรมการท่องเที่ยว, 2566) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องคาดว่าจะการท่องเที่ยวในประเทศทั้งจากคนไทยและชาวต่างชาติจะดีขึ้นเป็นลำดับ จะเห็นได้จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2565 (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) ที่ได้กำหนดแนวคิดในการพัฒนาเรื่องการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจว่าใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนตามแนวทางการท่องเที่ยว อีกทั้งมุ่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างรายได้และทำให้เกิดการพัฒนาทางการท่องเที่ยวทั่วประเทศ

จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลายจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแต่ละปีได้มากมายทุกภูมิภาค จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวหลากหลายประเทศนิยมเข้ามาท่องเที่ยวและสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และในภูมิภาคเขตตะวันตกของประเทศไทย อำเภอยะอำ จังหวัดเพชรบุรีและอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นเขตท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กันเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากทั้งอำเภอยะอำ จังหวัดเพชรบุรีและอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีชายหาดทะเลฝั่งตะวันตก (Royal Coast) ที่ทอดยาวและเป็นแหล่งเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้จึงสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการทั้งด้านธุรกิจโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ธุรกิจร้านค้าของที่ระลึกรวมทั้งขนส่งคมนาคมต่างๆ (กรมการท่องเที่ยว, 2562) ดังจะเห็นได้จากสถิตินักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศไทยว่าในปี 2565 นั้น เพชรบุรีมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากเป็นอันดับที่ 5 และประจวบคีรีขันธ์มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นลำดับที่ 6 ของประเทศไทย (ผู้จัดการออนไลน์, 2565)

นอกจากทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เขตการท่องเที่ยวอำเภอยะอำ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีไว้บริการนักท่องเที่ยวแล้ว สิ่งสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติมีความประทับใจนั้นคืองานด้านการบริการ และการทำงานด้านการบริการต่าง ๆ แก่ชาวต่างชาติที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการเข้าพักอาศัยที่พักร้านอาหาร การซื้อขายสินค้าของฝากของที่ระลึก การใช้บริการร้านอาหารและอื่น ๆ จำเป็นต้องใช้การสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่คนทั่วไปยอมรับว่าเป็นภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนชาติต่าง ๆ ดังนั้น บุคลากรในภาคบริการจำเป็นต้องมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่เพียงพอเพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเสริมสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (World Tourism Organization, 2019)

แต่จากการศึกษาและจัดอันดับทักษะความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยสถาบันสอนภาษา EF Education First ซึ่งเป็นบริษัทด้านการศึกษาระดับนานาชาติ ที่เก็บข้อมูลและจัดอันดับจากผลทดสอบทักษะความสามารถของผู้ร่วมทำแบบทดสอบกว่า 2 ล้านคน จาก 112 ประเทศ (Education First, 2022) พบว่าประเทศไทยได้รับการจัดให้เป็นประเทศที่มีทักษะความสามารถภาษาอังกฤษต่ำมากถึง 9 ครั้ง คือ ปี 2011-2016 และปี 2019-2021 ขณะที่ในปี 2017-2018 มีคะแนนดัชนีอยู่ในกลุ่มที่มีทักษะความสามารถภาษาอังกฤษต่ำ ดังนั้นการมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษต่ำอาจมีผลต่องานบริการด้านการท่องเที่ยวได้เนื่องจากบุคลากรที่ทำงานให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอาจสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องและขาดประสิทธิภาพ หากบุคลากรที่ทำงานในแหล่งท่องเที่ยวเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีและอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้รับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้มีความสามารถในการสื่อสารกับชาวต่างชาติมากขึ้น จะสามารถทำงานด้านการบริการได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวในเขตนี้ การให้บริการที่มีคุณภาพและสื่อสารได้อย่างชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Baker, D. A., & Crompton, J. L, 2000) นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษยังช่วยเพิ่มความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคลากรจากหลายวัฒนธรรม ลดความสับสน และสร้างประสบการณ์เชิงบวกให้กับนักท่องเที่ยว (Fang et al, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลุบล ศรีเทพ (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองจังหวัดน่าน โดยเห็นว่าในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวสู่ความเป็นสากลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ทักษะภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาบุคลากรเพราะภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกประเทศ ปัจจุบันผู้คนศึกษาและสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างคนชาติต่างๆ และเป็นสื่อกลางทางธุรกิจทั้งธุรกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ ผู้ที่มีความสามารถในสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ก็จะสามารถสื่อสารกับผู้มาจากหลากหลายประเทศ แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกได้ ทำให้การสื่อสารด้านต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ สำหรับงานบริการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นั้น หน่วยงานส่วนใหญ่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสาร ทักษะทางภาษาที่ต้องใช้ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน

นอกจากนี้งานวิจัยของระชานนท์ ทวีผล (2560) ที่ศึกษาเรื่องการให้บริการแบบมืออาชีพของโรงแรมประเภทบูติค ในเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าปัจจัยหนึ่งที่มีผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความเชื่อมั่นต่อระบบงานบริการในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเขตการท่องเที่ยวทั้งชะอำและหัวหินได้แก่การที่ผู้ให้บริการมีทักษะการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษที่ดีเพื่อให้สามารถสื่อสารกับ

นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องและยังส่งผลต่อภาพลักษณ์ของโรงแรมนั้น ๆ ด้วย ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากบุคลากรที่ทำงานในแหล่งท่องเที่ยวเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีและอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น สถานประกอบการหรือโรงแรมขนาดเล็กได้รับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้มีความสามารถในการสื่อสารกับชาวต่างชาติมากขึ้น จะสามารถทำงานด้านการบริการได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยว

ด้วยภาระงานของบุคลากรที่ทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ จึงทำให้มีข้อจำกัดด้านเวลาในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทักษะภาษาอังกฤษ ดังนั้นการจัดกิจกรรมอบรมหลักสูตรภาษาอังกฤษระยะสั้นที่ให้ออกาสผู้เข้าอบรมได้ฝึกทักษะทางภาษาจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีโอกาสพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของตนเองโดยบูรณาการทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนและเน้นเนื้อหาทางภาษาที่บุคลากรต้องใช้ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจริงจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันจะเน้นทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative skills) มากกว่าการสอนที่เน้นเรื่องรูปแบบหรือโครงสร้างภาษาเพียงอย่างเดียว เพราะความรู้ในด้านไวยากรณ์ไม่เพียงพอในการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง แนวคิดในการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นคือการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งด้านโครงสร้างและความหมาย การฝึกอบรมจึงจัดเป็นการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ดังนั้นการฝึกอบรมให้ผู้เข้าอบรมสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ต้องฝึกทั้งระบบโครงสร้าง ความหมาย เสียงสำนวนภาษาตามบริบทและสถานการณ์ ฝึกทั้งทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นในการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมภาษาอังกฤษจึงต้องสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร และเทคนิคการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ด้นั้นควรเป็นเทคนิคที่เน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ฝึกให้ผู้เรียนได้คิด แก้ปัญหา และหาข้อสรุปได้

การฝึกอบรมภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานบริการด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ อาทิหลักสูตรระยะสั้น และการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshops) เป็นต้น โดยมีการออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพนักงาน เช่น หลักสูตรที่พัฒนาโดยมหาวิทยาลัยร่วมกับหน่วยงานท่องเที่ยว (กัญญารัตน์ เครือรัตน์ไพบุลย์ และอังคณา อ่อนธานี, 2561) หลักสูตรเหล่านี้ส่วนใหญ่เน้นทักษะการสื่อสารในงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การทักทาย การให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว และการตอบข้อสงสัยของนักท่องเที่ยว การศึกษาวิจัยพบว่า การอบรมภาษาอังกฤษช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานด้านการบริการและส่งเสริมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ กัญญารัตน์ เครือรัตน์ไพบุลย์ และอังคณา อ่อนธานี (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีพหุประสาทสัมผัสสำหรับพนักงานโรงแรมพบว่าหลังจากการฝึกอบรมพนักงานมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น อีกทั้งสามารถ

สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ ผลการวิจัยของพัชร บุญธีรารักษ์ (2564) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาและประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับผู้นำเที่ยวท้องถิ่น พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม เนื่องจากมีการออกแบบบทเรียนให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรม ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถพัฒนาทักษะความสามารถของตนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและส่งผลดีต่อคุณภาพการบริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหินที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว
3. เพื่อศึกษาความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหินหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าของกิจการ และบุคลากรที่ทำงานสถานที่ท่องเที่ยวในเขตชะอำ หัวหิน ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ทขนาดเล็ก ร้านค้า สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานราชการ เช่น ตำรวจท่องเที่ยว เทศบาล จำนวน 50 หน่วยงาน หน่วยงานละ 1 คน รวมเป็น 50 คน

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจความต้องการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 44 คน จากนั้นจึงส่งแบบสอบถามความต้องการในการอบรมจำนวน 44 ฉบับให้แก่กลุ่มตัวอย่าง และได้รับกลับมา จำนวน 37 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.09

2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 30 คน จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยเป็นบุคลากรที่ทำงานด้านสถานประกอบการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหินและจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

ชาวต่างชาติ เช่น ผู้ที่ทำงานโรงแรม รีสอร์ท พนักงานขายของที่ระลึก พนักงานขาย
อสังหาริมทรัพย์ พนักงานบริษัทรถยนต์/ร้านให้เช่ารถยนต์ รถจักรยานยนต์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความต้องการในการอบรมภาษาอังกฤษและปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษ
ของบุคลากรที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน

2. หลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน
จำนวน 10 บทเรียน

3. แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนเรียนและหลังเรียนทั้ง
4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน

4. แบบฝึกหัดท้ายบทจำนวน 10 บทบทละ 5 ข้อ

5. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัว
หิน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความเที่ยง (Validity) และมีความเชื่อมั่น (Reliability)
จึงได้มีการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรฝึกอบรม
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร วารสาร รวมทั้งข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ แล้วนำมาปรับปรุง
เครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยจะนำแบบสอบถามและข้อสอบ Pretest และ
Posttest เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา
(Content Validity)

3. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความเที่ยงตรง
เรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างจริงที่เป็นผู้ทำงานสถานประกอบการ
แหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 30 คนซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อ
หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach,
L. J., 1990) โดยกำหนดให้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ
0.7 และผลการทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.85 ซึ่งมากกว่า 0.7

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

ศึกษาข้อมูลด้านปัญหาและความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของบุคลากรที่ทำงานในสถานประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเขตชะอำหัวหิน (Needs analysis)

ขั้นตอนที่ 2

พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน โดยพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้านแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องข้อมูลด้านความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษ จากนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดโครงสร้างหลักสูตรอันประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม เนื้อหาหลักสูตร และการวัดผลประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3

ประเมินหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญและนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างจริงที่เป็นผู้ทำงานสถานประกอบการแหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเพชรบุรีเพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างโดยการจัดอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน

ขั้นตอนที่ 4

ปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมตามผลการประเมินในขั้นตอนที่ 3 และพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและความพึงพอใจต่อการจัดอบรมภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างโดยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. ประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร แบบสอบถามความต้องการ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง (IOC)
3. เปรียบเทียบผลการประเมินก่อนการฝึกอบรม (Pre-test) และหลังฝึกอบรม (Post-test) ของผู้ที่เข้ารับการอบรมโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t - test dependent

ผลการวิจัย

1. บุคลากรที่ทำงานในสถานประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเขตชะอำหัวหินมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้านทักษะภาษาอังกฤษที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานอันดับแรกได้แก่ ทักษะการพูด คิดเป็นร้อยละ 88.9 อันดับที่สองได้แก่ทักษะการฟังคิดเป็นร้อยละ

ละ 77.8 อันดับที่สามารถได้แก่ทักษะการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 55.6 และอันดับสุดท้ายได้แก่ทักษะการเขียน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ส่วนปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ร้อยละ 100 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ

2. หลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว เขตชะอำ หัวหินมีเนื้อหาสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและตรงกับความต้องการของผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว

3. หลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหินมีประสิทธิภาพโดยรวมระดับ 81.40/82 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับ 80/80 ที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 81.40 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 82

4. บุคลากรที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหินมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการอบรมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดมี 2 ด้าน ได้แก่ด้านการสอน ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมาได้แก่ด้านวิทยากร ($\bar{X} = 4.51$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน พบว่าแม้บุคลากรที่ทำงานในสถานประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหินจะมีโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงานเป็นบางครั้ง แต่ส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับลูกค้าชาวต่างชาติที่มาใช้บริการในสถานประกอบการที่ตนทำงาน โดยทักษะที่เป็นปัญหามากที่สุดได้แก่ทักษะการฟังและการพูด คิดเป็นร้อยละ 88.9 ซึ่งสามารถเกิดจากปัญหาหลายประการ ได้แก่ การขาดความรู้ด้านคำศัพท์ ความสามารถในการฟังเสียงเชื่อมระหว่างคำและความเร็วของสิ่งที่ผู้เรียนฟัง (Chen, A., 2013) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ เครือรัตนไพบุลย์และอังคณา อ่อนธานี (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีพหุประสาทสัมผัสสำหรับพนักงานโรงแรมและพบว่าพนักงานโรงแรมมีความต้องการให้จัดหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องมาจากพนักงานต้อนรับภายในโรงแรมส่วนใหญ่มักประสบปัญหาภาษาอังกฤษเช่นเดียวกัน คือ การมีข้อจำกัดทางด้านคำศัพท์ ทำให้พนักงานไม่เข้าใจและไม่

สามารถสื่อสารได้ การออกเสียงคำภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องและชัดเจน การสื่อสารผิดพลาดหลัก
ไวยากรณ์ ส่งผลให้แขกชาวต่างชาติที่มาใช้บริการไม่เข้าใจในสิ่งที่พนักงานพูด

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้
ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน พบว่าเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ
เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับบุคลากร
ที่ทำงานด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ แล้วนำโครงสร้างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบประเมินความสอดคล้อง ผลการตรวจสอบประเมินมีค่าเท่ากับ 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า
หลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องทุกประเด็น มีจุดเด่นด้านการ
ออกแบบบทเรียนและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของ
บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนั้นเนื้อหาบทเรียนใน
หลักสูตรยังไม่ยากจนเกินไป บุคลากรที่ทำงานด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
สามารถศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเองเพิ่มเติมเมื่อมีเวลาว่างได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชร
บุญธีรารักษ์ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาและประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมภาษาอังกฤษ
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับผู้นำเที่ยวท้องถิ่น พบว่าการจัดเนื้อหาหลักสูตรการ
อบรมที่ดีควรให้มีเนื้อหาที่ตรงกับประสบการณ์และความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตจริง
ของผู้เรียน ซึ่งจะเป็ปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าและพัฒนาตนเองได้มากขึ้น ดังเช่น
ยุพาภรณ์ พิริยศิลป์ (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการทางด้านภาษาอังกฤษของ
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดขอนแก่น พบว่าหากมีการจัดอบรมภาษาอังกฤษแก่ผู้
ทำงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวและตรงตามความต้องการทางด้านภาษาอังกฤษของ
บุคลากรในสาขาอาชีพนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและเป็ผลดีต่อการท่องเที่ยวใน
ภูมิภาคนี้ยิ่งขึ้นเนื่องจากบุคลากรมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

นอกจากนั้น ผลการประเมินกระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้ ผลสัมฤทธิ์การอบรมมี
ค่า E1/ E2 เท่ากับ 81.40/82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรการอบรมนี้มี
ประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับวรรณพร รุจิพงศ์กุล (2566) ที่กล่าวว่ากระบวนการออกแบบ
หลักสูตรที่ครบถ้วนสมบูรณ์ที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ มีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้
เชี่ยวชาญ จึงส่งผลให้การประเมินผลประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมในขั้นตอนการนำ
หลักสูตรไปใช้จริง (Implementation) มีผลสัมฤทธิ์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้
ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน จากการที่ผู้วิจัยนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้
จัดอบรมแก่บุคลากรที่ทำงานในสถานประกอบการที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเขต
ชะอำ หัวหิน พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนสอบหลังการอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการ
สื่อสารสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน นี้ส่งผลต่อความรู้

ความเข้าใจและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เข้ารับการอบรม ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมและนำข้อมูลมากำหนดเนื้อหาให้ได้ตรงตามกับผู้เข้ารับการอบรมต้องการ และสามารถนำไปใช้ในการทำงานจริงในการสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นเนื่องจากหลักสูตรการอบรมมีเนื้อหาที่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการอบรม การจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการพูดได้ตอบบทสนทนาช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีโอกาสฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยเฉพาะเมื่อผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนกับวิทยากรที่เป็นชาวต่างประเทศ นอกจากนั้นหลักสูตรการฝึกอบรมยังได้ผ่านการตรวจประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาแล้ว ดังที่ พิชร บุญธีรารักษ์ (2564) กล่าวว่า หลังการอบรมหลักสูตรที่ใช้ module ที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมภาษาอังกฤษมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษมากขึ้น นอกจากนั้น Guihang, G., & Haimei, J (2019) (2019) ยังกล่าวว่าการสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษต้องคำนึงถึงพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนและทักษะการใช้ภาษาด้วย

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน พบว่าบุคลากรมีความพึงพอใจต่อการอบรมในภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการสอนและด้านวิทยากร ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.61$) และ ($\bar{X} = 4.51$) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะบทเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นบทเรียนที่สอดคล้องกับการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ผู้เข้ารับการอบรมต้องใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งแบบฝึกหัดระหว่างเรียนสามารถช่วยให้ผู้เรียนทบทวนเนื้อหาบทเรียนที่เรียนได้ รวมทั้งสามารถนำไปใช้เรียนด้วยตนเองหลังการฝึกอบรมเสร็จสิ้นได้อีกด้วย นอกจากนั้นในด้านความพึงพอใจต่อวิทยากร Uysal et al. (2023) กล่าวว่าพฤติกรรมครูผู้สอนสามารถมีผลต่อผู้เรียนทั้งในทางบวกและทางลบ หากผู้สอนศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียนก่อนจัดการเรียนการสอนและพยายามสร้างความสัมพันธ์ในทางบวก จะสามารถช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนและรู้สึกพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนได้

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทักษะการพูดและการฟังเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการพัฒนาทักษะภาษาในบริบทการทำงานจริง นอกจากนี้ หลักสูตรมีเนื้อหาที่เหมาะสมและสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้อย่างมีนัยสำคัญ การขยายองค์ความรู้ใหม่จากผลงานวิจัยนี้สามารถส่งเสริมได้

ด้วยการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ สำหรับการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามความสะดวก ตลอดจน การขยายผลการศึกษา หลักสูตรนี้ไปยังพื้นที่อื่นในประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพและความต้องการในบริบทที่แตกต่างกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน สรุปได้ว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหิน ยังขาดความสามารถด้านทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยเฉพาะทักษะการพูด บุคลากรเหล่านี้จึงควรได้รับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษมากขึ้นด้วยการเข้ารับการอบรมภาษาอังกฤษที่เน้นด้านการสื่อสารเพื่อรองรับการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการศึกษางานวิจัยครั้งนี้พบว่าสถานประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเขตชะอำ หัวหินโดยเฉพาะสถานประกอบการขนาดเล็กมีความต้องการความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวชะอำหัวหินเพื่อจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ จะสามารถมีส่วนร่วมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเหล่านี้ให้ดียิ่งขึ้น และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 2.1) ควรมีการติดตามผลผู้ที่เข้ารับการอบรมด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานหลังการอบรมเสร็จสิ้น และ 2.2) ควรมีการทำการวิจัยหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษหลักสูตรอื่นต่อไปโดยอาจเน้นสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาบุคลากรที่ให้บริการสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอื่นในจังหวัดเพชรบุรีเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2566). แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2567 จาก www.dot.go.th
- กัญญารัตน์ เครือรัตน์ไพบุลย์ และอังคณา อ่อนธานี. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีพหุประสาทสัมผัส สำหรับพนักงานโรงแรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(4), 1-12.

- นิลบล ศรีเทพ. (2563). ความต้องการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรเขตอำเภอเมืองจังหวัดน่าน. วารสารสุทธิปริทัศน์, 34(112), 78-93.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2565). ประจวบฯ ติดอันดับ 1 ใน 10 จังหวัดนักท่องเที่ยวสูงสุดปี 65. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2565 จาก <https://mgronline.com/local/detail/9650000119320>
- พัชร บุญธีรารักษ์. (2564). การพัฒนาและประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมการด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับผู้นำเที่ยวท้องถิ่น. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 18(3), 36-51.
- ยุพารมณ พิริยศิลป์. (2557). ความต้องการทางด้านภาษาอังกฤษของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดขอนแก่น. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. 9(2), 16-30.
- ระชานนท์ ทวีผล. (2560). การให้บริการแบบมีอาชีพของโรงแรมประเภทบูติคในเขตอำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบุรี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(4), 1-12.
- วรรณพร รุจิพงศ์กุล. (2566). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารสำหรับผู้รุ่นใหม่. วารสารพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม, 3(2), 70-80.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2565. เรียกใช้เมื่อ 30 กันยายน 2565 จาก <https://secretary.mots.go.th/strategy>
- Baker, D. A., & Crompton, J. L. (2000). Quality, satisfaction and behavioral intentions. *Annals of Tourism Research*, 27(3), 785-804.
- Chen, A., (2013). EFL listeners' strategy development and listening problems: A process-based study. *The Journal of Asia TEFL*, 10(3), 81-101.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Education First. (2022). EF English proficiency index: A ranking of 111 countries and regions by English skills. Retrieved February 20, 2023 from <https://www.ef.com/wwen/epi/>

- Fang et al. (2018). Effect of Sharing Economy on Service Quality in Tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 34, 129-137.
- Guihang, G., & Haimei, J. (2019). Exploring Business English Talent Training Model under the Background of the Belt and Road Initiative. *Higher Education Studies*, 9(2), 24-130.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.
- Uysal, D. and et al. (2023). An evaluation of the in-service training curriculum for practitioners of English for academic purposes. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 13(1), 1-29.
- World Health Organization (WHO). (2020). COVID-19 strategy update. Geneva, Switzerland. Retrieved March 5, 2023 from <https://www.who.int/publications-detail/covid-19>.
- World Tourism Organization. (2019). International Tourism Highlights 2019. UNWTO. Retrieved March 5, 2023 from <https://www.e-unwto.org>

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2567 และผลกระทบต่อระบบการเมืองไทย*

ACQUISITION OF SENATE MEMBERS IN 2024 AND THEIR EFFECTS ON THE THAI POLITICAL SYSTEMS

พิศณพพงศ์ สิทธิโชคแก้วมุล

Pisanupong Sittichockkaewmoon

นักวิชาการอิสระ, ประเทศไทย

Independent Scholar, Thailand

E-mail: Sittichock.8000@gmail.com

บทคัดย่อ

การเมืองไทยจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับ การดำเนินการในด้านฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของประเทศซึ่งประกอบไปด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและสมาชิกวุฒิสภา (สว.) สำหรับเกณฑ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ปี พ.ศ. 2567 นั้นการคัดเลือกมาจากการที่ประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องอยู่ในกลุ่ม 20 อาชีพที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หมวด 1 มาตรา 11 กำหนดนั้น โดยหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) และทำการกลั่นกรองกันเองโดยวิธีที่เป็นปรากฏการณ์ที่ถือได้ว่าเป็นประเทศแรกของโลกคือ “วิธีที่ผู้ลงสมัครเลือกกันเอง” ในกลุ่มผู้ลงสมัครเลือกตั้งซึ่งจะทำการคัดเลือกกันระหว่างกลุ่มอาชีพตามหลักเกณฑ์ตั้งแต่ใน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศต่อไป ซึ่งการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อถกเถียงและข้อสงสัยว่ามีความโปร่งใสมากน้อยเพียงใด โดยคนที่ลงสมัครกับกลุ่มอาชีพนั้นมีความสอดคล้องมากแค่ไหน ความสำคัญของสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ในระบบการเมืองนั้นมีบทบาทและหน้าที่คงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ซึ่งเรานั้นจะได้มาทราบถึงความเป็นมา รวมถึงหลักเกณฑ์การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) จนกระทั่งการคาดการณ์ความเป็นไปได้กับอนาคตของระบบการเมืองของประเทศไทยกับการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ชุดใหม่นี้

คำสำคัญ: ฝ่ายนิติบัญญัติ, สภาผู้แทนราษฎร, สมาชิกวุฒิสภา

* Received 12 August 2024; Revised 11 December 2024; Accepted 12 December 2024

Abstract

The nature of Thai politics depends on the operations of the country's legislative and executive branches, which are comprised of members of the House of Representatives (MPs) elected by the people, and members of the Senate (Senators). As for the criteria for selecting the Senators in 2024, they will be selected from people involved in 20 occupations as stipulated in Chapter 1, Article 11 of the Organic Act on the Acquisition of Senators. The criteria for selecting candidates for election as Senators and filtering them among themselves using a method that is considered the first in the world, which is the "method where candidates choose each other" among the group of candidates, which will be selected between occupational groups according to criteria from the district, provincial, and national levels. The acquisition of the Senators will be a matter of debate and doubt as to how transparent it is, how consistent the candidates are with those occupational groups, and whether the importance of the Senators in the political system, roles, and responsibilities will remain the same or have changed. We will learn about its origins. Including the criteria for obtaining senators (Senators) and even the prediction of the possibility of the future of Thailand's political system with the acquisition of this new set of senators (Senators).

Keywords: Legislative branch, House of Representatives, Senator

บทนำ

นับตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ประเทศไทยได้ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา (Parliamentary System) โดยให้รัฐสภาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งในยุคเริ่มต้นเป็นระบบสภาเดียว (Unicameral System) และเปลี่ยนมาเป็นสภาคู่หรือ

ระบบสองสภา (Bicameral System) เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วย “สภาผู้แทน” และ “พฤฒสภา

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2490 ได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “วุฒิสภา” ซึ่งก็ได้มีการพัฒนามาโดยลำดับตามที่รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้กำหนดไว้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นั้น เป็นยึดมั่นการปกครองในระบบรัฐสภา บัญญัติให้รัฐสภาประกอบด้วย “สภาผู้แทนราษฎร” และ “วุฒิสภา” โดยสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน และมาจากแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวน 150 คน และวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ (กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่ สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2564) และสำหรับเกณฑ์การเลือกสมาชิกวุฒิสภา ปี พ.ศ. 2567 นี้เป็นการเลือกโดยการเปิดรับสมัครตัวแทนจากท้องถิ่นโดยการเปิดรับสมัครบุคคลที่กำหนดไว้ในกลุ่มอาชีพ จำนวน 20 อาชีพ เพื่อเป็นการเปิดกว้างอย่างอิสระในการลงสมัครเพื่อเป็นตัวแทนประชาชนในการเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารประเทศในด้านของอำนาจอธิปไตย โดยจะมีการคัดกรองจากประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป็นตัวแทนระดับอำเภอ จังหวัดและประเทศต่อไป

ความเป็นมาของสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ต้องมีการพิจารณาถึงบทบาท หน้าที่และอำนาจ เป็นสำคัญว่าต้องการให้มีบทบาท หน้าที่และอำนาจเป็นอย่างไร จึงจะกำหนดที่มาของวุฒิสภาได้ ที่มาของวุฒิสภาไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้วุฒิสภามีรูปแบบเป็นผู้แทนของประชาชน มีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน โดยเจตนารมณ์ของการมีวุฒิสภา โดยจะให้มีการถ่วงดุลกันระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กรทางการเมือง จึงเป็นองค์กรทางการเมืองที่สามารถให้ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยได้ วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีหน้าที่หลักในการกลั่นกรองกฎหมายและควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจเลือกและแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบ มีอำนาจถอดถอน และเป็นบุคคลที่มาจากในแต่ละจังหวัด ทำให้วุฒิสภาสามารถรับรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในเขตของตนได้ (มิติน, 2543)

แต่เมื่อบุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ใช้อำนาจกลับเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกับนักการเมือง จึงทำให้การควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินไม่มีประสิทธิภาพขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีเจตนารมณ์เพื่อให้การใช้อำนาจนิติบัญญัติ เป็นไปด้วยความถูกต้องและรอบคอบยิ่งขึ้น กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งส่วนหนึ่งและการสรรหาอีกส่วนหนึ่ง ให้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด ในการเลือกตั้งวุฒิสภาจึงอาจไม่ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถหรือ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ จะคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรวบรวมจากการเสนอชื่อขององค์กรภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 กำหนดเจตนารมณ์ของการมีวุฒิสภา โดยให้วุฒิสภาเป็นตัวแทนของกลุ่มสาขาอาชีพ อันจะช่วยให้พิจารณาร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสมาชิกสภาผู้แทนให้รอบคอบรอบด้านมากยิ่งขึ้นตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรากฎหมาย เพราะสมาชิกสภาผู้แทนเป็นตัวแทนพื้นที่และเป็นตัวแทนพรรค การพิจารณาร่าง กฎหมายจึงยังขาดมุมมองของภาคส่วนอื่นที่หลากหลายของสังคมอันจะทำให้กฎหมายต่าง ๆ มีความรอบคอบมากขึ้น โดยกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีที่มาโดยแบ่งออกได้เป็นสองช่วงเวลา กล่าวคือช่วงที่ 1 ตามบทเฉพาะกาล ส่วนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาช่วงที่ 2 ดำเนินการคัดเลือกตามมาตรา 107 กล่าวคือให้ เลือกสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน จากการเลือกตั้งด้วยตนเองของผู้ที่มีความรู้ เชี่ยวชาญ ประสบการณ์ หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่างๆ การแบ่งกลุ่มในลักษณะที่ให้ประชาชนที่มีสิทธิสมัครทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ จะกำหนดไม่ให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มเลือกคนในกลุ่มเดียวกันหรือให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้ โดยประชาชนในประเทศซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย มีสิทธิลงสมัครเพื่อจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ทุกคน เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ และเป็นผู้ที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 กำหนดไว้ แต่ละคนมีสิทธิสมัครเพื่อเข้ารับเลือก ได้เพียงกลุ่มเดียว ตามมาตรา 15 และจะมีการเลือกตั้งในกลุ่มผู้สมัครดังกล่าวในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ตามมาตรา 129 เพื่อให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ต่อไป (รัชฎาภรณ์ สุภาพ, 2562)

หลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญ 2560 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่มีจำนวน 200 คน มาจากวิธีการ “เลือกกันเอง” จากกลุ่มผู้สมัครซึ่งตำแหน่งจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ทั้ง 20 กลุ่ม มีดังนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

1. กลุ่มการบริหารราชการแผ่นดินและความมั่นคง เช่น อดีตข้าราชการ อดีตเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

2. กลุ่มกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพด้านกฎหมาย หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

3. กลุ่มการศึกษา เช่น ผู้เป็นหรือเคยเป็นครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรการศึกษา หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

4. กลุ่มการสาธารณสุข เช่น แพทย์ทุกประเภท พยาบาล เภสัชกร หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

5. กลุ่มอาชีพทำนา ปลุกพืชล้มลุก หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

6. กลุ่มอาชีพทำสวน ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

7. กลุ่มพนักงานหรือลูกจ้างของบุคคล ซึ่งมีใช้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

8. กลุ่มอาชีพด้านสิ่งแวดล้อม พังเมือง อสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

9. กลุ่มผู้ประกอบการกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมตามกฎหมาย (SME) และ ผู้ประกอบกิจการนั้น หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

10. กลุ่มผู้ประกอบการอื่นนอกจากข้อ (9)

11. กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการกิจการหรือพนักงานโรงแรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

12. กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

13. กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร การพัฒนานวัตกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

14. กลุ่มสตรี

15. กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

16. กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี นกกีฬา การแสดงและบันเทิง นกกีฬา หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
17. กลุ่มประชาสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
18. กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
19. กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน
20. กลุ่มอื่นๆ

โดยผู้สมัครจะต้องมีไม่มีลักษณะต้องห้ามต่างๆ ตามมาตรา 14 เช่น ไม่เป็นข้าราชการ ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง และต้องมีคุณสมบัติครบตามมาตรา 13 เช่น มีสัญชาติไทยโดยการเกิด อายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี ในวันสมัครรับเลือก มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัครไม่น้อยกว่า 10 ปี ผู้สมัครต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ เกิดในอำเภอที่สมัครรับเลือก, มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในอำเภอที่สมัครรับเลือกเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีนับถึงวันสมัครรับเลือก, เคยทำงานหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านอยู่ในอำเภอที่สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณีเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี, เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอสมัครรับเลือกเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

ทั้งนี้ คุณสมบัติเรื่องความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ หรือทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี นั้น จะไม่ถูกนำมาใช้กับผู้สมัครในกลุ่มสตรีหรือกลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มอัตลักษณ์อื่น นอกจากนี้ หากเป็นผู้ประกอบอาชีพที่อยู่ในข่าย “อื่น ๆ หรือในทำนองเดียวกัน” จะต้องเป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) ด้วย (ILaw, 2566)

โดยจะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในการกำหนดการเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) นั้น เป็นวิธีการ “คัดเลือกกันเอง” ในกลุ่มผู้ลงสมัครแต่ละจังหวัดโดยแบ่งเป็น 20 กลุ่มอาชีพที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2561 และผู้สมัครนั้นตั้งไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 14 และมีคุณสมบัติตามมาตรา 13 นั้นเอง

สำหรับขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีดังนี้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2567)

ขั้นที่ 1 ประกาศให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ภายใน 5 วัน นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา มีผลบังคับใช้ กกต.ประกาศ กำหนดวันเลือกระดับอำเภอ จังหวัด และประเทศ

ขั้นที่ 2 การสมัครรับเลือกสมาชิกวุฒิสภา เริ่มรับสมัครไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือก สมาชิกวุฒิสภา มีผลบังคับใช้ และกำหนดวันรับสมัคร 5 - 7 วัน

ขั้นที่ 3 ประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัคร ผู้อำนวยการเลือกระดับอำเภอประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกเป็น สมาชิกวุฒิสภา ภายใน 5 วัน นับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลารับสมัคร

ขั้นที่ 4 การเลือกสมาชิกวุฒิสภา 3 ระดับ การเลือกสมาชิกวุฒิสภา มี 3 ระดับ คือ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ ซึ่งประกอบด้วยการเลือกกันเองในกลุ่ม และการเลือกแบบไขว้ ดังนี้

ระดับอำเภอ (มาตรา 40)

รอบที่ 1 เลือกกันเองในกลุ่ม เลือกผู้สมัครกลุ่มเดียวกัน เลือกกันเองในกลุ่มไม่เกิน 2 คน เลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้ผู้ใดเกิน 1 คะแนนไม่ได้ ผู้ได้คะแนนสูงสุด 5 ลำดับแรกเป็นผู้ได้รับเลือกไปสู่รอบที่ 2 ต่อไป (เหลือกลุ่มละ 5 คน)

รอบที่ 2 เลือกแบบไขว้ เลือกผู้สมัครในกลุ่มอื่นที่อยู่สายเดียวกัน แบ่งสายไม่เกิน 4 สาย โดยการจับสลากประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากันเลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นในสายเดียวกันกลุ่มละ 1 คน แต่จะเลือกกลุ่มเดียวกันหรือตนเองไม่ได้ผู้ได้คะแนนสูงสุด 3 ลำดับแรก ของแต่ละกลุ่ม เป็นผู้ได้รับเลือกในระดับอำเภอของกลุ่มนั้น เพื่อไปสู่ระดับจังหวัดต่อไป

ระดับจังหวัด (มาตรา 41)

รอบที่ 1 เลือกกันเองในกลุ่ม เลือกผู้สมัครกลุ่มเดียวกัน เลือกกันเองกลุ่มเดียวกันไม่เกิน 2 คน เลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้ผู้ใดเกิน 1 คะแนนไม่ได้ ผู้ได้คะแนนสูงสุด 5 ลำดับแรกเป็นผู้ได้รับเลือกไปสู่รอบที่ 2 ต่อไป (เหลือกลุ่มละ 5 คน)

รอบที่ 2 เลือกแบบไขว้ เลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นที่อยู่สายเดียวกัน แบ่งสายไม่เกิน 4 สาย โดยการจับสลากประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากันเลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นในสายเดียวกันกลุ่มละ 1 คน แต่จะเลือกกลุ่มเดียวกันหรือตนเองไม่ได้ผู้ได้คะแนนสูงสุด 2 ลำดับแรก ของแต่ละกลุ่ม เป็นผู้ได้รับเลือกในระดับอำเภอของกลุ่มนั้น เพื่อไปสู่ระดับประเทศต่อไป

ระดับประเทศ (มาตรา 42)

รอบที่ 1 เลือกกันเองในกลุ่ม เลือกผู้สมัครกลุ่มเดียวกัน เลือกกันเองในกลุ่มไม่เกิน 10 คน เลือกตนเองก็ได้ แต่จะลงคะแนนให้ผู้ใดเกิน 1 คะแนนไม่ได้ ผู้ได้คะแนนสูงสุด 40 ลำดับแรกเป็นผู้ได้รับเลือกไปสู่รอบที่ 2 ต่อไป (เหลือกลุ่มละ 40 คน)

รอบที่ 2 เลือกแบบไขว้ เลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นที่อยู่สายเดียวกัน แบ่งสายไม่เกิน 4 สาย โดยการจับสลากประกอบด้วยจำนวนกลุ่มเท่ากันเลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นสายเดียวกันกลุ่มละ 5

คน จะเลือกกลุ่มเดียวกันหรือตนเองไม่ได้ ผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับที่ 1-10 แต่ละกลุ่มเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา และผู้ได้รับคะแนนลำดับที่ 11-15 อยู่ในบัญชีสำรองกลุ่มนั้น

ขั้นที่ 5 ประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา เมื่อ กกต. ได้รับรายงานจากผู้อำนวยการเลือกทั่วประเทศ ให้รอไว้ไม่น้อยกว่า 5 วัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ถ้า กกต. เห็นว่าเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ประกาศผลการเลือกในราชกิจจานุเบกษา

จะเห็นได้ว่าในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการปฏิเสศการนำเอา “หลักการหนึ่งคนหนึ่งเสียง” มาใช้กับกลไกการเลือกตั้งของประเทศไทย การแสดงความเห็นในลักษณะเช่นนี้ย่อมเป็นการโต้แย้งหรือปฏิเสธหลักการหลายประการว่าด้วยการส่งเสริมความเท่าเทียมทางการเมือง (Political Equality) และความเท่าเทียมแบบมีส่วนร่วม (Participatory Equality)

โดยระบอบประชาธิปไตยอันอยู่บนพื้นฐานต่อการเคารพในเสรีนิยมและปัจเจกชนนิยมนั้น ย่อมเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกผู้แทนของตนเข้าไปบริหารและตัดสินใจทางการเมืองแทนตน เมื่อประชาชนแต่ละคนหรือปัจเจกบุคคลที่มีคุณสมบัติครบและไม่เข้าลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งได้กำหนดย่อมมีเสรีภาพในการเลือกนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ตนชื่นชอบผ่านกลไกการเลือกตั้งที่กำหนดเอาไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้วางเกณฑ์เอาไว้ นอกจากนี้กลไกการเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญย่อมถือเป็นกลไกที่สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนแต่ละคนหรือปัจเจกบุคคลอีกด้วย

การกำหนดให้ประชาชนแต่ละคนที่มีสิทธิเลือกตั้งมีหนึ่งคนหนึ่งเสียงเท่าๆ กัน ไม่เพียงส่งผลดีต่อการส่งเสริมความเท่าเทียมและจัดการเลือกปฏิบัติต่อประชาชนโดยทั่วไปแล้วแต่ทว่ายังอาจส่งผลดีต่อการออกแบบเครื่องมือหรือกลไกการเลือกตั้งบางอย่างอีกด้วยเช่น การกำหนดให้ประชาชนมีหนึ่งคนหนึ่งเสียงสอดคล้องกับกระบวนการลงคะแนนโดยลับ (secret vote) การกำหนดให้หลักการหนึ่งคนมีหนึ่งเสียงดังกล่าวย่อมสามารถเอื้อประโยชน์ต่อการออกแบบบัตรลงคะแนนโดยลับเพราะทำให้การออกแบบและใช้งานบัตรถูกกำหนดขึ้นให้ง่ายต่อการการลงคะแนนหนึ่งเสียงที่ทุกๆ คนมีเท่าๆ กัน ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถเข้าใจวิธีการกาบัตรหรือกรอกข้อมูลอื่นๆ บนบัตรโดยไปในแนวทางเดียวกันและโดยง่ายไปกว่ากำหนดให้ประชาชนจำพวกหนึ่งมีหลายเสียงแต่ประชาชนอีกจำพวกหนึ่งมีเพียงหนึ่งเสียง ซึ่งย่อมต้องใช้หรือออกแบบบัตรเลือกตั้งมากมายหลายชนิดหลายประเภทในการลงคะแนนอันอาจก่อให้เกิดความสับสนสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการเลือกตั้งประชาชนที่มาเลือกตั้ง และผู้สังเกตการณ์เลือกตั้งจำพวกอื่นๆ

หลักการเชิงไม่ยอมรับและปฏิเสธการนำเอา “หลักการหนึ่งคนหนึ่งเสียง” หากนำเอามาปฏิบัติจริงในสังคมแล้ว ย่อมขัดหลักเกณฑ์ในเรื่องของความเท่าเทียมทางด้านโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและอาจสร้างภาระต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในกำหนดกลไกหรือกระบวนการเลือกตั้งใหม่ๆ มารองรับหลักการ “หนึ่งคนหลายเสียง” ที่ไม่สอดคล้องกับหลักมาตรฐานการเลือกตั้งสากลก็เป็นได้ (Public Law Net, 2557)

จะเห็นได้ว่าหลักการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ในปัจจุบันนั้นขัดและโต้แย้งตามหลักการ “หนึ่งคนหนึ่งเสียง” เพราะเป็นการคัดเลือกกันแค่ในกลุ่มบุคคลที่ลงสมัครในแต่ละอำเภอ จังหวัด ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มาตรา 40 มาตรา 41 และ มาตรา 42 เท่านั้น ในการตรวจสอบในเรื่องการเลือกในแต่ละขั้นตอนนั้นประชาชนไม่ได้มีสิทธิที่จะตัดสินใจในการเลือกผู้แทนของตนแม้แต่คนเดียว เพราะเป็นการเลือกกันในกลุ่มผู้ลงสมัครสมาชิกวุฒิสภา (สว.)

ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

การคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาใน ปี พ.ศ. 2567 ที่ผ่านมานั้นเป็นปรากฏการณ์การคัดเลือกครั้งแรกของโลก โดยเป็นการเลือกแบบ “เลือกกันเอง” ของสมาชิกที่ทำการลงสมัครคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาในครั้งที่ผ่านมา โดยเป็นการรับสมัครจากประชาชนทั่วไปที่มีความเกี่ยวข้องกับ 20 กลุ่มอาชีพที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 โดยได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กับปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นถึงความโปร่งใสและความเป็นสากล ว่า การคัดเลือกดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดและผู้ที่มาอยู่ในสภานิติบัญญัติและทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายจะมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นถึงการเลือก สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ครั้งนี้ ดังนี้ (دنพร สุปัญญา, 2567)

จิรนุช เปรมชัยพร กล่าวว่า การเลือก สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ครั้งนี้มีปัญหาตั้งแต่การจัดกลุ่มอาชีพ กล่าวคือ กลุ่มอาชีพ 20 กลุ่มยังมีความคลุมเครือ ไม่สมเหตุสมผล และไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศได้อย่าง “การแบ่ง 20 กลุ่ม มันไม่ใช่ 20 วิชาชีพ เราก็จะได้ สมาชิกวุฒิสภา (สว.) เป็นวิชาชีพแต่ละกลุ่ม ซึ่งมันไม่เพียงพอที่จะเป็นตัวแทนคนทั้งสังคม” ความคลุมเครือของคำอธิบายของแต่ละกลุ่มอาชีพยังเปิดช่องว่างให้ผู้สมัครบางรายสมัครเข้าไปไม่ตรงกับอาชีพของตัวเอง

สมชัย ศรีสุทธิยากร กล่าวว่า “เมื่อคนที่คุณสมบัติไม่ถูกต้องผ่านเข้าไปแต่ละรอบ โดยเขียนว่าคุณสมบัติถูกต้องให้ตรอบไป คนที่ตรอบในแต่ละรอบจึงเสียสิทธิ เนื่องจาก กกต. ตรวจสอบซ้ำ ถ้าไม่มีคนร้องเรียนก็รู้เรื่องเลย” การเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ เป็นช่องว่างให้

กลุ่มพรรคพวกเดียวกันเกณฑ์คนมาเพื่อโหวตให้พวกกันเอง ซึ่งรัฐธรรมนูญ 60 ไม่ให้มีการเลือกกันเองในกลุ่มอาชีพ แต่กระบวนการนี้มาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561

นารากร ตีทยาน กล่าวว่ ไม่ควรมี สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ในระบบการเมืองไทยแล้ว เพราะวัตถุประสงค์แรกเริ่มของการมีวุฒิสภาคือเพื่อเป็นสภาพิเ่ียงให้กับสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากในอดีต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ยังเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ต่างกับ สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ซึ่งในปัจจุบันไม่ได้เป็นเช่นนั้นแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีความจำเป็นต้องมี สมาชิกวุฒิสภา (สว.) อีกต่อไป ในทางกลับกัน ควรจัดสรรกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ที่มีประสิทธิภาพ และเปิดให้ประชาชนตรวจสอบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ได้อย่างโปร่งใส

จากความคิดเห็นข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกำหนดเพียง 20 กลุ่มอาชีพนั้นยังไม่เหมาะสม และยังคงคลุมเครืออยู่ เพราะในบางรายที่สมัครเข้าไปก็ยังไม่ตรงตามสายงานอาชีพของตน บางความคิดเห็นก็แสดงให้เห็นว่าในการเข้ารอบแต่ละครั้งนั้นเป็นการไม่สมเหตุสมผลเพราะการดำเนินการของ กกต. ยังล่าช้า จนอาจทำให้ผู้ที่มีความสามารถรอบไปได้และคนที่เข้ารอบไปอาจมีความสามารถที่น้อยกว่าซึ่งไม่สมเหตุสมผลและไม่สมควรเป็นตัวแทนประชาชน และความคิดเห็นสุดท้ายแสดงให้เห็นว่า การมีของสมาชิกวุฒิสภานั้น ไม่ควรที่จะมีแล้ว เพราะเนื่องจากอดีตทำหน้าที่เป็นสภาพิเ่ียงของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งในปัจจุบันอาจตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในระบบการเมืองและการเลือกตั้งได้นั้นเอง ส่วนในความคิดเห็นส่วนตัวนั้น ในการมีของสมาชิกวุฒิสภา (สว.) นั้น ควรที่จะดำรงให้มีอยู่เพราะเนื่องจากในการคัดกรองกฎหมายในแต่ละส่วนนั้นควรมีการกลั่นกรองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ในส่วน “การคัดเลือกกันเอง” นั้น ควรที่จะยกเลิก เพราะว่า ในบางกรณีซึ่งผู้ที่มีความสามารถที่แท้จริงนั้นอาจถูกคัดกรองไปและประเด็นนี้อาจจะทำให้ระบบการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.) และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ในอนาคต เป็นแบบอุปถัมภ์อีกด้วย

สรุป

สมาชิกวุฒิสภามีความสำคัญต่อระบบการเมืองการปกครองของไทยอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับสมาชิกสภานิติบัญญัติเป็นอย่างมากในการดำเนินกิจกรรมทางด้านการเมือง ซึ่งหน้าที่สำคัญของสมาชิกวุฒิสภานั้น ไม่ว่าจะเป็นอำนาจ

หน้าที่ของวุฒิสภาในบทบัญญัติหลัก คือ การพิจารณาและการกลั่นกรองกฎหมายร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะรัฐสภาและการกลั่นกรองกฎหมาย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมโดยเฉพาะตามบทบัญญัติเฉพาะกาล คือ การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ และการพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

จะเห็นได้ว่าสมาชิกวุฒิสภา (สว.) นั้น มีความสำคัญกับระบบการเมืองที่ปกครองของประเทศมากเพียงใด แต่ถ้าหากการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ไม่ได้มีคุณภาพในการกลั่นกรองบุคคลเพื่อมารับตำแหน่งแล้วนั้น จะทำให้เกิดผลเสียแก่ระบบการเมืองการปกครองของประเทศแน่นอน เพราะเนื่องจากการคัดกรองที่เปรียบเสมือนการคัดสรรพวกตนเองเพื่อมาเป็น สมาชิกวุฒิสภา (สว.) การได้มาซึ่งตำแหน่งที่ไม่ตรงกับสายอาชีพ การคาดการณ์ว่าจะเป็นส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองใดการเมืองหนึ่งเพื่อผลประโยชน์แก่พรรคการเมืองของตนเอง และที่สำคัญ สมาชิกวุฒิสภา (สว.) ที่ถูกคัดเลือกมาจากประชาชนที่แท้จริงอาจถูกครอบงำจากนายทุนเพื่อผลประโยชน์ของตนเองอีกด้วย

บรรณานุกรม

- ILaw. (2566). ทำความรู้จัก ส.ว. ชุดใหม่ พร้อมที่มาแบบใหม่โดยการให้ “เลือกกันเอง”. เรียกใช้เมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.ilaw.or.th/articles/6002>
- Public Law Net. (2557). หนึ่งในเสียงในการเลือกตั้งกับความเท่าเทียม. เรียกใช้เมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567 จาก <http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=1925>
- กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่ สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2564). เรียนรู้เรื่องวุฒิสภา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนอรุณการพิมพ์.
- ดนพร สุปัญญา. (2567). เลือก สว. 67: เรื่องพิศมัยระหว่างทาง กับความหวังในการแก้รัฐธรรมนูญ. เรียกใช้เมื่อ 7 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.the101.world/thai-senate-race-2024/>

- ผู้จัดการออนไลน์. (2567). มาทำความเข้าใจขั้นตอนการเลือก สว. 2567. เรียกใช้เมื่อ 7 สิงหาคม 2567 จาก <https://mgronline.com/politics/detail/9670000041734>
- มติชน. (6 มีนาคม 2543). เลือกตั้ง ส.ว. สะท้อนภาพรัฐบาลตามเจตนารมณ์ประชาชน. มติชน. รัชฎาภรณ์ สุภาพ. (2562). ข้อพิจารณาเกี่ยวกับที่มา อำนาจ และหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารนิติพัทธ์, 8(2), 65 - 81.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หมวด 1 มาตรา 11. ใน เล่มที่ 135 ตอนที่ 68 ก.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลไกการตลาด
วิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร*

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF PROTOTYPE PRODUCTS
AND MARKETING MECHANISMS FOR TAN MUANG PHET
COMMUNITY ENTERPRISES

อนุชา พละกุล

Anucha Bhalakula

พระสมุห์อาคม อาคมธีโร

Phrasamu Arkom Arkamatheero

ดาวนภา เกตุทอง

Dawnapa Ketong

วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Phetchaburi Buddhist College of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: anucha.bha@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 คน ผู้ร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ 15 คน พบว่า 1. ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาลของวิสาหกิจชุมชนเมืองเพชร ได้แก่ 1) น้ำตาล ชั้น-สด-ไซรับ 2) น้ำตาลอ่อน 3) ตาลยี 4) จาวตาล 5) ไม้ตัดเท้า 6) โต๊ะเฟอร์นิเจอร์ 7) แกะสลักตัวหนังสือ 8) หลังกาใบตาล 9) ส้มสายชู 10) ไม้กวาดใบตาล 11) ตะกร้า 12) โต๊ะ/เก้าอี้/โครงบ้าน 13) ยาสมุนไพร 14) แกงหัวตาล 15) ตุ๊กตาทาล 16) ถ่านเม็ล็ดตาล 17) กระแซ่ 18) กล้าตาล 19) เศษถ่านคูดน้ำให้พืช และ 20) ถ่านอัดแท่ง 2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นตาลเชิงสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์บอนไซตาล และ 2) ผลิตภัณฑ์ต้นกล้าตาล การพัฒนากลยุทธ์โดยกรมพัฒนาชุมชน สหกรณ์ชุมชน วิทยาลัยอาชีว

* Received 5 September 2024; Revised 6 November 2024; Accepted 19 November 2024

ศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พาณิชย์จังหวัด อุตรดิตถ์จังหวัด และการพัฒนาการสอบตลาด ได้แก่ 1) รูปแบบของกิจกรรม 2) การส่งเสริมการตลาด 3) ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว 4) กิจกรรมน่าสนใจ 5) สร้างเอกลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว และ 6) สร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และ 3. การพัฒนากลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ได้แก่ 1) การส่งเสริมการปลูกตาลโตนด 2) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด 3) การวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์ 4) ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5) กลยุทธ์การกระจายสินค้า 6) ต้นทุนการขนส่ง 7) การขนส่งตาลมีลักษณะเฉพาะ และ 8) การขาดแคลนวัตถุดิบ 9) การกำหนดราคา 10) บรรจุภัณฑ์ 11) การส่งเสริมการขาย 12) การสร้างเพจกลุ่มเพื่อเยี่ยมชมและสั่งซื้อสินค้า และ 13) การปรับใช้กลยุทธ์ให้เหนือกว่าคู่แข่ง

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ, กลไกการตลาด, วิสาหกิจชุมชน, ตาลเมืองเพชร

Abstract

The research article on the development of prototype products and marketing mechanisms of the Talam Muang Phet community enterprise is a mixed-method research. By interviewing 8 key informants and 15 workshop participants, it was found that 1. The prototype of palm products of Phetchaburi City Palm Community Enterprise includes: 1) Condensed-Fresh-Syrup Sugar 2) Light Sugar 3) Sugarcane 4) Sugarcane 5) Bentwood 6) Furniture Table 7) Carved Letters 8) Sugarcane Roof 9) Vinegar 10) Sugarcane Broom 11) Basket 12) Table/Chair/House Frame 13) Herbal Medicine 14) Sugarcane Head Curry 15) Sugarcane Dolls 16) Sugarcane Seed Charcoal 17) Soaked Water 18) Sugarcane Saplings 19) Charcoal Waste for Plants and 20) Charcoal Briquette 2. The development of creative sugarcane products of Phetchaburi City Palm Community Enterprise includes: 1) Sugarcane Bonsai Products and 2) Sugarcane Sapling Products Strategy development by the Community Development Department, Community Cooperatives, Vocational Colleges, and Vocational Colleges Rajabhat University, Provincial Commerce, Provincial Industry, and market examination development: 1) activity formats 2) marketing promotion 3) tourist attraction information 4) interesting activities 5) creating tourist attraction

identity and 6) creating facilities and 3. developing marketing mechanisms for Phetchaburi palm community enterprise: 1) promoting palm planting 2) creating added value from palm trees 3) research and development of utilization 4) public relations for the creative economy prototype city 5) product distribution strategies 6) transportation costs 7) palm transportation has unique characteristics and 8) shortage of raw materials 9) pricing 10) packaging 11) sales promotion 12) creating a group page for visiting and ordering products and 13) adapting strategies to be better than competitors.

Keywords: Prototype product, marketing mechanism, community enterprise, tan muang phet

บทนำ

ตาลเป็นต้นไม้ที่ชุมชนมีวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ทางการเกษตรทั้งการปลูก ดูแล การเก็บผลผลิตจากตาลโตนด และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากตาล การพัฒนาสินค้าเกษตร สินค้าแปรรูปจากลูกตาล คือ ไข่มุกกลอนตาล และกิจกรรมและฐานการเรียนรู้ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ข้อมูลเบื้องต้นของต้นตาล กิจกรรมการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จาก กะลามะพร้าว และกิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกลอนตาล โดยการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและต่อยอดกิจกรรมให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพ (ฐิติพัทธ์ ธนรัชต์ดำรงกุล และคณะ, 2565) งานหัตถกรรมไม้ตาลภาคกลางสะท้อนในรูปแบบของภูมิปัญญาพื้นบ้าน คือ งานไม้ตาลเป็นงานกลึง ประโยชน์ใช้สอยพบว่าผลิตเป็นครก สาก จานรองแก้ว เป็นต้น รูปแบบทำตามความต้องการของลูกค้า ลวดลายใช้ลวดลายไทย วัสดุใช้ไม้ตาลที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป เครื่องมือใช้เครื่องกลึงและอุปกรณ์งานกลึงไม้ การบำรุงรักษา มีการดูแลรักษาเครื่องมือกลึงไม้อยู่เสมอ กระบวนการผลิต ใช้วิธีการกลึงให้เป็นรูปทรงตามที่ต้องการ และการอนุรักษ์ มีการรักษารูปแบบดั้งเดิม ส่วนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ตาล คือ พัฒนาเป็นรูปแบบโคมไฟไม้ตาลลวดลาย 12 นักกษัตริย์เขียนลายรดน้ำ (บุญเรือง สมประจบ, 2564)

ต้นตาลเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญยังไม่ได้รับการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ชี้ให้เห็นคุณค่าอัตลักษณ์ และชี้แนะแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากต้นตาล และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ด้วยวัฒนธรรมชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างแท้จริง การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ท้องถิ่นจากต้นตาล และสร้างความรู้จัก โดยพัฒนารูปแบบการตลาดจากอัตลักษณ์ของชุมชน จังหวัดเพชรบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเศรษฐกิจของชุมชน จากทุนทางสังคมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ร่วมกันส่งเสริมและสืบสานอัตลักษณ์ของชุมชนให้คงอยู่สืบไป (พระครูวัชรสุวรรณาทร (ลูกซุบ เกตุเขียว) และคณะ, 2562)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากตาลต้องเริ่มต้นที่การใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community based model) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) และการจัดการความรู้ (Knowledge management) เนื่องจากกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มุ่งเสริมสร้างการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการสร้างผลิตภัณฑ์จากตาลโดนด แต่ยังขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญา เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น การดำเนินกิจกรรมพัฒนารูปแบบและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากตาลโดนดร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านและผู้รับการถ่ายทอด พบว่า ได้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการถ่ายทอดภูมิปัญญา 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กระถางต้นไม้ตาลโดนด และไม้ตาลคลายเส้น จากผลการวิจัยครั้งนี้ ก่อให้เกิดการรวมตัวของสมาชิกหรือชุมชนสามารถต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว ชุมชนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยได้อย่างเหมาะสม นำมาซึ่งการพัฒนา เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้สามารถที่จะพึ่งพาตนเอง สร้างความมั่นคง ยั่งยืนให้กับตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ (พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ และคณะ, 2562)

เมืองเพชรเป็นพื้นที่ที่มีต้นตาลเป็นจำนวนมาก ถือว่าเป็นต้นไม้ที่สร้างเอกลักษณ์ สร้างความจดจำ และสร้างรายได้ให้กับประชาชนและชุมชนชาวเพชรบุรีมาอย่างยาวนาน สามารถนำตาลมาแปรรูปเป็นอาหารหลากหลายทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน ส่วนลำต้นสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ อาทิ เพอร์นิเจอร์ไม้ตาล แจกัน ไม้ตัดคายกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะน้ำตาลสด น้ำตาลโดนด ขนมหัน โดนดทอด (ตาลทอด) ข้าวแต่น้ำตาลโดนด กาแฟสดน้ำตาลโดนด ข้าวเกรียบโปร่งตาลโดนด ไอศกรีมน้ำตาลโดนด ทองม้วนน้ำตาลโดนด ขนมหาล้านน้ำตาลโดนด ขนมหองพับน้ำตาลโดนด สิ้นค้าและผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนเป็นสินค้าขึ้นชื่อของเมืองเพชร ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจผลิตภัณฑ์จากต้นตาลที่มีจำนวนมากในจังหวัดเพชรบุรี โดยจะพัฒนาตาลให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าและสามารถสร้างรายได้ อาทิ ศูนย์เพาะและขยายพันธุ์ตาล บอนไซต้นตาล งานศิลปะจากตาล การท่องเที่ยวสวนตาล และธุรกิจจากตาล

เกษตรวิฤตฐานแบบของศูนย์วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ การปลูกพืชแบบกลุ่มด้วยระบบพืชอาศัยพืช อาทิ การปลูกไม้ยืนต้นแนวทางทิศตะวันตก พืชผักสวนครัวแนวทางทิศตะวันออก เพื่อการเข้าถึงแสงแดด การปลูกพืชไร่แมลงศัตรูพืช อาทิ ตะไคร้ ปอเทือง ดาวเรือง มะละกอ การไม่ใช้สารเคมีฆ่าแมลงในการทำเกษตร การใช้ปุ๋ยจากธรรมชาติ ลดการเผาวัชพืช ไม่เบียดเบียนเพื่อนบ้าน ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่เบียดเบียนสภาพแวดล้อมและธรรมชาติเป็นการทำเกษตรเชิงวิฤตฐาน ควรซื้อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ด้านการไม่ใช้สารเคมีกับพืชผักที่ปลูกหรือนำไปจำหน่าย (อนุชา พลกุล และคณะ, 2566)

ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร คือ การใช้แนวคิดการประกอบสัมมาชีพเชิงพุทธในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากตาล อาทิ การเพราะต้นกล้า การจำหน่ายต้นกล้านอกพื้นที่ จากสร้างบอนไทรตาล การแกะสลัก เป็นต้น เพื่อให้เกิดการตระหนักในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาลของวิสาหกิจชุมชนเมืองเพชร
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นตาลเชิงสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร
3. เพื่อพัฒนากลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Participatory Action) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกหรือสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ (Focus group) ร่วมกับการสังเกต โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ได้แก่ นักวิชาการเกษตรจังหวัดเพชรบุรี ประธานศูนย์วิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับตาลเมืองเพชร กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับตาลเมืองเพชร และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับตาลเมืองเพชร รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน

1.2 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการจากการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญ และประธานศูนย์วิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ที่ดำเนินการอยู่ในวิสาหกิจชุมชนตัวอย่าง ที่มีทั้งประธานศูนย์กรรมการ และสมาชิก รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์จากตาล ดังนี้ 1) สวนตาล

ลุ่มชนอม จำนวน 5 คน 2) ตาล เมืองเพชร จำนวน 5 คน และ 3) สวนตาลวัดพระรูป (วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี) จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) นักวิชาการเกษตรจังหวัดเพชรบุรี ประธานศูนย์วิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับตาลเมืองเพชร กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับตาลเมืองเพชร และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับตาลเมืองเพชร

2.2 การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ทั้ง 3 พื้นที่ ได้แก่ สวนตาลลุ่มชนอม ตาล เมืองเพชร และสวนตาลวัดพระรูป (วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การลงพื้นที่ในเขตตำบลช่องสะแก อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเอง

3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมทั้ง 3 พื้นที่ตัวอย่าง ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์ และเข้าร่วมกิจกรรม

3.3 การสัมภาษณ์ผู้วิจัยให้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) นักวิชาการเกษตรจังหวัดเพชรบุรี ประธานศูนย์วิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับตาลเมืองเพชร กรรมการวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับตาลเมืองเพชร และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับตาลเมืองเพชรทั้ง 3 พื้นที่ จำนวน 8 คน

3.4 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การสังเกต และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

3.5 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ได้แก่ สวนตาลลุ่มชนอม ตาล เมืองเพชร และสวนตาลวัดพระรูป (วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งใช้หัวข้อสนทนาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาลของวิสาหกิจชุมชนเมืองเพชร ได้แก่ 1. ประเภทต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาล ได้แก่ 1) ลูกตาล 2) จาวตาล 3) ผลตาล 4) เมล็ดตาล 5) เปลือกตาล 6) ใบตาล 7) ทางตาล และ 8) ลำต้นตาล 2. รูปแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาล ได้แก่ 1) ทำน้ำตาล ชัน-สด-ไซรับ 2) ทำตาลเลาะ เต้าตาลอ่อน 3) ทำตาลยี่ 4) ทำจาวตาล 5) ทำไม้ดัดเท้า 6) ทำโต๊ะเฟอร์นิเจอร์ 7) แกะทำตัวหนังสือ 8) นำใบมามุงหลังคา 9) ทำน้ำส้มสายชูไซเดอร์ 10) ทำไม้กวาดหรือทำหมวกโดยใช้เส้นใบจากกาบตาล 11) ใบอ่อนนำมาสานเป็นตะกร้า 12) ต้นนำไม้มาทำโต๊ะเก้าอี้ ทำโครงบ้านหรือพื้นรับน้ำหนัก 13) ทำยาสมุนไพร 14) หัวตาล นำมาทำแกงหัวตาล 15) สร้างอาชีพทำโมบายสวยงามตุ๊กตาจากเมล็ด 16) นำมาเผาเป็นถ่านเช่นเมล็ดแห้ง 17) ทำกระแจะ 18) การทำกล้าตาล 19) เศษจากเตานำมาฝังกลบเพื่อได้ดินน้ำให้พืชในฤดูแล้ง และ 20) นำถ่านอัดแท่งจากถ่านที่เคี้ยวตาล 3. วัสดุต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาล ต้นตาลในจังหวัดเพชรบุรีแบ่งออกได้เป็น 2 พันธุ์ ได้แก่ 1) ตาลบ้าน มีจำนวนเต้าตาลในแต่ละผล 1-4 เต้า แบ่งสายพันธุ์ย่อยได้อีก 3 พันธุ์ คือ (1) ตาลหม้อ มีผลขนาดใหญ่ ผิวดำคล้ำ (2) ตาลไซ มีผลสีขาวเหลือง ผลขนาดเล็กกว่า แต่เต้าตาลใหญ่ขนาดใกล้เคียงกับตาลหม้อ (มีเนื้อหุ้มเต้าตาลบาง) และ (3) ตาลจาก มีผลในทะลายแน่นคล้ายทะลายจาก และ 2) ตาลป่า มีผลเล็กขนาดตาลไซ มีผลเขียวคล้ำ มีเต้า 1-2 เต้า ลำต้นสีเขียวสด ก้านใบยาว (บางคนเรียกว่า ตาลก้านยาว) พบแถบเขาเด่น อำเภอบ้านลาด และในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ตาลปายังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนัก เพราะมักขึ้นอยู่ในป่า 4. กระบวนการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาล การนำภูมิปัญญาชาวบ้านแบบดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ หรือเพิ่มนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเพิ่มผลการผลิต และคงสภาพอัตลักษณ์ของเดิมเอาไว้ ต้องมีอาคารที่สร้างขึ้นโดยมีการถ่ายเทของอากาศได้ดี การใช้วัสดุที่ทำ หรือบรรจุ มีมาตรฐานและปลอดภัยต่อผู้บริโภค ต้องให้ความสำคัญต่อผู้บริโภค

ตั้งแต่คนขึ้น คนเคี้ยว และที่สำคัญต้องสร้างนวัตกรรมเครื่องกวตลใช้แทนกำลังคน และ5. การอนุรักษ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาล ต้องจัดเป็นพิพิธภัณฑ์เรื่องตาลเมืองเพชร ควรมีตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาโชว์หรือแสดงพร้อมมีคำบรรยาย หรือทำรูปแบบของภาพยนตร์ในเรื่องของฤดูกาลทุกอย่าง พร้อมทั้งหาแนวทางรวบรวมคนที่เคยทำอาชีพตาลมาตลอดชั่วชีวิต

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นตาลเชิงสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ได้แก่ 1. แนวทางการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นตาลเชิงสร้างสรรค์ การนำสิ่งที่มีอยู่จำนวนมากและบางบ้านไม่ได้นำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ และออกแบบให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า จากวิจัยสามารถสร้างผลิตภัณฑ์จากต้นตาลได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์บอนไซตาล และ 2) ผลิตภัณฑ์ต้นกล้าตาล 2. แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นตาลเชิงสร้างสรรค์ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกลุ่มกลิ้งไม้ตาลเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ของทางราชการ อาทิ กรมพัฒนาชุมชน สหกรณ์ชุมชน เป็นต้น เป็นหน่วยงานที่ช่วยส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มกลิ้งไม้ตาลมีความรู้ในการพัฒนางาน การทำธุรกิจและให้ความช่วยเหลือเรื่องเงินทุนสนับสนุน เพื่อให้การทำงานของกลุ่มกลิ้งไม้ตาลเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่มีอุปสรรคในด้านเงินทุนสำรองจัดซื้อวัตถุดิบ การพัฒนา กลยุทธ์การตลาด อันดับแรกต้องผลิตให้ได้มาตรฐานด้วย โดยใช้ช่องทางโซเชียลออนไลน์ ออฟไลน์ การจัดงานวิถีตาม วิถีตาลการจัดกิจกรรมแข่งขัน Adventure โดยใช้หุ่นยนต์ 3. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นตาลเชิงสร้างสรรค์ การคิดค้นตัวสินค้าใหม่ ๆ โดยขอคำปรึกษาหรืออ้างอิงจากการทดสอบผลิตภัณฑ์นั้น โดยใช้สถาบันการศึกษาท้องถิ่น อาทิ อาชีวะ วิทยาลัยการอาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนราชการของจังหวัด อาทิ พาณิชยอุตสาหกรรม อาจมีการนำเครื่องจักรมาใช้ในการผลิตมีมาตรฐานซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการจำหน่ายและมีแนวทางสร้างนวัตกรรมตัวใหม่ขึ้นมาเป็นที่ยอมรับและปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ4. แนวทางการทดสอบตลาดต้นตาลเชิงสร้างสรรค์ กลยุทธ์การตลาดสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ศึกษา ประกอบด้วย (1) รูปแบบของกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเจ้าของวัฒนธรรมกับ นักท่องเที่ยว (2) การส่งเสริมการตลาด เช่น การลดราคาหรือการจัดแพ็คเกจท่องเที่ยว ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย Facebook, Instagram และ Twitter (3) ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวควรเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์หรือสื่อโซเชียลมีเดีย (4) กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องมีความน่าสนใจ สามารถปรับและเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ และเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวหลายช่วงอายุ (5) สร้างจุดเด่นต่อเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนากิจกรรมที่มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ และ (6) สร้างสิ่งแวดล้อมความสะอาดที่ ความปลอดภัย การเดินทาง และการเข้าร่วมกิจกรรม

3. การพัฒนากรอบการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ประกอบด้วย 1. วิสัยทัศน์ (Vision) การพัฒนากรอบการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ต้องสร้างแนวทางการนำวิสัยทัศน์ vision ในการพัฒนากรอบการตลาดแจ้งให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีการรวมตัวกันในการผลิตสินค้าหรือบริการที่ดีจะทำให้เพิ่มรายได้จากผู้ซื้อสินค้าหรือบริการเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญลำดับต้นๆ ซึ่งต้องสอดคล้องกับการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City) จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” คือ “เป็นเมืองต้นแบบที่ก่อให้เกิดรายได้จากตาลโตนดอย่างมั่นคงและยั่งยืน” โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี “เมืองเพชรเมืองตาลโตนด” ใน 4 ประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการปลูกตาลโตนด 2) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด 3) การวิจัยและพัฒนการใช้ประโยชน์จากตาลโตนด และ 4) ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองเพชร เมืองตาลโตนด” 2. พันธกิจ (Mission) การพัฒนากรอบการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ได้แก่ 1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของจังหวัด โดยระดมพลังการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการของทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่ น่าเที่ยว และประชาชนอยู่ดีมีสุข และ 2) เสริมสร้างสมรรถนะและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้ใช้แผนชุมชนที่มีคุณภาพเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนา และการกำหนดตำแหน่งตามศักยภาพภูมิสังคม และทุนทางสังคม โดยให้หมู่บ้าน/ชุมชน เป็นศูนย์กลางการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพและตลาดชุมชน 1) เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการบริหารจัดการทุนของชุมชน 2) ส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน 3) รับรองสถานภาพวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และ 4) ประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างมีเอกภาพ 3. วัตถุประสงค์ (Objective) การพัฒนากรอบการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ได้แก่ 1) กลยุทธ์รูปแบบการกระจายสินค้าที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์มากที่สุดคือ การจัดจำหน่ายแบบเลือกสรร 2) การกระจายสินค้าของผู้ผลิตมีต้นทุนค่าขนส่งต่ำเพราะเป็นการจำหน่ายโดยตรง และใช้ระยะเวลาสั้น 3) ผู้ประกอบการไม่สามารถนำวิธีการกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์ตาลโตนด มาใช้กับสินค้าเกษตรอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ และ 4) ต้นทุนการกระจายสินค้ามิได้เป็นปัญหาสำคัญสำหรับผลิตภัณฑ์ตาลโตนด แต่ปัญหาสำคัญคือการขาดแคลนวัตถุดิบ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับจังหวัด ลดปัญหาทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และยกระดับ

คุณภาพชีวิตของประชาชน 4. เป้าหมาย (Target) การพัฒนาตลาดวิสาหกิจชุมชน ตลาดเมืองเพชร ได้แก่ 1) ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่พบส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือนรูปแบบของเชิงเทียนเป็นหลัก 2) แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เป็นร้านค้าที่มีทำเลที่ตั้งที่มีผู้ที่สนใจไปมาได้อย่างสะดวกและเป็นศูนย์รวมผลิตภัณฑ์จากไม้ตาลโดนดที่เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวาง 3) การกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์มาจากการประเมินราคาต้นทุนในการผลิตและผลกำไร ที่สมาชิกกลุ่มกลึงไม้ตาลจะได้รับ ผู้นำกลุ่มกลึงไม้ตาลจะเป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม โดยต้องคำนึงถึงกำลังการซื้อผลิตภัณฑ์ของลูกค้าเป็นสำคัญ 4) บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาลโดนดมีลักษณะเป็นกล่องสี่เหลี่ยมทำจากกระดาษสา มีรูปทรงแบบเรียบง่าย มีฝาปิดด้านบน และ 5) ทางด้านการส่งเสริมการขายมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์จากไม้ตาลโดนด โดยการประชาสัมพันธ์เป็นสินค้าผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต โฆษณาผ่านวิทยุชุมชน ผ่านโทรทัศน์ แผ่นพับ และโบรชัวร์ และ 5. กลยุทธ์ (Strategy) การพัฒนาตลาดวิสาหกิจชุมชนตลาดเมืองเพชร ต้องสร้างกลยุทธ์แนวทางการพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ 1) กลยุทธ์เชิงรุก คือ การที่เป็นกลุ่มดั้งเดิมที่ขายผลิตภัณฑ์มันทอดในชุมชนตั้งแต่ช่วงแรก ๆ ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้บริโภค และมีเพจของกลุ่มที่สามารถเป็นช่องทางให้กับลูกค้าที่อยู่ต่างพื้นที่ได้เข้ามาเยี่ยมชมและสั่งซื้อสินค้า 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข คือ การที่ผู้ผลิตในชุมชนแข่งขันกันเอง ต่างคนก็ต่างผลิต ต่างคนก็ต่างขาย ส่วนแบ่งการตลาดค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายในท้องถิ่น แต่กิจการมีตัวแทนเพื่อช่วยกระจายสินค้าทำให้ได้ผลกำไรค่อนข้างมากในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา 3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือ การที่ผลิตภัณฑ์ได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้บริโภค แต่มีการแข่งขันค่อนข้างสูงภายในกลุ่ม ผู้ผลิตต้องมีการปรับใช้กลยุทธ์ในด้านต่างๆ เพื่อให้เหนือกว่าคู่แข่ง และ 4) กลยุทธ์เชิงรับ คือ การมีต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตค่อนข้างสูง และเป็นวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติอาจเกิดการขาดแคลน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาลของวิสาหกิจชุมชนเมืองเพชร ได้แก่ 1) น้ำตาล ชัน-สด-ไซรับ 2) น้ำตาลอ่อน 3) ตาลยี่ 4) จาวตาล 5) ไม้ดัดเท้า 6) โต๊ะเฟอร์นิเจอร์ 7) แกะสลักตัวหนังสือ 8) หลังกาใบตาล 9) ส้มสายชู 10) ไม้กวาดใบตาล 11) ตะกร้า 12) โต๊ะ/เก้าอี้/โครงบ้าน 13) ยาสมุนไพร 14) แกงหัวตาล 15) ตุ๊กตาทาล 16) ถ่านเม็ล็ดตาล 17) กระแซ่ 18) กล้าตาล 19) เศษถ่านดูน้ำให้พืช และ 20) ถ่านอัดแท่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของณปภัช จันทร์เมือง (2560) เรื่อง รูปแบบของเทคโนโลยีสามมิติในปัจจุบันนี้มีหลากหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบก็

มีวิธีการใช้งานและข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกัน นักออกแบบต้องมีการศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีนั้น อาทิ ด้านกระบวนการทำงาน ด้านวัสดุที่ใช้หรือข้อจำกัดของเทคโนโลยีแต่ละประเภท เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างเหมาะสมไม่เกิดอุปสรรคในการทำงาน ทั้งนี้การพิมพ์สามมิติโดยการฉีควัสดุผ่านหัวฉีดที่นำเสนอในบทความนี้มีข้อดีในการใช้งานหลายประการ คือ สามารถผลิตชิ้นงานได้หลายรูปแบบ เลือกใช้วัสดุได้หลากหลาย และสามารถช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่มีค่าดำเนินการไม่สูง มีการพัฒนาเครื่องพิมพ์ เพื่อการใช้งานระดับบุคคลทำให้การเข้าถึงเทคโนโลยีง่ายมากขึ้น การทำงานไม่ซับซ้อน แต่มีข้อเสียคือ ชิ้นงานที่ได้จะมีพื้นผิวไม่เรียบเนียนเป็นเนื้อเดียวกัน มีลักษณะเป็นชั้นบันไดจึงต้องนำมาขัดตกแต่งพื้นผิวอีกครั้ง ทั้งนี้การสั่งพิมพ์ชิ้นงาน นักออกแบบต้องพิจารณารูปทรงและทิศทางในการวางชิ้นงานบนแท่นพิมพ์ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในขั้นตอนของการฉีควัสดุผ่านหัวพิมพ์ และต้องระมัดระวังเรื่องการโค้งงอของชิ้นงานที่อาจเกิดขึ้นได้

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นตาลเชิงสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์บอนไซตาล และ 2) ผลิตภัณฑ์ต้นกล้าตาล การพัฒนากลยุทธ์โดยกรมพัฒนาชุมชน สหกรณ์ชุมชน วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ มหาวิทยาราชภัฏ พาณิชย์จังหวัด อุตราพรจังหวัด และการพัฒนาการสอบตลาด ได้แก่ 1) รูปแบบของกิจกรรม 2) การส่งเสริมการตลาด 3) ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว 4) กิจกรรมน่าสนใจ 5) สร้างเอกลักษณ์กับแหล่งท่องเที่ยว และ 6) สร้างสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับการวิจัยของณัฐพร ทองฤทธิ์นุ่น และคณะ (2564) เรื่อง การผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น : คุณค่าอัตลักษณ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยวัฒนธรรมชุมชน พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากต้นตาลสร้างมูลค่าเพิ่มให้ท้องถิ่นด้วยอัตลักษณ์ชุมชน พบว่า ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนท้องถิ่นนั้น มีทั้งที่ยังคงรักษาไว้แต่อยู่อย่าง กระจัดกระจายและที่ถูกทำให้ลดจางลงอย่างมาก โดยเฉพาะการลดจางลงของต้นตาลในท้องถิ่นต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการโยกย้ายเรือนออกไปอยู่ที่อื่น ๆ ส่วนบางส่วนถูกทิ้งร้าง และส่วน บางส่วนถูกปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการตามวิถีชีวิตที่ทันสมัยจนก่อให้เกิด ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เนื่องจากการพัฒนาการของวัสดุและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น ทำให้งานช่างไม้ตาลที่เป็นภูมิปัญญาสำคัญในการผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของไทยไม่ได้รับการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง และกำลังสูญหายไปในบางท้องถิ่น

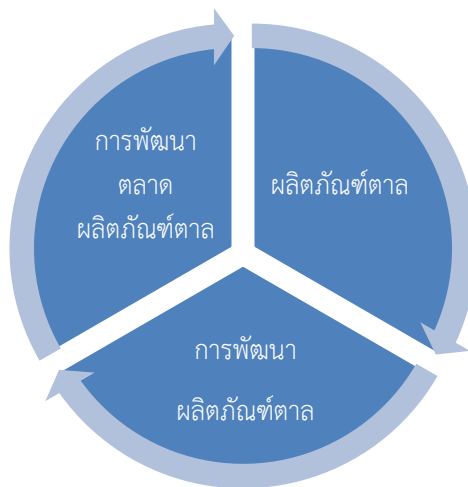

สามารถมีบทบาทในการสืบสานและพัฒนางานด้านนี้เพื่อเป็นส่วนในการพัฒนาและวัฒนธรรม
ตาลเมืองเพชรที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้สืบเนื่องต่อไป

3. การพัฒนากลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ได้แก่ 1) การส่งเสริมการ
ปลูกตาลโตนด 2) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด 3) การวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์ 4)
ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5) กลยุทธ์การกระจายสินค้า 6) ต้นทุนการ
ขนส่ง 7) การขนส่งตาลมีลักษณะเฉพาะ และ 8) การขาดแคลนวัตถุดิบ 9) การกำหนดราคา
10) บรรจุภัณฑ์ 11) การส่งเสริมการขาย 12) การสร้างเพจกลุ่มเพื่อเยี่ยมชมและสั่งซื้อสินค้า
และ 13) การปรับใช้กลยุทธ์ให้เหนือกว่าคู่แข่ง สอดคล้องกับการวิจัยของธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์
ภิญโญ (2565) เรื่อง การผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น : คุณค่าอัตลักษณ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วย
วัฒนธรรมชุมชน พบว่า ยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและ
การสืบสานวิถีวัฒนธรรมตาลเมืองเพชร พบว่า วัฒนธรรมตาลเมืองเพชรนับเป็นสิ่งสะท้อนให้
เห็นความซับซ้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นและช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลง
บ้านเรือนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้เกิดการรักษาความสำคัญวัฒนธรรมตาล
เมืองเพชรนั้น ควรมาจากการรู้หรือการตระหนักใน คุณค่าของที่อยู่อาศัยของประชาชนหรือ
เจ้าของสวนเอง การเปลี่ยนแปลงนี้จึงจะสามารถเกิดการ สร้างสรรค์และรักษาวัฒนธรรมตาล
เมืองเพชรให้คงคุณค่ากับท้องถิ่นต่อไป จึงควรส่งเสริมการใช้ ประโยชน์จากตาลให้คุ้มค่า อาทิ
งานหัตถกรรมจากตาล เพื่อสร้างรายได้ และสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนที่ต่างจากชุมชน
อื่น จนเป็นผลิตภัณฑ์ติดตลาด สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชนตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียงแล้วจึง
ขยายเป็นแบบอย่างสู่ชุมชนอื่นต่อไป ตลอดจนมีการสร้างความตระหนักด้านการรักษา
สภาพแวดล้อม ด้วยการใช้บรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติแทนวัสดุสังเคราะห์

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชน
ตาลเมืองเพชร” สามารถการสังเคราะห์หุ้ตงค้ความรู้ออกมาในรูปแบบของแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบตาลเมืองเพชร

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลไกการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ตาล เนื่องจากพื้นที่การนำตาลมาพัฒนาแตกต่างกันตามความเหมาะสม ทั้งด้านอาหาร เครื่องประดับ เพอร์นิเจอร์ ซึ่งสัมพันธ์กับความเชี่ยวชาญของพื้นที่
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตาล สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค/ลูกค้า ทั้งสี สัน ลวดลาย ขนาด ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ
3. การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ตาล ปัจจุบันการกระจายสินค้ามีความหลากหลายทั้งระดับครัวเรือน ชุมชน ตลอดจนศูนย์การค้าทั่วไป ทั้งควรนำสินค้าจำหน่ายบนตลาดออนไลน์ทุกรูปแบบที่สามารถดำเนินการได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป 1. ต้นแบบผลิตภัณฑ์ตาลของวิสาหกิจชุมชนเมืองเพชร ได้แก่ ได้แก่ 1) น้ำตาล ขัน-สด-ไซรับ 2) น้ำตาลอ่อน 3) ตาลยี่ 4) จาวตาล 5) ไม้ดัดเท้า 6) โต๊ะเพอร์นิเจอร์ 7) แกะสลักตัวหนังสือ 8) หลังกาใบตาล 9) ส้มสายชู 10) ไม้กวาดใบตาล 11) ตะกร้า 12) โต๊ะ/เก้าอี้/โครงบ้าน 13) ยาสมุนไพร 14) แกงหัวตาล 15) ตักตาล 16) ถ่านเมลิ็ดตาล 17) กระแซ่ 18) กล้าตาล 19) เศษถ่านดูดน้ำให้พืช และ 20) ถ่านอัดแท่ง 2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นตาลเชิงสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์บอนไซตาล และ 2) ผลิตภัณฑ์

ต้นกล้าตาล การพัฒนากลยุทธ์โดยกรมพัฒนาชุมชน สหกรณ์ชุมชน วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏ วาณิชยจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และการพัฒนาการ สอบลตลาด ได้แก่ 1) รูปแบบของกิจกรรม 2) การส่งเสริมการตลาด 3) ข้อมูลข่าวสารของแหล่ง ท่องเที่ยว 4) กิจกรรมน่าสนใจ 5) สร้างเอกลักษณ์กับแหล่งท่องเที่ยว และ 6) สร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และ 3. การพัฒนาการตลาดวิสาหกิจชุมชนตาลเมืองเพชร ได้แก่ 1) การ ส่งเสริมการปลูกตาลโตนด 2) การสร้างมูลค่าเพิ่มจากตาลโตนด 3) การวิจัยและพัฒนการใช้ ประโยชน์ 4) ประชาสัมพันธ์เมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 5) กลยุทธ์การกระจายสินค้า 6) ต้นทุนการขนส่ง 7) การขนส่งตาลมีลักษณะเฉพาะ และ 8) การขาดแคลนวัตถุดิบ 9) การ กำหนดราคา 10) บรรจุภัณฑ์ 11) การส่งเสริมการขาย 12) การสร้างเพจกลุ่มเพื่อเยี่ยมชมและ สั่งซื้อสินค้า และ 13) การปรับใช้กลยุทธ์ให้เหนือกว่าคู่แข่ง และ ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ (1) ภาครัฐ ควรมีการวางแผนการปลูก การดูแล การตลาด หรือ การนำเทคโนโลยีมาใช้รวมถึงการได้มาซึ่งข้อมูลและผู้มีความรู้ในเรื่องตาลมาเพื่อต่อยอด ในชุมชนต่อไปตามระยะเวลาที่กำหนด และ (2) หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนทั้ง เชิงนโยบายและงบประมาณ เพื่อผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ตาล จะได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ ตนเอง/กลุ่มให้มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการตลาด 2) ข้อเสนอแนะเชิง ปฏิบัติการ ได้แก่ (1) แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี ควรสร้างสวนตาลเมืองเพชรเพื่อเป็นแหล่ง เรียนรู้ที่ครบวงจรและต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนเมืองเพชร และ (2) แผนพัฒนาจังหวัด เพชรบุรี ควรสร้างพิพิธภัณฑ์ตาลเพื่อกำกับดูแลอย่างเป็นระบบทั้งการวิจัยและพัฒนาพฤ ศาสตร์ตาล อาทิ การเพาะเนื้อเยื่อตาลคุณภาพดี และ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ (1) การปลูกตาลควรทำเป็นระบบในพื้นที่จะปลูกเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการได้ อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ (2) รวบรวมองค์ความรู้ในเรื่องของตาลจากคนทำอาชีพนี้เพื่อ เขียนเป็นแนวทางตำรา ก่อนที่จะสูญหายไป (3) ควรศึกษาความสำคัญของอาชีพโดยมีแรง บันดาลใจ แรงจูงใจ ตามที่ตั้งใจ ความปลอดภัย และ (4) ควรศึกษาข้อดีและข้อเสียเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ตาลทั้งส่วนที่จะต้องทำการแก้ไขปรับปรุงในอาชีพ

บรรณานุกรม

ฐิติพัทธ์ ธนรัชต์ธำรงกุล และคณะ. (2565). การพัฒนาสินค้าแปรรูปจากลูกตาลและกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว หมู่บ้านน้ำตาลสด จังหวัดฉะเชิงเทรา. The 4th BAs National

- Conference 2022 การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 (ในความร่วมมือ 5 สถาบัน).
- ณภัช จันทรเมือง. (2560). การใช้เทคโนโลยีการพิมพ์สามมิติในการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 16 (2), 190-198.
- ณัฐพร ทองฤทธิ์นุ่น และคณะ. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มบนฐานทรัพยากรชุมชนกรณีศึกษา กลุ่มเปาเปา ตำบลวัดจันทร์ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 4 (4), 113-127.
- ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ. (2565). กลยุทธ์รูปแบบการกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์ตาลโตนด จังหวัดเพชรบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 10 (2), 292-314.
- บุญเรือง สมประจบ. (2564). หัตถกรรมไม้ตาลภาคกลาง : การศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการผลิตและการพัฒนาเชิงพาณิชย์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 20(3), 46-56.
- พระครูวัชรสุวรรณาท (ลูกซุบ เกตุเขียว) และคณะ. (2562). การผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น : คุณค่าอัตลักษณ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยวัฒนธรรมชุมชน. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ และคณะ. (2562). รูปแบบและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ตาลโตนดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 15 (1), 27-37.
- อนุชา พละกุล และคณะ. (2566). รูปแบบการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเกษตรวิถีพุทธและกระบวนการผลิตสินค้าปลอดภัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี. วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 12(3), 143-155.

ทฤษฎีการตลาดที่สามารถนำมาใช้ในยุคสังคม 5.0*

MARKETING THEORY TO BE APPLIED IN SOCIAL 5.0 ERA

ปิยธิดา โสพันธ์

Piyatida Sophan

ธัชกร ธิติกุล

Thatchakon Thitilak

วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม, มหาวิทยาลัยรังสิต

College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University

บทคัดย่อ

การตลาดเป็นศาสตร์ที่จำเป็นและมีบทบาทสำคัญในการทำธุรกิจในปัจจุบัน การเรียนรู้และทำความเข้าใจทฤษฎีการตลาดจากนักทฤษฎีคนสำคัญ เพื่อนำความรู้และแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีทางการตลาดจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางและแนวคิดในการดำเนินธุรกิจ ทำให้ธุรกิจมีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีทิศทางในการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ธุรกิจปรับตัวและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความพึงพอใจผู้บริโภคและรักษฐานลูกค้าได้อย่างยั่งยืน ฟิลลิป คอตเลอร์ ได้ขยายขอบเขตของการตลาดจากการรับรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารและแลกเปลี่ยน ไปสู่การทำความเข้าใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้า การตลาดไม่ใช่แค่การขายสินค้าและบริการ แต่คือการสร้างสินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของตลาดเพื่อประโยชน์ในโลกธุรกิจปัจจุบัน โดยการวางแผนกลยุทธ์ในระดับธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการระบุพันธกิจ สร้างหน่วยธุรกิจเชิงกลยุทธ์ จัดสรรทรัพยากร และวางแผนธุรกิจใหม่ ฟิลลิป คอตเลอร์ และ ปีเตอร์ เอฟ. ดรักเกอร์ ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพบความต้องการของลูกค้า และประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์และบริการ การใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดีย การวิเคราะห์การแข่งขันและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งสำคัญในการทำให้ธุรกิจสามารถปรับตัวและก้าวไปข้างหน้าได้ โดยการใช้กลยุทธ์การบริหาร

* Received 11 September 2024; Revised 12 December 2024; Accepted 14 December 2024

จัดการและพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ผ่านการนำ Digital Transformation มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ทฤษฎีการตลาด, ธุรกิจ, กลยุทธ์การตลาด

Abstract

Marketing is an essential science that is vital in today's business world. Understanding marketing theories from key theorists helps apply knowledge and ideas to business development and solve problems efficiently. Marketing theory is crucial in setting guidelines and concepts for conducting business, providing clear goals and directions for effective operations, and enabling companies to adapt and respond to consumer needs quickly and efficiently. Philip Kotler, et al expanded the scope of marketing to go beyond just selling products and services, emphasizing the importance of meeting customer needs and receiving benefits from products and services. Planning strategies at the business level, understanding customer needs, utilizing online and social media information for competitive analysis and product development, and effective personnel management and development strategies are essential to enable businesses to adapt and move forward in today's market.

Keyword: Marketing theories, Marketing strategies, Business

บทนำ

สังคม 5.0 (Society 5.0) เป็นแนวคิดจากประเทศญี่ปุ่นที่พัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสังคมที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คน สังคม 5.0 มีพื้นฐานจากการนำเทคโนโลยีต่างๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT), บิ๊กดาต้า, และหุ่นยนต์ มาผสมผสานเข้ากับชีวิตประจำวันเพื่อสร้างสังคมที่มุ่งเน้นความเป็นอยู่ที่ดีและครอบคลุมทุกคน มุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจต่างๆ ผ่านการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยไม่เพียงแต่มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหรือเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและคุณภาพชีวิตของมนุษย์ สรุปคือ สังคม 5.0 เป็นการสร้างสังคมที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับความสุข ความปลอดภัย และความเป็นธรรมในสังคม

การตลาดเป็นศาสตร์ที่จำเป็นในการทำธุรกิจ วิธีการสร้างการตลาดที่ดี ต้องเริ่มต้นและเข้าใจรากฐานแนวคิดและทฤษฎีการตลาด ด้วยการเรียนรู้และเข้าใจแนวคิดและทฤษฎีของนัก

ทฤษฎีทางการตลาด เพื่อนำไปปรับใช้ในการพัฒนาธุรกิจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนนำไปปรับใช้ในความเสี่ยงที่อาจเกิดในการดำเนินการตามแผนการตลาด จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการ นักบริหารธุรกิจ และนักการตลาดในองค์กรต่างๆ ต้องเข้าใจและเรียนรู้ความเป็นมาของทฤษฎีการตลาด และวิวัฒนาการในแต่ละช่วงเหตุการณ์ของตลาด เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์ปัญหา นำไปปรับใช้ และรู้ว่าจะแก้ปัญหาด้วยวิธีการอย่างไร อีกทั้งการเรียนรู้ทฤษฎีการตลาดนั้น ยังสามารถนำไปสร้างองค์ความรู้ให้กับธุรกิจและองค์กรได้อีกด้วย ดังนั้น ทฤษฎีทางการตลาดจึงเป็นเครื่องมือทางธุรกิจ เพื่อนำไปใช้การศึกษาและใช้ดึงดูดลูกค้าและรักษาลูกค้าของธุรกิจองค์กร เพื่อตอบรับกับจุดมุ่งหมายหลักในการดำเนินธุรกิจและสร้างผลกำไรให้กับองค์กรต่อไป

ในความหมายและขอบเขตของการตลาด นั้น ฟิลลิป คอตเลอร์ ได้ให้คำนิยามว่า ที่ใดก็ตาม ทั้งที่เป็นสถานที่หรือไม่มีสถานที่ ที่มีอุปสงค์และอุปทาน ในสินค้า หรือบริการมาพบกัน จนทำให้เกิดราคาที่มาจากกลไกตลาด โดยเศรษฐกิจในระบบตลาดนี้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของราคา เช่น การที่ราคาลดลงโดยอัตโนมัติเมื่อมีการเสนอขายสินค้า เป็นต้น ทางด้านทฤษฎีนั้น เห็นว่า เศรษฐกิจในระบบตลาดที่แท้จริงนั้น จำเป็นต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้คือ ผู้ผลิตสินค้าที่มีขนาดเล็ก ผู้บริโภคจำนวนมากรวมถึง มาตรการในการกีดกันการเข้าตลาดที่น้อย เงื่อนไขเหล่านี้ถ้ามีครบทั้งหมดจะถือว่าเป็นตลาดที่สมบูรณ์แบบซึ่งพบได้มากในโลกปัจจุบัน (Kotler, Philip, & Keller, Kevin Lane, 2016) คำว่า “ตลาด (Market)” มีความหมายครอบคลุมถึงลูกค้าหลายกลุ่ม รวมทั้งตลาดที่มีตัวตนโดยลักษณะทางกายภาพ และตลาดที่ไม่มีตัวตนในกายภาพ (ตลาด Digital) ตลอดจนตลาดขนาดใหญ่ที่มีหลายๆตลาดย่อยซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อยู่ในธุรกิจนั้น การตลาดเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ การส่งเสริม และการส่งมอบสินค้า หรือบริการให้กับผู้บริโภคและองค์กรธุรกิจต่างๆ นักการตลาดมีหน้าที่กระตุ้นความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของบริษัท ตลอดจนรับผิดชอบต่อสังคม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสำคัญหลักๆของทฤษฎีการตลาด คือ เพื่อวางแผนทางธุรกิจให้มีความสอดคล้องกับสภาพตลาด เพื่อให้เข้าใจลูกค้าเป้าหมายในสภาวะทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และช่วยให้การวางแผนและดำเนินกิจกรรมทางการตลาดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจได้ จึงขอแบ่งทฤษฎีทางการตลาดที่นำมาใช้กันในปัจจุบัน พร้อมรากฐานแนวคิดจากหลายๆนักทฤษฎี เป็น 2 ช่วงใหญ่ๆ คือ

ทฤษฎีการตลาดแบบคลาสสิก

ทฤษฎี “สี่ประการของการตลาด” หรือ 4Ps of Marketing : ทฤษฎีนี้ เป็นทฤษฎีที่ได้รับความนิยมและใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price), ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place), และการโปรโมท (Promotion) เป็นกลยุทธ์ที่ในทุกองค์กรและทุกภาคธุรกิจ นำไปปรับใช้ในการวางแผนการตลาดและดำเนินกิจกรรมทางการตลาด

1. Borden, Neil H. (1964) เนลล์ เอช. บอร์ดเดน เป็นนักวิชาการชาวอเมริกัน ที่ในช่วงทศวรรษที่ 1940 ทางการตลาดอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน แนวความคิดของนักการตลาดในฐานะ “ผู้ผสมส่วนผสม” ได้รับการแนะนำครั้งแรกโดย James Culliton หนึ่งในเพื่อนร่วมงานของ Borden ถูกเถียงกันว่า องค์ประกอบใดที่ควรพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของชุดส่วนผสมการตลาดเพื่อทำความเข้าใจการตอบสนองของผู้บริโภค Neil Hopper Borden จึงได้พิจารณาปัจจัยที่แตกต่างกันสิบสองประการ เป็นทฤษฎีและเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญในการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลการตลาดให้เป็นที่ยอมรับที่ชัดเจนขึ้น และวางแนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร จนเป็นการวางรากฐานแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดไว้ โดยเนลล์ เอช. บอร์ดเดน ระบุหลักการตลาดพื้นฐาน ที่เรียกว่า “12 องค์ประกอบการตลาด” (12 Marketing Mix Elements) ซึ่งขยายมาจากแนวคิด 4P และ 7P โดยเพิ่มองค์ประกอบเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมด้านการตลาดที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในยุคดิจิทัลและบริบทที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วประกอบด้วย 1. Product สินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า 2. Price การกำหนดราคาที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ 3. Place ช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวกและเข้าถึงได้ง่าย 4. Promotion การส่งเสริมการขายเพื่อกระตุ้นให้ลูกค้ารู้จักและสนใจ 5. People บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น พนักงานและลูกค้า 6. Process กระบวนการในการให้บริการหรือนำเสนอสินค้า 7. Physical Evidence หลักฐานที่จับต้องได้ เช่น บรรยากาศร้านหรือบรรจุภัณฑ์ 8. Productivity and Quality ประสิทธิภาพและคุณภาพของสินค้าและบริการ 9. Partnership การสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ 10. Packaging การบรรจุภัณฑ์ที่สื่อถึงคุณค่าและภาพลักษณ์ 11. Programming การสร้างโปรแกรมการตลาดหรือกิจกรรมที่ตอบสนองต่อลูกค้า และ 12. Performance การวัดผลการดำเนินงานด้านการตลาดเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น การเพิ่มองค์ประกอบเหล่านี้ช่วยให้การจัดการการตลาดสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.1 McCarthy, E. Jerome (1960) เป็นนักทฤษฎีและนักการตลาดที่รู้จักกันดี จากแนวคิด Marketing Mix เป็นทฤษฎีที่เริ่มเกิดขึ้นในช่วงปี 1960 เป็น Framework โมเดลแรกที่ถูกคิดขึ้นมา โดยเกิดจากการนำเสนอองค์ประกอบพื้นฐานของการตลาด ซึ่งในภาวะปัจจุบันนี้ได้รับการเพิ่มเติมและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และเป็นนักทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบพื้นฐานของการตลาด ก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมทางการตลาดใดๆต้องผ่านกระบวนการพิจารณาองค์ประกอบเหล่านี้ โดยให้คำนิยามกับแนวคิดทฤษฎีของ “สี่ประการของการตลาด” (4Ps of Marketing) ที่กลายเป็นหลักการพื้นฐานในการตลาด ได้แก่ Product (สินค้า): การจัดทำและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ ที่มีคุณค่าและเหมาะสมต่อตลาด เช่น คุณสมบัติของสินค้า, คุณภาพ, การออกแบบ, และราคาของสินค้า Price (ราคา): การกำหนดราคาที่เหมาะสมและมีความเข้ากันได้กับตลาด โดยพิจารณาต้นทุน, การตลาดและการแข่งขัน รวมถึงกำไรที่ต้องการให้ได้ Place (ทำการค้า): การเลือกและจัดส่งช่องทางการจำหน่ายที่

เหมาะสมสำหรับสินค้าหรือบริการ เพื่อให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกสบาย Promotion (การโฆษณา): กิจกรรมที่ใช้ในการสร้างความตระหนักและส่งเสริมการขาย ได้แก่ โฆษณา, การประชาสัมพันธ์, การขายส่วนลด, การโปรโมทผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเพิ่มการตอบรับและการสร้างความสนใจในตลาด

1.2 Kotler, Philip, & Keller, Kevin Lane (2016) เป็นนักทฤษฎีและนักการตลาดที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นนักคิดและนักทฤษฎีทางการตลาดที่วางทฤษฎีการตลาดหลายร้อยบท จึงถูกเรียกว่าเป็นบิดาของสาขาวิชาการตลาด แนวคิดของ Kotler เน้นทำการตลาดที่ให้ความสำคัญกับลูกค้าในตลาดและ เรื่องการบริหารการตลาด ซึ่งแนวคิดนี้ เน้นการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการตลาดโดยให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า สร้างคุณค่าให้เป็นที่ยอมรับ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจทางการตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด

แนวคิดสำคัญของ Philip Kotler, et al คือการเน้นกลยุทธ์ทางการตลาดและการสร้างความพึงพอใจของลูกค้าในภาคธุรกิจและองค์กร ซึ่งเป็นแนวคิดทางการตลาด ที่มีผลมากในวงการธุรกิจและการตลาดทั่วโลก โดยแนวคิดหลักๆที่สำคัญของ Kotler คือ

การวางกลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategy) เน้นการวางแผนกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์ทางธุรกิจขององค์กร ซึ่งรวมถึงการเลือกกลุ่มเป้าหมาย, การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การกำหนดราคา, และกิจกรรมส่งเสริมการขาย เน้นความสมดุลและความสอดคล้องระหว่างส่วนประกอบ Marketing Mix (Product, Price, Place, Promotion) เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี และวางแผน Segmentation, Targeting, and Positioning (STP) ที่เน้นการแบ่งกลุ่มลูกค้า (Segmenting) เพื่อเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสม (Targeting) และวางตำแหน่ง (Positioning) ให้สินค้าหรือบริการขององค์กร มีความแตกต่างและมีค่าในตลาด และการสร้างคุณค่าระหว่างผลิตภัณฑ์หรือบริการ กับ ความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า วางแผนและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและความเป็นเอกลักษณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า หรือที่ Kotler เรียกว่า Value and Product Alignment

1. Social Marketing: แนวคิดที่เน้นการใช้กลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างความมีส่วนร่วมทางสังคมและส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีต่อสังคม ไม่เพียงแต่เน้นผลกำไรเท่านั้น

2. Sustainable Marketing: แนวคิดที่เน้นการตลาดที่ยั่งยืนและรักษาสังแวดล้อม เพื่อให้กิจการสามารถอยู่รอดในระยะยาวและสร้างความเป็นที่ยอมรับในตลาด

3. การสร้างและบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship Management) การตลาดที่มุ่งเน้นลูกค้า (Customer Orientation) เน้นความสำคัญของการเอาใจใส่ลูกค้าและการเข้าใจความต้องการของลูกค้า การวางแผนและดำเนินกิจกรรมตลาด

จะต้องจัดทำขึ้นโดยให้เป็นไปตามความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า และเน้นความสำคัญของการสร้างและบริหารความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า สร้างความภักดีและความไว้วางใจให้กับลูกค้า เป็นแนวคิดเพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดในระยะยาวและสร้างความเป็นที่ยอมรับในตลาด เป็นการสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์กับลูกค้า ที่ใช้คำว่า Sustainable Marketing เน้นการตลาดที่ยั่งยืนและรักษาสິงแวดล้อมนั่นเอง

4. การวัดและปรับปรุงผลการตลาด (Marketing Performance Measurement and Improvement): เน้นความสำคัญของการวัดและปรับปรุงผลการตลาดเพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวและปรับกลยุทธ์การตลาดให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธุรกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดได้

1.3 Drucker, Peter F. (1973) เป็นนักเศรษฐศาสตร์ชาวออสเตรเลีย และเป็นนักคิดที่บุกเบิกแนวคิดด้านการบริหารจัดการขององค์กร ทฤษฎีการตลาดพื้นฐาน และวิจัยการพฤติกรรมผู้บริโภค มีส่วนร่วมที่สำคัญในการพัฒนาแนวคิดและเทคนิคในการตลาด ที่นำไปสู่การบริหารจัดการองค์กรในยุคสมัยใหม่ จนถูกยกให้เป็นบิดาแห่งวิชาการด้านการจัดการธุรกิจ ในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในนักทฤษฎีการตลาดเชิงพื้นฐาน ที่ทำการทำการตลาดบนโลกธุรกิจมีความซับซ้อนขึ้น และมองว่าแค่ 4Ps อาจจะไม่พอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจและบริการสมัยใหม่ เช่น การธนาคารและธุรกิจประเภท B2B อีกมากมาย จึงเป็นที่มาของการกำหนดส่วนผสมทางการตลาดใหม่ และนำกลยุทธ์การตลาดแบบ 7Ps มาใช้ และเป็นที่มาของการเพิ่มขึ้นมาเป็น 8Ps ในปัจจุบัน (ได้รวม Product, Price, Place, Promotion เข้าไปแล้ว) ซึ่งประกอบไปด้วย Product Strategy – กลยุทธ์การออกแบบโปรดักต์ Price Strategy – กลยุทธ์ด้านราคา Place Strategy – กลยุทธ์ช่องทางการขาย Promotion Strategy – กลยุทธ์ส่งเสริมการขายและการตลาด People Strategy – กลยุทธ์พนักงาน Process Strategy – กลยุทธ์กระบวนการ Physical Evidence Strategy – กลยุทธ์ประสบการณ์ที่จับต้องได้

ซึ่งกลยุทธ์ของ Drucker, Peter F. (1973) เป็นแนวคิดที่ช่วยให้ผู้ประกอบการ สามารถวางแผนการตลาดให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพต่อลูกค้าและตลาดเป้าหมาย และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด ซึ่งได้รับการนำไปใช้งานในวงการตลาดอย่างแพร่หลายในหลายสาขาอุตสาหกรรม

2. ทฤษฎี “กลยุทธ์การตลาดเป้าหมาย” (Target Marketing Strategy): ทฤษฎีนี้ เน้นการกำหนดกลุ่ม เป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง และทำการตลาดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การตลาดแบบกลุ่มเป้าหมายนี้จึงเน้นการสร้างความสัมพันธ์และการสื่อสารที่ตรงกับลูกค้าเฉพาะกลุ่ม เพื่อกำหนดตำแหน่งทางการตลาดของธุรกิจให้ชัดเจน โดยนักทฤษฎีที่มีส่วนร่วมในการคิดและสร้างสรรค์ในการพัฒนาทฤษฎีนี้ คือ

2.1 Philip Kotler, et al (1960) เป็นผู้ที่เปลี่ยนการอธิบายทางด้านการตลาด จากกิจกรรม(activity)ไปสู่การให้ความสำคัญที่การสร้างความสำเร็จว่า การตลาด คืองานทางด้าน

การผลิต (work of production) จึงได้วางแนวคิด Segmentation, Targeting, and Positioning (STP) ที่เน้นการแบ่งกลุ่มลูกค้า (Segmenting) เพื่อเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสม (Targeting) และวางตำแหน่ง (Positioning) ให้สินค้าหรือบริการมีความแตกต่างเพื่อสร้างคุณค่าในตลาด เป็นกระบวนการหรือเครื่องมือที่ช่วยให้วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายในตลาด และการประเมินและจัดวางธุรกิจในภาพรวมของตลาด มีผลให้การตลาดในการวางแผนและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทุกครั้ง ต้องใช้แนวคิดและทฤษฎีนี้ในการตอบคำถามในความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าหรือบริการก่อน จนแนวคิดนี้กลายเป็นพื้นฐาน ในการเลือกกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด เพื่อนำไปใช้วางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดและ การจัดทำแผนการตลาด เพื่อวางตำแหน่งทางการตลาด จากการสร้างกราฟคุณลักษณะของสินค้าหรือบริการแล้ว นำแบรนด์ของคู่แข่งมาวางในกราฟ เพื่อพิจารณาว่าสินค้าหรือบริการอยู่ในตำแหน่งใด เป็นตำแหน่งที่เป็นช่องว่างของตลาดหรือไม่ จึงจะเห็นและวิเคราะห์ได้ว่ามีสิ่งใดที่เราสามารถทำออกมาได้แตกต่างจากคู่แข่งบ้าง

2.2 ทฤษฎี “สังคมทางการตลาด” (Marketing Societal Theory): ทฤษฎีนี้เน้นความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจในการทำการตลาด และการสร้างความเป็นธรรมในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด โดยรวมองค์ความรู้ในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) มาเป็นทฤษฎีที่ใช้ร่วมกับกิจกรรมทางการตลาด เพื่อนำมาประยุกต์ใช้องค์กรธุรกิจ และแนวคิดทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) แนวคิดเรื่องความชอบธรรม (Legitimacy Theory) ซึ่งเกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจ หรือ Business Ethics โดยการนำแนวคิดดังกล่าว มาวิเคราะห์ร่วมกับกลยุทธ์หรือมุมมองทางด้านการแข่งขัน (Competitive Strategy) เช่นมุมมองด้าน ทรัพยากรภายในองค์กร (Resources Based Theory) และมุมมองทางด้านการตลาด (Marketing Based Theory) ซึ่งจะนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กร แข่งขันให้กับองค์กรธุรกิจ เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างความสำเร็จได้เปรียบเชิงการแข่งขัน โดยมีนักทฤษฎีที่นำเสนอแนวคิด ดังนี้

2.3 Bowen, Howard (1953) ผู้เป็นนักเศรษฐศาสตร์และนักวิชาการชาวอเมริกา ซึ่งเป็นคนแรกที่ใช้คำว่า “Corporate social Responsibility” ในปี ค.ศ. 1953 ที่เรียกว่า “Social Responsibilities of the Businessman” โดยได้เสนอแนวคิดให้ธุรกิจให้ความสำคัญกับหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม Corporate Social Responsibility (CSR) คือแนวคิดทางธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดและดำเนินธุรกิจ ในแนวทางที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม แนวคิด CSR ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา และกลายเป็นแนวคิดที่สำคัญในธุรกิจที่ต้องการสร้างความยั่งยืนและได้เสริมสร้างความไว้วางใจในกลุ่มลูกค้าและสังคมที่ผู้มีส่วนได้เสียในกิจกรรมการตลาดและองค์กร โดยเห็นว่า องค์กรควรมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นอกจากผลกำไรของธุรกิจในทางเศรษฐกิจแล้ว องค์กรยังควรให้ความสำคัญกับความเห็นใน

สังคม ในการสร้างความไว้วางใจให้กลุ่มลูกค้า และสร้างสรรค์ พัฒนา ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจนั้น

2.4 Porter, Michael E. (1980) นักเศรษฐศาสตร์ที่มีผลที่สำคัญในการจัดการกลยุทธ์และการแข่งขัน สร้างความเป็นธรรมในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด ในมุมมองทางด้านการแข่งขัน (Competitive Strategy) ซึ่งองค์การนำไปประยุกต์ใช้เพื่อวางกลยุทธ์และปรับปรุงธุรกิจ ให้ก้าวเข้าสู่การแข่งขัน เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ดังนั้นแนวคิด Five Forces Analysis ของ Michael Porter จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์อุตสาหกรรมและการแข่งขันในตลาด การหากฎหมายภายใต้ทฤษฎีการตลาด

ทฤษฎี Five Forces Analysis เป็นเครื่องมือทางกลยุทธ์ที่พัฒนาโดย Michael Porter เพื่อวิเคราะห์ความแข็งแกร่งในการแข่งขันในอุตสาหกรรม และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทั้ง 5 ด้านในการแข่งขันในตลาด รวมถึงปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ เพื่อวางแผนกลยุทธ์ของกิจการประกอบไปด้วย

1. อำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์ (bargaining power of suppliers) พลวัตของผู้ขาย (Supplier Power): การเปลี่ยนแปลงในธุรกิจอาจส่งผลกระทบต่อพลวัตของผู้จำหน่ายสินค้าและบริการ ถ้ามีผู้จำหน่ายที่สำคัญและความคุ้มค่าสูง อาจทำให้ธุรกิจต้องพึ่งพาและมีผลกระทบต่อความสามารถในการต่อรองราคาหรือเงื่อนไขการซื้อสินค้า

2. อำนาจต่อรองของลูกค้า (bargaining power of customers) พลวัตของผู้ซื้อ (Buyer Power): การเปลี่ยนแปลงในธุรกิจอาจส่งผลกระทบต่อพลวัตของผู้ซื้อสินค้าและบริการ ถ้าผู้ซื้อมีความสามารถในการควบคุมราคาและเงื่อนไขการซื้อสินค้า อาจทำให้ธุรกิจต้องปรับตัวมากขึ้นซึ่งมีผลกระทบต่อกำไรและกลยุทธ์การตลาดที่วางไว้

3. การแข่งขันกันภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (industry rivalry) ความแข็งแกร่งในการแข่งขันในอุตสาหกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลให้การแข่งขันระดับอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น หากมีการเข้าสู่ตลาดของคู่แข่งใหม่หรือมีการพัฒนาธุรกิจใหม่อื่นๆที่ใกล้เคียงกับสินค้าเรา ก็อาจมีผลกระทบต่อกลยุทธ์การตลาดและส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจ

4. ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน (threat of substitute products or services) ความเสี่ยงจากสินค้าหรือบริการทดแทน (Threat of Substitutes): การเปลี่ยนแปลงของธุรกิจอาจเกิดจากผลของความเสี่ยงจากสินค้าหรือบริการทดแทน ถ้ามีสินค้าหรือบริการที่สามารถทดแทนได้ในตลาด อาจทำให้ธุรกิจต้องปรับกลยุทธ์เพื่อรักษาความแข็งแกร่งและความสามารถในการแข่งขัน

5. ภัยคุกคามจากผู้แข่งขันรายใหม่ (threat of new entrants) ความเข้มแข็งของอุตสาหกรรม (Barriers to Entry): การเปลี่ยนแปลงในธุรกิจ ที่เกิดจากอุปสรรคทางด้านกฎหมายข้อบังคับ หรือจากเศรษฐกิจโดยรวม อาจส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของอุตสาหกรรม อาจทำให้ธุรกิจอื่นมีความได้เปรียบในการแข่งขันและสร้างอุปสรรคใหม่ๆในตลาด

ทฤษฎีนี้เสนอว่า ปัจจัย 5 อย่างนี้จะส่งผลต่อสภาพการแข่งขันในแต่ละอุตสาหกรรม ซึ่งจะช่วยให้วิเคราะห์ได้ว่าอุตสาหกรรมนั้นๆ มีจุดอ่อน จุดแข็งที่ตรงไหน มีการแข่งขันสูงหรือไม่ และมีโอกาสทำกำไรได้มากน้อยแค่ไหน ดังนั้นธุรกิจจึงต้องพิจารณาปัจจัยทั้ง 5 ในอุตสาหกรรมของเราให้ออก เพื่อให้สามารถวางกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจได้อย่างเหมาะสม ทำให้สามารถต่อสู้ในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทฤษฎี “สัมพันธภาพการตลาด” (Marketing Relationship Theory): ทฤษฎีนี้เน้น “การตลาดที่เชื่อมโยง” ที่เน้นความสำคัญของการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้า โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของลูกค้าและการสร้างความภาคภูมิใจในการซื้อสินค้าหรือบริการและการดูแลลูกค้าในระยะยาว เป็นทฤษฎีการตลาดแบบคลาสสิก ที่มีนักทฤษฎีหลายคนที่มีส่วนร่วมและมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ความสำคัญกับลูกค้าก่อน แต่ตัวกลยุทธ์และทฤษฎีอาจมีการอธิบายในแง่มุมที่แตกต่างกัน ซึ่งมีการสร้างสรรค์และพัฒนาทฤษฎี เพื่อความเข้าใจในการตลาด ดังนี้

3.1 Maslow, A. H. (1943) เป็นนักทฤษฎีที่ศึกษา “ลำดับความต้องการของมนุษย์” (Hierarchy of Needs) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ยกย่องถึงความต้องการที่มนุษย์ต้องการ และบอกว่ามนุษย์มีความต้องการที่หลากหลายรูปแบบ หรือเป็นที่รู้จักในเรื่อง ศึกษาความสำคัญในการเข้าใจความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อให้ธุรกิจสามารถปรับเปลี่ยน และสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ทฤษฎีนี้ยังช่วยให้ธุรกิจสร้างกลยุทธ์การตลาด ที่เน้นความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้าในระยะยาว โดยแบ่งออกเป็นลำดับความต้องการหลัก ๆ ดังนี้

1) ความต้องการทางสรีรวิทยา (Physiological Needs): ความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร, น้ำ, ที่อยู่อาศัย, เสื้อผ้า, การนอนหลับ เป็นต้น

2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs): ความต้องการรับประกันความปลอดภัยในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความปลอดภัยส่วนตัว, ความมั่นคงในงาน, ความมั่นคงในรายได้ เป็นต้น

3) ความต้องการความสัมพันธ์ (Social Needs): ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคม, ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น, ความรักและความเป็นส่วนตัว เป็นต้น

4) ความต้องการเครื่องหมายเอกสิทธิ์ (Esteem Needs): ความต้องการความรู้สึกเป็นมิตรและเคารพมนุษย์, ความรู้สึกมีค่าและสำคัญในสังคม, ความรู้สึกว่าได้รับความสำคัญและความเคารพจากผู้อื่น เป็นต้น

5) ความต้องการเติบโตและการสร้างตนเอง (Self-Actualization Needs): ความต้องการเติบโตและพัฒนาตนเองในทางส่วนบุคคล, ความสนใจในการพัฒนาทักษะและศักยภาพ, ความต้องการใช้ศักยภาพที่เต็มที่ของตนเอง เป็นต้น

ทฤษฎีความต้องการนี้ มีความสำคัญในการเข้าใจความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อให้ธุรกิจสามารถปรับเปลี่ยน และสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ทฤษฎีนี้ยังช่วยให้ธุรกิจสร้างกลยุทธ์การตลาดที่เน้นความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้าในระยะยาว

ทฤษฎีการตลาดแบบโมเดิร์น

1. ทฤษฎีการตลาดสมัยใหม่ (New Marketing Theory): ทฤษฎีนี้เน้นการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวและการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า โดยการใช้กลยุทธ์การตลาดที่มุ่งเน้นการสร้าง ความไว้วางใจและความรักในยี่ห้อ หรือ Loyalty รวมถึง การใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการตัดสินใจทางการตลาด นักทฤษฎีและนักเศรษฐศาสตร์ ที่มีผลต่อการพัฒนาแนวคิดนี้คือ

1.1 Godin, S. (1999) เป็นนักการตลาดชาวอเมริกาที่มีผลงานสำคัญในการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการตลาดสมัยใหม่ที่มีความสำคัญในยุคปัจจุบัน เกี่ยวข้องกับการตลาดและการสร้างแบรนด์ และกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่สำคัญอย่าง “สมรรถนะทางการตลาด” (Permission Marketing) และ “การตลาดแห่งปัจจุบัน” (Purple Cow) ซึ่งการนำเสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการตลาดและการสร้างความสนใจในตลาด ถ้านำมาใช้ในเชิงสร้างสรรค์ การตลาด เช่น การทำสิ่งใหม่ในการตลาดที่มีนวัตกรรม โดยการนำเสนอไอเดียและผลิตภัณฑ์ที่ไม่เหมือนใครและเป็นที่ต้องการของกลุ่มลูกค้า เขาเชื่อว่าการตลาดสมัยใหม่ต้องเน้นการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูกค้าและการสร้างความโดดเด่นในตลาดเพื่อเป็นที่น่าสนใจและต้องการของกลุ่มลูกค้า

ทฤษฎี New Marketing Theory ของ Seth Godin เปลี่ยนแปลงวิธีการตลาดและสร้างความสำเร็จในธุรกิจขององค์กรในยุคปัจจุบัน และเป็นแนวคิดที่สำคัญในการตลาดและธุรกิจในยุคที่เทคโนโลยีและการเชื่อมต่อกับลูกค้ามีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความสำเร็จขององค์กร จึงได้รับความนิยมในวงการการตลาดและธุรกิจ โดยเน้นกลุ่มลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสำเร็จในการตลาดและทำธุรกิจในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันที่สูง

1.2 Philip Kotler, et al (1960) มีผลงานที่สำคัญและนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการตลาดสมัยใหม่ พร้อมทั้งการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการตลาดที่มีความสำคัญในยุคดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีในการตลาด โดยมองตลาดว่ามี 2 แบบ คือตลาดที่มีตัวตนโดยลักษณะทางกายภาพ และตลาดที่ไม่มีตัวตนในกายภาพ หรือ ตลาด Digital ตลอดจนตลาดขนาดใหญ่ที่มีหลายๆตลาดย่อย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อยู่ในธุรกิจนั้น ดังจะเห็นได้จากแนวคิดการตลาด 4.0 หรือ Marketing 4.0 ของ Kotler ที่เน้นดิจิทัลไลฟ์สไตล์ เป็นช่วงเข้าสู่ยุค “Omnichannel” เชื่อมต่อทุกแพลตฟอร์มเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างประสบการณ์การช้อปปิ้งและ

การสื่อสารแบบไร้รอยต่อ (Seamless Experience) เป็นการตลาดที่นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ทำให้ความเข้าใจมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างประสบการณ์ที่เข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้นนั่นเอง

2. ทฤษฎีการตลาดผู้บริโภครุ่นใหม่ (New Consumer Marketing Theory): ทฤษฎีนี้เน้นการศึกษาและเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้ารุ่นใหม่ ที่มีลักษณะการตัดสินใจและสื่อสารที่แตกต่างจากกลุ่มลูกค้าเก่า โดยการให้บริการและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า หรือเรียกว่า การตลาดที่มุ่งเน้นประสบการณ์ลูกค้า (Customer Experience Marketing) โดยนักทฤษฎีในกลุ่มนี้ แต่แนวคิดออกเป็นหลายรูปแบบ โดยมีนักทฤษฎีหลักๆ ดังนี้

2.1 Sinek, S. (2009) เป็นนักคิดชาวอเมริกาที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการตลาดในผู้บริโภครุ่นใหม่ โดยเน้นความสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่นและความซื่อสัตย์กับผู้บริโภค เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงและยืนยงในยุคที่เทคโนโลยีและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดหลักที่ Simon Sinek นำเสนอคือ “Start With Why” หรือเริ่มต้นด้วยเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นในแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ และไม่ใช่เพียงแค่ทำธุรกิจเพื่อทำกำไร แต่หมายรวมถึง องค์กรควรเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจในเหตุผลหรือที่มาที่ทำให้ทำธุรกิจนี้ ให้ผู้บริโภครุ่นใหม่ ผู้คนสนใจรับรู้ เข้าใจ ผ่านหลักการ “เริ่มจากทำไม” (Start with Why) และการสร้างความเชื่อมั่นในแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ ผ่านการเล่าเรื่องราว (Storytelling) มากกว่าเพียงผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นสินค้า แต่สร้างความเชื่อมั่นในแบรนด์และความเชื่อขององค์กร นอกจากนี้ Sinek ยังเน้นความสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่นในผู้บริโภคผ่านช่องทางการสื่อสารและการแสดงออกขององค์กร นั้นหมายความว่าองค์กรควรเน้นในการสื่อสารที่มีความเป็นจริงและเชื่อถือได้ และสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือในแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความซื่อสัตย์ในยุคที่ผู้บริโภคมีความต้องการเชื่อมั่นและความซื่อสัตย์ในการซื้อสินค้าหรือบริการ

2.2 Philip Kotler, et al (1960) นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการตลาดในกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ ที่เน้นความสำคัญของการรับรู้และเข้าใจความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภค ให้ความสำคัญกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งและยืนยงในตลาด และเน้นความสำคัญของการสร้างความต่างในตลาดและสร้างความเข้าใจให้กับผู้บริโภคว่า ทำไมควรเลือกใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการของธุรกิจเรามากกว่าคู่แข่ง และเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่น่าเชื่อถือกับลูกค้าผ่านช่องทางการสื่อสารและช่องทางการติดต่อขององค์กรเป็นหลัก

ทฤษฎี New Consumer Marketing Theory ของ Philip Kotler, et al ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการตลาดและสร้างความสำเร็จในธุรกิจขององค์กรในยุคปัจจุบัน กลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจและ กลยุทธ์ทางการตลาดของ Philip Kotler, et al จะกล่าวถึงการสร้างความพึงพอใจของลูกค้าในองค์กรหรือภาคธุรกิจ โดย Kotler ใช้ชื่อแนวคิดนี้ว่า การตลาดที่มุ่งเน้นลูกค้า

(Customer Orientation) ซึ่งให้ความสำคัญของการเอาใจใส่ลูกค้าและการเข้าใจความต้องการของลูกค้า การวางแผนและดำเนินกิจกรรมตลาดจะต้องจัดทำขึ้น โดยให้เป็นไปตามความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าเป็นหลัก

3. ทฤษฎีการตลาดทางดิจิทัล (Digital Marketing Theory): ทฤษฎีนี้เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตในกิจกรรมการตลาด เช่น การใช้โซเชียลมีเดีย, การตลาดออนไลน์, การวางแผนการตลาดทางอินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชันเป็นเครื่องมือในการเชื่อมต่อและสื่อสารกับลูกค้า ทฤษฎีของ “การตลาดดิจิทัล” (Digital Marketing) จะเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสารออนไลน์เพื่อทำการตลาด ซึ่งรวมถึงการใช้เว็บไซต์, โซเชียลมีเดีย, อีเมลการตลาด (Email Marketing), การค้นหา (Search Engine Marketing) และการโฆษณาออนไลน์ (Online Advertising) ด้วย หรือที่เรียกว่า ทฤษฎีการตลาดในชุมชนออนไลน์ (Online Community Marketing Theory) โดยสร้างและบริหารจัดการชุมชนออนไลน์ในการตลาด สร้างพื้นที่สนทนาและแบ่งปันข้อมูลระหว่างลูกค้า เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันที่แข็งแกร่งขึ้น นักคิดและนักทฤษฎีที่พูดถึงเรื่องนี้ ได้แก่

3.1 Solis, B. (2011) เป็นนักวิเคราะห์การตลาดที่เน้นการวิเคราะห์แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงในการตลาดในยุคดิจิทัล วางทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการตลาดออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ ไว้หลายเรื่อง เช่น เรื่องการเปลี่ยนแปลงและการประสานงานกับลูกค้าในยุคดิจิทัล ได้นำเสนอแนวคิดของ “ลูกค้าที่ทำนายได้” (The End of Business as Usual) และ “ตลาดที่เปลี่ยนแปลง” (X: The Experience When Business Meets Design) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นกับผู้บริโภคในสังคมออนไลน์.

แนวคิดหลักของ Brian Solis คือ “The Conversation Prism” ซึ่งเป็นแผนภาพที่เสนอแนวคิดในการใช้สื่อโซเชียลและสื่อออนไลน์ในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภค แผนภาพนี้แสดงแนวคิดในการนำเสนอเนื้อหาและสื่อสารในยุคดิจิทัล เพื่อก้าวไปสู่การเชื่อมต่อและสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.2 Drucker, Peter F. (1973) เน้นความสำคัญของการวางแผน, การตัดสินใจที่มีข้อมูล, การติดตามผล, และการปรับเปลี่ยนองค์กรให้เข้ากับสภาวะเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในสภาวะที่องค์กรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล นำมาสู่แนวคิดการทำการบริหารองค์กร แบบ Digital Transformation โดยการใช้ความรู้และเครื่องมือทางดิจิทัลในการวางแผน, การตัดสินใจที่มีข้อมูลเชิงกลยุทธ์, การติดตามผลด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง, และการปรับเปลี่ยนองค์กรให้เข้ากับยุคดิจิทัล และความพยายามที่จะเข้าใจความซับซ้อนต่างๆ ของสังคม ให้ความสำคัญกับการเน้นผลลัพธ์ (results-oriented) และการใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 Philip Kotler, et al (1960) มีส่วนช่วยสร้างพื้นฐานและทฤษฎีทางการตลาดที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในวงการธุรกิจ แม้ไม่ได้พูดถึงทฤษฎีการตลาดทางดิจิทัลหรือ Digital

Marketing Theory ทางใดทางหนึ่ง แต่เขาได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตลาดในยุคดิจิทัล โดยเน้นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลในการตลาด และการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าในสังคมออนไลน์ สารสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตลาดในยุคดิจิทัลของ Philip Kotler, et al มีดังนี้

1) การตลาด 4.0 (Marketing 4.0): Philip Kotler, et al นำเสนอแนวคิด Marketing 4.0 ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในการตลาดในยุคดิจิทัล แนวคิดนี้เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภค รวมถึงการนำเสนอเนื้อหาที่สร้างสรรค์และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล หรือที่รู้จักในชื่อ Omni Channel

2) การบริหารจัดการทางดิจิทัล (Digital Marketing Management): นำเสนอการบริหารจัดการทางดิจิทัล เน้นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลในการตลาด เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการตลาดและการสร้างแผนการตลาดในสังคมออนไลน์

3) กลยุทธ์การตลาดในยุคดิจิทัล (Digital Marketing Strategies): เน้นในการกำหนดกลยุทธ์และแผนการตลาดที่เหมาะสมในสังคมออนไลน์และการใช้สื่อดิจิทัลในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า รวมถึงการใช้แพลตฟอร์มและช่องทางการตลาดที่เหมาะสมในยุคดิจิทัล

การตลาดในยุคดิจิทัลเป็นแนวคิดที่สำคัญของธุรกิจในปัจจุบัน จึงต้องให้ความสำคัญในการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมการตลาดในสังคมออนไลน์ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกลยุทธ์ที่น่าสนใจต่อผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคในสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ทฤษฎีการตลาดที่ยึดถือหลักการยั่งยืน (Sustainable Marketing Theory): ทฤษฎีนี้ เน้นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำเนินกิจกรรมการตลาด โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความยั่งยืนและความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสิ่งแวดล้อม

4.1 Elkington, J. (1994) เป็นนักธุรกิจและนักวิจัยที่แนะนำแนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลการดำเนินงานทางธุรกิจที่มีความยั่งยืนในด้านการตลาด โดยการใช้หลักการที่คำนึงถึงผลกระทบทางการเงิน (Financial), สังคม (Social) และสิ่งแวดล้อม (Environmental) เพื่อสร้างกำไรที่ยั่งยืน (Triple Bottom Line) เป็นตัวชี้วัด ซึ่งการคิดค้นและนำเสนอกรอบการทำธุรกิจที่สามารถยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคมในยุคที่ความต้องการของผู้บริโภคมีความสำคัญต่อธุรกิจปัจจุบัน ทฤษฎี Sustainable Marketing Theory หรือ ทฤษฎีการตลาดที่ยั่งยืนนั้น จึงเน้นการสร้างสมดุลระหว่างมิติ 3 แห่ง คือ มิติทางเศรษฐกิจ (Economic), มิติทางสังคม (Social), และมิติทางสิ่งแวดล้อม (Environmental) โดยในภาพรวมการตัดสินใจที่ดีและยั่งยืนขององค์กร ต้องพิจารณาทั้ง 3 มิตินี้ ในการทำธุรกิจ

และการตลาด เพื่อไม่ให้มีผลเสียต่อองค์กร โดยเฉพาะทางการเงิน แต่ต้องเป็นการความสำคัญ ใกล้ชิดกับสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ทำให้องค์กรมีความเป็นอยู่ยั่งยืน และสามารถรับมือ กับสภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงในสังคม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างยั่งยืน

4.2 Philip Kotler, et al (1960) นอกจากจะเน้นการตลาด ที่มุ่งเน้นลูกค้าและการ บริหารการตลาด โดยการวางแผนและดำเนินกิจกรรมตลาด ที่ให้ความสำคัญกับการตอบสนอง ความต้องการของลูกค้าแล้ว ยังมีแนวคิดหลักที่สำคัญ ที่ได้วางไว้ใน Sustainable Marketing ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการตลาดที่ยั่งยืนและรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อให้กิจการสามารถอยู่รอดใน ระยะยาวและสร้างความเป็นที่ยอมรับในตลาด

1) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Environmental Change): Kotler เน้นความสำคัญของการตระหนักและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทาง สังคมและสิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งองค์กรควรเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนและการแก้ไข ปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมการตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2) การนำเสนอคุณค่าสู่ผู้บริโภค (Value Proposition to Consumers): การ นำเสนอคุณค่าให้กับผู้บริโภคในเชิงยั่งยืน คือ สิ่งที่ต้องทำในยุคปัจจุบัน เน้นความเหมาะสมของ ผลิตภัณฑ์หรือบริการ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและพิจารณาถึงผลกระทบต่อ สังคมและสิ่งแวดล้อมพร้อม ๆ กัน

3) การบูรณาการระหว่างกำไรและส่วนรวม (Profit and Purpose Integration): การบูรณาการระหว่างการทำกำไรและการสร้างสรรค์ความเปลี่ยนแปลงในสังคมและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจมีความยั่งยืนและเป็นที่ประทับใจให้กับลูกค้าและสังคม แวดล้อม

ดังนั้นจากมุมมองของนักทฤษฎีทางการตลาดที่เรารู้จักคุ้นชินในโลกที่สำคัญๆ สามารถ แบ่งได้เป็น 2 ช่วง ทั้งทฤษฎีการตลาดแบบคลาสสิก และทฤษฎีการตลาดแบบโมเดิร์น ซึ่งจะ เห็นว่าแนวคิดทั้ง 2 ช่วงนั้นยังให้ความสำคัญหลักไปที่กลุ่มลูกค้า และพฤติกรรมลูกค้า ตลอดจน การสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ซึ่งความพึงพอใจของลูกค้าในแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้น มีการ เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านคู่แข่ง หรือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่เข้ามา disrupt ก็ตาม แต่ในองค์ประกอบของผู้บริโภคสินค้าและบริการ ยังคงมุ่งเน้นเป้าหมาย เดียวกันคือ การขายสินค้าและบริการ

ฟิลลิป คอตเลอร์ Philip Kotler, et al (1960) ได้ต่อยอดความคิดของ ปีเตอร์ เอฟ. ดรักเกอร์ (Peter F. Drucker) ในการเปลี่ยนความคิดทางการตลาดจากเดิม มุ่งเน้นที่ราคาและ การกระจายสินค้า (price and distribution) ไปสู่การเน้นที่ความต้องการของลูกค้า (meeting customers' s need) และประโยชน์ที่จะได้รับจากผลิตภัณฑ์และบริการ (benefits receives from a product or service) เพื่อประยุกต์ใช้ในโลกปัจจุบัน

การนำทฤษฎีทางการตลาดมาวิเคราะห์โครงสร้างธุรกิจ เพื่อสร้างโอกาสทางการตลาด และประเมินโอกาสในการขายสินค้าหรือบริการจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการวิเคราะห์โครงสร้างธุรกิจนั้น ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ตลาดภายใน นั่นคือ วิเคราะห์ห้องครัวหรือตลาดของงานภายในบริษัท เพื่อการวางแผนธุรกิจ ประเมินและกำหนดความรับผิดชอบในกระบวนการการทำงาน เพื่อพัฒนาแผนกลยุทธ์ ซึ่งกลยุทธ์ในระดับบริษัทจะวางกรอบสปีดถึงระดับส่วน (Division) และหน่วยธุรกิจ (Business unit) การวางแผนกลยุทธ์ในระดับบริษัท จึงมี 4 ประการสำคัญ คือ (1) ระบุพันธกิจ (Mission) (2) สร้างหน่วยธุรกิจเชิงกลยุทธ์ (3) จัดสรรทรัพยากรสำหรับแต่ละหน่วยธุรกิจ และเสริมความแข็งแกร่งเชิงกลยุทธ์ (Strategic business unit) (4) วางแผนธุรกิจใหม่และลดขนาดธุรกิจเดิม

นอกจากนี้แล้ว ผู้ประกอบการ นักบริหารธุรกิจ และนักการตลาดในองค์กรต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม ทักษะของผู้คนที่มีความเกี่ยวข้อง รวมถึงทัศนคติที่มีต่อผู้อื่น องค์กร สังคม ธรรมชาติอีกด้วย เพื่อเข้าใจค่านิยมหลักและค่านิยมรองของสังคม โดยฟิลลิป คอตเลอร์ (Philip Kotler, et al) เสนอว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค (Kotler, 2003a) มักได้รับอิทธิพลจากปัจจัย 4 ด้านปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม (วัฒนธรรมย่อยและชนชั้นทางสังคม) ปัจจัยทางสังคม (กลุ่มอ้างอิงครอบครัว บทบาท และสถานภาพ) ปัจจัยส่วนบุคคล (อายุขั้นตอนในวัฏจักรชีวิตครอบครัวอาชีพ การงาน สถานะทางเศรษฐกิจ รูปแบบการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพและแนวคิดของตนเอง) และ ปัจจัยทางจิตวิทยา (แรงจูงใจการรับรู้การเรียนรู้ ความเชื่อและทัศนคติ)

สรุป

ทฤษฎีการตลาดสมัยใหม่ (New Marketing Theory) เน้นสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว และพึงพอใจของลูกค้า โดย Seth Godin นำเสนอแนวคิดสำคัญ เช่น “Permission Marketing” และ “Purple Cow” ที่เน้นการตลาดสร้างสรรค์และการสร้างแบรนด์ที่ไม่เหมือนใคร ขณะที่ Philip Kotler, et al เสนอแนวคิด Marketing 4.0 ที่ปรับการตลาดเข้าสู่ยุคดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์แบบ Omnichannel เชื่อมต่อทุกแพลตฟอร์มเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างไร้รอยต่อ แนวคิดเหล่านี้ช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขันและสร้างความสำเร็จได้ในยุคปัจจุบัน

ทฤษฎีการตลาดผู้บริโภครุ่นใหม่ (New Consumer Marketing Theory) มุ่งเน้นการเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้ารุ่นใหม่ โดย Simon Sinek นำเสนอแนวคิด “Start With Why” เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนผ่านการเล่าเรื่องราวและการแสดงออกอย่างจริงใจ ขณะที่ Philip Kotler, et al เน้นการตลาดที่มุ่งเน้นลูกค้า (Customer Orientation) เพื่อสร้างความพึงพอใจและความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่ง โดยเน้นการ

ทำความเข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า แนวคิดเหล่านี้ช่วยให้ธุรกิจสามารถดึงดูดและรักษาลูกค้าได้ในระยะยาว

ทฤษฎีการตลาดทางดิจิทัล (Digital Marketing Theory) มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า โดยมีแนวคิดหลัก เช่น “The Conversation Prism” ของ Brian Solis ที่เน้นการใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับผู้บริโภค Peter Drucker ให้ความสำคัญกับการปรับตัวขององค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ขณะที่ Philip Kotler, et al เสนอ Marketing 4.0 ซึ่งเน้นการใช้ Omni Channel และการบริหารจัดการการตลาดในยุคดิจิทัลเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในสังคมออนไลน์

ทฤษฎีการตลาดที่ยึดหลักการยั่งยืน (Sustainable Marketing Theory) เน้นการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการสร้างผลกำไรอย่างยั่งยืน แนวคิดหลักของ Elkington คือ Triple Bottom Line ที่มุ่งประเมินธุรกิจในมิติการเงิน สังคม และสิ่งแวดล้อม ขณะที่ Philip Kotler, et al เน้นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และการสร้างคุณค่าที่ยั่งยืนให้ผู้บริโภค โดยรวม ทฤษฎีนี้มุ่งบูรณาการกำไรและการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ธุรกิจมีความยั่งยืนและได้รับการยอมรับจากสังคม

บรรณานุกรม

- Borden, Neil H. (1964). The Concept of the Marketing Mix. *Journal of Advertising Research*, 4(2), 2-7.
- Bowen, Howard. (1953). *Social Responsibilities of the Businessman*. Harper & Row: University of Iowa Press.
- Drucker, Peter F. (1973). *Management: Tasks, Responsibilities. Practices*: Harper & Row.
- Elkington, J. (1994). Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. *California Management Review*, 36(2), 90-100.
- Godin, S. (1999). *Permission Marketing: Turning Strangers into Friends, and Friends into Customers*. Simon & Schuster.
- Kotler, Philip, & Keller, Kevin Lane. (2016). *Marketing Management* (15th ed.). Pearson Education.

- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- McCarthy, E. Jerome. (1960). *Basic Marketing: A Managerial Approach*.
- Philip Kotler, et al. (1960). *Marketing 4.0*. Retrieved October 20, 2024 from <https://contentshifu.com/blog/what-is-marketing-4-0>
- Philip Kotler, et al. (1960). *Marketing 5.0 : Technology for Humanity*. Retrieved October 10, 2024 from <https://bit.ly/3pdeuSK>
- Porter, Michael E. (1980). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York: Free Press.
- Sinek, S. (2009). *Start with Why: How Great Leaders Inspire Everyone to Take Action*. Penguin Group.
- Solis, B. (2011). *The End of Business as Usual: Rewire the Way You Work to Succeed in the Consumer Revolution*. Wiley India.

การวิเคราะห์สภาพคล่องและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียน
ในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*

AN ANALYSIS OF LIQUIDITY AND EARNINGS QUALITY OF LISTED
COMPANIES IN THE SERVICE GROUPS AND INDUSTRY GROUPS
IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

นัทธพงศ์ สุขสว่าง

Natthaphong Suksawang

กัลยาณี ภาควัต

Gallayanee Perkatt

พิเชษฐ์ ลิทธิโชคสกุลชัย

Pichet Sittichoksakunchai

สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

School of Management Science Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

E-mail: Natthaphong_p@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพคล่องและคุณภาพกำไร 2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการ 3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม 4. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เฉพาะกลุ่มบริการ จำนวน 27 บริษัท 135 ข้อมูล และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม 34 บริษัท 170 ข้อมูล เก็บข้อมูลเป็นจำนวน 5 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2561 ถึง 31 ธันวาคม 2565 สถิติที่ใช้ในการศึกษา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ

* Received 14 October 2024; Revised 11 December 2024; Accepted 15 December 2024

คำมัยฐาน และวิเคราะห์สมการถดถอย Pane Data Analysis ผลการวิจัยพบว่า 1) บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม มีสภาพคล่องอยู่ในระดับที่ดี โดยอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนซึ่งใช้วัดสภาพคล่อง มีค่าเฉลี่ย 3.58 เท่า ส่วนดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานซึ่งวัดคุณภาพกำไรมีค่าเฉลี่ย 1.84 เท่า 2) บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการสภาพคล่องไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร 3) บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ขนาดธุรกิจ ซึ่งใช้วัดสภาพคล่องส่งผลกระทบในทางลบต่อคุณภาพกำไรของอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย ซึ่งใช้วัดสภาพคล่องส่งผลกระทบในทางบวกต่อคุณภาพกำไร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: สภาพคล่อง, คุณภาพกำไร, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

This research aims to 1. Study liquidity and earnings quality. 2. Analyze the impact of liquidity on earnings quality of listed companies in the service groups. 3. Analyze the impact of liquidity on earnings quality of listed companies in the Industry groups. 4. Analyze the impact of liquidity on earnings quality of listed companies in both the service groups and Industry groups in the Stock Exchange of Thailand. This research is a quantitative study. The population consists of listed companies in the service groups and Industry groups on the Stock Exchange of Thailand. Specifically, it includes 27 companies with 135 data points from the service groups and 34 companies with 170 data points from the Industry groups. Data was collected over a 5-year period from January 1, 2018, to December 31, 2022. The statistical methods used in this study include mean, standard deviation, maximum, minimum, and median values, as well as panel data regression analysis. The research findings indicate that 1) Listed companies in the service groups and Industry groups have good liquidity levels. The current ratio, which measures liquidity, has an average of 3.58 times. The operating cash flow index, which measures earnings quality, has an average of 1.84 times. 2) For listed companies in the service groups, liquidity does not affect earnings quality. 3) For listed companies in the Industry groups, the current ratio and business size, which are used to measure liquidity, negatively impact earnings quality with statistical significance at the 0.05 level. 4) For listed companies in both the service groups

and Industry groups, the current ratio, total asset turnover ratio, accounts payable turnover ratio, and interest coverage ratio, which are used to measure liquidity, positively impact earnings quality with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Liquidity, earnings quality, the Stock Exchange of Thailand

บทนำ

จุดประสงค์หลักในการทำธุรกิจคือการทำกำไร ซึ่งเป็นผลตอบแทนจากการลงทุนและการดำเนินงาน สุดใจ วันอุดมเดชาชัย (2556) ธุรกิจกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่หลากหลายมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อความอยู่รอด ดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ล้มละลาย การเติบโต ขยายธุรกิจ เพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ เพิ่มสาขา และลงทุนในธุรกิจใหม่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งภายในและภายนอกองค์กร จินตนา ไกรทอง (2561) ธุรกิจต้องตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคด้วยสินค้าและบริการที่หลากหลาย การเติบโตของธุรกิจนำไปสู่การพัฒนาสถานะและทรัพย์สินขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบรุนแรงต่อเศรษฐกิจ ทั้งภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไป ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์ (2563) ผลกระทบหลัก ๆ ได้แก่ การระงับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการจ้างงาน รายได้ของผู้ประกอบการและพนักงานลดลง ส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ เกิดความผันผวนในตลาดการเงินโลกและไทย กรมควบคุมโรค (2563) สภาพคล่องในตลาดการเงินไทยได้รับผลกระทบ สถานการณ์มีความไม่แน่นอนสูง ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ การจัดการสภาพคล่องกลายเป็นประเด็นสำคัญอันดับต้น ๆ สำหรับภาคธุรกิจ รวมถึงบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้วย สุพิชฌาย์ ณะสาร (2564)

การวิเคราะห์สภาพคล่องและคุณภาพกำไร ได้แก่ การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ศรีสุตานามรักษา (2561) เช่น อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อหนี้สินระยะยาว อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อส่วนผู้ถือหุ้น การวิเคราะห์รายการการเงิน เช่น ทรัพย์สินและหนี้สินที่ไม่ใช่เงินสด (Non-Cash Item) รายได้และค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานที่ผิดปกติ (รายการที่ไม่เกิดซ้ำ) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เช่น การวิเคราะห์กลยุทธ์ทางธุรกิจ การวิเคราะห์คุณภาพบอร์ด อัมพรพรรณ อักษรนา (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนกระแสเงินสดกับคุณภาพกำไร พบว่า อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และอัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อกำไรสุทธิ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับคุณภาพกำไร พิมพ์ภา ใจมุข (2564) ได้ศึกษาคุณภาพกำไร พบว่า อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับคุณภาพกำไรส่วนอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร วัดโดยวิธีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนอย่างมีนัยสำคัญเชิงบวก

บริษัทที่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีทั้งหมด 8 กลุ่มหลัก ๆ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2565) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้วิจัยได้เลือกบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีความแตกต่างและน่าสนใจเนื่องจากได้รับผลกระทบในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 และนำมาวิเคราะห์สภาพคล่องและคุณภาพกำไร ได้นำปัจจัยดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Index: OCI) มาวิเคราะห์คุณภาพกำไร วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2543)

จากเหตุผลและความเป็นมาที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ส่งผลทำให้เศรษฐกิจชะลอตัว ซึ่งมีความแตกต่างจากงานวิจัยอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ไม่ได้อยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ผู้วิจัยจึงเห็นประเด็นความสำคัญของการศึกษาสภาพคล่องและคุณภาพกำไร จึงได้นำข้อมูลที่ใช้ศึกษานั้น มาวิเคราะห์ผลกระทบสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากบริษัทจดทะเบียน 2 กลุ่มนี้ มีความแตกต่างกันในด้านลักษณะของธุรกิจ จึงทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำปัจจัยดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Index: OCI) มาวิเคราะห์คุณภาพกำไร วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2543) สถิติที่ใช้ในการศึกษา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่ามัธยฐาน และวิเคราะห์สมการถดถอย Pane Data Analysis เพื่อให้นักวิเคราะห์ บุคคลทั่วไป หรือผู้สนใจ สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ สำหรับการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการลงทุนเพื่อประกอบการตัดสินใจและสร้างความมั่นใจให้แก่นักลงทุนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพคล่องและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
4. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยกลุ่มบริการ (SERVICE) จำนวน 120 บริษัท และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (Stock Exchange) จำนวน 92 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2565)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีข้อมูลครบถ้วน และเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิจัย และดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย กลุ่มบริการ (service groups) จำนวน 27 บริษัท และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (Industry groups) จำนวน 34 บริษัท จำนวน 5 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2561 ถึง 31 ธันวาคม 2565 ซึ่งเป็นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัว กลุ่มบริการ (service groups) 135 ข้อมูล กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (Industry groups) 170 ข้อมูล รวมจำนวน 61 บริษัท รวมทั้งสิ้น 305 ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ (ART) อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า (APT) กระแสเงินสดต่อหุ้น (CFP) อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (TAT) ระยะเวลาถั่วเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ (ACP) ขนาดธุรกิจ (MCAP) อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิ(P/E) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCI) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2566)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย คือ ตรวจสอบเอกสารโดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง มีข้อมูลครบถ้วน และเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิจัย และดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย จำนวน 5 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2561 ถึง 31 ธันวาคม 2565 ได้แก่ งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกระแสเงินสด และงบเบ็ดเสร็จรวม ที่มีค่าตามตัวแปรที่กำหนด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จาก งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกระแสเงินสด และงบเบ็ดเสร็จรวม ที่มีค่าตามตัวแปรที่กำหนด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ฐานข้อมูล SETSMART (SET Market analysis and Reporting Tool) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2566)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การคำนวณหา ค่าเฉลี่ย (Average) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสูงสุด (Max) ค่าต่ำสุด (Min) และค่ามัธยฐาน (Median) และใช้สมการถดถอยในลักษณะ Panel Data Analysis

ผลการวิจัย

1. สภาพคล่องและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2561-2565 มีอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ค่าเฉลี่ย 3.58 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.87 เท่า ค่าสูงสุด 76.82 เท่า ค่าต่ำสุด 0.29 เท่า และค่ามัธยฐาน 1.96 เท่า

อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ มีค่าเฉลี่ย 9.72 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.9 เท่า ค่าสูงสุด 92.90 เท่า ค่าต่ำสุด 1.97 เท่า และค่ามัธยฐาน 6.35 เท่า

อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า มีค่าเฉลี่ย 9.52 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.44 เท่า ค่าสูงสุด 65.80 เท่า ค่าต่ำสุด 0.37 เท่า และค่ามัธยฐาน 6.61 เท่า

กระแสเงินสดต่อหุ้น มีค่าเฉลี่ย 2.24 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.84 เท่า ค่าสูงสุด 92.00 เท่า ค่าต่ำสุด -1.42 เท่า และค่ามัธยฐาน 1.05 เท่า

อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย มีค่าเฉลี่ย 16.13 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 19.94 เท่า ค่าสูงสุด 96.36 เท่า ค่าต่ำสุด -32.88 เท่า และค่ามัธยฐาน 8.38 เท่า

อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม มีค่าเฉลี่ย 0.95 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 เท่า ค่าสูงสุด 4.07 เท่า ค่าต่ำสุด 0.06 เท่า และค่ามัธยฐาน 0.85 เท่า

ระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ มีค่าเฉลี่ย 49.08 วัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 26.13 วัน ค่าสูงสุด 99.88 วัน ค่าต่ำสุด 1.53 วัน และค่ามัธยฐาน 52.62 วัน

ขนาดธุรกิจ มีค่าเฉลี่ย 8.74 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.68 เท่า ค่าสูงสุด 13.45 เท่า ค่าต่ำสุด 5.55 เท่า และค่ามัธยฐาน 8.33 เท่า

อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิ มีค่าเฉลี่ย 17.97 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.15 เท่า ค่าสูงสุด 74.74 เท่า ค่าต่ำสุด -46.12 เท่า และค่ามัธยฐาน 14.03 เท่า

ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 1.84 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.38 เท่า ค่าสูงสุด 58.52 เท่า ค่าต่ำสุด -42.79 เท่า และค่ามัธยฐาน 1.42 เท่า

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลสถิติพื้นฐานของอัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร (V)	จำนวน ข้อมูล (N)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่ามัธยฐาน (Me)
CR (เท่า)	305	3.58	5.87	76.82	0.29	1.96
ART (เท่า)	305	9.72	11.9	92.90	1.97	6.35
APT (เท่า)	305	9.52	9.44	65.80	0.37	6.61
CFP (เท่า)	305	2.24	5.84	92.00	-1.42	1.05
ICR (เท่า)	305	16.13	19.94	96.36	-32.88	8.38
TAT (เท่า)	305	0.95	0.62	4.07	0.06	0.85
ACP (วัน)	305	49.08	26.13	99.88	1.53	52.62
MCAP (เท่า)	305	8.74	1.68	13.45	5.55	8.33
PE (เท่า)	305	17.97	14.15	74.74	-46.12	14.03
OCI (เท่า)	305	1.84	5.38	58.52	-42.79	1.42

2. ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2561-2565 จากการใช้ Hausman Test จะได้ค่า P value เท่ากับ 0.1070 จึงสรุปได้ว่า สมการถดถอยแบบ Random Effects เหมาะสมสำหรับ วิเคราะห์ประสมนี้ ผลของสมการถดถอยให้ข้อมูลว่า สภาพคล่อง ซึ่งวัดโดย อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่ไม่มีความสำคัญทางสถิติ และอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ (ART) ระยะเวลาถ่วงเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ (ACP) อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (TAT) อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า (APT) ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) ขนาดธุรกิจ (MCAP) กระแสเงินสดต่อหุ้น (CFP) อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิ (P/E) ไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงผลของสมการถดถอยแบบ Random Effects ของวัตถุประสงค์ที่ 2

$$OCI_{it} = \alpha_1 CR_{it} + \alpha_2 ART_{it} + \alpha_3 ACP_{it} + \alpha_4 TAT_{it} + \alpha_5 APT_{it} + \alpha_6 ICR_{it} + \alpha_7 MCAP_{it} + \alpha_8 CFP_{it} + \alpha_9 PE_{it} + \alpha_i + \varepsilon_{it}$$

... (1)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	6.341578	3.244472	1.954579	0.0529
CR	0.342964	0.265250	1.292983	0.1984
ART	0.050200	0.044312	1.132891	0.2594
ACP	-0.009357	0.023249	-0.402458	0.6880
TAT	-0.157743	0.747620	-0.210994	0.8332
APT	-0.023505	0.08062	-0.29155	0.7711
ICR	-0.033949	0.026884	-1.262801	0.2090
MCAP	-0.457248	0.297312	-1.537938	0.1266
CFP	0.125483	0.140364	0.893980	0.3731
PE	-0.017849	0.032803	-0.544136	0.5873
*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 R-squared : 0.058960 Adjusted R-squared : -0.008795				

3. ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2561-2565 จากการใช้ Hausman Test จะได้ค่า P value เท่ากับ 0.0022 จึงสรุปได้ว่า สมการถดถอยแบบ Fixed Effects เหมาะสมสำหรับวัตถุประสงค์นี้ ผลของสมการถดถอยให้ข้อมูลว่า สภาพคล่อง ซึ่งวัดโดย อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ส่งผลกระทบเชิงลบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และขนาดธุรกิจ (MCAP) ส่งผลกระทบเชิงลบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ (ART) ระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ (ACP) อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (TAT) อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า (APT) ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) กระแสเงินสดต่อหุ้น (CFP) อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิ (P/E) ไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงผลของสมการถดถอยแบบ Fixed Effects ของวัตถุประสงค์ที่ 3

$$OCI_{it} = \alpha_1 CR_{it} + \alpha_2 ART_{it} + \alpha_3 ACP_{it} + \alpha_4 TAT_{it} + \alpha_5 APT_{it} + \alpha_6 ICR_{it} + \alpha_7 MCAP_{it} + \alpha_8 CFP_{it} + \alpha_9 PE_{it} + \alpha_i + \varepsilon_{it}$$

...(2)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	60.25185	13.49447	4.464928	0.0000
CR	-0.642021	0.099868	-6.428717	0.0000*
ART	-0.019397	0.091364	-0.212308	0.8322
ACP	0.008891	0.021337	0.416667	0.6776
TAT	-1.331683	3.069369	-0.433862	0.6651
APT	0.135746	0.118966	1.141047	0.2560
ICR	-0.032602	0.024579	-1.326414	0.1871
MCAP	-6.819398	1.633315	-4.175188	0.0001*
CFP	0.053013	0.056200	0.943299	0.3473
PE	0.005593	0.037893	0.147606	0.8829
*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 R-squared : 0.495542 Adjusted R-squared : 0.328713				

4. ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2563-2565 จากการใช้ Hausman Test จะได้ค่า P value เท่ากับ 0.0000 จึงสรุปได้ว่า สมการถดถอยแบบ Fixed Effects เหมาะสมสำหรับวัตถุประสงค์นี้ ผลของสมการถดถอยให้ข้อมูลว่า สภาพคล่อง ซึ่งวัดโดย อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (TAT) อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า (APT) ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เช่นเดียวกัน โดยอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ (ART) ระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ (ACP) ขนาดธุรกิจ (MCAP) กระแสเงินสดต่อหุ้น (CFP) อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิ (P/E) ไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงผลของสมการถดถอยแบบ Fixed Effects ของวัตถุประสงค์ที่ 4

$$OCI_{it} = \alpha_1 CR_{it} + \alpha_2 ART_{it} + \alpha_3 ACP_{it} + \alpha_4 TAT_{it} + \alpha_5 APT_{it} + \alpha_6 ICR_{it} + \alpha_7 MCAP_{it} + \alpha_8 CFP_{it} + \alpha_9 PE_{it} + \alpha_i + \varepsilon_{it}$$

...(3)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-30.07373	11.05328	-2.720798	0.0075
CR	0.551392	0.247524	2.227625	0.0279*
ART	0.011147	0.138290	0.080609	0.9359
ACP	0.039805	0.027992	1.422005	0.1578
TAT	12.45642	3.309651	3.763665	0.0003*
APT	0.749823	0.176625	4.245293	0.0000*
ICR	0.076749	0.026176	2.932024	0.0041*
MCAP	0.759060	1.147833	0.661298	0.5098
CFP	-0.068218	0.065794	-1.036850	0.3020
PE	0.070990	0.043672	1.625523	0.1068
*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 R-squared : 0.0562122 Adjusted R-squared : 0.294746				

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์สภาพคล่องและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยที่ศึกษาสภาพคล่องและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2561-2565 พบว่าสภาพคล่องตามอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ย 3.58 เท่า แสดงถึงสภาพคล่องที่ดี โดยรวมของบริษัทจดทะเบียนมีความแตกต่างระหว่างบริษัทสูงมาก (ค่าสูงสุด 76.82 เท่า, ค่าต่ำสุด 0.29 เท่า) สะท้อนถึงความหลากหลายในการบริหารสภาพคล่องของแต่ละบริษัท อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้เฉลี่ย 9.72 เท่า และระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ 49.08 วัน แสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารลูกหนี้ที่ดี แต่ยังมีโอกาสในการปรับปรุงสำหรับบางบริษัท อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้าเฉลี่ย 9.52 เท่า สะท้อนถึงความสามารถในการชำระหนี้และการบริหารเจ้าหนี้ที่มีประสิทธิภาพ อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ยเฉลี่ย 16.13 เท่า แสดงถึงความสามารถในการชำระดอกเบี้ยที่ดีมาก แต่มีความแตกต่างระหว่างบริษัทสูง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากโครงสร้างเงินทุนและภาระหนี้สินที่แตกต่างกัน ด้านคุณภาพกำไร อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 0.95 เท่า แสดงถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจมีโอกาสนในการปรับปรุงให้ดีขึ้น อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไร

สุทธิเฉลี่ย 17.97 เท่า สะท้อนถึงความคาดหวังของนักลงทุนต่อการเติบโตของบริษัทในระดับปานกลางถึงสูง แต่มีความแตกต่างระหว่างบริษัทมาก ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยด้านอุตสาหกรรมและผลประกอบการที่แตกต่างกัน ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเฉลี่ย 1.84 เท่า แสดงถึงคุณภาพของกำไรที่มาจากกิจกรรมหลักของบริษัทที่ดี แต่มีความผันผวนสูง ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างในลักษณะธุรกิจและวงจรเงินสดของแต่ละบริษัท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความหลากหลายในการบริหารสภาพคล่องของแต่ละบริษัท ความแตกต่างของการบริหารหนี้ ความแตกต่างด้านโครงสร้างเงินทุนและภาระหนี้สินของแต่ละบริษัท และช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชฌาย์ ธนะสาร (2564) ได้ศึกษาผลกระทบของสภาพคล่องต่อความสามารถของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนี SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในส่วนของตัวแปรตามอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม โดยตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ประกอบด้วย อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน กระแสเงินสดต่อหุ้น ระยะเวลาจ่ายชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ยอดขาย สินทรัพย์รวม ผลการวิจัยพบว่า บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนี SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งใช้อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน วัดสภาพคล่องมีสภาพคล่องอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลจากการวิจัยผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2561-2565 พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพกำไร แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อัตราส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสภาพคล่องและประสิทธิภาพการดำเนินงานไม่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพกำไร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงเวลาของการวิจัย ปี 2561-2565 ซึ่งมีความผันผวนทางเศรษฐกิจและสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชฌาย์ ธนะสาร (2564) ได้ศึกษาผลกระทบของสภาพคล่องต่อความสามารถของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนี SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในส่วนของตัวแปรตามอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม โดยตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ประกอบด้วย อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน กระแสเงินสดต่อหุ้น ระยะเวลาจ่ายชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ยอดขาย สินทรัพย์รวม ผลการวิจัยพบว่า สภาพคล่องของกิจการไม่มีผลกระทบต่อความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียน

3. ผลจากการวิจัยผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2561-2565 พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีผลกระทบเชิงลบต่อคุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนส่งผลให้คุณภาพกำไรลดลง บริษัทที่มีสภาพคล่องสูงเกินไปอาจไม่ได้ใช้สินทรัพย์หมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อคุณภาพกำไรในระยะยาว ขนาดธุรกิจ (MCAP) มีผลกระทบเชิงลบต่อคุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพกำไรต่ำกว่าบริษัทขนาดเล็ก ตัวแปรอิสระอื่นๆ ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ (ART)

ระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ (ACP) อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (TAT) อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า (APT) ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) กระแสเงินสดต่อหุ้น (CFP) อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิ (P/E) บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ควรพิจารณาการบริหารสภาพคล่องอย่างระมัดระวัง โดยรักษาสมดุลระหว่างการมีเงินทุนหมุนเวียนที่เพียงพอและการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรกานต์ เหมือนใจ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในส่วนของตัวแปรตามคุณภาพกำไร โดยตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ประกอบด้วย สภาพคล่อง ขนาดธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า สภาพคล่อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤทัย กรอบทอง (2562) ได้ศึกษาสภาพคล่องของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในส่วนของตัวแปรตามอัตราส่วนสภาพคล่อง โดยตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ประกอบด้วย ขนาดของธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่กำหนดสภาพคล่องของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค คือ ขนาดของธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญ

4. ผลจากการวิจัยผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2563-2565 พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (TAT) อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า (APT) ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม มีความยืดหยุ่นทางการเงินมากขึ้นในการบริหารจัดการ และตอบสนองต่อโอกาสทางธุรกิจ มีประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์และการบริหารเจ้าหนี้การค้าที่มีผลต่อคุณภาพกำไร บริษัทที่มีความสามารถในการชำระดอกเบี้ยสูงมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรกานต์ เหมือนใจ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในส่วนของตัวแปรตามคุณภาพกำไร โดยตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ประกอบด้วย สภาพคล่อง ขนาดธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า สภาพคล่อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

องค์ความรู้ใหม่

1. บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการ ปี 2561-2565 อัตราส่วนทางการเงินที่วัดสภาพคล่อง และประสิทธิภาพการดำเนินงานไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรขนาดธุรกิจและมูลค่าตลาดไม่มีผลต่อคุณภาพกำไร 2) บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ปี 2561-2565 อัตราส่วน

เงินทุนหมุนเวียน (CR) ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร ขนาดธุรกิจ (MCAP) ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร 3) บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ปี 2561-2565 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (TAT) อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า (APT) และความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร ซึ่งในช่วงระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ผลการศึกษาอาจได้รับอิทธิพลจากความผันผวนทางเศรษฐกิจในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ความแตกต่างระหว่างกลุ่มธุรกิจอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและคุณภาพกำไร

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์ 1.1 ผลจากการวิจัยที่ศึกษาสภาพคล่องและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม พบว่า มีสภาพคล่องอยู่ในระดับที่ดี โดยอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนซึ่งใช้วัดสภาพคล่อง มีค่าเฉลี่ย 3.58 เท่า ในขณะที่ค่าสูงสุดและต่ำสุด คือ 76.82 เท่า และ 0.29 เท่า ตามลำดับ ส่วนดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานซึ่งวัดคุณภาพกำไรมีค่าเฉลี่ย 1.84 เท่า ในขณะที่ค่าสูงสุดและต่ำสุด 58.52 เท่า และ -42.79 เท่า ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ การกำกับดูแลสภาพคล่องซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องกำกับดูแลตลาดทุนควรสังเกตบริษัทที่มีอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่ำกว่า 1 เท่า เนื่องจากอาจมีความเสี่ยงในการชำระหนี้ระยะสั้น โดยเฉพาะบริษัทที่มีค่าต่ำสุดเพียง 0.29 เท่า ซึ่งบ่งชี้ถึงปัญหาสภาพคล่องที่ควรได้รับการตรวจสอบและสนับสนุน การประเมินคุณภาพกำไรควรมีการวิเคราะห์เชิงลึกสำหรับบริษัทที่มีดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานติดลบ (-42.79 เท่า) เพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุและหาแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพทางการเงิน การให้คำแนะนำและสนับสนุนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรจัดทำโครงการให้คำปรึกษาแก่บริษัทที่มีสถานะทางการเงินเปราะบาง เพื่อช่วยเหลือในการบริหารสภาพคล่องและคุณภาพกำไร การเปิดเผยข้อมูลเพื่อส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพคล่องและกระแสเงินสด เพื่อให้นักลงทุนสามารถประเมินความเสี่ยงได้อย่างถูกต้อง การติดตามอย่างต่อเนื่องโดยจัดทำระบบติดตามและเตือนภัยทางการเงินสำหรับบริษัทที่มีสัญญาณความเสี่ยง เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต 1.2 ผลจากการวิจัยซึ่งวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการ พบว่า สภาพคล่องไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ การวิจัยเชิงลึกและบริบทเฉพาะ เพื่อศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยแยกช่วงเวลาที่มีความผันผวนทางเศรษฐกิจ เช่น ช่วงก่อนและหลังการแพร่ระบาดโควิด-19 เพื่อให้เข้าใจผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพ

ถ้าอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น การพัฒนากลยุทธ์การบริหารทางการเงิน เพื่อสนับสนุนให้บริษัทในกลุ่มบริการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสภาพคล่องที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ในสถานะเศรษฐกิจที่มีความไม่แน่นอน การส่งเสริมความรู้และทักษะทางการเงิน โดยจัดทำโครงการอบรมและให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารบริษัทเกี่ยวกับการบริหารสภาพคล่องในช่วงวิกฤตและสถานะเศรษฐกิจที่ผันผวน การกำกับดูแลและสนับสนุนเชิงรุก เพื่อพัฒนารอบการกำกับดูแลทางการเงินที่คำนึงถึงความเปราะบางจากปัจจัยภายนอก เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดและความผันผวนทางเศรษฐกิจ การวิเคราะห์และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างระบบติดตามและประเมินผลทางการเงินที่ครอบคลุมปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บริษัทสามารถปรับตัวได้อย่างทันที่ การส่งเสริมความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูล เพื่อสนับสนุนให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอย่างละเอียดและชัดเจน โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพคล่องและการบริหารความเสี่ยง การศึกษาเปรียบเทียบและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ระหว่างบริษัทในกลุ่มบริการ รวมถึงศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากต่างประเทศ 1.3 ผลจากการวิจัยซึ่งวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ขนาดธุรกิจ ซึ่งใช้วัดสภาพคล่องส่งผลกระทบในทางลบต่อคุณภาพกำไรของอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ การบริหารสภาพคล่องอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องพัฒนาแนวทางการบริหารสภาพคล่องที่เหมาะสม โดยเน้นการรักษาสมดุลระหว่างเงินทุนหมุนเวียนและประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ และออกแนวปฏิบัติเพื่อช่วยให้บริษัทในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมสามารถบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด การกำกับดูแลตามขนาดธุรกิจ เพื่อพัฒนารอบการกำกับดูแลที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบริษัทขนาดเล็กและบริษัทขนาดใหญ่ และสนับสนุนให้บริษัทขนาดใหญ่มีการปรับปรุงคุณภาพกำไรอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาศักยภาพทางการเงิน โดยจัดทำโครงการอบรมและให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารสภาพคล่องอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และบริหารสินทรัพย์หมุนเวียน การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อสนับสนุนการวิจัยต่อเนื่องเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องและคุณภาพกำไร และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรม การติดตามและประเมินผล เพื่อสร้างระบบติดตามประสิทธิภาพทางการเงินของบริษัทอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์เพื่อช่วยบริษัทประเมินและปรับปรุงคุณภาพกำไร การส่งเสริมความโปร่งใสทางการเงิน เพื่อสนับสนุนให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอย่างชัดเจนและครอบคลุม และพัฒนามาตรฐานการรายงานทางการเงินที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ และ 1.4 ผลจากการวิจัยซึ่งวิเคราะห์ผลกระทบของสภาพคล่องต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตรา

หมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย ซึ่งใช้วัดสภาพคล่องส่งผลกระทบต่อ
ในทางบวกต่อคุณภาพกำไร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ควรดำเนินการ ดังนี้ การส่งเสริมความยืดหยุ่นทางการเงิน เพื่อพัฒนาแนวทางและเครื่องมือ
สนับสนุนให้บริษัทในกลุ่มบริการและสินค้าอุตสาหกรรมสามารถเพิ่มความยืดหยุ่นทางการเงิน
และจัดทำคู่มือและแนวปฏิบัติเพื่อช่วยบริษัทปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์และ
เงินทุน การพัฒนาศักยภาพการบริหารการเงิน โดยจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการ
การบริหารสินทรัพย์และการจัดการเจ้าหนี้การค้าอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการ
แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ระหว่างบริษัทในอุตสาหกรรม การกำกับดูแลและ
สนับสนุนทางการเงิน เพื่อพัฒนารอบการกำกับดูแลที่ส่งเสริมการบริหารทางการเงินอย่างมี
ประสิทธิภาพ และสร้างระบบให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางการเงินแก่บริษัทที่มีความต้องการ
การส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการวิจัยต่อเนื่องเพื่อพัฒนาแนวทางการ
บริหารทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินที่ช่วยเพิ่ม
ความสามารถในการแข่งขัน การติดตามและประเมินผล เพื่อสร้างระบบติดตามและประเมินผล
การดำเนินงานทางการเงินของบริษัท และพัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์เพื่อช่วยบริษัทในการ
ปรับปรุงคุณภาพกำไร การส่งเสริมความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอย่างชัดเจน
และครอบคลุม การสนับสนุนเชิงนโยบาย การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ
ที่ช่วยส่งเสริมการบริหารทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ และ 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้ง
ต่อไป งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) จากผลการวิเคราะห์สภาพคล่องและคุณภาพกำไร
ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มบริการและกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ที่สำคัญ คือ ผลการศึกษาสภาพคล่อง อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนมีค่าเฉลี่ย 3.58 เท่า มี
ความแปรปรวนสูง โดยมีค่าสูงสุด 76.82 เท่า และต่ำสุด 0.29 เท่า ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพ
คล่องและคุณภาพกำไร แตกต่างกันระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม คือ กลุ่มบริการ สภาพคล่องไม่
ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนส่งผลกระทบต่อ
เชิงลบต่อคุณภาพกำไร ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรเชิงลบ คืออัตราส่วนเงินทุน
หมุนเวียนและขนาดธุรกิจ เชิงบวก อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้
การค้า และความสามารถในการชำระดอกเบี้ย ปัจจัยแทรกซ้อน คือ ผลกระทบจากการแพร่
ระบาดของโควิด-19 และความแตกต่างระหว่างกลุ่มธุรกิจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ การ
วิเคราะห์สถานะทางการเงินของบริษัท ได้แก่ ประเมินสภาพคล่อง วิเคราะห์คุณภาพกำไร
ตรวจสอบประสิทธิภาพการดำเนินงาน การตัดสินใจลงทุน ได้แก่ พิจารณาอัตราส่วนทางการเงิน
ของบริษัท ประเมินความน่าสนใจในการลงทุน วิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน การบริหารจัดการ
องค์กร ได้แก่ กำหนดกลยุทธ์ทางการเงิน ปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน วางแผนการ
บริหารสภาพคล่อง การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างอุตสาหกรรม ได้แก่ เปรียบเทียบผลการ
ดำเนินงานในกลุ่มบริการและอุตสาหกรรม วิเคราะห์แนวโน้มทางการเงิน การกำกับดูแลและการ

วางแผนทางการเงิน ได้แก่ ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงาน กำหนดแนวทางการพัฒนาทางการเงิน โดยควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยเฉพาะ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตราหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้า ความสามารถในการชำระดอกเบี้ย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องและคุณภาพกำไร โดยคำนึงถึงผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบของปัจจัยทางการเงิน ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม ปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลต่อผลการดำเนินงาน การประเมินคุณภาพกำไรผ่านดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน การวิเคราะห์ความผันแปรของอัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งมีความแตกต่างค่อนข้างมาก เช่น อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนที่มีค่าระหว่าง 0.29-76.82 เท่า การพิจารณาบริบทและผลกระทบจากสถานการณ์ภายนอก เช่น การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่อาจส่งผลต่อการวิเคราะห์ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ ขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มบริการและสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องและคุณภาพกำไร ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อคุณภาพกำไร โดยเฉพาะ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนและขนาดธุรกิจ วิเคราะห์ผลกระทบของสภาพเศรษฐกิจและปัจจัยภายนอก เช่น การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินและคุณภาพกำไร ทำการศึกษาเปรียบเทียบข้ามช่วงเวลา เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องและคุณภาพกำไรในระยะยาว พัฒนาแบบจำลองทางสถิติที่ซับซ้อนมากขึ้น เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นเชิงเส้นระหว่างปัจจัยทางการเงิน ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพกำไร เช่น อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม และความสามารถในการชำระดอกเบี้ย

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค. (2563). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19). กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- จินตนา ไกรทอง. (2561). ผลกระทบของรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและการกำกับดูแลกิจการ ที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2565). การจัดกลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจ. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2565 จาก <https://www.set.or.th/th/listing/equities/industry-sector-classification>

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2566). ข้อมูลบริษัท/หลักทรัพย์. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2566 จาก [https:// www.set.or.th/th/ about/overview/report/annual-report](https://www.set.or.th/th/about/overview/report/annual-report).
- ธีรกานต์ เหมือนใจ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน (วิทยานิพนธ์บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบัญชี). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์ผกา ใจมุข. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพผลการดำเนินงานและคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็มเอไอ ประเทศไทย. วารสารวิชาการวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 3(1), 39-51.
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2543). คุณรู้จัก Creative Accounting และคุณภาพกำไร แล้วหรือยัง? กรุงเทพมหานคร: ไอโอนิค อินเทอร์เน็ต รี โซลูชัน.
- ศรีสุดา นามรักษา. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน (สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สมฤทัย กรอบทอง. (2562). สภาพคล่องของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุดใจ วันอุดมเดชชัย. (2556). การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- สุพิชญ์ ธาระสาร. (2564). ผลกระทบของสภาพคล่องต่อความสามารถทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนี SET100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัมพรพรรณ อักษรนำ. (2562). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนกระแสเงินสดกับคุณภาพกำไร: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค. ใน (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชีและการบริหารการเงิน). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการฝ่ายพัฒนาชุมชน
ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ
อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

GUIDELINES FOR IMPROVING THE SERVICE QUALITY
OF THE COMMUNITY DEVELOPMENT DEPARTMENT
OF TAKROP SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
CHAIYA DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

ปาริฉัตต์ วิเศษสิงห์

Parichat Wisetsing

บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ

Bampen Maitreesophon

คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย

Faculty of Public Administration and Social Studies,

Stamford International University, Thailand

E-mail: Aomtar240358@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมวิธีครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาระบบราชการ 4.0 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน และ 4) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการภายใต้ระบบราชการ 4.0 ของฝ่ายพัฒนาชุมชน การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ จำนวน 362 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Received 4 November 2024; Revised 11 December 2024; Accepted 15 December 2024

การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การถดถอยเชิงพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและจำนวนครั้งที่มารับบริการแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 3) ระบบราชการ 4.0 ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ด้านมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับคุณภาพการให้บริการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 และ 4) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการฝ่ายพัฒนาชุมชนภายใต้ระบบราชการ 4.0 พบว่าฝ่ายพัฒนาชุมชนต้องไม่เลือกปฏิบัติ

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, ระบบราชการ 4.0, ฝ่ายพัฒนาชุมชน, องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ

Abstract

This mixed-method research aimed 1) to study the service quality of the Community Development Department of Takrop Subdistrict Administrative Organization, Chaiya District, Surat Thani Province, 2) to compare the respondent opinions towards the service quality, categorized by personal characteristics, 3) to study the Government 4.0 that affects the service quality, and 4) to propose guidelines for improving the service quality in accordance with the Government 4.0 of the Community Development Department. The samples of the quantitative research comprised 362 residents in the Takrob Subdistrict Administrative Organization. Data was collected through questionnaires and analyzed by frequency, mean, standard deviation, One-way ANOVA, and Multiple Regression Analysis. The samples of the qualitative research comprised 8 key informants. Data was collected through in-depth interviews and analyzed by using the content analysis. Research findings: 1) as a whole, the service quality of the Community Development Department was at the highest level, 2) respondents with different monthly income and number of accessing the services had different opinions towards the service quality at the statistically significant level of 0.05, 3) the Government 4.0 in terms of Open and Connected Government, Citizen-Centric and Service-Oriented Government, and Smart and High Performance Government had affected the service

quality at the statistically significant level of 0.001 and 4) guidelines for improving the service quality in accordance with the Government 4.0 were suggested: to provide services equally to everyone without any discrimination, to reduce the service providing steps, to produce signs indicating service points and steps clearly, to provide sufficient facilities for providing services.

Keywords: Service Quality, the Government 4.0, the Community Development Department, Takrob Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่น มีรูปแบบการปกครองแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) รูปแบบหนึ่ง โดยการที่องค์กรกำหนดให้อำนาจหน้าที่มีการกระจายไปสู่หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งพนักงานในระดับต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความคล่องตัว อันเป็นผลสืบเนื่องจากการบริหารงานของรัฐบาลที่ได้กำหนดนโยบายให้มีการปฏิรูประบบราชการโดยปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐให้มีความเหมาะสมตามภารกิจ หน้าที่เพื่อลดความซ้ำซ้อนและให้เกิดเอกภาพคล่องตัวในการบริหารจัดการภารกิจ หน้าที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นมุ่งเน้นให้มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในการปกครองส่วนท้องถิ่นและมีการบูรณาการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัษฎา ผาใต้ และ จิตติ กิตติเลิศไพศาล, 2560) สำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องได้รับการปรับเปลี่ยนกระบวนกรทางความคิดให้ตนเองมีความเป็นผู้ประกอบการสาธารณะโดยการเพิ่มทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อสร้างคุณค่าและประโยชน์สูงสุดให้แก่ประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.), 2565) ด้วยการพลิกโฉมภาครัฐหรือระบบราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและรองรับโมเดลการพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน อันจะทำให้ระบบราชการสามารถเป็นที่ไว้วางใจและเป็นที่พึ่งของประชาชน

ฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการประชาชนและจะต้องกำหนดเป้าหมายคุณภาพ การให้บริการเช่นเดียวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายและกรอบงานตามภารกิจหลักขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ มีความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ที่สำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาตินำมาเป็นแนวทางกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การ

พัฒนาที่ชัดเจนจะเป็นการเตรียมการพัฒนาเป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในท้องถิ่นให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของชุมชนให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ รับผิดชอบงานเกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคม สนับสนุนกิจกรรมชุมชน รวมทั้งรับทราบปัญหาและให้คำแนะนำ เกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคม สนับสนุนกิจกรรมชุมชน สนับสนุนศูนย์พัฒนาสังคมในชุมชน ทำให้ตำบลตะกอบเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาระบบราชการ 4.0 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการภายใต้ระบบราชการ 4.0 ของฝ่ายพัฒนาชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ ในการวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล มีจำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับระบบราชการ 4.0 มีจำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวน 25 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ระบบราชการ 4.0

ตอนที่ 3 คุณภาพการให้บริการด้านฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน โดยนำผลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวมกันเพื่อคำนวณหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try-Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช่มูลนิธิตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.891

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนครั้งที่เคยมารับบริการ อาชีพ รายได้ ต่อเดือน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการที่ตรงเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้สถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : One-way ANOVA) ในการ

ทดสอบ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างระบบราชการ 4.0 กับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของ ความคลาดเคลื่อนจากสูตรของ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 1.5 - 2.5

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 มีอายุ 21 - 30 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 จบการศึกษาระดับต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 47.20 มีอาชีพ พนักงานภาคเอกชน/รับจ้างทั่วไป จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 30.90 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 จำนวนครั้งที่เข้ารับบริการโดยเฉลี่ยต่อปีเข้ารับบริการ 2-3 ครั้ง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนา ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	$\bar{x}$	SD	ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับที่
1. ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค	4.61	0.32	มากที่สุด	2
2. ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา	4.56	0.31	มากที่สุด	4
3. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	4.45	0.24	มากที่สุด	5
4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.60	0.32	มากที่สุด	3
5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า	4.66	0.29	มากที่สุด	1
รวม	4.47	0.50	มากที่สุด	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล คุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานีในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ

ตารางที่ 2 ลักษณะส่วนบุคคลที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	One-way ANOVA	0.080	ปฏิเสธ
อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	One-way ANOVA	0.280	ปฏิเสธ
ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	One-way ANOVA	0.237	ปฏิเสธ
อาชีพที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	One-way ANOVA	0.273	ปฏิเสธ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	One-way ANOVA	0.001	ยอมรับ
จำนวนครั้งที่มารับบริการที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	One-way ANOVA	0.001	ยอมรับ

หมายเหตุ * Sig. ≤ 0.05 ** Sig. ≤ 0.01 *** Sig. ≤ 0.001

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ 2 ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนครั้งที่มารับบริการ มีความเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบของฝ่ายพัฒนาชุมชน อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วน เพศ

อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกบของฝ่ายพัฒนาชุมชน อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน โดยนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ระบบราชการ 4.0 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี						
ระบบราชการ 4.0						
		B	S.E.	สปส. Beta	t	Sig
(ค่าคงที่)		1.534	0.149	-	10.266	0.000***
1. เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน		0.262	0.038	0.312	6.948	0.000***
2. ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง		0.239	0.034	0.316	7.063	0.000***
3. มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย		0.167	0.024	0.282	6.844	0.000***
หมายเหตุ	* Sig. ≤ 0.05	R	= 0.741			
	** Sig. ≤ 0.01	R ²	= 0.549			
	*** Sig. ≤ 0.001	R ² ปรับ	= 0.546			
	F	= 145.548				
	ระดับนัยสำคัญ	= 0.000				
	Durbin-Watson	= 1.924				

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระบบราชการ 4.0 มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผลกับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน (Durbin-Watson) ในครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 1.924 คือ ตัวแปรอิสระประกอบด้วย เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย มีความสัมพันธ์เชิงอิสระในตัวเอง โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (R) อยู่ในระดับสูง 0.741 และพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร (Standardized Variables) ร้อยละ 54.90 – 74.10 ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ และค่า สปส. Beta เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ($\beta_{\text{เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน}} = 0.262, \text{Sig} = 0.000$) ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ($\beta_{\text{ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง}} = 0.239, \text{Sig} = 0.000$) และด้านมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย ($\beta_{\text{ด้านมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย}} = 0.167, \text{Sig} = 0.000$) โดยมีตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อ ได้แก่คุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนของ

องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ คุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y} &= b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 \\ &= 1.534 + 0.262 (\text{เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน}) + 0.239 (\text{ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง}) \\ &\quad + 0.167 (\text{มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย})\end{aligned}$$

$\hat{Y}$ หมายถึง คุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีความเหมาะสมกับค่า R^2 (Coefficient Of Determination) ในระดับสูง ซึ่งมีค่าเท่ากับ $= 0.549$

สรุปได้ว่า ระบบราชการ 4.0 ในภาพรวม ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

สรุปผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการฝ่ายพัฒนาชุมชนภายใต้ระบบราชการ 4.0 ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) รวมทั้งสิ้น 8 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์การให้สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวม 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค

จากการสัมภาษณ์ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค พบว่าบุคลากรทุกคนในฝ่ายพัฒนาชุมชน ต้องไม่เลือกปฏิบัติหรือเลือกให้บริการผู้ใดผู้หนึ่งเป็นการเฉพาะ บุคลากรในฝ่ายพัฒนาชุมชนจะต้องคำนึงถึงการบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นฐานเดียวกันแบบแผนเดียวกันให้การบริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2. ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา

จากการสัมภาษณ์ ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา พบว่า บุคลากรในฝ่ายพัฒนาชุมชน ต้องดำเนินการปรับลดขั้นตอนในการบริการ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด รวมไปถึงเรื่องกำหนดเวลาที่เหมาะสมต่อการมาติดต่อเข้ารับบริการ

3. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ

จากการสัมภาษณ์ ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ พบว่า ฝ่ายพัฒนาชุมชนต้องมีความสะดวกสบายในเรื่องของอาคารสถานที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนเพื่อสะดวกในการเดินทางมาเข้ารับบริการ มีการทำป้ายบอกจุดและขั้นตอนอย่างชัดเจน

4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง พบว่า ฝ่ายพัฒนาชุมชนมีการเปิดให้บริการตามเวลาแต่ต้องคำนึงถึงประชาชนเป็นส่วนใหญ่ยึดถือความสะดวกสบายให้กับประชาชนเป็นที่ตั้งให้ยึดถือประโยชน์ของประชาชนรักษาสีทิตีต่างๆ ของประชาชน ทั้งยังต้องมีความสม่ำเสมอในการให้บริการ

5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า

จากการสัมภาษณ์ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่า ฝ่ายพัฒนาชุมชน มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นแบบหลายช่องทาง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกจุดประสงค์ความต้องการของประชาชนแล้วการพัฒนาคุณภาพการให้บริการจะยั่งยืนและเหมาะสมกับเหตุการณ์บ้านเมืองในยุคใหม่ต่อไป

สรุปผลการสัมภาษณ์ระบบราชการ 4.0 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) รวมทั้งสิ้น 8 คน ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์การให้สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่างๆ ในภาพรวม 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน

จากการสัมภาษณ์ระบบราชการ 4.0 ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงกันพบว่า ฝ่ายพัฒนาชุมชนมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการบริการประชาชนในจุดเดียวหรือที่รู้จักกันในชื่อ OSS (One Stop Service)

2. ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

จากการสัมภาษณ์ระบบราชการ 4.0 ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง พบว่า บุคลากรในฝ่ายพัฒนาชุมชนให้บริการแบบมุ่งเน้นแก้ปัญหาเน้นตอบสนองความต้องการของประชาชน

3. ด้านมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย

จากการสัมภาษณ์ระบบราชการ 4.0 ด้านยึดมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย พบว่า ระบบดิจิทัลหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่จะทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้นบุคลากรสามารถเข้าไปแก้ปัญหาในการประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

อภิปรายผล

1. ระดับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวม มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุดแสดงให้เห็นว่าฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถให้บริการด้านฝ่ายพัฒนาชุมชน แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของผู้มารับบริการ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Millet, J. D. (1954) ได้กล่าวว่า การให้บริการสาธารณะมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การสร้างความพอใจในการให้บริการแก่ประชาชน ประกอบด้วย หลักการ 5 ประการ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ วุ่นจิรา (2564) กล่าวว่า การให้บริการประชาชนภาครัฐที่ดี คือ การรับใช้ช่วยเหลือเกื้อกูลและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการเพื่อให้เกิดความพอใจ แก่ผู้มาติดต่อให้เกิดความรวดเร็วถูกต้อง ครบถ้วนทุกขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของศรินทร์ทิพย์ อรุณสวัสดิ์ฤกษ์ และคณะ (2564) วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของชนะดา วีระพันธ์ (2554) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ รองลงมาคือ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอานีชะ และเลี่ยมชา และคณะ (2564) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาป อำเภอเมืองจังหวัดยะลา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค รองลงมาคือด้านการให้บริการที่ตรงเวลาและด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกบจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล ในภาพรวม รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและจำนวนครั้งที่มารับบริการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการให้บริการด้านของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของชนะดา วีระพันธ์ (2554) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจของ

ประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทองจังหวัดชลบุรี พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร โทอิ้ง (2565) เพศและอายุมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการไม่แตกต่างกัน แต่รายได้ระดับการศึกษาและอาชีพที่มีความแตกต่างกันมีผลให้ความพึงพอใจต่อการบริการของเทศบาลตำบลอากาศอำนวยต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ระบบราชการ 4.0 ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระบบราชการ 4.0 ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ด้านมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรธิดา รัตนจิตรานนท์ และกิตติพงษ์ เกียรติวิชรชัย (2565) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ ในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในยุคปกติวิถีใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านระบบราชการ 4.0 มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ ในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในยุคปกติวิถีใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการภายใต้ระบบราชการ 4.0 ของฝ่ายพัฒนาชุมชน

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนภายใต้ระบบราชการ 4.0 ของ องค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 5 ด้านพบว่า

1. ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค พบว่า บุคลากรทุกคนในฝ่ายพัฒนาชุมชน ต้องไม่เลือกปฏิบัติหรือเลือกให้บริการผู้ใดผู้หนึ่งเป็นการเฉพาะ

2. ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา พบว่า บุคลากรในฝ่ายพัฒนาชุมชน ต้องดำเนินการปรับลดขั้นตอนในการบริการ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด

3. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ พบว่า ฝ่ายพัฒนาชุมชนต้องมีความสะดวกสบายในเรื่องของอาคารสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนเพื่อสะดวกในการเดินทางมาเข้ารับบริการ

4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง พบว่า ฝ่ายพัฒนาชุมชนมีการเปิดให้บริการตามเวลา แต่ต้องคำนึงถึงประชาชนเป็นส่วนใหญ่ยึดถือความสะดวกสบายให้กับประชาชนเป็นที่ตั้งให้ยึดถือประโยชน์ของประชาชนรักษาสีทิต่างๆ ของประชาชน

5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่า ฝ่ายพัฒนาชุมชน มีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นแบบหลายช่องทาง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตรงความต้องการของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา เคนาภูมิ (2563) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการบริการ หมายถึง สภาวะการณ์ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้สินค้าหรือบริการขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง ซึ่งการให้บริการสามารถทำได้หลายวิธีที่จะทำให้ผู้บริการเกิดความพึงพอใจหรือประทับใจในการบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ ดีมัน (2560) ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะ หมายถึง การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของประชาชน

ระบบราชการ 4.0 พบว่า ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนภายใต้ระบบราชการ 4.0 ของ องค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 3 ด้าน พบว่า

1. ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน พบว่า ฝ่ายพัฒนาชุมชนมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการบริการประชาชนในจุดเดียว

2. ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง พบว่า บุคลากรในฝ่ายพัฒนาชุมชนให้บริการแบบมุ่งเน้นแก้ปัญหาเน้นตอบสนองความต้องการของประชาชน

3. ด้านยึดมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย พบว่า ระบบดิจิทัลหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่จะทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้นบุคลากรสามารถเข้าไปแก้ปัญหาในการประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญาพัชร อยู่สบาย (2562) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในบริบทระบบราชการ 4.0 กรณีศึกษา : การปฏิบัติงานของสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือ (1) ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้กับบุคลากร พร้อมทั้งปรับทัศนคติในการทำงาน (2) ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อนำปัญหาที่ได้มาปรับปรุงให้ดีขึ้น (3) ต้องมีการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ ให้พร้อมต่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ใหม่

ระบบราชการ 4.0 ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และด้านขีดสมรรถนะสูง ทันสมัย เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกอบ อำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังภาพที่ 1

ระบบราชการ 4.0

ภาพจากสำนักงาน ก.พ.ร.

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการฝ่ายพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จะต้องด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และด้านขีดสมรรถนะสูง ทันสมัย ซึ่งมีผลทำให้การบริการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น ไว้วางใจและพึงพอใจในการให้บริการ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาสู่การวิเคราะห์ เพื่อสร้างข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของฝ่ายพัฒนาชุมชนภายใต้ระบบราชการ 4.0 ขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ ควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมในด้านการให้บริการที่มีคุณภาพภายใต้ระบบราชการ 4.0 เพื่อให้สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดในการทำงานและถ่ายทอดให้กับประชาชนได้อย่างถูกต้อง ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป 1) ควรนำการประเมินผลการปฏิบัติราชการของบุคลากรมาประกอบการศึกษาคุณภาพการให้บริการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น 2) ควรศึกษาฝ่ายอื่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนและที่คาดว่าจะส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกรบ เช่น ฝ่ายจัดเก็บรายได้และภาษี เป็นต้น และ 3) ศึกษาวิจัยคุณภาพการให้บริการด้านราชการ 4.0 ของ

องค์การบริหารส่วนตำบล ตะกั่วเพื่อประยุกต์ใช้ให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในตำบลตะกั่ว อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บรรณานุกรม

- กัญญาพัชร อยู่สบาย. (2562). การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบริบทระบบราชการ 4.0 กรณีศึกษาการปฏิบัติงานของสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. ใน (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนะดา วีระพันธ์. (2554). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัทรธิดา รัตนจิตรานนท์ และกิตติพงษ์ เกียรติวิชัย. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานข้าราชการ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในยุคปกติวิถีใหม่. วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ, 6(1), 159-166.
- รัชนิกร โทอิ้ง. (2565). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการของเทศบาลตำบลอากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. ใน (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรินทิพย์ อรุณสวัสดิ์ฤกษ์ และคณะ. (2564). ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 11(4), 732-745.
- ศิริวรรณ วุ่นจิณา. (2564). ความพึงพอใจของผู้มีสิทธิ์รับเงินต้องงานบริการจ่ายเงิน : กรณีศึกษา กองคลังและพัสดุสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ใน (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สัณญา เคนาภูมิ และคณะ. (2563). การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเค็ด อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.). (2565). ระบบราชการไทยในบริบทไทยแลนด์ 4.0. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2567 จาก

<https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/thai-gov-system-context-thailand-4-0.pdf>.

เสาวลักษณ์ ดีมัน. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

อัษฎา ฝาใต้ และ จิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2560). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลตอโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร. วารสารบัณฑิตศึกษา, 11(53), 65-71.

อานีชะ และเลียมซา และคณะ. (2564). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1 (หน้า 31). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.

Millett, John D. (1954). Management in the public service : the quest for effective performance. New York: McGraw-Hill.

ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญา
คดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6*
PUBLIC SERVICE EFFICIENCY OF GOVERNMENT OFFICERS
OF THE CRIMINAL COURT FOR CORRUPTION
AND MISCONDUCT CASES REGION 6

คมศิษฐ์ อาจวิชัย

Komsin Ardwichai

กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

Kampanart Wongwatthanaphong

ภาสกร ดอกจันทร์

Phasakorn Dokchan

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: Komsin2567@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มาใช้บริการ จำนวน 378 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบง่ายในสูตรของยามานะ เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.931 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การ

* Received 17 June 2024; Revised 16 December 2024; Accepted 18 December 2024

เปรียบเทียบพบว่า ผู้มาใช้บริการที่มี เพศ และการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ อาชีพ และสถานะทางคดี มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาพบว่า (1) สถานที่จอดรถยนต์สำหรับผู้มารับบริการมีไม่เพียงพอต่อผู้มารับบริการควรมีช่องจอดรถยนต์สำหรับผู้พิการ/คนชราตามความเหมาะสม (2) หน่วยงานควรสร้างห้องน้ำเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อการให้บริการ โดยเฉพาะบริเวณชั้น 3 ของอาคาร และ (3) หน่วยงานควรสร้างลิฟท์สำหรับผู้สูงอายุตามความเหมาะสม

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การให้บริการประชาชน, ข้าราชการ, ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

Abstract

The objectives of this study were: 1) to study the level of public service efficiency of government officers of the Criminal Court for Corruption and Misconduct Cases, Region 6, 2) to compare the personal factors with the public service efficiency of government officers of the Criminal Court for Corruption and Misconduct Cases, Region 6, and 3) to study the suggestions and guidelines for the public service development of government officers of the Criminal Court for Corruption and Misconduct Cases, Region 6. This study applied Quantitative Research. The samples were 378 service users obtained from Yamane's formula. The research tool was the questionnaire with 0.931 reliability and analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The research results were as follows: 1) The level of public service efficiency of government, in over all, it was at a high level. 2) The comparison of the personal factors was found that service users with different genders and educations had different opinions on the public service efficiency by government officers with statistical significance at the 0.05 level. As for age, occupation, and legal status, there were significant differences in opinions at the 0.01 level, so the set hypothesis was accepted. And 3) The suggestions and guidelines was found that

(1) there are not enough parking spaces for service users, there should be parking spaces for the disabled/elderly as appropriate, Z2) the government sector should build additional toilets to provide adequate services, especially on the 3rd floor of the building, and (3) the government sector should build elevators as appropriate for the elderly.

Keywords: Efficiency, Public Service, Government Officers, Criminal Court for Corruption and Misconduct Cases

บทนำ

การให้บริการประชาชนถือเป็นหน้าที่หลักที่สำคัญที่สุดของรัฐโดยพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 “รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร , 2560) และเมื่อพิจารณาตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพ ภาครัฐได้มุ่งเน้นการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการภาครัฐให้มีความทันสมัยทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สามารถแก้ไขปัญหาที่มีอยู่อย่างเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อสร้างความเป็นเลิศในการให้บริการประชาชน จึงจำเป็นต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส การให้บริการประชาชนเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลและเป็นการกิจสำคัญทางด้านการตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนที่ขอรับบริการ ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลเร่งรัดให้ส่วนราชการมีการปรับปรุงการบริการประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกทั่วถึง และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนกับข้าราชการ ดังนั้นการให้บริการประชาชนที่ดีจึงต้องมีการปรับปรุงคุณภาพประสิทธิภาพ เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดของผู้รับบริการ (นาตยา เบ็ญจพันธ์, 2565)

ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการให้บริการประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2552 กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมจัดระบบการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาลยุติธรรม โดยพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของศาลยุติธรรมเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

การฝึกอบรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับภารกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพของข้าราชการศาลยุติธรรมให้มีจิตสำนึกในการให้บริการและมีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาล ซึ่งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 เป็นศาลยุติธรรมชั้นต้น มีพันธกิจหลักในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างทั่วถึงเสมอภาคและเที่ยงธรรม ให้บริการประชาชนผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้าราชการของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ต้องถือปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการให้บริการประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2552 ดังกล่าว (ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6, 2566)

แต่ด้วยศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 เปิดทำการมาได้เพียง 6 ปีเศษ มีผู้เข้ามาใช้บริการในปี 2565 จำนวนทั้งสิ้น จำนวน 6,760 คน อีกทั้งการพิจารณาคดีเป็นระบบไต่สวนซึ่งมีความแตกต่างจากศาลชั้นต้นทั่วไป จำเลยส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ อดีตเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการระดับสูง นักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมีความคาดหวังที่จะได้รับการที่สะดวกสบายมากกว่าประชาชนทั่วไป ดังนั้นข้าราชการของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการด้วยบุคลิกภาพ พุดจากับประชาชนผู้รับบริการด้วยมารยาทที่ดี ให้บริการประชาชนผู้มาติดต่อราชการตามสิ่งที่คาดหวัง เพื่อให้ประชาชนผู้รับบริการเกิดความรู้สึกพึงพอใจในระยะเวลาของการให้บริการ สิ่งที่ประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการคาดหวังจากการใช้บริการจะมีการประเมินเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับการให้บริการจริงของเจ้าหน้าที่เสมอ หากสิ่งที่ได้รับเป็นไปตามคาดหวังประชาชนผู้รับบริการย่อมพึงพอใจต่อการได้รับการบริการดังกล่าวอย่างใดก็ตามเป็นเรื่องยากที่การให้บริการของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 จะเป็นทีพอใจของประชาชนผู้มาใช้บริการทุกคน ซึ่งย่อมจะมีบ้างที่ผู้รับบริการบางคนอาจมีการวิจารณ์และร้องเรียนในแง่มุมต่างๆ โดยทั่วไปแล้วประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการทำงานของเจ้าหน้าที่มากกว่าการนำเสนอถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในระหว่างทำงานเป็นปกติอยู่แล้วการทำงานย่อมไม่มีข้าราชการของศาลคนใดต้องการให้เกิดความผิดพลาด ทั้งนี้เพราะการทำงานผิดพลาดมักโดนวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบมากกว่าการได้รับความมองเห็นใจจากประชาชนผู้รับบริการ แต่บางกรณีก็เป็นเหตุสุดวิสัยที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงานขึ้น ทั้งที่ข้าราชการศาลได้ทำการเตรียมงานและวางแผนการทำงานไว้เป็นอย่างดีแล้ว อย่างไรก็ตามจำนวนของผู้มารับบริการของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ข้าราชการศาลที่

ให้การบริการอาจไม่ทั่วถึงและไม่รวดเร็วทันต่อความต้องการของประชาชนผู้มารับบริการ เนื่องจากต้องใช้เวลาในการรอรับบริการนานขึ้น ส่งผลต่อการให้บริการของข้าราชการศาลที่ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ ตลอดจนการวางแผนการทำงานเพื่อไม่ให้เกิดการบริการที่ผิดพลาดขึ้นอีก รวมไปถึงการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกและลดระยะเวลาการให้บริการ เพราะผลกระทบในแง่ลบที่เกิดจากผู้มาใช้บริการจะส่งผลต่อการสร้างภาพลักษณ์และความพึงพอใจความประทับใจสูงสุดในการมารับบริการที่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 (ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6, 2566)

ฉะนั้นด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการให้บริการของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 เพื่อให้ทราบถึงระดับประสิทธิภาพการให้บริการของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 และเพื่อนำผลการวิจัยไปต่อยอด ปรับปรุง พัฒนาการบริการของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ให้ดียิ่งขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการให้บริการของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการให้บริการของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้มาใช้บริการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 จำนวน 6,760 คนโดยนำมาจากผลการสถิติการเข้ารับบริการประจำปี 2565 (ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มาใช้บริการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 จำนวน 378 คน จากการแทนค่าในสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการให้บริการของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้วิธีการของลิเคอร์ (Likert) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนแบ่งออกเป็น 5 และ 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการให้บริการของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

3. การสร้างเครื่องมือ

ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด แล้วนำไปสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขจากการตรวจสอบจากที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ ระหว่าง 0.66 - 0.1 ทุกข้อ และนำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ 0.931 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์ และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 เพื่อเก็บข้อมูลกับผู้มาใช้บริการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบ ความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และใช้สำหรับวิเคราะห์ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาล

อาณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ การทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F-test (One-Way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6

5.3 การวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด เพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 โดยภาพรวม

ลำดับ	ระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน ของข้าราชการ	ระดับการให้บริการ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	การให้บริการอย่างอย่างเสมอภาค	4.56	0.58	มากที่สุด
2.	การให้บริการอย่างทันต่อเวลา	4.30	0.60	มาก
3.	การให้บริการอย่างเพียงพอ	4.19	0.43	มาก
4.	การให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.35	0.66	มาก
5.	การให้บริการอย่างก้าวหน้า	4.40	0.63	มาก
ภาพรวม		4.36	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการอย่างอย่างเสมอภาค ($\bar{X} =$

4.56) รองลงมา คือ การให้บริการอย่างก้าวหน้า ($\bar{X} = 4.40$) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.35$) การให้บริการอย่างทันต่อเวลา ($\bar{X} = 4.30$) และการให้บริการอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.19$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6

ตารางที่ 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6

ตัวแปร ต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	ประสิทธิภาพการ ให้บริการ ประชาชน	2.243	-	0.026*	✓	-
อายุ	ประสิทธิภาพการ ให้บริการ ประชาชน	-	3.843	.010**	✓	-
การศึกษา	ประสิทธิภาพการ ให้บริการ ประชาชน	-	2.588	.037*	✓	-
อาชีพ	ประสิทธิภาพการ ให้บริการ ประชาชน	-	4.418	.002**	✓	-
สถานะ ทางคดี	ประสิทธิภาพการ ให้บริการ ประชาชน	-	17.246	.000**	✓	-

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้มาใช้บริการที่มี เพศ และการศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ อาชีพ และสถานะทางคดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้มาใช้บริการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรับบริการที่แตกต่างกัน เพราะอาจจะได้รับการบริการแตกต่างกันตามลักษณะความสำคัญต่อการรับบริการ ซึ่งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ให้ความสำคัญกับการให้บริการประชาชนโดยข้าราชการทุ่มเทในการใช้ทักษะความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของตนได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้งานที่ออกมามีความถูกต้องเป็นไปตามระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ให้ได้ผลงานในปริมาณที่เหมาะสมสำเร็จลุล่วงทันตามระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรฐาน และบรรลุมัตถุประสงค์ขององค์กร

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 พบว่า

3.1 สถานที่จอดรถยนต์สำหรับผู้มารับบริการมีไม่เพียงพอต่อผู้มารับบริการควรมีช่องจอดรถยนต์สำหรับผู้พิการ/คนชราตามความเหมาะสม

3.2 หน่วยงานควรสร้างห้องน้ำเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อการให้บริการ โดยเฉพาะบริเวณชั้น 3 ของอาคาร

3.3 หน่วยงานควรสร้างลิฟท์สำหรับผู้สูงอายุตามความเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้บริการอย่างสม่ำเสมอภาค รองลงมา คือ การให้บริการอย่างก้าวหน้า การให้บริการอย่างต่อเนื่อง การให้บริการอย่างทันต่อเวลา และการให้บริการอย่างเพียงพอตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์ไม่เรียกร้องผลประโยชน์ใดๆ ตอบแทน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานให้บริการผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการซึ่งจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน มีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานที่กำหนดมีป้าย/สัญลักษณ์ บอกทิศทางของสถานที่ในอาคาร

ชัดเจนและเข้าใจง่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การให้บริการที่มีคุณภาพเพียงพอต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนผู้รับบริการ เช่น จดรับบริการ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ สุทธิรักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะของระบบประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาคอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารระบบประปาขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาคอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เบญจมาศ สุทธิรักษ์, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษกร รังษิกโนตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก พบว่า คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (บุษกร รังษิกโนตร, 2565)

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 พบว่า ผู้มาใช้บริการที่มี เพศ และ การศึกษา แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ อาชีพ และสถานะทางคดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้มาใช้บริการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการรับบริการที่ต่างกัน เพราะอาจจะได้รับการบริการแตกต่างกันตามลักษณะความสำคัญต่อการรับบริการ ซึ่งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ให้ความสำคัญกับการให้บริการประชาชนโดยข้าราชการทุ่มเทในการใช้ทักษะความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของตนได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้งานที่ออกมามีความถูกต้องเป็นไปตามระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ให้ได้ผลงานในปริมาณที่เหมาะสมสำเร็จลุล่วงทันตามระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรฐาน และบรรลุล่วงวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนาตยา เบ็ญจพันธ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ และประเภทการรับบริการที่ต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการแตกต่างกัน และพบว่าปัจจัยในการให้บริการส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการทั้งด้านความเป็นรูปธรรมของ

การบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านการให้ความเชื่อมั่น และด้านการรู้จัก และเข้าใจผู้รับบริการ ทุกด้านอย่างมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (นาตยา เบ็ญจพันธ์, 2565)

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 พบว่า สถานที่จอดรถยนต์สำหรับผู้มารับบริการมีไม่เพียงพอต่อผู้มารับบริการควรมีช่องจอดรถยนต์สำหรับผู้พิการ/คนชราตามความเหมาะสม ควรสร้างห้องน้ำเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อการให้บริการโดยเฉพาะบริเวณชั้น 3 ของอาคาร และควรสร้างลิฟท์สำหรับผู้สูงอายุตามความเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกิตต์ ทั้งทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของพนักงานในธุรกิจรักษาความปลอดภัย ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการปรับปรุงการให้บริการรักษาความปลอดภัย จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของพนักงานในธุรกิจรักษาความปลอดภัยพบว่าแต่ละคนที่อยู่ในกลุ่มผู้ว่าจ้าง ผู้บริหารและพนักงานรักษาความปลอดภัยจะได้คำตอบที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ การให้บริการรักษาความปลอดภัยในปัจจุบันมีคุณภาพที่อยู่ในระดับชั้นนำของตลาดการรักษาความปลอดภัย แต่ควรปรับปรุงและพัฒนาในด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน สิทธิสวัสดิการของพนักงานรักษาความปลอดภัยที่จะเป็นแรงจูงใจและเรื่องสถานภาพ เนื่องจากการจัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจะนำมาซึ่งการประสบความสำเร็จหรือการดำเนินงานที่ดีขององค์กรและการให้บริการ ดังนั้นการปรับปรุงที่จะส่งผลให้ผู้ใช้งานเกิดความประทับใจและต่อสัญญาการให้บริการรักษาความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง จะประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ มาตรฐานการปฏิบัติงาน การพัฒนาการตอบสนองการปฏิบัติงาน และการปรับโครงสร้างองค์กร (ญัฐกิตต์ ทั้งทอง, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

หน่วยงานของรัฐในการให้บริการแก่ประชาชนตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน รวมไปถึงความสามารถในการอำนวยความสะดวก สร้างความเชื่อมั่นและความพึงพอใจให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ยังรวมถึงความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐให้มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และพัฒนาสังคมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผนของทางราชการ ตามตัวชี้วัดซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือมาตรฐานที่หน่วยงานนั้น ๆ กำหนด ดังนั้นประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ประสิทธิภาพการ

ให้บริการ ได้ดำเนินตามกระบวนการดังนี้ 1) การให้บริการอย่างเสมอภาค หมายถึง ประชาชนผู้รับบริการได้รับการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการ ซึ่งจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน 2) การให้บริการอย่างทันต่อเวลา หมายถึง การให้บริการที่ตรงต่อเวลา มีความเร็ว และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้รับบริการภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ไม่มีความล่าช้าหรือสะดุดหยุดลงในกระบวนการให้บริการ ส่งผลให้ประชาชนผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อคุณภาพของบริการนั้น ๆ เช่น การให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว One-Stop Service เป็นต้น การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันใจเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนผู้รับบริการ และช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร 3) การให้บริการอย่างเพียงพอ หมายถึง การให้บริการที่มีคุณภาพเพียงพอต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนผู้รับบริการ เช่น จุดรับบริการ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ห้องน้ำ ที่พักคอย ทางลาดสำหรับผู้พิการ สถานที่จอดรถผู้มาติดต่อราชการ เป็นต้น 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง หมายถึง กระบวนการให้บริการตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ดำเนินการให้แก่ประชาชนผู้รับบริการและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยไม่ขาดตอนไป ประชาชนผู้รับบริการและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบกระบวนการหรือขั้นตอนได้ตลอดเวลา และ 5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า หมายถึง การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนผู้รับบริการ การให้บริการอย่างก้าวหน้าจึงเน้นไปที่การนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อปรับปรุงและปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะเป็นความสามารถในการดำเนินงานและให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเป้าหมายที่หน่วยงานตั้งไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลผลิตที่ดีตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้รับบริการและสังคมอย่างเหมาะสม 2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ 1.1) จากผลการวิเคราะห์ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส กระตือรือร้น เอาใจใส่ และให้บริการด้วยความสุภาพกับผู้มารับบริการทุกราย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ศาลอาญาคดี

ทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ควรจัดกิจกรรม หรือโครงการเพื่ออบรม พัฒนาความรู้ ความสามารถ และส่งเสริมให้บุคลากรมีความประพฤติที่ดีต่อผู้มารับบริการ 1.2) จากผลการวิเคราะห์ มีคู่มือ แผ่นพับ คำแนะนำในการจัดเตรียมเอกสาร ที่ต้องใช้ในการมาขอรับบริการแต่ละเรื่อง เพื่อให้ผู้มารับบริการจัดเตรียมได้อย่างครบถ้วนถูกต้องซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ควรประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการรับบริการ รวมถึงเอกสารต่างๆ ที่ใช้ประกอบในการรับบริการทั้งในระบบออนไลน์ และที่หน่วยงาน เช่น จัดให้มีแผ่นพับประชาสัมพันธ์ มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น 1.3) จากผลการวิเคราะห์ เจ้าหน้าที่จัดแบบฟอร์ม แบบพิมพ์ศาล ไว้บริการผู้มารับบริการอย่างพอเพียง รวมถึงมีให้บริการดาวน์โหลดจากเว็บไซต์ของศาล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ควรจัดเอกสารให้เพียงพอต่อผู้มารับบริการในแต่ละวัน และประชาสัมพันธ์ถึงการดาวน์โหลดเอกสารแบบฟอร์มได้จากเว็บไซต์ของศาล 1.4) จากผลการวิเคราะห์ มีการสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการที่มีต่อประสิทธิภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ศาลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ควรสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ เพื่อนำผลที่ได้รับมาปรับปรุงการให้บริการมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง 1.5) จากผลการวิเคราะห์ มีการเปิดให้บริการในวันหยุดราชการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ไม่สะดวกในการมาขอรับบริการในวันทำการปกติของศาล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 ควรจัดระบบการให้บริการผ่านระบบออนไลน์ และที่หน่วยงานในวันหยุดราชการ เพื่อให้สะดวกแก่การมาติดต่อของผู้รับบริการ และ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ ปัจจัยใดที่ส่งผลและการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบถึงกลยุทธ์ในให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6 และภาคอื่นต่อไป

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร . (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ณัฐกิตติ์ ทั้งทอง. (2563). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของพนักงานในธุรกิจรักษาความปลอดภัย. ใน (สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- นตยา เบ็ญจพันธ์. (2565). ประสิทธิภาพการให้บริการของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดสมุทรปราการ. ใน (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุษกร รังษีภโนดร. (2565). คุณภาพของการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครพิษณุโลก. ใน (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เบญจมาศ สุทธิรักษ์. (2565). ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะของระบบประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาคอก อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. . ใน (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 6. (2566). เกี่ยวกับหน่วยงาน. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2566 จาก <https://cccm6.coj.go.th/th/content/category/detail/id/4/cid/21/iid/365208/>
- Yamane, T. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. (3rded). New York: Harper and Row Publications.

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ศึกษากรณี
การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ*
LAWYERS ACT, B.E. 2528 A CASE STUDY OF THE PROCEDURE
OF THE PROFESSIONAL CONDUCT OF LAWYERS

จุฑามาศ สุขหล่อ

Jutamat Suklo

กานติศ ศิริสarn

Kandid Sirisarn

อภิชาติ บวบชม

Apichart Buabkhom

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: jutamatsl2464@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ความเป็นมา ความหมาย บทบาทหน้าที่ จริยธรรม มรรยาท การลงโทษเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทนายความ 2) กฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ การพิจารณาคดีมรรยาททนายความของต่างประเทศ และ 3) วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของประเทศไทย และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของประเทศไทยดำเนินการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุป เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การพิจารณาคดีมรรยาททนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ยังมีความไม่เหมาะสมและเป็นธรรมเท่าที่ควร ทั้งต่อผู้กล่าวหาและทนายความผู้ถูกกล่าวหา ไม่ควรจะเป็นการริเริ่มคดีมรรยาททนายความโดยคณะกรรมการมรรยาททนายความ ทั้งที่คณะกรรมการมรรยาททนายความมีหน้าที่พิจารณาคดีมรรยาททนายความ รวมถึงมีอำนาจสั่ง

* Received 3 June 2024; Revised 16 December 2024; Accepted 18 December 2024

จำหน่ายคดี ยกคำกล่าวหา ส่งลงโทษทนายความผู้ถูกกล่าวหา ความล่าช้าในการพิจารณาคดี มรรยาททนายความที่ต้องใช้ระยะเวลานานกว่าคดีจะถึงที่สุด เพราะขั้นตอนในการพิจารณาคดี มรรยาททนายความมีหลายขั้นตอน และในบางขั้นตอนก็ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาไว้และอัตราโทษคดีมรรยาททนายความที่มีค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะโทษภาคทัณฑ์ซึ่งเป็นบทลงโทษขั้นเบาที่สุด ทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยังสามารถทำการเป็นทนายความได้ แต่โทษดังกล่าวก็ส่งผลให้ ทนายความผู้ถูกลงโทษไม่สามารถที่จะเป็นทนายความอาสาหรือทนายความขอแรงได้

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติทนายความพ.ศ. 2528, กระบวนพิจารณาคดี, มรรยาททนายความ

Abstract

The objectives of this research are to study 1) the history, meaning, roles, duties, ethics, manners, punishments regarding the practice of the lawyer's profession 2) the law regarding legal conduct cases in Thailand compared with foreign legal conduct cases and 3) Analyze problems related to judicial conduct of lawyers in Thailand. and suggest solutions to solve problems regarding judicial conduct of lawyers in Thailand. The research was conducted according to the qualitative research model. From document research Analyze data using methods to create conclusions. To find conclusions about problems and solutions regarding judicial conduct of lawyers in Thailand. The research results found that : The trial of lawyer conduct according to the Lawyers Act B.E. 2528 is still not as appropriate and fair as it should be. Both to the accuser and the accused's lawyer Whether it is the initiation of a lawyer etiquette case by the Lawyers Etiquette Committee; Even though the Lawyers Conduct Committee is responsible for considering cases of lawyer conduct Including the power to order dismissal of cases, dismiss accusations, and order punishment of accused lawyers. Delays in legal conduct cases that take a long time for the case to reach its conclusion Because there are many steps in the process of considering a lawyer's conduct case. And in some steps, the time frame for consideration was not specified. And the penalty rate for lawyer conduct cases is quite limited. Especially the probation sentence which is the lightest punishment. A lawyer who has been sentenced to probation can still act as a lawyer. But such

punishment also resulted in Lawyers who have been sanctioned cannot be volunteer lawyers or solicitors.

Keywords: Lawyers Act, B.E. 2528, procedure of the professional, conduct of lawyers

บทนำ

“ทนายความ” หมายความว่า ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ (พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528, 2528) มีหน้าที่ว่าต่างหรือแก้ต่างให้กับลูกความผู้มีอรรถคดี ไม่ว่าทางแพ่ง ทางอาญา ทางปกครอง จึงมีบทบาทสำคัญที่ต้องอำนวยความสะดวกให้บังเกิดแก่ประชาชนที่มีอรรถคดีในเรื่องต่าง ๆ และเป็นวิชาชีพพื้นฐานของนักกฎหมายไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการ เนื่องจากผู้ที่จะสอบเป็นผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการส่วนใหญ่จะประกอบวิชาชีพทนายความมาก่อน โดยจะทำการเก็บคดีที่ตนเป็นทนายความให้ครบ 20 คดี ตามเงื่อนไขของการสมัครสอบผู้ช่วยผู้พิพากษาหรืออัยการผู้ช่วย อีกทั้งวิชาชีพทนายความยังเป็นที่พึ่งของประชาชนต้องสัมผัสกับประชาชนผู้มีอรรถคดีโดยตรง เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้รับความยุติธรรม ดังนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลผู้จะประกอบวิชาชีพทนายความจะต้องดำรงไว้ซึ่งคุณธรรม จริยธรรม มรรยาทตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพทนายความต้องดำรงตนให้อยู่ภายใต้หลักจริยธรรมทางวิชาชีพทนายความและมรรยาททนายความโดยเคร่งครัด เนื่องจากทนายความต้องรักษาผลประโยชน์ให้ลูกความของตนให้สมกับความไว้วางใจที่ลูกความมอบคดีให้ว่าต่างหรือแก้ต่างดำเนินคดีแทน ซึ่งหากทนายความทำหน้าที่บกพร่องจะเกิดความเสียหายแก่ลูกความเป็นอย่างมาก เพราะหน้าที่ของทนายความจะเกี่ยวข้องกับชีวิต ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของลูกความเสมอ หากทนายความบกพร่องในหน้าที่ลูกความอาจถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต (ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529, 2529)

ในปัจจุบันแม้จะมีสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นหน่วยงานที่ได้รับอำนาจมหาชนจากรัฐ เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ควบคุมผู้ที่ประกอบวิชาชีพทนายความให้ดำรงตนให้อยู่ภายใต้หลักจริยธรรมทางวิชาชีพทนายความและมรรยาททนายความ โดยมีคณะกรรมการมรรยาททนายความเป็นผู้ควบคุมวินัย หรือความประพฤติของทนายความ และมีพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 รวมทั้งข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ควบคุมและส่งเสริมการประกอบวิชาชีพทนายความ แต่อย่างไรก็ดีผู้วิจัยได้ศึกษาพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวพบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ โดยเฉพาะในขั้นตอน

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมรยาทนายความ เช่น ปัญหาการริเริ่มคดีมรยาทนายความ ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีมรยาทนายความ ปัญหาด้านอัตราโทษคดีมรยาทนายความ เป็นต้น (สุทิน วรรณบวร, 2566) แต่ปัญหาในเรื่องโทษฐานทนายความประพฤติผิดมรยาทนายความส่งผลกระทบต่อการสมัครเป็นทนายความอาสา และทนายความขอแรง เนื่องจากผู้ที่สมัครเป็นทนายความอาสาต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญหลายประการด้วยกัน การที่ทนายความผู้ใดถูกลงโทษภาคทัณฑ์ซึ่งเป็นโทษสถานเบา แต่ไม่สามารถที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงได้ตลอดชีวิตของการประกอบวิชาชีพทนายความเป็นการจำกัดสิทธิมากเกินไปจนสมควร ผู้วิจัยจึงสมควรที่จะกำหนดเงื่อนไขในการลงโทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 (1) ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้ทนายความที่ถูกลงโทษภาคทัณฑ์สามารถสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรง ดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมายได้ ให้สมกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 ที่ต้องการจะช่วยเหลือประชาชนทางด้านกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา ความหมาย บทบาทหน้าที่ จริยธรรม มรยาท การลงโทษเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทนายความ
2. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาททนายความของประเทศไทย เปรียบเทียบกับการพิจารณาคดีมรยาททนายความของต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาททนายความของประเทศไทย และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาททนายความของประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จะทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรยาททนายความ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หนังสือตำรากฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ วารสารกฎหมาย งานวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แนวคำพิพากษา ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข

เกี่ยวกับการพิจารณาตีความหมายของประเทศไทย นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่อไป

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมา ความหมาย บทบาทหน้าที่ จริยธรรม มรรยาท การลงโทษเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทนายความ

วิชาชีพทนายความเริ่มขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงก่อตั้ง “เนติบัณฑิตยสภา” ขึ้นเพื่อให้เรียนรู้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง และทรงตราพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2457 เพื่อใช้ควบคุมความประพฤติและมรรยาททนายความโดยตราบฉบับแรก และมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2457 มาจนถึงปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 วิชาชีพทนายความเป็นองค์กรเอกชนที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือรัฐในการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ทนายความต้องเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นลูกความ ศาล พนักงานอัยการ ตำรวจ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความด้วยกันหรือประชาชนทั่วไป ดังนั้น หลักธรรมของวิชาชีพทนายความ คือ ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อทุกๆ ฝ่ายที่เข้าไปมีความสัมพันธ์ด้วย ทนายความต้องซื่อสัตย์ต่อลูกความ ต่อศาล ต่อพนักงานอัยการ ต่อตำรวจ ต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพ ต่อประชาชน หรือแม้กระทั่งต่อตนเองก็ตาม (บุญชู ฒ ป้อมเพชร, 2558) ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องพื้นฐาน เป็นเสมือนเกาะค้ำกันให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ อยู่ในศีลธรรมอันดี แม้จะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความต้องปฏิบัติก็ตาม เนื่องจากทนายความเป็นเครื่องมือของความยุติธรรม เป็นการประกอบกิจการงานเพื่อความบริสุทธิ์ ความยุติธรรมตามกฎหมาย ทนายความจึงต้องมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้การประกอบวิชาชีพบรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาชีพ คือ ความถูกต้อง ความเป็นธรรมความบริสุทธิ์ ความยุติธรรม ด้วยเหตุนี้ ทนายความจึงต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของความประพฤติที่ถูกต้องชอบธรรม หากทนายความผู้ใดมีความเฉลียวฉลาดในตัวบทกฎหมาย เป็นผู้รอบรู้กฎหมาย แต่ปราศจากจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ ก็จะนำความรู้ที่มีนั้นไปใช้ในทางที่ผิด ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวิชาชีพทนายความส่งผลให้เป็นอันตรายต่อตนเองและสังคมได้ (พิเชฐ โพธิวิจิตร, ปิติ โพธิวิจิตร, และปริญญ์ โพธิวิจิตร, 2565) หากทนายความประพฤติมิชอบด้วยกฎหมายใน พระราชบัญญัติทนายความพ.ศ. 2528 กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความต้องปฏิบัติตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 หากทนายความผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่สภาทนายความตราขึ้น ให้ถือว่าทนายความ

ผู้นั้นประพฤติผิดมรรยาทนายความ ซึ่งจะต้องได้รับโทษตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 โดยโทษฐานผิดมรรยาทนายความมี 3 สถาน ดังนี้ 1) ภาคทัณฑ์ 2) ห้ามทำ การเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี และ 3) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ในกรณีที่ ทนายความผู้ใดประพฤติผิดมรรยาทนายความเล็กน้อย ซึ่งเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก และมีเหตุอันควรงดโทษ อาจมีการงดโทษให้ โดยถือว่ากล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บนเป็น หนังสือไว้ก่อน (พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528, 2528)

2. กฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรรยาทนายความของประเทศไทยเปรียบเทียบกับ การพิจารณาคดีมรรยาทนายความของต่างประเทศ

2.1 การพิจารณาคดีมรรยาทนายความในประเทศไทย คดีมรรยาทนายความเริ่มต้น จากบุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือทนายความทำคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน กรรมการมรรยาททนายความภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้เรื่องการประพฤติผิดมรรยาท ทนายความและรู้ตัวทนายความผู้ประพฤติผิดมรรยาท และต้องไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันประพฤติ ผิดมรรยาททนายความ หรือเมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการ สอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด จากนั้นประธานกรรมการมรรยาททนายความจะส่งสำเนา คำกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหา เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเขียนคำแก้ข้อกล่าวหา เหมือนเช่นการส่งสำเนา คำฟ้องให้แก่จำเลยเพื่อแก้คดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173 วรรคหนึ่ง โดยทนายความผู้ถูกกล่าวหาต้องทำคำแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ ได้รับสำเนาคำกล่าวหาหรือภายในกำหนดที่ประธานกรรมการมรรยาททนายความได้ขยายให้ ประธานกรรมการมรรยาททนายความจะเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการมรรยาททนายความ เพื่อทำการแต่งตั้งทนายความเป็นคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน ในการ สอบสวนคดีมรรยาททนายความคณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือ ส่งเอกสาร หรือวัตถุได้ แต่ไม่มีอำนาจทำการประนีประนอมยอมความ ระวังคดี หรือจำหน่าย คดีได้ อำนาจเหล่านี้กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการมรรยาททนายความเมื่อ คณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้วจะเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการมรรยาท ทนายความเพื่อพิจารณาต่อไป

ในการพิจารณาคดีมรรยาทของคณะกรรมการมรรยาททนายความ คณะกรรมการ มรรยาททนายความมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดี ยกคำกล่าวหา สั่งลงโทษหรือดำเนินการกับ ทนายความผู้ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ มาตรา 52 กล่าวคือ มีคำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี ลบชื่อออกจาก ทะเบียนทนายความ หรือมีคำสั่งงดการลงโทษ เมื่อคณะกรรมการมรรยาททนายความมีคำสั่ง ประการใดแล้ว ประธานกรรมการมรรยาททนายความจะส่งสำนวนคดีมรรยาททนายความนั้น

ไปยังนายกสภานายความภายใน 30 วันนับแต่วันมีคำสั่ง เพื่อให้คณะกรรมการสภานายความทำการพิจารณาอีกครั้ง โดยจะสั่งยื่น แก่ หรือกลับคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาทนายความ รวมทั้งสั่งลงโทษ หรือดำเนินการกับทนายความผู้ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 ตามที่เห็นสมควร หรือคณะกรรมการสภานายความจะสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมก่อนมีคำสั่งก็ได้ หากคณะกรรมการสภานายความมีแจ้งคำสั่งมายังประธานกรรมการมรรยาทนายความภายใน 60 วันนับแต่วันได้รับสำนวนหรือนับตั้งแต่วันที่ได้รับสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติมในกรณีนี้สั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติม ให้ถือว่าคณะกรรมการสภานายความมีคำสั่งยื่นตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาทนายความและในกรณีที่คณะกรรมการสภานายความมีคำสั่งยื่นเป็นคุณแก่ทนายความผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือ มีคำสั่งยื่นให้จำหน่ายคดี หรือยกคำกล่าวหาให้ถือเป็นที่สุด

หากทนายความผู้ถูกกล่าวหาถูกสั่งลงโทษ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 สามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อสภานายกพิเศษได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับสภานายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรรยาทนายความ พ.ศ. 2546 ภายใน 30 วันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง และคำสั่งของสภานายกพิเศษถือเป็นที่สุด หากสภานายกพิเศษมีคำสั่งลงโทษทนายความผู้ถูกกล่าวหา นายทะเบียนทนายความจะแจ้งคำสั่งลงโทษให้ทนายความผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมกับแจ้งสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายใน 90 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง (ข้อบังคับสภานายความว่าด้วยมรรยาทนายความ พ.ศ. 2529, 2529)

2.2 การพิจารณาคดีมรรยาทนายความของประเทศอังกฤษ ทนายความของประเทศอังกฤษมี 2 ประเภท จึงมีองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมการประกอบวิชาชีพทนายความอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ 1) คณะกรรมการควบคุมมรรยาทและวินัย (The Law Society) ทำหน้าที่สอบสวน Solicitor ที่ประกอบวิชาชีพโดยประพฤตินิชอบ มีอำนาจถอนชื่อออกจากทะเบียนหรือสั่งห้ามมิให้ประกอบวิชาชีพในระยะเวลาที่กำหนด โดย Solicitor ผู้ถูกถอนชื่อมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อ The High Court ซึ่งเป็นศาลที่ใช้พิจารณาคดีวินัยของ Solicitor ได้ตามข้อบังคับของ Solicitor (The Solicitor's & Practice Rules) 2) สภานายความ ควบคุม Barrister โดยมี 3 สถาบันคอยรับผิดชอบ คือ 2.1) The Inns of Court 2.2) The General Council of the bar 3) The Circuits ซึ่งมีทั้งหมด 7 ภาค การพิจารณาคดีมรรยาทนายก็จะแตกต่างกันออกไป เช่น 1) การพิจารณาคดีมรรยาททนายความประเภท Solicitor มีการยื่นคำกล่าวหา การพิจารณาคดี คำวินิจฉัย การอุทธรณ์ 2) การพิจารณาคดีมรรยาททนายความประเภท Barrister มีคำกล่าวหา คณะกรรมการมรรยาททนายความ (Disciplinary Tribunals) การคัดค้านคณะกรรมการมรรยาททนายความ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ คำวินิจฉัยลงโทษ การอุทธรณ์ (Megarry, R. E., 1962)

3. การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาทนายความของประเทศไทย และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมรยาทนายความของประเทศไทย

3.1 ในส่วนของการริเริ่มคดีมรยาทนายความ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 65 วรรค 1 ได้ให้อำนาจคณะกรรมการมรยาทนายความสามารถเป็นผู้ริเริ่มคดีมรยาทนายความได้ เมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรยาทนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรยาทนายความผู้ใด ดังนี้ คณะกรรมการมรยาทนายความจึงเปรียบเสมือนเป็นคู่กรณีกับทนายความผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 13 (1) ได้บัญญัติห้ามเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคู่กรณีทำการพิจารณาทางปกครอง จะเห็นได้ว่า การให้อำนาจคณะกรรมการมรยาทนายความเริ่มคดีอาจส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับทนายความผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากคณะกรรมการมรยาทนายความมีหน้าที่พิจารณาคดีมรยาทนายความ รวมถึงมีอำนาจสั่งจำคุก ยกค่ากล่าวหา สั่งลงโทษ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 กับทนายความผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้งหากคณะกรรมการมรยาทนายความไม่ชอบทนายความคนใด ก็สามารถเริ่มดำเนินคดีมรยาทนายความกับทนายความผู้นั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการกล่าวหาจากผู้อื่นเสียก่อน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรที่จะตัดอำนาจของคณะกรรมการมรยาทนายความในการที่จะเป็นผู้ริเริ่มดำเนินคดีมรยาทนายความ

3.2 ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีมรยาทนายความโดยทั่วไปการพิจารณาคดีจะต้องทำด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม เนื่องจากความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม ซึ่งเป็นคำกล่าวของวิลเลียม เอวาร์ด แกล์ดสโตน ดังนั้น การพิจารณาคดีต่างๆ จะต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่คู่ความในคดี โดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 57 วรรค 1 ก็ได้บัญญัติให้ประธานกรรมการมรยาทนายความทำหน้าที่ควบคุมการพิจารณาคดีมรยาทนายความให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและเที่ยงธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้บังเกิดแก่คู่ความทุกฝ่ายในคดี แต่จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า การพิจารณาคดีมรยาทนายความนั้น ต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควรกว่าคดีจะถึงที่สุด เพราะขั้นตอนในการพิจารณาคดีมรยาทนายความมีหลายขั้นตอน และในบางขั้นตอนก็ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาไว้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทั้งบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย และทนายความผู้ถูกกล่าวหา ดังนี้ จึงต้องมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีมรยาทนายความไว้ เพื่อให้การพิจารณาคดีมรยาทนายความมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

3.3 อัตราโทษคดีมรยาทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 มีค่อนข้างจำกัด ที่สำคัญแม้โทษภาคทัณฑ์จะเป็นบทลงโทษขั้นเบาที่สุดมีลักษณะเป็นการตักเตือน และทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยังสามารถทำการเป็นทนายความได้ แต่

อย่างไรก็ดี ทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ไม่สามารถที่จะเป็นทนายความอาสาหรือทนายความขอแรงได้ เนื่องจากผู้ที่จะมีสิทธิ์เป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงจะต้องไม่เคยถูกลงโทษฐานผิดมรรยาททนายความ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ซึ่งเป็นโทษสถานเบา แต่ไม่สามารถที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงได้ตลอดชีวิตของการประกอบวิชาชีพทนายความ เป็นการจำกัดสิทธิของทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์มากเกินไปเกินไป ไม่ให้โอกาสทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์กลับตัวเป็นทนายความที่ดีที่จะเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงช่วยเหลือสังคมต่อไป ดังนั้น ควรที่จะกำหนดเงื่อนไขการลงโทษภาคทัณฑ์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาการริเริ่มคดีมรรยาททนายความโดยคณะกรรมการมรรยาททนายความ เมื่อพิจารณาถึงบุคคลผู้มีสิทธิริเริ่มคดีมรรยาททนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ได้กำหนดให้อำนาจแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความสามารถเป็นผู้ริเริ่มคดีมรรยาททนายความได้ โดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “บุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือทนายความมีสิทธิกล่าวหาทนายความว่าประพฤติผิดมรรยาททนายความ โดยทำคำกล่าวหาเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการมรรยาททนายความ” และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “เมื่อได้รับคำกล่าวหาตามมาตรา 64 วรรคหนึ่ง หรือเมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด ให้คณะกรรมการมรรยาททนายความ แต่งตั้งทนายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวน ทำการสอบสวน เพื่อการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำ และมีหนังสือแจ้งให้บุคคลใดๆ ส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนได้” จากบทบัญญัติมาตรา 65 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจริเริ่มดำเนินคดีมรรยาททนายความแก่ทนายความคนใดคนหนึ่งได้ด้วยตนเอง เมื่อเห็นว่าทนายความคนดังกล่าวมีพฤติการณ์ที่น่าจะเป็นการประพฤติผิดมรรยาททนายความ โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องเรียนกล่าวหาจากบุคคลอื่นก่อนแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ รวมทั้งมีอำนาจที่จะสั่งจำหน่ายคดี ยกคำกล่าวหา สั่งลงโทษ หรือสั่งให้งดการลงโทษทนายความผู้ถูกกล่าวหา ดังที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 66 ว่า “ในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ

คณะกรรมการมรรยาทนายความมีอำนาจสั่งจำคุกคดี สั่งยกคำกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52” ซึ่งการมีคำสั่งจำคุกคดี สั่งยกคำกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 ของคณะกรรมการมรรยาทนายความ ถือเป็นการพิจารณาทางปกครอง เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำของคณะกรรมการมรรยาทนายความซึ่งถือเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 119/2546) และเป็นการเตรียมการ หรือการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 5 เพราะการออกคำสั่งลงโทษทนายความของคณะกรรมการสภาทนายความในกรณีที่ประพฤติผิดมรรยาทนายความ ถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนั้นการที่คณะกรรมการมรรยาทนายความมีคำสั่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 66 จึงเป็นการเตรียมการเพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 65 วรรค 1 บัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการมรรยาทนายความสามารถเริ่มดำเนินคดีมรรยาทนายความได้จึงขัดกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 13 ที่บัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ 1. เป็นคู่กรณีเอง” เนื่องจากการให้อำนาจแก่คณะกรรมการมรรยาทนายความเป็นผู้เริ่มดำเนินคดีมรรยาทนายความกับทนายความผู้ถูกกล่าวหา นั้น คณะกรรมการมรรยาทนายความจึงเปรียบเสมือนเป็นผู้กล่าวหา คณะกรรมการมรรยาทนายความจึงอยู่ในฐานะเป็นคู่กรณีทนายความผู้ถูกกล่าวหาเสียเอง ดังนี้ เมื่อคณะกรรมการมรรยาทนายความอยู่ในฐานะเป็นคู่กรณีเองแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะเป็นเจ้าหน้าที่ทำการพิจารณาทางปกครองได้ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มาตรา 13 (1)

และถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 61 ที่บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้กรรมการมรรยาทนายความเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่กรรมการมรรยาทนายความด้วยโดยอนุโลม” จะให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับแก่ในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการมรรยาทนายความด้วยโดยอนุโลม ทำให้ทนายความผู้ถูกกล่าวหาสามารถทำคำคัดค้านคณะกรรมการมรรยาทนายความได้ แต่อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่มีการพิจารณาคำคัดค้าน จะต้องงดการพิจารณาคดีมรรยาทนายความไว้ก่อน จนกว่าจะได้มีคำชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 13 วรรคสอง ส่งผลให้การพิจารณาคดีมรรยาทนายความเกิดความล่าช้ามากขึ้นกว่าเดิม การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมรรยาทนายความในประเทศอังกฤษมีการคัดค้านคณะกรรมการมรรยาทนายความ หากประธาน

กรรมการมรยาทนายความหรือกรรมการมรยาทนายความคนใดได้ล่วงรู้ถึงการกระทำผิดของ Barrister ไม่ว่าก่อนหรือขณะทำการไต่สวน หรือได้พบการประพฤติผิดมรยาทนายความของ Barrister หรือได้ทราบคำตัดสินที่เกี่ยวข้อง สามารถคัดค้านประธานกรรมการมรยาทนายความหรือกรรมการมรยาทนายความที่พิจารณาคดีได้

2. ความล่าช้าในการดำเนินคดีมรยาทนายความ เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนในการดำเนินคดีมรยาทนายความตั้งแต่เริ่มต้น คือ มีการยื่นคำกล่าวหา หรือมีการแจ้งต่อประธานกรรมการมรยาทนายความ จนถึงขั้นตอนท้ายสุด คือ การอุทธรณ์คำสั่งต่อสภานายกพิเศษ หากคดีนั้นมีการอุทธรณ์โดยทนายความผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถูกสั่งลงโทษ หรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 การพิจารณาคดีมรยาทนายความตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการพิจารณาคดีมรยาทนายความ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการพิจารณาคดีมรยาทนายความไว้ แต่อย่างไรก็ดี ข้อบังคับสภาทนายความดังกล่าวมิได้กำหนดระยะเวลาว่าให้พิจารณาคดีมรยาทนายความให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าใด อีกทั้งในบางขั้นตอนก็มิได้กำหนดระยะเวลาไว้ ส่งผลให้การพิจารณาคดีมรยาทนายความเกิดความล่าช้า

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สมควรที่จะกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีมรยาทนายความ หรือกำหนดกรอบระยะเวลาในบางขั้นตอน เช่น ควรกำหนดกรอบระยะเวลาในขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน เพราะคณะกรรมการสอบสวนมิได้เป็นพนักงาน หรือลูกจ้างของสภาทนายความ หรือเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของประธานกรรมการมรยาทนายความ หรือคณะกรรมการมรยาทนายความแต่อย่างใด อีกทั้งการทำงานของคณะกรรมการสอบสวนเป็นเพียงการช่วยเหลือคณะกรรมการมรยาทนายความทำสำนวนคดี จึงไม่มีการกำหนดบทลงโทษคณะกรรมการสอบสวนกรณีทำงานล่าช้า และหากมีการกำหนดบทลงโทษคณะกรรมการสอบสวนเพราะเหตุปฏิบัติงานล่าช้า คณะกรรมการสอบสวนก็อาจจะขอลาออกจากการเป็นคณะกรรมการสอบสวนได้ตามข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยการพิจารณาคดีมรยาทนายความ พ.ศ. 2546 ข้อ 7(2) ซึ่งหากต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ก็จะส่งผลให้ขั้นตอนการสอบสวนคดีมรยาทนายความเกิดความล่าช้ามากขึ้น

ประการต่อมาในขั้นตอนการพิจารณาคดีมรยาทนายความของคณะกรรมการมรยาทนายความฯ ก็มีได้เป็นพนักงาน หรือลูกจ้างของสภาทนายความ หรือเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของคณะกรรมการสภาทนายความแต่อย่างใด และการพิจารณาคดีมรยาทนายความของคณะกรรมการมรยาทนายความก็มีได้มีกฎหมายกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีเอาไว้ ส่งผลให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้าในขั้นตอนการพิจารณาคดีของคณะกรรมการมรยาทนายความ และหากมีการกำหนดบทลงโทษคณะกรรมการมรยาทนายความเพราะเหตุปฏิบัติงานล่าช้า คณะกรรมการมรยาทนายความก็สามารถที่จะขอลาออกจากการเป็น

คณะกรรมการมรรยาททนายความได้ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 60(3) และถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 67 วรรค 1 จะได้กำหนดกรอบระยะเวลาในกรณีที่คณะกรรมการมรรยาททนายความมีคำสั่งตามมาตรา 66 แล้ว ให้ประธานกรรมการมรรยาททนายความส่งสำนวนคดีมรรยาททนายความนั้นไปยังนายกภายใน 30 วัน นับแต่วันมีคำสั่ง แต่อย่างไรก็ดี บทบัญญัติดังกล่าวก็มิได้มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาดีของคณะกรรมการมรรยาททนายความ ซึ่งหากการดำเนินคดีมรรยาททนายความ เป็นไปด้วยความรวดเร็วก็จะส่งผลให้เกิดความยุติธรรมกับบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เพราะ ทนายความผู้ประพฤติผิดมรรยาททนายความก็จะได้รับการลงโทษโดยเร็ว และเกิดความ ยุติธรรมต่อทนายความผู้ถูกกล่าวหา เพราะถ้าทนายความผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้ถูกกล่าวหา และอยู่ระหว่างสอบสวนว่ากระทำความผิดมรรยาททนายความ ทนายความผู้นั้นก็สามารถที่จะเป็น ทนายความขอแรงได้ หรือถ้าทนายความผู้นั้นไม่อยู่ระหว่างถูกกล่าวหาและรับเป็นคดีมรรยาท ทนายความแล้ว ทนายความผู้นั้นก็สามารถที่จะเป็นทนายความอาสาได้

3. อัตราโทษคดีมรรยาททนายความ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 เป็นมาตราที่กำหนดอัตราโทษฐานคดีทนายความประพฤติผิดมรรยาททนายความไว้ 3 สถาน คือ 1.ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ เป็นอัตราโทษที่ร้ายแรงที่สุด เนื่องจากต้องพ้นจาก สภาพการเป็นทนายความ แต่สามารถขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตอีกได้ หากระยะเวลาได้ ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันถูกลบชื่อ 2.ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน สามปี ทนายความผู้ถูกลงโทษไม่สามารถที่จะทำการเป็นทนายความได้ แต่ทนายความผู้นั้น ยังคงเป็นทนายความอยู่ ซึ่งเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาแล้ว สามารถกลับมาทำการเป็น ทนายความได้โดยอัตโนมัติ และ 3.ภาคทัณฑ์ เป็นบทลงโทษฐานทนายความประพฤติผิด มรรยาททนายความสถานเบาที่สุด ทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยังสามารถทำการเป็น ทนายความได้ ในกรณีที่ทนายความประพฤติผิดมรรยาททนายความเล็กน้อย ซึ่งเป็นการ กระทำความผิดครั้งแรก และมีเหตุอันควรงดโทษ อาจได้รับการงดโทษ โดยถูกว่ากล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อน

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า โทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52(1) เป็นบทลงโทษสถานเบา มีลักษณะการลงโทษเพื่อตักเตือนทนายความผู้ประพฤติ ผิดมรรยาททนายความ จึงสมควรที่จะนำเรื่องการรอกการลงโทษมาปรับใช้กับกรณีที่ทนายความ ผู้ประพฤติผิดมรรยาททนายความซึ่งจะต้องรับโทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52(1) กล่าวคือ กรณีที่ทนายความผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริง ควร ให้อำนาจแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความ คณะกรรมการสภาทนายความ และสภานายก พิเศษที่จะยังไม่กำหนดโทษภาคทัณฑ์ โดยให้รอกการกำหนดโทษไว้ก่อน ภายใต้เงื่อนไขว่าหาก

ทนายความผู้จะถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยินยอมที่จะเสียค่าปรับและยินยอมที่จะให้มีการคุมประพฤติ ก็ให้รอการกำหนดโทษภาคทัณฑ์ทนายความผู้นั้นไว้ก่อน โดยนำหลักการลงโทษทางการเงินของประเทศอังกฤษ และหลักการคุมประพฤติของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้กับการลงโทษภาคทัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสทนายความผู้ประพฤติผิดมรรยาททนายความ ซึ่งจะถูกลงโทษภาคทัณฑ์ยังสามารถทำการเป็นทนายความว่าต่าง หรือแก้ต่างคดีได้ และที่สำคัญยังสามารถที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงได้ เพราะหากทนายความผู้ประพฤติผิดมรรยาททนายความได้รับการรอการกำหนดโทษแล้ว และภายในระยะเวลาที่กำหนดให้รอการกำหนดโทษทนายความผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดขึ้นมาอีก และได้ประพฤติผิดเงื่อนไขในการคุมประพฤติ ก็จะต้องถือว่าทนายความผู้นั้นยังไม่เคยได้รับโทษภาคทัณฑ์มาก่อน เท่ากับว่าไม่เคยถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 จึงไม่ขาดคุณสมบัติที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ให้อำนาจคณะกรรมการมรรยาททนายความเริ่มคดีอาจส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับทนายความผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากคณะกรรมการมรรยาททนายความมีหน้าที่พิจารณาคดีมรรยาททนายความรวมถึงมีอำนาจสั่งจำคุกคดี ยกคำกล่าวหา สั่งลงโทษหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง กับทนายความผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้งหากคณะกรรมการมรรยาททนายความไม่ชอบทนายความคนใด ก็สามารถเริ่มดำเนินคดีมรรยาททนายความกับทนายความผู้นั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการกล่าวหาจากผู้อื่นเสียก่อน การพิจารณาคดีมรรยาททนายความนั้น ต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควรกว่าคดีจะถึงที่สุด เพราะขั้นตอนในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความมีหลายขั้นตอน และในบางขั้นตอนก็ได้กำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาไว้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทั้งบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย และทนายความผู้ถูกกล่าวหา ดังนี้ จึงต้องมีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความไว้ เพื่อให้การพิจารณาคดีมรรยาททนายความมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และการที่ทนายความผู้ใดถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ซึ่งเป็นโทษสถานเบา แต่ไม่สามารถที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงได้ตลอดชีวิตของการประกอบวิชาชีพทนายความ เป็นการจำกัดสิทธิของทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์มากเกินไป ไม่ให้โอกาสทนายความผู้ถูกลงโทษภาคทัณฑ์กลับตัวเป็นทนายความที่ดีที่จะเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงช่วยเหลือสังคมต่อไป ดังนี้ ควรที่จะกำหนดเงื่อนไขการลงโทษภาคทัณฑ์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. การตัดอำนาจของคณะกรรมการมรรยาททนายความที่สามารถเริ่มคดีมรรยาททนายความได้เมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 65 วรรค 1 โดยตัดข้อความในถ้อยคำที่ว่า “หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด” ให้การเริ่มคดีมรรยาททนายความเป็นอำนาจของบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย หรือทนายความเป็นผู้กล่าวหา หรือศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนเป็นผู้แจ้งเท่านั้น ซึ่งการตัดอำนาจของคณะกรรมการมรรยาททนายความในส่วนนี้ ก็เพื่อที่จะให้เกิดความโปร่งใสและปราศจากอคติในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความของคณะกรรมการมรรยาททนายความ ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมต่อทนายความผู้ถูกกล่าวหา 2. กำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินคดีมรรยาททนายความ เพื่อให้การพิจารณาคดีมรรยาททนายความเกิดความรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมทั้งต่อทนายความผู้ถูกกล่าวหา และบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย หากการพิจารณาคดีมีความล่าช้าก็ จะไม่ยุติธรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้า ก็คือความไม่ยุติธรรม” ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 65 วรรค 1 ที่บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำกล่าวหาตามมาตรา 64 วรรคหนึ่ง หรือเมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาททนายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททนายความผู้ใด ให้คณะกรรมการมรรยาททนายความแต่งตั้งทนายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวน ทำการสอบสวน เพื่อการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ และมีหนังสือแจ้งให้บุคคลใด ๆ ส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนได้” ควรที่จะกำหนดกรอบระยะเวลาสอบสวนโดยเพิ่มข้อความว่า “ให้คณะกรรมการมรรยาททนายความแต่งตั้งทนายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายใน...วัน นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมคณะกรรมการสอบสวน” และพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 66 ที่บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีสั่งยกคำกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52” ควรกำหนดกรอบระยะเวลาโดยเพิ่มข้อความดังนี้ “ในการพิจารณาคดีมรรยาททนายความ คณะกรรมการมรรยาททนายความมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีสั่งยกคำกล่าวหา หรือสั่งลงโทษหรือดำเนินการกับทนายความที่ถูกกล่าวหาอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 52 ซึ่งคณะกรรมการมรรยาททนายความจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน...วัน นับแต่ได้รับสำนวน

การสอบสวนจากคณะกรรมการสอบสวน” ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาคดีมรรยาททนายความมีความรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมกับบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย และทนายความผู้ถูกกล่าวหา และ 3. เพิ่มเงื่อนไขในการลงโทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 (1) ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ทนายความซึ่งถูกลงโทษภาคทัณฑ์ซึ่งเป็นโทษสถานเบาที่สุด มีโอกาสได้ทำหน้าที่เป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรงรับใช้ประชาชนและสังคมต่อไป ซึ่งอาจอาจกำหนดเงื่อนไขว่า หากทนายความผู้ใดจะถูกลงโทษภาคทัณฑ์ แต่ยินยอมที่จะเสียค่าปรับและยินยอมให้มีการคุมประพฤติ ก็ให้ทนายความผู้นั้นได้รับการรอกการกำหนดโทษภาคทัณฑ์ไว้ และภายในระยะเวลาที่กำหนดให้รอกการกำหนดโทษ หากทนายความผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดขึ้นมาอีก และไม่ได้ประพฤติดัดเงื่อนไขในการคุมประพฤติ ก็ถือว่าทนายความผู้นั้นไม่เคยถูกสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 52 (1) จึงไม่ขาดคุณสมบัติที่จะสมัครเป็นทนายความอาสา หรือทนายความขอแรง

บรรณานุกรม

- ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529. (2529). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 103 ตอนที่ 25/ฉบับพิเศษ หน้า 10-18.
- บุญชู ณ ป้อมเพ็ชร. (2558). เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายปกครอง (Administrative Law). เชียงใหม่: คี แอนท์ พรินติ้ง.
- พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528. (2528). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 106 ตอน 108 หน้า 171-206.
- พิเชฐ โพธิ์จิตร, ปิติ โพธิ์จิตร, และปริญญ์ โพธิ์จิตร. (2565). เอกซเรย์ (3) ตัวทนาย คู่มือสอบตัวทนายความสำหรับข้อสอบปรนัย และมรรยาททนายความ (ภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และตัวปี) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร พับลิชชิง.
- สุทิน วรรณบวร. (2566). ตั้งโต๊ะเสนา'มรรยาททนายความ' ข้าหละยับช่องทางรวย'ทนายหิวแสง'. แนวหน้า. เรียกใช้เมื่อ 6 เมษายน 2566 จาก <https://www.naewna.com/local/722692>
- Megarry, R. E. (1962). Lawyer and Litigant in England. London: Stevens & Son.

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกัน
และปราบปรามการทรมานและการกระทำ
ให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565*

PROBLEMS OF ENFORCING THE LAW ACCORDING TO THE
PREVENTION AND SUPPRESSION OF TORTURE AND
ENFORCED DISAPPEARANCE ACT B.E. 2022

วีระพล อนุพันธ์

Weeraphon Anuphan

กานติศ ศิริสานต์

Kandid Sirisarn

อภิชาติ บวบชม

Apichart Buabkhom

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: courtmarshal2023@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ เพื่อวิเคราะห์ ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายพ.ศ. 2565 หรือกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในทางปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายอยู่ 3 ประการ ดังนี้ 1) องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย ตามมาตรา 14 เห็นว่ายังไม่ครอบคลุมถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง 2) การรับแจ้งการควบคุมตัวให้พนักงานอัยการ นายอำเภอ ทราบถึงกรณีที่มีการควบคุมตัวในเขต

* Received 3 June 2024; Revised 16 December 2024; Accepted 18 December 2024

พื้นที่ของตนโดยทันที ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อกฎหมายการดำเนินการแจ้งหน่วยงานดังกล่าว เป็นการเพิ่มขึ้นตอน เกิดความล่าช้า และอาจไม่สอดคล้องกติการะหว่างประเทศ 3)การเยียวยาความเสียหายเบื้องต้น ตามมาตรา 27 (6) เมื่อพิจารณาข้อกฎหมายการเยียวยาความเสียหายดังกล่าว ควรมีกฎหมายกำหนดให้ศาล มีคำสั่งตามที่สมควรในเรื่องค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินให้กับผู้เสียหายได้โดยทันที

คำสำคัญ: ปัญหา, การบังคับใช้กฎหมาย, พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565

Abstract

This research has the objective to study concepts and theories related to analyze the problems of enforcing the Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act 2022 in comparison with foreign laws on related matters. and to suggest guidelines for solving the problem of enforcing the Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act B.E. 2022 or laws on related matters. Conduct research according to the qualitative research model. From document research Data were analyzed using methods to create conclusions. The research results found that : There are 3 problems in practice and enforcement of the law: 1) The composition of the Committee for the Prevention and Suppression of Torture and Disappearance according to Section 14 is considered to not yet cover those directly performing human rights duties. 2) Receiving immediately notifies the prosecutor and district officer of the case of detention in their area. When considering the legal issues regarding notifying the said agency It is an additional step. There was a delay and may not comply with international rules 3) Preliminary compensation for damages according to Section 27 (6) when considering the law regarding compensation for such damages. There should be a law specifying that the court immediately issue an appropriate order regarding compensation or monetary damages to the injured person.

Keywords: Problems, Enforcing the law, Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act B.E. 2022

บทนำ

ที่ผ่านมาประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายกำหนดความผิดทางอาญากรณีการทรมานและการบังคับให้บุคคลสูญหายเป็นการเฉพาะ การกระทำที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงแก่ร่างกายหรือจิตใจต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้น มีเพียงความผิดอาญาฐานทำร้ายร่างกาย ส่วนการบังคับบุคคลให้สูญหายหรือการอุ้มหายมีเพียงความผิดฐานกักขังหน่วงเหนี่ยว เพื่อเป็นการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายรวมถึงเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย ประกอบกับเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT) ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2550 มีผลบังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 จึงควรกำหนดฐานความผิด มาตรการป้องกันและปราบปราม มาตรการเยียวยาสำหรับผู้ได้รับความเสียหาย ตลอดจนมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ตามข้อพิจารณาสำนักงานศาลยุติธรรมที่เสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญารวมทั้งพันธกรณีต่างๆ โดยจัดทำเป็นกฎหมายฉบับใหม่แยกออกมาต่างหากเป็นการเฉพาะจากประมวลกฎหมายอาญา (พระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการทรมานและการทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565, 2565) และการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้นต้องสอดคล้องกับหลักการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ว่าการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560) ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้กฎหมาย ดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย และหลักการดำเนินคดีที่เป็นธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม ป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจ (Abuse of Power) ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจและเป็นหลักประกันว่าประชาชนจะได้รับการปฏิบัติด้วยกระบวนการทางกฎหมายที่ชัดเจน แน่นอนคาดหมายได้และเป็นธรรม (น้ำแท้ มีบุญสร้าง, 2557)

เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 ข้าพเจ้าได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อกฎหมายทำให้ทราบถึงปัญหาในทางปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายหลายประการ ดังนี้ ปัญหาประการแรก คือ องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมาน

และกระทำใ้บุคคลสูญหาย ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำใ้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคณะกรรมการดังกล่าว ยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนที่คณะกรรมการดังกล่าวใช้ในการตรากฎหมาย ที่ความกฎหมาย ที่สอดคล้องอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี อันเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลบังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 และอาจจะทำให้กฎหมายนั้นไม่เป็นตามมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ว่าการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย ปัญหาการแจ้งการควบคุมตัวให้พนักงานอัยการ นายอำเภอ/ผู้อำนวยการสำนักงานและนิติการ ให้ทราบถึงกรณีที่มีการควบคุมตัวในเขตพื้นที่ของตนโดยทันที หรือปัญหาการเยียวยาความเสียหายเบื้องต้น จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังกล่าว จึงทำให้ผู้ศึกษาดังกล่าวถามการวิจัย (Research question) ไว้ว่า การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำใ้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ซึ่งบังคับใช้ในปัจจุบันนั้นมีปัญหาอย่างไรทั้งในส่วนของผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ถูกกระทำใ้ทรมานและการกระทำใ้สูญหาย เพื่อให้สามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมและสามารถตรวจสอบกระบวนการได้ทั้งระบบ และหากกฎหมายที่ใช้อยู่ไม่ครอบคลุมหรือบกพร่องอย่างไร จะได้เสนอมาตรการในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ให้เท่าทันปัญหาและเกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำใ้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำใ้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำใ้บุคคลสูญหายพ.ศ. 2565 หรือกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากหนังสือวารสารบทความทางวิชาการวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดสถาบันต่างๆทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic data) ในเว็บไซต์ต่างๆ ประกอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ.2565 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุป โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศเม็กซิโก และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 หรือกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและทบทวนข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ผู้วิจัยพบว่ามีปัญหาสำคัญที่ยังคงบกพร่องไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยนำมาเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการทรมานอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ซึ่งเหตุผลและความจำเป็นในออกพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็เพื่อความคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกัน ปราบปราม และเยียวยาผู้เสียหาย จากการกระทำในลักษณะดังกล่าว ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ตามประเด็นที่ศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายพ.ศ. 2565 มาตรา 14 นั้นมีองค์ประกอบของ “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย” แม้จะมีบุคคลโดยตำแหน่งและการได้มาโดยสรรหา แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากหน้าที่คณะกรรมการดังกล่าว ต้องใช้องค์ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในการตรากฎหมาย การตีความกฎหมาย และต้องสอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ ตามข้อ 17 ของอนุสัญญา CAT (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2566) และข้อ 26 ของอนุสัญญา ICCPED (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2566) ซึ่งระบุว่ากรรมการควรเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนและสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระและเป็นกลางได้ ซึ่ง

คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงจำนวนมาก รวมถึงปลัดกระทรวงกลาโหมและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าว มีอำนาจในการบังคับบัญชาโดยตรงของผู้บังคับใช้กฎหมาย อาจมีความใกล้ชิด สนับสนุนกับบุคคลในองค์กรซึ่งอาจทำให้การทำงานของคณะกรรมการไม่มีความเชี่ยวชาญ รวมทั้ง ขาดความอิสระและความเป็นกลาง และไม่ปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและตามอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพิธินิสถานฉบับล่าสุด แนวทางสากลในการวิเคราะห์บุคคลผู้กล่าวหาว่า มีการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายต่างๆ เพื่อใช้ในการสืบสวนสอบสวนกรณีการทรมานที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจัดทำรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ ต่อศาลหรือองค์กร หรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง คู่มือเป็นผลงานจากการวิเคราะห์ วิจัย และจัดทำเนื้อหาหมวดระยะเวลา 3 ปีโดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย และสิทธิมนุษยชนมากกว่า 75 คน จากองค์กรหรือสถาบัน 40 แห่งใน 15 ประเทศ ได้มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกคณะกรรมการ ในข้อ 109 ว่า ในการคัดเลือกโดยพิจารณาจากการเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในความเป็นกลาง ความสามารถ และความเป็นอิสระของแต่ละบุคคล ความเป็นกลางนั้นสมาชิกคณะกรรมการไม่ควรมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคล หน่วยงานรัฐ พรรคการเมืองหรือองค์กรอื่นใดที่อาจจะถูกพาดพิงถึงในเรื่องการทรมาน และไม่ควรมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกับองค์กรหรือกลุ่มใดซึ่งมีผู้เสียหายเป็นสมาชิก ในส่วนความสามารถนั้น สมาชิกคณะกรรมการต้องมีความสามารถในการประเมินและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน รวมทั้งการตัดสินใจที่มีเหตุผล ถ้าหากเป็นไปได้ คณะกรรมการได้สวนข้อเท็จจริงควรประกอบด้วยบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย การแพทย์ และสาขาที่เหมาะสมอื่นๆ และความเป็นอิสระนั้น สมาชิกคณะกรรมการควรมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในชุมชนของตนในเรื่องความซื่อสัตย์และยุติธรรม

ประกอบกับการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่ได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการทรมานเป็นกฎหมายเฉพาะแล้ว คณะกรรมการของประเทศฟิลิปปินส์ นั้นประกอบไปด้วย ประธานคณะกรรมการวุฒิสภาด้านความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ประธานคณะกรรมการด้านความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนของสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับ และผู้นำเสียงข้างน้อย ของทั้งสองสภาหรือผู้แทนของตนในส่วนน้อย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก ประเทศนิวซีแลนด์ คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน ซึ่งดำเนินการจัดตั้งขึ้นตามส่วนที่ 2 ของพิธินิสถาน เลือกรับฯ กล่าวคือ ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ที่มีคุณลักษณะทางศีลธรรมสูงและมีความสามารถอันเป็นที่ยอมรับทางด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศเม็กซิโก ไม่ได้ระบุถึงคณะกรรมการด้านการป้องกันการทรมาน แต่ประเทศเม็กซิโกได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (The National

Commission on Human Rights, CNDH) ขึ้นให้เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเพื่อทำการสอบสวนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งรวมถึงการทรมาน

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง สมควรที่จะมีสิทธิที่จะเข้ามามีบทบาทในคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 เพราะในปัจจุบันก็ยังคงมีการรับเรื่องร้องเรียนและมีการตรวจสอบเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างต่อเนื่องซึ่งถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งควรมีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาอยู่ในคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมาน เพื่อการปฏิบัติหน้าที่จะได้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น เพื่อให้องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมาน ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ครอบคลุมถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง และได้สัดส่วนกันควรมีการกำหนดองค์กรที่มีความเหมาะสมและเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีศีลธรรมสูง เพื่อประโยชน์ของผู้ถูกระทำทรมานหรือกระทำให้บุคคลสูญหาย รวมถึงเพื่อประโยชน์ในความยุติธรรมของผู้ถูกกล่าวอ้างว่ากระทำความผิดด้วย (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565, 2565)

2. ปัญหาประการที่สอง คือ การแจ้งการควบคุมตัวให้พนักงานอัยการ นายอำเภอ/ผู้อำนวยการสำนักงานสอบสวนและนิติการ ให้ทราบถึงกรณีที่มีการควบคุมตัวในเขตพื้นที่ของตนโดย ทันที ตามมาตรา 22 วรรคสอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 22 บัญญัติว่า ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไป เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการควบคุมตัววรรคสอง ในการควบคุมตัวตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบแจ้งพนักงานอัยการและนายอำเภอในท้องที่ที่มีการควบคุมตัวโดยทันที สำหรับในกรุงเทพมหานครให้แจ้งพนักงานอัยการและผู้อำนวยการสำนักงานสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง หากผู้รับแจ้งเห็นว่ามีความเสี่ยงสูงที่จะมีการทรมาน การกระทำที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือกระทำให้บุคคลสูญหาย ให้ผู้รับแจ้งดำเนินการตามมาตรา 26 ต่อไป (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565, 2565)

กรณีของบทบัญญัติกฎหมายการที่จะมีการร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวออกมาบังคับใช้ ก็ได้มีการโต้แย้งกันอย่างกว้างขวางจากกลุ่มที่มีแนวคิดเห็นใจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และ

มุ่งที่จะร่างกฎหมายในลักษณะคุ้มครองเจ้าหน้าที่รัฐ และกลุ่มที่มีความเห็นให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องมีกฎหมายที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งตามแนวทางมาตรฐานสากล จนทำให้มีการประกาศกฎหมายดังกล่าวออกมาบังคับใช้ แม้ทำให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายดังกล่าว และมีหน้าที่ในการควบคุมตัวเมื่อมีการจับเกิดขึ้น ทั้งในเรื่องปัญหาของอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น กล้องวิดีโอของเจ้าหน้าที่ แต่เมื่อมีผลบังคับใช้แล้วหน่วยงานของรัฐก็ต้องดำเนินการจัดหามาให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้ ซึ่งการควบคุมตัวบุคคลให้เจ้าหน้าที่ผู้จับต้องบันทึกภาพและเสียงต่อเนื่องจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นการนำแนวทางดังกล่าวมาจากกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้ให้บันทึกภาพและเสียงต่อเนื่องในขณะจับกุม เพื่อเป็นการตรวจสอบถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่ดำเนินการควบคุมตัว ซึ่งเมื่อมีการบันทึกหลักฐานการปฏิบัติไว้แล้วก็จะเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการอันมิชอบ หรือไปละเมิดสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัว ในส่วนนี้ข้าพเจ้าผู้เขียนเห็นด้วยกับการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติและเก็บข้อมูลภาพ วิดีโอ เป็นเป็นหลักฐานยังหน่วยงานของตนหากเมื่อมีการร้องเรียนก็ให้นำมาชี้แจงและตรวจสอบได้ทุกเมื่อ

แต่ในส่วนเมื่อมีการควบคุมตัวแล้วจะต้องแจ้งให้พนักงานอัยการและฝ่ายปกครองในท้องที่ที่มีการควบคุมตัวทันที แม้จะไม่ใช้การตรวจสอบการจับ แต่เพื่อเป็นการป้องกัน มิให้เจ้าหน้าที่รัฐทรมาน หรือกระทำการที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อประชาชน การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมตัวนั้น แม้ไม่ใช่เรื่องใหม่ในระบบกฎหมายไทยในอดีตที่สมัยอัยการและตำรวจยังอยู่ในกระทรวงมหาดไทย แต่กรณีดังกล่าวเป็นการจับในกรณีความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร ที่จะต้องรีบแจ้งให้อธิบดีอัยการทราบถึงการจับโดยเร็วเท่านั้น มิใช่ระบุว่าจะต้องแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมทุกกรณี แม้อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยี ศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT) ข้อ 11 กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐพิจารณาทบทวนกฎเกณฑ์คำสั่ง วิธีการและแนวทางปฏิบัติในการไต่สวน รวมทั้งจัดระเบียบทั้งปวงเกี่ยวกับการควบคุมและการปฏิบัติต่อบุคคล ที่ตกอยู่ในภาวะของการจับ การกักขัง และการจำคุกไม่ว่าในรูปแบบใดในอาณาเขตที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของตน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทรมานขึ้นนั้น (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2566)

แต่กฎหมายไม่ได้บังคับให้ฝ่ายปกครองหรืออัยการต้องตรวจบันทึกภาพและเสียงทุกกรณีเนื่องจากวัตถุประสงค์ไม่ได้ต้องการให้ผู้จับกุมต้องส่งกล้องบันทึกจับกุมทุกกรณี เช่น ตามท้องถนนที่มีกล้องวงจรปิดหากไม่มีเหตุการณ์ใดๆ ก็จะไม่มีการตรวจดูย้อนหลัง หากมีเหตุผิดปกติ

จึงจะไปตรวจสอบดูกล้องย้อนหลัง ดังนั้นในระเบียบกลางจึงกำหนดไว้ว่าให้เก็บไฟล์ภาพและเสียงจากกล้องไว้กับตัวผู้จับกุม แต่เมื่อใดก็ตามที่มีเหตุกล้องที่บันทึกนี้ สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีที่จับกุมผู้ต้องหาได้ นอกจากจะใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแล้วหากผู้ต้องหาให้การว่ามีการบังคับให้การ มีการใช้กำลังทรมานทำร้าย มีการกระทำที่ย่ำยศักดิ์ศรีหรือไร้มนุษยธรรม การบันทึกภาพและเสียงนี้จะเป็นพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความผิดหรือความบริสุทธิ์ของเจ้าหน้าที่ได้

ปัจจุบันการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยเรื่องการจับ ตามมาตรา 78-85 ถือว่าเป็นกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน กำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้ผู้บังคับใช้กฎหมายถือปฏิบัติตาม เพื่อมิให้ไปละเมิดสิทธิของประชาชนจนเกินขอบเขต แต่ปัจจุบันทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศทั่วโลก มักจะพบปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย ดำเนินการจนเกินกว่าเหตุ อันทำให้ไปสู่การฟ้องหรือกระทำทรมานเพื่อให้มีการรับสารภาพ ถือเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายอย่างรุนแรง แต่จากการที่รัฐตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการควบคุมตัว ต้องบันทึกหลักฐานวิดีโอในการควบคุมตัวบุคคลใดไว้แล้ว ยังจะต้องแจ้งให้พนักงานอัยการและฝ่ายปกครองในท้องที่ที่ถูกจับหรือควบคุมตัวทราบทุกกรณี นั้นผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติดังกล่าวนั้น แม้จะเป็นการให้หน่วยงานอื่นๆช่วยตรวจสอบถึงการควบคุมตัว ซึ่งถือว่าการถ่วงดุลอำนาจกัน หากมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง ตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ จะต้องมีการควบคุมตรวจสอบ การใช้อำนาจกันได้ เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ จากบุคคลในองค์กรของรัฐ จึงต้องมีการแบ่งแยก องค์กรที่ใช้ อำนาจ และมีการกำหนดมาตรการ วิธีการ และกลไก ที่ทำให้องค์กรที่ใช้อำนาจ ในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาสามารถตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน เพื่อความโปร่งใส (Transparency) และ ความรับผิดชอบต่อการตรวจสอบ (Accountability)

แต่เนื่องจากการแจ้งข้อมูลให้ทราบดังกล่าวนั้นผู้ได้รับแจ้งก็มีหน้าที่รับเรื่องไว้ว่ามีกรจับกุมเท่านั้น ซึ่งเป็นการตรวจสอบเบื้องต้นเท่านั้น และช่องทางการแจ้งให้ทราบถึงการควบคุมตัวดังกล่าวก็มีความยุ่งยากหลายขั้นตอน และระบบการรับแจ้งก็ต้องแยกการแจ้งถึงสองหน่วยงานโดยอัยการจะแจ้งทาง E-mail ศูนย์ป้องกันปราบปรามการทรมานประจำจังหวัดนั้นๆ และในส่วนของฝ่ายปกครองแจ้งในระบบรับแจ้งการจับและการควบคุมตัวที่จัดทำขึ้นมา โดยกรมการปกครอง ซึ่งการแจ้งดังกล่าวมีความซ้ำซ้อนและขั้นตอนในการปฏิบัติค่อนข้างมาก และเสี่ยงประมาทในการจะต้องจัดตั้งศูนย์ป้องกันปราบปรามการทรมาน ทั้งในส่วนขององค์กรอัยการ และในส่วนของฝ่ายปกครอง ซึ่งรัฐจะต้องรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทนดังกล่าว

แนวความคิดการควบคุมตัวไว้ในอำนาจรัฐ หลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของบุคคลคือการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ดังนั้นโดยหลักแล้วรัฐจะควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐด้วยการจับกุมคุมขัง ควบคุมตัวให้สิ้นอิสรภาพไม่ได้ จุดมุ่งหมายที่แท้จริงในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐก็เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยประการหนึ่งและเพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกประการหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกันการบังคับโทษเป็นจุดมุ่งหมายรอง และจากแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน ที่รัฐต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ดังที่ปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ระบุว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด” ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ในการตรวจสอบการจับที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติที่บัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) ที่บัญญัติว่า “บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในทางอาญาจะต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นโดยพลันที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจตุลาการเพื่อตรวจสอบการจับทันที” สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, 2566) อย่างเช่นในประเทศไทยมีการตรวจสอบการจับเด็กและเยาวชน เป็นอำนาจของศาล แต่ในการจับปกติผู้ใหญ่ไม่มีการแจ้งให้ตรวจสอบการจับ จนมีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ที่ต้องแจ้งการจับให้พนักงานอัยการและฝ่ายปกครองทราบ แต่ก็ยังเป็นเพียงการแจ้งเบื้องต้นให้ทราบถึงกรณีที่มีการควบคุมตัวเท่านั้นหากไม่มีการแจ้งเมื่อมีเรื่องร้องเรียนอาจทำให้มีความผิดตามพระราชบัญญัติได้ ซึ่งแตกต่างจากการตรวจการจับเด็กและเยาวชนที่จะต้องให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบ ซึ่งในการแจ้งให้อัยการทราบ ผู้เขียนมีความเห็นด้วยเนื่องจาก พนักงานอัยการมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้อำนาจฟ้องคดีอาญาและเป็นนายแผ่นดินที่จะต้องทราบถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดในทุกคดีที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและส่งสำนวนให้อัยการ และถือเป็นการนำแนวทางปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี ฝรั่งเศสมาเป็นต้นแบบการแจ้งการจับให้พนักงานอัยการทราบทันที แต่ในส่วนของการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองทราบด้วยนั้น ผู้เขียนเห็นว่าผู้บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่มีฐานะเช่นเดียวกับตุลาการ หรือมีฐานะเป็นผู้ดำเนินการฟ้องคดีอย่างเช่นอัยการ แต่พนักงานฝ่ายปกครองยังเป็นหน่วยงานที่สามารถบังคับกฎหมายในการดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อย มีอำนาจคล้ายตำรวจในการควบคุมตัว

เช่นกันจึงไม่เหมาะสมที่จะต้องเข้ามาร่วมในการแจ้งให้ทราบถึงการจับอย่าง เช่น ศาล หรือ พนักงานอัยการ

จากการที่ผู้เขียนเป็นผู้ปฏิบัติงานในการบังคับใช้กฎหมาย โดยปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งมีหน้าที่ในการติดตามจับกุมจำเลยตามหมายจับของศาล (ตามหมายจับแบบพิมพ์ 47) ซึ่งศาลเป็นผู้ออกหมายจับเอง ซึ่งเมื่อออกปฏิบัติหน้าที่เมื่อติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้วหลบหนี หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งของศาล เมื่อดำเนินการจับกุมมาได้ ก็จะดำเนินการนำตัวจำเลยตามหมายจับส่งให้ศาลตรวจสอบและดำเนินการตามกฎหมายทันที มิจำเป็นต้องส่งไปให้พนักงานสอบสวนแต่อย่างใด เว้นแต่ไม่สามารถส่งศาลได้ในเวลาทำการจึงต้องฝากควบคุมตัวไว้ยังสถานีตำรวจใกล้เคียงโดยจะต้องมีการแจ้งให้ศาลทราบถึงพฤติการณ์ดังกล่าว แต่เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุกลุ่ตสุหนาย พ.ศ. 2565 มีผลประกาศบังคับใช้ ทันทีที่มีการจับกุมหรือควบคุมตัวก็ต้องปฏิบัติในการแจ้งให้พนักงานอัยการและฝ่ายปกครองในท้องที่ที่ถูกจับ ทราบอีกตามกระบวนการ ซึ่งจากการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวโดยเฉพาะตามหมายจับของศาล ซึ่งเป็นคดีที่ขึ้นมาสู่ศาลแล้วไม่มีความจำเป็นที่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติจะต้องสอบสวนหาความจริง หรือจะต้องบังคับให้จำเลยรับสารภาพอันจะนำไปสู่การข่มขู่ทรมานจำเลยได้ และในกรณีดังกล่าวศาลก็สามารถตรวจสอบการจับและสอบถามพฤติการณ์การจับจากผู้ถูกจับได้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะต้องดำเนินการแจ้งให้พนักงานอัยการหรือฝ่ายปกครองทราบอีกเนื่องจากมีความซ้ำซ้อนของกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างไรเสีย กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือฝ่ายปกครอง เป็นผู้ขอออกหมายจับ (ตามแบบพิมพ์ 47 ทวิ) ก็เป็นกรณีเดียวกันกับการจับกุมตามหมายจับที่ศาลออกเอง ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมจำเลยตามหมายจับได้สำเร็จ อย่างไรเสียก็ต้องรายงานการจับให้ศาลทราบโดยทันที เช่นเดียวกัน ดังนั้น การศึกษามาตรการตามกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันในเรื่องการแจ้งการจับนั้น ยังไม่มีความเหมาะสมเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องให้บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในทางอาญาจะต้องถูกนำตัวไปศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจตุลาการเพื่อตรวจสอบการจับทันที เช่น ศาล หรือ อัยการ เท่านั้น ซึ่งเป็นไป ตามแนวคิดของความเป็นอิสระทางตุลาการ

จากการที่ผู้ศึกษานำกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศเม็กซิโก ที่ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทรมานและการกระทำให้นุกลุ่ตสุหนาย นั้นทั้งสามประเทศก็ยังมีได้บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่รัฐที่เจ้าหน้าที่รัฐทำการจับกุมตัวหรือควบคุมจะต้องแจ้งให้หน่วยงานอื่นทราบถึงการจับและการควบคุมตัว อย่างเช่นประเทศไทยซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้เพื่อป้องกันการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายถือว่าเป็นกฎหมายที่ดีกว่าประเทศ

อื่นๆแต่ทั้งนี้ก็จะต้องไม่เป็นการเพิ่มขึ้นตอน และทำให้เกิดความล่าช้า ดังนั้นการแจ้งให้ทราบถึงการควบคุมตัวตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับนานาชาติประเทศที่ใช้อำนาจตุลาการ หรือให้เป็นไปตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

3. ปัญหาการเยียวยาความเสียหายเบื้องต้น บทบัญญัติ มาตรา 27 (6) กฎหมายกำหนดไว้เพียงการให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิม ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและเยียวยาด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นเท่านั้น แต่ในส่วนค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน หรือค่าชดเชยความเสียหายจากกรกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจพิจารณาได้ (พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544, 2544) ซึ่งกรณีดังกล่าวเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นและมีการร้องเรียนเมื่อมีการกล่าวอ้างว่าบุคคลใดถูกกระทำความผิด ถูกกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือถูกกระทำให้สูญหาย บุคคลที่เป็นผู้เสียหายหรือเป็นบุคคล ตามมาตรา 26 มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเพื่อให้มีคำสั่งยุติการกระทำเช่นนั้นทันที โดยมีอำนาจศาลได้สวนฝ่ายเดียวได้โดยพลัน เมื่อได้รับคำร้อง ซึ่งหากความเสียหายเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ถูกอ้างว่ามีการกระทำความผิด เมื่อมีการยื่นคำร้องมายังศาลตามมาตรา 26 แล้วหากมีการกระทำตามที่อ้างเกิดขึ้นจริง ศาลควรมีอำนาจพิจารณาในส่วนที่เป็นค่าสินไหมทดแทน หรือเงินเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญาได้ โดยอาจกำหนดวงเงินให้ตามสมควรแก่กรณีตามความเสียหายที่รัฐที่จะต้องจ่ายให้แก่ผู้เสียหาย โดยศาลอาจกำหนดตามหลักเกณฑ์และวิธีการช่วยเหลือและเยียวยาผู้เสียหายด้านการเงินและจิตใจ รวมถึงการฟื้นฟูระยะยาวทางการแพทย์ให้แก่ผู้เสียหาย โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (หลักเกณฑ์ดังกล่าวคณะกรรมการป้องกันการทรมานเป็นผู้กำหนด ตามมาตรา 19(4) ปัจจุบันยังไม่มีหลักเกณฑ์)

จากการศึกษากรณีการเยียวยาความเสียหายของประเทศไทยปัจจุบัน มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาผู้เสียหายซึ่งตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) พระราชบัญญัติค่าตอบแทน ผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 (5) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 (6) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่การจะได้รับการเยียวยาจะต้องมีการยื่นคำร้องขอให้คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติพิจารณาเพื่อรับค่าตอบแทนภายในหนึ่งปี

นับแต่ทราบว่ามีอาการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งในกรณีที่ผู้เสียหายไม่มีความรู้หรือไม่ได้รับแจ้งสิทธิในการได้รับการเยียวยาดังกล่าว ก็จะไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าทดแทนดังกล่าวเลย

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 25 วรรค 4 บัญญัติว่าบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560) และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 บัญญัติว่า ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพ ในร่างกายชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของ จำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพ.ศ. 2477, 2478)

แต่จากกรณีตามปัญหาดังกล่าวเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำให้การปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ถ้าการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใดให้ถือว่ากระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 5 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามมาตรา 8 วรรคแรก

การเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศที่ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายไว้โดยเฉพาะ จำนวน 3 ประเทศ คือ 1) ประเทศฟิลิปปินส์ มี มาตรา 18 และพระราชบัญญัติป้องกันการบังคับบุคคลให้สูญหาย ค.ศ. 2012 ตามาตรา 26 นั้นทั้งสองฉบับมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้จากพระราชบัญญัติสาธารณรัฐหมายเลข 7309 ทั้งสิ้น โดยผู้มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ ซึ่งมีความคล้ายกับประเทศไทย 2) ประเทศนิวซีแลนด์ กำหนดสาระสำคัญของการยื่นคำขอค่าสินไหมทดแทนไว้ในมาตรา 5 ซึ่งระบุให้อัยการสูงสุดพิจารณาคำขอเรื่องค่าสินไหมทดแทน โดยผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำทรมานมีสิทธิยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการเพื่อเรียกร้องให้รัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว ก็ยังสามารถมีสิทธิยื่นคำร้องได้ตามกฎหมายอื่นอีกแต่การจะได้รับค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องมีการพิพากษาว่ากระทำความผิดแล้วเท่านั้น 3) ประเทศเม็กซิโก บุคคลที่รับผิดชอบต่ออาชญากรรมใดๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางกฎหมาย การรักษาพยาบาล งานศพ ค่าฟื้นฟู หรือ

ค่าใช้จ่ายอื่นใดที่เกิดขึ้นโดยเหยื่อหรือครอบครัวของเขาหรือเธออันเป็นผลมาจากอาชญากรรม ในทำนองเดียวกันเขาจะต้องช่อมแซมความเสียหายและชดเชยความเสียหายที่เกิดกับเหยื่อ หรือผู้อยู่ในความอุปการะทางเศรษฐกิจ การกำหนดความเสียหายในคดีทรมานของประเทศ แม็กซิโกนั้น จะเป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาในการกำหนดความเสียหาย ตามมาตรา 10 (LEY FEDERAL PARA PREVENIR Y SANCIONAR LA TORTURA) (คณธรร เลิศนภาวงศ์, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

ประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการปราบปรามการทรมานและการกระทำบุคคลสูญหายโดยตราเป็นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำบุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่การทรมานและการกระทำบุคคลสูญหายซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่ไม่อาจกระทำได้อีกในสถานการณ์ใดๆ การเพื่อยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายรวมทั้งการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยสมควรกำหนดฐานความผิดมาตรการป้องกันและปราบปรามและมาตรการเยียวยาผู้เสียหายตลอดจนมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีและอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้แต่เมื่อกฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายทำให้มีประเด็นปัญหาต่างๆ ทั้งในด้านข้อกฎหมายและในด้านการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย การปรับปรุงหรือแก้ไขให้มีความสอดคล้องตามอนุสัญญาที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี มีเหมาะสมกับการบังคับใช้กฎหมายของผู้ปฏิบัติในประเทศ จะทำให้การปฏิบัติงานมีความเป็นธรรมและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป การบังคับใช้กฎหมายและการเยียวยาความเสียหายเบื้องต้นจากรัฐ และการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำบุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 โดยส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อมีการยื่นคำร้องตามมาตรา 26 แล้วเมื่อศาลได้สวนแล้วพบว่ามีกระทำความทรมานจริง ก็ควรมีอำนาจหรือดุลพินิจกำหนดความเสียหายเบื้องต้นหรือส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เพื่อกำหนดค่าตอบแทนให้กับผู้เสียหายหรือทายาทที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว เพื่อความรวดเร็วและเป็น

ประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม 2. ข้อเสนอแนะ ได้แก่ 2.1 แก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหายตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหายพ.ศ.2565 มาตรา 14 ให้เพิ่มเติมในส่วน of คณะกรรมการโดยตำแหน่งในอนุมาตรา(3)ให้เพิ่มเติม คณะกรรมการโดยตำแหน่งขึ้นอีกจำนวนหนึ่งคือประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้ามาร่วมเป็นองค์คณะอีกหนึ่งตำแหน่งเพื่อเพิ่มเติมในส่วนของผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและ ประสบการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนและเนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาเรื่องร้องเรียนด้านสิทธิ มนุษยชนของประเทศเป็นหลักจึงเห็นควรให้เพิ่มเติมให้เข้ามามีบทบาทในคณะกรรมการ ดังกล่าว 2.2 แก้ไขเพิ่มเติมแจ้งการควบคุมตัวหรือการจับกุมตามพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหายพ.ศ.2565 มาตรา 22 โดยแก้ไข เพิ่มเติมดังนี้วรรคสองการควบคุมตัวตามวรรคหนึ่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบแจ้ง พนักงานอัยการในท้องที่ที่มีการควบคุมตัวทราบภายใน 24 ชั่วโมงหากผู้รับแจ้งเห็นว่ามีความเห็น ควรสงสัยว่าจะมีการทรมานการกระทำที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์หรือการกระทำทำให้บุคคลสูญหายให้ผู้รับแจ้งดำเนินการตามมาตรา 26 ต่อไป วรรคสาม การควบคุมตัวตามวรรคหนึ่งกรณีเป็นการควบคุมตัวบุคคลตามหมายจับให้เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้รับผิดชอบรายงานการควบคุมตัวไปยังศาลที่ออกหมายจับทราบพร้อมพฤติการณ์ในการจับ ภายใน 24 ชั่วโมงหากศาลพบว่ามีความเห็นควรสงสัยว่าจะมีการทรมานการกระทำที่โหดร้ายไร้ มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการกระทำทำให้บุคคลสูญหายให้ศาลไต่สวนฝ่าย เดียวได้โดยพลันตามมาตรา 26 และ 2.3 แก้ไขเพิ่มเติมการเยียวยาความเสียหายเบื้องต้นตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหายพ.ศ.2565 มาตรา 27 โดยเพิ่มเติมอนุมาตรา (7) เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำการทรมานเกิดขึ้นต่อศาลอาจ มีคำสั่งให้พนักงานอัยการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือและเยียวยาผู้เสียหายด้านการ เงินและจิตใจตามหลักเกณฑ์และวิธีการช่วยเหลือและเยียวยาผู้เสียหายด้านการเงินและ จิตใจรวมถึงการฟื้นฟูระยะยาวทางการแพทย์ให้แก่ผู้เสียหายตามที่คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหายกำหนดตามมาตรา19 (4) และส่งเรื่อง ไปยังคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่ จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 เพื่อกำหนดค่าตอบแทนให้กับผู้เสียหายหรือทายาทที่ได้รับ ผลกระทบ

บรรณานุกรม

- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2566). กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR). เรียกใช้เมื่อ 24 เมษายน 2566 จาก <https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/international-human-rights-mechanism>
- กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2566). อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT). เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2566 จาก <https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/international-human-rights-mechanism/CAT.php>
- คนธรร เลิศนภาพวงศ์. (2558). ความหมาย “การทรมาน และการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- น้ำแท้ มีบุญส้าง. (2557). หลักการพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารธรรมศาสตร์, 33(3) , 49-72.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพ.ศ. 2477. (2478). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 52 หน้า 598-721.
- พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544. (2544). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 118 ตอน 104 ก หน้า 23-32.
- พระราชบัญญัติป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคสสุญหาย พ.ศ. 2565. (2565). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 139 ตอน 66 ก, หน้า 43-57.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอน 40 ก, หน้า 1-90.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2566). อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearance: ICPED). เรียกใช้เมื่อ 22 เมษายน 2566 จาก <https://www3.ago.go.th/nitivajra/icpped/>

หน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล*

DUTIES AND POWERS IN PERFORMING DUTIES OF COURT MARSHAL

ชนัญชิตา เทียมใจ

Chanunchida Thamjai

กานติศ ศิริสานต์

Kandid Sirisarn

อภิชาติ บวบชม

Apichart Buabkhom

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: chanunct@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบระบบโครงสร้างเจ้าพนักงานตำรวจศาลไทยกับต่างประเทศ และ 3) เสนอแนะแนวทางการปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และระบบโครงสร้างของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดำเนินการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า ตำรวจศาล ในประเทศไทยเป็นข้าราชการศาลยุติธรรม ซึ่งแต่งตั้งโดยเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล รักษาความปลอดภัยแก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการ เกี่ยวกับการจับกุมบุคคลที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล และบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก หรือคำสั่งศาลและศาลได้ออกหมายจับแล้ว การที่ศาลมีบุคลากรที่บังคับใช้กฎหมายอยู่ในองค์กรของตนเอง ซึ่งมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ใน

* Received 3 June 2024; Revised 16 December 2024; Accepted 18 December 2024

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวหรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว ทำให้กระบวนการยุติธรรมและการดำเนินคดีของศาลเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกิดประโยชน์สูงสุด ก็ควรมีการปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมบทบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นในกรณีเกี่ยวกับอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ถูกจำกัดไม่เทียบเท่ากับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

คำสำคัญ: หน้าที่, อำนาจ, การปฏิบัติหน้าที่, เจ้าพนักงานตำรวจศาล

Abstract

For research objectives, the first aim is to review concepts and theories regarding the duties and powers of the court marshal and their law enforcement. The second aim is to perform a comparative analysis on the structural systems of the court marshal between Thailand and developed countries. Lastly, the third aim is to propose problem solutions related to law enforcement and the structure system of court marshal. For research methodology, qualitative research was used to gather documents to bring the obtained information for creating conclusions. The result was showed that The Court of Justice in Thailand has court marshals who are appointed by the Secretary-General of the Judicial Court Office. The court marshal have at least three roles and responsibilities; firstly, the duty is to maintain peace and order in the court office area. Secondly, the duty is to protect personnel, especially the judicial officials of the Court of Justice, property and stuffs of the Court of Justice. Finally, arresting persons who have fled from temporary release from the court, and those who fails to comply with a summons or court order when the court has issued an arrest warrant. When the Court of Justice has personnel who enforce the law within the organization. The court marshal are an administrative officials or police officer who has the power to arrest suspects or defendants who escape from temporary release or those whom an arrest warrant has been issued by the court. Their

responsibilities resulted in the judicial process in litigation being carried out smoothly and efficiently. In this regard, giving authority to perform duties appropriately to the court marshal is beneficial to the operational process. By improving, amending, and adding provisions related to the Court Marshal Act B.E. 2019, this improvement will make their duties clearer, especially the power related to the arrest of suspects or defendants between the court marshal and administrative officials.

Keywords: Duty, power, Law, Court Marshal

บทนำ

ตำรวจศาลในประเทศไทยถูกพูดถึงในหนังสือเมื่อปี พ.ศ. 2557 โดยนายหัสวุฒิ วิฑิตวิริยกุล ประธานศาลปกครองสูงสุดในขณะนั้น ในการแถลงข่าวผลการดำเนินงานครบรอบ 13 ปีของศาลปกครอง ซึ่งพูดถึงระบบตำรวจศาลในต่างประเทศว่าควรนำมาปรับใช้ในประเทศไทยเพื่ออารักขาและรักษาความปลอดภัยแก่บุคลากรและตุลาการ เนื่องจากในขณะนั้นมีการคุกคามกระบวนการยุติธรรมอย่างชัดเจนในหนังสือมวลชน ทั้งการเดินทางไปปิดล้อมที่พัก การคุกคามต่อตัวบุคคล และการคุกคามอื่น ๆ ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการพิจารณาคดีให้ไม่มีความเป็นธรรม หากมีการจัดตั้งตำรวจศาลขึ้นก็จะสามารถพิจารณาคดีต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม เทียบตรง และแก้ไขปัญหาได้อย่างสันติวิธี โดยอาศัยกำลังเจ้าหน้าที่จากภายใน เนื่องจากทุกวันนี้เวลามีเหตุก็จะมีคนส่งเจ้าหน้าที่มาเป็นครั้งคราวตามการร้องขอ ซึ่งไม่เพียงพอต่อความมั่นใจในการปฏิบัติงาน หากจัดตั้งขึ้นมาแล้วก็จะประโยชน์ต่อบุคลากรในองค์กรตุลาการมากขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ, 2557)

การยกร่าง พ.ร.บ.เจ้าพนักงานตำรวจศาล หรือ “คอร์ทมาร์แชล” ระบุคุณสมบัติ วุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี เคยเป็นหรือเป็นทหารตำรวจไม่ต่ำกว่ายศ ร.อ. มีความรู้ด้านการสืบสวนสอบสวน หรือผ่านงานภาคสนามไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยเมื่อวันที่ 15 เม.ย. นายปณณพัฒน์ มหาสิทธิ์กุล ผู้พิพากษาประจำสำนักประธานศาลฎีกา ประธานคณะกรรมการยกร่าง พ.ร.บ.เจ้าพนักงานตำรวจศาล หรือตามร่างเดิมใช้ชื่อ “หน่วยพิทักษ์ศาล” หรือ “คอร์ทมาร์แชลเซอร์วิส” ของสำนักงานศาลยุติธรรม หน่วยคอร์ทมาร์แชล เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ที่กำหนดให้มีหน่วยงานทำหน้าที่บังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลยุติธรรมในส่วน

คดีอาญา โดยมีอำนาจจับ คั่น ควบคุม ออกหมายเรียกหมายอาญา สืบสวน ติดตามผู้หลบหนี จากเขตอำนาจศาล และมีความสามารถในการใช้อำนาจในระดับสูงในการจับกุมและอารักขา ทั้งนี้ เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะสังกัดในส่วนกลางจำนวนหนึ่ง และในต่างจังหวัดอีกอย่างน้อย ศาลละหนึ่งคนทุกศาล โดยมีผู้บังคับบัญชาที่เรียกว่าผู้อำนวยการไม่ใช่ผู้บัญชาการ และการ แต่งเครื่องแบบจะแตกต่างกับตุลาการศาล อีกทั้งมีสถานะตามประมวลกฎหมายอาญาคือเป็น “เจ้าพนักงาน” และมีอำนาจเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ป.วิอาญา จึงมีอำนาจออก หมายเรียกบุคคลมาซักถาม สั่งเรียกเอกสาร หรือพยานหลักฐาน มีอำนาจในการจับคั่นควบคุม สั่งให้เก็บ ยึด รักษาพยานหลักฐานอย่างเจ้าพนักงานตำรวจหรือฝ่ายปกครอง (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

ต่อมาวันที่ 1 เมษายน 2562 พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 จึง ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2562 บังคับใช้เมื่อพ้นจากกำหนดใน การประกาศในราชกิจจานุเบกษา 90 วัน มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2562 โดยมี เนื้อหา 11 มาตรา หลักการสำคัญ คือ ให้มีตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลซึ่งแต่งตั้งโดย เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล รักษาความปลอดภัยแก่ข้าราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม รวมทั้ง ดำเนินการ เกี่ยวกับการจับกุมบุคคลที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล และบุคคลที่ไม่ ปฏิบัติตามกฎหมายเรียก หรือคำสั่งศาลและศาลได้ออกหมายจับแล้ว (พระราชบัญญัติเจ้า พนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562, 2562) โดยอนุมัติอัตรากำลังทั้งหมด 109 นาย พร้อมทั้ง งบประมาณในปีแรกจำนวน 22.18 ล้านบาท โดยเปิดรับเจ้าพนักงานตำรวจศาลรุ่นแรกจำนวน 35 นาย และเริ่มปฏิบัติงานวันแรกเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งในช่วงแรกจะเน้นการ วางกำลังไปที่อาคารทำการของศาลยุติธรรม (พรภัทร์ ตันติกุลานันท์ และจิรดา กฤตยานุกุล, 2562)

การกำหนดให้มีตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ ศาล พ.ศ. 2562 แม้จะถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทยที่มีเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ภายในองค์กรซึ่งใช้อำนาจตุลาการ แต่เจ้าพนักงานตำรวจศาลก็มีได้มีหน้าที่และอำนาจ ครอบคลุมทุกเรื่องเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจ การทำหน้าที่และ ใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลทุกกรณีล้วนเชื่อมโยงกับภารกิจของศาลยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็น

เป็นการรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัย และป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด ซึ่งต้องอยู่ในบริเวณศาล การรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองบุคคลซึ่งต้องเป็นบุคลากรของศาลและเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่การรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองอาคารสถานที่และทรัพย์สิน ซึ่งต้องเป็นของศาลหรือสำนักงานศาลยุติธรรม ตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับการจับกุมบุคคล ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาล หรือเป็นบุคคลตามหมายจับซึ่งไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งของศาล หน้าที่และอำนาจดังกล่าวสอดคล้องกับเหตุผลของกฎหมายฉบับนี้ที่เพียงต้องการให้การดำเนินคดีของศาลยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบโครงสร้างเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และระบบโครงสร้างของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จะทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หนังสือตำรากฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ วารสารกฎหมาย งานวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แนวคำพิพากษา รวมทั้งระเบียบ คำสั่ง และหนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งของในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุป นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

เจ้าพนักงานตำรวจศาลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 นั้น บังคับใช้ได้เพียง 4 ปี อีกทั้งอัตรากำลังยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ยังคงต้องขอความร่วมมือจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก ในเรื่องของการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล แต่อย่างไรก็ตาม ภารกิจดังกล่าวไม่ได้เป็นเรื่องความซ้ำซ้อนกับภารกิจของหน่วยงานอื่นแต่อย่างใด การกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้นมีเจตนารมณ์เพื่อช่วยในการสนับสนุนเสริมสร้างประสิทธิภาพในการป้องกันปัญหาผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาล หรือผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลให้น้อยลง และทำให้การบังคับตามผลคำพิพากษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวไม่ได้ตัดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติแต่อย่างใด แต่เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเสริมการทำงานระหว่าง เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่นกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยภารกิจหลักที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลดำเนินการเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งศาลเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนาจะดำเนินการเหมือนเจ้าพนักงานตำรวจที่สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ดำเนินการสืบสวน สอบสวน จับกุม คดีอาญาทั่วไป

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบระบบโครงสร้างเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศ

จากการศึกษาอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในต่างประเทศทั้ง 3 ประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศอังกฤษ จะมีความแตกต่างจากเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากในต่างประเทศให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัย โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานที่เรียกว่า The U.S. Marshal Service ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงยุติธรรมประเทศสหรัฐอเมริกา มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีอาญา ติดตามจับกุมตัวจำเลย ค้ำครองความปลอดภัยผู้พิพากษาของศาลรัฐบาลกลาง ค้ำครองพยาน ควบคุมและนำตัวจำเลยมาศาล ดำเนินการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาดังนั้น สภาพของภารกิจและอำนาจหน้าที่ตลอดจนขนาดขององค์กรของ US Marshal นั้น จะแตกต่างจากเจ้าพนักงานตำรวจศาลของไทยมาก เพราะโดยสภาพของสหรัฐอเมริกานั้น เป็นระบบสหรัฐ มีรัฐบาลกลาง รัฐบาลมลรัฐ ขณะที่ไทยเป็นรัฐเดี่ยว ศักยภาพในการดำเนินการตามภารกิจขนาดใหญ่ดังกล่าวอาจจะทำได้ยาก และในส่วนของรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย มีหน่วยงานที่เรียกว่า The Office of the Sheriff ภารกิจหลักคือทำหน้าที่รักษา

ความปลอดภัยของศาลและระบบลูกขุน จัดการด้านความปลอดภัยของศาลฎีกา ศาลประจำอำเภอ ศาลประจำท้องถิ่นบางแห่ง และศาลยุติธรรมต่างๆ ส่งหมายเรียกและบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ส่งคำสั่งและคำบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งของรัฐนิวเซาท์เวลส์ แต่ไม่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะมีอำนาจเฉพาะตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ในส่วนของประเทศอังกฤษ ก็มีความแตกต่างไปจากสองประเทศที่กล่าวมา เนื่องจากไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลแต่กฎหมายได้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยของศาลโดยเฉพาะ หรือที่เรียกว่า Court security officers โดยกฎหมายเปิดช่องให้สามารถทำสัญญาจ้างเอกชนได้ และได้กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน เช่น การค้นบุคคลที่จะเข้ามาในบริเวณศาล การควบคุมตัวบุคคลซึ่งอยู่ในบริเวณศาล การริบทรัพย์สินที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลในบริเวณศาลหรืออาจเป็นหลักฐานของการกระทำความผิด แต่ไม่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเห็นได้ว่า U.S. Marshal Service และ The Office of the Sheriff มีการจัดระบบจากส่วนกลางที่เข้มแข็ง มีหน่วยสนับสนุนในเรื่องข้อมูลข่าวสารไปยังส่วนภูมิภาค มีการจัดตั้งเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของศาล มีกฎหมายรองรับสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นการตรวจค้น จับกุม พกและพาอาวุธปืน รวมไปถึงระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ

3. เสนอแนะแนวทางการปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และระบบโครงสร้างของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของศาล ทำหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยแก่ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนที่เข้ามาติดต่อราชการในศาล โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจศาลมีรูปแบบพิเศษแตกต่างไปจากการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหรือการรักษากฎหมายของตำรวจทั่วไป แต่ใน พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ให้ศาลมีบุคลากรที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายเป็นของตนเอง ซึ่งมีฐานะเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้วหลบหนี รวมทั้งผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล กรณีดังกล่าวทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้าจนอาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ ซึ่งความล่าช้าที่ผ่านมาเกิดจากการที่ไม่มีเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่โดยตรงในการติดตามจับกุม ผู้ต้องหา จำเลย หรือบุคคลเหล่านั้น รวมทั้งการปฏิบัติตาม

คำสั่งศาลยังไม่มีเจ้าพนักงานที่มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้การดำเนินคดีของศาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว แต่ปรากฏว่าบทบัญญัติของกฎหมาย แนวทางการปฏิบัติในบางประการยังมีความไม่ชัดเจนและมีข้อจำกัดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงเห็นควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุง และเพิ่มเติมในเรื่องดังต่อไปนี้ เพื่อให้การใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกิดประโยชน์สูงสุด ก็ควรมีการปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมบทบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นในกรณีเกี่ยวกับอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ถูกจำกัดไม่เทียบเท่ากับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จึงเห็นควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 5(4) และ (5) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ใหม่ในมาตรา 5 เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ (4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนี หรือจะหลบหนี หรือหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

เจ้าพนักงานตำรวจศาลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เพื่อให้ศาลมีบุคลากรที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายเป็นของตนเอง ซึ่งมีฐานะเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้วหลบหนี รวมทั้งผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล กรณีดังกล่าวทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้าจนอาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ ซึ่งความล่าช้าที่ผ่านมาเกิดจากการที่ไม่มีเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่โดยตรงในการติดตามจับกุม ผู้ต้องหา จำเลย หรือบุคคลเหล่านั้น รวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งศาลยังไม่มีเจ้าพนักงานที่มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้การดำเนินคดีของศาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว แต่ปรากฏว่าบทบัญญัติของกฎหมาย แนวทางการปฏิบัติในบางประการยังมีความไม่ชัดเจนและมีข้อจำกัดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงเห็นควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุง

และเพิ่มเติมในเรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกัน ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) และ (5) ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย คือ

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

(5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วยโดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้ (พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562, 2562)

จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ต้องเป็นกรณีที่ ผู้ต้องหา หรือจำเลย นั้นได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีเท่านั้น ซึ่งข้อจำกัดนี้กฎหมายคงมุ่งหมายเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในอำนาจในการจับกุมของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทั่วไปในการจับกุมผู้กระทำความผิดกรณีอื่นๆ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น กรณีที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยเฉพาะตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติตำรวจศาลฯ ก็ควรให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจทำการจับกุมเท่าเทียมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจ เพราะตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ มาตรา 10 ได้บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” แต่ในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ มาตรา (4) และ (5) กลับบัญญัติให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจเหมือนกับ “เจ้าพนักงานศาล” ที่ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งซึ่งมีข้อจำกัดอำนาจการจับกุมตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 ที่บัญญัติว่า “เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำความผิดดังกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการ

กระทำได้กล่าว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เองแล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลที่ทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดตามมาตรา 108 วรรคสาม กับผู้ต้องหาหรือจำเลยใด ถ้าปรากฏว่าอุปกรณ์ดังกล่าวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ไม่ว่าโดยวิธีใด ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหนีหรือจะหลบหนี

ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นบุคคลที่ศาลสั่งปล่อยชั่วคราวศาลอาจมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานศาลดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว”

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้เว้นแต่... (4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตาม มาตรา 117” (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477, 2478) ซึ่งเป็นกรณีที่ปล่อยชั่วคราวทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นศาล อีกทั้งมาตรา 117 วรรคหนึ่งของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังกำหนดให้อำนาจบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นสอบสวนหรือชั้นศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ในกรณีที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ เมื่อพิจารณาแล้วเจ้าพนักงานตำรวจศาลโดยสถานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายก็ควรมีอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยเฉพาะที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีได้เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการตีความในการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาลว่าเป็นกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่หรือไม่ กรณีดังกล่าวอาจจะส่งผลให้การจับของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยยกขึ้นเป็นข้ออ้างได้ว่า การจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ เพราะถือได้ว่าเป็นการจับตามข้อยกเว้นของกฎหมาย ซึ่งศาลอาจต้องนำเหตุการณ์จับดังกล่าวมาพิจารณาเพื่อมีคำสั่งในการสั่งจ่ายเงินรางวัลนำจับตาม

พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงควรมีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลได้ เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 , 2560)

จากการศึกษาเหตุผลและความจำเป็นในการมีเจ้าพนักงานตำรวจศาล เนื่องจากในปัจจุบันยังมีผู้ที่หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีเหตุการณ์ไม่สงบในบริเวณศาล และความปลอดภัยของบุคลากรศาล เพราะที่ผ่านมาไม่มีเจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายในหน่วยงานของสำนักงานศาลเอง การรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาลจึงมีเพียงเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจากองค์การทหารผ่านศึก และในส่วนของ การติดตามสืบสวนจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวนั้นก็ เป็นเพียงงานหนึ่งของตำรวจ จึงทำให้ยังมีผู้ที่หลบหนีเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ภารกิจในการรักษาความปลอดภัยมีความเชื่อมั่นและมีประสิทธิภาพก็จะมีผลเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างแท้จริง

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เกี่ยวกับการปฏิบัติงานการสืบสวน ติดตาม จับกุม บุคคลตามคำสั่งศาลหรือหมายศาล ทำให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนและข้อจำกัดของกฎหมายในเรื่องอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามความในมาตรา 5 เมื่อเทียบกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลในต่างประเทศ จากการวิเคราะห์หน่วย The U.S. Marshals Service มีกฎหมายบัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ตามมาตรา 566 ประมวลกฎหมายสหรัฐ ลักษณะ 28 วิธีพิจารณาความและกระบวนการยุติธรรม ส่วนที่สอง กระบวนยุติธรรม บทที่ 37 The U.S. Marshals Service (USMS) จะเห็นว่าในต่างประเทศกฎหมายมีความชัดเจนและไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล อีกทั้งบุคลากรของต่างประเทศมีเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ดังนั้นในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงไม่มีปัญหาในด้านข้อจำกัดทางกฎหมายและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่หากเทียบกับประเทศไทย เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งมาเป็นเวลานานแล้วและมีบุคลากรที่เพียงพอ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลในต่างประเทศมีชื่อเสียง มีความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับของประชาชนและมีประสิทธิภาพด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศออสเตรเลีย (รัฐนิวเซาท์เวลส์) ภายในองค์กรมี Office of the sheriff ทำหน้าที่สนับสนุนการทำงานของศาล เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเป็นพิเศษ มีขอบเขตอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกับ USMS ของสหรัฐอเมริกา แต่ในส่วนขอบเขตของอำนาจและหน้าที่ คือ จะมีหน้าที่เฉพาะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาลเท่านั้น ไม่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะมีอำนาจเฉพาะตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การขอค้น/ตรวจบุคคล/ทรัพย์สินก่อนเข้ามาในบริเวณศาล การควบคุมตัวบุคคลเพื่อส่งให้ตำรวจหากมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นได้กระทำหรือพยายามกระทำความผิดในบริเวณศาล และต้องส่งตัวให้ตำรวจโดยเร็วที่สุด

เนื่องจากส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 นั้น บังคับใช้ได้เพียง 4 ปี อีกทั้งอัตรากำลังยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ยังคงต้องขอความร่วมมือจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก ในเรื่องของการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล แต่อย่างไรก็ตาม ภารกิจดังกล่าวไม่ได้เป็นเรื่องความซ้ำซ้อนกับภารกิจของหน่วยงานอื่นแต่อย่างใด การกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้นมีเจตนารมณ์เพื่อช่วยในการสนับสนุน เสริมสร้างประสิทธิภาพในการป้องกันปัญหาผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาล หรือผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลให้น้อยลง และทำให้การบังคับตามผลคำพิพากษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวไม่ได้ตัดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติแต่อย่างใด แต่เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเสริมการทำงานระหว่าง เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่นกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยภารกิจหลักที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลดำเนินการเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งศาลเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนาจะดำเนินการเหมือนเจ้าพนักงานตำรวจที่สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ดำเนินการสืบสวน สอบสวน จับกุม คดีอาญาทั่วไป

องค์ความรู้ใหม่

ความเป็นอิสระในกระบวนการยุติธรรมเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้พิพากษาและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความยุติธรรมสำหรับประชาชน เพื่อรักษาความเป็นอิสระนี้ จึงต้องมีมาตรการเพื่อปกป้องความปลอดภัยของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม เมื่อมีภัยคุกคามที่เป็นอันตรายมากขึ้นเรื่อยๆ ในสังคม เช่น เทคโนโลยี

สมัยใหม่ อาชญากรรมที่ซับซ้อน และความขัดแย้งทางการเมือง ความท้าทายเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับความปลอดภัยของผู้ที่มาติดต่อราชการภายในศาล การที่ศาลมีบุคลากรที่บังคับใช้กฎหมายอยู่ในองค์กรของตัวเอง ซึ่งมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวหรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมและการดำเนินคดีของศาลเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ อีกทั้งในปัจจุบันยังมีปัญหาที่ตำรวจไม่ได้ดำเนินการจับกุมผู้หลบหนีเท่าที่ควร เป็นเพราะปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานและค่าใช้จ่ายในการส่งตัวผู้ถูกจับ จึงมีการกำหนดเจ้าพนักงานตำรวจศาลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ เจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ขึ้น แต่ปรากฏว่าบทบาทและแนวทางในการปฏิบัติบางประเด็นของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ชัดเจน มีข้อจำกัดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่เทียบเท่ากับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ คือ เจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่เสมือนเป็นเพียงผู้ประสานงานเท่านั้น เพราะอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้คงให้ตำรวจทำงานหลักเหมือนเดิม ทั้งที่มีการตรากฎหมายขึ้นมาสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาลโดยเฉพาะและกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจเท่ากับตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเห็นสมควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมในเรื่องปัญหาอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกิดประโยชน์สูงสุด ก็ควรมีการปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมบทบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นในกรณีเกี่ยวกับอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ถูกจำกัดไม่เทียบเท่ากับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จึงเห็นควรแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 5(4) และ (5) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ใหม่ ดังต่อไปนี้ มาตรา 5 เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ (4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนี หรือจะ

หลบหนี หรือหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว และ (5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2557). แนวคิดตั้งตำรวจศาล. เรียกใช้เมื่อ 24 เมษายน 2566 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2566). เผย ‘ตร.ศาล’ วางสเปกสูง ได้โอกาสได้เต้าก้าวหน้า. เรียกใช้เมื่อ 21 เมษายน 2566 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/1257002>
- พรภัทร์ ตันติกุลนันท์ และจิรดา กฤตยานุกุล. (2562). พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. นิตยสารตุลพาห, 66(1), 179-206.
- พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอน 50. หน้า 253-257.
- พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 98 หน้า 1-4.
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477. (2478). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52/-/หน้า 598.

แนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์*

GUIDELINES FOR SOLVING MYANMAR'S POLITICAL CRISIS

พระมอญ ปุ๊ปพะ ทองสา

Ven. Poke Pha

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

นรพัชร เสธาทอง

Norapat Soathongtong

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, ประเทศไทย

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand

E-mail: shin94243@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศเมียนมาร์เป็นประเทศที่มีความซับซ้อนทางโครงสร้างการเมืองสูง อันเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาทางการเมืองต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน บทความวิชาการเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์ ผลการศึกษาพบว่า 1) สาเหตุของวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์ เกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการได้แก่ 1) การถูกแทรกแซงจากรัฐมหาอำนาจเพื่อครอบครองจุดยุทธศาสตร์ จนปัญหาความขัดแย้งเคลื่อนตัวไปสู่สงครามตัวแทนของจีนและอเมริกาในที่สุด 2) การช่วงชิงอำนาจทางการเมืองภายในประเทศ จนนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพทางการเมือง รวมไปถึงการเกิดโครงสร้างทางการเมืองที่มีความซับซ้อนในแต่ละรัฐ หรือการรวมกลุ่มกันของกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อมุ่งผลประโยชน์ทางการเมือง และการสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มการเมืองภายในประเทศกับกลุ่มการเมืองจากภายนอกประเทศ ยิ่งทำให้วิกฤติทางการเมืองมีความรุนแรงจนกลายเป็นสงครามตัวแทนในที่สุด 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์ ประกอบไปด้วย 1) แนวทางแก้ปัญหากลุ่มชาติพันธุ์จากต่างประเทศ โดยการสร้างสมดุลอำนาจ 2) แนวทางแก้ปัญหากลุ่มการเมืองภายในประเทศ

*Received 23 June 2024; Revised 16 December 2024; Accepted 17 December 2024

ภายในประเทศโดยการเจรจา โดยเฉพาะการสร้างเงื่อนไขให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจจากเดิมที่อยู่ในลักษณะของสองขั้วอำนาจ ให้กลายเป็นระบบสามขั้วอำนาจหรือสมดุล 3 ฝ่าย องค์ความรู้จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างฐานอำนาจทางการเมือง 2 ฝ่ายในเมียนมาร์จากเดิมที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของจีนและสหรัฐอเมริกาเป็นเหตุให้เกิดสงครามตัวแทน การใช้วิธีถ่วงดุลโดยการ “สร้างสมดุล 3 ฝ่าย” ระหว่างรัฐบาลองซานซูจี รัฐบาลทหารเมียนมาร์ และกลุ่มชาติพันธุ์ จะช่วยให้เกิดสมดุลทางโครงสร้างการเมืองและนำไปสู่การเจรจาในอนาคต

คำสำคัญ : สงครามตัวแทน, รัฐบาลทหารเมียนมาร์, กลุ่มชาติพันธุ์, สนธิสัญญาปางโหลง

Abstract

Myanmar is a highly complex political structure country that has long been the root of political problems. This academic article on ways to solve the political crisis in Myanmar has the objectives: 1. To study the causes of the political crisis in Myanmar. 2. To suggest ways to solve the political crisis in Myanmar. The results of the study found that. 1) The causes of Myanmar's political crisis are due to two main factors : 1) Under the intervention of superpowers, occupying a strategic position, the conflict ultimately evolved into a representative war between China and the United States. 2) Domestic political power struggles lead to political instability. This includes the emergence of complex political structures in each state, or the grouping of ethnic groups to pursue political interests, and the coordination of interests between political groups within the country and political groups from outside the country, which has made the political crisis more severe and eventually become a proxy war. And, 2) Guidelines for solving Myanmar's political crisis include: 1) Guidelines for solving problems of foreign interference by creating a balance of power. 2) A solution to the problem of domestic political power struggles through negotiation, especially by creating conditions to balance power from the original two-pole system to a three-pole system or a balance of three parties. Knowledge from the study found that : The two-party political power base structure in Myanmar was previously under the influence of China and the United States. The two superpowers caused a political crisis that led to a proxy war. Using the balancing method by "creating a three-way balance" between the government of Aung San Suu Kyi, Myanmar

military government and ethnic groups, it will help create a balance in the political structure and lead to negotiations in the future.

Keywords: Key Proxy War, Myanmar Military Government, Ethnic Group, Panglong Agreement

บทนำ

ประเทศเมียนมาร์เผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ช่วงเวลาก่อนได้เอกราชจากอังกฤษจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากประเทศเมียนมาร์เมื่อสมัยปกครองโดยระบบกษัตริย์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีกลุ่มชนชาติที่เคยมีเอกราชของตัวเองมาก่อน และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ซึ่งอำนาจกันมาก็คือ กลุ่มเชื้อสายพม่า (Burma) ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบแม่น้ำอิระวดีตอนบน กลุ่มเชื้อสายมอญหรือรามัญ (Mon) ที่อยู่ทางตอนใต้ แถบแม่น้ำอิระวดีตอนใต้ หงสาวดี และมุตตะมะ กลุ่มเชื้อสายไทใหญ่หรือฉาน (Chan) อาศัยอยู่ทางตอนเหนือ และตะวันออกทางเทือกเขาที่ล้อมรอบแม่น้ำสาละวิน และกลุ่มเชื้อสายอาระกัน (Arakan) หรือยะไข่ ที่อยู่ทางตะวันตก นอกจากนี้มีชนชาติอื่นที่ปักหลักอาศัยอยู่ในแต่ละพื้นที่ที่มีหลายชนเผ่าด้วยกัน จนถึงสมัยราชวงศ์คอนบวงซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายของเมียนมาร์ ที่อังกฤษเข้ามารุกรานยึดประเทศเมียนมาร์เป็นเมืองขึ้น (ชาลววิทย์ เกษตรศิริ, 2544) เมื่อประเทศเมียนมาร์ต้องสูญเสียเอกราชตกอยู่ภายใต้การปกครองอังกฤษ โดยอังกฤษใช้นโยบายในการปกครองเมียนมาร์แบบแบ่งแยกชนชาติและพื้นที่ออกจากกัน ระหว่างชาวพม่ากับชาวชาติพันธุ์แถบเทือกเขา ซึ่งปกครองต่อเนื่องมาจนได้รับเอกราชจากอังกฤษ (พรพิมล ตรีโชติ, 2542) การตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษและนโยบายแบ่งแยกเพื่อปกครอง ทำให้ลักษณะของพหุสังคมมีความชัดเจนมากขึ้น แต่ภายใต้การนำของนายพลอองซานและความร่วมมือจากกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้เมียนมาร์สามารถเรียกร้องเอกราชคืนจากอังกฤษเป็นผลสำเร็จ แต่ถึงกระนั้นความซับซ้อนทางการเมืองที่มีมากจนเกินไปทำให้ประเทศเมียนมาร์ไม่สามารถรวมตัวกันเป็นปึกแผ่นได้อีก ส่งผลให้การเมืองของเมียนมาร์ขาดเสถียรภาพมาจนถึงปัจจุบัน (นรพัชร เสาธงทอง และคณะ, 2565) แต่ด้วยอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ที่เป็นเสมือนฐานคิดที่สำคัญประการเดียวในเมียนมาร์ที่ทำให้ประชากรที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์นั้นสามารถหลอมรวมการอยู่ร่วมกันได้ท่ามกลางความแตกต่างในพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา

การกล่าวถึงสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองในเมียนมาร์ ผู้เขียนพบประเด็นที่สำคัญคือ ก่อนได้รับเอกราชจากอังกฤษผู้นำชาวพม่าพรรคสันนิบาตเสรีชนต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti-Fascist People's Freedom League: AFPFL) นำโดยนายพล อองซาน ไปเจรจากับกลุ่มชาติพันธุ์เทือกเขานำโดย ฉาน กะฉิ่น และชิน ในเมืองปางโหลงรัฐฉาน (วิจิตร ปรายูร

วงศ์, 2567) เมื่อเจรจาลแล้วได้ข้อตกลงว่าประเทศเมียนมาร์ต้องปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยแบบสหพันธรัฐ โดยฝ่ายกลุ่มชาติพันธุ์เทือกเขา เรียกร้องเอกราชพร้อมกับชาวพม่าด้วย หลังจากนั้นนายพล อองซาน เสียชีวิตจากการลอบสังหารแล้ว ผู้นำชาวพม่านำโดย อูนู ไม่ยอมทำตามข้อตกลงสนธิสัญญาปางโหลง กลับเขียนรัฐธรรมนูญแบบการปกครองประเทศระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐเดียว จึงทำให้กลุ่มชาติพันธุ์สิ้นหวังจากผู้นำชาวพม่า ซึ่งชาติพันธุ์บางกลุ่มก็ฉกฉวยต่อสู้กับรัฐบาล อูนู จนเกิดสงครามกลางเมือง (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544) ผลจากการไม่ดำเนินการตามข้อตกลงที่ให้ไว้ในเมืองปางโหลงรัฐฉาน แทนที่จะพยายามหาแนวทางการแก้ปัญหาทางการเมืองให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ สุดท้ายทางออกปัญหาที่จบลงด้วยการรัฐประหารของพลเอก เนวิน เมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 (เอ ตา ออง, 2562) ซึ่งพลเอก เนวิน อ้างว่ากลุ่มชาติพันธุ์พยายามจะแบ่งแยกประเทศชาติจึงจำเป็นต้องยึดอำนาจ หลังจากพลเอก เนวิน ทำการรัฐประหารแล้วปกครองประเทศโดยระบบทหารมาถึง 12 ปี แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จึงร่างรัฐธรรมนูญใหม่เปลี่ยนแปลงการปกครองแบบสังคมนิยมระบบพรรคเดียวถึง 14 ปี ซึ่งประเทศเมียนมาร์ก็ต้องได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำรุนแรง จึงทำให้ ประชาชน นักศึกษา พระสงฆ์ และข้าราชการออกมาเดินขบวนประท้วงขับไล่รัฐบาลพลเอก เนวิน เมื่อ 8 สิงหาคม ค.ศ.1988 รัฐบาลพลเอก เนวินก็ต้องลงจากอำนาจ และพลเอก ซอหม่อง เข้ามาควบคุมอำนาจต่อและทำการเลือกตั้งในปี ค.ศ.1990 (เอ ตา ออง, 2562) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของเมียนมาร์นั้น เกิดขึ้นเป็นระยะและถูกจับตามองจากรัฐมหาอำนาจจากซีกโลกตะวันตกอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตยของอองซานซูจีชนะการเลือกตั้ง แต่อำนาจทางการเมืองการบริหารและกลไกในระบบราชการยังอยู่ในมือของคณะรัฐบาลทหารเมียนมาร์ คำว่าคณะรัฐบาลทหารเมียนมาร์ เกิดจากคณะทหารที่เคยบริหารประเทศมาอย่างยาวนานและยังคงมีอำนาจในกลไกระบบราชการ (นรพัชร เสาธงทอง และคณะ, 2565) แม้ว่าพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (เอ็น แอล ดี) จะชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลาย แต่ฝ่ายรัฐบาลทหารได้ให้เหตุผลว่าประเทศเมียนมาร์นั้นยังไม่มีรัฐธรรมนูญ ดังนั้นรัฐบาลทหารจำเป็นต้องร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จก่อนจึงจะถ่ายโอนอำนาจให้แก่รัฐบาลประชาธิปไตยได้ จนกระทั่งพลเอก ซอหม่อง ได้ลาออกจากความเป็นผู้นำเหล่าทัพ และถ่ายโอนอำนาจทางทหารให้แก่พลเอก ตานฉ่วย ขึ้นมาเป็นหัวหน้ารัฐบาลทหารสืบต่อไป

นอกจากนี้ ผู้เขียนพบประเด็นที่สำคัญคือ ในช่วงรัฐบาลพลเอกอาวุโส ตานฉ่วย ซึ่งได้ประกาศให้กลุ่มชาติพันธุ์เข้าร่วมเจรจาเพื่อหยุดยิงและได้จัดตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อความพร้อมสำหรับการเลือกตั้งในอนาคต ซึ่งได้รับการตอบรับจากกลุ่มชาติพันธุ์มากถึง 15 กลุ่ม ส่วนคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ได้ร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นลงในปี พ.ศ.2551 การร่าง

รัฐธรรมนูญในครั้งนี้นำใช้เวลานานถึง 16 ปี (Swiss Pease, 2016) แต่ปัญหาทางการเมืองก็ยังไม่จบสิ้นเพราะรัฐบาล พลเอก เต็งเส่ง ไกล่จะหมดวาระ จนเมื่อถึงปี พ.ศ.2559 พรรคการเมืองของ อองซาน ซูจี เข้ามาเป็นรัฐบาล ซึ่งได้ประกาศจัดการประชุมปางโหลงศตวรรษที่ 21 เพื่อจะแก้ไขปัญหาทางการเมืองภายในประเทศที่มีมาอย่างยาวนานโดยสันติวิธี แต่การเจรจาก็ไม่ค่อยคืบหน้าเท่าที่ควร จนกระทั่งพลเอกอาวุโส หมิ่น ออง หล่าย ได้เคลื่อนไหวกำลังทหารเพื่อแก้ไขวิกฤติทางการเมืองอีกครั้งในปี พ.ศ. 2564 แต่ฝ่ายชนกลุ่มน้อยและกลุ่มติดอาวุธทั้งหลาย ก็ยังขาดความเชื่อมั่นรวมไปถึงการถูกแทรกแซงทางการเมืองจากรัฐมหาอำนาจ ยิ่งทำให้การแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองภายในของเมียนมาร์ทวีความซับซ้อนจนถึงที่สุด ผู้เขียนได้ทำงานร่วมกับประชาชนในพื้นที่และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมมาอย่างยาวนาน จึงศึกษาถึงความเป็นมาของแนวทางการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการวางแนวทางแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์มีประเด็นดังนี้

สาเหตุของวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์

1. การถูกแทรกแซงจากรัฐมหาอำนาจเพื่อครอบครองจุดยุทธศาสตร์

1.1 การถูกแทรกแซงจากประเทศอังกฤษ โครงสร้างของประเทศเมียนมาร์นั้นแบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 2 ประเภท คือ รัฐ หมายถึงพื้นที่ที่มีประชากรของชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ แบ่งออกเป็น 7 รัฐ ประกอบด้วย รัฐคะฉิ่น รัฐฉาน รัฐกะยา รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ รัฐอาระกัน (ยะไข่) และรัฐฉิ่น และประเภทที่สองคือเขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 7 เขต ประกอบด้วย เขตตะนาวศรี เขตย่างกุ้ง เขตอิระวดี เขตพะโค เขตมะกวย เขตมณฑลเยลและเขต สะกาย (นรพัชร เสารทอง และคณะ, 2565) ซึ่งสะท้อนภาพของนโยบาย “แบ่งแยกเพื่อปกครอง” ของประเทศอังกฤษซึ่งเคยเป็นเจ้าอาณานิคมเหนือเมียนมาร์ได้เป็นอย่างดี การเน้นย้ำให้ชาวพื้นเมืองเห็นถึงความแตกต่างระหว่างชาติพันธุ์ กลายเป็นวิธีการสำคัญที่ใช้รักษาอำนาจทางการเมืองของรัฐบาลมาจนปัจจุบัน (นรพัชร เสารทอง, 2559) จนกระทั่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 กลุ่มนักศึกษา นำโดย ตะซัน อองซาน ได้ร่วมกับกองทัพญี่ปุ่นเพื่อจัดตั้งกองทัพเอกราชพม่า (Burma Independence Army : BIA) ได้ขับไล่อังกฤษออกจากพม่า แต่เมื่อเมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นเข้าปกครองพม่ามีการลิดรอนกดขี่ชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยอย่างรุนแรง ซึ่งผู้นำชาวพม่าก็รวมตัวกันเพื่อต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น โดยกลุ่มนักการเมืองและกองทัพเอกราชพม่าสามารถร่วมกันก่อตั้งองค์กรสันนิบาตเสรีชนต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti- Fascist People's Freedom league : AFPFL) เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษก็ได้กลับมาปกครองพม่าอีกครั้ง (พรพิมล ตรีโชติ, 2542) ผู้นำองค์กรสันนิบาตเสรีชนต่อต้านฟาสซิสต์นำโดยนายพล อองซาน และประชาชนจำนวนมาก แสดงเจตจำนงต่อประเทศอังกฤษให้ปฏิบัติตามข้อตกลงว่าจะมอบ

เอกราชให้แก่เมียนมาร์ภายในหนึ่งปี ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองเมียนมาร์ที่เกิดจากประเทศอังกฤษ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองนั้นเป็นการใช้อิทธิพลทางการทหารและการเมืองจากภายนอก แม้ว่าวิธีดังกล่าวจะใช้แก้ไขปัญหาทางการเมืองได้ในช่วงระยะเวลาสั้น แต่ก็เป็นการเปิดทางให้กลุ่มต่อต้านรัฐบาลทหารสร้างองค์กรทางการเมืองที่เป็นแกนนำของประชาชนในการเรียกร้องเอกราชและเคลื่อนไหวทางการเมืองได้

1.2 การถูกแทรกแซงจากจีนและสหรัฐอเมริกา ในมุมมองของสหรัฐอเมริกานั้นผู้เขียนพบแนวคิดด้านภูมิรัฐศาสตร์ว่าหากพิจารณาจากทฤษฎีชายขอบทวีปของสปิกแมนด์จะพบว่าดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าริมแลนด์ นอกจากจะเป็นรัฐชายฝั่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ให้กลายเป็นท่าเรือน้ำลึกได้แล้ว ในมุมมองของกลุ่มประเทศในโลกตะวันตกยังเป็นดินแดนชายขอบทวีป ที่มีสถานะในการเป็น “พื้นที่ปิดล้อม” เพื่อสกัดกั้นการเติบโตของประเทศจีนเพื่อไม่ให้ประเทศจีนมีทางออกสู่ทะเล แน่นอนว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ล้วนเป็นผลสืบทอดมาจากยุคสงครามเย็นในครั้งอดีต ดังนั้นกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงกลายเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในแง่ของยุทธศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศไปโดยปริยาย (นรพัชร เสาธงทอง และคณะ, 2565) ซึ่งในมุมมองนี้ทำให้ผู้เขียนเห็นว่าการที่สหรัฐอเมริกาพยายามแทรกแซงทางการเมืองของประเทศเมียนมาร์ย่อมเล็งเห็นประโยชน์จากยุทธศาสตร์แนวปิดล้อมและทรัพยากรที่อยู่ในอาณาบริเวณดังกล่าว ประชาธิปไตยในเมียนมาร์ จึงเป็นเสมือนเงื่อนไขสำคัญที่จำเปิดโอกาสให้ “กลุ่มทุนตะวันตก” มีความชอบธรรมทั้งในแง่ของสิทธิในทรัพย์สินที่ตนเองร่วมลงทุน เสรีภาพในการลงทุนและความเสมอภาคในการแข่งขันกับกลุ่มทุนภายในประเทศ โดยนอกจากประเด็นในเรื่องของจุดยุทธศาสตร์แล้วยังมีประเด็นในเรื่องของการดูดกลืนทรัพยากรในประเทศเมียนมาร์เป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณาด้วยเช่นกัน ในประเด็นของการดูดกลืนทรัพยากรนี้ทำให้ประเทศจีนเองก็พยายามแก้ไขยุทธศาสตร์ปิดล้อมดังกล่าวด้วยการสร้างทางรถไฟและเครือข่ายการคมนาคมขนส่งทางบก เพื่อเชื่อมต่อเส้นทางการค้าและการลำเลียงทรัพยากรจำนวนมากที่มีการสำรวจพบในประเทศเมียนมาร์ ด้วยเหตุผลจากการควบคุมจุดยุทธศาสตร์และการแสวงหาทรัพยากรของรัฐมหาอำนาจ ทำให้เกิดภาวะสงครามตัวแทนขึ้นมาโดยปริยาย โดยความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองขององซานซูจีซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนฝ่ายประชาธิปไตย ที่ได้รับการสนับสนุนจากโลกตะวันตก และรัฐบาลทหารเมียนมาร์ที่ได้รับการสนับสนุนจากจีน ได้ขยายวงกว้างขึ้นจนกลายเป็นภาวะสงครามที่ทวีความรุนแรงในระดับประเทศและขยายวงกว้างไปยังรัฐต่างๆ ทั่วประเทศเมียนมาร์

จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้เขียนพบว่า ผลจากการถูกแทรกแซงการเมืองจากรัฐมหาอำนาจ ทำให้สามารถทำการแบ่งโครงสร้างของกองกำลังชาติพันธุ์ออกเป็น 2 กลุ่ม

ใหญ่ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มพันธมิตรเหนือ มี กองทัพยะไข่ (AA) กองกำลังโกก้าง (MNDA) กองกำลังตะอาง TNLA กองกำลังว้า(UWSA) และกองกำลังลาหู่ (NDA) โดยกองกำลังพันธมิตรเหนือนี้มีเงินอยู่เบื้องหลัง และ 2) กลุ่มกองกำลัง 3 K (ซึ่งเป็นอักษรย่อของกองกำลังที่ใช้พยัญชนะ K เป็นอักษรนำ) ประกอบไปด้วย กองทัพเอกราชคะฉิ่น (KIA) กองกำลังกะเหรี่ยง (KNU) กองกำลังคะเรนนิ (KNPP) และ กองกำลังรัฐชิน (CNF) โดยมีสหรัฐอเมริกาคอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ดังนั้นกองกำลังในส่วนนี้จึงมีอาวุธที่ทันสมัยโดยเฉพาะการใช้โดรนต่อสู้กับรัฐบาลทหารเมียนมาร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ขาดความเป็นเอกภาพกันในหมู่กองกำลังชาติพันธุ์

2. การช่วงชิงอำนาจทางการเมืองภายในประเทศ

2.1 สนธิสัญญาปางโหลงกับวิกฤติทางการเมืองภายในเมียนมาร์ หลังจากได้ลงนามข้อตกลงในการประชุมเมืองปางโหลง เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1947 แล้ว ตัวแทนรัฐบาลอังกฤษได้สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้นำที่บอกเขาเกี่ยวกับการแยกตัวเป็นรัฐอิสระโดยมีสาระสำคัญว่า “หลังจากพม่าได้ประกาศเอกราชจากอังกฤษแล้วสามารถเป็นรัฐอิสระได้” ฝ่ายผู้นำพม่าโดยนายพล อองซาน ก็ได้รับทราบเรื่องนี้เป็นอย่างดี (เอ ตา ออง, 2562) ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนคิดว่าน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดการลอบสังหารนายพลอองซานและกลุ่มผู้นำที่บอกเขาในเวลาต่อมา ซึ่งภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าว อู๋ ได้ขึ้นมาเป็นผู้นำพรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (AFPFL) และเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกในการปกครองประเทศพม่าตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1947 และผู้เขียนได้พบข้อมูลที่สนับสนุนในเรื่องของความขัดแย้งทางการเมืองในระดับรัฐดังนี้ “ระบบการปกครองพม่าตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1947 ซึ่งอยู่ในรูปแบบสหภาพ (Union) อันเป็นลักษณะของสหพันธรัฐ แต่อำนาจที่แท้จริงกลับอยู่ที่ชาวพม่า ‘ตะซิ่น ชาน โทน’ ซึ่งเป็นผู้เขียนรัฐธรรมนูญนี้เคยกล่าวว่า รัฐธรรมนูญ ฉบับค.ศ. 1947 นั้นไม่ได้เป็นระบบสหพันธรัฐตามข้อตกลงปางโหลง มันเป็นระบบรัฐเดี่ยว’ เนื่องจากผู้นำพม่าไม่ทำตามข้อตกลงสัญญาปางโหลง สร้างความไม่พอใจกับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ซึ่งทำให้เป็นต้นเหตุเกิดปัญหาวิกฤติทางการเมืองภายในพม่า หลังจากประกาศเอกราชเพียงสามเดือนสงครามกลางเมืองเริ่มปะทุขึ้นและลุกลามบานปลายไปทั่วประเทศ” (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2544) แม้ว่าความขัดแย้งในสมัยรัฐบาลของอู๋ จะมาจากปัจจัยทางการเมืองก็ตาม แต่การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาด โดยเฉพาะการกำหนดราคากลางสินค้า ก็เป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจตามมาไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นการเกิดตลาดมืดที่ซื้อขายสินค้าเกินราคา การเกิดภาวะหนี้ดอกเบี้ยที่ทำให้เกษตรกรต้องสูญเสียที่ดิน และการตกเขียวสินค้าทางการเกษตร ปัญหาเหล่านี้ก็ทำให้วิกฤติทางการเมืองในเมียนมาร์ทวีความรุนแรงมากขึ้นไปอีก (นรพัชร เสาธงทอง, 2559) สิ่งเหล่านี้คือความซับซ้อนทางการเมืองของเมียนมาร์ในช่วงที่

รัฐบาลของอนุเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารประเทศ โดยมีปัจจัยจากต่างประเทศเข้ามาหนุนจนทำให้ระดับความขัดแย้งทวีความรุนแรงขึ้นจนลุกลามเป็นสงครามกลางเมือง

2.2 ความไร้เสถียรภาพทางการเมือง

1) ความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลประชาธิปไตยในอดีต เมื่อถึง ค.ศ.1958 ความแตกแยกภายในของพรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (AFPFL) เกิดขึ้นอย่างชัดเจน กลุ่มแรก คือ กลุ่มที่สนับสนุน อนุ ซึ่งเห็นด้วยกับประกาศกฎหมายนิรโทษกรรมพรรคการเมืองกลุ่มต่อต้านรัฐบาลกลับมาเป็นทางการและแก้ไขรัฐธรรมนูญในสภาทำให้เป็นสหพันธรัฐ และกำหนดให้สถานะความเป็นรัฐแก่รัฐมอญ และรัฐยะไข่ และกลุ่มที่สนับสนุน อุบะ สวย ที่ยืนหยัดติดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล อนุ แต่แพ้ไปเพียง 8 เสียงทำให้รัฐบาล อนุ สั่นคลอนไม่มีเสถียรภาพ จึงจำเป็นต้องโอนอำนาจให้กับพลเอก เนวิน การโอนอำนาจให้พลเอก เนวิน นั้นเป็นต้นเหตุการฉ้อราษฎร์บังหลวงของกองทัพในครั้งต่อมา (เอ ตา ออง, 2562) ผลจากความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลประชาธิปไตย ส่งผลให้อำนาจของรัฐบาลทหารได้กลับมามีอิทธิพล โครงสร้างทางการเมืองในประเทศอย่างเบ็ดเสร็จอีกครั้ง และเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดรัฐบาลทหารของเมียนมาร์ในเวลาต่อมา

2) ความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลทหาร เมื่อการรัฐประหารของคณะปฏิวัติได้ 1 ปี เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน ค.ศ.1963 รัฐบาลคณะปฏิวัตินำโดยพลเอก เนวิน ซึ่งได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรม และประกาศเชิญชนกลุ่มน้อยติดอาวุธต่อต้านรัฐบาลมาเจรจาการหยุดยิง เพื่อแสดงความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองภายในเมียนมาร์ เนื่องจากสงครามกลางเมืองเกิดมาพร้อมกับเอกราชของประเทศเมียนมาร์ ซึ่งไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศบ้านเมืองก็วุ่นวายไม่สงบ เศรษฐกิจถดถอย ประชาชนตกอยู่ในความลำบาก ดังนั้นการประกาศหยุดยิงของรัฐบาลพลเอก เนวิน ประชาชนและฝ่ายกลุ่มผู้ติดอาวุธต่อต้านรัฐบาลได้ออกหนังสือประกาศยืนตีกับการประกาศของรัฐบาลหลายกลุ่มด้วยกัน การเจรจาทางการเมืองในครั้งนี้เกิดความล้มเหลวไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งฝ่ายรัฐบาลพลเอก เนวิน ไม่ยอมรับข้อเสนอของชนกลุ่มน้อยในการจัดการปกครองแบบสหพันธรัฐและการปกครองตนเอง เนื่องจากรัฐบาลพลเอก เนวิน ได้เตรียมจัดการปกครองแบบสังคมนิยมไว้เรียบร้อยแล้ว ดังนั้นการเจรจาทางการเมืองก็จบลงไปในที่สุด (เอ ตา ออง, 2562) ในประเด็นนี้ทำให้พบว่าประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนจนนำไปสู่วิกฤติทางการเมือง อีกทั้งการที่รัฐบาลทหารเองก็ไม่ได้ถือครองอำนาจทางการเมืองที่เบ็ดเสร็จ ส่งผลให้ลักษณะของความเป็นพหุสังคมวัฒนธรรมแสดงตัวออกมาในลักษณะของการต่อต้านรัฐบาลทหารจากกองกำลังของกลุ่มชาติพันธุ์ที่กระจายตัวอยู่ตามรัฐต่างๆ ทั่วประเทศ

2.3 ความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ทางการเมือง แม้ว่าในหลักการแล้วจะเกิดความขัดแย้งทางความคิดด้านรูปแบบการปกครอง แต่ในทางปฏิบัติยังมีมิติของการรื้อฐานอำนาจของกลุ่มต่อต้านอยู่ด้วยเช่นกัน ผู้เขียนพบว่า การยึดกุมโครงสร้างอำนาจทางการเมือง โดยในสมัยรัฐบาลสภาปฏิวัติแห่งสหภาพ (Union Revolutionary Council) หลังจากการยึดอำนาจรัฐประหารของพลเอก เนวิน เมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ.1962 คณะปฏิวัติได้ยกเลิกสภาผู้แทนราษฎรและสภาชนชาติที่ได้จัดตั้งไว้ตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ.1947 โดยคณะปฏิวัติมีเป้าหมายเรื่องความปลอดภัยของรัฐและปัญหาเศรษฐกิจของรัฐ ซึ่งจะเห็นได้จากคำกล่าวของคณะปฏิวัติที่กล่าวไว้ว่า “กลุ่มคณะปฏิวัติจะพยายามอย่างสุดความสามารถที่จะทำให้รัฐเมียนมาร์มีความมั่นคง และประชาชนทุกภายในเมียนมาร์ มีความสุขและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น” (ชัยโชค จุลศิริวงศ์, 2516) อีกทั้ง เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ.1962 คณะปฏิวัติยังได้ประกาศที่จะดำเนินการปกครองแผ่นดินเมียนมาร์ โดยพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (The Burmese Socialist Program Party: BSPP) โดยยึดกิจการของเอกชนมาเป็นของรัฐ ยกเลิกสิทธิพิเศษของบรรดาเจ้าฟ้าผู้ปกครองชนกลุ่มน้อยที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และจัดระเบียบการปกครองใหม่ให้เหมือนกันหมดทั้งประเทศ การบริหารต่าง ๆ ถือเป็นอำนาจของรัฐบาลกลางเท่านั้น มีการจัดตั้งสภาแห่งรัฐ และมีคณะรัฐมนตรีนำเดินการบริหารในรัฐ (พรพิมล ตรีโชติ, 2542) ความคิดที่สำคัญของคณะทหารเมียนมาร์ ที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองโดยใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังเป็นผู้ควบคุมการเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในวิสัยทัศน์และกรอบของ “สังคมนิยมแบบพม่า” ที่คณะทหารเป็นผู้กำหนด แม้ว่าหลักการที่คณะทหารได้กำหนดออกมานี้ ไม่ได้มีแกนความเป็นสังคมนิยมในหลักแนวคิดหรืออุดมการณ์ของ มาร์กซ และเลนิน แต่เป็นการประยุกต์เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายในรัฐ และสังคมนิยม (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2559) สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแนวคิดที่ขัดแย้งกันในด้านของอุดมการณ์และจุดมุ่งหมายทางการเมืองที่มีความแตกต่างกันอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการใช้แนวทางสังคมนิยมที่ยึดกิจการมาเป็นของรัฐ เท้ากับเป็นการรื้อโครงสร้างอำนาจของกลุ่มอำนาจเก่าที่เคยถือครองกรรมสิทธิ์สืบทอดจากบรรพบุรุษ ลงอย่างสิ้นเชิง ความขัดแย้งอันมีที่มาจากความคิดและอุดมการณ์จึงแปรสภาพเป็นความขัดแย้งทางการเมืองในเวลาต่อมา

แนวทางแก้ปัญหาวิกฤตทางการเมืองของเมียนมาร์

1. แนวทางแก้ปัญหาการถูกแทรกแซงจากต่างประเทศ ผู้เขียนพบว่า เมืองหลวงเก่าอย่างกั๋งของประเทศเมียนมาร์นั้น มีที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศและเป็นแหล่งรวมของข่าวสารจากโลกตะวันตก รวมไปถึงการมีมหาวิทยาลัยอย่างกั๋งอยู่ในเขตดังกล่าว ทำให้พื้นที่ส่วนนั้นกลายเป็นฐานที่มั่นของฝ่ายประชาธิปไตย ซึ่งหากเกิดภาวะสงครามสามารถได้รับการสนับสนุน

จากกองกำลังรบทางทะเลจากโลกตะวันตกได้ง่าย ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลทหารเมียนมาร์ตัดสินใจย้ายเมืองหลวงใหม่ไปยังเมืองเนปีดอว์ ผู้เขียนพบข้อมูลเพิ่มเติมคือเมืองหลวงเนปีดอว์นอกจากที่ตั้งจะอยู่บริเวณศูนย์กลางของประเทศแล้ว ยังห่างไกลจากฝั่งทะเลที่ง่ายต่อการตั้งรับจากการรุกรานทางทะเลของโลกตะวันตก ง่ายต่อการควบคุมฝูงชนที่เกิดจากการชุมนุมประท้วง (นรพัชร เสาธงทอง และคณะ, 2565) และการที่สร้างภาพพระเจ้าอโนรธา พระเจ้าบุเรงนอง และพระเจ้าอลองพญา ที่ใหญ่โตในเมืองหลวงใหม่แห่งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ความรักชาติที่ยิ่งใหญ่ของรัฐบาลพลเอกอวูโซ ตานฉ่วย หรือการแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของเมียนมาร์ในสมัยที่ 4 หลังจาก สมัยพระเจ้าอโนรธา พระเจ้าบุเรงนอง และพระเจ้าอลองพญาที่ผ่านมา ดังนั้นแนวทางออกของปัญหาข้างต้นจึงเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งรับในเขตพื้นที่ทางเหนือ การสถาปนาเมืองหลวงแห่งใหม่นี้นอกจากจะเป็นยุทธศาสตร์การตั้งรับทางการทหารเพื่อตั้งรับการรุกรานทางทะเลแล้ว เมืองหลวงใหม่เนปีดอว์ที่อยู่ทางตอนกลางของประเทศยังเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ง่ายต่อการควบคุมดินแดนของรัฐต่างๆ ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวิน อันเป็นดินแดนของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วย

2. แนวทางแก้ปัญหาการช่วงชิงอำนาจการเมืองภายในประเทศ ประกอบไปด้วย

2.1 การเจรจาเพื่อแก้ไขวิกฤติทางการเมืองภายในเมียนมาร์ กามองลึกลงไปประวัติศาสตร์การเมืองเมียนมาร์จะพบว่า หลังจากพลเอกอวูโซ ตานฉ่วยเข้ามามีอำนาจ ซึ่งได้ผลักดันการเจรจาสันติภาพหยุดยิงกับกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธที่สืบทอดมาจากสมัยรัฐบาลพลเอกช่อหมอง ในการสานต่องานเจรจาสันติภาพหยุดยิงกับกลุ่มชาติพันธุ์ในครั้งนี้ มีข้อตกลงหยุดยิงกับกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธถึง 15 กลุ่มด้วยกัน ซึ่งปัญหาความไม่สงบภายในประเทศลดน้อยลงเป็นอย่างมาก (เอ ตา ออง, 2562) รัฐบาลทหารเมียนมาร์เชื่อว่าการเข้าร่วมในอาเซียน พวกเขาจะได้รับความชอบธรรมทางการเมือง และพวกเขาสัญญาต่อองค์กรว่าจะรักษาระเบียบการปกครองขั้นตอนแรกคือการเปลี่ยนชื่อจาก สภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ (SLORC) เป็นสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (SPDC) (สตีเฟน แมคคาร์ธีย์, 2555) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองประเทศเมียนมาร์ในสมัยรัฐบาลพลเอกอวูโซ ตาน ฉ่วย ได้วางรากฐานไปพร้อมกันกับภายใต้แนวคิดเส้นทางสันติภาพสู่ประชาธิปไตย (Roadmap to Democracy) การสร้างสันติภาพภายในประเทศ การขยายมิตรภาพในภูมิภาคอาเซียน การวางแผนทางด้านการความมั่นคง และทางด้านเศรษฐกิจ การวางแผนยุทธศาสตร์ทางด้านความมั่นคงของรัฐบาลทหารเมียนมาร์ เริ่มต้นขึ้นพร้อมกับการสร้างสันติภาพภายในประเทศ เมื่อรัฐบาลทหารเมียนมาร์ทำการเจรจายุติกับกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธ ซึ่งได้ทำข้อตกลงกับชนกลุ่มน้อยในการวางเขตจำกัดให้ผู้ติดอาวุธกลุ่มชาติพันธุ์ถอนอาวุธปืนเคลื่อนไหวไปมาได้ และการวางเขตจำกัดเฉพาะพื้น

ที่ตั้งทัพของกลุ่มติดอาวุธชาติพันธุ์ได้ พร้อมกับการขยายฐานทัพไปยังพื้นที่สำคัญในเขตที่ได้ข้อตกลงหยุดยิงไว้

ความล้มเหลวของการเจรจาเพื่อแก้ไขวิกฤติทางการเมืองภายในเมียนมาร์ในปัจจุบันนั้น มาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เริ่มต้นจากการที่นางองซาน ซูจี ได้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีของเมียนมาร์โดยทิ้งบรรดาผู้นำรัฐหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นพันธมิตรของตนเองที่เคยร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับรัฐบาลทหารมาอย่างยาวนานไว้เบื้องหลัง อีกทั้งนาง องซาน ซูจี ยังคงเข้าแทรกแซงการเมืองในแต่ละรัฐที่เป็นพันธมิตรของตนเองอยู่บ่อยครั้ง โดยแต่ละรัฐจะมีพรรคการเมืองประจำรัฐของตนเองอยู่แล้ว แต่กลุ่มผู้สนับสนุนนาง องซาน ซูจี ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่หัวก้าวหน้าได้ทำการสร้างพรรคการเมืองใหม่เข้าช้อนอยู่ในรัฐเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความแตกแยกในดินแดนของแต่ละรัฐ จนเกิดความไร้เสถียรภาพขึ้นมาจากภายใน รวมไปถึงการสร้างอนุสาวรีย์ของนายพล องซาน ไว้ในรัฐต่างๆ ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเหมาะสม เหตุเพราะแต่ละรัฐนั้นล้วนมีอนุสาวรีย์วีรบุรุษของแต่ละรัฐอยู่ก่อนแล้ว และในท้ายที่สุดการจัดการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะการออกไปใช้สิทธิเข้าช้อนและการเปลี่ยนแปลงทะเบียนราษฎรของคณะกรรมการเลือกตั้ง ทำให้มีการสวมสิทธิของผู้เสียชีวิตและใช้สิทธิจากผู้เสียชีวิตที่เคยถูกตัดรายชื่อไปแล้วมาเลือกตั้งจำนวนมาก จนมีจำนวนผู้ออกมาใช้สิทธิมากกว่าประชากรที่มีสิทธิลงคะแนนถึง 11 ล้านเสียง แม้ว่าในท้ายที่สุดแล้วนาง องซาน ซูจี จะชนะการเลือกตั้ง แต่ก็ทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างผู้นำของแต่ละรัฐกับนาง องซาน ซูจี เป็นอย่างมาก ประเด็นเหล่านี้ทำให้เกิดความไร้เสถียรภาพขึ้นในกลุ่มผู้ต่อต้านรัฐบาลทหารด้วยกันเอง และความน่าเชื่อถือจากการเจรจายังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้กระบวนการเจรจาเกิดความล้มเหลว

2.2 การแก้ไขปัญหาคความไร้เสถียรภาพทางการเมือง

1) การจัดการทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ทรัพยากรซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของคนทั้งประเทศนั้นยังคงอยู่ในมือของชนชั้นนำ ผู้เขียนพบว่า ทรัพยากรธรรมชาติตามการสำรวจของ 'วอยซ์' สำรวจแหล่งสมบัติของกองทัพเมียนมาร์ผ่านรายงาน “The economic interests of the Myanmar military” เมื่อปี พ.ศ. 2552 ของสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ที่เปิดเผยว่ากองทัพเมียนมาร์เป็นเจ้าของอาณาจักรธุรกิจครอบคลุมอำนาจทางเศรษฐกิจอันมหาศาล มีบริษัทภายใต้การควบคุมของกองทัพ 2 แห่ง คือ บริษัท Myanmar Economic Corporation (MEC) และ บริษัท Union of Myanmar Economic Holdings Ltd. (MEHL) ทั้งสองครอบครองบริษัทไม่น้อยกว่า 106 แห่งในหลายกลุ่มธุรกิจ ในจำนวนนี้มีอย่างน้อย 45 บริษัทที่ MEHL เป็นเจ้าของโดยตรง ขณะที่ MEC ลงทุนโดยตรงอย่างน้อย 61 บริษัท ที่เกี่ยวข้องกับกองทัพเมียนมาร์ (นิลบล ไพเราะ, 2552) ซึ่งในมู

นี้ทำให้ผู้เขียนมองภาพของการผูกขาดธุรกิจและทรัพยากรอันมหาศาลให้จำกัดไว้ในกรอบของชนชั้นนำ ผลของการผูกขาดธุรกิจเหล่านี้ทำให้ช่องว่างระหว่างชนชั้นนำและประชาชนในระดับล่างมีระยะห่างกันมากขึ้น เขตไฮโซโซนในเขตเมืองหลวงเก่าที่อย่างกรุงจึงเป็นพื้นที่สำหรับชนชั้นนำที่ผูกขาดธุรกิจและทรัพยากรเอาไว้ นอกจากนี้ยังพบข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจที่เป็นเสมือนกับตัวแทนของรัฐบาลอนุรักษนิยมดังนี้ “สำหรับ Union of Myanmar Economic Holdings Ltd. (MEHL) ก่อตั้งเมื่อปี 2533 มุ่งลงทุนธุรกิจขนาดกลาง อาทิ แปรรูปพลอย-หยก , เฟอร์นิเจอร์, บริการการเงินและประกันภัย, อาหาร เครื่องดื่ม, โรงแรม, นำเที่ยว, แท็กซี่, ขนส่ง, อสังหาฯ และนำเข้า-ส่งออก ส่วน MEC ก่อตั้งเมื่อปี 2540 ถึงแม้ว่าอำนาจและธุรกิจอยู่ในกำมือของรัฐบาลทหารพลเอกอาวุโส ตานฉ่วย มาเป็นเวลาเกือบสองทศวรรษ และได้บริหารจัดการตามอำเภอใจของกองทัพ แต่ประชาชนผู้อยู่ภายใต้การปกครองรัฐบาลทหารตกอยู่ในความยากจนอย่างเลี้ยยซีพโดยความลำบาก การปรับขึ้นราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวอย่างผิดปกติของรัฐบาลทหาร ในปี พ.ศ.2550 ทำให้พระสงฆ์ นักศึกษา และประชาชนลุกขึ้นต่อต้านรัฐบาลในการเดินขบวนประท้วงเป็นครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ รัฐบาลทหารเมียนมาร์ได้ใช้ความรุนแรงเข้าสลายการชุมนุม” (นิลบล ไพเราะ, 2552) การกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมระหว่างชนชั้นนำและชนชั้นล่างของประเทศ จึงน่าจะเป็นวิธีการสำคัญประการหนึ่งในการแสวงหาทางออกในระยะยาว ซึ่งจะต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างของการถือครองที่ดิน รวมไปถึงกลไกทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เปิดช่องให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและถ่วงดุลระบบราชการได้

2) การสร้างกลไกในการลดความขัดแย้ง หากมองย้อนไปในอดีตจะพบว่า ในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2553 พลเอก เต็งเส่ง ได้โอนอำนาจจากรัฐบาลพลเอกอาวุโส ตาน ฉ่วย ตามรัฐธรรมนูญ 2008 โดยผ่านการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 และมีนโยบายการสร้างสันติภาพภายในประเทศ การปฏิรูปทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อย่างกว้างขวาง การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของพลเอก เต็งเส่ง โดยวิธีการลดการเผชิญหน้าในการแก้ปัญหา การแก้ไขปัญหาด้านความแตกต่างของประชากรในประเทศผ่านกลไกของการปรึกษาหารือ และการเจรจา (Deliberation and dialogue) ได้สร้างความประหลาดใจให้กับผู้สังเกตการณ์และผู้วิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองของเมียนมาร์ทั้งในและต่างประเทศ (ดำรง ลีนานุรักษ์, 2556) รัฐบาลทหารของพลเอก เต็งเส่ง ก็มีแนวคิดทางการเมืองในการผลักดันให้เกิดสันติภาพ การเจรจายุติภัยกับกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธภายในประเทศเช่นกัน ดังนั้นหากรัฐมหาอำนาจทั้งสองฝ่ายซึ่งประกอบไปด้วยจีนและสหรัฐอเมริกา ลดบทบาทในการแทรกแซงทางการเมืองผ่านรัฐบาลประชาธิปไตยและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศเมียนมาร์ลง ย่อมจะสามารถผลักดันให้แต่ละกลุ่มที่กำลังปะทะกันทางการเมือง เคลื่อนตัวไปสู่กระบวนการเจรจาได้เป็น

ผลสำเร็จ ผู้เขียนวิเคราะห์ว่าการที่การเมืองในประเทศเมียนมาร์นั้นมีแนวโน้มไปสู่ความรุนแรง เกิดจากการเสียสมดุลในเวทีการเมืองระหว่างประเทศที่มีเพียงอเมริกาและจีนเข้ามามีอิทธิพล เท่านั้น หากฝ่ายใดชนะย่อมนำมาซึ่งประโยชน์อันมหาศาลของประเทศตนเอง ประเด็นนี้จึงทำให้ทั้งสองฝ่ายกลัวที่จะผลักดันประเทศเมียนมาร์ไปสู่ภาวะสงครามตัวแทน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงต้องสร้างอำนาจที่สามในการถ่วงดุลจีนและอเมริกา เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลและลดการสูญเสียทรัพยากรและกำลังพล เพราะสองฝ่ายที่เปิดฉากรบก่อนย่อมนำมาซึ่งความสูญเสียจนเป็นเหตุให้ฝ่ายที่สามเข้ามาฉกฉวยผลประโยชน์ได้ หากประเทศเมียนมาร์สามารถสร้างสมดุล 3 ฝ่ายได้น่าจะช่วยลดความรุนแรงทางการเมืองลง อันจะนำไปสู่กลไกการเจรจาทางออกได้ในอนาคต

3) การปฏิรูปทางการเมือง จากเหตุความไม่สงบภายในประเทศ รัฐบาลทหารเมียนมาร์ต้องเร่งดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศไปสู่ประชาธิปไตยต่อไปอย่างรวดเร็วโดยการจัดประชุมเพื่อวางหลักการเพื่อร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ 3 กันยายน ค.ศ.2007 และมีการตั้งคณะกรรมการธิการเพื่อร่างรัฐธรรมนูญเพื่อดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญที่ค้างค้ำมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1993 เป็นเวลานานถึง 14 ปี จนเสร็จสิ้นในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน และรัฐบาลทหารเมียนมาร์ได้กำหนดให้มีการลงประชามติของประชาชนเพื่อรับรองร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่ 4 ของ Road Map โดยกำหนดให้มีขึ้นในระหว่างวันที่ 10-24 พฤษภาคม ค.ศ.2008 ถึงแม้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวพายุไซโคลนนาร์กีส กำลังพัดถล่มเมียนมาร์ก่อนวันลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแค่หนึ่งสัปดาห์ แต่รัฐบาลทหารก็ยังดำเนินการต่อ ปรากฏผู้มีมาลงคะแนนประมาณร้อยละ 98 และลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญ ร้อยละ 92.48 ทั้งนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงความชอบธรรมว่าเป็นการสืบทอดอำนาจของเผด็จการทหาร (ธานี สุขเกษม, 2557) หลังจากนั้นจึงมีการจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้น โดยผลการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรคสหภาพเอกภาพและพัฒนา (USDP) นำโดยพลเอก เต็งเส่ง ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งนี้

การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในเมียนมาสมัยรัฐบาลพลเอก เต็งเส่ง ตั้งแต่พ.ศ.2554 จนถึง พ.ศ.2558 เข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในระยะเวลา 4 ปี ช่วงสามปีแรกมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะด้านการสร้างสันติภาพภายในประเทศ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงสุดในรอบ 50 ปี และการพัฒนาทางสังคมก็มีความก้าวหน้าอย่างไม่เคยเห็นมาก่อน แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์ปัญหาโรฮิงจาในรัฐยะไข่ เนื่องจากความกดดันของชาติตะวันตกส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และความเชื่อมั่นต่อนักลงทุนต่างชาติมาก จะเห็นได้ว่าวิธีการหาทางออกการแก้ปัญหาทางการเมืองของรัฐบาลพลเอก เต็งเส่ง ซึ่งมีการวางแผนมาเป็นอย่างดี และมีความเชื่อมโยงทั้งภายในและ

ต่างประเทศ มีการผ่อนคลายกฎระเบียบทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นนัยสำคัญ
สุดท้ายได้ถ่ายโอนอำนาจให้แก่รัฐบาล เอ็น แอล ดี ที่ชนะการเลือกตั้งอย่างราบรื่น

4) การแก้ไขการบริหารงานที่ผิดพลาดขององชาน การเลือกตั้งทั่วไปของเมียนมาร์
เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 ถือเป็นการเลือกตั้งครั้งประวัติศาสตร์ของประเทศ การ
เลือกตั้งครั้งนี้ พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (NLD) นำโดยนาง อองซาน ซู จี ได้รับ
ชัยชนะอย่างท่วมท้น แม้ว่ารัฐบาลเอ็น แอล ดี แม้ว่าจะมีความนิยมสูงจากประชาชน
ภายในประเทศ แต่ประชานิยมทางชาติที่เคียดแค้นนาง อองซาน ซูจีในเรื่องการต่อสู้กับเผด็จ
การทหารก็เริ่มดีดตัวออกห่าง เหตุผลส่วนใหญ่เป็นเพราะพรรคเอ็นแอลดีล้มเหลวในการป้องกัน
ไม่ให้เกิดการสังหารหมู่ต่อชนกลุ่มน้อยชาวโรฮิงญา (พระปูปะ หองสา, 2565) ในขณะที่
สหรัฐฯ และสหภาพยุโรปทำการคว่ำบาตรกับเจ้าหน้าที่ทหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการละเมิด
สิทธิมนุษยชน แต่นาง อองซาน ซูจี กลับสวนท่ำที่ต่อผู้นำกองทัพในสากลโลก ทำให้รัฐบาล
ตะวันตก กลุ่มสิทธิมนุษยชนและชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ในเมียนมาร์สิ้นหวังต่อท่าทีดังกล่าว
นักวิเคราะห์นานาชาติต่างวิพากษ์วิจารณ์บทบาทการนำขององชาน ซูจี ที่มีลักษณะแบบ
อำนาจนิยม ไม่ยอมกระจายอำนาจ เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ จนเกิดการ
ประท้วงต่อต้านรัฐบาล นำไปสู่ความรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้นำต่อต้านเดินขบวน
ประท้วงในรัฐกะเรณีนี และทั้งในรัฐมอญ กรณีประชาชนและพระสงฆ์ประมาณสองหมื่นคน
เกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลเอ็น แอล ดี ที่การเปลี่ยนชื่อสะพานข้ามแม่น้ำสาละวินเมืองเหมาะ
ละแห่งกับเมืองปูลูจัน มาเป็นชื่อนายพล อองซาน ด้วยมติรัฐสภา ประชาชนและพระสงฆ์
ออกมาต่อต้านเดินขบวนประท้วงครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ (พระปูปะ หองสา, 2565) อีกทั้ง
การเจรจาสันติภาพกับกลุ่มติดอาวุธชาติพันธุ์ก็ไม่คืบหน้าในช่วงที่พรรค เอ็นแอลดี เป็นรัฐบาล
ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเอ็นแอลดีสั่งยุบศูนย์สันติภาพเมียนมาร์ ซึ่งก่อตั้งจากรัฐมนตรีเพื่อการ
ปฏิรูปในสมัยรัฐบาลประธานาธิบดี เต็งเส่ง และเปลี่ยนแปลงคณะทำงานเดิมเพื่อก่อตั้งคณะ
เจรจาของตัวเองขึ้นมาใหม่ ทำให้ฝ่ายกลุ่มชาติพันธุ์สูญเสียความเชื่อใจในตัวรัฐบาลกลาง และ
พลอยทำให้ความเชื่อใจที่สร้างกันมาในคณะเจรจาเดิมหายไปด้วย

นอกจากนี้ผู้สนับสนุนพรรคเอ็น แอล ดี ซึ่งใช้ช่องทางสื่อสารออนไลน์ในอินเทอร์เน็ต
โจมตีกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคการเมืองอื่น จนเกิดความแตกแยกในสังคมอย่างไม่เคยปรากฏมา
ก่อน แม้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้พรรคเอ็น แอล ดี ได้รับชัยชนะ แต่กลับมีข้อเรียกร้องให้ตรวจผล
การนับคะแนนใหม่อีกครั้ง เนื่องจากผลการนับคะแนนของผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งเกินมาถึง 11
ล้านกว่าเสียง แต่ฝ่ายรัฐบาลเอ็น แอล ดี วางเฉยต่อข้อร้องเรียนดังกล่าว สุดท้ายในวันที่ 1
กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 เป็นเหตุให้กองทัพประกาศภาวะฉุกเฉินเพื่อเข้ามาควบคุมอำนาจ
หลังจากการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม (พระปูปะ หองสา, 2565) การแก้ไขปัญหาวิกฤต

ทางการเมืองของรัฐบาลเอ็น แอล ดี ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ชัดคือการบริหารจัดการในรัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากการขาดประสบการณ์ในการบริหารบ้านเมือง และการมีอำนาจในการบริหารประเทศที่ค่อนข้างจำกัด นอกจากนี้การใช้นโยบายที่ผิดพลาด โดยเฉพาะการโดดเดี่ยวตนเองออกจากกลุ่มพรรคการเมืองชาติพันธุ์ที่เคยเป็นมิตรกับพรรคเอ็น แอล ดี มาก่อน ยิ่งทำให้เกิดรอยร้าวทางการเมืองมากขึ้น

ผลจากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นการก่อตั้งรัฐบาลคู่ขนานและการรวมตัวต่อต้านการรัฐประหาร โดยกองกำลังพิทักษ์ประชาชน (The People's Defense Force- PDF) ได้จัดตั้งขึ้นการนำภายใต้รัฐบาลเงา หรือ รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (NUG) เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2564 โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) การยุติสงครามกลางเมืองที่ดำเนินมายาวนานกว่า 70 ปี ด้วยการยุติการแทรกแซงของสหภาพและการโจมตีประชาชนอย่างดุเดือด 2) การดำเนินการปฏิรูปทางภาคส่วนความมั่นคงที่มีประสิทธิผล 3) การเข้าร่วมเป็นแนวทางในการจัดตั้งกองทัพสหพันธรัฐ กองกำลังพิทักษ์ประชาชน (ISP Myanmar, 2021) ซึ่งมีศูนย์บัญชาการ อยู่ 5 แห่งคือ ศูนย์บัญชาการกลาง กองบัญชาการภาคตะวันออก กองบัญชาการภาคตะวันตก กองบัญชาการภาคใต้ และกองบัญชาการภาคเหนือ และมีกำลังพลประมาณ 200,000 กว่านาย โดยมีพันธมิตรกับกองกำลังชาติพันธุ์หลายกลุ่ม โดยมีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนกับรัฐบาลอำนาจจากภายนอกประเทศคอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง

สรุป

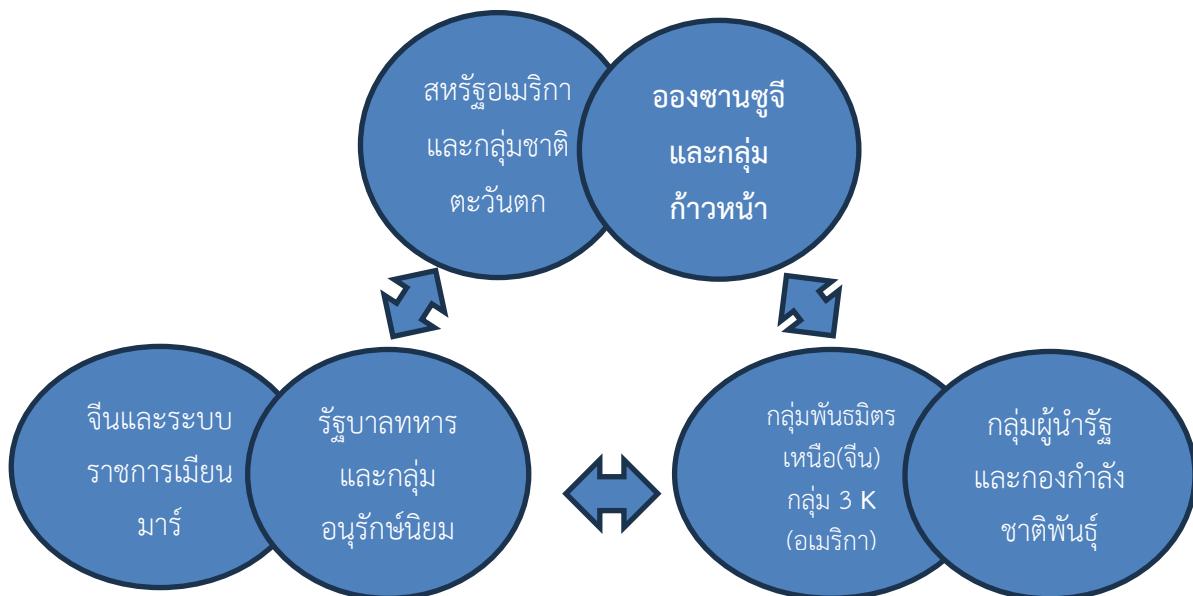
สรุปได้ว่า ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองของเมียนมาได้เริ่มขึ้นพร้อมกับการได้เอกราชจากอังกฤษ เนื่องจากการละเมิดสัญญาข้อตกลงปางโหลงที่ให้ไว้กับกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อจะก่อตั้งสหพันธรัฐ การแก้ปัญหาทางการเมืองของผู้นำชาวเมียนมาร์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งผู้นำกองทัพและผู้นำพลเรือนใช้วิธีเอื้อแต่ผลประโยชน์ของชนชั้นนำเป็นหลัก และยังกีดกันสิทธิ และอัตลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ตลอดมา แต่เมื่อเกิดปัญหาในการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างผู้นำกองทัพและผู้นำทางการเมือง ได้โน้มน้าวกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและแสวงหาผลประโยชน์ จากแนวทางการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองของผู้นำชาวเมียนมาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้นำชาวเมียนมาร์ทั้งกองทัพและพลเรือน ยังไม่มีเจตนารมณ์ที่แท้จริงต่อการหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองในเมียนมาร์จนถึงปัจจุบัน จากการรวบรวมข่าวสารและสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากภายในประเทศเมียนมาร์ของผู้เขียนพบว่า หลังจากการรัฐประหารในระยะเวลา 2 ปีกว่า ซึ่งประชาชนผู้บริสุทธิ์เสียชีวิตไปแล้วกว่า 5,000 คน บ้านเรือนของประชาชนโดนเผาไปแล้วกว่า 75,000 หลังคาเรือน ผู้ลี้ภัยไร้บ้าน 2 ล้านกว่าคน นำชาวเมียนมาร์ทั้งกองทัพและพลเรือน ควร

หันกลับมาหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตทางการเมืองในเมียนมาร์โดยสันติ การเจรจา ประนีประนอมปรองดองกันทั้งสามฝ่าย คือ ผู้นำกองทัพ ผู้นำพรรคการเมืองที่ได้ชนะการ เลือกตั้ง และผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ ควรร่วมกันหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตทางการเมืองใน เมียนมาร์ที่เรื้อรังมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ได้เอกราชมาจากอังกฤษจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสร้าง สหพันธรัฐที่แท้จริง เพื่อประชาชนในประเทศชาติจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสู่การ พัฒนาที่ยั่งยืน

องค์ความรู้

โครงสร้างระบบถ่วงดุลอำนาจ 3 ฝ่าย

โครงสร้างการถ่วงดุลสามฝ่าย สังเคราะห์โดยผู้เขียน

องค์ความรู้จากการศึกษาพบว่า จากโครงสร้างฐานอำนาจทางการเมือง 2 ฝ่ายในเมียน มาร์จากเดิมที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของจีนและสหรัฐอเมริกา เป็นเหตุให้เกิดวิกฤติการเมืองจน นำไปสู่สงครามตัวแทน การแก้ไขโครงสร้างดังกล่าวโดยวิธี “สร้างสมดุล 3 ฝ่าย” ระหว่าง รัฐบาลประชาธิปไตยขององซานซูจี รัฐบาลทหารเมียนมาร์ และกลุ่มชาติพันธุ์ จากบทเรียนของ สงครามกลางเมืองภายในประเทศเมียนมาร์ ทำให้ประชาชนที่เคลื่อนไหวกอຍสนับสนุนผู้นำ

ทางการเมืองกลุ่มต่างๆ ล้วนได้รับความเดือดร้อนและเปื้อน่ายในสงคราม ภาวะเศรษฐกิจถดถอยอันเป็นผลมาจากการทำสงครามภายในประเทศ เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้ประชาชนต้องการยุติความขัดแย้ง และผลักดันปัญหาทางการเมืองให้เคลื่อนตัวไปสู่ภาวะปกติโดยเร็ว สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการเจรจาเพื่อปรับสมดุลของโครงสร้างการเมืองและนำไปสู่ทางออกของความขัดแย้งได้ในอนาคต

บรรณานุกรม

- ชัยโชค จุลศิริวงศ์. (2516). สังคมนิยมตามแบบพม่า. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2544). พม่าประวัติศาสตร์และการเมือง, (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ดำรง สีนานุรักษ์. (กุมภาพันธ์ กุมภาพันธ์ 2556). บทบาทการนำที่เด่นชัดของประธานาธิบดีเต็งเส่ง ต่อการพัฒนาและปฏิรูปประเทศพม่า. มติชนรายวัน.
- ธานี สุขเกษม. (2557). การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยในเมียนมาร์. วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน, 5(1), 61-75.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2559). ทหารกับสังคมนิยมในพม่า. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันไทยคดีศึกษา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นรพัชร เสางทอง. (2559). เอกสารประกอบการบรรยาย การเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ปทุมธานี: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- นรพัชร เสางทอง และคณะ. (2565). การย้ายเมืองหลวงของเมียนมาร์. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(4), 312-326.
- นิลบล ไพเราะ. (2552). ท่าทีของนานาประเทศต่อการสร้างประชาธิปไตยในพม่าช่วงปี 2001-2008. ใน (ภาควิชาประวัติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการระหว่างประเทศและการทูต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรพิมล ตรีโชติ. (2542). ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระปุปะ หองสา. (2565). การรัฐประหารในประเทศเมียนมา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 12(1), 57-72.
- วิจิตรา ประยูรวงษ์. (2567). กว่าจะมาเป็น...สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา. เรียกใช้เมื่อ สิงหาคม 2555 จาก <https://edoc.parliament.go.th/>

สตีเฟน แมคคาร์ธีย์. (2555). พม่าและอาเซียน. เรียกใช้เมื่อ 29 สิงหาคม 2567 จาก
file:///Users/macintosh/Downloads/l8%20(3).pdf

เอ ตา ออง. (2562). เรื่องสหพันธ์รัฐและความคิดทั้งหลาย. ย่างกุ้ง: โรงพิมพ์ไสญะโลน.

ISP Myanmar. (2021). Battles, Civilian Deaths, Refugees and Internally Displaced
Persons. Retrieved August 29, 2567 from <https://ispmyanmar.com/>

Swiss Pease. (2016). Aspects of the Myanmar Peace Process 2011-2015.

ผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5: แนวทางการจัดการ*

IMPACTS OF PM 2.5 MANAGEMENT GUIDELINES

พัชรพล เปลียนดี

Pacharapon Pliandee

ณรงค์ ใจดี

Narong Jaidee

รัชพล เฉยปัญญา

Ratchapon Cheypanya

ผลชัย กิ่งพวง

Polchai Kingpuang

โชติ บดีรัฐ

Chot Bodeerat

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: patcharapon3453@gmail.com

บทคัดย่อ

สถานการณ์ฝุ่นละออง PM 2.5 มีแนวโน้มสูงขึ้นในช่วงต้นปีและปลายปีของทุกปี โดยมีแหล่งกำเนิดและกิจกรรมของมนุษย์ เช่น ไฟป่า การเผาในที่เกษตร หมอกควันข้ามแดน การจราจรและขนส่ง โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5 พบว่า การจัดการผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5 รัฐบาลให้ความสำคัญโดยออกมาตรการในการแก้ไขปัญหา 3 ระยะ 1 มาตรการสรุปได้ว่าออกมาเป็น 6 แนวทางจากการพิจารณามาตรการในการรับมือปัญหาฝุ่น PM 2.5 คือ การเตรียมความพร้อมในการควบคุมพื้นที่เสี่ยง การกำหนดเงื่อนไขการอนุญาตการเผา การบริหารจัดการ การพิจารณาเพิ่มเงื่อนไขเรื่องการเผาในพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตร การนำระบบการรับรองผลผลิตทางการเกษตรแบบไม่เผา (GAP PM 2.5 Free) มาใช้ในการดำเนินกิจกรรม

* Received 23 June 2024; Revised 19 December 2024; Accepted 20 December 2024

ทางการเกษตร การกำหนดบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและการพิจารณาสิทธิประโยชน์หรือแรงจูงใจให้ภาคเอกชนเข้าร่วมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5

คำสำคัญ: ผลกระทบ, ฝุ่นควัน PM 2.5, แนวทางการจัดการ

Abstract

The situation of PM 2.5 tends to increase at the beginning and end of each year due to sources and human activities such as forest fires, agricultural burning, transboundary haze, traffic and transportation including industrial plants, etc. This academic article aims to study the management approach for the impact of PM 2.5. It was found that the government has given importance to the management of the impact of PM 2.5 by issuing measures to solve the problem in 3 phases and 1 measure, in summary, there were 6 approaches from the consideration of measures to deal with the PM 2.5 problems, namely: preparing for controlling risk areas, setting conditions for permitting burning, management, and considering adding conditions for burning in forest and agricultural areas, implementing the GAP PM 2.5 Free agricultural product certification system in agricultural activities, strictly enforcing the law, and considering benefits or incentives for the private sector to participate in supporting the resolution of the PM 2.5 problems.

Keywords: Impact, PM 2.5, Management guidelines

บทนำ

ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) หมายถึง ฝุ่นละเอียด (Fine Particle) เป็นอนุภาคที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กกว่า 2.5 ไมครอน ซึ่งมีแหล่งกำเนิดจากควันเสียของรถยนต์ โรงไฟฟ้า โรงงานอุตสาหกรรม ควันที่เกิดจากหุงต้มอาหารโดยใช้ฟืน และการเผาไหม้เชื้อเพลิงทางการเกษตร นอกจากนี้ ยังเกิดจากก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ออกไซด์ของไนโตรเจน (NO_x) และสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) ที่ทำปฏิกิริยากับสารอื่นในอากาศทำให้เกิดเป็นฝุ่นละเอียดได้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2558) ละอองฝุ่นในอากาศที่มีอนุภาคขนาดเล็กจนไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้นั้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตประชากรที่อาศัยในประเทศไทย ณ เวลานี้คงหนีไม่พ้น ละอองฝุ่นขนาดเล็กที่มีหน่วยเป็น “ไมครอน” หรือที่คุ้นชิน

และรู้จักกันดีในชื่อของ “ฝุ่น PM 2.5” (Particulate Matters: PM) ซึ่งมีขนาดเล็กประมาณ 1 ใน 25 ของเส้นผ่านศูนย์กลางของเส้นผมมนุษย์ และมีปริมาณสูงมากในอากาศ จนคล้ายกับมีหมอกหรือควันลอยอยู่ในอากาศตลอดเวลา และด้วยขนาดที่เล็กมากๆ ทำให้ละอองเหล่านี้สามารถลอดผ่านกรงกรองของจมูก ไปยังหลอดลม และลึกลงไปจนถึงถุงลม ปอด และซึมเข้าสู่กระแสเลือด ทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกาย อันนำไปสู่การเกิดอาการแสบตา แสบจมูก เจ็บคอ ไม่สบาย ไอและมีเสมหะ ในขณะที่ผลกระทบต่อร่างกายในระยะยาวมีผลทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด และโรคระบบหัวใจและหลอดเลือดได้ (กระทรวงสาธารณสุข , 2563)

สถานการณ์ฝุ่นละออง PM2.5 มีแนวโน้มสูงขึ้นในช่วงต้นปีและปลายปีทุกปี โดยมีแหล่งกำเนิดและกิจกรรมในพื้นที่ ได้แก่ ไฟป่า การเผาในที่เกษตร หมอกควันข้ามแดน การจราจรและขนส่ง โรงงานอุตสาหกรรม ประกอบกับสภาพอุตุนิยมวิทยาในช่วงต้นปีที่มีความกดอากาศสูงแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทย ทำให้อากาศปิด ลมสงบ ฝุ่นละออง ไม่ฟุ้งกระจายและสะสมในพื้นที่จนเกินมาตรฐาน ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญโดยประกาศให้การแก้ไขปัญหาหมอกควันฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติเมื่อปี 2562 และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหาหมอกควันฝุ่นละออง” ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2562 รวมถึงแผนเฉพาะกิจเพื่อการแก้ไขปัญหาหมอกควันฝุ่นละอองประจำปี ที่ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2564 ทำให้สถานการณ์ฝุ่นละอองในปี 2564-2565 ดีขึ้นเป็นลำดับ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567)

ถึงแม้ว่าสถานการณ์ฝุ่นละอองในปี 2564-2565 ดีขึ้นเป็นลำดับ แต่จากรายงานข้อมูลสถานการณ์หมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) พบว่าในปี 2566 สถานการณ์มลพิษจากฝุ่นละอองกลับมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ค่าฝุ่น PM 2.5 สูงกว่าในปีที่ผ่านมา โดยพบว่ามี 15 จังหวัดของประเทศไทยที่มีค่าฝุ่น PM 2.5 สูงเกิน 51 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ต่อเนื่องนานเกิน 3 วัน ส่วนใหญ่เป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคเหนือ รวมทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานคร ด้วย เนื่องจากสภาพอุตุนิยมวิทยาที่เริ่มเปลี่ยนเข้าสู่สภาวะความเป็นกลางและกำลังพัฒนาเข้าสู่ปรากฏการณ์เอลนีโญ ส่งผลให้เกิดความแห้งแล้ง และปริมาณฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานในหลายพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยกระทรวงสาธารณสุขระบุว่าจากข้อมูลเฝ้าระวังโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศในช่วงต้นปี 2566 พบผู้ป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศกว่า 1.7 ล้านราย และยังส่งผลต่อการท่องเที่ยวเศรษฐกิจและสังคม (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2566) เมื่อประเมินสถานการณ์ฝุ่นละอองในปี 2567

สถานการณ์เอลนีโญจะมีกำลังแรงตั้งแต่ปลายฤดูฝนปี 2566 ต่อเนื่องไปจนถึงช่วงฤดูร้อน ปี 2567 อุณหภูมิเฉลี่ยมีแนวโน้มจะสูงกว่าค่าปกติ ทำให้มีอากาศร้อนและแล้งมากขึ้น ปริมาณฝนรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะต่ำกว่าค่าปกติ ร้อยละ 10 ซึ่งจะส่งผลให้สถานการณ์ไฟป่า หมอกควันและฝุ่นละอองในปี 2567 จะมีความรุนแรงมากขึ้น (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567)

ดังนั้น คณะผู้เขียนจะขอเสนอแนวทางการจัดการผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5 เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อลดผลกระทบรวมถึงการยกระดับการดำเนินงานให้เข้มข้น ซึ่งจะมีคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อเสนอแนะนโยบาย แนวทางมาตรการ อำนวยการ มอบหมาย ควบคุม กำกับ ประสานงาน และติดตามการดำเนินงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศูนย์ปฏิบัติการระดับจังหวัด รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ เพื่อบูรณาการ ติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือนสถานการณ์ บริหารจัดการ รวมทั้งลงมือปฏิบัติ ในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5 ในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5

สถานการณ์ฝุ่นควัน PM 2.5 ดังกล่าวยังคงทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และเชื่อว่าจะส่งผลต่อการมีกิจกรรมทางกายมากขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นเรื่องที่น่ากังวลอย่างยิ่งต่อผลกระทบที่จะเกิดต่อพฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอของประชากรไทย รวมไปถึงผลกระทบที่จะมีต่อพฤติกรรมสุขภาพอื่น ๆ ที่จะตามมาดังต่อไปนี้ (กลุ่มงานวิเคราะห์สถานการณ์และนโยบาย, 2566)

1. ผลกระทบและความเสี่ยงในมิติสุขภาพกาย ได้แก่

1.1 ประสิทธิภาพการออกกำลังกายลดลงฝุ่น PM 2.5 อาจทำให้ประสิทธิภาพการออกกำลังกายลดลง ทั้งในบุคคลที่มีสุขภาพดีและผู้ที่มีภาวะทางเดินหายใจ เนื่องจากปอดและระบบทางเดินหายใจผิดปกติ การดูดซึมออกซิเจนลดลง ซึ่งอาจส่งผลให้ความสามารถในการทำกิจกรรมทางกายลดลง (Weichenthal, S. et al. , 2017)

1.2 ประสิทธิภาพการทำงานของปอดลดลง เนื่องจากฝุ่น PM 2.5 สามารถทำให้เกิดการอักเสบและระคายเคืองในระบบทางเดินหายใจ จึงส่งผลให้การทำงานของปอดลดลง ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมทางกายซึ่งจะต้องมีการออกแรงและอัตราการหายใจเพิ่มขึ้นมากกว่าปกติ มลพิษในอากาศจะถูกส่งผลโดยตรงกับระบบทางเดินหายใจและปอด ซึ่งฝุ่น PM 2.5 จะสามารถผ่าน

เข้าสู่ทางเดินหายใจได้ง่ายและรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้ป่วยโรคหอบหืดกำเริบ หรือเป็นสาเหตุให้คนปกติเป็นหอบหืดได้เช่นกัน หากไม่รีบป้องกันหรือไม่รู้ตัวว่าได้สูดเอามลพิษขนาดเล็กเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจและปอดจนสะสมเป็นเวลานาน อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งปอดได้ในที่สุด (Pope, C. A., et al. , 2004)

1.3 ระบบทางเดินหายใจผิดปกติ การสัมผัสกับฝุ่น PM 2.5 มีความสัมพันธ์กับความผิดปกติของระบบทางเดินหายใจ เช่น ไอ หายใจมีเสียงหวีด และหายใจถี่ ซึ่งอาการเหล่านี้จะลดทอนความสามารถของแต่ละบุคคลในการทำกิจกรรมทางกาย เช่น มีความอึดอัด ไม่อยากมีกิจกรรมทางกาย และอาจนำไปสู่การหลีกเลี่ยงหรืองดการมีกิจกรรมทางกาย (Wu, S. et al, 2016)

1.4 มีความเสี่ยงเกี่ยวกับโรคหัวใจ หลอดเลือด สมอง และอาจเสียชีวิตได้ ฝุ่น PM 2.5 มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นของโรคหัวใจและหลอดเลือด เช่น หัวใจวาย โรคเกี่ยวกับหลอดเลือดในหลอดเลือดสมอง เพราะการสะสมฝุ่นละอองพิษผ่านการหายใจส่งผลให้ความดันโลหิตสูง และเลือดมีความหนืด ซึ่งเป็นการเพิ่มความเสี่ยงให้เกิดลิ่มเลือดในสมอง รวมถึงหลอดเลือดแดงในสมองจะแข็งตัว ทำให้เส้นเลือดในสมองตีบหรือแตกได้ และอาจนำไปสู่การเป็นโรคอัมพฤกษ์ อัมพาต หรือเสียชีวิตได้ นอกจากนี้การสัมผัสมลพิษทางอากาศยังมีผลต่อเซลล์กล้ามเนื้อหัวใจ ทำให้หัวใจเต้นผิดจังหวะ และส่งผลให้หัวใจวายเฉียบพลัน ความเสี่ยงเหล่านี้อาจมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อแรงจูงใจ ความสามารถ และระดับการมีกิจกรรมทางกายของแต่ละคน

2. ผลกระทบและความเสี่ยงในมิติสุขภาพจิต คือ PM 2.5 ส่งผลให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระดับการมีกิจกรรมทางกายโดยอ้อม เนื่องจากการมีปัญหสุขภาพจิตทำให้แรงจูงใจ ระดับพลังงาน และการมีส่วนร่วมโดยรวมเกี่ยวกับการมีกิจกรรมทางกายลดลง

จากความเสี่ยงและผลกระทบของฝุ่น PM 2.5 ต่อการมีกิจกรรมทางกายที่กล่าวข้างต้นมีข้อสังเกตว่ามีหลายอาชีพที่มีกิจกรรมทางกายผ่านการทำงาน ซึ่งผู้ที่ประกอบอาชีพเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากภาวะฝุ่น PM 2.5 มากกว่าอาชีพอื่นๆ เนื่องจากไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมในที่ทำงานได้ เช่น ตำรวจจราจร เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย พนักงานขับรถเมล์ กระเป๋ารถเมล์ คนขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง พนักงานส่งเอกสารและพัสดุที่ใช้รถจักรยานยนต์ พ่อค้าและแม่ค้าหาบเร่แผงลอยริมถนน พนักงานเก็บขยะ พนักงานกวาดถนน คนงานก่อสร้าง วิศวกรคุมงาน นักกีฬาที่ต้องเล่นกลางแจ้ง เป็นต้น ซึ่งอาชีพต่างๆ

ดังกล่าวใช้เวลาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีฝุ่น คว้น และมลพิษตลอดเวลาที่ทำงานจึงส่งผลให้มีความเสี่ยงสูงกว่าอาชีพอื่นๆ

แนวทางการจัดการผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5

ปัจจุบันภาครัฐได้ออกมาตรการต่างๆ เพื่อที่จะลดปัญหาฝุ่นจิ๋ว PM 2.5 เช่น จะห้ามรถบรรทุกเข้าเขตเมืองในช่วงโมงเร่งด่วน ซึ่งจะใช้ระบบวันคู่วันคี่ให้รถส่วนบุคคลวิ่ง จะเปลี่ยนน้ำมันเป็นมาตรฐานใหม่ที่ลดมลพิษอากาศได้ จะห้ามเผาป่าและซากพืชเกษตร จะเข้มงวดกับโรงงาน จะเปลี่ยนรถของรัฐเป็นรถไฟฟ้า ฯลฯ มาตรการเหล่านี้แม้เรายังทำกันไม่ได้ดั่งนักแต่ก็ต้องเร่งทำและช่วยกันทำ แต่มาตรการบางอย่างที่พิจารณาทางเทคนิคแล้วทำไปก็ไม่ช่วยลดฝุ่นจิ๋ว PM 2.5 ได้มากนัก เช่น การล้างถนน การติดเครื่องกรองฝุ่นในพื้นที่เปิดสาธารณะ การฉีดละอองน้ำบนยอดตึก การใช้โดรนบินขึ้นไปฉีดน้ำลงมา การใช้เครื่องฉีดพ่นน้ำจากพื้นขึ้นสู่อากาศ ก็ไม่ควรเสียเวลาไปทำ สู้เอาเวลา งบประมาณ รวมทั้งคนไปทำอย่างอื่นที่แก้และลดปัญหาได้จริงจะดีกว่า มีข้อสังเกตว่ามาตรการต่างๆ ที่ภาคส่วนต่างๆ ช่วยกันระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นจิ๋ว PM 2.5 นี้ มักเป็นมาตรการในทางเทคนิควิศวกรรมเท่านั้น ในขณะที่ยังมีมิติอื่นอีกมากมายที่ต้องคิดพิจารณาไปพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ฯลฯ แบบบูรณาการให้ครบทุกประเด็น การแก้ปัญหาจึงจะรอบคอบและเป็นไปได้จริง ซึ่งอยากจะขอเสนอให้พิจารณาการแก้ปัญหาแบบองค์รวม (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567) ประกอบไปด้วย

1. ผู้เป็นต้นเหตุแห่งปัญหาฝุ่น PM 2.5 ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่ได้รับรู้ผ่านสื่อมากแล้ว ว่าต้นกำเนิดของฝุ่น PM 2.5 มาจากแหล่งใหญ่ๆ 3 ส่วน คือ การคมนาคมขนส่ง การเผาซากพืช เผาป่า และโรงงานอุตสาหกรรม โดยอาจมีแหล่งย่อยอื่นๆ อยู่บ้าง เช่น การพัดพามาจากต่างพื้นที่ (เช่น จากปริมณฑลเข้ากรุงเทพฯ จากอินโดนีเซียเข้าภาคใต้ จากกัมพูชาเข้าภาคตะวันออก) และจากการผลิตในภาคพลังงาน

2. ผู้แก้ปัญหาทางตรงก็คือผู้ที่เป็ต้นเหตุของปัญหา เมื่อเรารู้แล้วว่าต้นตอของปัญหาอยู่ที่ใด วิธีที่ดีที่สุดคือตรงเข้าไปแก้ปัญหานั้น ซึ่งมาตรการต่างๆ ที่คิดและนำเสนอกันขึ้นมาเพื่อลดฝุ่น PM 2.5 ก็ได้มีการนำไปจัดทำเป็นแผนทั้งในระยะเร่งด่วนช่วงวิกฤติ ระยะกลาง และระยะยาว โดยมุ่งหวังที่จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้สนใจอาจหาข้อมูลรายละเอียดของแผนต่างๆ ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามมาตรการเหล่านี้เป็นเพียงทางเทคนิคซึ่งไม่เพียงพอจะต้องพิจารณาประเด็นอื่นควบคู่ไปด้วย

3. ผู้ทำให้การแก้ปัญหาเกิดขึ้นได้จริง หากไม่นับองค์กรบริหารระดับนโยบายชาติ เช่น คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แล้ว หน่วยงานที่อยู่กับพื้นที่และใกล้ชิดกับปัญหาที่สุดก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา หน่วยงานเหล่านี้ จะต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการประสานงาน และนำมาตรการต่างๆ มาบังคับให้เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ของตัวเอง โดยเจ้าพนักงานของ อปท. จะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไข มาตรการที่จำเป็นต้องทำ สิ่งที่จะต้องทำก่อนหลัง สิ่งใดที่ทำแล้วได้ผลก็เร่งทำ อะไรที่ทำแล้วไม่ได้ผล ก็อย่าไปเสียเวลาทำ โดยต้องเชื่อข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ จากฝ่ายวิชาการเป็นหลักการพื้นฐาน ทั้งนี้จะต้องทำงานควบคู่ไปกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ซึ่งจะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะในเรื่องจราจร และการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ซึ่งต้องยอมรับว่างานในส่วนนี้เรายังทำไม่ได้มากนัก โดยอาจต้องอาศัยมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งแรงกดดันทางสังคม ตลอดจนคำพิพากษาของศาลมาช่วยผลักดันให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นจริงและทันกาล

4. ผู้สร้างมาตรการเพิ่มแรงจูงใจ/เพิ่มต้นทุน ยังมีอีกสองมาตรการที่น่าจะนำมาใช้ในการจัดการกับฝุ่น PM 2.5 คือ มาตรการด้านการคลังและการพาณิชย์ เช่น การลดภาษีสำหรับการนำเข้าอุปกรณ์ที่จำเป็นในการลดฝุ่นที่ประเทศไทยยังทำเองไม่ได้ การส่งเสริมและสนับสนุนด้านภาษีหรือแรงจูงใจอื่นๆ ให้ภาคอุตสาหกรรมผลิตแบตเตอรี่และ/หรือยานพาหนะไฟฟ้า (ทั้งในระบบ รถ ราง เรือ) ได้อย่างรวดเร็วและทำได้ในราคาที่แข่งขันกับสินค้านำเข้าได้ การสนับสนุนภาคประชาชนผลิตเครื่องมืออุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีชาวบ้าน สามารถผลิตและซ่อมได้เองในราคาเหมาะสม การทำให้สินค้าที่ก่อให้เกิดฝุ่น PM 2.5 ต้องมีต้นทุนเพิ่มขึ้น (เช่น อ้อยที่ได้มาจากการเผาไร่) เป็นต้น

มาตรการเหล่านี้เป็นมาตรการที่เรียกว่าพลังอ่อน หรือ Soft Power ที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มาก โดยภาครัฐต้องคิดในรูปแบบทฤษฎี “ขาดทุน คือ กำไร” คือ ต้องยอมเสียรายได้ในส่วนนี้บ้างเพื่อที่จะไม่ต้องไปเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมหาศาลในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และสังคมในอนาคต ด้วยเหตุผลนี้ภาครัฐก็ได้กำหนดมาตรการในการรับมือปัญหาฝุ่น PM 2.5 ดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ 1 มาตรการ ได้แก่ ระยะเตรียมการ ระยะเผชิญเหตุ ระยะบรรเทา และมาตรการภาพรวมที่ดำเนินงานต่อเนื่องตลอดทั้งปี และเพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดให้หน่วยงานต่างๆ ปฏิบัติการ (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2567) ดังนี้

1. ระยะเตรียมการ

1.1 กระทรวงมหาดไทย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ และกระทรวงสาธารณสุข กำหนดหลักเกณฑ์ในการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เมื่อค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 เฉลี่ย 24 ชั่วโมง อยู่ในระดับวิกฤต (เกิน 250 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร)

1.2 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แจ้งเตือนสถานการณ์ฝุ่นละออง PM 2.5 ให้ทั่วถึง เท่าเทียม ทันทั่วถึง เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

1.3 กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร จัดเตรียมห้องปลอดฝุ่น หน้ากากอนามัยรวมถึงยารักษาโรคเพื่อรองรับสถานการณ์ฝุ่นละออง

1.4 สำนักนายกรัฐมนตรี โดยกรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับองค์กรสื่อมวลชน สื่อสารเชิงรุก ตรงจุด ต่อเนื่อง ทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังสถานการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการของภาครัฐโดยเฉพาะการไม่เผาป่า ไม่เผาพื้นที่เกษตร ความตระหนักในภัย และความเสียหายจากการเผา ให้ประชาชนทั่วไปมีความตื่นตัว ร่วมกันสอดส่องและแจ้งเหตุ การปกป้องสุขภาพ

1.5 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เตรียมพร้อมในพื้นที่เป้าหมายหลักที่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเผาป่าในป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ ที่กำหนดไว้ 10 อันดับสูงสุด เพื่อป้องกันเข้มข้น ใช้กลยุทธ์การตรึงพื้นที่ โดยร่วมบูรณาการทุกหน่วยงาน ตรวจพบไฟป่าให้เร็วขึ้น จัดทำแผนที่เก็บหาของป่าและ แผนที่เลี้ยงปศุสัตว์ แผนบริหารจัดการเชื้อเพลิงในพื้นที่ป่า จัดระเบียบควบคุมผู้เข้าใช้ประโยชน์พื้นที่ ทำกีดกันร่วระหว่างภาครัฐ - ชุมชน เรื่องการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า รวมถึงการปฏิบัติการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติอื่น

1.6 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อให้ประชาชนและหรือภาคเอกชนสามารถนำไปไม่ออกจากป่าเพื่อการบริหารจัดการเชื้อเพลิงและสร้างรายได้

1.7 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เตรียมการเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่า (ป่าเปียก-ป่าชื้น) ในพื้นที่เสี่ยงที่กำหนด รวมถึงการจัดหาน้ำเพื่อการดับไฟในป่าทั้งจากแหล่งน้ำธรรมชาติและน้ำบาดาล

1.8 จังหวัดโดยศูนย์ปฏิบัติการระดับจังหวัดจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาไฟป่า การเผาในที่โล่ง หมอกควัน และฝุ่นละออง กำหนดแนวทางบริหารจัดการเชื้อเพลิงในพื้นที่การเกษตรที่

เสี่ยงต่อการเผาไหม้ เพื่อไม่ให้เกิดการเผาในช่วงเวลาเดียวกัน มีข้อมูลเกษตรกร และจำนวนพื้นที่กำหนดเงื่อนไขการเผา และประกาศให้รับทราบร่วมกัน โดยเสนอให้ใช้ระบบบริหารจัดการเชื้อเพลิง (Burn Check) เพื่อการประมวลผลในภาพรวมของประเทศ

1.9 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรม ส่งเสริมเกษตรกรปลอดการเผา ดังนี้ 1) พื้นที่ไร่อ้อย สนับสนุนเครื่องจักรกลให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวเพื่อไม่ให้มีการเผา ไม้รับอ้อยไฟไหม้เข้าหีบ 2) พื้นที่นาข้าว บริหารจัดการน้ำให้เหมาะสมและเท่าเทียมต่อการทำนาของเกษตรกรทุกราย เพื่อไม่ให้เผา สนับสนุน เครื่องจักรกลสำหรับอัดฟาง ไกลบตอซัง

1.10 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพลังงานบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยเฉพาะพื้นที่เกษตรรอบโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยสร้างระบบรวบรวมและขนส่งจัดส่งไปยังโรงไฟฟ้า ชีวมวล และการแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล

1.11 ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดตามเงื่อนไขข้อตกลงการเผาภายใต้แนวทางการบริหารจัดการเชื้อเพลิงในพื้นที่การเกษตร

1.12 กระทรวงพลังงาน ขอความร่วมมือผู้ค้าน้ำมันน้ำมันดีเซลกักตุนน้ำมันจำหน่าย ในราคาเท่ากับน้ำมันดีเซลปกติ ก่อนการประกาศบังคับใช้มาตรฐานน้ำมัน Euro5

1.13 กระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ให้บริการตรวจเช็คสภาพเครื่องยนต์ เปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง ลดค่าน้ำมันเครื่อง ค่าแรง และค่าอะไหล่

1.14 กระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยแจ้งให้ผู้ประกอบการควบคุมการผลิตและตรวจสอบการทำงานระบบบำบัดมลพิษทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ

1.15 ภาคเอกชนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาไฟป่า และพื้นที่เกษตรกรรม โดยสนับสนุนชุมชนในการจัดการดูแลป่าและการป้องกันไฟ หรือสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์การป้องกัน/ดับไฟ รวมถึงการรับซื้อสินค้าหรือผลิตผลจากป่าและสินค้าเกษตรที่ไม่มีการเผา

1.16 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ออกมาตรการเพื่อให้สิทธิประโยชน์ หรือแรงจูงใจกับภาคเอกชนที่ร่วมกันสนับสนุนเพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่นพิษ PM2.5 เช่น สิทธิประโยชน์ภายใต้เงื่อนไขมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นต้น

1.17 สำนักงบประมาณจัดระบบงบประมาณ เพื่อการป้องกัน เผชิญเหตุ และฟื้นฟู เยียวยาปัญหาฝุ่นพิษ PM2.5 โดยในปี 2567 ให้จัดสรรงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เพื่อดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน เพื่อลดฝุ่นละออง PM2.5 โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และโครงการจัดหาระบบสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อรับมือ

สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ แบบครบวงจร และตั้งแต่ปี 2568 เป็นต้นไป ให้จัดสรรงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ประเด็นการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง

2. ระยะเผชิญเหตุ

2.1 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มประสิทธิภาพการบัญชาการ สถานการณ์ไฟป่าระดับพื้นที่แบบมีส่วนร่วม โดย การควบคุมการเข้าป่า ตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด/จุดเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงและการเข้าออกของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า ลาดตระเวนแจ้งเหตุไฟไหม้ และระดมสรรพกำลัง อุปกรณ์เครื่องมือ อากาศยาน ปฏิบัติการดับไฟป่า ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและชุมชนที่อยู่ในและรอบบริเวณพื้นที่ป่าที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดับไฟป่า เชื่อมโยงศูนย์ปฏิบัติการระดับ จังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาไฟป่า การเผาในที่โล่ง หมอกควัน และฝุ่นละออง (War room) ใน พื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้บัญชาการเหตุการณ์ โดยกำหนดตารางเวลาการปฏิบัติการลาดตระเวนป้องกันไฟป่า และให้มีการรายงานสถานการณ์กับศูนย์ปฏิบัติการฯ (War room) ตลอด 24 ชั่วโมง ประกาศปิดป่าชั่วคราวในเขตพื้นที่ล่อแหลม โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่หากจะเข้าพื้นที่ หรือเพิ่มมาตรการควบคุมในส่วนที่มีสถานการณ์ไฟป่าอยู่ในระดับวิกฤต หรือเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่าขึ้นรุนแรง และจับกุมผู้กระทำความผิดตามเงื่อนไขการควบคุมและข้อตกลงกติการะหว่างรัฐ – ชุมชน เรื่องการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า

2.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจัดตั้งชุดปฏิบัติการประจำพื้นที่ (ระดับอำเภอ) เฝ้าระวัง ออกตรวจ ป้องปราม ระวัง ยับยั้ง แจ้งเหตุ และระดมสรรพกำลัง เครือข่ายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เฝ้าระวัง และป้องกันการลักลอบเผาในพื้นที่เกษตรเสี่ยงเผาไหม้

2.3 ศูนย์ปฏิบัติการระดับจังหวัด เพื่อแก้ไขปัญหาไฟป่า การเผาในที่โล่ง หมอกควัน และฝุ่นละออง บริหารจัดการไฟในพื้นที่รับผิดชอบตามข้อตกลงในบัญชีรายชื่อเกษตรกรและจำนวนพื้นที่ หากเกษตรกรต้องการเผาให้ดำเนินการขออนุญาตฝ่ายปกครองหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนการเผา โดยให้ฝ่ายปกครองหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามเงื่อนไขการอนุญาตเผาที่กำหนด และให้จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด โดยประมวลผลผ่านระบบบริหารจัดการเชื้อเพลิง (Burn Check)

2.4 กระทรวงคมนาคม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เข้มงวดการตรวจสภาพรถยนต์ประจำปี เพิ่มจุดตรวจสอบ/ตรวจจับควันดำให้ครอบคลุมพื้นที่วิกฤต เข้มงวดวินัยการจราจร ใช้อัตราโทษสูงสุด เร่งคืนผิวการจราจรในโครงการก่อสร้างรถไฟฟ้าเพื่อแก้ปัญหาการจราจร

2.5 กระทรวงอุตสาหกรรม ตรวจสอบกำกับโรงงานทุกแห่งที่มีความเสี่ยงสูงในการปล่อยฝุ่นละออง บริหารจัดการการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่ประสบปัญหาฝุ่นละอองในช่วงวิกฤต อาทิ การเลื่อนเวลาการผลิต การลดหรือหยุดการผลิตชั่วคราว การใช้พลังงานสะอาดเป็นเชื้อเพลิง

2.6 ผู้ว่าราชการจังหวัดใช้อำนาจตามกฎหมายในการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชน

2.7 กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร จัดตั้งศูนย์ตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข กรณีหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (Public Health Emergency Operation Center; PHEOC) ในทุกระดับ

2.8 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมฝนหลวงและการบินเกษตร ปฏิบัติการฝนหลวง สร้างความชุ่มชื้นให้กับป่าไม้ ป้องกันและบรรเทาสถานการณ์ไฟป่า หมอกควัน ฝุ่นละออง เต็มน้ำต้นทุน ทั้งในระยะเตรียมการและระยะเผชิญเหตุ

3. ระยะบรรเทา

3.1 กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ติดตามประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการยกระดับคุณภาพอากาศ

4. มาตรการการบริหารจัดการในภาพรวม

4.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตรพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) การเผาในพื้นที่เกษตร และพื้นที่ป่า นำระบบการรับรองผลผลิตทางเกษตรแบบไม่เผา (GAP PM 2.5 Free) มาใช้เป็นเครื่องมือปรับเปลี่ยนระบบการปลูกพืชและการเปลี่ยนพืช ที่มีการเผาให้ปลอดการเผา ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่สูง อ้อย และข้าว

4.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดเงื่อนไขเรื่องการห้ามเผากับมาตรการสนับสนุนต่างๆ ของภาครัฐ ได้แก่ สีนเชื้อดอกเบ๊ยดำ (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) การดูแลเรื่องราคาผลผลิต ระบบเกษตรพันธสัญญา (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) การให้สิทธิทำกินในพื้นที่ของรัฐ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

4.3 กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เร่งรัดดำเนินการตามแผนปฏิบัติการร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดน ระหว่างประเทศไทย - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว – สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ภายใต้ยุทธศาสตร์ฟ้าใส (CLEAR Sky Strategy) สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ PM 2.5 แผนที่เสี่ยงไฟ ระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) การจัดการเกษตรในพื้นที่สูง

4.4 กระทรวงพาณิชย์ เพิ่มเงื่อนไขเรื่องการเผาในพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตร ในการพิจารณานำเข้า – ส่งออกสินค้า

4.5 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กำหนดหลักเกณฑ์ เรื่องการเปิดเผยข้อมูลในรายงานด้านสิทธิมนุษยชน เรื่องสิทธิด้านสุขภาพและด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีของบริษัทที่ทำธุรกิจด้านการเกษตร

4.6 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เร่งจัดทาระบบ Big Data ที่บูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านคุณภาพอากาศ แหล่งกำเนิดและการจัดการ เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลด้านการจัดการคุณภาพอากาศแห่งชาติ ที่สนับสนุนการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจและสั่งการ

4.7 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เร่งรัดการนำกฎหมายว่าด้วยอากาศสะอาด เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

คณะผู้เขียนการพิจารณานโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีกิจกรรมภายในสถานการณ์ฝุ่น PM 2.5 นั้น มีสิ่งสำคัญบางประการที่ต้องคำนึงถึง คือ แนวทางนโยบายต่างๆ ควรมีความยืดหยุ่นสามารถปรับให้เหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่ได้ และควรพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะของประชากรที่ได้รับผลกระทบจาก PM 2.5 เพื่อความครอบคลุมและความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสในการมีกิจกรรมทางกายของทุกกลุ่มประชากร ซึ่งการพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายในสถานการณ์ที่มลพิษ PM 2.5 นั้น มีความจำเป็นที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน อีกทั้งยังต้องการผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องหลากหลายสาขา เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ผังเมือง การสื่อสารสาธารณะ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ขาดไม่ได้ คือ ประชาชน กล่าวคือจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการพัฒนาและกำหนดนโยบาย เพื่อให้นโยบายมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งมาตรการ

ในการรับมือปัญหาดังกล่าว คณะผู้เขียนเห็นว่าในระยะเตรียมการ ระยะเผชิญเหตุ ระยะบรรเทา และมาตรการภาพรวมที่ดำเนินงานต่อเนื่องตลอดทั้งปี สรุปให้เข้าใจได้แนวทางการจัดการผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5 นั้นเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินแก้ไขผลกระทบจากฝุ่นควัน PM 2.5 รวมทั้ง ซึ่งคณะผู้เขียนสรุปออกมาเป็น 6 แนวทางจากการพิจารณามาตรการในการรับมือปัญหาฝุ่น PM 2.5 ดังนี้

- 1) การเตรียมความพร้อมในการควบคุมพื้นที่เสี่ยงต่อการเผา โดยจัดทำแผนบริหารจัดการเชื้อเพลิงในพื้นที่ป่าจัดระเบียบควบคุมผู้เข้าใช้ประโยชน์พื้นที่
- 2) การกำหนดเงื่อนไขการอนุญาตการเผาและการบริหารจัดการการเผาในพื้นที่เกษตร โดยสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งจัดหาและสนับสนุนเครื่องจักรกลทางการเกษตรที่เหมาะสมในการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของเกษตรกร และมาตรการไม่รับอ้อยไฟไหม้เข้าหีบ
- 3) การนำระบบการรับรองผลผลิตทางการเกษตรแบบไม่เผา (GAP PM 2.5 Free) มาใช้กับการปลูกอ้อย ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อส่งเสริมและบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยนำมาแปรรูปเพื่อสร้างรายได้ และจัดตั้งศูนย์รับซื้อวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำปุ๋ยชีวภาพ การทำของใช้จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นต้น
- 4) การพิจารณาเพิ่มเงื่อนไขเรื่องการเผาในพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตรในการนำเข้า - ส่งออกสินค้า เพื่อแก้ปัญหาหมอกควันข้ามแดน
- 5) การกำหนดบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อการลดปริมาณฝุ่นละอองจากรถบรรทุก รถยนต์ รถจักรยานยนต์ โดยเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสภาพรถยนต์ประจำปี และการตรวจจับควันดำ การเข้มงวดวินยจราจร การคืนพื้นที่ผิวจราจรบริเวณการก่อสร้างรถไฟฟ้า การลดจำนวนรถยนต์ในท้องถนนโดยเฉพาะในพื้นที่เมือง สร้างจุดจอดแล้วจร และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนใช้รถยนต์ไฟฟ้า
- 6) การพิจารณาสีทธิประโยชน์หรือแรงจูงใจให้ภาคเอกชนเข้าร่วมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM2.5จากการผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม การก่อสร้าง และอื่นใดและสนับสนุนให้มีการผลิตและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงให้เป็นไปตามมาตรฐานยูโร 5

สรุป

สรุป ปัจจุบันภาครัฐได้ออกมาตรการต่างๆ เพื่อที่จะลดปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 เช่น มาตรฐานใหม่ที่ลดมลพิษอากาศ ห้ามเผาป่าและซากพืชเกษตร จะเข้มงวดกับโรงงาน เป็นต้น มาตรการเหล่านี้ยังทำกันได้ไม่สิ้นนักแต่ก็ต้องเร่งทำและช่วยกันทำ แต่มาตรการบางอย่างที่พิจารณาทางเทคนิคแล้วทำไปก็ไม่ช่วยลดฝุ่นละออง PM 2.5 ได้มากนัก เช่น การล้างถนน การติดเครื่องกรองฝุ่นในพื้นที่เปิดสาธารณะ การฉีดละอองน้ำบนยอดตึก เป็นต้น มีข้อสังเกตว่า มาตรการต่างๆ ที่ภาคส่วนต่างๆ ช่วยกันระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละออง PM 2.5 นี้ มักเป็นมาตรการในทางเทคนิควิศวกรรมเท่านั้น ในขณะที่ยังมีมิติอื่นอีกมากมายที่ต้องคิดพิจารณาไปพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ฯลฯ แบบบูรณาการให้ครบทุกประเด็น การแก้ปัญหาจึงจะรอบคอบและเป็นไปได้จริง ซึ่งคณะผู้เขียนเสนอข้อเสนอแนะ ได้แก่ ขอให้นำเสนอให้พิจารณาการแก้ปัญหาแบบองค์รวม ประกอบไปด้วย 1) ผู้ได้รับผลกระทบ 2) ผู้เป็นต้นเหตุแห่งปัญหา 3) ผู้แก้ปัญหา 4) ผู้ทำให้การแก้ปัญหาเกิดขึ้นได้จริง 5) ผู้สร้างมาตรการเพิ่มแรงจูงใจ 6) ผู้ศึกษาวิจัยหาสาเหตุและมาตรการแก้ไขป้องกัน 7) ผู้กำหนดนโยบาย และ 8) ภาคประชาชน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาที่ฝุ่นละออง PM 2.5 ทุกภาคส่วนสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2567). มาตรการแก้ไขปัญหาฝุ่นพิษ PM2.5 ปี 2567. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุขกรณี ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ปี 2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข .
- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). แนวทางการเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงจากมลพิษทางอากาศ กรณีฝุ่นละอองขนาดเล็ก. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- กลุ่มงานวิเคราะห์สถานการณ์และนโยบาย. (25 เมษายน 2566). ผลกระทบของวิกฤตฝุ่น “PM2.5” และแนวทางการมีกิจกรรมทางกายที่ปลอดภัย 2566. เรียกใช้เมื่อ 18 กรกฎาคม 2566 จาก <https://tpak.or.th/th/article/669>
- สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2567). มาตรการแก้ไขปัญหาฝุ่นพิษ PM2.5 ปี 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (8 เมษายน 2566). สธ. เผย 15 จังหวัดค่าฝุ่น PM 2.5 สูงติดต่อกัน 3 วัน ตั้งแต่ต้นปีพบผู้ป่วยแล้ว 1.32 ล้านคน คาดสัปดาห์นี้ กทม.-ปริมณฑล แนวโน้มดีขึ้น. เรียกใช้เมื่อ 2566 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/65877>

Pope, C. A., et al.. (2004). Cardiovascular mortality and long-term exposure to particulate air pollution: epidemiological evidence of general path physiological pathways of disease. *Circulation*, 109(1) , 71-77.

Weichenthal, S. et al.. (2017). Long-term exposure to ambient ultrafine particles and respiratory disease incidence in in Toronto, Canada: a cohort study. *Environ Health*, 16(1), 64-75.

Wu, S. et al. (2016). Short-term exposure to high ambient air pollution increases airway inflammation. and respiratory symptoms in chronic obstructive pulmonary disease patients in Beijing, China. *Environment international*, 94, 76–82.

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: หลักการในการดำเนินโครงการ
ให้ประสบความสำเร็จ*

SAVINGS FOR PRODUCTION GROUPS (SPG): PRINCIPLES
FOR SUCCESSFUL PROJECT IMPLEMENTATION

ปณิชา วีระพันธ์

Panicha Wiraphan

พรณภา สืบใจเถา

Phonnapha Suebjaitha

นิพาดา กันมาลัย

Nipada Kanmalay

ธัญจิรา ธวัชธำรงกุล

Thanjira Thawatthamrongkun

กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

Kampanart Wongwatthanaphong

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: pitiwadi@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาคนให้คิดได้และทำได้เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะเป็นการแก้ปัญหาความยากจน การขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ปัญหาหนี้สิน ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลให้ครัวเรือน ไม่หลุดพ้นจากวงจรเหล่านี้อย่างยั่งยืน ซึ่งบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหลักการในการ ดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จเพื่อให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนำไปปรับใช้การดำเนินงาน ของกลุ่ม ซึ่งจากศึกษาค้นพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนั้นมีแนวทาง หลักการที่ชัดเจนที่เกิดขึ้นจากการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

* Received 26 June 2024; Revised 19 December 2024; Accepted 20 December 2024

โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย 4 หลักการสำคัญ 10 หลักการย่อย 21 ตัวชี้วัด เพื่อเป็นการประเมินศักยภาพของกลุ่มฯ เพื่อให้กลุ่มฯ สามารถนำผลการประเมินนั้นไปปรับปรุงแก้ไขให้การบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มฯ นั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์การผลิตต่อไป

คำสำคัญ: กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, การดำเนินโครงการ, ประสบความสำเร็จ

Abstract

Developing people to think and act is important, especially in field of solving poverty problems, lack of budget for careers, and debt problems, which are the main problems that prevent households from escaping these problem cycles. Therefore, this academic article aims to study the principles for successful operationso that savings for production group can apply the principles to their operations. From the study, it was found that:the operation of the savings for production group had clear guidelines and principles that have arisen from supporting of Department of Community Development from the beginning until now. Good governance principles were applied as guidelines for the operation of the savings for productiongroup, consisting of 4 main principles, 10 sub-principles, and 21 indicators to assess the potential of the group so that the group can use the assessment results to improve the management of the group's activities in order to achieve the objectives of establishing the saving for production group.

Keywords: Saving for Production Group, Project Implementation, Success

บทนำ

ปัญหาความยากจนที่พบเห็นโดยทั่วไปในสังคมไทย มักประกอบด้วย 4 สาเหตุหลักที่มีความเชื่อมโยงกันเรียกว่า “วงจรแห่งความยากจน” ได้แก่ ผลผลิตต่ำ รายได้น้อย การออมน้อย และเงินทุนน้อย กล่าวคือเมื่อมีผลผลิตต่ำจะส่งผลให้ครอบครัวมีรายได้น้อยและความเป็นอยู่เป็นไปด้วยความยากลำบากขัดสนจึงทำให้เกิดการออมน้อยตามมาทำให้ขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ เมื่อไม่มีเงินลงทุนจึงทำให้ผลผลิตที่ได้ก็ไม่เต็มที่ไปด้วยการที่จะทำให้ประชาชน

หลุดพ้นจากวงจรแห่งความยากจน จึงอยู่ที่การทำให้สาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพิ่มขึ้นการแก้ไข
มูลเหตุด้านทุนด้วยการเพิ่มเงินออมจะทำให้มีเงินทุนเพิ่มขึ้นจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพราะจะทำให้แก้ไข
มูลเหตุด้านอื่นๆ ตามไปด้วย และประชาชนสามารถแก้ไขสาเหตุนี้ได้ด้วยตนเองเพราะถ้ามีทุน
ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น รายได้ย่อมเพิ่มตามมาการดำรงชีวิตดี
ขึ้นก็จะทำให้มีเงินเก็บออมเพิ่มขึ้นนั่นเอง (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2563)
แนวความคิดเรื่องการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์การผลิตในการแก้ไขปัญหาความยากจน และการ
ขาดแคลนเงินทุนนั้น เป็นแนวความคิดตั้งแต่เริ่มมีกระบวนการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ครั้งแรก
เนื่องจากใน สมัยก่อนประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน การกู้เงินจากธนาคารเพื่อนำมา
ใช้จ่ายในครอบครัว หรือลงทุนในการประกอบอาชีพทำได้ยาก มีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนและ
มักจะไม่ได้รับการการอนุมัติ ให้อยู่ในปัจุบันการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนรายย่อยมี
มากขึ้น เนื่องจากสถาบันการเงินให้ ความสนใจกับลูกค้ารายย่อย มีแหล่งเงินทุนจากการ
ดำเนินงานประชานิยมของภาครัฐ เช่นเงินกองทุน หมู่บ้าน โครงการของธนาคารออมสิน ธกส.
บัตรเครดิตที่แข่งขันกันให้บริการเพื่อแสวงหากำไรจากประชาชนจากชุมชนส่งผลให้หนี้สินภาค
ครัวเรือน และหนี้สินในภาครวมของชุมชนมีสูงมาก แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ
ผลิตจึงเน้นที่การจัดตั้งเพื่อลด รายจ่ายของครัวเรือน และลดรายจ่ายของชุมชนในเรื่องของ
ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการใช้เงินจากสถาบันการเงินต่างๆ
เป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากที่ครัวเรือนหรือชุมชน ต้องจ่ายออกจากครัวเรือนหรือชุมชนเมื่อ
เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายอย่างอื่นแนวความคิดนี้จะต้อง เริ่มต้นที่การจัดทำบัญชีครัวเรือนแล้ว
นำบัญชีครัวเรือนทุกครัวเรือนในชุมชนมารวมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น จากการกู้ยืมเงินจากสถาบัน
การเงิน หรือแหล่งเงินทุนอื่นๆ จากนอกชุมชน จะเห็นภาพรวมของ ค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่
ชุมชนต้องจ่ายเงินออกนอกชุมชน และทราบปริมาณเงินทุนที่จะใช้ในการลงทุน ของชุมชนใน
ปัจจุบัน แล้วนำข้อมูลให้ชุมชนวิเคราะห์รวมกันในการแก้ไขปัญหา การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิต หรือกิจการอย่างอื่นในลักษณะเดียวกันเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอีกทาง
หนึ่ง (สุรัตตา ตาเสือ, 2564)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์การเกษตร
เครดิต ยูเนียน และสินเชื่อเพื่อการเกษตร โดยใช้ “เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน” ทำให้
คนมีคุณธรรม มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร แบ่งปันซึ่งกันและกัน เกิดกระบวนการเรียนรู้
การทำงานร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเสียงส่วนใหญ่

เคารพในกฎกติกาที่มาจากข้อตกลงร่วมกัน เกิดการเรียนรู้การบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ และจัดเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก ทำให้ชุมชนมีแหล่งทุนในการประกอบอาชีพเป็นของตนเอง ลดการพึ่งพิงแหล่ง ทุนจากภายนอกชุมชน และที่สำคัญที่สุดคือ เป็นการฝึกคนให้มีความอดทน มีสัจจะ มีระเบียบวินัย ในการใช้เงิน รู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุมีผล มีความเหมาะสมพอประมาณกับตนเองและครอบครัว เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (บุญพร อิงชาติเจริญ, 2565) จะเห็นได้ว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนครอบคลุมในหลายๆ มิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การส่งเสริมประชาธิปไตย การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการส่งเสริมวัฒนธรรมวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืนในที่สุด ด้วยเหตุผลนี้หลักการในการดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ จึงเป็นหลักการที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประสบความสำเร็จซึ่งจะก่อเกิดประโยชน์กับประชาชน คือ ทำให้ประชาชนมีการออมเงิน ลดภาระการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่นๆ ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง พัฒนาคนให้มีคุณธรรม พัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา คิดและแก้ปัญหาด้วยวิธีการทำงานร่วมกันของชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2565)

กล่าวได้ว่าหลักการในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มออมทรัพย์นั้นจะต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและเป็นรูปธรรม ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนนั้น ก็มีแบบประเมินศักยภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามหลักธรรมาภิบาล 4 หลักการสำคัญ 10 หลักการย่อย 21 ตัวชี้วัด เพื่อเป็นการประเมินศักยภาพในการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทราบว่ากลุ่มมีการดำเนินการเช่นไร มีปัญหาเช่นไร เพื่อจะได้นำผลที่ทราบไปพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อต่อไป

แนวคิดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2517 โดยการนำของศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี อดีตอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน โดยเป็น การผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์การเกษตรเครดิต ยูเนียน และสินเชื่อเพื่อการเกษตร ดำเนินการภายใต้หลักการ “ใช้เงิน

เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน” โดยได้เริ่มทดลองดำเนินการครั้งแรก เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2517 จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ บ้านในเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล และบ้านขัวมุง หมู่ที่ 6 ตำบลขัวมุง อำเภอสарภี จังหวัดเชียงใหม่ และในโอกาสต่อมากรมการพัฒนาชุมชน จึงกำหนดให้วันที่ 6 มีนาคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นับตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมาที่มีการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้ส่งเสริมให้ประชาชนมารวมตัวกันออมเงินตามศักยภาพของตนเอง เป็นการสร้างหลักประกัน สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่สมาชิกในครัวเรือนและช่วยเหลือคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และการมีความรู้ควบคู่คุณธรรม โดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจกัน และความไว้วางใจ ซึ่งเป็นการใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในรูปแบบของ “กระบวนการกลุ่ม” และใช้ “เงินสัจจะ” เป็นเครื่องมือในการสร้างวินัยการออมของคนในชุมชนต่อมาในปี พ.ศ. 2555 กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดระเบียบกรมการพัฒนาชุมชนว่าด้วยการส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พ.ศ. 2555 เพื่อให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในการดำเนินกิจกรรมพื้นฐานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีหลักการในการดำเนินการ ประกอบด้วย (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564)

1. การดำเนินการทางการเงินส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินมาออมทรัพย์ในรูปของเงินค่าหุ้น โดยจะต้องมาสะสมเงินหุ้นอย่างสม่ำเสมอ เรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” เพื่อเป็นกองทุนสำหรับสมาชิกที่เดือดร้อนให้กู้ยืมเมื่อถึงคราวจำเป็น สมาชิกต้องมีหน้าที่นำเงินมาฝากไว้กับกลุ่ม เป็นเงินที่นอกเหนือจากการสะสมของสมาชิกเพื่อเป็นการระดมทุน และสมาชิกจะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบดอกเบี้ย

2. การดำเนินธุรกิจเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด ยุ้งฉางป้อนน้ำมัน ลานตากผลผลิต โรงสีข้าว กองทุนปุ๋ยชีวภาพ เป็นการฝึกหัดการดำเนินธุรกิจในระบบกลุ่มโดยมุ่งหวังผลกำไร เพื่อนำไปดำเนินกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตยังสนับสนุนเงินกู้ให้กับสมาชิกที่เป็นชาวบ้านในชุมชน กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) นำไปเป็นเงินทุน

ในการลงทุนในการประกอบอาชีพและในศูนย์สาธิตการตลาดเป็นแหล่งกระจายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในพื้นที่

3. การจัดสวัสดิการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้องนำเงินจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีมาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การรักษาพยาบาล ฌาปนกิจสงเคราะห์ทุนการศึกษา ทุนสาธารณประโยชน์ ฯลฯ

4. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงต้องส่งเสริมสมาชิกในการพัฒนาอาชีพให้เกิดรายได้ โดยกลุ่มมีบทบาทด้านการสนับสนุนเงินทุน รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกมีที่อยู่อาศัยมั่นคง

การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตซึ่งเป็นทุนการเงินที่สำคัญในชุมชน ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน หรือทุนมนุษย์นั่นเอง เพราะหลักการแนวคิด และวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีเป้าหมายอยู่ที่การส่งเสริมและพัฒนาคน ให้มีคุณธรรม 5 ประการ โดยใช้หลักการออมทรัพย์ หรือใช้เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสร้างโอกาสให้ประชาชนได้บริหารจัดการชุมชนด้วยตนเอง นอกจากนี้ผลกำไรของการดำเนินงานของกลุ่มยังสามารถสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินการหรือพัฒนาทุนด้านอื่นๆ ของชุมชนได้อีกด้วย ดังนั้นกรมการพัฒนาชุมชนจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปี พ.ศ.2565-2568 ดังนี้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนากลไกการทำงาน และเครือข่ายการขับเคลื่อนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1.1 สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีในการขับเคลื่อนงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1.2 สร้างองค์ความรู้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

1.3 เสริมสร้างความรู้และทักษะของบุคลากรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

1.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มและเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตามรูปแบบวิถีชีวิตใหม่และวิถีต่อไป (New Normal and Next Normal)

1.5 พัฒนาโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสู่ความเป็นเลิศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

2.1 ส่งเสริมการลงทุนในกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและธุรกิจชุมชน

2.3 ส่งเสริมการจัดสวัสดิการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างการรับรู้ พัฒนาต้นแบบและยกระดับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสู่สากล

3.1 ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้การดำเนินงานและกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3.2 พัฒนาพื้นที่ต้นแบบและกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3.3 เชื่อมโยงความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อยกระดับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสู่สากล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่เข้มแข็งและมีธรรมาภิบาล

4.1 ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานและระเบียบกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4.2 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4.3 เพิ่มสมรรถนะการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามหลักธรรมาภิบาล

4.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4.5 พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

คณะผู้เขียนเห็นว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญโดยมุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพของบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถพึ่งพาตนเอง ได้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเองก็ เป็นการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเป็นศูนย์รวมในการระดมเงินทุนจากสมาชิก เพื่อนำมาเป็นทุนสำหรับสมาชิกที่มีความจำเป็น กู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ ลดการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิง

เศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนทั้งในด้านการบริหารจัดการเงินทุน การส่งเสริมประชาธิปไตย การเคารพกฎกติกา การทำงานร่วมกันภายใต้ปรัชญา “เงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน” นับเป็นแนวคิดที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามก็ตีคุณค่าประโยชน์อันเกิดจากการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ต้องอาศัยคุณธรรม 5 ประการ ความซื่อสัตย์ของสมาชิกและคณะกรรมการเป็นหลักใหญ่จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และเมื่อตัดสินใจดำเนินการแล้วทุกฝ่ายทั้งมวลสมาชิก คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้องและสนับสนุนให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเจริญก้าวหน้าร่วมสร้างสรรค์ชุมชนให้มีความสามารถพึ่งพาตนเองได้อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

ผลการวิเคราะห์หลักการในการดำเนินโครงการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ประสบความสำเร็จ

ความสำเร็จ (Key Success Factor : KSF) คือ สิ่งที่สำคัญยิ่งที่ต้องทำให้มีหรือให้เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์หรือก็คือเป็นการให้หลักการ แนวทางหรือวิธีการที่องค์กรจะสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ได้ (วันสรา จันทรกมล, 2563) ซึ่งผลสำเร็จของงานในการดำเนินงานที่เป็นไปตามความมุ่งหวัง (Purpose) วัตถุประสงค์ (Objective) รวมทั้งเป้าหมาย (Goal) และเป้าหมายเฉพาะ (Target) ที่กำหนดไว้ เป็นการดำเนินงานมีการปรับตัวและพัฒนาเพื่อความอยู่รอดอยู่ตลอดเวลา โดยสามารถวัดได้จากผลลัพธ์ของการบรรลุวัตถุประสงค์หลักที่สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ทำให้สมาชิกเกิดความพึงพอใจในงานและองค์การโดยส่วนรวม และสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมจนสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายต่อเนื่องไปในระยะยาว และพัฒนาให้องค์การอยู่ต่อไปได้ซึ่งการดำเนินงานจะสำเร็จได้นั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบตามการบริหารจัดการ 5 ประการ คือ 1) การสนับสนุนจากภาครัฐ 2) ภาวะผู้นำ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน 4) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) การเป็นผู้ประกอบการ (ชนพงษ์ อารณพิศาล, 2560) ซึ่งในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีหลักในการประเมินศักยภาพของกลุ่ม ตามหลักธรรมาภิบาล โดยกรมการพัฒนาชุมชน กำหนดให้จังหวัดและอำเภอ เป็นผู้ประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นประจำทุกปี เพื่อ

เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแผนงานและแนวทางเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้แบบประเมินศักยภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามหลักธรรมาภิบาล 4 หลักการสำคัญ 10 หลักการย่อย 21 ตัวชี้วัด ซึ่งใช้หลักธรรมาภิบาล 10 ข้อ มาเป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งแนวทางการประเมินศักยภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามหลักธรรมาภิบาล ถือว่าเป็นหลักการสำคัญที่จะส่งผลให้กลุ่มฯ ดำเนินงานตามแนวทางที่กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดไว้ (สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2563) ควรดำเนินการดังนี้

1. หลักนิยมประชาธิปไตย ในแบบประเมินนั้น มีทั้งหมด 4 หลักการย่อย 13 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

หลักการที่ 1 ความรับผิดชอบสามารถตรวจสอบได้

ตัวชี้วัดที่ 1 คณะกรรมการมีการประชุมทุกเดือนและมีการบันทึกการประชุมทุกครั้ง

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญา

ตัวชี้วัดที่ 4 มีการจัดกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ของกลุ่ม

หลักการที่ 2 ความโปร่งใสเปิดเผย

ตัวชี้วัดที่ 5 มีการฝากถอนเงินผ่านระบบสถาบันทางการเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ตัวชี้วัดที่ 6 มีการจัดทำทะเบียนข้อมูลของกลุ่ม/เอกสารหลักฐานทางการเงินระบบบัญชีครบถ้วนถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนสัจจะ ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ทะเบียนคุมทรัพย์สิน ฯลฯ) มีการตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงินอย่างน้อย ปีละ 2 ครั้ง

ตัวชี้วัดที่ 7 มีการจัดทำงบกำไร-ขาดทุน งบดุล และการรายงานสถานะทางการเงินให้กรรมการและสมาชิกทราบ ปีละ 1 ครั้งและติดประกาศไว้ ณ ที่ทำการกลุ่ม

ตัวชี้วัดที่ 8 มีการจัดประชุมสามัญประจำปี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญอย่างน้อยร้อยละ 75 ของครัวเรือนที่เป็นสมาชิก

ตัวชี้วัดที่ 9 มีอาคารสถานที่ใช้ประโยชน์สาธารณะร่วมกันชัดเจน มีป้ายชื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และป้ายแสดงข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน

หลักการที่ 3 หลักนิติธรรม

ตัวชี้วัดที่ 10 มีระเบียบข้อบังคับเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นปัจจุบัน

ตัวชี้วัดที่ 11 มีการเก็บดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่ไม่เกินกฎหมายกำหนด

ตัวชี้วัดที่ 12 มีการพิจารณาเงินกู้ของสมาชิกเป็นไปตามระเบียบมีการตรวจสอบและมีหลักฐานให้ตรวจสอบชัดเจน

หลักการที่ 4 หลักความเสมอภาค

ตัวชี้วัดที่ 13 ให้บริการแก่สมาชิกด้วยความรวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติ

หลักนิยมประชาธิปไตยดังกล่าวที่ได้กล่าวมานั้น คณะผู้เขียนเห็นว่าหลัก “**การรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (Accountability)**” ในดำเนินกิจกรรมต่างๆ คณะกรรมการหรือผู้ดำเนินกิจกรรม ต้องตอบคำถามและชี้แจงได้เมื่อสมาชิกของกลุ่มฯ หรือประชาชนทั่วไปมีข้อสงสัยต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มฯ รวมทั้งต้องมีการจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้า ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสมาชิกของกลุ่มฯ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบใดๆ ก็ตามที่จะเกิดขึ้นกับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มฯ ในหลัก “**ความเปิดเผย/โปร่งใส (Transparency)**” คณะกรรมการของกลุ่มฯ ต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้สมาชิกของกลุ่มฯ ประชาชนได้ รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนวางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของกลุ่มฯ เป็นไปโดยง่าย ในหลัก “**หลักนิติธรรม (Rule of Law)**” คณะกรรมการของกลุ่มฯ ต้องใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในดำเนินงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของสมาชิกของกลุ่มฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่างๆ ในกลุ่มฯ ในหลัก “**ความเสมอภาค (Equity)**” คณะกรรมการของกลุ่มฯ ต้องให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน คำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของสมาชิกทุกคนต่อการเข้าถึงกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่มฯ

2. หลักประชาธิปไตย ในแบบประเมิณนั้น มีทั้งหมด 2 หลักการย่อย 2 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

หลักการที่ 5 หลักการมีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดที่ 14 มีการส่งเสริมการออมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนชุมชน

หลักการที่ 6 หลักการกระจายอำนาจ

ตัวชี้วัดที่ 15 มีคณะกรรมการครบ 4 ฝ่าย และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการเป็นลายลักษณ์อักษรและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

หลักประชารัฐ ดังกล่าวที่ได้กล่าวมานั้น คณะผู้เขียนเห็นว่าหลัก “การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented)” ในดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคน รวมทั้งเปิดให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิด แก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน และร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงาน ทั้งนี้คณะกรรมการของกลุ่มฯต้องพยายามแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ โดยตรงจะต้องไม่มีข้อคัดค้านที่หาข้อยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ ในหลัก “การกระจายอำนาจ (Decentralization)” ควรมีการมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการ ให้แก่ คณะกรรมการของกลุ่มฯ ทั้ง 4 ฝ่ายอย่างเหมาะสม รวมทั้งแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร และให้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่นั้นๆ

3. หลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร ในแบบประเมินนั้น มีทั้งหมด 1 หลักการย่อย 1 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

หลักการที่ 7 หลักคุณธรรม

ตัวชี้วัดที่ 16 มีการดำเนินงานโดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ (ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้วางใจ)

หลักความรับผิดชอบต่อการบริหารดังกล่าวที่ได้กล่าวมานั้น คณะผู้เขียนเห็นว่าหลัก “คุณธรรม” การดำเนินงานโดยยึดหลักคุณธรรมนั้น จะทำให้คณะกรรมการและสมาชิก มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของโครงการ โดยต้องนำหลักคุณธรรม 5 ประการมาบูรณาการในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม คือต้องมีซื่อสัตย์ ต้องมีความเสียสละ ต้องมีความรับผิดชอบต่อ ต้องมีความเห็นอกเห็นใจ และต้องมีความไว้วางใจ

4. หลักการบริหารจัดการแนวใหม่ ในแบบประเมินนั้น มีทั้งหมด 3 หลักการย่อย 5 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

หลักการที่ 8 หลักประสิทธิผล

ตัวชี้วัดที่ 17 มีการจัดสรรผลกำไรและจัดให้มีสวัสดิการชุมชนทุกปี

หลักการที่ 9 หลักประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ 18 มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์

ตัวชี้วัดที่ 19 มีการจัดทำแผนการดำเนินงานแผนบริหารความเสี่ยงประกันความเสี่ยงของกลุ่มเป็นประจำทุกปีและสมาชิกปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

หลักการที่ 10 หลักการตอบสนอง

ตัวชี้วัดที่ 20 สมาชิกสามารถกู้เงินได้ตามความต้องการภายใต้ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

ตัวชี้วัดที่ 21 มีกิจกรรมเครือข่ายที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิก

หลักการบริหารจัดการแนวใหม่ดังกล่าวที่ได้กล่าวมานั้น คณะผู้เขียนเห็นว่าหลัก “ประสิทธิภาพ (Efficiency)” ในการดำเนินกิจกรรมนั้นต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลผลิตที่คุ้มค่า และบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกโดยรวม ทั้งนี้ต้องมีลดขั้นตอนระยะเวลาเพื่ออำนวยความสะดวก และเมื่อมีการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมในแต่ละปี ควรจัดสรรผลกำไรและสวัสดิการให้กับสมาชิกในทุกๆ ปี เพื่อนำผลกำไรในการดำเนินกิจกรรมมาคืนให้กับชุมชนต่อไป ในหลัก “ประสิทธิภาพ (Effectiveness)” ในการดำเนินกิจกรรมนั้น ต้องมีวิสัยทัศน์เชิง ยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก ประชาชนในหมู่บ้าน มีการวางแผนเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และอยู่ในระดับที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของสมาชิก ประชาชนในหมู่บ้าน สร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อการจัดการความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลการดำเนินกิจกรรม รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในหลัก “การตอบสนอง (Responsiveness)” ในการดำเนินกิจกรรมนั้นต้องให้บริการกับความต้องการของสมาชิกภายใต้ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของสมาชิกผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม

สรุป

สรุป กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการรวมตัวกันของชาวบ้าน เพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยเป็น

ประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุน ประกอบ อาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว โดยการดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน อาทิเช่น การให้การสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐทั้งองค์ความรู้ กระบวนการ หลักการหรือการดำเนินการ และสิ่งสำคัญคือทำให้ความร่วมมือจากประชาชนและชุมชนในการดำเนินการ ย่อมทำให้การดำเนินงานนั้นประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ เนื่องจากองค์ความรู้ในปัจจุบันมีพัฒนาตลอด ดังนั้นคณะผู้เขียนขอให้ข้อเสนอแนะ คือ ภาครัฐควรเข้าไปให้ความรู้ในการดำเนินโครงการ โดยการนำนวัตกรรมใหม่ที่จะส่งผลให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถนำไปพัฒนากิจกรรมของกลุ่มเองให้มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถถ่ายทอดไปสู่สมาชิกของกลุ่มๆ ได้ เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาอาชีพเพื่อป้องกันสุขภาพของตนเองผ่านการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจัดการ หรือแม้แต่การพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองเพื่อนำไปต่อยอดในการพัฒนาอาชีพของตนเอง เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2565). แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพมหานคร: ดีไซน์ แอนด์ พรินต์ติ้ง.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). ยุทธศาสตร์การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตปี พ.ศ. 2565-2568. กรุงเทพมหานคร: บีทีเอส เพรส.
- ชนพงษ์ อาภรณ์พิศาล. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาคกลางของประเทศไทย. ใน (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- บุญยพร อิงชาติเจริญ. (2565). ประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร . ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วันสรา จันทร์กมล. (2563). เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคม ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี. ใน (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน. (2563). คู่มือการดำเนินงานกองทุนชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: บีทีเอส เพรส.

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน. (2563). แบบประเมินศักยภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
การผลิตตามหลักธรรมาภิบาล 4 หลักการสำคัญ 10 หลักการย่อย 21 ตัวชี้วัด. เรียกใช้
เมื่อ 23 กรกฎาคม 2567 จาก [https://fund.cdd.go.th/wp-content/
uploads/sites/107/2020/06/7.-แบบประเมินศักยภาพออมทรัพย์-2563.pdf](https://fund.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/107/2020/06/7.-แบบประเมินศักยภาพออมทรัพย์-2563.pdf)

สุรัตดา ตาเสือ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ
ผลิตตำบลหัวปลวก อำเภอสายบุรี จังหวัดสงขลา. ใน (การค้นคว้าอิสระรัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

การให้บริการสาธารณะแนวใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*

LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS: NEW PUBLIC SERVICES

สุรโชค สนขู

Surachok sonkhoo

ณัฐวดี สิงห์

Nattawadee Singhol

ณัฐพล นาคไทย

Natthapon Nakthai

วีรพงษ์ น้ำจันทร์

Weerapong Namjan

ภาสกร ดอกจันทร์

Phasakorn Dokchan

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: surachok1335@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเท่าเทียมและหลอมรวมคนทุกกลุ่มในสังคม รวมทั้งเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของในสังคม ซึ่งเป็นสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำไปวางเป็นเป้าหมายการจัดบริการสาธารณะของตนในอนาคต เพื่อให้ประเทของบริการสาธารณะและรูปแบบวิธีการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่มีอยู่มี “คุณค่า” ในตัวเองเพื่อตอบสนองต่อการดูแลประชาชน ไม่ใช่เป็นการจัดบริการสาธารณะเพียงเพราะทำตามหน้าที่ทางกฎหมายอย่างเดียว เพราะการทำให้บริการสาธารณะมี “คุณค่า” นั้นจะช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับสังคมและสร้างความมั่นคงและความสำคัญต่อตัวท้องถิ่น ดังนั้น บทความวิชาการเรื่องนี้จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำหลักการและวิธีการจากศึกษาค้นคว้าในการจัดบริการ

* Received 5 August 2024; Revised 19 December 2024; Accepted 20 December 2024

สาธารณะแนวใหม่ไปประยุกต์กับองค์กร และสามารถพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การให้บริการสาธารณะ, แนวใหม่

Abstract

This academic article aims to study the new public service provision of local administrative organizations to create equality and integrate all groups of people in society, as well as to develop the quality of life in society. This is an important issue that local administrative organizations should set as a goal for their future public service provision. This is so that the types of public services and methods of local public service provision have “value” in themselves to meet the needs of caring for the people, not just providing public services just to fulfill legal duties. Because making public services “valuable” will help create sustainability for society and create stability and importance for the local area. Therefore, this academic article will help local administrative organizations apply the principles and methods from the study of new public service provision to their organizations and can develop local administrative organizations to be successful with efficiency and effectiveness.

Keywords: local government organizations, public service, new approaches

บทนำ

สังคมในโลกรวมถึงประเทศไทยต่างได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ดังนั้นภาครัฐจึงมีความจำเป็นต้องมีกลไกรองรับเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของประเทศให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่จะมีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นการบริการสาธารณะหรือการบริการภาครัฐของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสโลกที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว การทำงานของบุคลากรภาครัฐจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนและแก้ปัญหาให้กับประชาชนอย่างมี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเวลาที่เหมาะสมภาครัฐจึงต้องปรับตัวเองต่อเนื่องให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ (ก่อเกียรติ ช่อนกลิ่น, 2564) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น

หน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง (เรียกว่าการเลือกตั้ง โดยตรงหรือโดยอ้อมตามลำดับ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตราที่ 76 และมาตราที่ 250 ได้บัญญัติว่า รัฐทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น พัฒนาระบบการบริหารเพื่อให้จัดทำบริการสาธารณะให้กับประชาชนในประเทศโดยส่วนร่วม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560)

การบริการสาธารณะ (Public Services Management) เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการเกิดขึ้นของสังคมมนุษย์ เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มสังคมจะทำให้เกิดภารกิจบางประการที่ไม่ใช่ภารกิจของคนใดคนหนึ่ง เช่น การดูแลความสงบเรียบร้อย การจัดทำสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ทุกคนต้องใช้ เป็นต้น ภารกิจเหล่านี้มักจะไม่มีการแบ่งงานกันทำไปดำเนินการ สังคมจึงจัดให้มีโครงสร้างทางสังคมขึ้นมาดำเนินการ เช่น ระบบการเมืองและระบบบริหารรัฐกิจ เป็นต้น เพื่อทำหน้าที่ผลิตจัดหา เพื่อบริการแก่สาธารณชน กิจกรรมเหล่านี้จึงถูกเรียกว่า “การบริการสาธารณะ” (เทพศักดิ์ บุญรัตน์, 2559) การให้บริการสาธารณะจึงนับเป็นกิจกรรมที่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่อาจเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเป็นผู้ดำเนินการให้แก่ประชาชนผู้มารับบริการ ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค โดยหน่วยงานที่ให้บริการจะต้องส่งมอบบริการแก่ประชาชนด้วยจิตสำนึกที่ดีในการให้บริการ และมีการนำผลสะท้อนกลับจากประชาชนในฐานะผู้มาใช้บริการ เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะต่างๆ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า การบริการสาธารณะจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการ โดยอาศัยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการช่วงเวลาและสถานที่การให้บริการ (วิโรจน์ ก่อสกุล และคณะ, 2562)

จากความสำคัญดังกล่าวการจัดบริการสาธารณะเป็นภารกิจใหญ่ที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ควรจัดบริการสาธารณะให้ครอบคลุมความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยต้องมีทิศทางที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนดังกล่าว การบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นการบริการสาธารณะแนวใหม่เพื่อตอบสนองความเท่าเทียม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

แนวคิดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรภาครัฐที่จัดตั้งตามหลักการกระจายอำนาจ การปกครอง (Decentralization) อันเป็นหลักการที่รัฐบาลมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนในท้องถิ่นของตน โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากร งบประมาณ และมีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการ ทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การวางระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ การจัดทำบริการและสวัสดิการสังคม ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล สำหรับประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ (กองวิจัยตลาดแรงงาน, 2566)

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป จัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดตั้งขึ้นโดยมีลักษณะหรือองค์ประกอบที่มีความคล้ายคลึงกันทั่วประเทศ ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปของประเทศไทยจะมีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 2) เทศบาล 3) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งในแต่ละประเภทจะมีการกำหนดลักษณะหรือองค์ประกอบให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ คือ จะมีกฎหมายกำหนดวิธีการในการจัดตั้ง รูปแบบการบริหารจัดการ อำนาจหน้าที่ วิธีการในการจัดทำบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การคลังและงบประมาณเป็นแบบแผนเดียวกันทั่วประเทศ

2. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะหรือองค์ประกอบบางประการแตกต่างไปจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่ว ๆ ไป ความแตกต่างนี้สืบเนื่องมาจากลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นนั้นๆ เอง เช่น เป็นท้องถิ่นที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจมาก มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น หรือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มี

นักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เป็นต้น โดยลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นนั้นทำให้การใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปไม่เหมาะสม ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการคิดค้นหารูปแบบการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษของประเทศไทยจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท ได้แก่ 1) กรุงเทพมหานคร และ 2) เมืองพัทยา

แนวคิดการให้บริการสาธารณะ

การบริการสาธารณะ หมายถึง การบริการหรือกิจกรรมที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวม โดยเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาวยการ หรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการ ส่วนรวมของประชาชน (อรรถัย กักผล, 2552) อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน และสร้างการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาประเทศชาติในการให้บริการสาธารณะของรัฐภาพรวม โดยมีหลักการที่เป็นประเด็นสำคัญในการจัดบริการสาธารณะ คือ การจัดบริการสาธารณะต้องดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น มีความเสมอภาค ความต่อเนื่อง และความโปร่งใสในการให้บริการ (นราธิป ศรีราม, 2557) ในการกำหนดหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะตามขนาดของกิจการบริการสาธารณะสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท (วุฒิสาร ตันไชย, 2559) คือ

1. บริการสาธารณะที่เป็นกิจการขนาดใหญ่ หมายถึงกิจการที่ต้องใช้เทคโนโลยี เงินทุน และบุคลากรที่มีความสามารถระดับสูง ดังนั้นผู้จะมีอำนาจตัดสินใจจัดทำกิจการดังกล่าวจึงต้องเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ที่มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การศึกษาระดับสูง การคมนาคมทางอากาศ การชลประทานหลวง การขุดเจาะน้ำมันเชื้อเพลิง และทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ประเมินผล เป็นต้น
2. บริการสาธารณะที่เป็นกิจการที่ไม่สลบซับซ้อนเป็นกิจกรรมที่ไม่สลบซับซ้อน หรือมีเทคนิคมากนัก และมักเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งหากได้พนักงานท้องถิ่นที่รู้ถึงสภาพท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้จัดทำ จึงจะมีประสิทธิภาพมากกว่าให้รัฐซึ่งเป็นผู้วางนโยบายดำเนินการในวงกว้างเป็นผู้จัดทำ นอกจากนี้การจัดทำบริการประเภทนี้ยังเป็น

การดำเนินการที่ใช้งบประมาณไม่มากนัก เช่น การให้มีสุสาน และฌาปนสถาน การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด การขนส่งสาธารณะในเขตท้องถิ่น การให้มีสถานสินเชื่อท้องถิ่น การดูแลชายหาดในเขตท้องถิ่น การจัดให้มีโคกไผ่ตามถนนหนทาง เป็นต้น

กล่าวได้ว่า การบริการสาธารณะเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก แม้ว่ารัฐจะไม่สามารถจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในทุกส่วนของประเทศได้เอง แต่รัฐก็สามารถมอบหมายให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาจัดทำบริการสาธารณะต่างๆ แทนได้ ส่วนรัฐนั้นมีหน้าที่ในการควบคุมมาตรฐานการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจจะทำผ่านการประเมินในรูปแบบต่างๆ

การให้บริการสาธารณะของรัฐ

สำหรับระบบบริหารราชการไทยนอกจากหน้าที่ของรัฐหรือระบบราชการที่ได้แบ่งอย่างกว้างๆ สิ่งที่ต้องพิจารณาเพิ่มขึ้นคือหน้าที่ของรัฐหรือระบบราชการที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศหรืออีกนัยหนึ่งเป็นหลักการหรือกติกาแห่งการปกครองประเทศ ซึ่งได้กำหนดหน้าที่ของรัฐเอาไว้ใน หมวด 5 ว่าด้วยหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ประกอบด้วยมาตราสำคัญดังนี้ มาตรา 52 บัญญัติว่า มาตรา 54 บัญญัติว่า มาตรา 55 มาตรา 56 มาตรา 59 มาตรา 61 มาตรา หรือแม้แต่ในมาตราที่ 76 หรือมาตราที่ 250 ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วนั้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) หน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสาธารณะจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาบันสำคัญของรัฐ การจัดทำบริการสาธารณะขึ้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านต่างๆ รวมถึงการมีมาตรการที่จะทำให้ระบบการบริหารทั้งภาครัฐและเอกชนมีความโปร่งใส ลด การทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์การ และนอกจากหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชนที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแล้ว หน้าที่ของรัฐยังปรากฏอยู่ในกฎหมายอื่นๆ เช่น พระราชบัญญัติต่างๆ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ระเบียบ คำสั่ง นโยบาย ของรัฐบาล ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติการให้บริการสาธารณะจากรัฐจากเงื่อนไขที่นำเสนอ ได้ดังนี้ (สุริน อัทธากร, 2560)

1. ภาครัฐออกแบบสิ่งจูงใจทั้งที่เป็นสิ่งจูงใจทางบวก เช่น การให้รางวัล และสิ่งจูงใจทางลบ เช่น การลงโทษ และพัฒนาสิ่งจูงใจที่พัฒนาไปเป็นอุดมการณ์ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในกิจการสาธารณะมากขึ้น

2. ภาครัฐสามารถปรับปรุงการให้บริการประชาชน โดยออกแบบในเชิงนโยบายให้หน่วยงานภาครัฐได้จัดให้มีทางเลือกในการให้บริการประชาชนที่มีความหลากหลาย เช่น การให้บริการเบ็ดเสร็จ ณ สาขาย่อยของหน่วยงานของรัฐ การให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว การให้บริการนอกเวลาและสถานที่ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการให้บริการ ลดการปฏิบัติที่ให้โทษ ลดการใช้ระบบอุปถัมภ์ หรือระบบเส้นสาย สร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนสร้างความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อเพิ่มความพึงพอใจให้แก่ประชาชน และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐโดยรวม

3. ภาครัฐสามารถนำระบบและกลไกที่ภาคเอกชนใช้อยู่ในการรับฟังความคิดเห็นของลูกค้า และประชาชน ตลอดจนหาทางตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมาใช้ในวิธีการที่หลากหลาย เช่น ให้มีการประเมินผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยประชาชนเป็นประจำและนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบกับระดับคุณภาพในการให้บริการที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นประจำทุกเดือน ทุกไตรมาสและทุกปี ตลอดจนเปรียบเทียบเป็นอนุกรมเวลาเพื่อดูความเปลี่ยนแปลงในการให้บริการของรัฐ

4. ภาครัฐควรจัดโครงสร้างในการให้บริการของภาครัฐให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านโครงสร้างของการบริหารทางการศึกษา ซึ่งควรจะเปลี่ยนจากการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางมา เป็นกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะการรวมอำนาจทำให้เกิดการใช้ระเบียบแบบแผนเดียวกัน ทำให้เกิดความเหมือนและขัดขวางนวัตกรรม และทำให้หน่วยปฏิบัติมีระบบของการ ให้บริการที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และไม่สามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความก้าวหน้าที่เปลี่ยนแปลงไปได้

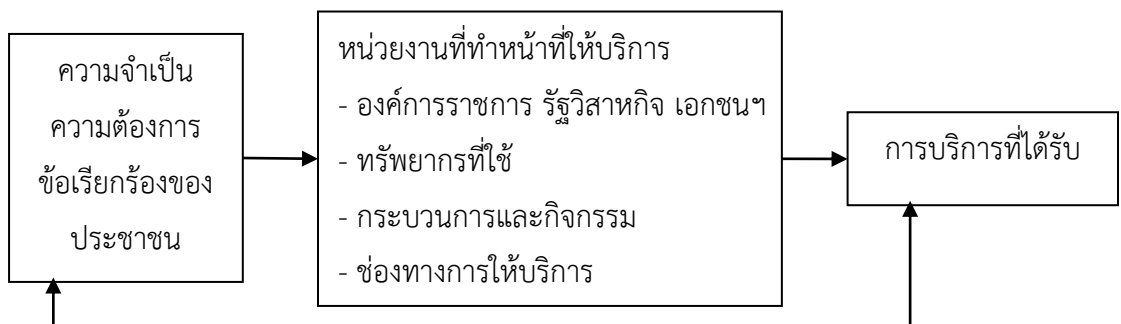
5. ภาครัฐควรส่งเสริมกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐอย่างเต็มรูปแบบ ได้แก่ ขั้นตอนของการให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น ขั้นตอนในการวางแผน ขั้นตอนในการตัดสินใจ ขั้นตอนการร่วมปฏิบัติ ขั้นตอนในการติดตามและประเมินผล ขั้นตอน

ในการร่วมรับผลประโยชน์ และขั้นตอนของการปรับปรุงเสนอแนะในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ

6. ภาครัฐควรยึดถือนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติในกิจกรรมของรัฐอย่างจริงจังโดยยึดปรัชญาทำน้อยให้กลายเป็นมาก เช่น กรณีการนำ อสม. มาช่วยในการปฏิบัติงาน ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นการส่งเสริมสมรรถนะในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุขและบริการสาธารณสุขให้มีความแข็งแกร่งมากขึ้นลงไปถึงระดับหมู่บ้าน อันเป็นการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชนอย่างแท้จริง

แต่ทั้งนี้ในการจะพิจารณาถึงระบบของการให้บริการสาธารณะอย่างครบวงจรจะต้องพิจารณาถึง สภาพแวดล้อมโดยรวมทั้งหมด ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง เพราะการอธิบายถึงสภาพแวดล้อมของการให้บริการสาธารณะจะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการและกิจกรรม (Process) และการส่งมอบการบริการ มีลักษณะสำคัญตามภาพ

ภาพที่ 1 แสดงระบบการให้บริการสาธารณะ

ที่มา : ปรับปรุงจาก (เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์, 2559)

จากภาพดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการให้บริการสาธารณะจะเริ่มต้นจากความจำเป็น ความต้องการและข้อเรียกร้องของประชาชน ความจำเป็นของการให้บริการสาธารณะโดยทั่วไปแล้วจะเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินงานตามกฎหมายหรือเพื่อเหตุผลด้านความมั่นคงของประเทศ เช่น การทำบัตรประชาชน การทำใบอนุญาตขับรถ การจัดเก็บภาษีอากร การเกณฑ์ทหารการป้องกันภัยพิบัติและสาธารณสุข เป็นต้น รวมถึงข้อเรียกร้องต่างๆ ที่ประชาชนเห็นว่าเมื่อรัฐจัดทำบริการสาธารณะแล้ว ประชาชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น

การพักชำระหนี้แก่เกษตรกรผู้มีรายได้น้อย การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสำหรับผู้มีรายได้น้อย การแจกเบี้ยยังชีพแก่คนชรา เป็นต้น

คณะผู้เขียนเห็นว่า การให้บริการสาธารณะในแต่ละด้านก็จะมีกำหนดให้เห็นถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบที่มีอำนาจหน้าที่ให้บริการซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการนั้นอาจจะ เป็นองค์การของรัฐที่เป็นระบบราชการโดยตรงผ่านองค์การที่มีอยู่ทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นหรือองค์การมหาชนต่างๆ หรือรัฐวิสาหกิจ เช่น การให้บริการด้านการ จัดทำโครงสร้างพื้นฐานแก่ชุมชน เป็นต้น หรือการให้เอกชนมาช่วยดำเนินการให้บริการซึ่งอาจ เป็นในรูปของการให้สัมปทานการประมูล ให้เอกชนมาดำเนินการการเปิดโอกาสให้เอกชน สามารถดำเนินการได้เอง เช่น การให้เอกชนมาช่วยตรวจสอบสภาพรถก่อนจดทะเบียนหรือต่อ ทะเบียน การให้เอกชนมาสอบเขตรังวัดที่ดิน การเปิดให้บริการของโรงพยาบาลเอกชนหรืออาจ นำอาสาสมัครมาช่วยทำหน้าที่ให้บริการ เช่น อาสาสมัคร สาธารณสุขอาสาสมัครบรรเทาสา ธารณภัย เป็นต้นซึ่งจะเห็นได้ว่ายิ่งภาครัฐมีความจำเป็นที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชนให้ เพียงพอและยิ่งประชาชนมีความต้องการหรือความคาดหวังมากเท่าไรจะยิ่งพบว่าภาครัฐจะมีการ ขยายช่องทางการให้บริการใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่า การให้บริการสาธารณะ จำเป็นจะต้องพิจารณาอย่างเป็นระบบที่ประกอบด้วยปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ภายในระบบของการ ให้บริการรวมถึงมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารขององค์การ ภาครัฐจะต้องส่งเสริมการให้บริการสาธารณะที่ดีแก่ประชาชนได้ตรงกับความต้องการและความ ต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ผลวิเคราะห์การให้บริการสาธารณะแนวใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะในท้องถิ่นโดยการดำเนินการนั้นต้องมุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับ ประโยชน์ภารกิจพื้นฐาน โดยภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การจัดทำบริการ สาธารณะให้กับประชาชนในท้องถิ่นของตนแทนรัฐบาลที่ไม่สามารถจัดบริการสาธารณะให้กับ ประชาชนได้อย่างทั่วถึง การจัดบริการสาธารณะดังกล่าวเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจ จากรัฐบาลไปสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา ดังนั้นองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นจึงเป็นตัวแทนของรัฐในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งรูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และอำนาจตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำหนดรูปแบบและวิธีการในการจัดทำบริการสาธารณะ 5 รูปแบบ คือ 1) การจัดทำบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง 2) การจัดทำบริการสาธารณะโดยให้ผู้อื่นดำเนินการแทน 3) การจัดทำบริการสาธารณะโดยการจัดตั้งสหการ 4) การจัดทำบริการสาธารณะโดยการว่าจ้าง และ 5) การจัดทำบริการสาธารณะโดยการพาณิชย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรรณิการ์ ไกรกิจราษฎร์ และคณะ, 2566)

ดังนั้นคณะผู้เขียนจึงเห็นว่า การจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 รูปแบบนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับระบบมาตรฐานการบริการสาธารณะของท้องถิ่น 3 ลักษณะ คือ การจัดบริการสาธารณะขั้นมาตรฐาน (Standard Public Services) การจัดทำบริการสาธารณะเพื่อความเป็นเลิศ (Best Practices) และการจัดบริการสาธารณะที่มีการให้สัญญาต่อผู้ใช้บริการ (Citizen Charter) ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาการให้บริการสาธารณะให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน แต่เนื่องจากการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น แต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างก็มีขีดความสามารถการจัดบริการสาธารณะ เพราะถ้าเป็นท้องถิ่นขนาดเล็ก งบประมาณก็น้อยก็จะดำเนินการบริการสาธารณะในเรื่องที่ตัวเองจะทำได้ ส่วนที่เกินความสามารถก็จะให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับสูงดำเนินการ ในส่วนที่ท้องถิ่นระดับล่างไม่มีศักยภาพที่จะดำเนินการได้ แต่การดำเนินการบริการสาธารณะทุกประเภทล้วนแต่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เว้นไว้แต่ที่กฎหมายกำหนดไว้ห้ามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริการสาธารณะในบางประเภทเท่านั้น ดังนั้นการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรคำนึงถึงหลักการดังนี้

1. การบริการประชาชนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และมอบหมายงานอย่างชัดเจน ตามโครงสร้างงานและภารกิจ รวมถึงปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของแต่ละสำนัก/กองต่างๆ ตามแผนการดำเนินงานประจำปีเนื่องจากภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทนั้นมีความหลากหลาย จำเป็นต้องแบ่งสายงาน สำหรับการให้บริการประชาชนตลอดจนทำหน้าที่สนับสนุนฝ่ายบริหาร เพื่อการบริการประชาชนที่เข้ามาใช้บริการได้อย่าง

ทั่วถึง เพื่อลดขั้นตอนการบริการให้รวดเร็ว ตลอดจนแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

2. การแสวงหาผลประโยชน์สาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความคิดเห็นตรงกันเป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก ซึ่งจะมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีการเลือกตั้งผู้แทนในชุมชนขึ้นมาเพื่อให้เป็นตัวแทนของสมาชิกในชุมชนแต่ละชุมชนนำความคิดเห็นที่สรุปได้ของแต่ละพื้นที่มาเสนอพูดคุยกัน เพื่อหาข้อตกลงในกิจกรรมหรือผลประโยชน์ที่ประชาชนต้องการได้ตามวัตถุประสงค์ที่นำมาเสนอ รวมทั้งเป็นกระบวนการที่สามารถทำเพื่อตอบสนองความต้องการได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากงบประมาณที่ตั้งไว้ใน รวมถึงแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มีการสำรวจ รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลสถิติต่างๆ และได้จัดทำรวมถึงปรับปรุงในทุกๆ ปี เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันและตอบสนองความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป กลุ่มองค์กร ชุมชน ประชาชน เครือข่ายภาคต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้แสดงศักยภาพ ได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือ ร่วมแสดงความคิดเห็นและแสดงออกถึงความต้องการของชุมชนรวมถึงในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมต่างๆ และร่วมรับผิดชอบในการกำหนดกิจกรรมบริการสาธารณะ เพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อยุติจากการทำเวทีชาวบ้านและนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

3. การให้คุณค่ากับพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ การปรับปรุงการบริการไปในเชิงรุกโดยเห็นความสำคัญของประชาชนทุกเพศทุกวัย ทุกระดับชั้น ทั้งที่สามารถและไม่สามารถเข้ามาใช้บริการเองได้เนื่องจากสภาพร่างกาย ที่มีความเจ็บป่วยหรือเป็นบุคคลสูงวัย โดยมีการจัดส่งรถพยาบาลเคลื่อนที่เพื่อเข้าไปดูแลผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งไม่สามารถเดินทางมาใช้บริการเองได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ สิทธิความรับผิดชอบของพลเมือง รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมที่ให้ความรู้ปลูกฝังและ สร้างจิตสำนึกให้รู้จักรักท้องถิ่น ชุมชนของตนเอง ดูแลรักษาและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่น และพัฒนาให้มีลักษณะสุขอนามัยที่ดี สิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ทัดเทียมกับท้องถิ่นใกล้เคียง และถือเป็นการฝึกให้มี จิตสาธารณะโดยการให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติ

4. ความรับผิดชอบหน่วยงาน หน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติแต่ละส่วนมีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันตามภารกิจหน้าที่ที่ท้องถิ่นจะต้องดำเนินการให้ครอบคลุมพื้นที่ที่รับผิดชอบตามแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงตั้งแต่การบริการสาธารณะด้านพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้าและแสงสว่างที่เพียงพอในแต่ละชุมชนน้ำประปาที่สะอาดเป็นต้น โดยมีการกำหนดแผนงานโครงการที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการประชาชนโดยส่วนรวม เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตประจำวัน รวมถึงดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ฝึกซ้อมเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยธรรมชาติและสาธารณภัยอื่นๆ โดยดำเนินการตามแผนเกี่ยวกับวิทยุสื่อสาร ฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และยังมีการควบคุมดูแลการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย กิจการค้าที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การจอดรถบริเวณทางเท้าซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่สะดวกกับการสัญจรของประชาชน

5. การให้คุณค่ากับประชาชนไม่ใช่แค่เน้นที่ผลผลิต การให้ความสำคัญกับประชาชนโดยการกำหนดนโยบายในการพัฒนาการให้บริการสำหรับประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ โดยต้องมีความใส่ใจและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองใช้หัวใจในการให้บริการ (Service Mind) แสดงออกให้ประชาชนเห็นถึงความตั้งใจในการให้บริการในทุกกระบวนการตามแนวความคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่รวมถึงนำวิธีการแนวคิดใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการประชาชนได้รวดเร็วยกระดับการบริการให้มีคุณภาพมาตรฐานเชื่อมโยงกันทุกภาคส่วนโดยการปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ให้เอื้อต่อการบริหารประชาชนอย่าสะดวกสบาย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นซึ่งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของประชาชนสามารถใช้บริการร่วมกันทั้งในด้านสถานที่ บุคลากร ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ นอกจากนี้ควรจัดทำสำนักงานบริการเสมือนจริงขึ้นเพื่อให้บริการประชาชนผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ในเรื่องที่สามารถให้บริการได้บางเรื่อง ประชาชนสามารถติดต่อขอรับบริการได้ตลอดเวลา (NON-STOP SERVICE) และทุกสถานที่โดยไม่ต้องเดินทางมายังหน่วยงานอีกต่อไป

หลักการดังกล่าวที่ได้กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า การบริการประชาชนควรส่งเสริมสนับสนุนให้พนักงานทำงานเชิงรุกที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการบริการ โดยจัดตั้งหน่วยงาน

ย่อยในการบริการในด้านต่างๆ เพื่อดูแลประชาชนในเรื่องต่างๆ ทั้งความเป็นอยู่ ชีวิตและ ทรัพย์สินของประชาชนได้อย่างครอบคลุม เท่าเทียมกัน รวมถึงมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้าง จิตสำนึกในการให้ความสำคัญกับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และ ลงพื้นที่เพื่อ ตรวจสอบและดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตพื้นที่อย่างทั่วถึงเป็นประจำ เพื่อเป็นการ แสดงถึงการเอาใจใส่และใกล้ชิดกับประชาชน ทั้งยังมีการติดตามและประเมินผลการบริการที่ดี เพื่อรับฟังความคิดเห็น และผลสะท้อนกลับว่ามีข้อมูลส่วนใดต้องปรับปรุงแก้ไข เป็นการนำ ข้อมูลกลับมาพัฒนาการให้บริการและพัฒนาบุคลากร โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้อง กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่โดยให้ความสำคัญกับ ประชาชน เน้นผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตนเข้าถึงความต้องการของ ประชาชนอย่างแท้จริง

สรุป

สรุป การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการ สาธารณะได้ในหลายรูปแบบ กว้างขวาง และมีอิสระในการเลือกประเภทและรูปแบบในการ จัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น เพื่อให้การจัดบริการสาธารณะเกิดประโยชน์สูงสุดและให้ ถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชน ข้อเสนอแนะ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน แต่ละรูปแบบต้องให้ความสำคัญและรับทราบความต้องการในการบริการสาธารณะของ ประชาชนเสียก่อน โดยให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจในการจัดบริการสาธารณะของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยังเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่

บรรณานุกรม

กรรณิการ์ ไกรกิจราษฎร์ และคณะ. (2566). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยกับการบริหารจัดการ บริการสาธารณะ. *Journal of Modern Learning Development*, 8(1), 403-412.
ก่อเกียรติ ช่อนกลิ่น. (2564). นโยบายการจัดการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองหนองปรือ ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. ใน (การ

ค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กองวิจัยตลาดแรงงาน. (2566). บทบาทในการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น . กรุงเทพมหานคร: กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.

เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์. (2559). แนวคิดและหลักการของการบริการสาธารณะ หน่วยที่ 1 ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการบริการสาธารณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นราธิป ศรีราม. (2557). แนวคิดเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น เอกสารการสอนชุด วิชาการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น หน่วยที่1-7. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ก.

วิโรจน์ ก่อสกุล และคณะ. (2562). การบริการสาธารณะแนวใหม่: ศึกษาเฉพาะกรณี กรุงเทพมหานคร. วารสารรัชต์ภาคย์, 13(3), 55-68.

วุฒิสาร ตันไชย. (2559). รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า .

สุธินี อัดถาการ. (2560). ทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ: ฐานคติและการนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการบริหารภาครัฐของไทย. วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน. 24(1), 36-37.

อรรถัย กักพล. (2552). คู่คิดคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: ส. เจริญการพิมพ์.

ปัญหาการกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุน
เปรียบเทียบกับความผิดทางอาญาเกี่ยวกับเพศ*

THE PROBLEM OF VIOLATING THE DISCIPLINE OF MONKS
IN THE CASE OF DRUG ADDICTION COMPARE
THAT TO CRIMINAL SEXUAL CONDUCT

ณัฐฐปinya แครบทรี

Nattapeyar Crabtree

อภิชาติ บวบชม

Apichart Buabkhom

พิชญา เหลืองรัตนเจริญ

Pitchaya Luangrattanacharoen

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: nattapeyar2567@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ปัญหาการกระทำผิดพระวินัยว่าด้วยกรณีเสพเมถุนของพระภิกษุเปรียบเทียบกับความผิดทางอาญาเกี่ยวกับเพศ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา แนวคิด และความหมาย รูปแบบลักษณะในพฤติกรรมการกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุ กรณีเสพเมถุน สภาพปัญหาของกฎหมายในความผิดทางอาญาเกี่ยวกับเพศ และแนวทางการวิเคราะห์เสนอแนะการแก้ไขถึงสภาพปัญหาการกระทำผิดพระวินัย ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบ การวิจัยในครั้งนี้ คือ พระภิกษุเป็นบุคคลที่ทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสาวกที่ทำหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนา ภิกษุจึงอยู่ในฐานะสูงที่ควรแก่การสักการะสมควรต้องประพฤติตนอยู่ในพระธรรม วินัย เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป การที่พระภิกษุต้องอาบัติปาราชิก (สิกขาบท 1) หรือผิด ฐานเสพเมถุนจึงต้องรับผิดกฎหมายทางธรรมควบคู่กับกฎหมายทางโลก (กฎหมายบ้านเมืองกฎหมายอาญา) เพื่อเป็นการปกป้องพระพุทธศาสนาควบคู่กับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม แต่ปัจจุบันพบว่าบทลงโทษของภิกษุที่

* Received 17 June 2024; Revised 16 December 2024; Accepted 18 December 2024

อาบัติปาราชิก (สิกขาบท 1) ยังไม่เป็นที่ยอมรับ ดังเห็นได้จากมาตรา 276 คุณธรรมทางกฎหมายมุ่งคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลต้องมีการบังคับกระทำซ้ำเราโดยปราศจากความยินยอม หากผู้ถูกระทำยินยอมเท่ากับเป็นการสละคุณธรรมทางกฎหมายซึ่งตามมาตราดังกล่าวสามารถสละคุณธรรมทางกฎหมายได้ เมื่อสละคุณธรรมทางกฎหมายแล้ว ผู้กระทำก็ไม่มี ความผิดฐานข่มขืนตามมาตรา 276

คำสำคัญ: การกระทำผิด, พระวินัย, พระภิกษุ, ความผิดทางอาญา

Abstract

Research on “The problem of violating the Vinaya concerning the case of drug use by monks is compared to criminal sexual conduct. The objective is to study the concepts, meanings, patterns, and characteristics in the behavior of monks violating the disciplinary code in the case of drug addiction, and the problematic nature of the law in criminal sexual conduct. and methods for analyzing and recommending solutions to the problem of violating the discipline. The researcher determines the method for conducting the comparative study. This research is Monks are people who in Buddhism are considered to be disciples who carry on the duty of passing on Buddhism. Therefore, monks are in a high position worthy of worship and must conduct themselves in the Dhamma and Vinaya. To be a role model for the general public The fact that a monk must commit an offense (Sikkha Chapter 1) or violate the act of indulging in drugs must therefore be held to be violating the Dhamma law along with the worldly law. (Civil Law, Criminal Law),In order to protect Buddhism along with peace and order and good morals of society, at present (b) it is found that the punishment for monks who commit parashikkha offenses (Sikkha Chapter 1) is not yet accepted. As can be seen from Section 276, legal ethics focuses on Protecting individual freedom requires forced sexual intercourse without consent. If the victim To consent is to sacrifice legal morality.When the legal morality is sacrificed, the perpetrator is not guilty of rape under Section 276.

Keywords: wrongdoing, discipline, monks, criminal offenses

บทนำ

พระธรรมวินัยเป็นข้อยึดปฏิบัติที่สำคัญสูงสุดของพระภิกษุ-สามเณร โดยเฉพาะพระวินัยที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ นับตั้งแต่เหตุแห่งโทษ ขั้นตอนการสอบสวนและสุดท้าย กำหนดบทลงโทษตามความหนักเบาไว้อย่างครบถ้วน ซึ่งถ้าหาก พระภิกษุ-สามเณรได้ปฏิบัติตามพระ ธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดแล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายอะไร เข้ามาบังคับเพิ่มเติมอีกแต่ในบางยุค บางสมัยก็มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ ที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยได้ก่อเหตุสะเทือนขวัญ และ ก่อให้เกิดต่อชาวพุทธเกิดขึ้น ทำให้หลายฝ่ายเห็นว่าการใช้พระธรรมวินัยเป็นหลักปฏิบัติในการปกครอง คณะสงฆ์เพียงอย่างเดียวไม่ได้ผล จึงพิจารณานำหลักการปกครองทางโลกเข้ามาควบคุมด้วย จึงก่อให้เกิดการนำพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ขึ้นมาใช้บังคับพระสงฆ์ทั่วประเทศ แต่เมื่อกาลเวลาและ สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ กับพระสงฆ์มากขึ้นเรื่อยๆ มีการวิ่งเต้นเพื่อขอ สมณศักดิ์ เพื่อประโยชน์ในการปกครอง เพื่อความมั่งคั่งมากอยากใหญ่อันเป็นการขัดต่อหลักพระธรรม วินัย

คำว่า “วินัย” หมายถึง การฝึกซึ่งเป็นชื่อของคัมภีร์ทางพุทธศาสนา (พระวินัยปิฎก) คัมภีร์ หนึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ .ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน , 2556) ให้ความหมายว่า การอยู่ในระเบียบแบบแผน และข้อบังคับข้อปฏิบัติพระวินัยเป็นส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎกเรียกว่า พระวินัยปิฎกอย่างหนึ่ง พระวินัยหมายถึง ลีลาของพระสงฆ์(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ, 2553)ความหมายว่า วินัยในพุทธศาสนา ได้แก่ศีล คือหลักหรือข้อ กฎหมายที่ใช้บังคับแก่นักบวช (สมณะหรือสงฆ์) ประเภทของพระวินัยในทางพุทธศาสนา วินัย คือ กฎหมายที่สาวกของพระพุทธเจ้าต้องประพฤติปฏิบัติแบ่งออกเป็นแบ่งตามบุคคลที่รักษา ดังนี้ อย่างไรก็ตาม พระวินัยจัดเป็นกฎหมายเป็นส่วนสำคัญที่พระภิกษุสงฆ์ต้องสวดทุกกึ่งเดือน เรียกว่า พระปาติโมกข์พระพุทธเจ้าทรงอยู่ในฐานะเป็นพระธรรมราชา ผู้ปกครองพระภิกษุสงฆ์เป็นพระสังฆปิตุผู้ดูแลพระสงฆ์และทรงเป็นสังฆปริณายก คือ ผู้นำในหมู่พระภิกษุสงฆ์(สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2540)เจตนารมณ์ของการบัญญัติพระวินัย วิธีระงับอธิกรณ์ สภาพบังคับทางกฎเป็นแบบรูปธรรม คือเห็นได้ด้วยตาส่วนสภาพบังคับทางพระพุทธานุภาพ ส่วนใหญ่จะเป็นแบบนามธรรม มักจะไม่เห็นด้วยตาแต่จะเห็นด้วยใจที่เรียกว่า ปฎิสาร คือ ความเดือดร้อนใจ อาบัติโทษที่เกิดจากการละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าห้ามเรียกว่า อาบัติ มี 2 ประการคือ 1) อเทกัจฉา ได้แก่อาบัติที่แก้ไขไม่ได้ 2) สเทกัจฉาอาบัติที่แก้ไขได้(สุชีพปุญญานุภาพ, 2540)

ในกรณีพระภิกษุทำผิดวินัยก็เป็นผิดแต่เฉพาะทางธรรมวินัยเท่านั้นไม่ผิดทางโลกในกรณีเป็นความผิดในทางโลก (โลกวัชชะ) เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 208 บัญญัติว่า ถ้าพระภิกษุฝ่าฝืนกฎของศาสนาถือเป็นการละเมิดภายในศาสนานั้นเท่านั้นไม่ใช่อาชญากรรมในโลก ภายนอก อย่างไรก็ตาม หากผู้ใดแอบอ้างเป็นพระภิกษุหรือนักบวชเพื่อหลอกลวงผู้อื่น ถือว่าผิดกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งจำทั้งปรับ ประมวลกฎหมายอาญาเป็น

บทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดอาญา และโทษ เป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับที่สองของไทย (ประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรก คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127) ได้มีพระราชบัญญัติให้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 และบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 และมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2502 ต่อมา มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาฉบับที่ 2 ฉบับที่ 12 โดยใช้เวลาดังตั้ง พ.ศ. 2512--2535 ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ประมวลกฎหมายอาญา มี 398 มาตรา ซึ่งได้มีบางมาตราที่เกี่ยวข้องกับการกระทำโดยประมาท ตัวอย่างเช่น อุบัติเหตุจากการขับรถชนคนตาย เป็นต้น ดังนั้น ประเด็นสำคัญของประมวลกฎหมาย อาญา และประเภทความผิดทางอาญามี 2 ประเภทคือ 1) ความผิดในตัวเอง คือ ความผิดที่คนทั่วไปเห็นชัดเจนว่าเป็นความผิดต่อศีลธรรมอันดี ของประชาชน 2) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม คือ ความผิดที่เกิดจากการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด โดยอาจมีได้เกี่ยวกับศีลธรรมเลย ซึ่งหากกล่าวถึงทฤษฎีกฎหมายสามยุค ความผิดเพราะ กฎหมายห้ามอยู่ในยุคกฎหมายเทคนิค กฎหมายอาญากระทำ ความผิดไว้ 3 ประเภทคือ 1) ความผิดโดยการกระทำ 2) ความผิดโดยการงดเว้นการกระทำ 3) ความผิดโดยการละเว้นการกระทำ การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับเพศตามมาตรา 276 ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้หรือ โดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท(ทวีปศรีน่วม, 2567) พระมีความแตกต่างจากคนอย่างไร แยกจะได้ดังนี้พระเดิมเป็นตัวแทนขององค์สมเด็จพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย จะนับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นพระต้องครองวินัยมาก เป็นหลักในการพัฒนาตนเอง และมีความยึดหยุ่นมาก ต้องเดินสาย กลาง แตกต่างจากมนุษย์คือ จะต้องถือศีลตัดออกจากกิเลส รัก โกรธ โลภ และถือพระธรรมวินัย 227 ข้อ โดยยึดหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ปฏิบัติตัวอยู่ในศีลในธรรม และ ให้ธรรมะ แก่มนุษย์ทุกคน ส่วนมนุษย์ถือเป็นบุคคลทั่วไป ที่มี ความรักโลกโกรธหลง มีการ ผ่าสัตว์ตัดชีวิตบางครั้งบางคน ไม่ได้อยู่ในศีล 5 ไม่ต้องปฏิบัติตัวไม่ต้องครองเรือนอยู่ในศีลไม่ต้องเดินบิณฑบาตไม่มีข้อห้าม(สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2540)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุนกับการกระทำผิดอาญาเกี่ยวกับเพศของต่างประเทศ
3. เพื่อเสนอแนะของมาตรการกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุนเปรียบเทียบกับกระทำผิดอาญาเกี่ยวกับเพศ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จะทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา หนังสือเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หนังสือตำรากฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ วารสารกฎหมาย งานวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แนวคำพิพากษา รวมทั้ง ระเบียบ คำสั่ง และหนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุป นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุน กระทำ ความผิดอาญาเกี่ยวกับเพศ

ประเทศไทยเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาสามารถประดิษฐานมั่นคงอย่างไม่ขาดตอน รวมทั้งมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในความบริสุทธิ์ของพระศาสนามาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตาม สถานภาพเช่นนี้ย่อม เปลี่ยนแปลงไปได้ตามเงื่อนไขและความรู้ความเข้าใจของสังคมที่วิวัฒนาการไป ตลอดเวลา จากเหตุการณ์ในสังคมไทยในยุคหลังที่เกิดกับพระภิกษุที่มีชื่อเสียง และมีศิษย์ สาณศิษย์มากมายได้สร้างความเป็นห่วงว่าพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนี้ได้เสื่อมลงแล้ว อย่างรวดเร็ว การ ออกนอกกริตนอกรอยเกิดขึ้นซ้ำๆ บ้างก็หนีไปพักร้อนในต่างประเทศ บ้างก็มี คติความติดตัวในขณะ ดำรงสมณเพศ บ้างก็หมกมุ่นอยู่กับพุทธพาณิชย์ การระดมเงินทอง และการสร้างเครื่องรางของขลัง อย่างเอาจริงเอาจังชาวพุทธจำนวนไม่น้อยเริ่มบอกว่าพระภิกษุที่ เคร่งครัด และน่าศรัทธาในปัจจุบันมี น้อยแล้ว บางท่านเห็นว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน ต่างประเทศได้บุญมากเพราะจะช่วยสืบสาน พระพุทธศาสนาได้เมื่อพระพุทธศาสนาที่แท้จริง ในประเทศไทยของเรา จะต้องสูญหายไปจริงๆ ที่จริง สภาพการณ์นี้เป็นสภาพการณ์ที่เคย เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต จนบางยุคชาวพุทธไม่เชื่อว่าพระภิกษุที่บรรลु พระนิพพานนั้นมีจริงๆ ต้องนับถือพระศรีอริยเมตไตรยแทนก็มี วินัยบัญญัติ ได้แก่ ศีลของพระภิกษุพระวินัยบัญญัติ ส่วนนี้ เป็นส่วนที่มาในพระปาติโมกข์ เป็นการกล่าวแต่เพียงโดยย่อ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษา ของพระภิกษุที่บวชใหม่ (เรียกว่า นวกภิกษุ) อนุศาสน์ 8 อย่าง คือ นิสสัย 4 อภิญญกิจ 4 ได้แก่ ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต เรียกนิสสัย มี 4 อย่าง คือ เที่ยวบิณฑบาต 1 นุ่งห่มผ้าบังสุกุล 1 อยู่โคนไม้ 1 ฉนฺยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า 1 กิจที่ไม่ควรทำ เรียกอภิญญกิจ มี 4 อย่าง คือ เสพ เมถุน 1 ลักของเขา 1 ฆ่าสัตว์ 1 พุทฺธอวดคุณพิเศษที่ ไม่มีในตน 1 กิจ 4 อย่างนี้ บรรพชิตทำ ไม่ได้ ลีลาของภิกษุ มี 3 อย่าง ได้แก่ ความสำรวมกายวาจาให้เรียบร้อย ชื่อว่า ศีล 1 ความ รักษาใจมั่น ชื่อว่าสมาธิ 1 ความรอบรู้ในกองสังขาร ชื่อว่าปัญญา 1 โทษที่เกิดเพราะความ ละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม เรียกว่า “อาบัติ” อาบัตินั้นว่าโดยชื่อ มี 7 อย่าง คือ ปาราชิก

1 สังฆาติเสส 1 ถุลลัจจัย 1 ปาจิตตีย์ 1 ปาฏิเทสนียะ 1 ทุกกฎ 1 และพุพภา สิต 1 ปาราชิกนั้น ภิกษุต้องเข้าแล้วขาดจากภิกษุ สังฆาติเสสนั้น ต้องเข้าแล้ว ต้องอยู่กรรมจึงพ้นได้ อาบัติอีก 5 อย่างนั้น ภิกษุต้องเข้าแล้ว ต้องแสดงต่อหน้าสงฆ์หรือคณะหรือภิกษุรูปใดรูปหนึ่งจึงพ้นได้ อากาการที่ภิกษุจะต้องอาบัติเหล่านี้ 6 อย่าง ได้แก่ ต้องด้วยไม่ละอายต้องด้วยไม่รู้ว่าเป็น อาบัติ ต้องด้วยสงสัยแล้วขึ้นทำลง ต้องด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร ต้องด้วยลืมนสติ อย่างใดก็ตามข้อที่พระพุทธเจ้าห้ามซึ่งยกขึ้นเป็นสิกขาบทที่มาจากในพระปาติโมกข์ 1 ไม่ได้มา ในพระปาติโมกข์ 1 สิกขาบทที่มาจากในพระปาติโมกข์นั้น คือ ปาราชิก 4 สังฆาติเสส 13 อนียต 2 นิส สัคคียปาจิตตีย์ 30 สุทธิก-ปาจิตตีย์ 92 ปาฏิเทสนียะ 4 รวมเป็น 150 นับทั้งเสขียะ 75 อธิกรณสมณะ 7 ด้วยเป็น 227 สิกขาบทที่มาจากในพระปาติโมกข์นั้น ปรับอาบัติแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดไว้ครบทุกอาบัติ คือ ระบุอาบัติโดยตรง 4 กอง ได้แก่ ปาราชิกสังฆาติเสสปาจิตตีย์ ทั้งที่เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ และสุทธิก ปาจิตตีย์ และปาฏิเทสนียะ มีอาบัติที่ไม่ระบุไว้โดยตรงอีก 3 กอง ได้แก่ ถุลลัจจัย ทุกกฎ พุพภาสิต (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสพิมพ์, 2552)

สำหรับประเทศไทย พุทธกรรมกาคูกคามทางเพศทางกฎหมายมีบทบัญญัติของกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องคือประมวลกฎหมายอาญาพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ. 2541 และกฎหมาย ก.พ. ว่าด้วยการกระทำความผิดอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. 2553 การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ไม่ได้มีเฉพาะการข่มขืนกระทำชำเราหรือการกระทำความผิดแต่ยังคงมีความผิดฐานคุกคามทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 397 วรรคสอง (ทวีป ศรีน่วม, 2567) เป็นความผิดลหุโทษ ซึ่งมีบทลงโทษเพียงเล็กน้อยหรือแม้กระทั่งการล่งเก็นหรือคุกคามทางเพศ ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน มาตรา 167 ที่ถือว่า ไม่ใช่การกระทำความผิดร้ายแรงแต่ก็เป็นการ กระทำความผิดทางเพศด้วยเช่นกัน มีบทลงโทษเป็นโทษปรับเท่านั้น นอกจากนี้ยังมี กฎ ก.พ.ว่า ด้วยการกระทำความผิดอันเป็นการล่วงละเมิดหรือการคุกคามทางเพศ พ.ศ. 2553 (กฎก.พ. ว่าด้วยการกระทำความผิดอันเป็นการล่วงละเมิดหรือการคุกคามทางเพศ พ.ศ. 2553) ที่ได้กำหนดลักษณะของการ กระทำความผิดไว้อย่างละเอียด ดังจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจากการกระทำในลักษณะใดๆ ที่ก่อให้เกิดความไม่ ชอบธรรมทางเพศก็ถือว่าเป็นความผิดแล้วแต่จะรับโทษหนักหรือเบาขึ้นต้องขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการ กระทำความผิดนั้นๆ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าการกระทำความผิดทางเพศสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ และในแต่ละรูปแบบนั้นอาจมีลักษณะการกระทำความผิดคาบเกี่ยวกันอาทิ เช่น การกระทำความผิดทางเพศกับการล่งเก็นทางเพศ นั้นมีลักษณะการกระทำทางเพศที่ใกล้เคียงกันมากเห็นได้จากที่ศาลฎีกาวินิจฉัย กรณีการติดตั้งกล้องบันทึกภาพไว้ที่ใต้โต๊ะทำงานของหญิงสาวเป็นการกระทำความผิดตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 278 และเป็นการรังแกข่มเหงผู้อื่นแต่นอกจากนี้ยังถือได้ว่าเป็นการทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 397 ด้วยในเรื่องนี้มีข้อสังเกตว่า คดีนี้น่าจะเป็นการกระทำความผิด และฟ้องกันในขณะที่มาตรา

397 ยังไม่ได้มี การแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2558 โดยตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22 พ.ศ. 2558) ซึ่งเป็นกฎหมายเดิมยังไม่มีการบัญญัติความผิดฐานคุกคามทางเพศไว้ในมาตรา 397 วรรคสอง แต่เมื่อพิจารณาการกระทำ ดังกล่าวตามกฎหมายใหม่น่าจะมีความใกล้เคียงกับการคุกคามทางเพศ ตามมาตรา 397 วรรคสอง มากกว่าการกระทำอนาจารตามมาตรา 278-279 ตามที่กล่าวไปแล้วว่า จะเห็นได้ว่าเป็น การกระทำ ความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีความใกล้เคียงกันมากทำให้เกิดความคลุมเครือในการใช้กฎหมาย และอาจ เป็นเหตุให้การกระทำผิดเล็กๆ จะต้องรับโทษหนักขึ้นหรือทำให้การกระทำผิดที่ร้ายแรง ได้รับโทษเพียงเล็กน้อยเพราะไม่มีการกำหนดขอบเขตการกระทำ ความผิดดังกล่าวไว้เฉพาะตั้งเช่นคำ ว่า กระทำชำเราด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงนำมาสู่ประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้(ทวีป ศรีน่วม, 2567)

1. โดยหลักกฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนจึงจะสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ถูกต้อง และเหมาะสมตามฐานความผิด โดยสำหรับความผิดเกี่ยวกับเพศได้มีการกำหนดความหมายของคำนิยามคำว่า กระทำชำเรามาตั้งแต่แรกก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งถูกกำหนดไว้ใน มาตรา 276 วรรคสอง แต่ความหมายของคำนิยามดังกล่าว ยังคงมีปัญหาในส่วนของคำว่า กระทำกับเพราะเป็นคำที่สามารถตีความได้กว้างเกินจึงเป็นปัญหา ในการใช้กฎหมายล่าสุดในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการแก้ไขความหมายของคำนิยามดังกล่าวให้สอดคล้อง กับการมีเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติกล่าวคือกระทำชำเราให้หมายความ ว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำ ล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนักหรือช่องปากของผู้อื่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 (18) สารสำคัญของ การแก้ไขคำนิยาม คำว่า กระทำ ชำเราในครั้งนี้ คือ จากเดิมใช้คำว่ากระทำกับ เปลี่ยนเป็นล่วงล้ำ และตัดคำว่า ชั่วตถุอื่นใดนอกจากอวัยวะเพศผู้กระทำ ออก เพื่อให้คงไว้ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติโดยการใช้อวัยวะเพศเท่านั้น ทำให้การบัญญัติ ความหมายดังกล่าวเพศหญิงจะมีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้หรือไม่หรือมีเพียงเพศชายเท่านั้น ที่จะสามารถมีความผิดดังกล่าวได้ และเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันหรือไม่ ปัจจุบันปรากฏปัญหาการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศโดยผู้กระทำเป็นเพศหญิงนอกจากนี้ตามกฎหมายใหม่การใช้สิ่งอื่นใดหรืออวัยวะอื่นใด ที่ไม่ใช่อวัยวะเพศล่วงล้ำ อวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลอื่นจะไม่นับ กระทำชำเราอีกต่อไปเป็นเพียงความผิดฐานกระทำอนาจารตามมาตรา 278 วรรคสอง เมื่อพฤติกรรม ของมนุษย์ที่มีความซับซ้อนเกินกว่าที่จะมีเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติ การแก้ไขกฎหมายครั้งนี้ส่งผล กระทบไปถึงการอนาจารเพราะจากเดิมไม่ได้กำหนดนิยามไว้ก็ต้องมีคำนิยามไปโดยปริยายเพราะ พฤติการณ์การล่วงล้ำใดที่ไม่ใช่อวัยวะเพศก็ย่อมเป็นการอนาจารตามมาตรา 278 วรรคสองทั้งสิ้นซึ่ง พฤติการณ์ทั้งสองกรณีมีความคาบเกี่ยวกันแต่ต่างกันเพียงวัตถุที่ใช้กระทำความผิดเพียงเท่านั้น อีกทั้ง การกระทำอนาจารยังคงเป็นปัญหา

เนื่องจากยังไม่มีกำหนัดความหมายหรือขอบเขตการกระทำ ความผิดไว้เฉพาะ ดังเช่น “การกระทำชำเรา”

2. การกระทำชำเราตามมาตรา 276 และการกระทำอนาจารตามมาตรา 278 วรรคสอง เป็น ความผิดเกี่ยวกับเพศที่ได้มีบทลงโทษเท่ากัน กล่าวคือ “การกระทำชำเรา” ตามมาตรา 276 ใช้อวัยวะ เพศในการกระทำความผิด แต่การกระทำอนาจารตามมาตรา 278 วรรคสอง ใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นใด ที่ไม่ใช่อวัยวะเพศในการกระทำความผิด ซึ่งอาจจะหมายความว่าถึง นิ้ว หรือลิ้นของผู้กระทำก็ได้เมื่อ พิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการกระทำทั้งสองลักษณะ ดังกล่าวเป็นการกระทำในลักษณะ เดียวกันแต่แตกต่างกันเพียงวัตถุที่ใช้กระทำเท่านั้นแต่วัตถุที่ใช้กระทำนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในความผิด เกี่ยวกับเพศเพราะหลังจากที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายอาญาในปี พ.ศ.2562 สารสำคัญของความผิดฐานกระทำชำเรา ก็คือ อวัยวะเพศ และยังให้ความสำคัญกับ พฤติการณ์การกระทำ ความผิด ซึ่งก็คือการล่วงล้ำการที่ ประมวลกฎหมายอาญาออกมาในลักษณะนี้เป็นผลมาจากการ สนับสนุนให้นิยามมีการบัญญัติ ของการกระทำชำเราเป็นการมีเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติ กล่าวคือ อวัยวะเพศชายมีการสอด ใส่เข้าไปในอวัยวะเพศหญิงเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำจึงได้มีการบัญญัติ คำนิยามของคำว่า “กระทำชำเรา” ไว้เป็นการเฉพาะในมาตรา 1 (18) แต่ด้วยความที่ผู้ออกกฎหมาย รู้อยู่แล้วว่านิยามดังกล่าวไม่ได้ครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีความซับซ้อนเพราะไม่ว่าจะใช้ อวัยวะเพศหรือวัตถุอื่นใดก็สามารถสนองความใคร่ของผู้กระทำได้เช่นกัน จึงได้ออกกฎหมาย ให้การ กระทำชำเราตามมาตรา 276 และการกระทำอนาจารตามมาตรา 278 วรรคสอง ให้มี บทลงโทษ เท่ากัน แต่หากกำหนดบทลงโทษไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดจากพฤติกรรม การกระทำความผิด อาจจะนำไปสู่ปัญหาต่างๆได้ ดังนั้น สำหรับบทลงโทษของการกระทำ ความผิดดังกล่าวควรจะกำหนดโทษให้เท่ากันหรือไม่ ดังนั้นการที่บทลงโทษของความผิดฐาน กระทำชำเราตามมาตรา 276 เท่ากับความผิดฐานกระทำ อนาจารตามมาตรา 278 วรรคสอง จึงส่งผลให้การกระทำชำเราหรือการกระทำอนาจารต่อผู้ใดอำนาจ ด้วยประการอื่นใด ตาม มาตรา 285 ซึ่งอาจหมายความว่ารวมถึงผู้ใดบังคับบัญชาด้วยต้องรับโทษหนักขึ้น อีกหนึ่งในสาม

3. การที่ได้มีการแก้ไข ตามมาตรา 285ใหม่โดยเพิ่มคำว่า ผู้ใดอำนาจด้วยประการอื่นใด ส่งผลให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศต่อผู้ใดบังคับบัญชาไม่สามารถยอมความได้ในประเด็น นี้ผู้วิจัย จึงได้วิเคราะห์ในมุมที่เป็นผลกระทบของการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่อง ดังกล่าวว่า มี ผลกระทบอย่างไรบ้าง และการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวทำให้ช่วยแก้ไขปัญห ความผิดเกี่ยวกับเพศได้ จริงหรือไม่ และจะเหมาะสมหรือไม่เมื่อเทียบกับผลกระทบที่จะตามมา หลังจากบัญญัติกฎหมายนั้น ซึ่ง การบัญญัติกฎหมายไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานกระทำชำเรา ความผิดฐานกระทำอนาจาร และความผิด ฐานคุกคามทางเพศ ที่กระทำต่อผู้ใดบังคับบัญชา เป็นความผิดที่ไม่สามารถยอมความกันได้อาจเป็น เพราะแท้จริงแล้วอาจเพื่อต้องการที่จะลด อาชญากรรมหรือให้อาชญากรเกรงกลัวไม่กล้ากระทำ ความผิด แต่ในทางกลับกันอาจทำให้คดี

ขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ทำให้การพิจารณาคำเนิคดีของศาล อาจจะทำให้มีประสิทธิภาพที่ลดลง มีระยะเวลาในกระบวนการพิจารณาคดีนานขึ้น และส่งผลให้เกิดความยุติธรรมที่ล่าช้า รวมทั้งสูญเสียงบประมาณของประเทศอย่างมหาศาล และการบัญญัติกฎหมาย อย่างไรถึงจะเป็นสิ่งที่เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดกับสังคม ดังนั้น สุดท้ายบทลงโทษก็ยังคงเท่ากันอีกด้วย และดังที่กล่าวไปแล้วในประเด็นแรกว่า การคุกคามทางเพศ ตามมาตรา 397 วรรคสอง มีพฤติกรรมการกระทำความผิดคาบเกี่ยวกับการกระทำ อนาจารแต่ในส่วนของบทลงโทษนั้น แต่ถือว่ามีบทลงโทษน้อยกว่าการกระทำอนาจารมาก และถึงอย่างไร เมื่อเป็นการคุกคามทางเพศต่อผู้ได้บังคับบัญชาก็เป็นความผิดเกี่ยวกับเพศเช่นกันแต่กฎหมายก็ยังคง บัญญัติบทลงโทษไว้น้อยอยู่เหมือนกันอีกทั้งจะส่งผลกระทบกับการที่ได้กระทำต่อผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่ง การกำหนดบทลงโทษนั้นจึงถือเป็นเรื่องสำคัญนำไปสู่บทลงโทษของประมวลกฎหมายอาญาใน ความผิดเกี่ยวกับเพศบัญญัติไว้เหมาะสมแล้วหรือไม่ (ทวีปศรีน่วม, 2567)

2. บทวิเคราะห์เปรียบเทียบกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุนกับการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับเพศของต่างประเทศ

จากการกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุนในประเทศไทยผู้ซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาตินั้น พบว่า การกระทำของพระภิกษุประพฤติผิดพระธรรมวินัย ในการเสพเมถุนเริ่มมีเป็นจำนวนมากขึ้น ส่วนใหญ่จะได้นินทาจากช่องทางทีวี ในโลกโซเชียล facebook สื่อออนไลน์ต่างๆ และเมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมาได้มีการลงโทษทางวินัยและทางอาญา ต่อพระภิกษุที่เสพเมถุน แต่ในปัจจุบันได้มีการลดโทษลงโดยอาศัยกฎหมายนิรโทษกรรมตามพระธรรมวินัย คือ ต้องสึก หรือสละสมณะเพศโดยทันทีเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้พระภิกษุละเมิดไม่เกรงกลัว และการกระทำผิด พระธรรมวินัย เสพเมถุนอันเป็นการทำลายศรัทธาของประชาชนหรือชื่อเสียงของคณะสงฆ์หรือศาสนาพุทธ ทำให้ศาสนาพุทธไม่บริสุทธิ์ด้วยการกระทำให้หมิ่นพระภิกษุถือว่าเป็นบุคคลที่ทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสาวกที่ทำหน้าที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาต่อจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภิกษุจึงอยู่ในฐานะสูงที่ควรแก่การสักการบูชา สมควรต้องประพฤติตนอยู่ในพระธรรม วินัย เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป การที่พระภิกษุต้องอาบัติปาราชิกสิกขาบท (สิกขาบทที่ 1) หรือผิดฐานเสพเมถุนจึงต้องรับผิดกฎหมายทางธรรมควบคู่กับกฎหมายทางโลก (กฎหมายบ้านเมือง กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา) เพื่อเป็นการปกป้องพระพุทธศาสนาควบคู่กับความสงบเรียบร้อยใน สังคมและศีลธรรมอันดี แต่ในปัจจุบัน พบว่า บทลงโทษของพระภิกษุที่อาบัติปาราชิก (สิกขาบทที่ 1) ซึ่งยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม กล่าวคือ พระภิกษุเพียงแต่รับโทษจากกฎหมายทางธรรมด้วยการลาสิกขาแต่รอดพ้นจากกฎหมายทางโลก เมื่อเวลาผ่านไปก็สามารถกลับมาบวชใหม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ การกำหนดบทลงโทษของพระภิกษุที่อาบัติปาราชิก (สิกขาบทที่ 1) ต้องปรับเปลี่ยนกฎหมายทางโลก และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ในส่วนของกฎหมายอาญามาตราฉบับที่ 11 ว่าด้วย การลงนิรโทษกรรมควบคู่กันเพื่อให้บทลงโทษของ พระภิกษุที่ปาราชิก (สิกขาบทที่

1) ควรเน้นไปที่การกระทำความผิด ถึงแม้ว่าการเสพเมถุนจะเกิดขึ้นจากการยินยอมหรือไม่ ยินยอมก็ต้องอาบัติ ปาราชิกและต้องลาสิกขาโดยทันที และห้ามกลับมาบวชใหม่ และรับ ผิดทางอาญาร่วมด้วยคือ ต้อง เสียค่าปรับ และติดคุกเพื่อให้เกิดความเหมาะสม และสอดคล้อง ต่อการดำเนินการต่างๆ ตาม กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1. ปัญหาเรื่องบทลงโทษทางอาญาแก่พระภิกษุละเมิดพระธรรมวินัย เนื่องจากมี กฎหมายที่เรียกว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎเกณฑ์ของพระภิกษุในประเทศไทยจึงมีปัญหา บางประการ บางคนแก่งทำเป็นพระหรือทำชั่วขณะบวช เช่น ดิฉนดเสพติดแต่ไม่มี บทลงโทษ ใด ๆ ที่ทำให้ประชาชนหมดศรัทธาในพระภิกษุและศาสนาพุทธ นอกจากนี้ พระภิกษุที่ทำ ผิด ชอบมาเหล่า ก็ไม่รับผลใดๆ ทั้งสิ้น นี่เป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย เช่น ไม่มีกฎหมายห้าม พระภิกษุ อยู่กับผู้หญิงเสพยา ซึ่งจะทำให้พระภิกษุทำชั่วได้โดยไม่เกรงกลัว ส่งผลเสียหายต่อ ชื่อเสียงของสถาบัน พระภิกษุและศาสนาพุทธ ปัญหาอีกประการหนึ่งคือเกิดความสับสนว่าใคร จะได้เป็น “พระอุปัชฌาย์” ซึ่งมี บทบาทสำคัญในกระบวนการอุปสมบทพระภิกษุ บางครั้งผู้ บวชก็ผิดพลาดโดยเลือกคนที่เคยถูกลงโทษมา ก่อน แต่โทษเดียวของผู้บวชคือสูญเสีย สถานภาพภิกษุ ไม่มีการลงโทษอื่น ๆ ดังนั้น สิ่งสำคัญคือต้อง เลือกอย่างรอบคอบว่าใคร สามารถเป็นพระอุปัชฌาย์และดำเนินการกับผู้ที่ทำให้ผิดพลาดโดยไม่รู้จัก บุคคลนั้นดีพอ เรา จำเป็นต้องทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหานี้และดูแลซึ่งกันและกันอีกทั้งยังมี ปัญหาใน กรณีที่พระอุปัชฌาย์ได้กระทำผิดพลาดด้วยการจงใจอุปสมบท ให้กับบุคคลที่ถูกลงโทษละ จากสมณะเพศ เหตุเพราะบุคคลนั้นต้องปาราชิกมาแล้ว ซึ่งโทษที่พระอุปัชฌาย์จะได้รับก็มี เพียงแค่ถูก ถอดถอนความเป็นพระ อุปัชฌาย์เท่านั้น ไม่มีโทษทางอาญาหรือให้ลาสิกขา (สึก) ดังนั้นการเข้ามา บวชพระอุปัชฌาย์ต้องมีการคัดกรองพระ ที่จะเข้ามาบวชอย่างจริงจังและต้อง เอาผิดกับพระอุปัชฌาย์ หรือพ่อแม่ที่อนุญาต โดยไม่รู้สำนึกหรือ ความต้องการของผู้อยู่ร่วมดูแล อย่างแท้จริง

2. ปัญหาผลกระทบของการบังคับใช้กฎหมายกับพระธรรมวินัยข้อเสพเมถุน หาก พระภิกษุฝ่าฝืนกฎก็จะมีวิธีจัดการกับสถานการณ์ที่ชัดเจน กฎเกณฑ์ในการจัดการกับ พระภิกษุที่ฝ่าฝืนกฎมีระบุไว้ในกฎหมายที่เรียกว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎหมายฉบับนี้ อธิบายว่าพระสงฆ์ที่ฝ่าฝืนกฎควรได้รับโทษอย่างไร แต่ไม่มีโทษทางอาญา ซึ่งหมายความว่า การ ลงโทษ สำหรับการละเมิดกฎนั้นจะถูกตัดสินโดยกฎหมาย แต่ไม่สามารถบังคับใช้ในศาลได้ ทำ ให้ยากต่อการ ทราบวิธีจัดการเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุที่ฝ่าฝืนกฎ จากการ ศึกษาวิจัย พบว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และประมวลกฎหมายอาญา มีการบัญญัติคุ้มครอง พระศาสนา รวมอยู่ด้วย แต่เป็นการ คุ้มครองพระศาสนาในทาง “ศาสนวัตถุ” เป็นหลัก ยังไม่สามารถ คุ้มครองพระศาสนาโดยการป้องกันและปราบปรามการกระทำหรือการปฏิบัติของพระภิกษุที่ กระทำ ความผิดต่อพระธรรมวินัยอย่างร้ายแรงได้อย่างเป็นรูปธรรม (ปาราชิก สิกขาบทที่ 1)

3. ปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ และองค์กรของรัฐเมื่อพระภิกษุฝ่าฝืนกฎของพุทธศาสนาด้วยการใช้ยา ก็มีกฎหมายและกระบวนการในการจัดการกับสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม มีกฎหมายที่ล้าสมัยบางประการที่ทำให้การบังคับใช้ กฎหมายเหล่านี้อย่างยุติธรรมเป็นเรื่องยาก การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการปรับปรุงกฎหมายและ กฎระเบียบต่างๆ ให้ดีขึ้นเพื่อจัดการกับพระที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ยาเสพติด โดยการเปรียบเทียบการลงโทษในพุทธศาสนาและกฎหมายอาญา เป้าหมายคือการหาวิธีที่ดีกว่า ในการแก้ไขปัญหานี้ และให้แน่ใจว่าพระภิกษุปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของพุทธศาสนาอย่างเหมาะสม การศึกษานี้ยังพิจารณาถึงการปรับปรุงกฎหมายที่ควบคุมองค์กรสงฆ์ที่รับผิดชอบดูแล พระภิกษุ ผู้วิจัยเชื่อว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ทั้งด้านกฎหมายอาญาและหลัก พระพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุ พวกเขาเปรียบเทียบการลงโทษสำหรับการละเมิดกฎในพุทธศาสนา และในกฎหมายอาญา โดยเฉพาะการพิจารณาวิธีการจัดการกับพระที่เสพยา พวกเขา ยังพิจารณาถึงการ ปรับปรุงกฎหมายสำหรับพระภิกษุในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ด้วย พวกเขาใช้วิธีการวิจัยเพื่อทำความเข้าใจวิธีการจัดการกับพระสงฆ์ที่ฝ่าฝืนกฎ โดยเฉพาะเรื่องยาเสพติด และเปรียบเทียบกับพฤติกรรมทาง อาญา จากการศึกษาวิจัย ปัญหาการกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพยาเมื่อน เปรียบเทียบกับความผิดทางอาญาเกี่ยวกับเพศพบว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้มีการยกเลิกบทลงโทษทางอาญาแก่ พระภิกษุที่เสพยาเมื่อนทำให้มีการประพฤติก่อให้เกิดพระธรรมวินัยเพิ่มมากขึ้นและไม่เป็นที่เกรงกลัว ต่อกฎหมายบ้านเมือง นานมาแล้วมีกฎหมายให้พระภิกษุปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นคนดีและประพฤติตน ดี แต่พระภิกษุบางรูปก็เริ่มทำชั่ว เช่นเสพยา หรือทำชู้ร่วมกับผู้อื่น กฎเกณฑ์เปลี่ยนไป บัดนี้ พระสงฆ์เหล่านี้ไม่เดือดร้อนเหมือนเมื่อก่อน พวกเขาไม่ต้องกังวลว่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายหรือผู้ที่ บังคับใช้กฎ สิ่งนี้ทำให้พวกเขากลัวที่จะทำสิ่งเลวร้ายน้อยลง กฎบางข้อยังไม่ชัดเจนนัก ดังนั้นจึงยากที่จะรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งไม่ดีและสิ่งไหนไม่ชัดเจน ผู้ศึกษาเรื่องนี้คิดว่ารัฐบาลควรออกกฎหมายที่เข้มงวด กว่านี้ และลงโทษพระสงฆ์ที่ทำชั่ว พวกเขาควรทำให้กฎหมายชัดเจนขึ้นเพื่อให้ทุกคนรู้ว่าอะไรถูกและผิด

3. เสนอแนะของมาตรการกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพยาเมื่อน เปรียบเทียบกับการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับเพศ

มาตรการที่เกี่ยวข้องทางกฎหมายเกี่ยวกับสมณะเพศ คือ กฎและกฎหมายที่สำคัญสำหรับผู้นำศาสนาในประเทศไทยเช่นพระภิกษุ พวกเขาต้องปฏิบัติตามกฎเหล่านี้เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และในหลักเกณฑ์ในมาตรา 29 ระบุว่าพนักงานสอบสวนไม่อาจตัดสินได้ว่าจะลงโทษอะไรด้วยตนเอง พวกเขาจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มศาสนาพุทธ และต้องแน่ใจว่าพวกเขามีเหตุผล

ที่ชัดเจนในการนำตัวบุคคลไปควบคุมตัว มาตรา 30 ระบุว่าเฉพาะพระที่เคยกทำชั่วหรือเคยเดือดร้อนมาก่อนเท่านั้นจึงจะสามารถส่งตัวเข้าคุกได้ มีศาลพิเศษเฉพาะสำหรับจัดการกับคดีประเภทนี้เกี่ยวกับพระภิกษุเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การนำผลการวิจัยนี้ ไปใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนคณะสงฆ์ผู้ปกครอง ภิกษุทั่วไป อุบาสก อุบาสิกา และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีข้อสรุป ได้ดังนี้

1) คณะสงฆ์ไทยเป็นกลุ่มพระภิกษุที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และคำสอนบางประการ ก่อนจะบวชก็สอนกฎเกณฑ์เหล่านี้ให้เข้าใจดี กฎเกณฑ์ดังกล่าวช่วยให้พระภิกษุมีวินัยและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และป้องกันไม่ให้เกิดผิดพลาด หากพระภิกษุฝ่าฝืนกฎ ผู้นำที่รับผิดชอบจะต้องรับผลที่ตามมา

2) ภิกษุควรสนใจศึกษา พระธรรมวินัยให้แตกฉาน รักษาศีล และรักษาพระวินัยให้บริสุทธิ์ไร้มลทิน

3) อุบาสก อุบาสิกา หาโอกาสส่งเสริมพระภิกษุ/สามเณร ให้ศึกษาพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามพระวินัย ไม่ส่งเสริมให้พระภิกษุกระทำผิดพระธรรมวินัย และไม่สนับสนุนหรืออุปถัมภ์บำรุงภิกษุที่ละเมิดพระวินัย

4) ส่วนราชการ เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรดำเนินการสรรหาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับพระวินัย เพื่อเวลาเกิดปัญหาภิกษุทำผิดพระวินัยจะได้ช่วยคณะสงฆ์แก้ไขปัญหา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุนในประเทศไทยผู้ซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาตินั้น พบว่า การกระทำของพระภิกษุประหลาดผิดพระธรรมวินัยในการเสพเมถุนเริ่มมีเป็นจำนวนมากขึ้น ส่วนใหญ่จนได้ยินข่าวจากช่องทางทีวีในโลกโซเชียล facebook สื่อออนไลน์ต่างๆ และเมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมาได้มีการลงโทษทางวินัยและทางอาญาต่อพระภิกษุที่เสพเมถุน แต่ในปัจจุบันได้มีการลดโทษลงโดยอาศัยกฏนิคหกรรมตามพระธรรมวินัย คือ ต้องสึกหรือสละสมณะเพศโดยทันทีเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้พระภิกษุละเมิดไม่เกรงกลัว และการกระทำผิดพระธรรมวินัยเสพเมถุนอันเป็นการทำลายศรัทธาของประชาชนหรือชื่อเสียงของคณะสงฆ์หรือศาสนาพุทธ ทำให้ศาสนาพุทธไม่บริสุทธิ์ด้วยการกระทำให้หมองพระภิกษุนั้นถือว่าเป็นบุคคลที่ทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสาวกที่ทำหน้าที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาต่อจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภิกษุจึงอยู่ในฐานะสูงที่ควรแก่การสักการบูชาสมควรต้องประพฤติตนอยู่ในพระธรรมวินัยเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป การที่พระภิกษุต้องอาบัติปาราชิกสิกขาบท (สิกขาบทที่ 1) หรือผิดฐานเสพเมถุนจึงต้องรับผิดกฎหมายทางธรรมควบคู่กับกฎหมายทางโลก (กฎหมายบ้านเมือง กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา) เพื่อเป็นการปกป้องพระพุทธศาสนาควบคู่กับความสงบเรียบร้อยในสังคมและศีลธรรม

อันดี ปัญหาการกระทำผิดพระวินัยของพระภิกษุกรณีเสพเมถุนเปรียบเทียบกับความผิดทางอาญาเกี่ยวกับเพศพบว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้มีการยกเลิกบทลงโทษทางอาญาแก่พระภิกษุที่เสพเมถุนทำให้มีการประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเพิ่มมากขึ้นและไม่เป็นที่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมืองนานมาแล้วมีกฎเกณฑ์ให้พระภิกษุปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นคนดีและประพฤติตนดี แต่พระภิกษุบางรูปก็เริ่มทำชั่ว เช่นเสพยา หรือทำชั่วร่วมกับผู้อื่น กฎเกณฑ์เปลี่ยนไป บัดนี้ พระสงฆ์เหล่านี้ไม่เดือดร้อนเหมือนเมื่อก่อน พวกเขาไม่ต้องกังวลว่าจะมีปัญหากับกฎหมายหรือผู้ที่บังคับใช้กฎ สิ่งนี้ทำให้พวกเขากลัวที่จะทำอะไรเลวร้ายน้อยลง กฎบางข้อยังไม่ชัดเจนนัก ดังนั้นจึงยากที่จะรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งไม่ดีและสิ่งไหนไม่ชัดเจน ผู้ศึกษาเรื่องนี้คิดว่ารัฐบาลควรออกกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดกว่านี้และลงโทษพระสงฆ์ที่ทำชั่ว พวกเขาควรทำให้กฎเกณฑ์ชัดเจนขึ้นเพื่อให้ทุกคนรู้ว่าอะไรถูกและผิด

เนื่องจากกฎหมายสำหรับพระภิกษุจัดการกับอาชญากรรมที่พวกเขาอาจกระทำ ในประเทศไทย ศาลมีอำนาจซักถามพยานในคดีอาญา และการพิจารณาคดีต้องกระทำในที่สาธารณะ กฎเกณฑ์จะถูกควบคุมโดยศาลและผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี ปัญหาพระภิกษุไม่ปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาอาจเกิดจากปัญหาในการบริหารงานของคณะสงฆ์หรือการขาดความเข้าใจในคำสอนของพระพุทธศาสนา พระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นกฎหมายที่ช่วยแก้ไขปัญหเหล่านี้และปกป้องพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่สืบสวนปฏิบัติตามแนวทางเฉพาะ และมีเพียงพระสงฆ์ที่ก่ออาชญากรรมเท่านั้นที่สามารถถูกจำคุกได้ มีการจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อจัดการกับการลงโทษทางวินัยสำหรับพระภิกษุ

องค์ความรู้ใหม่

พระธรรมวินัยใช้สำหรับการควบคุมความประพฤติของพระภิกษุ และการละเมิดพระธรรมวินัย แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) โทษหนักขาดจากความเป็นภิกษุและภิกษุณีเปรียบได้กับโทษประหารชีวิต 2) โทษปานกลางต้องอยู่ กรรมเปรียบได้กับโทษจำคุก และ 3) โทษอย่างเบา มีตั้งแต่ต้องสละวัตถุอันเป็นเหตุให้ต้องอาบัติก่อนแสดงอาบัติ ได้แก่ นิสสัยคิยปาจิตติย ทุกกฎเข้าข่ายความผิดทางกฎหมายอาญา มาตรการที่เกี่ยวข้องทางกฎหมายเกี่ยวกับสมณะเพศ คือ กฎและกฎหมายที่สำคัญสำหรับผู้นำศาสนาในประเทศไทยเช่นพระภิกษุ พวกเขาต้องปฏิบัติตามกฎเหล่านี้เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา กฎของ มหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หลักเกณฑ์ในมาตรา 29 ระบุว่าพนักงานสอบสวนไม่อาจตัดสินได้ว่าจะลงโทษอะไรด้วยตนเองพวกเขาจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มศาสนาพุทธ และต้องแน่ใจว่าพวก เขามีเหตุผลที่ชัดเจนในการนำตัวบุคคลไปควบคุมตัว มาตรา 30 ระบุว่าเฉพาะพระที่เคยกทำชั่วหรือ เคยเดือดร้อนมาก่อน

เท่านั้นจึงจะสามารถส่งตัวเข้าคุกได้ มีศาลพิเศษเฉพาะสำหรับจัดการกับคดี ประเภทนี้เกี่ยวกับ พระภิกษุเท่านั้นอย่างไรก็ตาม การนำผลการวิจัยนี้ ไปใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนคณะสงฆ์ ผู้ปกครองภิกษุทั่วไป อุบาสก อุบาสิกา และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีข้อสรุป ได้ดังนี้

1) คณะสงฆ์ไทยเป็นกลุ่มพระภิกษุที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และคำสอนบางประการก่อนจะ บวชก็สอนกฎเกณฑ์เหล่านี้ให้เข้าใจดี กฎเกณฑ์ดังกล่าวช่วยให้พระภิกษุมีวินัยและเป็นน้ำหนึ่งใจ เดียวกัน และป้องกันไม่ให้ทำผิดพลาด หากพระภิกษุฝ่าฝืนกฎ ผู้นำที่รับผิดชอบจะต้องรับ ผลที่ตามมา

2) ภิกษุควรสนใจศึกษา พระธรรมวินัยให้แตกฉาน รักษาศีล และรักษาพระวินัยให้ บริสุทธิ์ไร้มลทิน

3) อุบาสก อุบาสิกา หาโอกาสส่งเสริมพระภิกษุ/สามเณร ให้ศึกษาพระธรรมวินัย และ ปฏิบัติตามพระวินัย ไม่ส่งเสริมให้พระภิกษุกระทำผิดพระธรรมวินัย และไม่สนับสนุนหรือ อุปถัมภ์ บำรุงภิกษุที่ละเมิดพระวินัย

4) ส่วนราชการ เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรดำเนินการสรรหาเจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้เกี่ยวกับพระวินัย เพื่อเวลาเกิดปัญหาภิกษุทำผิดพระวินัยจะได้ช่วยคณะสงฆ์แก้ไข ปัญหา

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาพระธรรมวินัย แก่ภิกษุในสังคมไทย ใน รูปแบบทันสมัยทันเหตุการณ์และรูปแบบสำนักเรียนที่จัดการการศึกษาพระธรรมวินัย จาก คัมภีร์พระ วินัยปิฎก อรรถกถา และฎีกา ต้องชัดเจน การดำเนินการลงโทษภิกษุผู้ละเมิด อาบัติปาราชิก (ทั้ง 4 สิกขาบท) ตามหลักพระธรรม วินัย และกฎหมายไทย (สิกขาบทที่ 1 เสพ เมถุน (ถ้าหญิงยินยอม) เท่ากับละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย ผู้กระทำก็พ้นผิดทางอาญา) เรา จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงกฎหมายบางประการที่ควบคุมวิธีการจัดระเบียบ พระภิกษุและวัด การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะช่วยกำหนดว่าพระภิกษุควรปฏิบัติตนและปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ อย่างไร นอกจากนี้เรายังต้องสร้างกลุ่มที่จะสอบสวนปัญหาหรือข้อผิดพลาดของพระภิกษุ เช่นเดียวกับการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้เราควรจะมีกลุ่มคนที่มีความรู้ด้าน กฎหมายมา ช่วยให้คำปรึกษาในเรื่องเหล่านี้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและ แนวทางการลงโทษภิกษุผู้ทำผิดพระวินัยของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควร มีการฝึกอบรมพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยอาบัติตาทิรณโดยบูรณา การวิธีการทางพระ ธรรมวินัยกับกฎหมายไทย ควรมีการให้เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ดำเนินการกวดขันสอดส่องดูแล พระภิกษุ สามเณรในเขตปกครองให้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด มีจริย วัตรที่ดีงามและห้าม พระไทยในปัจจุบันบวชเป็นพุทธพาณิชย์คือห้ามจับเงินอย่างแท้จริงซึ่งใน ปัจจุบันมีข้อห้ามแต่ไม่ปฏิบัติ

บรรณานุกรม

- กฎ ก.พ. ว่าด้วย การกระทำอื่น เป็นการล่วงละเมิด หรือการคุกคามทางเพศ พ.ศ. 2553. (2553). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 59 ก 14-16.
- ทวีป ศรีน่วม. (2567). ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนิติธรรมาลัย.
- พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ. (2553). ปทานุกรมบาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต ฉบับพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ. นครปฐม: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน . (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท.จำกัด.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสพิมพ์. (2552). วินัยมุขเล่ม 1 หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี. พิมพ์ครั้งที่ 33. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุณฺณานุภาพ. (2540). ศาสนาเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย.

การคุ้มครองสิทธิของผู้พ้นโทษ : ศึกษากรณีการมีงานทำ
ในหน่วยงานภาครัฐ*

PROTECTING THE RIGHTS OF THOSE WHO HAVE BEEN
RELEASED FROM PRISON : STUDYING THE CASE
OF EMPLOYMENT IN GOVERNMENT AGENCIES

พีรตนัย ปราบต์พีรตนัย

Phiradon Papphiradon

พิชญญา เหลืองรัตนเจริญ

Pitchaya Luangrattanchharoen

กานติศ ศิริสานต์

Kandit Sirisan

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: phirodon2557@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของผู้พ้นโทษ 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ หลักกฎหมายหลักเกณฑ์การคุ้มครองและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาการคุ้มครองและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หลักกฎหมายการคุ้มครองและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัวออกจากเรือนจำให้ทำงานและมีสิทธิในการสมัครรับราชการของประเทศไทยโดยเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์กฎหมายของต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันจำนวนผู้พ้นโทษในแต่ละปีมีจำนวนมากผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวเมื่อจำคุกตามคำพิพากษาศรบกกำหนดพ้นจากเรือนจำหรือได้รับการพักโทษมักจะปรากฏว่าผู้พ้นโทษบางส่วนได้กลับไปกระทำความผิดซ้ำเมื่อถูกปล่อยตัวไปไม่นานสาเหตุหนึ่งเกิดจากผู้พ้นโทษเหล่านี้ไม่มีอาชีพที่

* Received 17 June 2024; Revised 16 December 2024; Accepted 19 December 2024

สามารถดูแลตัวเองหรือครอบครัวได้และไม่สามารถประกอบอาชีพสุจริตได้เพราะถูกปฏิเสธการจ้างงานทั้งในภาครัฐและเอกชนเนื่องด้วยเคยติดคุกและมีประวัติอาชญากรรมจึงเป็นสาเหตุสำคัญให้ผู้พ้นโทษบางส่วนนี้ก่อการกระทำความผิดซ้ำ เมื่อกลับเข้าไปในเรือนจำทำให้รัฐบาลและประเทศต้องเสียงบประมาณในแต่ละปีจำนวนมากเพื่อดูแลนักโทษ

คำสำคัญ: การคุ้มครองสิทธิ, ผู้พ้นโทษ, การมีงานทำ, หน่วยงานภาครัฐ

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the background, concepts, theories, and legal principles for protecting the rights of those who have been released from prison. 2) to study and analyze and compare legal principles, criteria for protecting and assisting those who have been released from prison. 3) to study and analyze the problems, impact barrier and solutions to the problem of protection and assistance for those who have been released from prison. Conduct research according to qualitative research methods. with document research methods The results of the research found that Principles of law for the protection and assistance of those who are later released from prison. Work and have rights When applying for government service in Thailand By comparing with the legal principles of foreign countries. Currently, the number of people who are released from prison each year is very large. Inmates who have been released after their sentences have expired, have been released from prison or received a suspension of their sentences, it is often reported that some of those who have been released from prison have returned to commit crimes again shortly after being released. One reason is that these released prisoners do not have occupations that can take care of themselves or their families and are unable to earn an honest living because they have been denied employment in both the public and private sectors due to having been in prison and having a criminal record. Therefore, it is an important cause that some of these released offenders re-offend and return to prison, causing the government and country to spend a large amount of budget each year to take care of prisoners.

Keywords: Protection of rights, Those Released from Prison, Employment, Government Agencies

บทนำ

ปัจจุบันผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัวจากเรือนจำหรือที่เรียกว่า “ผู้พ้นโทษ” ไปกระทำความผิดซ้ำจำนวนมาก สาเหตุของการกระทำความผิดมาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในระหว่างที่ผู้พ้นโทษถูกคุมขังในเรือนจำไม่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูอย่างถูกต้อง และการช่วยเหลือผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัวไม่มีหลักหรือกฎหมายรับรอง และในระหว่างอยู่เรือนจำผู้พ้นโทษได้รับการอบรมฝึกวิชาชีพที่ไม่ตรงกับงานและความต้องการของตลาดที่ทำให้ผู้พ้นโทษสามารถประกอบอาชีพได้จริงและมีชีวิตที่มั่นคงภายหลังการปล่อยตัวจากเรือนจำ และการบูรณาการ การทำงานร่วมกันเพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัวระหว่างกระทรวงยุติธรรมโดยกรมราชทัณฑ์กับหน่วยงานอื่นของรัฐยังไม่สอดคล้องต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม กรณีการบังคับโทษผู้ต้องขังในระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำจึงไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะช่วยเหลือผู้พ้นโทษภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ (กรมราชทัณฑ์, 2566)

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 วางหลักให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ดูแลช่วยเหลือผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัวแบบไม่ชัดเจน โดยขาดรายละเอียดได้แก่ การให้หน่วยงานอื่นของรัฐรับหน้าที่ต่อภายหลังผู้พ้นโทษได้รับการปล่อยตัวและองค์กรเอกชนเข้ามาฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ ได้มีความสามารถมีทักษะและความเชี่ยวชาญในอาชีพนั้นๆ ซึ่งทำให้ผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัวสามารถนำวิชาชีพไปเลี้ยงครอบครัวและตัวเองได้ หรือการพิจารณาอนุญาตให้ผู้ต้องขังฝึกวิชาชีพภายในสถานประกอบการภายนอกเรือนจำ และการให้คำตอบแทนการทำงานไม่มีการแยกประเภทงานทำงาน เช่น สาธารณะประโยชน์ งานบำรุงรักษาเรือนจำ หรืองานอื่นใดเพื่อประโยชน์ของทางราชการงานประเภทนี้มีลักษณะที่ผู้ต้องขังต้องทำในระหว่างจำคุกอยู่แล้ว ผู้ต้องขังก็ไม่ควรได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานนี้ แต่ถ้าวางเป็นงานประเภทที่ผู้ต้องขังได้ฝึกวิชาชีพในเรือนจำหรือได้รับพิจารณาอนุญาตไปฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการนอกเรือนจำ และผลิตภัณฑ์หรืองานนั้นก่อให้เกิดรายได้กับผู้ต้องขังและเป็นการเพิ่มศักยภาพในการทำงาน งานประเภทนี้สมควรได้รับค่าตอบแทน นอกจากนี้เรือนจำยังไม่มีการออกใบรับรองการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัวที่มีความสามารถในการทำงานจริง จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนในการจ้างคนที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำมาทำงาน อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ยังไม่มีสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ชัดเจนสำหรับการดำเนินการดังกล่าว รัฐบาลควรทดลองโครงการนำร่องโดยจ้างอดีตนักโทษในหน่วยงานของรัฐก่อน มีร่างกฎหมายที่อาจลดหย่อนภาษีการจ้างอดีตนักโทษ แต่ไม่มีระบบให้นักโทษขอความช่วยเหลือหลังได้รับการปล่อยตัว สิ่งสำคัญคือต้องมีกฎหมายเพื่อสนับสนุนอดีตนักโทษในการหางานทำและป้องกันไม่ให้พวกเขาก่ออาชญากรรมอีก การกระทำความผิดซ้ำหรือ

อัตราที่อดีตนักโทษก่ออาชญากรรมอีกครั้ง ถือเป็นปัญหาร้ายแรงที่ต้องได้รับการแก้ไข ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหามาตรฐานทางกฎหมายในการช่วยเหลือผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัว ภายหลังการปล่อยให้มีงานทำ และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาแก้ไขกฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศไทยต่อไป จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษเป็นปัญหาที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาชั้นบังคับโทษ โดยแสดงให้เห็นถึงอัตรากระทำผิดซ้ำ (พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560, 2560)

ปัจจุบันมีหน่วยงานรัฐที่ช่วยเหลือผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัวในสถานะเป็นผู้ด้อยโอกาส โดยผู้พ้นโทษต้องการความช่วยเหลือในการหางาน ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาลโดยไม่มีหน่วยงานใดเป็นผู้แนะนำ จึงต้องขอความช่วยเหลือด้วยตนเองซึ่งการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มผู้พ้นโทษรับรู้รัฐบาลมีหน่วยงานที่สามารถช่วยเหลือได้ เช่น กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมการจัดหางาน และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ที่ต้องให้หน่วยงานรัฐเกี่ยวข้องในด้านประชาสัมพันธ์เนื่องด้วยผู้พ้นโทษบางรายถูกจำคุกเป็นเวลานานจึงมีปัญหาในการติดต่อสื่อสาร เช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าการฝึกวิชาชีพในเรือนจำและการช่วยเหลือผู้พ้นโทษ ภายหลังการปล่อยตัว (อัจฉริย ชูตินันท์, 2561) โดยกรมราชทัณฑ์ คือ หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว โดยมีการฝึกอบรมวิชาชีพในระหว่างอยู่ในเรือนจำ และแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะกลับไปใช้ชีวิตร่วมกับสังคม และสามารถประกอบอาชีพสุจริตได้ในอนาคต เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ต้องขังที่กำลังจะพ้นโทษเพื่อที่จะมีทักษะการทำงานที่ตรงกับสาขาอาชีพ กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่โดยพิจารณาว่ามีอาชีพใดหรือโรงงานอุตสาหกรรมใดบ้างในบริเวณที่เรือนจำตั้งอยู่และมีงานประเภทใดบ้าง โดยใช้ข้อมูลนี้เพื่อสอนทักษะที่จำเป็นในการหางานทำเมื่อได้รับการปล่อยตัว และการส่งผ่านผู้ต้องขังภายหลังการปล่อยตัวที่เปลี่ยนสถานะเป็นผู้พ้นโทษจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการทำงานลำพังเพียงกระทรวงยุติธรรมโดยกรมราชทัณฑ์เองไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังหลังพ้นโทษให้มีงานทำได้ จึงต้องมีหน่วยงานอื่นมาร่วมด้วยโดยการทำงานร่วมกัน โดยมีกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักและส่งมอบภารกิจให้กรมราชทัณฑ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมราชทัณฑ์, 2566)

ดังนั้นกระทรวงยุติธรรมโดยกรมราชทัณฑ์และหน่วยงานอื่นของรัฐต้องประสานงานให้สอดคล้องภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่ตราขึ้นอย่างชัดเจนเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังในระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำตลอดจนช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องหลังพ้นโทษเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมและสร้างความปลอดภัยลดการกระทำผิดซ้ำในผู้พ้นโทษอย่างแท้จริง

ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของผู้พ้นโทษ

การช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีงานทำภายใต้แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีงานทำและเป็นการช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษไม่กระทำความผิดซ้ำจะเป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อเป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิให้แก่ผู้พ้นโทษ ดังนี้

1. ด้านสิทธิในการศึกษา ก่อนที่บุคคลต้องโทษจะได้รับการปลดปล่อย กรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายให้ฟื้นฟูหรือพัฒนาบุคคลดังกล่าวเพื่อเตรียมพร้อมก่อนออกมาสู่สังคม ทั้งด้านการฝึกอาชีพ และด้านการศึกษาในส่วนของการศึกษานอกจากจะมีการให้การศึกษาทั้งในสายสามัญ สายอาชีพ และระดับอุดมศึกษา โดยในส่วนของอุดมศึกษาดังกล่าวกรมราชทัณฑ์ได้มีแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้ต้องขังกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช แต่เมื่อได้รับการปลดปล่อยออกมาแล้วจะศึกษาต่อ มักจะถูกปิดกั้นจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยจะมีการกำหนดคุณสมบัติห้ามบุคคลผู้พ้นโทษมีสิทธิสมัครเข้ารับการศึกษาย่างชัดเจน (ศรัณยา กลิ่นสุคนธ์, 2554)

2. ด้านสิทธิการเข้ารับราชการ

2.1 กฎหมายสำคัญที่เป็นอุปสรรคในการเข้ารับราชการ

2.1.1 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีบัญญัติในมาตรา 36 (7) ว่าด้วยคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ (7) เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

อย่างไรก็ตามกฎหมายนี้ยังมีข้อยกเว้นสำหรับผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตาม ข. (4) (6) (7) (8) (9) (10) หรือ (11) โดย ก.พ. อาจพิจารณา ยกเว้นให้เข้ารับราชการได้ แต่ถ้าเป็นกรณีมีลักษณะต้องห้ามตาม (8) หรือ (9) ผู้นั้นต้องออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสองปีแล้ว และในกรณีมีลักษณะต้องห้ามตาม (10) ผู้นั้นต้องออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว และต้องมีใช่เป็นกรณีออกจากงานหรือออกจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ มติของ ก.พ. ในการยกเว้นดังกล่าวต้องได้คะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการที่มาประชุม การลงมติให้กระทำโดยลับการขอยกเว้นตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ. กำหนด ซึ่งในกรณีนี้ ก.พ. จะยกเว้นให้เป็นการเฉพาะราย หรือจะประกาศยกเว้นให้เป็นการทั่วไปก็ได้ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, 2551)

2.1.2 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 บัญญัติว่า ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ เคยถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษฯลฯ แต่กฎหมายนี้ไม่มีข้อยกเว้นให้มีการใช้ดุลพินิจในการรับบุคคลที่เคยถูกจำคุกตามคำพิพากษา (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547, 2547)

2.1.3 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 บัญญัติว่า ภายใต้งบบังคับกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา สำหรับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ซึ่งจะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ดังต่อไปนี้ ไม่เป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ฯลฯ ซึ่งไม่มีข้อยกเว้นให้มีการใช้ดุลพินิจในการรับบุคคลที่เคยถูกจำคุกตามคำพิพากษา เช่นเดียวกัน (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547, 2547)

3. ด้านสิทธิในการประกอบวิชาชีพ ในการประกอบวิชาชีพเฉพาะก็มีกฎหมายอีกมากพอสมควรที่มีบัญญัติในทำนองเดียวกันกับการเข้ารับราชการ คือ ห้ามผู้เคยต้องโทษจำคุกเข้าทำงานวิชาชีพโดยไม่มีข้อยกเว้นให้ เช่น พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 (มาตรา 14 (9)) พระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 (มาตรา 15 (6)) พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 (มาตรา 5 (5), มาตรา 8 (5), มาตรา 9 (5)) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 (มาตรา 41 (10)) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 (มาตรา 33 (10)) พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 (มาตรา 15 (1) ฉ) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 (มาตรา 9 (7)) พระราชบัญญัติวิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ. 2537 (มาตรา 12 (4)) พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 (มาตรา 32 (4)) พระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 (มาตรา 26 (9)) เป็นต้น

4. ด้านสิทธิในการประกอบอาชีพบางประเภท ในการประกอบอาชีพทั่วไปบางประเภท ผู้พ้นโทษก็ถูกจำกัดสิทธิโดยไม่จำแนกหรือพิจารณาความเหมาะสมด้วยเหตุและผล จึงมีการบัญญัติห้ามผู้เคยต้องโทษจำคุกไว้เช่นกันซึ่งเป็นการปิดกั้นการประกอบอาชีพโดยสุจริตของผู้พ้นโทษที่ต้องการกลับตัวเป็นพลเมืองดี เช่นตำแหน่งคนเก็บค่าโดยสาร ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 คนขับรถสาธารณะ หรือกรณีผู้พ้นโทษต้องการเปิดสถานบริการ

นวดแผนไทย โดยขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 แต่กฎหมายดังกล่าวกลับบัญญัติต้องห้ามบุคคลที่เคยเป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนวันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน ทั้งที่อาศัยดังกล่าวกำลังเป็นที่นิยมและกรมราชทัณฑ์พยายามส่งเสริมอาชีพการนวดแผนไทยอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพ (ประชาไท, 2566)

บทวิเคราะห์เปรียบเทียบ หลักกฎหมาย หลักเกณฑ์การคุ้มครองและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ

กฎหมายด้านการคุ้มครองสิทธิผู้พ้นโทษเมื่อพิจารณาเฉพาะจากตัวบทกฎหมายและสาระสำคัญแล้ว จะพบว่าประเทศไทยไม่มีกฎหมายด้านการคุ้มครองสิทธิผู้พ้นโทษโดยตรงจึงต้องอาศัยกฎหมายดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายหลักในการคุ้มครองสิทธิผู้พ้นโทษ เนื่องจากมีสาระสำคัญในการกำหนดให้การตรากฎหมายต่างๆ ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุอย่างร้ายขอบเขตและจะต้องไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์รวมถึงการห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคล ซึ่งในประเทศไทยมักอ้างอิงเป็นหลักการกว้างๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลทั่วไป และยังไม่มีความชัดเจนที่ผู้พ้นโทษใช้สิทธิได้แย้งตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม เคยมีคดีตัวอย่างกรณีผู้พิการสมัครสอบตำแหน่งบุคลากรศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าสามารถสมัครได้แม้จะมีกฎหมายห้าม เพราะข้อห้ามดังกล่าวขัดต่อสิทธิของชนพิการในการเข้าทำงานบนพื้นฐานที่เท่าเทียมตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการของสหประชาชาติและเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560)

2. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 (7) ในส่วนสาระสำคัญที่ยังพอมีการคุ้มครองสิทธิบ้าง ได้แก่ การมีข้อยกเว้นสำหรับผู้มีลักษณะต้องห้ามสมัครเข้ารับราชการ เช่น เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ อาจพิจารณายกเว้นให้รับราชการได้ แต่ยังไม่ชัดเจนในการคุ้มครองสิทธิของผู้พ้นโทษ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, 2551) ข้อที่น่าสังเกตบทบัญญัติในมาตรา 36 (7) ดังกล่าว มีข้อยกเว้นชัดเจนในสองฐานความผิดแม้จะเคยถูกจำคุกโดยคำ

พิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตาม (7) ก็สามารถรับราชการได้ คือความผิดที่ได้”กระทำโดยประมาท”และ”ความผิดลหุโทษ” กฎหมายวางหลักไว้ว่า ความผิดสำหรับกระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษสามารถสมัครรับราชการได้เลย โดยไม่ต้องอาศัยดุลยพินิจตามความในวรรคสอง ดังเช่นฐานความผิดอื่น “อาจพิจารณายกเว้นให้เข้ารับราชการได้” ผู้วิจัยเห็นว่า ฐานความผิดในการกระทำโดยประมาทที่มีอัตราระวางโทษขั้นสูงสุดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 291 ซึ่งระวางโทษขั้นสูงสุดจำคุกไม่เกิน 10 ปีก็สามารถสมัครรับราชการได้ เนื่องด้วยความผิดฐานนี้กระทำโดยขาดเจตนาแต่เมื่อสังเกตความตามมาตราดังกล่าว ในความผิดลหุโทษซึ่งองค์ประกอบความผิดนั้นแม้ผู้ที่กระทำความผิดมีเจตนากระทำความผิดหรือไม่เจตนากระทำความผิดและไม่ได้กระทำโดยประมาทก็ต้องรับโทษ ซึ่งแตกต่างจากการกระทำผิดอาญาอื่นๆที่ต้องรับโทษเมื่อกระทำโดยเจตนาเท่านั้นก็ยังสามารถสมัครรับราชการได้ ถึงแม้ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, 2551)

3. กฎหมายล้างมลทิน เป็นกฎหมายพิเศษที่จะประกาศใช้ในวาระสำคัญต่างๆ ซึ่งสาระสำคัญ ได้แก่ ผู้พ้นโทษได้รับการคุ้มครองเฉพาะกรณีหากกระทำผิดขึ้นใหม่ อาจได้รับการรอลงอาญาหรือการรอลงโทษได้ เพราะถือว่าไม่เคยถูกจำคุกมาก่อน แต่อาจถูกพิจารณาไม่ให้สมัครเข้าทำงานราชการเพราะผู้มีอำนาจสั่งบรรจุราชการอาจนำพฤติกรรมที่เคยกระทำผิดมาวินิจฉัยว่าขาดคุณสมบัติตามกฎหมายที่บัญญัติว่า “ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม” ได้กฎหมายล้างมลทินของไทยจึงล้างเฉพาะโทษ แต่ไม่ล้างความผิดที่กระทำลงไป (อัจฉริย ชูตินันท์, 2561) ดังนั้นกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้พ้นโทษในประเทศไทย จึงยังค่อนข้างคลุมเครือไม่ได้ช่วยเหลือผู้พ้นโทษในการประกอบอาชีพอย่างเต็มที่โดยเฉพาะสิทธิในการสมัครรับราชการ อีกทั้งกฎหมายบางฉบับยังบั่นทอนสิทธิของผู้พ้นโทษอีกด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศในส่วนของ การคุ้มครองสิทธิจะพบว่า “ประเทศญี่ปุ่น” มีกฎหมายช่วยในการคุ้มครองสิทธิโดยตรงได้แก่กฎหมายแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Translation Japanese Law, 2023) ซึ่งให้การคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวแล้วอย่างเร่งด่วนโดยทันทีหลังจากที่บุคคลดังกล่าวได้รับการปล่อยตัวตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งยังมีปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติงานบริการภาครัฐโดยเป็นข้อยกเว้นในมาตรา 38 บุคคลดังต่อไปนี้ ต้องห้ามในการรับราชการ

บุคคลผู้กระทำความผิดที่ต้องคำพิพากษาให้ได้รับโทษจำคุกหรือได้รับโทษที่รุนแรง โดยโทษจำคุกนั้นยังไม่สิ้นสุด หรือยังคงต้องมีความรับผิดชอบ (อื่นๆ) ตามคำพิพากษาของศาล (คล้ายสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนของไทย)

4. กฎหมายพระราชบัญญัติงานบริการภาครัฐ คຸ້ມครองผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วเมื่อพ้นโทษก็สามารถสมัครงานราชการได้ได้แก่กฎหมายประกันการจ้างงานให้การคุ้มครองบุคคลทุกคนมีโอกาสดำรงงานตามความสามารถของตนและความต้องการของตลาดแรงงานมีเสรีภาพในการเลือกงานได้ทุกประเภทที่ไม่ขัดต่อสวัสดิภาพของประชาชนและห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดในการสมัครเข้าทำงาน (National Public Service Act 1947, 1947) เช่นเดียวกับประเทศสหราชอาณาจักรมีกฎหมายช่วยในการคุ้มครองสิทธิโดยตรงได้แก่ กฎหมายแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation of Offender Act 1974, 1974) ให้การคุ้มครองสิทธิของผู้เคยต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดด้วยการไม่ต้องเปิดเผยประวัติการกระทำผิดของตนในการสมัครงานหรือกิจการอื่นใด หากเข้าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้ให้ผู้พ้นโทษต้องเปิดเผยต้องเป็นไปตามนั้น เช่น ผู้พ้นโทษจะสมัครเข้าทำงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเด็กหรือผู้เปราะบางทางสังคม หรือจะเข้าทำงานในตำแหน่งตำรวจ อัยการ ศาล เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เป็นต้น อีกทั้งยังมีหน่วยงานกลางที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าจะปกปิดหรือเปิดเผยข้อมูลประวัติการกระทำผิดคือ “องค์กรบริการเปิดเผยและปกปิดข้อมูล (การกระทำผิด)” หรือ The Disclosure and Barring Service (DBS) ดังนั้นผู้พ้นโทษในประเทศสหราชอาณาจักรจึงได้รับการคุ้มครองสิทธิจากกฎหมายอย่างเป็นธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา

1) กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 14 ของประเทศสหรัฐอเมริกา (Fourteenth Amendment to the United States Constitution) เน้นการคุ้มครองที่เท่าเทียมกันทางกฎหมาย พร้อมทั้งมีแนวคำพิพากษาวางไว้ในการพิทักษ์สิทธิผู้พ้นโทษ (The Equal Employment Opportunity Act of 1972, 1972)

2) กฎหมายว่าด้วยสิทธิพลเมือง 1964 มาตรา 7 ห้ามเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน มิให้ใช้เรื่องประวัติการกระทำผิดเพื่อไม่จ้างงานโดยทันที (Title VII of the Civil Rights Act 1964 , 1964)

3) กฎหมายว่าด้วยโอกาสในการจ้างงานที่เท่าเทียมกันค.ศ. 1972ให้อำนาจคณะกรรมการด้านการจ้างงานที่เท่าเทียม (Equal Employment Opportunity Commission – EEOC) ซึ่งได้วางแนวทางในการจ้างงานกรณีผู้สมัครที่มีประวัติการกระทำผิด (Criminal Record) คือห้ามปฏิเสธผู้สมัครทุกรายทันที โดยไม่พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประวัติการกระทำผิดกับตำแหน่งงานและความต้องการของบริษัทหรือหน่วยงาน (The Equal Employment Opportunity Act of 1972, 1972)

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายระดับมลรัฐ เช่น กฎหมายการจ้างงานที่เป็นธรรมในการให้โอกาส (The Fair Chance Employment Law) หรือ Ban the Box Laws ดังในมลรัฐ Connecticut บัญญัติ ห้ามมิให้นายจ้างถามถึงประวัติการจับกุมหรือประวัติการกระทำความผิดในการสมัครงาน เว้นแต่ (1) กฎหมายรัฐบาลกลางหรือมลรัฐจะบัญญัติให้กระทำได้ (2) ตำแหน่งงานของผู้สมัครจะเกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยและความเชื่อตรงจากข้อมูลดังกล่าว ข้างต้นการคุ้มครองสิทธิในต่างประเทศผ่านทางกฎหมาย ได้มีพัฒนาการมาอย่างยาวนานทำให้ประเทศไทยสามารถศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างได้

บทวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขปัญหาการคุ้มครองและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ

1. ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ

กฎหมายประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยในการศึกษากฎหมายทางด้านการคุ้มครองสิทธิและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษต่างประเทศ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบรายละเอียดของกฎหมายดังกล่าวจาก 3 ประเทศอันเป็นประเทศที่มีการจัดระบบสวัสดิการที่ดีและมีกระบวนการยุติธรรมที่มีคุณภาพสามารถเป็นแบบอย่างได้ในทางสากล ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา เปรียบเทียบกับประเทศไทย มีข้อค้นพบอันเป็นปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในคุ้มครองสิทธิและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในประเทศไทย แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้พ้นโทษ มีดังนี้

1.1 ปัญหาการไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิและสงเคราะห์สำหรับผู้พ้นโทษโดยตรงในประเทศไทย เช่นเดียวกับ กลุ่มเด็ก ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง กลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง โดยจะเห็นว่า เป็นกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะที่จะต้องมีการช่วยเหลือแตกต่างกันไป ซึ่งประเทศที่มีการจัดระบบสวัสดิการที่ดีและมีกระบวนการยุติธรรมที่มีคุณภาพ สามารถเป็นแบบอย่างได้ในทางสากล ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ได้วางแนวทางกฎหมายดังกล่าวไว้อย่างเป็นระบบ

1.2 ปัญหาการขาดหน่วยงานรัฐหรือเอกชนที่มีหน้าที่ช่วยเหลือดูแลผู้พ้นโทษโดยตรงภายหลังพ้นโทษออกจากเรือนจำ ซึ่งภารกิจต่างจากการควบคุมนักโทษของกรมราชทัณฑ์เพื่อคุ้มครองสิทธิให้ผู้พ้นโทษอย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคมอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

1.3 ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษว่ากระทรวงได้รับผิดชอบโดยตรง และจะสนับสนุนภาคประชาชนอย่างไร เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษปัจจุบันมีเพียงงบประมาณสำหรับดูแลนักโทษขณะถูกคุมขังในเรือนจำ

1.4 ปัญหาการใช้ประวัติการกระทำผิดหรือประวัติอาชญากรของผู้กระทำผิดหลังพ้นโทษจำคุกในการพิจารณารับเข้าทำงาน อันเป็นอุปสรรคสำคัญในเรื่องของสิทธิในการรับราชการ การสมัครงาน การประกอบอาชีพ และการศึกษา เพราะกฎหมายห้ามผู้เคยได้รับโทษจำคุกเข้าทำงานโดยไม่มีการจำแนกแยกแยะในข้อหา อัตราโทษหรือมีข้อยกเว้นที่ชัดเจน ภาครัฐที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษเข้าทำงานเป็นลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับภาคเอกชนโดยรัฐเริ่มรับผู้พ้นโทษเป็นแบบอย่างเพื่อสร้างความร่วมมือในการจ้างงานผู้พ้นโทษ และให้ภาคเอกชนโดยได้รับสิทธิบางประการจากการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน

2. แนวทางแก้ไขปัญหาการคุ้มครองและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ

2.1 ควรมีการจัดทำ “พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้พ้นโทษ” อย่างเป็นทางการจะลักษณะเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้พ้นโทษมีความเป็นรูปธรรม สามารถกำหนดหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มผู้พ้นโทษอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับ กลุ่มเด็ก ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง กลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง โดยจะเห็นว่าผู้พ้นโทษเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะที่จะต้องมีการช่วยเหลือแตกต่างกันไป โดยแจ้งเป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดเพื่อใช้ประกอบในการเสนอร่างกฎหมายคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้พ้นโทษ มีบทบัญญัติจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการช่วยเหลือผู้พ้นโทษอย่างต่อเนื่องและการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

2.2 ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หมวด 6 การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการพ้นจากเรือนจำในมาตรา 64 เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้กล่าวมีเพียงการกำหนดแนวทางให้เรือนจำดูแลผู้ต้องขังที่ใกล้จะได้รับการปล่อยตัว ไม่มีบทบัญญัติให้กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ตามกฎหมายหรือหน่วยงานได้รับช่วงต่อ ในการช่วยเหลือผู้พ้นโทษหลังพ้นโทษจากเรือนจำโดยตรงจึงสมควรเพิ่มเติมดังนี้

มาตรา 64 ให้เรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยริเริ่มเตรียมการตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธี และเหมาะสมโดยเรือนจำที่ทำการปล่อยตัวผู้ต้องขังรายใดจากเรือนจำนั้นก็มีหน้าที่ตามกฎหมายช่วยเหลือผู้ต้องขังรายนั้นๆ นับจากผู้ต้องขังพ้นโทษจากเรือนจำนั้นต่อไปอีกหนึ่งปีและประสาน

หน่วยงานอื่นตาม กฎกระทรวงหรือระเบียบที่กำหนดไว้เพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละคนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ รวมทั้งต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรื่องส่วนตัวเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์

2.3 ควรเพิ่มเติมแก้ไข พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 (7) โดยการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติใน มาตรา 36 (7) ใหม่

4. ควรมีการปรับปรุงกฎเกณฑ์การลบบประวัติอาชญากรซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยในการคุ้มครองสิทธิของผู้พ้นโทษโดยถอนชื่อและประวัติออกจากทะเบียนประวัติอาชญากรในระยะเวลาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 (7) เมื่อมีการถอนชื่อและประวัติออกจากทะเบียนประวัติอาชญากรให้กับผู้พ้นโทษตามการปรับเกณฑ์การถอนประวัติหรือการถอนของกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้วนั้น ผู้พ้นโทษจะได้รับสิทธิในการสมัครรับราชการและสมัครงานประกอบอาชีพทันทีโดยมิต้องยึดหลักเรื่องคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 36 (7) เพราะถือว่าผู้พ้นโทษไม่มีประวัติอาชญากรแล้ว

5. ควรยกเลิกระเบียบการเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษา ว่าด้วยเรื่องคุณสมบัติที่ห้ามผู้พ้นโทษเข้ารับการศึกษในเรื่องระเบียบข้อที่ว่านี้ สรุปรยกเลิกระเบียบการเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาว่าด้วยเรื่องคุณสมบัติในเรื่องการเคยถูกจำคุกซึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 อย่างชัดเจน

6. ควรมีบทบัญญัติให้ผู้พ้นโทษมีช่องทางพิเศษในการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้อย่างรวดเร็วหรือสามารถใช้สิทธิทางศาลในกรณีถูกเลือกปฏิบัติในการสมัครเข้าทำงานและหรือได้งานทำแล้วถูกให้ออก หรือกรณีผู้พ้นโทษที่ถูกกักขัง ถูกใส่ความ ซึ่งหากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพสามารถจัดจ้างนายสาธารณะและนายอาสา (นายขอแรง) ดำเนินการเรื่องการรื้อฟื้นคดีจะทำให้มีการคุ้มครองสิทธิผู้พ้นโทษมีความเป็นธรรม

7. ควรมีบทบัญญัติให้ประโยชน์ตอบแทนให้กับบริษัท ห้างร้านเอกชนที่ยอมจ้างงานผู้พ้นโทษ เพื่อสร้างแรงจูงใจโดยให้ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงยุติธรรมและสามารถลดหย่อนภาษีหรือได้รับทุนอุดหนุนจากรัฐ

8. ควรมีหน่วยงานติดตามประเมินผลความสำเร็จและความคุ้มค่าในการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ โดยมีหน่วยงานเฉพาะหรือหน่วยงานกลางซึ่งมีกฎหมายรองรับจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การประเมินเป็นกลางและเที่ยงตรง

องค์ความรู้ใหม่

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเห็นว่าจำนวนผู้ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำมีเป็นจำนวนมากในแต่ละปี แต่กฎหมายเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในปัจจุบันยังไม่มีกรอบบัญญัติไว้ชัดเจน ทำให้การช่วยเหลือกลุ่มผู้พ้นโทษมีข้อจำกัด เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ด้วยเห็นว่ามิใช่หน้าที่หรือเกินอำนาจหน้าที่ เช่น กรณีที่นักโทษพ้นโทษตามระยะเวลาการจำคุกเรือนจำจะถือว่าหมดภาระหน้าที่ตามกฎหมายทันที หากจะให้เจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานอื่นรับผิดชอบผู้พ้นโทษต่อ ก็ไม่มีกฎระเบียบหรือกฎหมายใดให้อำนาจที่ชัดเจนไว้ การให้ความช่วยเหลือดูแลผู้พ้นโทษกลุ่มนี้จึงเลือกใช้วิธีช่วยเหลือในฐานะผู้ด้อยโอกาสทั่วไปเท่านั้น ทั้งที่กลุ่มผู้พ้นโทษมีปัญหาทางด้านพฤติกรรมสัณฐานเหตุจูงใจในการกระทำความผิดต่างกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอื่น และยังเป็นกลุ่มที่อาจก่อการกระทำความผิดซ้ำได้จากสภาวะการใช้ชีวิตในเรือนจำเป็นเวลานานและถูกตัดขาดจากสังคมชั่วระยะเวลาหนึ่ง จึงต้องมีการประเมินประวัติพฤติกรรมแห่งคดีและมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ โดยพิจารณาถึงความจำเป็นรายบุคคล และมีกฎหมายคุ้มครองช่วยเหลือที่ชัดเจนเฉพาะ ด้วยเหตุข้างต้นจึงต้องมีการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิช่วยเหลือผู้พ้นโทษเป็นการเฉพาะซึ่งจะทำให้กลุ่มผู้พ้นโทษสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมและประกอบที่การงานสุจริตได้ ซึ่งการดูแลผู้พ้นโทษหลังถูกปล่อยจากเรือนจำหรือพ้นจากกระบวนการยุติธรรมนี้ ยังเป็นการช่วยเผื่อระวังมิให้ผู้พ้นโทษหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายเชิงป้องกันอาชญากรรมและประหยัดงบประมาณรัฐที่ต้องนำงบประมาณไปดูแลนักโทษในแต่ละปีเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการในการเชื่อมต่อกฎหมายด้านสวัสดิการสังคมกับกฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอีกด้วย

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ การปรับแก้กฎหมายจำกัดสิทธิในการทำงานของผู้พ้นโทษเป็นเรื่องละเอียด เนื่องจากบางอาชีพมีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทั้งทรัพย์สิน สังคม และชีวิตของประชาชนในขณะที่สิทธิของผู้ด้อยโอกาสมีความสำคัญไม่แตกต่างกัน “การคืนคนดีสู่สังคมอย่างยั่งยืน” ตามนโยบายกรมราชทัณฑ์ ผู้พ้นโทษสมควรจะได้รับโอกาสให้สามารถประกอบอาชีพและมีสิทธิ์สมัครสอบรับราชการ และเป็นการประหยัดงบประมาณรัฐบาลที่ต้องนำมาดูแลนักโทษ ผู้พ้นโทษจึงเป็นทรัพยากรภายในประเทศที่มีคุณค่าที่จะช่วยสร้างประโยชน์และกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับประเทศได้เช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษา “บทบาทภาครัฐในการกำหนดมาตรฐานทางกฎหมายเพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีงานทำ” เป็นความพยายามของผู้วิจัยที่ประสงค์จะเสนอแนวทางเชิงกฎหมายและเชิงสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีงานทำ และสามารถรับราชการได้ซึ่งได้แก่ นักโทษที่พ้นโทษจากเรือนจำ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่พ้นจากระบบคุมประพฤติ เป็นต้น ซึ่งผู้พ้นโทษกลุ่มนี้ต้องกลับมาอยู่ในสังคมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และจะพบปัญหาการไม่ยอมรับจากสังคมการปรับตัว การไม่ยอมรับเข้าทำงานแบบเหมารวมอันเป็นการซ้ำเติมผู้พ้นโทษกลุ่มนี้ ทั้งที่ผู้พ้นโทษได้ชดใช้กรรมของตนเองได้กระทำไปแล้วในเรือนจำ/ทัณฑสถานซึ่งเป็นการลงโทษที่มองไม่เห็น (Invisible Punishment) จากสังคมจึงเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ต่างจากกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั่วไป ประเด็นสำคัญคือ ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายฉบับใดรองรับอย่างเป็นทางการเป็นกิจจะลักษณะ

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2566). เกี่ยวกับกรมราชทัณฑ์. เรียกใช้เมื่อ 2566 พฤศจิกายน 2566 จาก http://www.correct.go.th/?page_id=12255
- ประชาไท. (30 พฤศจิกายน 2566). “คืนผู้ต้องขังสู่สังคม” สวดยแต่คำทำไม่ได้ เมื่อกฎหมายห้ามอดีตนักโทษเป็นหมอนวด. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://prachatai.com/journal/2017/02/69910>
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. (2547). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 79 ก. หน้า 22-74.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 22 ก. หน้า 1.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547. (2547). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 70 ก. หน้า 33.
- พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 21 ก. หน้า 1-24. .
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- ศรัณยา กลิ่นสุคนธ์. (2554). ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาค : ศึกษาเฉพาะกรณีสิทธิในความเสมอภาคของผู้พ้นโทษในการศึกษาและทำงาน . ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย.

อัจฉรีย์ ชูตินันท์. (2561). อาชญาวិทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

National Public Service Act 1947. (1947). Retrieved November 28, 2023 from <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/2713>

Rehabilitation of Offender Act 1974. (1974). Retrieved November 28, 2023 from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1974/53>

The Equal Employment Opportunity Act of 1972. (1972). Retrieved November 28, 2023 from <https://www.encyclopedia.com/finance/finance-and-accounting-magazines/equal-employment-opportunity-act-1972>

The Equal Employment Opportunity Act of 1972. (1972). Retrieved November 28, 2023 from <https://www.ftc.gov/policy-notice/no-fear-act/protections-against-discrimination>

Title VII of the Civil Rights Act 1964 . (1964). Retrieved November 28, 2023 From <https://www.eeoc.gov/statutes/title-vii-civil-rights-act-1964>

Translation Japanese Law. (2007). Offenders Rehabilitation Act 2007. Retrieved November 28, 2023 from <https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3319/en>

บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์*

POLITICAL ROLES OF MONKS IN MYANMAR

พระมอญ ปุปะ หองสา

Ven. Poke Pha

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

นรพัชร เสาธงทอง

Norapat Soathongtong

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, ประเทศไทย

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand

E-mail: shin94243@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศเมียนมาร์นั้น เป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ทางการเมืองมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะการที่ประเทศมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 รัฐ และ 7 ภูมิภาค ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพหุสังคมวัฒนธรรม โดยมีสถาบันสงฆ์เป็นสื่อกลางที่หลอมรวมพหุสังคมวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกัน บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์ตั้งแต่สมัยยุคอาณานิคมจนถึงช่วงหลังของการได้รับเอกราชจากอังกฤษ และในช่วงที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง ผลการศึกษาพบว่า 1. บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ประเทศเมียนมาร์ในยุคอาณานิคมนั้น ถือว่าเป็นบทบาทของพระสงฆ์ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ โดยมีพระสอยาตอ อู่อุตตะมะ และพระสอยาตอ อู่วิสาระ เป็นผู้นำ 2. เมื่อประเทศเมียนมาร์ได้รับเอกราชจากอังกฤษแล้ว พระสงฆ์ก็มีบทบาททางการเมืองคือเป็นศูนย์รวมจิตใจในการเรียกร้องให้รัฐบาลกองทัพได้แก้ไขวิกฤติทางการเมือง และวิกฤติทางเศรษฐกิจ และ 3. ในช่วงรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง บทบาทของทางเมืองของพระสงฆ์ที่นำโดยคณะสงฆ์พิกซ์ชาติและศาสนาได้เรียกร้องให้รัฐบาลพลเรือน ร่างกฎหมายเพื่อพิทักษ์ชาวพุทธ การย้ายศาสนาและการสมรส บทบาทของพระสงฆ์ในยุคสมัยอาณานิคมของอังกฤษ จึงเป็นการสร้างรากฐานของเครือข่ายภาคประชาชน

* Received 7 June 2024; Revised ... December 2024; Accepted 20 December 2024

เพื่อเรียกร้องเอกราช ซึ่งจะมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นในสมัยที่ประเทศเมียนมาร์ได้รับเอกราช โดยพระสงฆ์ในยุคที่สองนี้จะผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชนในการรับมือกับภาวะวิกฤติ และในสมัยสุดท้ายคือยุคเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย พระสงฆ์ในยุคนี้จะเป็นผู้นำในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเคียงคู่กับประชาชน

คำสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์, พระสอยาตอ อยู่ วิสาระ, สอยาตอ อยู่ อุตะมะ

Abstract

Myanmar is a country with a long political history, especially the fact that the country is divided into 7 states and 7 regions, which further reflects the multicultural society, with the Buddhist institution as a medium that unites multicultural society. This academic article The objective is to study the political role of monks in Myanmar since the colonial era. Until the latter period of gaining independence from England. and during the period when there was an elected government The results of the study found that: 1. The political role of monks in Myanmar during the colonial era It is considered the role of the monks who came out in the political movement to British imperialism. with Phra Sayato U Uttama and Phra Sayato U Visara as leaders. 2. When Myanmar gained independence from England. Monks also play a role in politics. It is the center of spirit in calling on the military government to resolve the political crisis. and economic crisis. And, 3. During the period of the elected government The political role of the monks led by the National and Religious Protection Sangha has called for the civil government. Draft law to protect Buddhists, religious transfers and marriage. The role of monks during the British colonial era was to create the foundation of a civil society network to demand independence, which would become more concrete when Myanmar gained independence. Monks in this second era would be the spiritual leaders of the people in dealing with the crisis. In the final era, during the transition to democracy, monks in this era would be leaders in political movements alongside the people.

Keywords: The role of monks, Phra Sayato U Visara, Phra Sayato U Uttama

บทนำ

พระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์มีบทบาทสำคัญทางการเมืองมาตั้งแต่ช่วงล่าอาณานิคมของ อังกฤษเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นบทบาททางการเมืองโดยตรง บทบาททางสังคม และวัฒนธรรม เมื่อบ้านเมืองพบกับภัยอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพระสงฆ์ก็ได้เข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งพระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญทางการเมืองแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา (กลองซุง, 2556) ดังเช่นสมัยประเทศเมียนมาร์ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ สยาตอ อู๋ อุตตะมะ ซึ่งเป็นพระสงฆ์ ชาวยะไข่ เป็นผู้นำในการต่อสู้เพื่อกู้เอกราชจากอังกฤษ และเป็นพระสงฆ์รูปแรกที่เคลื่อนไหวทางการเมืองในการต่อต้านรัฐบาลอังกฤษ แล้วถูกตัดสินคดีทางการเมืองต้องจำคุกถึงสามครั้ง นับเป็นพระสงฆ์รูปแรกของประเทศเมียนมาร์ที่ถูกจำคุกในประวัติศาสตร์การเมือง โดยบทบาททางการเมืองของสยาตอ อู๋ อุตตะมะ นั้นเป็นกลยุทธ์การปลุกการตื่นรู้ให้ประชาชนชาวพุทธ ตื่นตัวในทางการเมือง และการลุกขึ้นต่อสู้เพื่อเอกราชจากอังกฤษ ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของคณะ สงฆ์สังฆสามัคคีทั่วประเทศในเวลาต่อมา และการเกิดขึ้นของกลุ่มพระหนุ่มนักเทศน์เพื่อสื่อสารทางการเมือง หรือเทศนาปลุกปั่นการตื่นรู้ซึ่งได้ประยุกต์ใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ชาวพุทธศาสนิกชน แก้ไขความทุกข์ยากของกลุ่มชาวนา ตลอดจนมีอิทธิพลทางความคิดต่อกลุ่มนักศึกษาที่เรียกร้องเอกราชจากอังกฤษในเวลาต่อมาคือ นายพลอองซาน และ อู๋นุ เป็นต้น (เม้นเซยา, 2560) ในช่วงเวลาดังกล่าวบทบาทของพระสงฆ์ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองของประเทศ และเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ออกมาเรียกร้องสิทธิ และการคุ้มครองทางวัฒนธรรมจากการถูกรุกรานโดยชาติตะวันตก

หลังจากประเทศเมียนมาร์ได้ประกาศเอกราชจากอังกฤษแล้ว พระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์ก็ยังมียบทบาทสำคัญทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง กรณีพระสงฆ์และนักศึกษาแย่งศพ เลขาธิการสหประชาชาติ อู๋ ตะ จากรัฐบาล พลเอก เนวิน เมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2517 สยาตอ อู๋ สีลาจารย์ เป็นผู้นำทางพระสงฆ์ ที่เคลื่อนไหวทางการเมืองโดยการปราศรัยบนเวทีในมหาวิทยาลัยอย่างกุ่ม เรื่องเปรียบเทียบราคาสินค้าดอลลาร์สหรัฐ ระหว่างสมัยรัฐบาลรัฐสภา อู๋นุ กับรัฐบาลพรรคสังคมนิยมนำโดยพลเอก เนวิน มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง (กลองซุง, 2556) นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2531 ในการเป็นแกนนำทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลทหารภายใต้การนำของนายพล เนวิน ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ไม่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 ส่งผลให้เกิดการปะทะกับทหาร มีการนองเลือดและมีผู้เสียชีวิตนับพันคน สุดท้ายพลเอก เนวิน ต้องลงจากตำแหน่งประธานาธิบดี จนนานาชาติดึงดันมาให้ความสนใจและจับตามองบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในพม่ามากขึ้น (กลองซุง, 2556) นับตั้งแต่เหตุการณ์กรณีชาวยะไข่กับชาวเบงกาลี ที่

เกิดขึ้นในรัฐยะไข่เมื่อเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2555 นับแต่นั้นเป็นต้นมา พระวีระทูตกลับมาสู่เส้นทางการเมืองหรือ สื่อสารคำสอนเทศนาเรื่องปลุกระดมให้ชาวพุทธตื่นตัวในเรื่องศาสนาและความรักชาติทันที โดยผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดีย การเคลื่อนไหวทางการเมืองของพระวีระทูตส่งผลถึงการเกิดขึ้นกลุ่ม “969” หรือกลุ่มสนับสนุนชาวพุทธ และองค์กรพิทักษ์ชาติและศาสนา หรือ “มะปะตะ” ตลอดจนรัฐบาลประธานาธิบดี นายพล เต็ง เส่ง ต้องร่างพระราชบัญญัติเพื่อปกป้องระหว่างชาวพุทธกับศาสนิกอื่นขึ้นมาถึง 4 ฉบับ (จอเซยาโทน, 2560) ดังนั้น พระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์นอกจากเป็นจิตวิญญาณของชาวพุทธแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญทางการเมืองมาอย่างยาวนานในการต่อสู้เพื่อสู่การได้มาเอกราชเมียนมาร์ในอดีต และการยื่นเคียงข้างประชาชนต่อต้านรัฐบาลทหารทุกสมัย จนถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองในปัจจุบัน

บทบาทของพระสงฆ์ในยุคสมัยอาณานิคมของอังกฤษ จึงเป็นการสร้างรากฐานของเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อเรียกร้องเอกราช ซึ่งจะมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นในสมัยที่ประเทศเมียนมาร์ได้รับเอกราช โดยพระสงฆ์ในยุคที่สองนี้จะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชนในการรับมือกับภาวะวิกฤติ และในสมัยสุดท้ายคือยุคเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย พระสงฆ์ในยุคนี้จะเป็นผู้นำในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเคียงคู่กับประชาชน ผู้เขียนซึ่งเป็นพระสงฆ์ในรัฐมอญ เรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางการเมืองจากเอกสาร ตำราและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ จึงสนใจศึกษาและนำเสนอบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์เมียนมาร์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีต่อบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์ต่อไป ผลการศึกษาจะยกนำเสนอเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ประเทศเมียนมาร์ในยุคอาณานิคม

ในยุคที่ประเทศเมียนมาร์ตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษนั้น ชนชั้นนำทางการเมืองของเมียนมาร์ตกอยู่ในสภาวะที่กำลังถดถอยจากการชิงอำนาจทางการเมือง ในช่วงเวลาดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำในการเคลื่อนไหวภาคประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งผู้เขียนแบ่งประเด็นย่อยในการนำเสนอ ดังนี้

1. การสร้างเครือข่ายภาคประชาชนของสอยาตอ อู๋ อุตตะมะ ในยุคสุดท้ายของการเมืองการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของเมียนมาร์นั้น สถาบันและกลไกต่างๆ ของเมียนมาร์กำลังอยู่ในภาวะที่หมดพลังลงไปเป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาการเมืองภายในของตนเองและส่วนที่สองมาจากภัยรุกรานจากโลกตะวันตก ซึ่งทางกลไกการเมืองของเมียนมาร์ยังปรับตัวเพื่อรับมือกับภัยรุกรานในรูปแบบหลังนี้ไม่ทัน (นรพัชร เสาธงทอง, 2558) หลังจากพระเจ้าทีปอกษัตริย์องค์สุดท้ายของเมียนมาร์ต้องลงจากบัลลังก์ถูกยึดโดยอังกฤษแล้ว ผู้ริเริ่มต่อสู้เพื่อเอากลับขึ้นเอกราชใหม่อีกครั้งนั้นคือ พระสงฆ์ พระสงฆ์ใน

ฐานะเป็นผู้นำของประชาชนได้รวบรวมกำลังชาวไร่ชาวนา และผู้กล้าหาญทั้งหลายมารวมตัวกันต่อต้านอังกฤษทันที (กลองซุง, 2556) ด้วยรากฐานทางวัฒนธรรมที่มีความแข็งแกร่งของประเทศเมียนมาร์อันมีมิติที่ผูกพันกับหลักการทางศาสนาอย่างยาวนาน แม้ว่าในส่วนของมิติทางการเมืองและมิติทางเศรษฐกิจนั้นจะดูล่อล่งกำลังลงไปมากในช่วงยุคอาณานิคม แต่มิติทางวัฒนธรรมนั้นยังคงมีพลัง นอกจากนี้แรงกดดันจากรัฐมหาอำนาจในซีกโลกตะวันตกยังเป็นแรงกระตุ้นที่ปลุกให้พลังทางวัฒนธรรมที่เคยสงบนิ่งหันกลับมาเคลื่อนไหว (นรพัชร เสาธงทอง, 2558) บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์เมียนมาร์ในยุคอาณานิคมของอังกฤษเริ่มต้นจากหลวงพ่ อู่อุตตะมะ พระสงฆ์ชาวยะไข่ โดยในช่วงประเทศเมียนมาร์ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เป็นช่วงเวลา que ประชาชนตกอยู่ในความหวาดกลัวจากการกดขี่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ถึงแม้ว่ารัฐบาลภายใต้การควบคุมของอังกฤษจะลิดรอนการแสดงออกความคิดเห็นตามสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ หลวงพ่ อู่อุตตะมะ ซึ่งเป็นพระสงฆ์ชาวยะไข่รูปแรกที่กล้าแสดงออกทางการเมือง หรือเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลอังกฤษ โดยการเทศนาให้ชาวนาชาวไร่ต่างจ่ายภาษีต่อรัฐบาลอังกฤษ แต่การกระทำดังกล่าวของท่านก็ถูกลงโทษด้วยการตัดสินคดีทางการเมืองและต้องโทษจำคุกถึงสามครั้ง นับเป็นพระสงฆ์ที่อยู่ในสถานะของพระนักโทษรูปแรกในประเทศเมียนมาร์ ในการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยเอกราชจากอังกฤษของหลวงพ่ อู่อุตตะมะ นั้นเป็นกลยุทธ์การสื่อสารปลุกปั่นให้ประชาชนชาวพุทธตื่นตัวในทางการเมือง และการลุกขึ้นต่อสู้เพื่อเอกราชจากอังกฤษ ในกรณีเทศนาหาเสียงการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งพรรคการเมืองชาวเมียนมาร์ได้ชนะการเลือกตั้งถึง 46 ที่นั่ง (เม้นเซยา, 2560)

เนื่องจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองดังกล่าว ซึ่งส่งผลต่อการเกิดขึ้นของคณะสงฆ์สังฆสามัคคีทั่วประเทศ และกลุ่มพระหนุ่มนักเทศน์เพื่อสื่อสารทางการเมือง หรือเทศนาปลุกการตื่นรู้ซึ่งประยุกต์ใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ชาวพุทธศาสนิกชน กลุ่มชาวนา และตลอดจนกลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้นำในการกู้เอกราชจากอังกฤษในเวลาต่อมา คือ นายพลอองซาน และ อู๋นุ เป็นต้น (เม้นเซยา, 2560) ในประเด็นดังกล่าวข้างต้นนี้ ชี้ให้เห็นถึงพลังทางวัฒนธรรมของชาวเมียนมาร์ ที่แม้ว่าจะเป็นพหุสังคมและมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ แต่สามารถรวมตัวกันได้ในภาวะที่ถูกกดดันจากชาติตะวันตก โดยมีพลังทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งคอยสนับสนุนและดำเนินการผ่านสถาบันทางศาสนา ซึ่งยังคงมีอิทธิพลสูงอยู่มากในประเทศเมียนมาร์จนถึงยุคปัจจุบัน

2. การต่อสู้ทางการเมืองของสอयाดอ อู๋ วิสาระ พลังประชาชนที่มีความเข้มแข็งภายใต้วัฒนธรรมแบบจารีตและยังอิงกับหลักการทางศาสนานั้น ถูกสื่อออกมาโดยการเคลื่อนไหวของกลุ่มพระสงฆ์ในเมียนมาร์ ยิ่งพื้นฐานของการมีประชากรที่หลากหลายทางเชื้อชาติและความเป็นพหุสังคมสูง กลับยิ่งทำให้พลังของประชาชนในเมียนมาร์และบทบาทของพระสงฆ์เข้มแข็ง

นอกจากนี้การทำงานอย่างผสมผสานกลมกลืนอย่างสอดคล้องระหว่างกลุ่มประชากรหลายช่วงอายุ ยิ่งทำให้โลกเหล่านี้เปี่ยมไปด้วยพลัง (นรพัชร เสาธงทอง, 2558) ผู้เขียนพบว่าตัวอย่างของกรณีข้างต้นนั้น เห็นได้จากการที่บรรดาศิษยานุศิษย์ของ หลวงพ่อ อุ อุตตมะ ซึ่งเป็นพระหนุ่มนักเทศน์ผู้มีจิตใจกล้าหาญ อุ วิสาระ ซึ่งเป็นศิษย์มือขวาคนสนิทได้ใกล้ชิดกับหลวงพ่อ อุ อุตตมะอยู่เสมอ และเป็นพระนักสื่อสารทางการเมืองต่อสู้ร่วมสมัยเพื่อกู้เอกราชจากอังกฤษด้วยกัน อุ วิสาระ วิศวภชวิจารย์รัฐบาลอังกฤษว่า “ไม่กลัวรัฐบาลมิจนา” ในการประชุมคณะผู้รักชาติที่จัดขึ้น (เมนปัญญะ, 2560)

ซึ่งผู้เขียนพบข้อมูลว่าหลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลได้บุกเข้ามาจับที่วัด ซึ่งขณะอยู่ในเรือนจำกลางในเมืองย่างกุ้ง พระอาจารย์ได้ร้องขอสิทธิของพระสงฆ์เพื่อที่จะครองจีวรและถือศีลอุโบสถ แต่ฝ่ายเจ้าหน้าที่กลับไม่อนุญาตให้ครองจีวรและถือศีลอุโบสถ เพราะเหตุนี้ อุ วิสาระ จึงประท้วงอดอาหารเป็นเวลานานถึง 166 วัน ท่านซึ่งสื่อสารถึงความกล้าหาญ ความรักชาติ และศาสนาไม่ยอมแพ้รัฐบาลที่มีความโหดร้าย ในที่สุดท่านต้องสละสังขารมรณะภาพในเรือนจำ (เมนปัญญะ, 2560) ในประเด็นข้างต้นนี้ ชี้ให้เห็นถึงการต่อสู้โดยใช้หลักศาสนาเป็นแนวทางสำคัญในการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานทางประชาธิปไตย แม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น “หลักอหิงสา” ของท่านมหาตมะคานธีกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายก็ตาม แต่ผู้เขียนมองว่าแม้วิถีปฏิบัติของหลวงพ่อ อุ อุตตมะ ในการต่อต้านรัฐบาลของประเทศอังกฤษในเมียนมาจะมีความคล้ายคลึงกันกับการต่อต้านรัฐบาลของอังกฤษในอินเดียก็ตาม แต่หลักคิดขั้นพื้นฐานยังมีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร เนื่องด้วยหลวงพ่อ อุ อุตตมะ ใช้สัมมาทิฐิเป็นแนวทางหลักในการต่อสู้ทางการเมือง สอนให้ประชาชนเข้าใจและยกระดับจิตใจ เพื่อใช้สัมมาทิฐิในการสร้างการตื่นรู้ทางจิตวิญญาณของประชาชน ไม่เน้นการต่อต้านในเชิงรูปแบบ แต่ใช้การจัดวางวิธีคิดที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน พร้อมกันนั้นยังคงสั่งสอนประชาชนให้มีสัมมาทิฐิในการครองตนอยู่ตลอดเวลา ทำให้รูปแบบของการต่อต้านรัฐบาลนั้นแม้มีความคล้ายกันเชิงรูปแบบกับอินเดีย แต่ฐานคิดในการต่อสู้ที่วางอยู่บนหลักการของพุทธศาสนาทำการเรียกร้องเพื่อปกป้องวัฒนธรรมและพิทักษ์ประโยชน์สาธารณะเพียงบางเรื่อง มิได้ต่อต้านทุกนโยบายดังเช่นในประเทศอื่น ทำให้มีความแตกต่างกันในเรื่องของวิธีคิดและจุดมุ่งหมาย

บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์ช่วงหลังได้รับเอกราชจากอังกฤษ

ในช่วงหลังได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ ประเทศเมียนมาร์เองก็ยังคงอยู่ในสถานะที่ไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองเท่าใดนัก อีกทั้งระบบเศรษฐกิจก็ยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของอังกฤษ ก็ยังถูกผูกขาดจากนายทุน ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ท่ามกลางสถานะวิกฤติ

ดังกล่าวพระสงฆ์เองก็มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองซึ่งผู้เขียนได้สรุปประเด็นในการนำเสนอ ดังนี้

1. บทบาทของพระสงฆ์เมียนมาร์ในสถานะวิกฤติ หลังจากประเทศเมียนมาร์ได้ประกาศเอกราชจากอังกฤษแล้ว พระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์ก็ยังมีบทบาททางการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง เช่นในกรณีพระสงฆ์และนักศึกษาแย่งศพละขาริการสหประชาชาติ อุตะ (อุถัน) จากรัฐบาลของพลเอก เนวิน เมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2517 หลวงพ่อ อุ สีสลาจารย์ เป็นผู้นำทางพระสงฆ์ สื่อสารทางการเมืองโดยการปราศรัยบนเวทีในมหาวิทยาลัยอย่างกุ่ม เรื่องเปรียบเทียบราคาเงินตราดอลลาร์สหรัฐในสมัยรัฐบาล อุณู กับรัฐบาลพรรคสังคมนิยมของนายพล เนวิน (กลองซุง, 2556) นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2531 ในการเป็นแกนนำสื่อสารทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลทหารภายใต้การนำของนายพล เนวิน ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ไม่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่งผลให้เกิดการปะทะกันระหว่างประชาชนกับทหาร มีการนองเลือดและมีผู้เสียชีวิตนับพันคน สุดท้ายพลเอก เนวิน ต้องลงจากตำแหน่ง जनนานาชาติต้องหันมาให้ความสนใจและจับตามองบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในเมียนมาร์มากขึ้น พระสงฆ์ยังคงเป็นผู้นำหลักทางจิตวิญญาณของชาวเมียนมาทั้งในการดำรงชีวิตและการเมือง ในประเด็นเดียวกันนี้ผู้เขียนพบข้อมูลในอีกแง่มุมหนึ่งว่า รัฐบาลภายใต้การนำของอุณูที่พยายามใช้หลักประชาธิปไตยและตลาดเสรี ตามแบบอย่างของประเทศในซีกโลกตะวันตกกลับไม่สามารถทำให้เศรษฐกิจของเมียนมาร์ดีขึ้นได้ ส่วนหนึ่งเพราะนายทุนจากต่างชาติอาศัยกลไกของตลาดเสรี เข้ามาลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของประเทศเมียนมาร์ ส่งผลให้ผลกำไรส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในมือของนายทุนต่างชาติ ปัญหาที่เกิดขึ้นน่าจะมาจากการใช้นโยบายทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาดโดยเฉพาะการกำหนดราคากลางสินค้า (นรพัชร เสาธงทอง, 2558) ดังนั้นความพยายามของรัฐบาลทหารในยุคเอกราชจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจขึ้นภายในประเทศ จนนำไปสู่การชุมนุมประท้วงในเวลาต่อมา ซึ่งพระสงฆ์ได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการเคลื่อนไหวภาคประชาชนและนำพาประชาชนให้พ้นจากวิกฤติทางการเมืองและเศรษฐกิจได้

2. บทบาทของพระสงฆ์เมียนมาร์ในเหตุการณ์วิกฤติน้ำมัน จนถึงการเดินทางประท้วงนำโดยพระสงฆ์ครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ที่เรียกกันว่าการประท้วงผ้าเหลือง เมื่อปี พ.ศ. 2550 เนื่องจากการเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหาค่าครองชีพจากการปรับราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวผิดปกติ พระสงฆ์ได้ประกาศ “ปัตตนิคฺชนกรรม” หรือการคว่ำบาตร ไม่รับบิณฑบาตจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลทหารเมียนมาร์และครอบครัว และทั้งเรียกร้องให้ทางรัฐบาลทหารเมียนมาร์ขอมาคณะสงฆ์อย่างเป็นทางการภายในวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2550 แต่ไม่ได้รับการตอบกลับจากฝ่ายรัฐบาลใดๆ ทั้งสิ้น พระสงฆ์จึงเริ่มเข้าร่วมการเดินทาง

ประท้วงกับประชาชน ตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2550 มีพระสงฆ์เข้าร่วมประท้วงหลายหมื่นคน (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2550) โดยเฉพาะประเทศเมียนมาร์นั้นเป็นประเทศที่อุดมด้วยทรัพยากรบนดินและทรัพยากรใต้ดินเป็นอย่างมาก มีการค้นพบน้ำมันจำนวนมหาศาลและประชาชนสามารถใช้เทคโนโลยีท้องถิ่นในการนำน้ำมันดิบมาใช้ประโยชน์เป็นเวลานานแล้ว นอกจากนี้ยังมีการค้นพบสายแร่ทองคำและทรัพยากรในรูปแบบของรัตนชาติอีกจำนวนมาก แต่ทรัพยากรยังคงอยู่ในมือของชนชั้นนำทางการเมือง (นรพัชร เสาธงทอง, 2558) จากข้อความดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้เขียนสรุปได้ว่าการกระจายทรัพยากรของประเทศเมียนมาร์ยังกระจุกตัวอยู่ในมือของชนชั้นนำและนายทุนต่างชาติ การเน้นผลประโยชน์ของกลุ่มทุนมากเกินไปจนทำให้ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นอย่างผิดปกติหลายครั้ง จึงเท่ากับว่าเป็นการผลักภาระให้แก่ประชาชน จึงทำให้พระสงฆ์ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง

ภาพการเคลื่อนไหวของพระสงฆ์เมียนมาร์ จาก www.bbc.com/burmese (14-3-2023)

3. บทบาทพระสงฆ์ในการรับมือภัยพิบัติ เมื่อปี พ.ศ. 2552 ประเทศเมียนมาร์ได้ประสบภัยอันตรายจากพายุอย่างหนักหน่วง ซึ่งประชาชนผู้ประสบภัยเสียชีวิตหลายหมื่นคน และบ้านเรือนเสียหายไปเป็นจำนวนมาก ในช่วงนั้นไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์เกจิชื่อดังหรือคณะสงฆ์ทั่วประเทศต่างก็ระดมกำลังไปให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ลี้ภัย นอกจากนั้นในทางการศึกษาพระสงฆ์ในเมียนมาร์ได้เปิดการเรียนการสอนอย่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งการสอนภาษาบาลีแก่พระสงฆ์สามเณร การสอนภาษาอังกฤษแก่เยาวชน การเปิดโรงเรียนสอนให้การศึกษาแก่เด็กฟรี การสอนศีลธรรมและวัฒนธรรมภาคฤดูร้อน และการสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นต้น (กลองซุง, 2556) และวัดในประเทศเมียนมาถือเป็นศูนย์รวมของชุมชน ชนชั้นนำในเมียนมาเองก็ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากวัด โดยเฉพาะการสั่งสอนศีลธรรมและการถ่ายทอดรูปแบบของจารีตวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง พระเถระชั้นผู้ใหญ่ในประเทศเมียนมาจึงมีลูกศิษย์เป็นจำนวนมากซึ่งมีทั้งประชาชนทั่วไปและชนชั้นนำทางการเมือง (นรพัชร เสาธงทอง, 2558) เห็นได้ว่าพระสงฆ์มีการปรับบทบาทของตนเองอยู่หลายกรณี เพื่อรักษาโครงสร้างของ

สังคมให้อยู่ในสภาวะสมดุลอยู่เสมอ บทบาทของสงฆ์ในเมียนมาร์จึงมีมิติของการช่วยแก้ไข ปัญหาทางโลกมากกว่าการวางอุเบกขาทางโลกแล้วมุ่งทางธรรมเพียงอย่างเดียว

บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์ช่วงรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

1. ช่วงรัฐบาล พลเอก เต็งเส่ง พระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์ที่มีบทบาททางการเมือง และมีความสำคัญต่อสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงนี้ก็คือ พระวีระทู หรือ ภัตตันตะวิจิตตภิกขุ ซึ่งพระเป็นผู้รักชาติและมีความห่วงใยต่อพระพุทธศาสนาอย่างสูง และผู้ที่มีบทบาททาง คณะสงฆ์ในฐานะเป็นผู้นำคณะสงฆ์ “มะปะตะ” เขตมันตะเลย์ประเทศเมียนมาร์ ท่านแสดง ความคิดเห็นทางสังคมและการเมือง โดยเฉพาะการต่อสู้เรื่องศาสนาอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งเป็น พระสงฆ์ที่มีฝีปากกล้าในการต่อสู้ต่อต้านปัญหาชาวมุสลิมในประเทศเมียนมาร์อย่างต่อเนื่อง จนถึงเรื่องปัญหาชาวเบงกาลี หรือโรฮิงจาในรัฐยะไข่ ประเทศเมียนมาร์ ดังนั้น ในปี พ.ศ.2556 นิตยสารไทม์ (Time Magazine) จึงเผยแพร่บทความ และขึ้นปกด้วยภาพของพระวีระทูพร้อม ระบุว่า พระวีระทูเป็นผู้สร้างความหวาดกลัว และเป็นที่มาของเหตุจลาจลที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ จึงตั้งฉายาท่านว่า พระสงฆ์ผู้ก่อการร้าย และซึ่งทางรัฐสภาของอเมริกาก็เดือนจับตาเฝ้าระวัง เนื่องจากเป็นพระผู้สร้างปัญหาทางศาสนาและการเมืองภายในประเทศเมียนมาร์ (จอเซยาโทน, 2560) ต่อมาพระวีระทู ซึ่งถูกกล่าวหาจากกลุ่มข่าวสารต่าง ๆ ว่าเป็นพระผู้ก่อการร้าย ทำลาย ชื่อเสียงและจนถึงการวางระเบิดลอบสังหาร ในขณะที่กำลังแสดงธรรมเทศนาอยู่ที่เมือง มันตะเลย์ และเมืองย่างกุ้งหลายครั้ง (Burmese, 2556) สะท้อนให้เห็นถึงพลังทางสังคมและ บทบาททางการเมืองของพระสงฆ์เมียนมาร์ ที่ส่งผลกระทบต่ออำนาจทางการเมือง ระดับประเทศและระดับโลกโดยตรง

ภาพจาก www.bbc.com/burmese (28-7-2019) ภาพจาก www.mizzimaburmese.com (21-9-2015)

หลังจากเหตุการณ์กรณีชาวยะไข่กับชาวเบงกาลี ที่เกิดขึ้นในรัฐยะไข่เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 นับแต่นั้นเป็นต้นมา พระวีระทูกลับมาเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือเผยแพร่คำ

สอนเทศนาเรื่องปลุกกระดมให้ชาวพุทธตื่นตัวในเรื่องศาสนาและความรักชาติทันที โดยผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดีย เนื่องจากบทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพระวິระพูส่งผลถึงการเกิดขึ้นกลุ่ม “969” หรือกลุ่มสนับสนุนชาวพุทธ และองค์กรพิทักษ์เชื้อชาติและศาสนา หรือ “มะปะตะ” ซึ่งพระวິระพูและคณะสงฆ์ “มะปะตะ” ได้รณรงค์เคลื่อนไหวทางการเมืองหรือเทศนาปลุกกระดมให้ชาวพุทธตื่นตัวทางชาตินิยมและได้ร่วมกันลงนาม 1.3 ล้านรายชื่อ เพื่อยื่นร่างพระราชบัญญัติต่อรัฐสภา ทำให้รัฐบาลของ นายพล เต็ง เส่ง ต้องร่างพระราชบัญญัติ ถึง 4 ฉบับ คือ (1) กฎหมายว่าด้วยการดำเนินการตามระบบคู่สมรสคนเดียว (2) กฎหมายว่าด้วยการสมรสพิเศษของสตรีพุทธชาวเมียนมาร์ (3) กฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนศาสนา และ(4) กฎหมายว่าด้วยการดูแลสุขภาพว่าด้วยการควบคุมการเติมโตของประชากร ซึ่งทำให้กลุ่มพรรคฝ่ายค้านในต้นนั้นโดยเฉพาะ เอ็น แอล ดี และกลุ่มภาคประชาชนไม่พอใจอย่างมาก (จอเซยา โทน, 2560) กรณีพระวິระพู และคณะสงฆ์ “มะปะตะ” ซึ่งมีการเคลื่อนไหวโดยการแสดงธรรมเทศนา การเดินขบวนประท้วง และการปราศรัยต่อต้านประณามตัวแทนสหประชาชาติบนเวที โดยใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพต่อสมณภาพของพระสงฆ์ ในเรื่องปัญหาชาวเบงกาลีหรือโรฮิงจาในรัฐยะไข่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงประชาสัมพันธ์ได้ยื่นหนังสือต่อคณะสงฆ์มหาเถรสมาคมของเมียนมาร์ให้มหาเถรสมาคมตรวจสอบข้อกล่าวหาดังกล่าว พระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์จึงเป็นตัวแทนของประชาชนในการต่อสู้ทางการเมืองและเรียกร้องสิทธิ ตลอดจนเป็นเสมือนกระบอกเสียงที่สะท้อนแรงแม้ทางการเมืองในมิติตัวแทนของประชาชนให้สาธารณชนทราบถึงเหตุการณ์และข้อเท็จจริงทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายใต้ความสลับซับซ้อนของกลไกการแสวงหาอำนาจในกลุ่มประเทศที่อยู่ในโลกที่สาม

2. ช่วงรัฐบาล นางอองซาน ซูจี หลังจากรัฐบาลพลเอก เต็ง เส่ง หมดวาระการปกครองแล้วได้มีการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 โดยพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (NLD) นำโดยนาง ออง ซาน ซู จี ได้ชัยชนะการเลือกตั้งทั้งหมด 880 ที่นั่ง หรือร้อยละ 77.3 จากทั้งหมด 1,139 ที่นั่งในรัฐสภาและสภาท้องถิ่น ตามการระบุของคณะกรรมการการเลือกตั้งสหภาพเมียนมาร์ ในวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 รัฐบาล นาง ออง ซาน ซูจี ได้เข้ามารับตำแหน่งทางการเมืองปกครองประเทศเป็นครั้งแรก (mgronline, 2558) ในสมัยรัฐบาล นาง อองซาน ซูจี ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา บทบาทคณะสงฆ์ที่เคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีอิทธิพลมากในวงการพระสงฆ์เมียนมาร์ เช่น คณะสงฆ์ “มะปะตะ” และพระวິระพู ถึงแม้ว่าถูกจับตามองจากกระทรวงศาสนาและวัฒนธรรมยังใกล้ชิด ซึ่งในช่วงต้นรัฐบาล เอ็น แอล ดี รับตำแหน่งใหม่ ๆ คณะสงฆ์ “มะปะตะ” ก็พยายามขยายบทบาททางการเมืองถึงต่างประเทศซึ่งเป็นชาวพุทธส่วนใหญ่ก็คือทั้งไทยและศรีลังกา เมื่อ “องค์การยูวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก” ของประเทศไทย มอบรางวัล “ผู้นำพุทธศาสนิกชนดีเด่น” (World Buddhist Outstanding Leader) ให้แก่ 40 องค์การ/พระสงฆ์/ฆราวาสทั่วโลก โดย 1 ใน

องค์กรที่ได้รับรางวัล คือ “มะปะตะ (Ma Ba Tha)” ผู้ที่เดินทางมารับรางวัลซึ่งจัดพิธีมอบกันที่ วัดพระธรรมกาย เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559 ที่ผ่านมานอกจากจะมี “พระภิกษุทันตะ ตีโลกาภิวงสา” ประธานมะปะตะ กับ “พระโตปะกะ” ประธานคณะกรรมการกลางของมะปะตะ ยังมี “พระวีระทู” แกนนำคนดังขององค์กรจัดตั้งของสงฆ์เมียนมาร์แห่งนี้ร่วมอยู่ด้วยจนเป็นข่าวไปทั่วโลก (Matichon, 2559)

รัฐบาลเอ็น แอล ดี รอจจะการเคลื่อนไหวทางการเมืองของคณะสงฆ์ “มะปะตะ” อย่างต่อเนื่อง เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2560 คณะสงฆ์สังฆมหานายกะ หรือ มะหะนะ เมียนมาร์ ได้ออกคำสั่งห้ามพระวีระทูเทศนา ซึ่งคณะสงฆ์สังฆมหานายกะหรือ “มะหะนะ” ซึ่งมีการประชุมร่วม 47 รูป ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 ได้ออกคำสั่งให้ยกเลิกการเคลื่อนไหวและกิจกรรมของคณะสงฆ์พิทักษ์ชาติและศาสนา หรือ “มะปะตะ” ที่ไม่เป็นการภายใน 60 วัน ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุหรือฆราวาสก็ตาม มอบอำนาจให้กระทรวงมหาดไทยเมียนมาร์ดำเนินการต่อไป จึงทำให้เกิดการไม่ลงรอยระหว่างคณะสงฆ์มะปะตะกับรัฐบาลเอ็นแอลดีขององซาน ซูจี และขยายวงกว้างขึ้นตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (Burmese, 2556) เนื่องจากพันกำหนดการห้ามเทศนาจากคณะสงฆ์สังฆมหานายกะเมียนมาร์แล้ว พระวีระทูก็ได้กลับมาสื่อสารและเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกครั้ง และได้กล่าวปราศรัยในการชุมนุมสนับสนุนกองทัพหลายครั้ง และยังปราศรัยโจมตีรัฐบาลของนางองซาน ซูจี ว่าคอร์รัปชัน และวิจารณ์รัฐบาลว่าพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อลดอำนาจของกองทัพ (ไทยโพสต์, 2564) จนกระทั่งรัฐบาลได้ออกหมายจับด้วยข้อกล่าวหาที่ว่าด้วยความพยายามชักนำให้เกิดความเกลียดชัง หรือหมิ่นประมาท หรือยุยงปลุกปั่นให้เป็นศัตรูกับรัฐบาล

3. ช่วงรัฐบาล พลเอก มินอ่องหล่าย ควบคุมอำนาจการปกครอง การรัฐประหารในเมียนมา เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 คณะรัฐประหารอ้างว่า เนื่องจากรัฐบาล เอ็น แอล ดี ทุจริตการเลือกตั้งเพราะรัฐบาล นางองซาน ซูจี ต้องการครองอำนาจโดยทางลัดที่ไม่เป็นธรรม และการประณิประยอมที่ไม่ลงรอยกันระหว่างผู้แทนพรรคเอ็นแอลดีกับกองทัพล้มเหลว กองทัพจึงมีความจำเป็นต้องใช้กลไกรัฐธรรมนูญในการเข้ามาควบคุมอำนาจการปกครองประเทศในที่สุด (POKE PHA (พระมอญ-ปุ๊ปพะหงสา), 2565) แต่การต่อสู้กับรัฐบาลทหารขององซานซูจีในครั้งนี้นั้น แตกต่างจากการต่อสู้ในครั้งก่อนอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่นาง องซาน ซูจี ละทิ้งผู้นำรัฐที่เคยเป็นพันธมิตรทางการเมืองและเคยร่วมต่อสู้กับรัฐบาลทหารมาอย่างยาวนาน แต่นาง องซาน ซูจี ก็ได้รับการสนับสนุนจากภายนอกซึ่งก็คือสหรัฐอเมริกาเข้ามาแสดงบทบาทแทนที่ ส่งผลให้เกิดวิกฤติทางการเมืองอย่างเลี่ยงไม่ได้ (นรพัชร เสาธงทอง, 2565) ซึ่งสาเหตุการรัฐประหารในเมียนมาร์ครั้งนี้มีหลากหลายปัจจัยด้วยกัน ปัจจัยแรก คือ รัฐบาลเอ็น แอล ดี กับกองทัพ และพรรค (USDP) เริ่มต้นจากการยกเลิกใช้กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศที่ใช้อยู่ในสมัยรัฐบาลพลเอก เต่ง เสง และรัฐบาล

ทหารเมียนมา นอกจากนั้นการแก้รัฐธรรมนูญเกี่ยวกับมาตรา (59) จ. ซึ่งมาตรานี้ พรอคเอ็น แอลดีเห็นว่าเป็นมาตราที่กั้นไว้เพื่อไม่ให้นาง อองซาน ซูจี เป็นประธานาธิบดีเป็นต้น (POKE PHA (พระมอญ-บุปผะหงสา), 2565) เนื่องจากวิกฤตปัญหาการเลือกตั้งในครั้งนี้ เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาล เอ็นแอลดี กับกองทัพรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะเหตุนี้ เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564 โดยคณะสงฆ์สังฆมหานายกะของเมียนมาร์ ซึ่งเมตดาออกหนังสือ ประกาศให้คณะผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์หาทางออกแก้ไขปัญหาด้วยสันติภาพโดยวิธีการ ประนีประนอม เพื่อไม่ให้ปัญหาลุกลามบานปลายไป ซึ่งการออกหนังสือประกาศของคณะสงฆ์สังฆมหานายกะในครั้งนี้เกิดความล้มเหลวไม่ประสบผลสำเร็จ การรัฐประหารในเมียนมาร์ครั้งนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ทั้งข้าราชการครูและแพทย์ออกมาเดินขบวนต่อต้านทั่วประเทศ แต่พระสงฆ์กลับมีส่วนร่วมน้อยมากเมื่อเทียบกับในอดีต โดยประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาทุกครั้งที่เกิดการเดินขบวนประท้วงต่อต้านในสมัยรัฐบาลทหาร พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมเสมอและบางครั้งพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการเดินขบวนต่อต้านรัฐบาลทหารเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การต่อต้านรัฐบาลอังกฤษสมัยอาณานิคม การต่อต้านรัฐบาลพลเอก เนวิน เมื่อปี พ.ศ. 2531 และการต่อต้านรัฐบาลพลเอก ตาน ฉเวย เมื่อ พ.ศ.2550 เป็นต้น สาเหตุที่พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมในการเดินขบวนประท้วงน้อยนั้น International Crisis Group กล่าวในหนังสือประกาศด้วยหัวข้อ พระสงฆ์ที่เงียบอยู่ (A silent Sangha) มาจากสามปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยแรกรัฐบาล เอ็น แอล ดีปราบปรามคณะสงฆ์พิทักษ์ชาติและพุทธศาสนา (มะ ปะ ตะ) อย่างจริงจัง จนถึงไม่ให้ใช้ชื่อและสัญลักษณ์ของคณะสงฆ์มะปะตะ ซึ่งรัฐบาลนาง อองซาน ซู จี มองคณะ(มะปะตะ)ว่า ซึ่งเป็นคณะสงฆ์ที่มีอันตรายต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศเมียนมาร์ในอนาคต การกระทำของรัฐบาล เอ็น แอล ดีดังกล่าว ทำให้คณะสงฆ์และพระสงฆ์ส่วนใหญ่ก็มองพรอคเอ็นแอลดี ในทางลบ และทั้งเกิดความวิตกกังวลใจว่าเป็นพรรคที่ไม่ให้ความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาหรือเป็นอันตรายต่อพระพุทธศาสนา ปัจจัยที่สอง คณะต่อต้านการรัฐประหารนั้น เปลี่ยนทิศทางการเดินขบวนประท้วงด้วยสันติภาพกลับมาเป็นการต่อต้านในการใช้อาวุธ สงครามด้วยใช้ความรุนแรง พระสงฆ์ยังยากต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องได้ ปัจจัยที่สาม ผู้ต่อสู้ในการรัฐประหารครั้งนี้ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นเยาวชนจากเมืองใหญ่และเป็นนักศึกษาที่มีความรู้ ผู้คนเหล่านี้ไม่ยากให้ศาสนาเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการต่อสู้ทางการเมือง และผู้มีตำแหน่งและหน้าที่ในรัฐบาลพลัดถิ่น เอ็น ยู จี (NUG) นั้น ซึ่งเป็นคนจากหลากหลายชาติและหลายศาสนา จึงทำให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมน้อย (Burmese, 2556) เป็นที่มาที่ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ยังคงไม่เคลื่อนไหวในการต่อต้านการรัฐประหารในครั้งนี้ และการที่คณะสงฆ์ยังคงวางเฉย ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านรัฐบาลทหารจึงไม่ใช่สัญญาณที่ดีต่อกลุ่มผู้ต่อต้านรัฐบาลทหาร

เมื่อการรัฐประหารครบรอบสองปี สมาคมช่วยเหลือนักโทษการเมืองเมียนมาร์ (AAPP) รายงานว่าจนถึงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566 ซึ่งครบรอบ 2 ปีแห่งการรัฐประหาร มี

ประชาชนเสียชีวิตไปแล้ว 2,947 คน (เป็นเด็กและเยาวชนถึง 286 คน) มีคนถูกจับกุม 17,598 คน (3,787 คนได้รับการปล่อยตัวออกมาแล้ว) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) รายงานว่าความขัดแย้งและการต่อสู้ด้วยอาวุธนับแต่นั้นเป็นต้นมา จนถึงวันที่ 5 ธันวาคม 2565 ส่งผลให้ประชาชน 1,143,000 คนต้องไร้ที่อยู่อาศัยกลายเป็นผู้อพยพภายในประเทศของตนเอง และอีก 72,000 คนหนีไปตายเอาดาบหน้าในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีชายแดนติดกันอย่าง จีน อินเดีย บังคลาเทศ และประเทศไทย (สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี, 2566) แต่ฝ่ายรัฐบาลทหารกล่าวว่า ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 จนถึง 25 มกราคม พ.ศ.2566 ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลได้ทำการปะทะกับรัฐบาล รวมถึง 19,444 ครั้ง ซึ่งมีข้าราชการ ผู้ใหญ่บ้าน เด็กทารก และประชาชนเสียชีวิตรวม 5,443 คน และผู้บาดเจ็บ 4,577 คน บรรดาผู้เสียชีวิตทั้งหลายเหล่านั้นมีพระสงฆ์ 70 รูป แม่ชีเสียชีวิต 2 รูป ข้าราชการครูเสียชีวิต 66 คน และข้าราชการการแพทย์เสียชีวิต 14 คน รวมแล้วเสียชีวิต 152 คน

ภาพการจัดตั้งกองกำลัง จาก www.rfa.org/burmese(17-01-2023) (Rfa, 2556)

เนื่องจากสถานการณ์บ้านเมืองที่เลวร้ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้คน พระสงฆ์ แม่ชี ข้าราชการครู ที่มีความใกล้ชิดกับรัฐบาลทหาร หรือเป็นที่สงสัยจากกลุ่มผู้ติดอาวุธต่อต้านรัฐบาล กองกำลังพิทักษ์ประชาชน People's Defense Forces หรือ(PDF) อยู่ใต้การบังคับบัญชารัฐบาลพลัดถิ่นเมียนมาร์ (NUG) ก็ถูกสังหารไปหลายร้อยคน (Burmese, 2556) ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้ฝ่ายพระสงฆ์เกิดความวิตกกังวลต่อเหตุการณ์ดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุที่พระสงฆ์ไม่พอใจต่อกลุ่มผู้ติดอาวุธ(PDF)อย่างมาก ดังนั้น พระบางรูปเช่นพระอาจารย์วาสวะ ที่เป็นห่วงในด้านความปลอดภัยของประชาชนจนถึงต้องจัดตั้งกองกำลังในพื้นที่ตามหมู่บ้าน ที่อำเภอกะปะลู่ มณฑลสไกร์ หลายหมู่บ้าน เพื่อป้องกันความปลอดภัยของพระสงฆ์ และประชาชนในพื้นที่

ผลการวิเคราะห์

ผู้เขียนได้ทำการสรุปประเด็นเรื่องบทบาททางการเมืองของพระสงฆ์ในประเทศเมียนมาร์ตามแต่ละยุคสมัย และจำแนกตามผู้แสดงบทบาทดังนี้

บทบาทพระสงฆ์ยุค อาณานิคม		บทบาทพระสงฆ์ยุคได้รับเอกราช จากอังกฤษ			บทบาทพระสงฆ์ยุคเปลี่ยนผ่าน		
บทบาทเครือข่ายภาค ประชาชน		บทบาทผู้นำชุมชนพื้นวิฤติ			สมัยพล เอกเต็ง เส่ง	สมัยพล เอกมิน อ่องหล่าย	สมัยอง ซาน ชูจี
สอยาตอ อยู่ อุตตะมะ	สอยาตอ อยู่ วิสาระ	วิฤติ การเมือง	วิ ก ฤ ตี น้ำมัน	ภัยพิบัติ	พระสงฆ์เป็นตัวแทน เรียกร้อง ประชาธิปไตยเคียงคู่ ประชาชน		พระสงฆ์ วางแผน ทาง การเมือง
พระสงฆ์เป็นผู้นำในการ เรียกร้องเอกราชจาก อังกฤษ		พระสงฆ์เป็นผู้นำของประชาชนในการ รับมือกับปัญหาและนำพาประชาชน ผ่านพ้นวิฤติ					

สรุป

จากดั่งที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหลายเหล่านั้น บทบาทพระสงฆ์เมียนมาร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อยามที่ประชาชนและประเทศชาติต้องเผชิญกับปัญหาและวิกฤตการณ์ต่างๆ นานา พระสงฆ์จะออกมาเป็นที่พึ่งและคอยให้ความช่วยเหลือประชาชนและประเทศชาติตลอดมา นอกจากนั้นยังชี้แนะให้ประชาชนและนำพาประเทศชาติบ้านเมืองให้พ้นจากวิกฤตการณ์หลายครั้งในประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังมีจุดยืนเคียงข้างประชาชนเสมอ โดยเฉพาะสมัยอาณานิคมของอังกฤษในการต่อต้านผู้นำอังกฤษจะสวมรองเท้าในลานเจดีย์ชเวดากองและในการกู่เอกราชของประเทศเมียนมาร์ พระสงฆ์มีบทบาททั้งเป็นผู้นำจิตวิญญาณทางศาสนา สังคมและการเมืองของชาวเมียนมาร์อย่างสูงสุด บทบาททางการเมืองและสังคมของพระสงฆ์ยังส่งผลต่อการกู่เอกราชของชาวเมียนมาร์ด้วย ซึ่งกรณีเหตุการณ์ 8 สิงหาคม ค.ศ.1988 ประเทศเมียนมาร์ เกิดวิกฤติเศรษฐกิจอันเป็นผลจากการปกครองของพลเอก เนวิน มาอย่างยาวนาน พระสงฆ์ได้เข้าร่วมกับนักศึกษาและข้าราชการเพื่อเดินขบวนประท้วงต่อต้านขับไล่รัฐบาลพลเอก เนวิน จนถึงพลเอก เนวิน ต้องลาออกจากตำแหน่ง ในสมัยรัฐบาลพลเอกอาวุโส ตาน ฉ่วย เนื่องจากรัฐบาลขึ้นราคาน้ำมันหลายเท่า ซึ่งเกิดวิกฤติน้ำมันแพงนักศึกษาออกมาเคลื่อนไหวประท้วง ฝ่ายรัฐบาลปราบปรามกลุ่มผู้ต่อต้านประท้วงด้วยความรุนแรง พระสงฆ์จึงเป็นผู้นำในการออกมาเดินขบวนประท้วงทันที การเคลื่อนไหวต่อต้านราคาน้ำมันแพงในครั้งนี้ จนลุกลามไปทั่วประเทศ ผลจากการต่อสู้ของพระสงฆ์ในครั้งนี้ ฝ่ายรัฐบาลต้องจัดการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2553 โดยเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยทหารมาเป็นการปกครองแบบรัฐสภา ซึ่งมีสมาชิกมา

จากการเลือกตั้ง 75 เปอร์เซ็นต์ ในสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ต่อมาสมัยรัฐบาล ประธานาธิบดี พลเอก เต็ง เส่ง ซึ่งเกิดปัญหาระหว่างชายะไขกับชาวเบงกาลีหรือโรอิงจา ช่วงนั้นเป็นช่วงพรรค เอ็นแอลดี นำโดยนางองซาน ซูจี เป็นฝ่ายค้าน ทั้งทางพรรคฝ่ายค้าน สหประชาชาติ และประเทศตะวันตกกดดันรัฐบาลเมียนมาร์อย่างหนัก พระสงฆ์ใช้โอกาสนี้ ออกมารณรงค์รวบรวมรายชื่อของประชาชนเพื่อยื่นญัตติต่อรัฐสภา ซึ่งได้ให้รัฐสภาร่างกฎหมาย เพื่อป้องกันชาวพุทธ 4 ฉบับจนลุล่วงสำเร็จไปด้วยดี แต่สมัยรัฐบาล เอ็นแอลดี นำโดยนาง องซาน ซูจี มีการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาด โดยเฉพาะการปราบปรามคณะสงฆ์พิทักษ์ชาติ ภาษา และศาสนา หรือ(มะ ปะ ตะ) อย่างเอาจริงเอาจังและไม่ให้ใช้ตราและสัญลักษณ์ของคณะสงฆ์ ด้วยนั้น ทำให้เกิดความแตกร้าวระหว่างคณะสงฆ์กับรัฐบาล เอ็นแอลดี มีมากขึ้น และอีกกรณีที่สำคัญก็คือ การที่รัฐบาล เอ็นแอลดี ได้ดำเนินคดีกับพระวິระพูนัน ยังเป็นการทำลายความเชื่อถือคณะสงฆ์ต่อพรรค เอ็น แอล ดี สูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งทำให้คณะสงฆ์เอียงไปทางกองทัพมากขึ้นด้วยเช่นกัน สุดท้ายเพราะพระสงฆ์จึงงดการสนับสนุนต่อพรรคเอ็นแอลดี ของนางองซาน ซูจี ส่งผลให้กองทัพได้ฉวยโอกาสในช่วงที่นาง อง ซาน ซูจี ถูกโดดเดี่ยวทางการเมืองจึงได้ทำการรัฐประหารในครั้งล่าสุด หลังจากการรัฐประหารแล้วพระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าร่วมกับการต่อต้านการรัฐประหารเพราะต้องการความเป็นกลางทางการเมือง แต่พระอาจารย์वासะ ซึ่งเป็นผู้นำคณะสงฆ์ มะ ปะ ตะ ในเขตสะไก้ ทั้งจัดตั้งกองกำลังเพื่อป้องกันภัยอันตรายจากฝ่ายตรงข้ามกลุ่มผู้ติดอาวุธ (PDF) ต่อต้านรัฐบาล และปกป้องพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอ กะปะลู่ เขตสะไก้ สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันพระสงฆ์เมียนมาร์ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ทางการเมืองในเมียนมาร์จะเกิดขึ้นอย่างไร อย่างเข้ามามีบทบาททางด้านศาสนา สังคม และการเมืองตลอดมา เพื่อการสร้างสันติภาพที่ดี หรือการเดินขบวนประท้วงต่อต้านรัฐบาลที่ดี ซึ่งมีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นสถาบันที่ความแข็งแกร่งโดยภายใต้ระบอบจารีตวัฒนธรรมที่เข้มแข็งในเมียนมาร์ จนทำให้อำนาจของรัฐบาลสั่นคลอนได้ เพราะฉะนั้น นักการเมืองและผู้นำทางการเมืองในเมียนมาร์ทั้งกองทัพ ผู้ถือครองอำนาจทางการเมืองอยู่นั้น ควรต้องให้ความสำคัญต่อสถาบันศาสนาและพระสงฆ์ที่มีบทบาททางการเมืองมาอย่างยาวนาน เพื่อจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารประเทศเป็นไปอย่างราบรื่น

ข้อเสนอแนะได้แก่ การใช้ฐานข้อมูลในประเทศเมียนมาร์นั้นมักจะได้รับข้อมูลจากสื่อของโลกตะวันตก ทำให้ผู้ศึกษาการเมืองในเมียนมาร์ต้องใช้ฐานข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เขียนต้องใช้วิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม จึงทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง แต่ในสภาวะวิกฤติทางการเมืองที่มีความขัดแย้งทางการเมืองและเคลื่อนตัวไปสู่ภาวะสงคราม ทำให้การเก็บข้อมูลดำเนินไปด้วยความยากลำบาก อีกทั้งการใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปของประชาชนในแต่ละรัฐนั้น ทำให้ต้องทำการแปลและเรียบเรียงข้อมูล

อยู่บ่อยครั้ง ดังนั้นผู้ศึกษาเกี่ยวกับการเมืองในเมียนมาร์จึงควรมีเครือข่ายทางวิชาการอยู่ในพื้นที่และได้รับข้อมูลครบทุกบริบท

บรรณานุกรม

- Burmese. (2556). มะหะนะ ออกคำสั่ง ให้ยกเลิก คณะสงฆ์ มะปะตะ ที่ไม่เป็นทางการ. เรียกใช้เมื่อ 2560 พฤษภาคม 2560 จาก <https://www.bbc.com/burmese/burma-40024035>
- Matichon. (2559). เปิดปุม “แรง” “พระวีระธู” จากพม่าสู่ไทย. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2567 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_74878
- mgronline. (2558). ผลเลือกตั้งพม่าล่าสุด พรรค “ซูจี” กวาด 77% รวม 880 ที่นั่งในสภา. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://mgronline.com/indochina/detail/9580000127107>
- POKE PHA (พระมอญ-บุปผะหงสา). (2565). การรัฐประหารในประเทศเมียนมา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 12(1), 57-72.
- Rfa. (2556). ระเบิดกำลังการเทศนาของพระวีระธู บาดเจ็บ 5 คน. เรียกใช้เมื่อ 22 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.rfa.org/burmese/news/wirathu-explosives-5-injured-mdy-07222013000138.html>
- กลองซุง. (2556). พระสงฆ์กับการเมือง. อย่างกุ่ม: สำนักพิมพ์บุงยิปซิน.
- จอเซยาโทน. (2560). คนทั้งโลกกับคนเดียว. อย่างกุ่ม: สำนักพิมพ์เลนเลน.
- ไทยโพสต์. (2564). ตำรวจเมียนมาออกหมายจับพระวีระธู. เรียกใช้เมื่อ 2564 มกราคม 2564 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/37179>,
- นรพัชร เสาธงทอง. (2558). การเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ใน (เอกสารประกอบการบรรยาย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- เม้นเซยา. (2560). ผู้นำที่แนะแนวทางเพื่อความเป็นอิสระ สยาดอ อู่ อุตตะมะ, พิมพ์ครั้งที่ 2. อย่างกุ่ม: สำนักพิมพ์ปัญจะกัง.
- เมนปุกญะ. (2560). ผู้รักชาติอาชาไนย อู่ วิสาระ. อย่างกุ่ม: สำนักพิมพ์เลนเลน.
- ศุณย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2550). "การปฏิวัติชาวยิว (Saffron Revolution)". เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2564 จาก <https://www.sac.or.th/exhibition/aseantimeline/2550>
- สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี. (2566). สองปีรัฐประหารพม่ามีแต่ความสูญเสียและตกต่ำ. เรียกใช้เมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://plus.thairath.co.th/topic/spark/102745>

สถานะความเป็นเงินตราตามกฎหมายของเงินดิจิทัลที่ออก
โดยธนาคารแห่งประเทศไทย*

LEGAL CURRENCY STATUS OF DIGITAL CURRENCY
BY THE BANK OF THAILAND

จตุรรัตน์ แก้วพันธ์

Jutarat Kaewpan

อภิชาติ บวบชม

Apichart Buabkhom

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ประเทศไทย

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

E-mail: jutaratkaew1983@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้กล่าวถึงทฤษฎีความเป็นเงินตราของรัฐกับ CBDC ในฐานะเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ในการวิเคราะห์พื้นฐานทางกฎหมายของ CBDC ในกรอบกฎหมายมหาชนภายใต้กฎหมาย พ.ร.บ.เงินตรา พ.ศ.2501 และพ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485 การขาดรากฐานทางกฎหมายที่ชัดเจนในการออก CBDC เป็นปัญหาทางกฎหมาย อันก่อให้เกิดความเสี่ยงทางการเงิน และความน่าเชื่อถือสำหรับธนาคารแห่งประเทศไทย โดยการศึกษาเรื่องเงินในฐานะเงินตราที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย หลังจากวิเคราะห์ทฤษฎีเหล่านี้แล้วสามารถสรุปข้อสรุปทั่วไปบางประการได้ดังนี้ ประการแรก พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทยฯในปัจจุบันไม่อนุญาตให้ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการออก CBDC แก่ประชาชนทั่วไป ประการที่สอง จากบทบัญญัติของ พ.ร.บ.เงินตราฯ ไม่ได้นิยามสถานะ “สกุลเงิน” ให้สามารถรวมถึง CBDC และไม่ได้ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยในการออกใช้ CBDC ซึ่งจะนำเสนอการวิเคราะห์ทางกฎหมายเบื้องต้นของ CBDC โดยเปรียบเทียบกับมุมมองทางกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศบาฮามาส จาเมกา และจีน

* Received 23 June 2024; Revised 19 December 2024; Accepted 20 December 2024

เพื่อสรุปว่าแนวคิดของ CBDC ในฐานะเงินและการเป็นสื่อกลางในการชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย รวมทั้งเสนอแนะแนวคิดเรื่องเงินภายใต้ทฤษฎีสถานะของเงิน และสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการชำระหนี้ตามกฎหมายได้ โดยการนำทฤษฎีนี้ไปใช้กับ CBDC และสมมติว่า CBDC ถูกใช้เป็นสื่อกลางในการชำระหนี้ตามกฎหมาย รัฐควรมีบทบัญญัติทางกฎหมายเพื่อจัดทำ CBDC ให้มีฐานะเป็นเงินตราที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและการชำระหนี้ตามกฎหมายที่ถูกต้อง เพื่อให้แน่ใจได้ว่าเมื่อมีการออกใช้ CBDC การออก การจัดทำ และการจัดการ CBDC นั้นถูกต้องตามกฎหมาย

คำสำคัญ: เงินตราตามกฎหมาย, เงินดิจิทัล, ธนาคารแห่งประเทศไทย

Abstract

The study mentions about the theory of being the currency of the government and CBDC as a digital currency issued by the Bank of Thailand in the analysis of legal basis of CBDC in the public law framework under the Currency Act B.E. 2501 and Bank of Thailand Act B.E. 2485. The lack of clear legal basis to issue CBDC it's a legal problem causes financial risk and unreliability for the Bank of Thailand. Studying about money as a currency that serves as legal tender for all debts, after the theory analysis, can be summarized as follows. First, the Bank of Thailand Act B.E. 2485 doesn't allow the Bank of Thailand to issue CBDC for general population. Second, based on the provisions of the Currency Act B.E. 2501, the "currency" doesn't include CBDC and the Bank of Thailand is not authorized to issue CBDC. The study will present the CBDC fundamental law analysis by comparing to the foreign law aspect from The Bahamas, Jamaica and People's Republic of China to conclude the idea of using CBDC as a medium of exchange and to propose an idea about money, under the money status theory, can serve as legal tender for all debts. By applying the theory to CBDC and supposing that CBDC is used as a medium for exchange, the government should have the legal provisions to make CBDC a currency that serves as legal tender for all debts to ensure that CBDC issuing and management are legitimate.

Keywords: Legal Currency Status, Digital Currency, Bank of Thailand

บทนำ

การดำเนินการเกี่ยวกับ CBDC ของประเทศไทยนั้นธนาคารแห่งประเทศไทย เล็งเห็นประโยชน์ของ CBDC ที่มีศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินจึงได้ร่วมกับธนาคารพาณิชย์หลายแห่งได้ริเริ่ม “โครงการอินทนนท์” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ทำการศึกษา พัฒนา และทดสอบ CBDC มาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการพัฒนา CBDC ในระดับสถาบันการเงิน (Wholesale CBDC) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการชำระเงินระหว่างกลุ่มธนาคารพาณิชย์และความเป็นไปได้ของการใช้ CBDC ในภาคสถาบันการเงินโดยนำเทคโนโลยีการประมวลผลแบบกระจายศูนย์ (Distributed Ledger Technology: DLT) มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน รวมถึงมีการทดลองโครงการ In thanon-Lion Rock ซึ่งเป็นการโอนเงินข้ามประเทศโดยร่วมกับธนาคารกลางฮ่องกงต่อมาได้มีธนาคารกลางสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์และธนาคารกลางจีน เข้าร่วมด้วยเป็นธนาคารกลางทั้งหมด 4 แห่งภายใต้ชื่อโครงการ m Bridge ผลการทดสอบและองค์ความรู้ในการทำโครงการฯ เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลของไทย และในการทดลองใช้ CBDC ระดับ Wholesale CBDC เป็นไปได้ด้วยดีและมีประโยชน์มากในด้านต่างๆในการแก้ปัญหาระบบชำระเงินระหว่างธนาคารทั้งในและต่างประเทศ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะนำ CBDC มาใช้ เชื่อมโยงเครือข่ายในระดับ Wholesale สำหรับธนาคารที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเชื่อมต่อระบบชำระเงินให้สามารถทำงานได้แบบ 24/7 คือ การทำงานตลอด 24 ชั่วโมงตลอด 7 วัน โดยจะพยายามผลักดัน Wholesale CBDC ให้มีการใช้งานจริงในปี 2567 หรือ 2568 และล่าสุด ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการทดสอบการใช้งานจริง (Pilot test) ของ CBDC สำหรับรายย่อยแต่เป็นการทดลองใช้ในวงจำกัดภายในขอบเขตที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดทั้งนี้ในปัจจุบันในบริบทการเงินของไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยยังทำหน้าที่ได้ตามพันธกิจ ประกอบกับความน่าเชื่อถือของธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะธนาคารกลางยังอยู่ในระดับสูงระบบการเงินในปัจจุบันซึ่งใช้เงินสดและเงินธนาคารพาณิชย์ยังคงให้บริการสังคมได้ดีความก้าวหน้าในบริการดิจิทัลกำลังเพิ่มความคาดหวังเกี่ยวกับสิ่งที่เงินควรทำผู้คนต้องการให้เงินของพวกเขาปลอดภัย การดำเนินการชำระเงินข้ามพรมแดนได้อย่างรวดเร็วและราคาถูกระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการออกใช้ CBDC เมื่อถึงเวลาที่จำเป็น โดยหากมีการออกใช้ Retail CBDC จะทยอยเข้ามาทดแทนเงินสด แต่จะไม่ยกเลิกการใช้เงินสด รวมถึงการลดการผลิตธนบัตรลงเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการผลิตธนบัตรเป็นการประหยัดงบประมาณของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2564)

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการเผยแพร่การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาและพัฒนา CBDC ทางช่องยูทูบของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ให้ความเห็นว่าในส่วนของการจัดทำ CBDC ที่จะเกิดขึ้นนั้น จะจัดทำขึ้นโดยกำหนดให้เป็นเงินตราในรูปแบบที่สาม (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) การศึกษาเกี่ยวกับ CBDC ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่เทคโนโลยี แต่สิ่งที่ทราบดีว่าเทคโนโลยีเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น กรอบทางกฎหมายจะต้องกำหนดให้ชัดเจนหากต้องการให้ CBDC มีศักยภาพเพียงพอเป็นเงินตราตามกฎหมาย ด้วยเงินเป็นโครงสร้างทางสังคมกรอบทางกฎหมายเป็นรากฐานสำคัญสำหรับสถานะความเป็นเงินตรา และความไว้วางใจที่ผู้คนมอบให้กับเงิน หากไม่มีกฎหมาย เงินก็ไม่สามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์ เป็นปัญหาความน่าเชื่อถือสำหรับสกุลเงิน กล่าวคือ ทำให้ค่าเงินผันผวน อ่อนค่า หรือไม่เป็นที่ต้องการเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศส่วนคลอน ฉะนั้นกรอบของกฎหมายต้องตามให้ทันซึ่งโดยพื้นฐานแล้ว สถานะความเป็นเงินตราของ CBDC จะมาจากอำนาจทางกฎหมายของธนาคารกลางในการออก CBDC อำนาจนั้นจะต้องมีการกำหนดไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย โดยธนาคารกลางมีอำนาจที่กำหนดไว้ตามกฎหมายซึ่งกำหนดหน้าที่และภารกิจที่ธนาคารกลางต้องปฏิบัติ ในประเทศส่วนใหญ่กฎหมายมีความเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับรูปแบบของเงินที่ธนาคารกลางสามารถออกได้ ในกรณีนี้นิยามรูปแบบของเงิน ได้แก่ ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ตามรายงานของ IMF ที่ตีพิมพ์ในปี 2021 ธนาคารกลางเกือบ 80% ไม่มีอำนาจในการออกสกุลเงินดิจิทัลภายใต้กฎหมายที่มีอยู่ (Agustin Carstens, 2567)

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีความมุ่งหมายว่าจะออกใช้ CBDC ให้เป็นสกุลเงินบาทอีกรูปแบบหนึ่ง จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาคุณสมบัติของความเป็นเงินตรา ในแง่มุมทางกฎหมายของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติเงินตราพ.ศ.2501อันเป็นกฎหมายแม่บทในการกำหนดรูปแบบ หลักเกณฑ์การจัดทำและการใช้เงินตราของประเทศ ซึ่งปัจจุบันได้กำหนดให้เงินตราที่ได้รับการรับรองว่าเป็นสกุลเงินของประเทศคือ สกุลเงินบาทและสามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณาสถานะและคุณสมบัติของ CBDC ในการเป็นเงินตราของประเทศ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในเรื่องของการรับรองสถานะให้ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย การกำหนดอำนาจหน้าที่และการดำเนินงานของหน่วยงานผู้ที่มีหน้าที่จัดทำ จัดการและนำออกใช้ อีกทั้งอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการดำเนินการในการออกใช้และจัดการเงินตราตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485 ซึ่งปัญหาการกำหนดรูปแบบของเงินตราพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ได้กำหนดให้เงินที่สามารถนำมาชำระหนี้ตามกฎหมายในประเทศไทย มีเพียงสกุลเงินเดียว คือ “เงินบาทไทย” 2) ปัญหาอำนาจการจัดทำและการดำเนินการออกใช้เงินตราของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติ

เงินตรา พ.ศ. 2501 พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 และหลักเกณฑ์ข้อกำหนดในการออก จัดทำ การใช้ จะเห็นได้ว่าการกำหนดบทนิยามรูปแบบของเงินตราพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 (พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2501, 2501) ในมาตรา 6 ที่มีรูปแบบ เหรียญกษาปณ์และธนบัตร เพียง 2 รูปแบบนั้น ในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันรวมถึงการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการออกใช้ ถอนคืน การออกตามทุนสำรองในบัญชีต่างๆ ตามมาตรา 15 มาตรา 16 และมาตรา 34/2 แห่งพระราชบัญญัติเงินตราฯ อีกทั้งมาตรา 8 (1) และมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 เรื่องอำนาจในการจัดทำ และออกใช้เงินตราที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการจัดทำเงินตราในรูปแบบธนบัตรเท่านั้น เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงนิยามรูปแบบของเงินตราโดยพื้นฐานทางกฎหมายจึงมีอาจตีความให้หมายความรวมถึงการจัดทำ จัดการ ออกใช้เงินตราในรูปแบบเงินดิจิทัลตามแนวนโยบายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ศึกษาทดลองใช้ ทำให้เป็นปัญหาในการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะดำเนินการออกสกุลเงินในรูปแบบเงินดิจิทัล (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566)

ดังนั้นการแก้ไขกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 6 มาตรา 14 มาตรา 15 มาตรา 16 มาตรา 34/2 (พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2501, 2501) และพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 (พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485, 2485) มาตรา 8(1) และมาตรา 30 มีข้อน่าคิดว่าแนวทางดังกล่าวจะทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถจัดทำออกใช้ CBDC ให้มีสถานะเป็นเงินตราตามกฎหมายได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับระบบเงินตรา และสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง
2. เพื่อศึกษาการออกเงินตราอันเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นเงินตราตามกฎหมายในประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศ ในปัจจุบันที่มีผลต่อการออกสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการออกเงินตราตามกฎหมายเงินตราและกฎหมายธนาคารแห่งประเทศไทย เปรียบเทียบระบบกฎหมายต่างประเทศ ในการได้มาซึ่งสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง และการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการออกสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสถานะความเป็นเงินตราของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จะทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 และ พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 หนังสือตำรากฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ วารสารกฎหมาย งานวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แนวคำพิพากษา ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการออกเงินตราตามกฎหมายเงินตราและกฎหมายธนาคารแห่งประเทศไทย เปรียบเทียบระบบกฎหมายต่างประเทศ ในการได้มาซึ่งสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง และการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการออกสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อไป

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์คุณสมบัติความเป็นเงินของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง พบว่าสถานะความเป็นเงินตราตามกฎหมายของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง หรือ CBDC อันดับแรกต้องพิจารณาถึงบทบาทและคุณสมบัติความเป็นเงินของ CBDC ก่อนว่าสามารถเป็นเงินตราทางด้านเศรษฐศาสตร์ได้หรือไม่ จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับเงินในความหมายของนักเศรษฐศาสตร์นั้น มีการให้คำนิยามไว้หลากหลายแต่โดยรวมแล้วจะมีสิ่งที่คล้ายกันในทุกความหมาย คือ มีการนิยามเกี่ยวกับอำนาจซื้อสินค้าและบริการของเงิน โดยพิจารณาว่าเงินคือสิ่งใดก็ได้ที่ใช้เป็นสื่อกลางที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน นับตั้งแต่ในอดีตที่ยังไม่มีการสร้างเงินรูปแบบชัดเจนอย่างในปัจจุบันที่ใช้สินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับของคนในระบบเศรษฐกิจนั้นๆ เป็นตัวแทนเป็นตัวแทนของเงินเช่น ใบชา เปลือกหอย ฝักรูปปั้น เหล็ก เพื่อใช้เป็นเงินเรื่อยมาจนถึงในยุคที่มีการค้นพบทองคำหรือโลหะมีค่า ก็ใช้โลหะดังกล่าวนำมาทำเป็นเงิน โดยในช่วงต้นจะกำหนดจำนวนเงินเต็มตามมูลค่าของโลหะดังกล่าว แต่ในยุคถัดมาที่การค้าขายในระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวกว้างขวางมากขึ้นมากกว่าการขยายตัวของการค้นพบโลหะมีค่า ก็เริ่มมีการกำหนดค่าของเงินในมูลค่าที่เกินกว่าโลหะดังกล่าว หรือที่เรียกว่าเงินไม่เต็มมูลค่า มีการใช้เรื่อยมาจนถึงในยุคปัจจุบัน ที่อยู่ในรูปแบบเหรียญกษาปณ์และธนบัตรชนิดต่างๆ ดังนั้นเงินจึงหมายถึงสิ่งที่คนในสังคมยอมรับกันทั่วไปว่าสามารถใช้เป็นสิทธิเรียกร้องหนี้สินค้าและบริการต่างๆ ใช้เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนได้ทุกขณะจากที่กล่าวมาเห็นได้ว่าเงินที่เกิดขึ้นในแต่ละยุค คือสิ่งที่จะนำมาใช้ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและสังคมให้การยอมรับ แต่ก็ไม่ใช่ว่าทุกอย่างที่สมมุติมาให้เป็นเงินจะได้รับการยอมรับโดยเสมอไป การที่จะเป็น

เงินตามนิยามนี้ได้สิ่งเหล่านั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีบทบาทหน้าที่ และมีคุณสมบัติของสิ่งที่จะเป็นเงินที่ดีด้วย เงินมีความหมายตามหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เป็นสิ่งที่เก็บสะสมมูลค่าเป็นสิ่งที่ใช้วัดราคาสินค้าและสามารถชำระหนี้ในอนาคตได้ เมื่อพิจารณาถึงความเป็นเงินของ CBDC ในความหมายทางเศรษฐศาสตร์และการเงินนั้น หากมีคุณสมบัติตามหน้าที่หลักของเงินอย่างครบถ้วนก็มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นเงินได้ เนื่องจากแนวคิดการออก CBDC ให้เป็นเงินตราเป็นการออกโดยให้ธนาคารกลางของประเทศเป็นผู้ออกและจะออกโดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการออกเงินตราของประเทศเช่นเดียวกับรูปแบบเดิม ฉะนั้น CBDC จึงมีคุณสมบัติการเป็นเงินทางเศรษฐศาสตร์ตามแนวคิดดังกล่าว ที่สามารถเป็นสื่อกลาง ราคาไม่ผันผวน เนื่องจากราคาไม่ผันผวนจึงมีมาตรฐานในการชำระหนี้ในภายหน้าและรักษามูลค่าของทรัพย์สินได้

2. การวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดสถานะความเป็นเงินตราตามกฎหมายของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่า จากรายงานของ IMF กล่าวไว้ว่า CBDC อาจเป็นเหตุการณ์สำคัญต่อวิวัฒนาการของเงิน ขณะเดียวกันก็เตือนเจ้าหน้าที่ว่า “ไม่มีกรณีที่เป็นสากล” สำหรับการนำ CBDC มาใช้ผู้นำและพนักงานของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (BIS) ยังได้ออกบทวิเคราะห์และความคิดเห็นคณะกรรมการโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงินและตลาด (CPMI) ซึ่งจัดโดย BIS และประกอบด้วยตัวแทนจากส่วนกลางธนาคารต่างๆ ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า “CBDC ก่อให้เกิดคำถามเกี่ยวกับบทบาทเงินของธนาคารกลางดังที่ธนาคารกลางและผู้กำหนดนโยบายอื่นๆ มักเน้นย้ำถึงประเด็นทางกฎหมายที่สำคัญของ CBDC ในด้านความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างเงิน รัฐและกฎหมาย ธนาคารกลางเป็นผู้มีอำนาจในการออก CBDC ได้หรือไม่ CBDC สามารถเป็น “สกุลเงิน” จริงได้หรือไม่คำถามเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องอย่างมากในการนำไปใช้งานจริง การวิเคราะห์สถานะความเป็นเงินตราตามกฎหมายของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง หรือ CBDC ในด้านกฎหมายจากแนวคิดเริ่มต้นของ CBDC คือการสร้างเงินตราในรูปแบบดิจิทัลของธนาคารกลางในแต่ละประเทศซึ่งจะเป็นรูปแบบของเงินตราที่ออกโดยรัฐและเพื่อให้มีความเทียบเท่ากับเงินตราที่เป็นเงินสดที่อยู่ในรูปแบบเหรียญกษาปณ์หรือธนบัตร โดยจะถูกตรึงมูลค่าไว้เท่ากับสกุลเงินของประเทศนั้นๆ ดังนั้น CBDC จะเป็นเงินตราได้หรือไม่ ตามกฎหมายของประเทศไทยนั้นเนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ระบุถึง CBDC โดยตรงแต่มีกฎหมายบางฉบับที่เกี่ยวข้องกับเงินตราที่อาจนำมาใช้กับ CBDC ได้ เช่น พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 กฎหมายแม่บทที่เกี่ยวกับเงินตราของประเทศไทย และพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 ที่กำหนดอำนาจการดำเนินการธนาคารแห่งประเทศไทยโดยจะวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับเงินตราของประเทศไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายเงินตราของต่างประเทศ ดังนี้

2.1 การกำหนดรูปแบบเงินตรา การจัดทำเงินตราจะต้องมีการกำหนดรูปแบบในการจัดทำ เพื่อกำหนดว่าเงินตราต้องการจัดทำขึ้นด้วยรูปแบบใดในการเป็นสกุลเงินของประเทศ ประเทศส่วนใหญ่ในโลกจะมีการกำหนดรูปแบบเงินตราอยู่ 2 รูปแบบ คือ เหรียญกษาปณ์และธนบัตร รวมถึงประเทศไทยด้วยเช่นกันซึ่งบัญญัติไว้ใน มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติเงินตราที่กำหนดให้เงินตราของประเทศได้แก่เหรียญกษาปณ์และธนบัตรแต่ในประเทศที่ได้มีการออกใช้ CBDC ให้เป็นเงินตราแล้วนั้น เช่น ประเทศบาฮามาสและจาเมกาทั้งนี้ประเทศบาฮามาสได้กำหนดรูปแบบเงินตราไว้ใน พระราชบัญญัติธนาคารกลางแห่งประเทศบาฮามาส บัญญัติไว้ใน มาตรา 8 เงินตราของประเทศบาฮามาส อนุมาตรา (1) สกุลเงินของบาฮามาสประกอบด้วยธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศจาเมกา กำหนดรูปแบบในการจัดทำเงินตราไว้ในพระราชบัญญัติธนาคารกลางแห่งประเทศจาเมกา บัญญัติไว้ในมาตรา 2 การกำหนดรูปแบบนิยามเงินตราโดยเพิ่มคำจำกัดความคำว่า “central bank digital currency” ให้หมายถึง เงินในรูปแบบดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ประกอบกับ มาตรา 10 สกุลเงินของประเทศจาเมกา กำหนดให้สามารถออกใช้ในรูปแบบธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ประเทศจีนแม้จะยังไม่ได้มีการประกาศใช้ CBDC อย่างเป็นทางการ ขณะนี้อยู่ในขั้นนำร่องของการศึกษาทดลอง แต่ก็ได้ทำการร่างกฎหมายเพื่อรองรับการออก CBDC เพื่อเป็นเงินตราโดยในร่างกฎหมายสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าด้วยธนาคารประชาชนจีน ได้กำหนดรูปแบบเงินตราของประเทศไว้ในมาตรา 19 วรรคสอง ที่ให้เหรินหมินปี้ซึ่งเป็นสกุลเงินของประเทศ ได้แก่ ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ เงินตราที่เป็นวัตถุจับต้องได้ และให้หมายความรวมถึงเงินดิจิทัลด้วย จะเห็นว่าทั้งสามประเทศที่ยกมาเปรียบเทียบมีการกำหนดบทนิยามรูปแบบของเงิน CBDC ไว้ในบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบเงินตราของประเทศ ถึงแม้ว่าคำจำกัดความนิยามรูปแบบนั้นจะใช้ข้อความที่แตกต่างกัน ก็เป็นไปตามบริบทกฎหมายของแต่ละประเทศจะตีความกำหนดลงเป็นบทบัญญัติ แต่สามารถเข้าใจได้ว่าเงินนั้นจัดทำขึ้นโดยระบบคอมพิวเตอร์ในรูปแบบเงินดิจิทัลเพื่อเป็นเงินตราตั้งแต่แรก มิได้จัดทำในรูปแบบอื่นมาก่อนเลยหรืออาจเป็นการเปลี่ยนกับเงินที่มีอยู่เพื่อเลิกใช้เงินนั้น

2.2 อำนาจการดำเนินการออกเงินตรา โดยส่วนใหญ่กฎหมายแต่ละประเทศจะบัญญัติไว้ให้เป็นหนึ่งในหน้าที่หลักของธนาคารกลาง ฉะนั้นการออก CBDC ให้เป็นเงินตราของทั้ง 3 ประเทศที่ได้ทำการศึกษา ก็มีการบัญญัติไว้เช่นกัน ประเทศบาฮามาส อำนาจในการออกบัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติธนาคารกลางฯ กำหนดไว้ในมาตรา 5 หน้าที่ของธนาคาร อนุมาตรา (1) การดำเนินการของธนาคาร อนุมาตราย่อย (h) การออกและจัดการสกุลเงินของธนาคาร เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 8 เรื่องสกุลเงินของบาฮามาส จึงทำให้ธนาคารกลางบาฮามาสมีอำนาจออกเงินตราในรูปแบบเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีนัยหมายถึง CBDC เป็นเงินตรา

ของประเทศบาฮามาสได้ ประเทศจาเมกา อำนาจในการออกเงินตราถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับแก้ไข) 2022 มาตรา 5 อนุมาตรา (2) กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของธนาคารกลางของประเทศมีหน้าที่ในการดำเนินการอนุมาตรา (c) การออกใช้และถอนคืนกล่าวคือ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจในการออกใช้และถอนคืนธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ที่เป็นเงินตราของประเทศได้ทั้ง 3 รูปแบบ ประเทศจีน ร่างแก้ไขกฎหมายว่าด้วยธนาคารประชาชนจีน ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ในการออกเงินตราของประเทศไว้ในมาตรา 5 อนุมาตรา 12 การออกใช้ และการจัดการการหมุนเวียนเงิน ประกอบกับ มาตรา 19 วรรคสองที่ให้เงินหยวนหมายความว่ารวมถึงเงินในรูปแบบที่เป็นวัตถุจับต้องได้และเงินรูปแบบดิจิทัลจึงเป็นการให้อำนาจธนาคารประชาชนจีนในการออกเงินดิจิทัลด้วย แต่เมื่อกล่าวถึงธนาคารแห่งประเทศไทย อำนาจการออกเงินตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ กระทำได้เพียงการออกเงินตราในรูปแบบธนบัตรเท่านั้น ซึ่งอำนาจการออกใช้เงินตราของธนาคารแห่งประเทศไทยบัญญัติไว้ในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติเงินตราฯ โดยให้อำนาจในการจัดทำจัดการ และนำออกใช้ โดยให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทยฉะนั้นเมื่อพิจารณาประกอบกับ มาตรา 8 อนุมาตรา (1) และ มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ที่ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจดำเนินการในการออกใช้เงินตรา แต่อำนาจนั้นก็กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยออกได้ในรูปแบบธนบัตรเท่านั้นเช่นกัน

2.3 หลักเกณฑ์ข้อกำหนดการออกเงินตรา หลักเกณฑ์การจัดทำจัดการออกใช้การใช้การปลอมแปลงเงินตราของแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเงินตราของประเทศนั้นๆ ประเทศบาฮามาส ส่วนใหญ่จะใช้หลักเกณฑ์ข้อกำหนดเดียวกันกับเงินตราในรูปแบบเดิม แต่มีบางมาตราที่จำเพาะจะต้องกำหนดรูปแบบของเงินลงในบทบัญญัตินั้น ได้แก่ มาตรา 12 เงินที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย อนุมาตรา (1) กำหนดให้ธนบัตรและเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยธนาคารกลางแห่งบาฮามาสเป็นเงินที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมายโดยไม่จำกัดจำนวน และในอนุมาตรา (7) การออกใช้เงินตราธนาคารอาจจะออกใช้ได้ตามหลักเกณฑ์ดังนี้ อนุมาตรา (a) ธนาคารอาจจะออกใช้ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินอิเล็กทรอนิกส์ไปพร้อมกัน หรือ อนุมาตรา (b) อาจออกใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์แทนธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ก็ได้ มาตรา 14 เรื่องการปลอมแปลงเงินตราโดยมีการกำหนดทำให้เป็นความผิดสำหรับบุคคลที่ปลอมแปลงสกุลเงินดิจิทัลหรือทำซ้ำสกุลเงินดิจิทัลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากธนาคารกลาง การกระทำภายใต้ข้อห้ามข้อบังคับต่างๆ ภายใต้อนุมาตราของมาตรา 14 จะเป็นความผิดและมีการกำหนดโทษไว้ในอนุมาตรา (4) และ (5) ด้วยประเทศจาเมกา มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติหลายมาตรา แต่การกำหนดหลักเกณฑ์ข้อกำหนดข้อบังคับต่างๆ ส่วนใหญ่

เป็นการเพิ่มนิยามรูปแบบเงินดิจิทัลเข้าไปในบทบัญญัติเดิม เพื่อให้หลักเกณฑ์ข้อกำหนดในการจัดทำ จัดการ ออกใช้การใช้ การปลอมแปลงเงินครอบคลุมถึงเงินตราในรูปแบบดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ได้แก่ มาตรา 12 นี้ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการออกใช้ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง และห้ามบุคคลใดทำเอกสารหรือโทเคน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงหรือมีแนวโน้มว่าจะเป็นเงินตราทั้งรูปแบบ ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ หรือเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง มาตรา 14 รัฐมนตรีอาจหารือกับธนาคารแห่งประเทศไทยในการกำหนดรูปแบบ รูปลักษณ์ ของเงินตราได้ทั้ง ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง มาตรา 15 ให้เพิ่มรูปแบบของสกุลเงินดิจิทัลของธนาคารกลางเป็นเงินที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมายโดยไม่จำกัดจำนวน โดยจะใช้จำนวนเท่าใดก็ได้ มาตรา 19 เพิ่มอนุมาตรา (d) (e) (f) เพื่อให้ธนาคารกลางมีอำนาจในการจัดทำ จัดการ ออกใช้ ถอนคืนเงินดิจิทัลของธนาคารกลาง มาตรา 21 เรื่องทุนสำรองในการจัดทำ ออกใช้เงินตรา ให้ธนาคารถือทรัพย์สินไว้ในจำนวนที่มีมูลค่าเพียงพอที่จะครอบคลุมจำนวนเงินทั้งหมดของธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในขณะที่มีการหมุนเวียนใช้อยู่ในมาตรา 45 เดิม ให้แก้ไขเป็น 45 (1) และ ให้เพิ่มความสามารถในการออกกฎระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทยในอนุมาตรา (2) เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยทางไซเบอร์ของผู้ให้บริการ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับลูกค้าในการใช้เงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง มาตรา 45B คือการกำหนดกรอบกฎระเบียบข้อบังคับในการใช้งาน การกำหนดความปลอดภัยของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถออกได้โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีและผ่านการลงมติแล้ว มาตรา 55 ให้แก้ไขข้อความอนุมาตรา (b) เงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง บทนิยามที่กำหนดไว้ในมาตรา 2 ของพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย ให้บัญญัติไว้ในมาตรา 55 ของพระราชบัญญัติรายได้จากอาชญากรรมด้วย การแก้ไขบทบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นของพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นการรับรองสถานะเงินตราของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางแห่งประเทศไทย ให้เป็นเงินตราตามกฎหมายให้สามารถใช้ชำระหนี้ได้เช่นเดียวกับเงินรูปแบบเดิมประเทศไทยจึงร่างกฎหมายว่าด้วยธนาคารประชาชนเป็นกฎหมายที่ใช้การเขียนบทบัญญัติของกฎหมายแบบครอบคลุม กล่าวคือเงินตราของประเทศ คือ เหรียญกษาปณ์ หรือที่คนทั่วไปเรียกเงินหยวน ซึ่งเป็นการกำหนดโดยกว้างในบทบัญญัติของกฎหมายในการเป็นเงินตราของประเทศ แต่เมื่อมีความต้องการออก CBDC จึงได้มีการกำหนดบทบัญญัติไว้ในมาตรา 19 วรรคสอง ให้เงินหยวนที่เป็นเงินของประเทศจึงหมายความว่ารวมถึงเงินรูปแบบดิจิทัลด้วยดังนั้นหากมีการประกาศใช้ร่างกฎหมายฉบับนี้เงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารประชาชนจึงถือเป็นเงินหยวน ทำให้หลักเกณฑ์ข้อกำหนดในการจัดทำ จัดการ ออกใช้ ถอนคืน การใช้ การปลอมแปลง และบทกำหนดโทษเกี่ยวกับเงินหยวน

ดิจิทัลจึงใช้บัญญัติเดียวกันกับเงินหยวนรูปแบบเดิม สำหรับประเทศไทยหลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการจัดทำ จัดการ ออกใช้ ถอนคืน การใช้ การปลอมแปลงเงินตรากำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติเงินตราฯ

2.4 หลักประกันในการเป็นเงินตราของ CBDC จะเห็นได้ว่า ทั้งประเทศที่ออกใช้ CBDC แล้วทั้งสองประเทศคือบาฮามาสและจาเมกา และประเทศจีนที่ยังไม่ได้มีการประกาศใช้ CBDC อย่างเป็นทางการ จะให้ความสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนด นิยามรูปแบบของเงินตราให้มีความสอดคล้องกับคำว่าเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง เพื่อ เข้าใจถึงความหมายของคำจำกัดความนิยามของเงินตรารูปแบบดังกล่าว และในการแก้ไขนิยาม รูปแบบเงินตรายังได้เป็นจุดเริ่มต้นการแก้ไขมาตราอื่นๆ ในเรื่องการกำหนดอำนาจหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำ ออกใช้ ถอนคืน และการจัดการเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคาร กลาง เพื่อให้ประชาชนโดยทั่วไปสามารถเข้าใจได้อย่างแน่ชัดว่า เงินตราในรูปแบบเงินดิจิทัลที่ ออกโดยธนาคารกลางเป็นเงินตราตามกฎหมายของประเทศ เมื่อธนาคารกลางออกสกุลเงิน ดิจิทัลที่เป็นสกุลเงินที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมายของประเทศ การจัดทำเงินดิจิทัลที่ออก โดยธนาคารกลาง หรือ CBDC เป็นเงินตราตามกฎหมายของประเทศ การดำเนินการออก จะต้องออกแทนเงินตราที่ใช้อยู่เดิมซึ่งถอนคืนหรือการออกโดยทุนสำรองเป็นหลักประกันสกุล เงินดังกล่าวซึ่งแนวปฏิบัตินี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วโลก เพื่อให้มั่นใจในเสถียรภาพ เงินตราในรูปแบบเงินดิจิทัลอย่าง CBDC และมีความน่าเชื่อถือในฐานะสกุลเงินประจำชาติซึ่งใน ประเทศไทยจะต้องมีการกำหนดหลักการนี้อยู่ในกฎหมายเพื่อรักษาความสมบูรณ์ของสกุลเงิน ดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การพิจารณาคูณลักษณะเงินตราในด้านเศรษฐศาสตร์ได้ให้นิยาม เงินคือสิ่งใดก็ได้ที่ผู้คน ในสังคมได้สมมุติขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสามารถใช้ เป็นสิทธิเรียกร้องเหนือสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้ทุกขณะ เงินมีหน้าที่หลัก 4 ประการ ได้แก่ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เป็นมาตรฐานในการใช้วัดมูลค่าเป็นมาตรฐานการชำระ หนี้ภายในและที่สำคัญคือต้องมีความน่าเชื่อถือได้และสามารถรักษามูลค่าตัวเองได้ หากไม่ สามารถทำหน้าที่หลักครบ 4 ประการได้ ก็ไม่อาจมีคุณสมบัติเพียงพอในความเป็นเงิน ดังนั้น แม้ว่าที่ผ่านมาความพยายามของเอกชนทั่วโลกที่จะทำระบบนี้ อย่างเช่น สกุลเงินดิจิทัลแรก ของโลกอย่าง บิทคอยน์ ที่มีบางประเทศกำหนดให้เป็นเงินตราตามกฎหมาย แต่เมื่อมีการใช้งาน จริงกลับพบว่าข้อมูลผันผวนปัญหาคือตัวกลางเหล่านี้ไม่สามารถตอบโจทย์คุณสมบัติของเงินตรา ได้อย่างที่ควรจะเป็นโดยเฉพาะการรักษามูลค่าของตัวเอง ไม่สามารถรักษามูลค่าได้ ทำให้

ประชาชนมีความกังวลเกี่ยวกับมูลค่าของเงินนั้น กลายเป็นปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ประเทศส่วนใหญ่ในโลกจึงได้บัญญัติกฎหมายให้คริปโทเคอร์เรนซี เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลมีไว้เพื่อการลงทุนมากกว่าจะกำหนดให้เป็นเงินตราปัจจุบันประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายโดยตรงคือ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 เพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลและการบริหารจัดการสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset) เป็นการเฉพาะทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) และในส่วนที่เกี่ยวกับโทเคนดิจิทัล (Digital Token) กล่าวคือ กำหนดให้เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลนำมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนในศูนย์ซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

สำหรับ CBDC หรือ สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางธนาคารกลางหลายแห่งเห็นประโยชน์ของระบบในหลายแง่มุมอยู่และเริ่มสนใจจะพัฒนาระบบขึ้นมาตอบโจทย์บางอย่างของประเทศที่ใช้การผสมผสานเทคโนโลยีของคริปโทเคอร์เรนซี รวมเข้ากับแนวคิดการออกใช้เงินตรา เพื่อให้ได้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งยังสามารถทำหน้าที่ของเงินครบ 4 ประการได้ จึงทำให้ CBDC มีคุณสมบัติของความเป็นเงิน ฉะนั้นเพื่อให้ CBDC มีความน่าเชื่อถือสมเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนมาตรการทางกฎหมายจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่ง โดยทั่วไปแล้วธนาคารกลางมีหน้าที่ดำเนินการตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ การรักษาเสถียรภาพระบบการเงินของประเทศ การออกใช้เงินตรา เป็นหน้าที่สำคัญของธนาคารกลาง การออก CBDC บนพื้นฐานทางกฎหมายต้องไม่จำกัดนิยามไว้เฉพาะแค่ ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์เท่านั้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการออกเงินตราซึ่งเป็นสกุลเงินของประเทศต้องมีความชัดเจนถึงการออกสกุลเงินให้หมายความรวมถึงเงินในรูปแบบเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางด้วย เพื่อให้บทบัญญัติทางกฎหมายมีความชัดเจนสำหรับการออก CBDC การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการออกเงินตรา เพื่อเพิ่มอำนาจให้ธนาคารกลางเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจ ออกใช้ จัดทำ จัดการ วัตถุประสงค์ของบทบัญญัติเพื่อยืนยันว่าการออกเงินตราเป็นเรื่องของรัฐ

ในการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางของต่างประเทศ ในกรณีการกำหนดสถานะความเป็นเงินตราตามกฎหมายของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง โดยทำการศึกษาซึ่งประกอบด้วย 3 ประเทศ คือ ประเทศบาฮามาส ประเทศจาเมกา ประเทศจีนซึ่งประเทศบาฮามาสและจาเมกามีการเปิดตัวออกใช้เงินดิจิทัลและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสถานะสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางเป็นเงินตราตามกฎหมายเรียบร้อยแล้ว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสถานะความเป็นเงินตราของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางโดยสรุปทั้ง 3 ประเทศมีดังนี้ 1) ประเทศบาฮามาส คือ Central Bank of The Bahamas Act, 2020 มาตราสำคัญในการกำหนดนิยามรูปแบบเงินตรา คือ มาตรา 8 (1) กำหนดให้ “เงินตราของประเทศบาฮามาสจะประกอบด้วยธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงิน

อิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยธนาคารตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ” ดังนั้นการกำหนดเงินตราของประเทศให้รวมถึงเงินอิเล็กทรอนิกส์นั้น คือการออกเงินตราที่สร้างด้วยระบบคอมพิวเตอร์ จึงเป็นการกำหนดว่าธนาคารกลางของประเทศสามารถจัดทำเงินในรูปแบบดังกล่าวนี้ขึ้นเพื่อออกใช้ได้ตามกฎหมาย สามารถนำไปชำระหนี้ได้โดยไม่จำกัดจำนวน การออกเพื่อทดแทน หรือใช้ควบคู่ไปกับเงินตรารูปแบบที่มีอยู่เดิม ทั้งมีบทบัญญัติกำหนดความผิดและกำหนดโทษในการปลอมแปลงเงินตรารูปแบบเงินอิเล็กทรอนิกส์รวมอยู่ด้วย 2) ประเทศจาเมกา กฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ the Bank of Jamaica (Amendment) Act, 2022 กำหนดนิยามรูปแบบเงินตรา คือ มาตรา 2 เป็นการกำหนดรูปแบบนิยามเงินตราโดยเพิ่มคำจำกัดความคำว่า “central bank digital currency” ให้หมายถึง เงินในรูปแบบดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ตามมาตรา 12(1) คือเงินตราที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมายในรูปแบบเงินอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ ประกอบกับมาตรา 10 สกูลเงินของประเทศจาเมกาอนุญาตให้สามารถออกใช้ในรูปแบบธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง โดยให้ธนาคารกลางมีอำนาจ จัดทำ ออกใช้ ถอนคืน วางหลักเกณฑ์ ฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ทำให้สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางของจาเมกาเป็นเงินตราที่สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายของจาเมกา มีสถานะเป็นเงินตราตามกฎหมายของประเทศ 3) ประเทศจีนได้มีการพัฒนาและทดลองใช้ CBDC ซึ่งอยู่ในขั้นโครงการนำร่อง มีการทดลองใช้เป็นไปอย่างกว้างขวางครอบคลุมในหลากหลายกิจกรรม และได้มีทดลองใช้อย่างแพร่หลายในหลายเมืองของประเทศจีน ส่วนทางด้านกฎหมายได้มีการร่างกฎหมายการกำหนดสถานะเงินตราในรูปแบบดิจิทัลและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านเงินตราของจีน คือ ร่างกฎหมายสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าด้วยธนาคารประชาชนจีน (ฉบับปรับปรุง) เพื่อรองรับการประกาศใช้ e-CNY หรือ ดิจิทัลหยวนอย่างเป็นทางการในอนาคต โดยเพิ่มบทนิยามรูปแบบของเงินตราของประเทศ คือ เหยินหมินปี้ หรือเงินหยวน ในมาตรา 19 วรรคท้ายโดยให้นิยามว่า “เหยินหมินปี้ ให้ความหมายรวมถึงเงินในรูปแบบกายภาพที่เป็นวัตถุจับต้องได้และรูปแบบดิจิทัล” กล่าวคือเงินในรูปแบบดิจิทัลมีสถานะเป็นเงินตราของประเทศจีน เพื่อให้อำนาจธนาคารประชาชนจีนในการออกเงินตรารูปแบบดังกล่าว รวมถึงอำนาจในการจัดการ การใช้ ถอนคืน การออกกฎระเบียบหลักเกณฑ์ต่างๆ สามารถใช้บทบัญญัติเดียวกันกับเงินหยวนในรูปแบบเดิมได้เลย

ปัจจุบันการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยยังอยู่ระหว่างศึกษาพัฒนา การดำเนินการออกใช้สกุลเงินดิจิทัลดังกล่าวจะมีผลโดยตรงต่อโครงสร้างและเสถียรภาพของระบบการเงินและการชำระเงินของประเทศซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกภาคส่วน หากในอนาคตประเทศไทยมีการออกใช้สกุลเงินดิจิทัลดังกล่าว จึงได้พิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสถานะเงินตรา นิยามรูปแบบในการ

จัดทำ ออกใช้และจัดการเงินตรา อันเป็นประโยชน์ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อออกใช้ CBDC ให้มีสถานะเป็นเงินตราตามกฎหมายของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันได้ดังนี้ 1) พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 เป็นกฎหมายแม่บทได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำและการออกใช้เงินตราของประเทศไทย กำหนดให้เงินที่สามารถนำมาชำระหนี้ตามกฎหมายในประเทศไทย มีเพียงสกุลเงินเดียวคือ “เงินบาทไทย” โดยหมวดที่ 1 เงินตราและหน่วยของเงินตรา มาตรา 6 ให้นิยามว่า “เงินตราได้แก่เหรียญกษาปณ์และธนบัตร” โดยกำหนดให้มีเฉพาะ 2 รูปแบบนี้เท่านั้น นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สามารถจัดทำ นำออกใช้มาตรา 14 ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจจัดทำจัดการ และนำออกใช้ซึ่งธนบัตรของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทยมาตรา 15 การใช้โดยไม่จำกัดจำนวน มาตรา 16 เพื่อกองไว้ซึ่งมูลค่าเงินตรากำหนดหลักเกณฑ์การออกใช้เพื่อเป็นการทดแทนหรือตามทุนสำรอง มาตรา 34/2 โอนสินทรัพย์ในบัญชีสำรองพิเศษเข้าเป็นสินทรัพย์ในบัญชีทุนสำรองเงินตราเพื่อออกใช้เงินตรา มาตราดังกล่าวข้างต้นมีการกำหนดรูปแบบของเงินตราไว้เป็นการเฉพาะไม่สามารถดำเนินการนอกเหนือจากรูปแบบที่บัญญัติไว้ได้ส่วนในมาตราอื่นๆ เป็นการบัญญัติโดยกว้าง โดยนัยสามารถรวมถึงเงินตรารูปแบบใดก็ได้ ซึ่งสาระสำคัญของพระราชบัญญัติเงินตราฯ นี้แล้วแต่มีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณาสถานะ ความสามารถ และคุณสมบัติในการเป็นเงินตราตามกฎหมายของสกุลเงินดิจิทัลที่จะมีการออกใช้โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในเรื่องของการรับรองสถานะเป็นเงินตราตามกฎหมาย ให้สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย การกำหนดอำนาจหน้าที่และรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของผู้ที่จะมีหน้าที่จัดทำ นำออกใช้ และถอนคืนซึ่งเงินดิจิทัล การกำหนดค่า กำหนดหน่วยของเงิน การรักษามูลค่าของเงินดิจิทัล และการจัดให้มีทุนสำรองเงินตราที่รองรับการออกใช้เงินในรูปแบบดิจิทัล 2) พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 มีขึ้นเพื่อจัดตั้งธนาคารแห่งประเทศไทยให้ทำหน้าที่เป็นธนาคารกลางแห่งประเทศไทยโดยมีหน้าที่หลักในการดูแลกำกับระบบการเงินของประเทศ ดูแลเสถียรภาพทางการเงิน เสถียรภาพของระบบสถาบันการเงิน และเสถียรภาพระบบการชำระเงินของประเทศ ทั้งออกกฎหมายและควบคุมสถาบันการเงิน จัดทำและนำออกหมุนเวียนซึ่งธนบัตรไทยรวมถึงการควบคุมการถ่ายโอนเงินตราระหว่างประเทศ และเฝ้าระวังอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทเทียบกับสกุลเงินตราอื่นโดยมาตรา 8 เกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยด้านต่างๆ ในส่วนการจัดการเกี่ยวกับเงินตราได้แก่ อนุมาตรา (1) การออกและจัดการธนบัตรของรัฐบาลและบัตรธนาคาร และในหมวด 6 เกี่ยวกับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของ ธปท. ส่วนที่ 1 การออกธนบัตรของรัฐบาลและบัตรธนาคาร มาตรา 30 ที่ให้ ธปท. ออกธนบัตรของรัฐบาล ซึ่งทั้ง 2 มาตรานี้คือการให้อำนาจ

ธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อให้ดำเนินการออกเงินตราในรูปแบบธนบัตรเท่านั้น โดยหลักพื้นฐานแล้วธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้รับอำนาจจากกฎหมายให้ออกเงินตราในรูปแบบดิจิทัล

องค์ความรู้ใหม่

ประเทศไทยการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะออก CBDC เพื่อให้เป็นเงินตราอีกรูปแบบหนึ่งของเงินตราที่ออกโดยรัฐ ให้มีความเทียบเท่ากับเงินตราที่มีอยู่ในระบบการเงินแบบเดิม เช่นเดียวกับเงินสดการจัดทำและออกใช้ CBDC ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยทำการศึกษาและพัฒนาอยู่นั้นจากการวิเคราะห์ในด้านการเป็นเงินที่ใช้เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนตามหลักเศรษฐศาสตร์เห็นว่ามีคามจำเป็นยิ่งในอนาคต ทั้งในเรื่องความสะดวกสบายและการลดค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์ จัดการธนบัตร และยังสามารถลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในภาคธุรกิจการเงิน หากไม่แล้วจะตามกระแสความเปลี่ยนแปลงทางการเงินของโลกไม่ทัน อาจทำให้เสถียรภาพด้านเศรษฐกิจการเงินของประเทศขาดสมดุลเกิดความเสียหายได้ และCBDC อาจใช้เป็นเครื่องมือในการรองรับนโยบายของรัฐบาลในด้านการเงินที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการกระตุ้นเศรษฐกิจเชิงนโยบายโดยไม่ต้องมีการจัดสร้างเงินดิจิทัลระบบอื่นให้สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินในการพิจารณาด้านกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับสถานะความเป็นเงินตราตามกฎหมายของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยในปัจจุบันไม่อาจทำได้ในขณะนี้เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจในการดำเนินการจัดทำ นำออกใช้ CBDC เงินในรูปแบบดิจิทัลให้มีสถานะเป็นเงินตรา ที่สามารถนำไปชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการชำระเงินภายในประเทศหรือการชำระเงินระหว่างประเทศหากมีการออกใช้ CBDC โดยที่ยังไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาจทำให้เกิดปัญหา เกิดความเสี่ยงในเสถียรภาพด้านการเงิน การขาดความน่าเชื่อถือในสกุลเงินบาท อาจเกิดความผันผวนในมูลค่าของสกุลเงิน ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง ฉะนั้นจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสถานะความเป็นเงินตราของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยโดยการกำหนดให้เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจออกใช้จัดทำ จัดการ CBDC ก่อนที่จะมีการออกใช้อย่างเป็นทางการในอนาคต

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป สถานะความเป็นเงินตราตามกฎหมายของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยโดยศึกษาถึงประวัติ ความหมาย ความเป็นมาของเงินตราที่ใช้เป็นสื่อกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเงินตราทั้งของประเทศไทย

และต่างประเทศ เพื่อการจัดทำ ออกใช้ จัดการสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยให้มีสถานะเป็นเงินตราตามกฎหมาย การดำเนินการด้านกฎหมายในเรื่องดังกล่าวสามารถกระทำได้ คือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ข้อเสนอแนะได้แก่จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับเงินตราในประเทศไทยเพื่อให้สอดคล้องกับการออกใช้เงินดิจิทัลในประเทศไทยในภายหน้าโดยซึ่งควรปรับแก้ไขในมาตรา 4, 6, 14-16, 34/2 แห่งพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 และ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 ทั้งนี้การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวข้างต้นเพื่อเป็นการรับรองสถานะความเป็นเงินตราตามกฎหมายของเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ให้เป็นเงินตราและสามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย เป็นการพัฒนาระบบกฎหมายที่เกี่ยวกับเงินตรา ให้สอดคล้องความเป็นไปในสังคมการเงินในอนาคต หากมีความต้องการออกใช้ CBDC เพื่อเป็นเงินตราเพื่อเป็นการพัฒนาด้านการเงินของประเทศให้เจริญก้าวหน้าให้คงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทย สุดท้ายนี้ จุดประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่ใช่เพื่อสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ CBDC แต่เพียงเพื่อให้แน่ใจว่าเมื่อใดถ้าได้มีการจัดทำ และมีการออกใช้เงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเป็นเงินตรารูปแบบที่สามธนาคารแห่งประเทศไทยจะดำเนินการออกโดยมีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนและเพื่อเป็นหลักในทางกฎหมายอื่นๆ อันเกี่ยวกับเงินตราต่อไป

บรรณานุกรม

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). รวม 10 คำถามฮิตเกี่ยวกับ ‘สกุลเงินดิจิทัล’. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=zclKjEacgDc>
- พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2501. (2501). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 75 ตอนที่ 75 หน้า 409-424.
- พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485. (2485). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 59 ตอนที่ 30 หน้า 971.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2564). แนวนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัล. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน . กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- Agustin Carstens. (2567). Legitimacy, privacy, integrity, choice: towards a legal framework for central bank digital currencies. Retrieved February 20, 2567 from <https://www.bis.org/speeches/sp230927.html>.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษา เชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือน เดือนมกราคม - เดือนเมษายน ฉบับที่ 2 เดือน เดือนพฤษภาคม - เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 3 เดือน เดือนกันยายน - เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. การจัดเตรียมบทความต้นฉบับ

ผู้เขียนจะต้องจัดเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาวไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวน 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับเนื้อหาสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย และระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุป (Conclusion) และขอเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)** (เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีขอบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

9) **บรรณานุกรม (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) บรรณานุกรม (Reference)

4. รูปแบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

การอ้างอิงในบทความ เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

4.1.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “บัดนี้ เรายังไม่ควรประกาศธรรมที่เราได้บรรลุด้วยความลำบาก เพราะธรรมนี้ไม่ใช่ธรรมที่ถูกราคะและโทสะครอบงำจะรู้ได้ง่าย แต่เป็นธรรมพาทวนกระแส ละเอียดลึกซึ่ง รู้เห็นได้ยาก ประณีต ผู้กำหนดด้วยราคะถูกกองมโหระทึกห่อไว้ จักรู้เห็นไม่ได้” (ทิมหา. 10/65/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2550)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (สวนันท์ แดงประเสริฐและธีรพงษ์ วิริยานนท์, 2564)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สุภาพร สิทธิโกศล และคณะ, 2564)

5) พระราชบัญญัติหรือกฎหมาย ให้ระบุชื่อพระราชบัญญัติ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (กฎกระทรวง กำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครอง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2564, 2564)

6) ออนไลน์ ให้ระบุชื่อผู้เขียน หรือชื่อหน่วยงานหรือองค์กร หรือระบุชื่อเว็บไซต์ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (กรรณิการ์ คงทอง, 2561) (กองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, 2562) (ไทยรัฐออนไลน์, 2563)

7) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

4.1.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Mohamed, A., 2019)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง ราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Mutlu, M. & Hasan, H., 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Francis, J. et al., 2004)

4.2 เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาวิทยาลัยเกษตรราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). คู่มือการดูแลสุขภาพจิตใจสำหรับผู้สูงอายุ สูงวัยด้วยใจสุข. กรุงเทพมหานคร: เรือนปัญญา.

(3) บทความในหนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า 21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มเนติธรรม.

(4) บทความจากวารสาร**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธาริน สุขอนันต์ และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี, 41(3), 240-249.

Bandura, A. (1977). Self - efficacy: toward a unifying theory of behavioral change.

Journal of Psychological review, 84(2), 191-215.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ/ใน ชื่อสารานุกรม/(หน้า). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ประเสริฐ ญ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ญ นคร ในบทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92-115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เสกสรร กิติวิสิณ. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์./ใน/ (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา)./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

อุทัย จันทรรัตน์กานต์. (2554). การนำนโยบายกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ใน (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริรัตน์ ขาวนา. (2555). การประเมินของครูเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิด. ใน (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ถนนมหาราช ประเสริฐเจริญสุข. (2550). อนาคตภาพการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ใน (ดุชนิพนธ์การศึกษาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กวิทร์เกียรติ นนธ์พละ. (2560). การพัฒนาศักยภาพข้าราชการครูในศตวรรษที่ 21 ของกระทรวงศึกษาธิการ. ใน (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

สุเชาว์ พลอยชุม. (16 มีนาคม 2563). หลักธรรมประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่มีสาเหตุจากปัจจัยธรรม. (อัญญา พูลทัศนฐาน, ผู้สัมภาษณ์).

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ไกรสิทธิ์ นฤขัตพิชัย. (2553). จิตแพทย์แนะวิธีอยู่อย่างเข้มแข็งในสังคมที่แข่งขัน, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2563 จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/woman/56905>.

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522. (2522). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 77 ฉบับพิเศษ. หน้า 1 (12 พฤษภาคม 2522).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเทปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). คู่มือการดูแลสุขภาพใจสำหรับผู้สูงอายุ สูงวัยด้วยใจสุข. กรุงเทพมหานคร: เรือนปัญญา.
- โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มเนติธรรม.
- ธาริน สุขอนันต์ และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี, 41(3), 240-249.
- ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ในบทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92-115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- เสกสรร กิติวิธสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.
- อุทัย จันทรรัตนกานต์. (2554). การนำนโยบายกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ใน (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริรัตน์ ขาวนา. (2555). การประเมินของครูเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิด. ใน (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2550). อนาคตภาพการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ใน (คุุณิพนธ์การศึกษาคุุณิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กวิทร์เกียรติ นนธ์พละ. (2560). การพัฒนาศักยภาพข้าราชการครูในศตวรรษที่ 21 ของ
กระทรวงศึกษาธิการ. ใน (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุเชาว์ พลอยชุม. (16 มีนาคม 2563). หลักธรรมประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่มีสาเหตุ
จากปัจจัยธรรม. (อัญญา พูลทัศนฐาน, ผู้สัมภาษณ์).

ไกรสิทธิ์ นฤตพิชัย. (2553). จิตแพทย์แนะวิธีอยู่อย่างเข้มแข็งในสังคมที่แข่งขัน, สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2563 จาก
<https://www.thairath.co.th/lifestyle/woman/56905>.

พระราชบัญญัติตรียนต์ พ.ศ. 2522. (2522). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 77 ฉบับพิเศษ.
หน้า 1 (12 พฤษภาคม 2522).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper &
Collins.

Isoda, M. & Katagiri, S. (2012). Mathematical Thinking: How to Develop it in the
Classroom. Japan: World Scientific.

Pizzini, E. L. et al. (1989). A rationale for and the development of a problem
solving model of instruction in science education. Science Education,
73(5), 523-534.

Markus, et al. (2012). Development of Edutainment Content for Elementary
School Using Mobile Augmented Reality. Retrieved December 7, 2020,
from <http://www.ipcsit.com/vol39/003-D00016.pdf>

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของ
วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JPR> เมื่อส่ง
เข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : phetchaburi@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

บทความต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร ให้นำส่งในรูปแบบของไฟล์

เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า ความยาวของบทความต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึง ความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิขสิทธิ์นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย.....ระเบียบวิธีวิจัย.....และผลการวิจัย
ที่พบตามวัตถุประสงค์ สั้น ๆ ได้ใจความ.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) แปลเนื้อความให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมา โดยกว้าง ๆ พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ) พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

.....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างหรือสภาพปัญหาของพื้นที่ที่ต้องการศึกษา (พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล).....

.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1.....(16.pt)

2.....(16.pt)

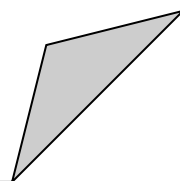
3.....(16.pt)

ระเบียบวิธีวิจัย (18 pt)

(16.pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

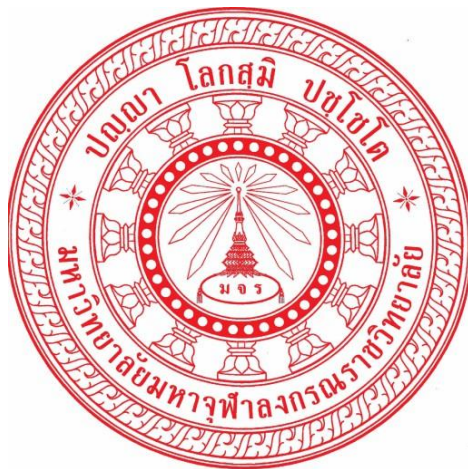
.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระสำคัญออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

.....

.....

บรรณานุกรม (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บรรณานุกรม (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

